

M A L L E V S

M A L E F I C A R V M,
MALEFICAS ET EARVM

hæresin framea conterens.

EX VARIIS AUCTORIBVS COMPI-
latus, & in tres Tomos iuste distributus.

Quorum duo priores vanas Damonum versutias, præstigiosas eorum delusio-
nes, supersticiosas Strigimagarum caremonias, horrendos etiam cum illis
congressus: exactam denique tam pestifera sectæ disquisitionem & p: ni-
tionem complectuntur. Tertius verò præxim Exorcistarum ad Damonum
& Strigimagarum maleficia de Christi fidelibus pellenda continet.

TOMVS PRIMVS.

Indices Auctorum, capitulum, verumq; non de sunt.

Quid autem hac nouissima omnium editione præstitum sit, Tom. 3. l.
parte posteriori, autæ primùm operi inserta, patebit.

Vir suæ mulier, in quibus Pythoni cus, vel diuinationis fueris spiritus, meriti
moriatur Leuitici cap. 10.

Num.

cap.

Num.

de la Libr.
N. de Salam.

150

22323

LYGDFNI,

Sumptibus CLAVDII LANDR

M. DC. X. X.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

I N D E X.

ALPHABETICVS
RERVM, AC SENTENTIA-

RVM MEMORABILIVM,

quæ sparsim in hoc opere
continentur.

A

 Bacuch per Angelum bonum in momento transfertur in Chaldaam. 174	Actus veneris cur facilius maleficiatur. 193
Abiurandi modus in Ecclesia ob leuem suspicionem hæreticos. 404	Adæ peccatum cur maximum. 135
Abiuratio quomodo secrete facienda. 408	Adæ peccatum non excedit Maleficarum criminibus.
Abrahæ precatio sanat impotentiam Abimelech. 275	Adam si non peccasset, an qui nunc saluantur, saluati fuissent. ibid.
Abusus Sacramentorum ad maleficia. 189	Ad accusationem malefici quilibet admittitur. 6
Abusus festorum sacrorum ad maleficia. 190	Adfrontatio Maleficarum seu iniuriam accusantium, 442
Accusatio ad poenam rationis est periculosa. 358	Adfrontatio testium. 380
Actus actiuorum sunt in patiate prædisposito. 59	Admonitio S. Augustini notanda contra consultants Magos. 307
Actus carnalis cur respectu vnus & non alterius mulieris impeditur. 86	Aduocati Maleficarum munus. 358
Actus intellectus voluntatis & corporis in homine considerari oportet. 49	Aduocatus ad delati beneficium non deputatur. 359
Actus matrimonij conjugalis tribus impeditur. 2	Aduocato seruanda modestia, veritas & moderamen salarij. ibid.
Actus veneris cur multum afficitur. 495	Aduocatus clienti, mala causam fouenti, non consulens vt cedat, perdit salarium. ibid.
	Aduocatus quid respondere debet super inimicitia

Auctores Primi Tomi.

I. Fr. Iacobi Sprengeri, & Fr. Henrici Institoris Inquisitorum hæreticæ prauitatis Maleus Maleficarum,

II. Fr. Ioannis Nideri Theologice Professoris Formicarum de Maleficis, & earum prestigias deceptionibus.

I N D E X.

allegationem. 361
 Encas an ex concubitu Veneris & Arctifis ori-
 ni poterit. 31
 Aër figurabilis, quomodo. 178
 Aëreū corpus Dæmon non potest assumere. ibid.
 Agens ex proposito cognoſcit ſuum effectum. 72
 Alchimiftæ verum nõ con-
 ficiunt aurum. 13
 Alexander & Hymæus per excommunicationem à Diabolo oppreſſi. 290
 Amentes quomodo diſtin-
 guendi quò ad ſumptio-
 nem ſacræ cœnæ. 533
 Amicos Eccleſiæ ſe ſimu-
 lantes peiores ſunt ho-
 ſtibus apertiffimis. 513
 Amon Thamar ſuam ſoro-
 rem adamavit. 80
 Amor inordinatus ex Dia-
 bolo & maleficio proce-
 dit. ibid.
 Amor hæreos vnde proue-
 niat. 281
 Amor hæreos quid ſit. 501
 An aſſerere Maleficas eſſe,
 ſit ita Catholicum, quòd
 eius contrarium defende-
 re ſit hæreticum. 1
 Angeli cooperantur ad gra-
 tiæ inſuſionem. 50
 Angelus equeſ. 77
 Angeli ſtagellantes. ibid.
 Angeli boni an quòſdam
 caſtificent, ſicut mali in-
 frigidant. 503
 Angelus eximit Abbati San-
 cto Sereno viſcera libi-
 dinis. ibid.
 Angelus eunuchat S. Equi-
 tium abbatem. ibid.
 Angeli cur malis homini-
 bus appareant. 180
 Angeli cooperantur come-
 tis. 48
 Angeli vocantur virtutes
 cœlorum. 502
 Angeli lapſi quomodo vo-
 luerint Deo æquales eſ-
 ſe. 115
 Angeli boni & mali morui
 locali imperant. 489
 Angeli nunquam aſſumunt
 corpora. 203
 Angeli & Dæmones quo-
 modo videantur. ibid.
 Angelus prædiſpoſuit S.
 Mariam in conceptione
 Chriſti. 149
 Angelus non cognoſcit ea,
 quæ ſunt animæ. 8
 Anima complexionem cor-
 poris imitatur. 467
 Anima eſt actus corporis
 phyſici. 28
 Anima mouetur per ali-
 quòd extrinſecum. 44
 Animal viſu lètericis pro-
 deſt. 22
 Animæ pœnis obrutæ ma-
 gis de ſua miſeria do-
 lent, quàm viuis appa-
 rere. 475
 Animæ humanæ nulla ap-
 prehenſio ſufficit ad im-
 mutatæ

I N D E X.

mutatæ corporis exte-
 rioris. 25
 Anima ſuo corpori domina-
 tur potiffimum quando
 eſt in vita per gratiam. 46
 Anima proprio corpori vni-
 tur vt forma. 25
 Anima quando operetur in
 corpore alieno, ſicut in
 proprio. 14
 Animæ defunctorum an
 exeat ſua receptacula. 475
 Animæ illabi ſoli Deo eſt
 poſſibile. 78
 Animalium noxæ ſunt pec-
 næ diuinæ. 103
 Anni Chriſti non ſuperan-
 tur à maleficis. 40
 An omnis actio infidelis ſit
 peccatum. 113
 Apoſtaſia quid importet ſe-
 cundum Diu. Thom. 111
 Apoſtata ſeu ſegitius quis
 habendus. ibid.
 Appellatio ad candens fer-
 rum. 383
 Aqua benediſta ordinatur
 contra diaboli impugna-
 tiones exteriores, Exorcif-
 mus contra interiores. 501
 Aqua benediſta ad quid or-
 dinetur. 147
 A quo quis ſuperatur, eius
 ſeruus efficitur. 306
 Arboris forma ſpiritualeſ
 humanis. 528
 Arrepticius vnde dicatur. 77
 Armata acies noctu viſæ. 470
 Armatus vir comparens Io-
 ſuæ. 471
 Ars præſtigioſa triplex. 93
 Aſpectus vi imaginationis
 mouet corpus aliquod. 21
 Aſtronomi quare vera præ-
 dicant. 48
 Aſtronomiæ imagines ex
 opere diaboli. 309
 Auaritia fundamentum om-
 nium vitiorum mulierū.
 63.
 Auditus Angelorum. 181
 Auguſtini dictum de reli-
 gioſis. 513
 Auctoritas Episcoporum
 enervatur per nimiam
 auctoritatem Inquiſito-
 rum. 324
 Auiceannæ dictum de vir-
 tute imaginatua immu-
 tante corpora extranea,
 quomodo intelligatur. 14
 Auri forma ſubſtãtialis non
 eſt per calorem ignis Al-
 chimiftarum, ſed per ca-
 lorem ſolis. 33
 Aurum maleficorum porta-
 bile. 485

B

Baptiſti infidelitas hæ-
 reticis nominatur. 3

I N D E X.

Corpus immutari potest ex
forti imaginatione & ap-
prehensione ad varias a-
gritudines. 52
Corpus hic affligitur, vt Spi-
ritus saluus fiat. 533
Corpora celestia cur im-
mutari non possint. 189
Corpora celestia mouentur
ab intelligentiis. 174
Cum potentis non est jo-
candum. 472
Cur circa serpentes magis
vis maleficorum verse-
tur. 71
Cur in veteris magis male-
ficiunt viri, quam femi-
nae. 86
Cur Sathan odio habeat vir-
ginitatem. 214
Cur quaedam in tormentis
nihil fateantur. ibid.
Cur vocati Demones in cer-
tis constellationibus ad-
ueniant. 58
Cautum vigor notatur. 274
Clericus docens vixit Apo-
stata est. 121
Clericus negociator quasi
pestis fugiendus. 62
Clericus maleficus deponen-
dus & in monasterio de-
trudendus. 6
Clotil les virgo miranda se-
cit. 64
Crimes Maleficarum est
part m Ecclesiasticu, par-
tim civile. 336
Christa. quomodo come-
dit. 181

Christianz Ducissz Braba-
tiz consilium. 276
Christiani solum possunt
fieri Haretici. 313
Chrysostomi dictum notan-
dum contra portantes
exorcismi causa Euange-
liz. 299

D

DAmasceni opinio de
Cometis. 47
Deus punit vt meritum cu-
muletur per exercitium
patientiaz. 128
Deus an sinat hominem suo
arbitrio viuere. 410
Deus & natura nec abundat
in superfluis nec deficiunt
in necessariis. 259
Deus amplius permittit su-
per vim generatiam pro-
pter maiorem eius corru-
ptionem, quam super alios
actus humanos. 83
Deus iuste permittit Angelos
& primum hominem ca-
dere. 137
Deo non conuenit Diaboli
malitiam impedire. 138
Deus non vult semper quod
potest. 497
Deus per Angelos dispositi-
ue gratiam hominibus in-
fundit. 502
Deus solus agit in volunta-
tem. ibid.
Deus vniuersa mala per-
mittit casibus Angelo-
rum.

I N D E X.

rum & hominum permis-
sis. 108
Deus solus quomodo mira-
cula facere dicatur. 55
Deus potest ex malis parti-
cularibus bona plurima
elicere. 110
Deus non potest facere crea-
turam ex sui natura impe-
cabilem. ibid.
Deus iuste permittit homi-
nem peccare. ibid.
Deus neque vult mala fieri,
neque mala non fieri. 107
Demones carent pulmone
& lingua. 179
Demones in obsessis quo-
modo loquantur. 180
Demones ex virtute propria
corpora localiter mutare
possunt. 93
Demones habere potestatem
supra corpora & supra
imagines hominum Deo
permittente. 86
Demon potest interiorem
phantasiam immutare &
intellectum obtenebrare.
79
Demones seu malefici an
verè possint facere anima-
lia. 101
Demones sine diuina per-
missione nihil efficere pos-
sunt. 223
Demones quomodo muta-
tiones in corporibus ope-
rentur. 81
Demonum opera, aliqui non
præstigiöse, sed essentiali-
ter in lupos transforman-
tatur. 9
Dæmonis virtus corporali
virtute fortior. 2
Dæmones esse non credunt
asserentes non esse malefi-
cos, nisi in vni gi existima-
tione. 3
Dæmones quare constella-
tionib. constringantur. 12
Dæmon motui celesti non
subiicitur. ibid.
Dæmon colligit determina-
ta actiua applicando de-
terminatis passiuis. ibid.
Dæmon quare maleficis vta-
tur. 14
Dæmones cuncta per intel-
lectum & voluntatem exe-
quantur. 29
Dæmones triplici scientia
vigent. ibid.
Dæmon semper superbia &
inuidia peccat. 30
Dæmones non mouent cor-
pora localiter. 28
Dæmones corpora non vi-
uificant. ibid.
Dæmones non sunt Spiritus
immundi, licet sint impu-
ri. 30
Dæmon licet neminem ti-
meat, Sanctorem tamen
meritis subiacet. ibid.
Dæmon potest adminiculo
alterius agentis corpora
substantialiter & acciden-
tialiter transmutare. ibid.
Dæmones præcipue gau-
dent peccato temerari-
um.

I N D E X.

libris & Idololatriæ. 33
 Demones absque assumptione corporis possunt transformationes in feminibus facere. 35
 Dæmō potest aliqua reponere ut cōseruetur semen: ne calor vitalis euaporetur. 37
 Dæmon mouet voluntatem, quæ est causa peccati. 45
 Dæmones de quolibet ordine cecidisse creduntur. 40
 Dæmones per homines ad decreta Luna vexant. 33
 Dæmones semper cum maleficis concurrunt. 16
 Dæmon etiam memoriam corrumpit. 196
 Dæmones sanctorum virorum oculos non decipiunt. 97
 Dæmon homagium petit. 162
 Dæmones ex propteris prædicere possunt futura. 167
 Dæmones expellendi non interrogandi. 304
 Dæmones corporalibus virtutibus non subiacent. 538
 Dæmon potest intercludere viam feminis. 425
 Dæmon exuens fratrem scapulari & vestibus. 481
 Dæmones ad exercitum deputati non sunt in inferno, sed in isto aëre caliginoso. 44
 Dæmones scutum in utero inficiunt. 185
 Dæmones cur incubatū dē-

fectent. 316
 Dea fortunæ caeca. 55
 Dedecus culpæ non est sine dedecore vindictæ. 116
 Delatus cum omnia negat tria faciat iudex. 352
 Deprehensus in hæresi euidentiã facti aut testibus est puniendus, licet non confiteatur. 353
 Dei auctoritate quando Malefici creaturâ vanè transformant. 12
 Deus permittit mala fieri propter perfectionem vniuersi. ibid.
 Deus est creaturæ obiectum; & vltimus finis. 82
 Deus punit per malos Angelos. 50
 De cognitione hæretici aliter Catholici & aliter Theologi sentiunt. 229
 De testium inimicitia iudex per se inquirere tenetur. 139
 Diabolus à Dia; & Bolus, dicitur. 41
 Diabolus vexat pios in somnis. 83
 Diabolus cogit voluntatem per modum persuadentis. 74
 Diabolus intelligat inuisibilitatem per modum subtilitatis. 78
 Diaboli inter se differunt specie. 39
 Diabolus non est cordium. 75
 Diabolus causat etiam circa animam. 7
 Diabolus est sibi operator. 64

Dia

I N D E X.

Diabolus vocatur Magellanus. 164
 Diabolus semel tantum veritabilis. 134
 Diaboli opere Cham filius Noë nascendo risit. 17
 Diabolus in forma sacerdotis prædicat. 211
 Diabolus etiam malis torquetur. 138
 Diabolus cur magis affectat lædere bonos, quam malos. 139
 Diaboli facta an dicantur miraculosa. 103
 Diabolus solum per media sequitur. 248
 Diabolus plus mali perpetrat, quam maleficæ iubeat. 225
 Diaboli ex inferiori choro. 172
 Diabolus non est causa omnium peccatorum. 73
 Diabolus quot modis sit causa peccati. 57
 Diaboli sunt veluti pedagogi humanitatis. 288
 Diaboli pelluntur cilicio & Epistola sancti patris cuius. 525
 Diabolus in specie muscæ deglutitur. 131
 Diaboli sunt Deo loco tortorum. 490
 Die beatæ virginis malefici torti peruruntur & constentur malefici. 507
 Die Sabbathi caput non percutiendum. 314
 Diffamatus in pluribus locis, etiam multis locis purgatur. 400
 Differentia inter Necromanticas & Astronomicas imagines. 309
 Differentia imaginum Astrologicarum, magicarum & maleficarum. 57
 Differentia inter præstigiū & imaginariam visionem. 203
 Differentia inter aquam benedictam & Exorcismū. 303
 Differentia inter fauorem personæ & culpæ. 444
 Differentia Dæmonum multiplex. 481
 Diuersitas cultus diuini, non repugnat veritati. 315
 Diuinitas est secundum genus superstitionis. 18
 Diuinitas est per expressam Dæmonū inuocationem. 19
 Diuinitates consulere non licet. 378
 Diuinatores, & malefici, qui hæretici iudicantur iuris præsumptione, non ex natura rei iudicio ordinariorum, & non inquisitorum subiacent. 330
 Dominica die ieiunare est Diabolicum. 165
 Dona à spectro militi donata. 474
 Duarum maleficarum casus. 95
 Duellum ad vitæ conseruationem ordinatur. 383
 Duellum Davidis cum Philisti

I N D E X.

Philistæo diuina reuelatione fait. 385
 Duo fratres simul infirmabantur & curabantur. 46
 Duo spiritus nō possūt esse in vno & eodē loco. 205
 Duo testes concordēs. 342
 Duo testes legitimi nō singulares sufficiunt. ibid.
 Duo testes de iuris æquitate non sufficiunt in crimine hæresis. ibid.
 Duo genera lacrymarum in oculis fœminarum. 514
 Duæ potentie vniciquæ rei à Deo tributæ. ibid.

E

Ebrietas est res tumultuosa. 498
 Ecclesia Montalium Hebræorum. 249
 Effectus maleficiales phantasticos esse & imaginarios quibusdā videtur. 2
 Effectus maleficiales quomodo sint miracula. 55
 Effectus pœnales quadruplices sunt. 16
 Eleemosyna ex lacte, præseruat lac. 311
 Episcopus maleficiatur à concubina sua. 262
 Episcopi contra maleficas procedere possūt, exclusis inuisionibus. 323
 Equi diuersi colores in Apocalypsi explicati. 469
 Equitare cum Diana vel Herodiade, est cum Diabolo transire. 8

Errant dicētes, extrema maleficia realia, meditim autem phantasticum esse. 7
 Error in mente, hæreticum non facit. 18
 Esus stercoreum amorem operatur. 77
 Esus infantum qualis apud maleficas. 163
 Eucharistiæ sacramentum exurit Dæmones. 533
 Euz peccatum non induxisset mortem, nisi culpa Adam accessisset. 69
 Euidētia facti differt ab indicio facti. 368
 Excommunicatione incubos pelli. 525
 Excusatio à tanto non excusat à toto. 11
 Executio sententiæ quando sic differenda. 388
 Ex effectibus deuentur in cognitionem causæ. 55
 Exempla mulieres infantes vorare. 105
 Exemplum constantis casti iuuenis. 283
 Exemplum pœnæ iniuste mouentis bellum. 257
 Exempla de vexatis ab incubis. 273.274
 Exempla de Dæmonibus inquietantib. domos. 479
 Exemplum de magica possessione. 539
 Exēplū de virgine Bâbergēsi, quæ virgo peperit. 523
 Exemplum imaginariæ obfessionis. 541

Exerci

I N D E X.

Exercitus Angelorum custodes piorum. 471
 Exercitus cœlestes in quem finem appareant. 472
 Exorcismus ad quid ordinetur. 303
 Exorcisatio cur fiat in baptisate. 300
 Exorcista quomodo possit vti herbis, & petris. 291
 Exorcizatio ad sanctificanda ea, quæ adhibentur ad diuinum cultum. 499
 Exorcismi oliu irriti. 264
 Exorcisimus loco baptisimi. 501
 Exorcismi Ecclesiæ quando conducant. 258
 Exorcismi scripti quomodo gestandi & appendendi. 298
 Exorcismi à D. Gregorio instituti. 305
 Ex malitia quantumcunque humana maleficorū opera oriri non possunt. 53
 Ex melancholia apparitiones mulieres phantasticæ videntur. 275
 Ex natura peccant omnes Dæmones. 38
 Experiendi ocebti iudices. 372
 Ex presumptione cuiusdam Sacerdotis quid acciderit. 273
 Ex quibus signis dignoscatur malefica. 237
 Extra vnam Deum nihil est numina. 3

F

Fatū esse aliquid, & dari assertio hæretica. 50
 Fatum quid sit. 51
 Fatum dupliciter consideratur. 50
 Fato non subduntur maleficarum opera, sed aliis causis. 57
 Fati & prouidentie discernimē. ibid.
 Fascinatio tripliciter accipitur. 39
 Faunus sicarius quis. 32
 Fœlix per se, fœlicissimus si cœlebs. 66
 Feriarum tempore magis continentur magæ, quam alio tempore. 380
 Fides quando hæreticis & maleficis seruanda. 372
 Fidei & rationi non repugnat asserere mores hominū dispositiue & contingenter, à syderum dispositionibus variari. 45
 Fides est vita animæ. 254
 Fide muniti sunt signo crucis muniti. 225
 Fides quando Aduocato adhibeatur. 565
 Filij Dei in Scriptura Genesis filij Seth dicuntur. 29
 Filia hominū in 6. c. Genesis, filia Cain dicuntur. ib.
 Filius quomodo portet iniquitatem patris. 289
 Fieri dupliciter samitur. 201
 Figuræ in plumbo liquefactæ. 129
 Flegma

I N D E X.

Flegmatici pigri. 46
 Flores & Folia quid in sa-
 era scriptura significant. 536
 Fœminæ viris sunt super
 studiosiores propter tria. 56
 Fœmina unde deriuetur. 65
 Fœmina duo genera la-
 chrymarum habet. 63
 Forma sententiæ absoluto-
 riæ & diffinitivæ. 396
 Forma accuratæ & acis
 sententiæ contra conij-
 ctum de hæresi & fugi-
 tium lata. 436
 Forma sententiæ absoluto-
 riæ ab excommunicatione.
 413
 Fornicatio duplex. 509
 Fornicatione & idololatria
 corpus & anima conta-
 minantur. 519
 Frigiditas naturæ quomodo
 à maleficio dignoscatur. 8
 Frigus quid denotet. 482
 Fructus vineæ Salomonice
 quid denotet. 537
 Fulmina & grandines can-
 dem habent causam. 247
 Fumus arboris cuiusdam a-
 bigit cacodæmones. 538
 Fundamentum omnium
 muliebrium vitiorum est
 à natura. 514

G
 Audens detractationi-
 bus possiderat à dæ-
 mone. 215

Genealiaci dicuntur pro-
 pter natalium hyderum
 considerationem. 48
 Geniti ex spurcitiis diaboli
 an sint maioris virtutis
 quam alij. 183
 Gigâtes an dæmonibus pro-
 creati. 29
 Gilia Christianissima mu-
 lier Vngariæ regnum ad
 Christum deduxit. 64
 Gradiëntia super pectus ga-
 strimargiam notatur. 517
 Gracia quid sit. 114

H

H Alec dum capitur, ex-
 tra aquam subito
 vocem emittit & mori-
 tur. 180
 Helias S. Pater & mona-
 chus, inter trecentas fœ-
 minas tentatur. 151
 Heraclides vir sanctus vi-
 tas sanctorum patrum
 compilavit. ibid
 Henticus Imperator can-
 dentis ferri iudicium er-
 ga suam coniugem exer-
 cuit. 383
 Herba quædam accensa fu-
 migans facit trabes ap-
 parere serpentes. 94
 Hæresis quare dicatur ma-
 leficarum & nō malefico-
 rum. 70
 Hæresis est maxima ope-
 ra maleficarum non cre-
 dere. 407

Hærcuei

N O T A.

Hæretici comparantur ca-
 tis. 210
 Hæreticus simplex relapsus
 etiam pœnitentis est oc-
 cidendus. 354
 Hæreticus summus quis cõ-
 tendus. 359
 Hæreticus qui in sacra scri-
 pturæ expositione errat.
 4
 Hæretici quidã propria cõ-
 fessione morte adiudica-
 ti, illasi in igne manse-
 runt. 377
 Hæretici inquisitorum iudi-
 cio subiciuntur. 330
 Hæreticis conuersis non est
 fides adhibenda. 435
 Histiti Auicennæ quid sit.
 501
 Hippocratis sententiæ lauda-
 tur. 112
 Hypocrite non sunt Aposta-
 tz. 112
 Hominis est præparare ani-
 mum, Dei gubernare ho-
 guam. 62
 Hominem procreare est actus
 corporis viui. 28
 Homini non licet vii dæ-
 monum auxilio per pe-
 cca tacita vel expressa.
 309
 Homines à dæmonibus pro-
 creati. 31
 Homines hominibus, dæ-
 mones dæmonibus præ-
 iunt. 38
 Homines an transformen-
 tur in bestias. 29

Homo videt lupum vocem
 amittit. 21
 Homo quinque modis de-
 clarat voluntatem. 140
 Homo inuersæ arboris simi-
 litudinem præfert. 546
 Homo animalis quid. 527
 Homo spiritalis & interior.
 ibid.

I
 Ieiunia & orationes abi-
 gunt dæmones. 479
 Idololatria primū supersti-
 tionis genus. 18
 Ignis & aer dæmonibus sub-
 iunt. 19
 Ignorantia multiplex. 11
 Imaginari & phâsiaz idem
 sunt. 196
 Imagines duplices. 57
 Ima à summis. 45
 Imagines ex influentiis cœ-
 lestium corporum. 15
 Imaginibus vii illicitū sem-
 per. 25
 Imago Saluatoris cruorem
 emittit. 249
 Impatientia mulierum. 66
 Impeditores officij inquisi-
 tionis, quomodo Hæreti-
 ci habendi. 454
 Impossibile est malitiã esse
 in voluntate, quia sit error
 in intellectu. 329
 Impotentiã ex maleficio pro-
 creata, aut est temporalis
 aut perpetua. 89
 Impotentia duplex. 278
 Impo

I N D E X.

- Impotenter facientes sunt homicida. 87
 Incantator serpentum interimitur à serpente. 298
 Incantatores qui dicantur. 255
 Incantatores duplices. 355
 Inconuenientia ex fato. 10
 In Ecclesia primitiua sine Exorcismis baptisauis perag-batur. 305
 Incredibilis multitudo meretricum in Concilio Constantiensi. 520
 In cruce in libris sententia non differatur. 588
 Incubi unde dicantur. 32
 Incubi ex quo elemento formentur. 178
 Incubi an generent aliquando foetus. 522
 Incubi pelluntur angelica salutatione. 273
 Incubi plus vexant mulieres & puellas pulchros crines habentes. ibid.
 Incubones Fauni Vicarij. 518
 Infirmis infundenda Eucharistia. 534
 Infirmissimi saepe sunt martyres. 537
 Informatio discretorum virorum disponit ad veritatem dicendam. 401
 In fornicatione iuuenis peccat, senex insanit. 116
 Inimici capitales qui dicantur. 345
 Inimicus capitalis non admittitur ad actionem. ibid.
 Inimicitia sunt plerumque causae maleficij 350
 In iusto bello an liceat magorum opera vri. 252
 In monasteriis nemine meliorem, vel peiorem inuenies, quam qui profecerunt in illis, aut defecerunt. 63
 Inquisitoribus maleficarum non possunt nocere. 146
 In deuore orationes claustraliu. ibid.
 Inquisitorum Hispaniarum opinio de iudice competenti. 323
 Inquisitores non se intromittunt, nisi in his quae sapiunt haeresim. 424
 Inquisitores debent schismaticos praelatos iudicare, non punire. 331
 Inquisitores in inquisitione saepe praecipitanter agere. 542
 Inquisitorum limitata inquisitio. 319
 Intelligere est aliquid pati. 74
 Intellectus humanus potest ab Angelo adiuuari. ibid.
 Intellectus substantiae bonae. ibid.
 Intellectus bene dispositus virtuti non contrariatur. ibid.
 Intendere superstitiosè rebus naturalibus quomodo

I N D E X.

- do licitum. 23
 Interrogatoria delatoribus proponenda. 340
 Interrogatoria generalia quomodo formari debeant. 349
 Interrogatoria super testes. 348
 Interrogatoriae particularis datur modus. 350
 Intestinis cadauerum intestinae Maleficarum affliguntur. 268
 Iob etiam in anima à Satana affligebatur. 218
 Irrationales à Dæmonibus redditi. 532
 Iudex secularis, Episcopi consensu potest Maleficos iudicare & punire. 253
 Iudex Ecclesiasticus propter solam inconstantiae suspicionem relapsus curiae seculari tradat. 252
 Iudex rigorosus procedat contra deprehensos manifestè, quam contra suspectos. 394
 Iudex in crimine Haeresis persequatur, & Malefici libellum non exigat, nec suis contestationem postulet. 388
 Iudicium de priore obfesso sacerdote. 220
 Iudicium durissimum iis qui praesunt. 254
 Iudicium ferri candentis, neque auctoritate diuina, neque sanctorum patrum sancitum. 384
 Iudicium Dei duplex. 329
 Iudici an liceat promittendo impunitatem à reo petendo, veritatem elicere. 371
 Iuliani Apostatae perfidia minor apostasia Maleficarum. 127
 Iuramentum purgantis se canonicè. 399
 Iuramentum suspectae & difamatae. 415
 Iustitia diuina est in vniuerso, sicut lex in ciuitate. 55

L

Lacerta sub limine ostij impedit sceturam. 484
 Lactucam sine signatione comedens corripitur à diabo. 539
 Lachrymae donum in poenitentibus praecipuum. 374
 Lachrymas non potest Malefica in tormentis emittere. ibid.
 Laodices vxoris regis Antiochi casus. 68
 Litaniae institutae Viennae contra lupos. 103
 Leges ciuiles tolerant maleficia maleficis pelli. 69
 Leporam & Epilepsiam à Maleficis inferri. 225
 Lex Diuina mandat Maleficas occidere. 4
 Liberi quomodo portet peccata parentum. 235

I N D E X.

Liberi procreandi ex spōso,
ex verbo, & anima.

509
Liberum arbitrium est pec-
cabile. 112
Liberi Necromantici. 153
Ligatio rationis à Dæmo-
nibus. 77
Linguz bonum. 512
Linguz malum. ibid.
Lingua tertia multos com-
mouit. ibid.
Locustæ arcentur excom-
municatione. 274
Locustæ aculeatæ in Apoca-
lypsi quid designent. 517
Ludificatoria experimenta
Maleficorum. 526
Lunatici vsu rationis ad tē-
pus per Dæmones pri-
uantur. 532
Luxuria mutat sexum cor-
dis. 403
Lupus vigilibus gladium
surrupuit. 104

M

Magi qui sint. 16
Magia quando in-
ueniatur. 17
Magi Pharaonis veras ser-
pentes produxerunt. 75
Magi & Astronomi vtrum
sint Apostataz. 122
Magi caballo per aëra equi-
tant. 172
Magici sagittarij & sclopé-

rarij in aulis principum
fouentur. 250

Magnatum concubinæ.
70
Maleficæ cur principibus nō
noceant. 142
Maleficæ sunt species Py-
thonum. 7
Maleficæ an creent creatu-
ras. 8
Maleficæ quot modis im-
pediantur. 313
Maleficæ committuntur E-
piscopis puniendæ. 335
Maleficæ ante Noam non
fuerunt. 184
Maleficæ quomodo fidem
abneget. 120
Maleficæ quomodo lacte
priuent. 239
Maleficæ pactum pangunt
cum inferno. 122
Maleficæ vnde dicantur. 26
Malefica aliquando Diabo-
li opere in quæstionibus
efficitur insensibilis. 368
Maleficæ facilliter crimina
sua fatentes, quæ. 369
Maleficæ cur offerant pue-
ros Diabolo. 134
Maleficæ an valeant ad a-
morem corda succendere.
78
Maleficæ cur non videntur.
142
Maleficæ an reuera auferant
virilia. 90
Maleficæ non sanant, sed
faciunt cessare lækones.
449

Maleficæ

I N D E X.

Maleficæ quomodo muten-
tur in caros. 210
Maleficia tolluntur ab his
qui fecerunt. 95
Maleficæ triplices sunt, ibi.
Malefici quando inceperint
cum Dæmonibus collu-
dere. 18
Malefici quomodo anima-
lia inuicant. 247
Malefici procurant odia per
serpentes. 283
Malefici leonibus compa-
rantur. 317
Malefici non adhibendi ad
Dæmoniacos curandos.
535
Malefica maleficam necat.
203
Maleficarum artes eneruan-
tur quàm primùm à ma-
gistratu capiuntur. 145
Maleficia inuertunt propria
hominis. 53
Maleficia vbi inquirenda sint.
312
Malefici relegantur ad me-
dicos. 260
Maleficia impediuntur ce-
remoniis Ecclesiæ. 491
Maleficorū peccata primo-
rum parentum peccata
excedunt. 119
Maleficos esse Necromanti-
cos. 130
Maleficus contra Maleficum
testificare potest. 344
Maleficus vnde dicatur.
482
Maleficia quædam reperiu-
tur perpetua. 500

Maleficiū mauet perpetua.
258
Maleficium auferre de loco
an sit licitum. 486
Maleficium quod sit reuera
non opinione. 87
Malitia linguæ. 62
Malum fieri, est bonum pro-
pter perfectionem vni-
uersū. 107
Mania imaginata quomodo
possit sanari. 543
Maniacis soporifera mini-
stranda. ibid.
Materia corporalis natura-
liter obedit bono vel ma-
lo Angelo ad morum lo-
calem. 75
Mathematici propriè qui
dicantur. 48
Matrimonium est merito-
rium. 5
Maleficiis poena imponi-
tur. 4
Matrimonium contractum
dirimitur per maleficium
superueniens. 5
Matrimonium ex maleficio
impetratum. 497
Maleficus sub monachi ha-
bitu maleficia exerceat. ib.
Medium participat naturam
extremorum. 8
Medicis non in omnibus est
obsequendum. 527
Melancholici sunt inuidi. 46
Membra occultari non se-
gregari. 195
Memoria est thesaurus in-
tentioaum. 76
Mens impiorum est sicut

I N D E X.

navis in mari sine gubernatore. 212
 Meretrices vocantur sterco-
 ra vite. 110
 Merita sanctorum abigunt
 Dæmones. 289
 Migratio in alias ædes amo-
 ne maleficia. 284
 Miles nobilis cum spectre
 quodam Hierosolymam
 eques proficiscitur. 474
 Minimus Angelus humanam
 virtutem incomparabili-
 ter excedit. 173
 Miora mala tolerantur ad
 vitanda maiora. 383
 Miracula bonorum fiunt
 per publicam iustitiam. 55
 Miracula quomodo faciant
 sancti. 15
 Miracula malorum per si-
 gna publicæ iustitiæ fiunt.
 55
 Mira opera Dæmonum &
 Maleficorum an pro mi-
 raculis habeantur. 206
 Modi impediendi vim ge-
 peratiuam. 86
 Modi seruandi circa sen-
 tentiam ferendam contra
 Maleficam ab alia Male-
 fica incinerata vel incin-
 eranda delatam. 411
 Modus interrogandi, inquir-
 endi, & examinandi Ma-
 leficos & Hæreticos non
 est idem in omnibus.
 373
 Modus in tortura proce-
 dendæ. 371

Modus profitendi duplex
 161
 Modus sciendarum tempe-
 statum. 244
 Modus explorationis an
 aliquis sit maleficiatus.
 486
 Modus & forma exorcisan-
 di maleficiatos. 301
 Modus idem est totius &
 partis, sicut totius terræ
 glebæ. 36
 Monachi prædicatores com-
 parantur canibus. 210
 Monialis non signans se
 cruce in esu lactuæ à
 diabolo possidetur. 94.
 214
 Moniales S. Catharinæ Nu-
 rembergæ à Dæmone ve-
 xata. 479
 Mores hominum quomodo
 causentur ab astris. 54
 Morbi inflicti Pictori Co-
 lumbarensi à phantasma-
 te quodam. 473
 Morbi non exorcisantur, sed
 morbofi non infectio, sed
 infectio. 300
 Morbi maleficiales & na-
 turales quomodo digno-
 scantur. 141
 Moses percussit Ægyptum
 ministerio bonorum An-
 gelorum. 17
 Motores orbium inclinant
 semper ad bona. 72
 Motores bonorum & vir-
 tutes cælorum quid sint.
 150

Mulier

I N D E X.

Mulier pro carnis concupi-
 scentia intelligitur. 64
 Mulier est minoris fidei
 quam vir. ibid.
 Mulier virum decipere la-
 borat. ibid.
 Mulieres sunt vindicabiles.
 67
 Mulieres natura sunt im-
 mor geræ. ibid.
 Mulier non vult regi, sed
 imperu suo procedere
 etiam in damnum suam.
 ibid.
 Mulier quæ sit. 6
 Mulier aut amat aut odit.
 ibid.
 Mulier cum sola cogitat,
 mala cogitat. ibid.
 Mulier bona beatificat vi-
 ros, saluat gentes & vrbes.
 ibid.
 Multi res minus valent in-
 telligendo quam viri. 65
 Mulieres sunt incontinen-
 tes linguæ. 64
 Mulier fuit formata de co-
 sta pectoris tortuosa qua-
 si contraria viro. 65
 Mulier Samsonis infesta.
 ibid.
 Mulieris procliuas ad o-
 dia. 66
 Mulier amicitie inimica.
 513
 Mulieres aut blanditiis, aut
 importunitate instigant
 viros. 68
 Mulier obstinata ligatur &
 ad fornicas proicitur. 516

Mulier amarior morte, &
 quare. 94
 Multiplicatio ex Incubo-
 natorum. 183
 Munio contra praestigias.
 197
 Mûdus sine mulieribus esset
 conuersatio D. orum. 58
 Mutatio loci mutat Incu-
 bos. 273

N

Natura bona, creatura
 mala, secundum
 voluntatem. 52
 Natura corporalis nõ obe-
 dit Angelis, nisi suo ad
 motum localem. 243
 Natura corporalis quomo-
 do subit nature spiritali.
 489
 Natus ex Incubo, cuius fi-
 lius dicatur. 34
 Necromantici non possunt
 sibi Dæmones subiicere.
 548
 Necromantici qui dicantur.
 487
 Necessitas non requirit pru-
 dentiam. 107
 Nemo noscens malum ope-
 ratur illud. 54
 Nemo inhabitur animæ, nisi
 eius creator. 73
 Nemo innocens infama-
 tur. 223
 Nocturna phatasmata con-
 formia sunt diurnis co-
 gitationibus. 532

**

I N D E X.

Nomina Diabolorum. 41	43
Nomina in baptismo ritè imponenda. 305	Omne quod non est ex fide, peccatum est. 122
Nes semper cessante peccato, cessat potestas Diaboli. ibid.	Omnis actio est per contractum. 28
Notarius totum scribat in processu, quod delatus in tortura fatetur. 372	Omnis alteratio fit per qualitates actiuas. 98
Non confitens vno tormento illud experiat. ibid.	Omnia creata sunt ordinata. 109
Nouum dicitur dupliciter. 102	Omnis malitia & immunditia à Diabolo excogitata sunt. 73
	Omnia ferè mundi regna propter mulieres euerfa. 68
	Opera Antichristi qualia. 102
O bjectū excellens corrumpit potentiam. 310	Operationes sequuntur naturales conditiones. 240
Obsessi an debeant communicare sacræ synaxi liberationis causa. 523	Oppidi Zaberni casus. 231
Obstetrices maleficientissimæ. 105	Opinio Philosophorum de cometis. 47
Oculi Angelorum sunt picti. 180	Opus Dei licet per Diabolum vitietur, non tamen est potentior illo. 12
Oculi Maleficarum corrumpunt iudices. 230	Orat Iudex Ecclesiasticus secularem, ne abiuratum & relapsum pœna sanguinis puniat. 430
Oculi mala qualitate infecti aërem medium inficiunt. 22	Ordo seruandus cum conuictio legitime, omnia tamen negante. 431
Olla plena capitam infantium. 162	Ordo iuris duplex. 389
Oliua à meretrice plantata non fert fruges. 49	Ordinis sui manu se purgare, quid significet. 399
Omne quod incipit de nouo habet aliquam causam. 44	Ordo in purgatione canonica seruandus. ibid.
	Ordo inter Dæmones. 39
	Origo adorationis imaginum. 7
	Qua

I N D E X.

Qua fornicatum ventositate & tumultum in ventre generant. 275. & 526	virtutes & vitia. 469
Qua cū mortuis tumultata. 226	Per Davidis Musicam protus recessisse à Saule Satan. 540
Oues lupum, & canem naturali imaginatione discernunt. 79	Perfectæ & imperfecte creatura. 201
	Peripateticorum opinio de moribus. 88
	Periuri admittuntur in testimonium contra Maleficos. 344
P assio sensibilis non est sine immutatione. 22	Pœna triplex vni Decano imposta. 444
Passionis Christi tempore, fides B. Virg. non defecit. 65	Pœnas patientes sustinens satisfacit pro culpa. 126
Peccatum nisi venisset, lateret gratia. 113	Pœna hæreticorum multiplex. 123
Peccatum non corrumpit totum bonum naturæ. 122	Pœnæ corporales non semper consequuntur culpam. 213
Peccatum non consistit in imaginatione, sed in voluntate. 100	Pœnæ irrogatæ de iure canonico receptoribus Maleficorum. 251
Peccare quid sit. 112	Pœnitentiæ sacramentum est remedium contra maleficium. 95
Peccatum quot modis vnū dicatur maius altero. 119	Pili Maleficæ omni ex parte abraduntur in tormentis. 376
Peccatum quid sit. 110	Pilosi Satyri quid sint. 518
Peccatū primi Angeli aliorum Angelorum peccata excessit. 114	Pinguia non amanda. 498
Peccati prima corruptio in nos per actum generationis prouenit. 71	Phantasia quid sit. 75
Peccatum eorū qui palpant homines. 521	Phantasma non est sine quantitate. 97
Peccatum hominis ex libero arbitrio procedit. 43	Philocaptio quid sit. 501
Per colores vestium indicantur in sacra scriptura	Philocaptio triplex. 494
	Philocaptio ex Dæmonum tentatione orta. ibid.
	Philocaptio Eremitarum. ibid.

I N D E X.

Philocaptio Pauli Apostoli, ibid.	Bohemicum siue Hussiticum.	502
Philocaptio ex triplici causa oriri potest.	Prouidentia est ordinantia ad finem aliquem.	109
Potestas Luciferi æqualis potestati Angelorum bonorum.	Prouidentia humana non se extendit ad necessaria quæ ex natura proueniunt.	117
Potestas Dæmonis quot modis impediatur.	Puella vota castitati destinata liberatur à Cacodæmone.	531
Potestas Satanz in tempestates probatur exemplo Iouis.	Puella pluuiam & tempestatem concitans.	257
Practica cognoscendi morbos maleficiales.	Puncteri circulus in <i>Borbach.</i>	249
Practica contra violenter suspectum seruanda.	Pugnatum irruptiones audit.	472
410	Punctet Maleficus.	248
Preces publicæ Ecclesiæ conducunt contra obstinationes Maleficarum.	Purgatio canonica quid uocetur.	398
379	Pythones qui dicantur.	4
Prædicatores 4. debent populo prædicare.	Pythoissa in Actis Apostolorum.	122
Prædicatores habent linguas canum.		
Prædicator cautè loquatur de mulieribus, propter beatam virginem.		
64		
Præfixa potestas Diaboli.		
145		
Præstigium quid sit & unde dicatur.		
93		
Præuaricatores Angeli ancum mulieribus rem habuerint.		
57		
Princeps quando dicatur respiscere.		
253		
Priuilegium viri à maleficio.		
70		
Prodigia uisa ante bellum		

Q

Quadragesima & uia Maleficæ combustæ.	
105	
Quare Dæmones se Incubos faciant.	32
Quare Dæmon plus mali potest in actibus ueneris,	71
Quare iudicium extremum protrahatur.	233
Quare Deus permittat infantes	

I N D E X.

infantes à Dæmonibus obtrudi.	316	esse.	46
Quatuor infatiabilia.	70	Quomodo Dæmones alliciantur carminibus, Musica, herbis.	58
Quatuor modi conuincendi reum.	389	Quomodo Deus finat malum fieri.	136
Quærere mulierem per flumen.	67	Quomodo probetur an aliqua sit maleficata.	228
Quidam imaginatur se duo corpora habere.	542	Quo tempore sint faciendæ interrogationes.	379
Quid delato respodendum, si plenè petat testes publicari.	360		
Qui Hæretici perpetuò carceri mancipentur.	409		
Quilibet est causa suæ malitiæ.	43		
Qui maleficium negat non credunt Dæmones esse.			
3			
Qui per annum in excommunicatione persistit uelut Hæreticus condemnandus.	393		
Quinque officia sensuum.	76		
Quinque causæ cur Deus flagellat.	127		
Quinque remedia liberandi obsessos.	532		
Quinque modi impediendi Venerem.	85		
Quinque regulæ, ad quas examinantur ea quæ uidentur superstitiosa.	314		
Quinque personæ adsint in testium examinatione.	348		
Quod multis uidetur non potest omninò falsum			

R

Ratio condemnationis Maleficarum.	6
Receptatores qui dicendi & an hæretici habendi sint.	450
Receptatores & fautores Maleficiorum puniendos esse.	250
Refrænare appetitum uenerum, subiacet libero arbitrio.	74
Regna an per astra mutantur.	46
Remedia pro à Dæmone obsessis sunt Exorcismi Ecclesiæ, confessio, sacra communio, locorum sacrorum uisitatio, ab excommunicatione absolutio, & bonorum oratio.	287
Remedia super maleficiatis ad amorem uel odium.	280
Remedia contra quosdam	

I N D E X.

- Securitas Dæmonum infe-
stationes. 335
Remedia quædam iudici
proponantur ad verita-
tem cognoscendam.
378
Remedia contra grandines
& super iumenta malefi-
ciata. 309
Remedia contra Incubos &
Succubos. 274
Remedium exorcisationis.
535
Remedia Ecclesiastica du-
plicia. 278
Remedia illicita sunt, vel
secundum quid, vel sim-
pliciter. 427
Remedia licita quomodo
ab illicitis discernantur.
428
Remedia contra amores nō
provenientes ex malefi-
cio. 281
Remedia pro illis qui cōtra
vim generatiuam malefi-
ciantur. 276
Remediis Maleficorum sæ-
pè res in deterius eunt.
500
Remedium Ecclesiasticum
optimum. 279
Remedium vanum tolera-
tur. 267
Res gesta de maleficiato
obfesso. 215
Repetitio omnis generis
Maleficorum. 395
Res gesta in Diocesi Argē-
tinenſi, de virginibus ob-

- ſeſſis. 479
Res gesta Nurebergæ.
541
Res gesta Minor Basileæ
de Dæmone in scrinio.
476
Rosa flos Veneris. 69

- S**acramentum quibus ob-
ſeſſis non ſit dandum,
288
Sacramenta etiam ab inc-
ptis administrari poſſunt.
303
Sacramentum circumgeſta-
re contra tempeſtates an
licitum ſit. 324
Sacerdos fruſtra maleficiis
virginem ad amorē pro-
pellit. 282
Salices I. Maij incifæ, præ-
ſeruant à Maleficiſ. 310
Salomonis regis exorcifmi.
538
Sancti etiam amore mulie-
rum tentati. 80
Sanctius eſt mori, quàm ab-
negare, vel veſci idolola-
triciſ. 333
Sanctorum ſcientia excreſ-
cente etiam artes Dæmo-
num excreſcunt, 18
Sanctorum interceſſiones ob-
ſeſſos inuant. 534
S. Antonius in maſſa auri
reperit Dæmonem. 94

S Ma

I N D E X.

- S. Macharius curat virginem
viſam equam. 99
Sanctus quidam petit quin-
que menſibus à Dæmone
poſſideri humiliationis
cauſa. 525
Salvia putrefacta excitat
tempeſtates. 14
Sanguis occiſi hominis qua-
re ad præſentiam interfe-
ctoris remanet. 15
Sanguinei ſunt benigni.
46
Sapienter dominatur aſtris
47
Satan quomodo ſit miſſus
in cor Iudæ. 532
Satyri genus dæmoniorum.
32
Saturnus dominatur plum-
bo. 206
Sententia ad continuandam
torituram. 373
Sententia diffinitiva abſo-
lutoria ad pœnam purga-
tionis canonicæ. 398
Sententia ſuper variis rerum
ad quæſtioni ſubiiciendâ.
401
Sententia interlocutoria ad
quæſtionem ſubmitten-
dam. 370
Sententia abſolutionis con-
tra totaliter immunem.
397
Sententia non feratur ſub
conditione. 387
Sententia diffinitiva quo-
modo ferenda. 386
Sententia non niſi in con-
uictum aut ſponte cōſeſ-
ſum fertur. 387
Sententiandi formula con-
tra præciſè diffamatum.
397
Sententia contra vehemen-
ter ſuſpectum. 406
Sententiandi modus contra
confeſſam relapſam, ſed
pœnitentem. 421
Sententia hæreticis pœni-
tentibus danda. ibid.
Sententiæ condemnatoriæ
nullo die feſto nec in
tempus ſunt ferendæ.
426
Septem maleficia ad actum
venereum pertinentia.
70
Septem, decem, viginti &
triginta teſtes aliquando
in purgatione canonica
requiruntur. 298
Septem modi quibus ma-
leſicia nocere poſſunt.
482
Sex fines cur maleficia tela
in ligna crucis dirigant.
248
Sexta feria dies ad crimina
detegenda. 380
Sex modis quibus Cacodæ-
mon homines poſſidet &
lædit. 531
Signatio credentium. 297
Signum dignoſcendi male-
ficium. 263
Silvani & Fanni cum mulie-
ribus extiterunt. 31
Simonis Magi artes. 100
Simile

I N D E X.

- Simile à coloribus formica-
tum ad vitia. 469
Sine culpa, nisi subit cau-
sa nemo est puniendus,
117
Scopis aquam spargere ex-
citatur pluuiam. 212
Scurum fidei formata,
139
Solis virtus. 13
Solitarij cum sunt pruden-
tes magis secundum rati-
onem loqui possunt.
532
Somniorum apparitiones.
76
Somnia secundum com-
plexiones. 131
Somnia Maleficarum. 132
Sortilegi vel diuinatores
duplices. 324
Specula noua impuritatem
contrahunt ex mulieris
menstruata aspectu. 13
Stella cometa est impressio
calida & sicca. 47
Stella in transitu D. Tho-
mæ quomodo formata.
48
Succubi ex maleficio im-
missi. 271
Succubus publicè in Conci-
lio Constantiensi se inter
alias meretrices prosti-
ruit. 520
Summarie & simpliciter
procedatur. 368
Summe Maleficæ & earum
opera. 190
Super actum venereū quare
diabolus magis maleficiis
exercitet. 33
Supersticio quid sit. 314
Suspectus de vehementi ge-
neraliter abiuret. 394
Suspectus de maleficio ni-
hil commodato dandum
aut donandum. 312
Suspecti de hæresi Malefica-
rum sunt in triplici gene-
re. 392
Suspicio vehemens quæ sit
& quomodo tollatur.
391
Suspicio Hæresis triplex.
389
Sustinens excommunicatio-
nem per annum hæreticus
habetur. 410

T

- T**aciturnitatis maleficiū
Haganox. 376
Taciturnitas in torturis, vn-
de proficiscatur. ibid.
Tam difficulter quæstiona-
tur magus, quam exorci-
satur obfessus. 370
Telonium impositum con-
sulētibus Maleficam. 265
Tempestates à Maleficiis
quomodo concitentur.
461
Tempestates adiurationibus
quomodo impediuntur.
492
Templum Dei vnde sumus.
520
Tentatio cui non consenti-

147

I N D E X.

- etur an sit peccatum. 495
Testes cogendi sunt in cau-
sis Ecclesiasticis. 343
Testes pluries examinari
possunt. 344
Testes duo quando sunt
concordes quid faciendum.
342
Testes singulares non suffi-
ciunt in causa hæresi.
343
Testes singulares qui fiat.
342
Testes falsi quomodo pu-
niendi. 432
Tormenta cōtinuanda non
iteranda. 373
Tormenta non iterantur nisi
superueniant indicia no-
ua. ibid.
Transformatio Sathanæ in
S. Siluanum Nazarenum
Episcopum. 221
Traditur brachio seculari
abiuratus de hæresi vehe-
menter, non autem leui-
ter tantum. 422
Tradendus brachio secula-
ri prius ordine est denu-
dandus. 420
Transmutatio quatuorplex.
201
Tres species infidelitatis.
120
Tres columnæ fidei Aposto-
licæ. 479
Tres homines particulares
in hominis natura. 516
Treddecim modi, quibus
Maleficæ Maleficas iradu-
ducunt vel deserunt. 448
Tria attendat Index cum
delatus omnia negat.
352
Tria genera hominum tuti
à maleficiis. 144
Tria præcipua vitia mulie-
rum. 70
Tria in rerum natura sunt
quæ medium tenere ne-
sciunt, Lingua, Ecclesiasti-
cus, & Fœmina. 16
Triplex Pœna Malefico ir-
roganda. 362
Triplex genus Incuborum.
274
Triplex malum & bonum.
115
Triplici modo punitur quis
iuste ob aliena peccata.
125

V

- V**bi maior culpa, ibi ma-
ior pœna. 38
Vbi grauior est culpa ma-
ior vindicta exercentur.
251
Veneratio magistratus ce-
netur maleficia. 491
Veritatem multi faterentur
nisi metu mortis retrahe-
rentur. 372
Verbum Dei non minus
quàm corpus Christi. 297
Veste liuida ad modum sea-
pularis monachi induitur
abiuratus. 414
Vestis non exuenda sunt
illis

I N D E X.

illis que ab incubo ve-	Verum & Eas conuertuntur.
xantur. 519	81
Verula quatuor abbates in-	Vngaenta ex carnibus in-
terimens amore. 77	fantum. 174
Vetularum aspectus & col-	Voces feminarū sunt mor-
loquia amorem excutiūt.	tifera. 69
412	Voluntas recipit obiectum
Vetularum aspectus vengo-	suum ab intellectu suo ra-
nosus. 10	tione boni. 82
Vilia non sunt scienda. 106	Voluntas hominis soli Deo
Vinum quomodo malefica	subiacet. ibid.
comparent. 241	Voluntas regitur à Deo, si-
Vindicta triplex. 515	cut intellectus ab Angelo.
Violenta suspicio ad con-	81.
demnationem sufficit, &	Voluntas carnalis effemi-
est duplex. 389	nat. 493
Viri plus maleficiuntur, quā	Voluptates inebriant men-
foemina. 276	tes. 498
Virtus Angeli ibi est ubi o-	Vulgaris licita canonica pur-
peratur. 200	gatio. 446
Virgo Iohanna (quam Galli	Vt cinis facile in lutum co-
<i>Iohanne puelle vocat</i>) exor-	alescit, humore profusus,
ta in Episcopatu Colo-	sic homo peccatori so-
nienfi 510	ciatus facile peccat. 521
Virgo Iohanna Bohemis	Vtilitates ex maleficiis pul-
Huffitis bellum denun-	sus emergentes. 492
ciat, sed incassum. 511	Vxor quando propter suspi-
Virtus sensitua an sit dig-	tionē fornicationis possit
nior nutritua. 83	dimitti. 389
Vicrucis David cythara pul-	Vxor Lot à Diabolo suis
sans Dæmonem abegit.	conuersa in statuam salis.
60	91
Vir uxorem non sustinens.	
100	
Vis aquæ benedictæ. 104	
Vis salis benedicti. 148	
Vis tituli crucis. ibid.	
Visu maleficia immittunt	
Malefica. 375	
Vis verbi Benedicite. 273	

Z

Zoroastres artis Magicæ
& Mathematicæ pri-
nus intuentor 117

TABVL

T A B V L A
Q V Æ S T I O N V M
T O T I V S O P E R I S

PRIMÆ PARTIS.

QVÆSTIO I. Afferere Maleficas esse, an
ita sit Catholicum, quod eius opposi-
tum pertinaciter defendere sit hereti-
cum. fol. 1.

Qvæstio 2. Quod affectum maleficalem
semper habet Dæmon cum Malefico
concurrere, vel quod aliter sine adminiculo alterius talem
effectum possit producere. 13

Qvæstio 3. An Catholicum sit asserere quod effectus per
Incubos & Succubos Dæmones sic procurantur, quod
etiam veri homines in multiplicationem & originem
Maleficorum per tales Dæmones procreantur. 27

Qvæstio 4. An Catholicum sit asserere quod actus Incu-
borum & Succuborum Dæmonum, tantummodo infi-
mis spiritibus conueniat. 37

Qvæstio 5. An quoquo modo possit catholicè censerè, quod
origo & multiplicatio Maleficorum operum ex influen-
tiis procedat corporum cœlestium absque adminicu-
tio Dæmonum, seu à substantiis separatis, vt sunt moto-
res orbium cœlestium, seu etiam à malitia hominum
concurrente ad voces, & verba quæcunque stellarum.

Qvæstio 6. quo ad Maleficas cum Dæmonibus concur-
rentes. 60

Cur mulieres amplius inueniantur hac hæresi infectæ quā
viri. 68. Cuiusmodi etiam mulieres præ cæteris sunt
inuolutæ

INDEX QVÆSTIONVM.

Intus lutz, declaratur per quinque sequentes quæstiones.

70

- Quæstio 7. An maleficæ virtute Dæmonum mentes hominum ad odium, vel amorem inordinatum incitare valeant. 72. & de modo proponendi huiusmodi materias in sermonibus ad populum. 78
- Quæstio 8. An generatiuam potentiam seu actum Venereum impedire, & maleficare possint. 84. Incidentaliter quæstio, cur interdum actus ille impediatur respectu vnius & non respectu alterius personæ. 86
- Quæstio 9. An præstigiola illusione membra virilia, quasi sint à corporibus euulsa, auferre soleant, cum aliis difficultatibus annexis. 90
- Quæst. 10. An homines in bestiales formas possint transmutare, cum alia incidentaliter quæstione. 96
- Quæst. 11. de obstetricibus Maleficis conceptus in utero & extra diuersimodè interimentibus. 104
- Quæstio 12. An Diuinam permissionem in operibus maleficarum commendare ita sit Catholicam, quòd eius oppositum scilicet illam recarguere omnino sit hæreticum. 109
- Quæstio 13. Super duas diuinas permissiones, circa casum Diaboli, & primorum parentum, & quibus cuncta Maleficarum opera iuste permittuntur. 115
- Quæst. 14. An præmissis non obstantibus peccata Maleficorum grauiora sint peccatis malorum Angelorum, & primorum parentum, & quòd grauissimas mereantur pœnas, etiam in præsentem. quæstio de materia tota prædicabilis est. 117
- Quæst. 15. An propter peccata Maleficarum innocij sape maleficentur, & interdum propter peccata propria. 124
- Quæst. 16. An hæresis Maleficarum omnes alias superstitionis species excedat. 129
- Quæst. 17. Est declaratiua 14. grauitatem criminis ad peccata quæcumque Dæmone comparando. 133
- Quæst. 18. Contra quinque argumenta Laicorum, quòd Deus non permitrat tantam potestatem Diabolo, & Maleficis, & annexatur hæc quæstio primum. 136

SECVN

INDEX QVÆSTIONVM
SECVNDE PARTIS.

- Quæstio 1. An quis possit per bonos Angelos ita beneficiari, quòd à Maleficis & Dæmonibus non possit maleficiari, & continet 16 cap. 143
- Primum cap. de diuersis medijs, quibus Dæmones ad augumentum illius perfidie & alliciunt per Maleficas innocias & honestas puellas. 145
2. De modo sacrilegæ professionis earum, & de homagio Diabolo præstando. 160
3. De modo, quo de loco ad locum transferuntur. 166
4. De modo, quo se Incubis Dæmonibus subiiciunt. 177
- Qualiter ex iis multiplicentur. 181
- An semper cum seminis decisione Incubus Maleficam aggrediatur. 184
- An potius vno, quàm alio tempore aut loco. 185
- An visibiliter illas spurcicias agitent cum maiori vel minori venerea delectatione. 186
- An Incubi tantummodo mulieres ex eorum spurcitijs procreas aggrediantur. 187
5. De modo generali, quo per sacramenta Ecclesiæ maleficia exercètur, & de sex modis quibus omnibus creaturis (corporibus cœlestibus exceptis) veras infirmitates, licèt non veras sanitates, virtute naturali inferre possunt 188
6. De modo, quòd vim generatiuam impedire solent. 192
7. De modo, quo membra virilia auferre solent per operationis modos, vt scias quæ tacta sunt in quæst. 8. primæ partis potentiam faciendi tangere. 194
8. De modo, quo homines in bestiales formas transmutantur. 200
9. De modo, quo Dæmones iutra corpora, & capita sine læsione existunt, dum præstigiolas operantur transmutationes. 204
10. De modo, quo Dæmones per Maleficarum operationes substantialiter homines inhabitant. 212
11. De modo quo omne genus infirmitatis in generali inferre possunt. 220
12. De modo in speciali, quo hominibus grauiores infirmitates inferant. 226
13. De modo, quo obstetrices Maleficæ præ omnibus a

* * *

INDEX QUESTIONVM.

maiora damna inferunt, dum infantes, aut interimendo, aut execrando Dæmonibus offerunt.	231
De modo, quo Malefica iumentis varia nocumenta in- ferunt.	238
De modo, quo grandines & tempestates concitare, ac fulgura fulminare solent.	242
De tribus modis, quibus viri, & non mulieres maleficiis afficiuntur.	247
Questio 2. Vtrum sit licitum maleficia aut per alia, aut per illicita tollere, & continet 8. cap.	257
Primum caput de remedio Ecclesiastico contra Incubos & Succubos Dæmones.	270
De remedijs pro his, qui circa vim generatiuam malefi- ciantur.	276
De remedijs contra maleficiatos super amorem vel o- dium inordinatum.	280
De remedijs, cum præstigijs arte membra virilia aufe- rantur, & cum homines in bestiales formas transmutan- tur.	284
De remedijs contra obsessos ex maleficio.	287
De Exorcismis Ecclesie contra quascunque infirmitates à Maleficis illatas & de modo exorcisandi.	293
De remedijs, contra grandines & fulmina & pro iumen- tis maleficiatis.	309
De remedijs contra quasdam occultas Dæmonum infe- stationes, & pro illis qui se Dæmonibus, intuitu alicuius commodi temporalis, totaliter deuouissent.	315

TERTIÆ PARTIS.

Questio generalis & introductoria, quis sit competens Maleficarum Iudex.	319
Questio 1. Quis sit modus competens Iudici ad inchoan- dum processum fidei contra Maleficos.	335
Questio 2. de numero testium.	342
Questio 3. Vtrum Iudex possit compellere testes ad iuran- dum de dicenda veritate in causa fidei & quoties possit examinari.	345
Questio 4. De conditionibus testium.	344
Questio 5. An inimici capitales ad testificandum admittan- tur	

INDEX QUESTIONVM.

tur.	345
Questio 6. de continuatione processus & qualiter testes sint citandi & interrogandi.	346
Interrogatoria super testes.	348
Interrogatoria generalia super Maleficum, aut Maleficam.	349
Interrogatoria particularia super eisdem.	350
Questio 7. Varia declarans super præmissa interrogatoria, & responsiones negatiuas: & an delata sit incarceranda, & quando pro manifestè deprehensa in hæresi Mal- ficarum sit habenda.	352
Questio 8. De modo capiendi & incarcerandi.	354
Questio 9. An deponentium nomina sint ei post captionem manifestanda.	356
Questio 10. Qualiter defensiones sint concedendæ cum deputatione Aduocati.	358
Questio 11. Quid faciet Aduocatus cum sibi nomina re- sistiu non publicentur.	360
Questio 12. Qualiter inimicitia capitalis, inter delatum & testes inuestiganda.	364
Questio 13. de his quæ habet Iudex aduertere, ante locum carceris & torturæ, & ne sit facilis ad exponendum Ma- leficam tormentis torturæ, propter maleficium taciturni- tatis.	367
Questio 14. De modo sentiendi delatam ad questio- nes, & quomodo prima die sit questionanda & an pos- sit conseruationem vitæ compromittere.	370
Questio 15. De continuatione tormentorum & signis: qui- bus Malefica cognoscitur, quomodo sit abradenda & de varijs cautelis super maleficium taciturnitatis.	373
Questio 16. De tempore & secundo modo interrogandi, atque de cautelis extremis à Iudice obseruandis.	379
Qualiter processus aduersus hæresim Maleficarum sit per debitam sententiam congruo fine terminandus.	382
Questio 17. Super purgationem vulgarem, & præcipuè super examen candentis ferri, ad quod Malefica appel- lant.	383
Questio 18. De his, quæ Iudex obseruare debet, tam in sententia interlocutoria, quàm diffinitiuâ.	386

INDEX QVÆSTIONVM.

- Quæst. 19. Quot modis Iudex possit delatum habere suspectum, & super quibus sententiam ferre possit. 389
- Quæst. 20. Quomodo sit sententia ferenda super personam totaliter immunem. 395
- Quæst. 21. De secundo modo sententiandi delatum, sed diffamatum tantummodo. 397
- Quæst. 22. Super tertium modum sententiandi diffamatum, & quæstionibus exponendum. 400
- Quæst. 23. Super quartum modum sententiandi suspectam de hæresi leuiter. 403
- Quæst. 24. De modo sententiandi vehementer suspectam. 406
- Quæst. 25. De modo sententiandi delatum violenter suspectum. 409
- Quæst. 26. De modo sententiandi debitè suspectum, & diffamatum. 415
- Quæst. 27. De modo sententiandi confitentem hæresim, sed penitentem, & non relapsam. 418
- Quæst. 28. Qualiter sententianda sit relapsa probabiliter, sed penitens. 422
- Quæst. 29. De sententia inferenda confessæ, sed impœnitenti non tamen relapsæ. 426
- Quæst. 30. Super hæresim confessam & relapsam & impœnitentem. 428
- Quæst. 31. Super conuictum & deprehensum omnia tamen negantem. 430
- Quæst. 32. Super conuictum, sed fugitiuum vel se contumaciter absentantem. 435
- Quæst. 33. Super delatam ab alia Malefica incinerata, vel incineranda qualiter sit sententiandum. 441
- Quæst. 34. De modo sententiandi Maleficam maleficia tollentem, & super Maleficas obstetrices & Maleficos sagittarios. 447
- Quæst. 35. & vlti. Super modos sententiandi Maleficos quoscunque frivole, aut etiam iuste appellantes. 453

F I N I S.

TENOR BVLLÆ APOSTOLICÆ ADVER- SVS HÆRESIM Maleficarum.

INNOCENTIVS EPISCOPVS
SERVVS servorum Dei, Ad futuram rei
memoriã, Summis desiderantes affectibus,
prout pastoralis sollicitudinis cura requi-
rit, vt fides Catholica nostris potissimè tẽ-
poribus, vbiq; augetur & floreat, ac omnis
Hæretica prauitas de finibus fidelium procul pellatur, ea
libèter declaramus, ac etiam de nouo concedimus, per quæ
huiusmodi pium desiderium nostrũ notiuum sortiatut effe-
ctum, cunctisque propterea per nostrum operationis mini-
sterium, quasi per prouidi operatoris sarcalum, erroribus
extirpatis, eiusdem fieri zelus, & obseruantia in ipsorum
corda fidelium fortius imprimatur.

SANE nuper ad nostrum non sine ingenti molestia per-
uenit auditum, quòd in nonnullis partibus Alemaniæ su-
perioris, nec non in Maguntini. Colon. Treueren. S. Irzburg.
& Bremen. prouincijs, ciuitatibus, terris, locis, & Dicecesi-
bus complures vtriusque sexus personæ, propriæ salutis
immemores, & à fide Catholica deuiantes, cum Dæmoni-
bus Incubis & Succubis abuti, ac suis incarnationibus, car-
minibus, & coniurationibus, aliisque nephandis supersti-
tijs, & sortilegijs, excessibus, criminibus & delictis, mulie-
rum partus, animalium fortus, terræ fruges, vinearum vvas,
& arborum fructus, nec non homines, mulieres, pecora, pe-
cudes & alia diuersorum generum animalia, vineas quo-
que, pomeria, prata, pascua, blada, frumenta & alia terræ le-
gumina, perire, suffocari, & extingui facere, & procurare,
ipsosque homines, mulieres, ium etiã, pecora, pecudes, & ani-
malia diuis tam intrinsecis, quàm extrinseci doloribus &

TENOR BVLLÆ

tormentis afficere, & excruciate, ac eosdem homines ne
gignere, & mulieres ne concipere, virosq; ne vxoribus, &
mulieres ne viris actus cõiugales reddere valeant impedi-
re. Eisdem præterea ipsam, quã in sacri susceptione Baptismi
susceperunt, ore sacrilego abnegare. Aliãque quã plurima
nefanda, excessus & crimina, intigante humano generi ini-
mico, & committere & perpetrare non verentur, in anima-
rum suarum periculum, diuinæ maiestatis offensam, ac per-
niciosum exemplum, ac scandalum plurimorum.

Quòdque licet dilecti filij Henrici Inſitoris, in prædi-
ctis partibus Alemanniæ superioris, in quibus etiam prouin-
ciæ, ciuitates, terræ, diœceses, & alia loca huiusmodi com-
prehensa fore censetur. Nec non Iacobus Sprenger per cer-
tas partes lineæ Rheni, ordinis Prædicatorum & Theolo-
giæ professores Hæreticæ prauitatis Inquisitores per lites
Apostolicas deputati fuerunt, prout adhuc existunt. Ta-
men nonnulli clerici & laici illarum partium, quærentes
plura sapere quàm oporteat, pro eo, quòd in literis deputa-
tionis huiusmodi prouinciæ, ciuitates, diœceses, terræ & alia
loca prædicta, illarumque personæ ac excessus huiusmodi
nominatim & specificè expressa non fuerunt, illa sub eis-
dem partibus minime contineri, & propterea præfatis In-
quisitoribus in prouinciis, ciuitatibus, Diœcesibus, terris &
locis prædictis, huiusmodi Inquisitionis officium exequi
non licere, & ad personarum earundem super excessibus &
criminibus antedictis, uisionem, incarcerationem & cor-
rectionem admitti non debere, pertinaciter asserere non
erubescunt, Propter quòd in prouinciis, ciuitatibus, diœce-
sibus, terris & locis prædictis, excessus & crimina huiusmo-
di non sine animarum earundem euidenti iactura, & æter-
næ salutis dispendio remanent impunita.

Nos igitur impedimenta quælibet per quæ ipsorum In-
quisitorum officij executio, quomodo libet retardari posset,
de medio submouere, & ne labes Hæreticæ prauitatis, alio-
rùmque excessuum huiusmodi in persiciemaliorum inno-
centium sua pecora diffundat, opportunis remedijs, prout
nostro incumbit officio, prouidere volentes, fidei zelo ad hoc
maximè nos impellente. Ne præterea contingat, prouin-
ciæ, ciuitates, diœceses, terras & loca prædicta, sub eis-
dem partibus Alemanniæ superioris, debito inquisitionis sub
officio

APOSTOLICÆ.

officio carcerem, eisdem Inquisitoribus in illis officium in-
quisitioni huiusmodi exequi licere, & ad personarum ear-
undem super excessibus, & criminibus prædictis correctio-
nem, incarcerationem, & punitionem admitti debere, perin-
de in omnibus, & per omnia, ac si in literis prædictis prou-
inciæ, ciuitates, diœceses, terræ, & loca, ac personæ, & ex-
cessus huiusmodi nominatim, & specificè expressa forent,
authoritate Apostolica tenore præsentium statuimus.

Proque potiori cautela literas, & deputationem prædi-
ctas ad prouincias, ciuitates, diœceses, terras & loca, nec nõ
personas, & crimina huiusmodi extendentes, præfatis Inqui-
sitoribus, quòd ipsi & alter eorum, accessito secum dilecto
filio, IOANNE GREMPER Clerico Constantien. diœces.
Magistro in artibus, eorum moderno, seu quouis alio No-
tario publico, per ipsos, & quem libet eorum pro tempore
deputando in prouinciis, ciuitatibus, diœcesibus, terris, &
locis prædictis contra quascumque personas, cuiuscunque
conditionis, & præminentie fuerint, huiusmodi inquisi-
tionis officium exequi, ipsasque personas, quas in præmissis
culpabiles repererint iuxta earum demerita corrigere, in-
carcerare, punire, & mulctare. Nec non in singulis prouin-
ciarum huiusmodi parochialibus Ecclesijs, verbum DEI
fidei populo quoties expedierit, ac eis visum fuerit propo-
nere, & prædicare, omniaque alia & singula in præmissis, &
circa ea necessaria & oportuna facere, & similiter exequi li-
bere & licite valeant, plenam ac liberam eadem auctorita-
te de nouo concedimus facultatem.

Et nihilominus venerabili fratri nostro Episcopo Ar-
gentinensi, per Apostolica scripta mandamus, quatenus ipse
per se, vel per alium, seu alios permitta, vbi, quando, &
quoties expedire cognouerit, fueritque pro parte Inquisito-
rum huiusmodi seu alterius eorum legitime requisitus, so-
lemniter publicans, non permittere eos per quoscunque su-
per hoc contra prædictarum & præsentium literarum te-
norem, quavis auctoritate molestari, seu alias quomodo-
libet impediri: molestatores & impedieres, & contradi-
ctores quoslibet, & rebelles, cuiuscunque dignitatis, status,
gradus, præminentie, nobilitatis, & excellentie aut con-
ditionis fuerint & quocunque exemptionis priuilegio sine
muni. Per excommunicationis, suspensionis & interdicti

TENOR BVLLÆ APOSTOL.

ac alias etiam formidabiliores, de quibus sibi videbitur sententias, censuras & pœnas, omni appellatione postposita, compescendo, & etiam legitimis super his per eum seruandis processibus, sententias ipsas quoties opus fuerit aggravare, & reaggravare autoritate nostra procurat, inuocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis.

Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis contrariis quibuscunque. Aut si aliquibus comuniter, vel diuisim ab Apostolica sit sede indultam, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint, per literas Apostolicas, non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto huiusmodi mentionem, & qualibet alia dictæ sedis indulgentia generali vel speciali, cuiuscunque tenoris existat, per quam præsentibus non expressam, vel totaliter non insertam, effectus huiusmodi gratiæ impediri valeat, quomodolibet vel differri, & qua cuiusque toto tenore habenda sit in nostris literis mentio specialis. Nulli ergo omnium hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis, extensionis, concessionis & mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem attentare præsumperit, indignationem omnipotentis DEI, ac beatorum Petri & Pauli Apost. eius se nouerit incursum.

Datum Romæ apud sanctum Petrum: Anno incarnationis
Dominicæ, Millesimo, quadringentesimo octuagesimo
quarto. Non. Decembris, Pontificatus
nostri Anno primo.

*No tantum Lectori: quod sub finem huius Malles Inquisitoris
Sprengeri, sequatur etiam Approbatio & subscriptio
Doctorem Vniuersitatis Coloniensis.*

APO

APOLOGIA AVCTO-

RIS IN MALLEVM

MALEFICARVM.

QUIN inter ruentis sæculi calamitates, quas pro dolor! non tam legimus, quam passim experimur, verus Oriens damno suæ ruinæ irrefragabili ditolutus, Ecclesiam, quam nouus Oriens homo Christus Iesus asperione sui sanguinis sœcundauit, licet ab initio variis heresum contagionibus inficere non cessat, illud tamen præcipue in tempore his conatur, quando mundi vespere ad occasum declinante, & malitia hominum excrecente, nouit in ira magna (vt Ioan. in Apoc. testatur) se modicum tempus habere.

Quare & insolitam quandam hereticam prauitatem in agro Dominico succrescere fecit, heresim, inquam, Maleficarum, à principaliori in quo vigere noscitur, sexu denotando. Quæ dum innumeris machinatur insulibus, hoc tamen in singulis, quod cogitatu terribile, Deo nimium abominabile, & omnibus Christi fidelibus odibile cernitur, operibus expletur.

Ex pacto enim cum inferno, & sœdere cum morte, sœcissima seruituti, pro earum prauis explendis spurciis, se subiiciunt. Præterea ea, quæ in quotidianis ærumnis, hominibus, iurantis, terræ frugibus, ab eis, DEO permittente & virtute Demonum concurrente, inferuntur.

Inter quæ mala nos Inquisitores, IACOBUS SPRENGER, vna cum carissimo, ab Apostolica sede, in exterminium tã pestifere Hereseos, socio deputato: licet inter dinorum eloquiorum Professores, sub prædictorum ordinum militarium minimi, Pio tamen ac lugubri affectu persantes, quid remedij quidve solaminis mortalibus ipsis, pro salutati Antidoto foret administrandum, huic operi præcunctis aliis remedijis pio submittere humeris dignum iudicamus.

APOLOGIA AVCTORIS.

dicauimus, confisi de melliflua largitate illius, quidam hominibus affluenter, & qui calculo sumpto de altari torpice, tangit & mundat labia imperfectorum, in finem operatum cuncta perducere.

Verum cum in operibus hominum nil fiat adeo utile & licitum, cui non possit aliqua pernicies irrogari. Ingeniola etiam nostra ad acumen non perveniunt veritatis, nisi lima alterius prauitatis plurimum fuerint abrasa. Ideo qui de nouitate operis nos redarguendo astimat, ad certamen illius confidenter accidimus.

Sciat tamen hoc ipsum opus nouum esse simul & antiquum, breue pariter & prolixum: Antiquum, certe materia & autoritate. Nouum verò partium compilatione, earumque aggregatione. Breue propter plurimum authorum in breuem perstrictiorem: Longum nihilominus propter immensam materiam multitudinem & Maleficarum imper scrutabilem malitiam. Nec hoc dicimus, ceterorum authorum scriptis presumptuose derogando, nostrumque opus iactanter & inaniter extollendo, cum ex nostro ingenio pauca & quasi nulla sint addita. Unde non nostrum opus, sed illorum potius censetur, quorum ex dictis ferè sunt singula contexta.

Qua simul ex causa, nec poemata condere, nec sublimes theorias crepimus extendere, sed exceptorum more procedendo ad honorem suæ Trinitatis, & indiuiduæ unitatis super tres partes principales originem, progressum & finem Maleficarum. Malleum tractatum principando aggregandam, reelectum nem operis socio, executum vero his quibus iudicium durissima in miseris, quod in vindictam malorum. laudem verò bonorum

constituti cernuntur a DIO. cui omnis honor & gloria in secula seculorum
Amen.

AVCTO

AVCTORES EX QUIBUS HOC OPVS DE-

SVMPTVM EST, ET

ab Auctore citati.

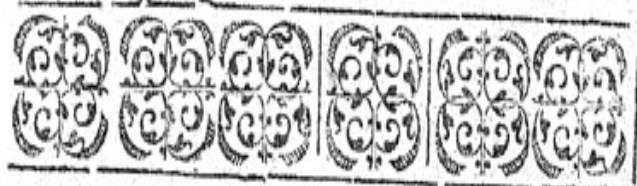
**

Dionysius Areopagita.
Ioan. Chrysostomus.
Ioan. Cassianus.
Ioan. Damascenus.
Heraclides.
Hilarius.
Augustinus.
Gregorius Papa primus.
Isidorus Episc. Hispaniensis.
Itinerarium Clementis.
Remigius.
Albertus Magnus.
Thomas Aquinas.
Bernardus Abbas.
Bona Ventura Cardin.
Antonius Archiep. Florent.
Petrus de Bona Ventura.
Petrus Damianus.
Nicolaus de Lira.
Glossa ordinaria.
Paulus Burgenfis.
Magister Historiarum.
Magister Sententiarum.
Vincetius Beluacensis.
Guilielmus Parisiensis.
Petrus de palude.
Petrus de Tarantasia.
Scorus.

AVCTORES, &c.

Guido Carmelita.
Alexander de Ales.
Ioan. Nider.
Rabbi Moyses.
Compendium Theologica veritatis.
Vita sanctorum Patrum.
Concilia.
Iura Canonica.
Boëtius.
Hostiensis.
Gratianus.
Thomas Brabantinus.
Raymundus.
Yberrinus.
Goffredus.
Cæsareus,
Bernardus.
Mich. Pselus.
Martinus Planstch.
Actefanus de Alt.
Bartholomæus de Spina.
Ioan. Franciscus Picus Mirandolanius.
Constantinus Parentinus.
Jacob Sprenger.
Henricus Institor.
Bernar. Basin.
Ulricus Molitor.
Ioan. Gerson.
Tho. Murner.
Io. Laur. Anania.
Paul. Gryllandus.
Bernard. Comensis.
Franc. Penna.
Io. Franc. Leo.
Ambrosius de Vignate.

Alij etiam sunt amice lector) quicquid auxilij Maleficorum, & Dæmonis naturæ cognitionem appetentibus, præstare valeant : tuo calculo relinquimus diiudicandum.

PRIMA PARS

MALLEI

MALEFICARVM,

TRIA CONTINENS,

QVÆ AD MALEFICIVM

concurrunt: vt sunt, dæmon,

maleficus, & diuina

permissio.

An Maleficium sit.

QVÆSTIO PRIMA.

TRVM asserere maleficos esse, sit aded catholicum, quod eius oppositum pertinaciter asserere omnino sit hæreticum. Et arguitur quod non sit catholicum quicquam de his asserere. 26. q. 5. episcopi. Qui credit posse fieri, aliquam creaturam aut in melius deteri^{us}ve transmutari, aut in aliam speciem vel similitudinem transformari, quàm ab ipso omnium cœatore, pagano & infideli deterior est. Talia autem referuntur fieri à maleficis, ided talia asserere nō est catholicū, sed hæreticum. Præterea nullus effectus maleficialis est in mundo. Probat. Quia si esset, operatione dæmonum fieret. Sed asserere quod dæmones possunt corporales transmutationes aut impedire, aut efficere, non videtur catholicū, quia sic petimere possent totum mundū. Præterea omnis

alteratio corporalis, pura circa infirmitates aut sanitates procreandas reducitur in motu localem. Patet ex 7. Phisic. Quorūcūq; est motus cæli, sed dæmones motū cæli variare nō possūt. Dionys. in ep. ad Policarpū. Quia hoc solius Dei est Ergo videtur quod nullā trāsmutationē ad minus verā in corporibus cauare possint: quod necesse sit huiusmodi trāsmutationes in aliquā causam occultē reducere. Præterā sicut opus Dei est fortius quā opus diaboli, ita & eius factura. Sed maleficiū si esset in mūdo, esset vtiq; opus diaboli cōtra facturā Dei: ergo sicut illicitū est asserere facturā superfluousā diabolus excedere opus Dei, ita illicitū est credere, vt creaturæ & opera Dei in hominibus, & iūmentis valeāt viciari ex operibus diaboli. Præterā id quod subiacet virtuti corporali, nō habet virtutē imprimendi in corpora, sed dæmones subdūt virtutibus stellarum, quod patet ex eo, quod certi incātatores cōstellationes determinatas ad inuocādū dæmones obseruant: ergo nō habēt virtutē imprimēdi aliquid in corpora, & sic multo minūs maleficæ. Itē dæmones nō operātur nisi per artē. Sed ars non potest dare verā formā. Vnde in c. de minetis. dicitur, Sciāt auctores alchimie species trāsmutari nō posse, ergo & dæmones per artē operātes veras qualitates sanitatis aut infirmitatis inducere nō possūt, sed si verē sāt, habēt aliquā aliā causam occultā absque opere Dæmonū & maleficorū. Sed cōtra in decret. 33. quæstion. p. Si per fortissimas maleficas artes nōnūquā occulto iusto Dei iudicio permittente, & diabolo preparante, &c. Loquitur de impedimento maleficiali quo ad actus coniugales tria concurrere: scilicet maleficā, diaboli & Dei permissionem. Præterā fortius agere potest in id quod est minus forte. Sed virtus dæmonis est fortior virtute corporali Iob. 40. Nō est potestas super terrā quæ ei valeat cōparari, qui creatus est vt neminem timeret. Respōsio. Hic impugnādi sūt tres errores hereticæ quib⁹ reprobatis veritas patebit. Nam quidam iuxta doctrinam S. Thomæ in 4. dist. 24. vbi tractat de impedimēto maleficiali, conari sūt asserere maleficiū nihil esse in mundo, nisi in opinione hominum qui naturales effectus, quorū essentia sunt occultæ, maleficiis imputabāt. Alij, qui maleficos concedūt, sed ad maleficiales effectus illos tantūmodo imaginari, & phāsticē cōcurrere, asserūt. Tertij qui effectus maleficiales

ciales omnino dicunt esse phāsticos & imaginarios, licet dæmō cum malefica realiter cōcurrat. Horū errores sic declarantur & reprobantur. Nā primo omnino de hæresi notātur per doctores in 4. præfata distinctione præcipue per sctum Thomā in 3. art. & in corpore quæst. dicens illā opinionē esse omnino cōtra auctoritates sanctorum, & procedere ex radice infidelitatis. Quia auctoritas scripturæ sacræ dicit quod dæmones habēt potestātē supra corporalia & supra imaginationē hominū, quādo à Deo permittūtur, vt ex multis scripturæ sacræ passibus notatur. Ideo illi, qui dicūt maleficiū nihil esse in mūdo, nisi in existimatione hominū, etiā nō credunt esse dæmones, nisi in existimatione vulgi, tantū vt errores, quos homo sibi ipsi facit, ex sua æstimatione impuret dæmoni. Et quod etiā ex imaginatione vehementi aliquæ figuræ apparēt in sētu tales quales homo cogitat, quod & tūc credūtur dæmones videri dicamus vel etiā malefici. Et quū hæc vera fides repudiat, per quā angelos de cælo cecidisse, & dæmones esse credimus, ideo & fatemur ipsos ex subtilitate naturæ suæ multa posse, quæ nos nō possumus. Et illi qui eos ad talia inducūt, faciēda, malefici vocātur, hæc ibi. Quia verò infidelitas in baptizato hæresis nominatur, ideo tales de hæresi reprehēdūtur. Alij duo errores dæmones & eorū naturalē potētiam nō negātes, sed inter se quo ad effectum maleficialē & ipsā maleficā diffidētes in quātum vnus cōcedit maleficā realiter cooperari ad effectum, nō tamē verum, sed phāsticum. Alter verò per cōtrarium effectum realē in læso cōcedēs, sed maleficā phāsticē putat cooperari. Fundamētum errorum ex duobus passibus canon. qui habentur 26. quæst. v. episcopi sumpserunt, vbi primò reprehēduntur mulieres, quæ credunt se cum Diana, vel Herodiade nocturnis horis equitate. Inspiciatur ibi canon. Et quia sæpē phāsticē & imaginariē talia solummodò fiunt, ideo & illi errantes, de omnibus aliis effectibus ita fieri iudicant. Secundò, quia ibi cōtinetur quod qui credit vel asserit posse fieri aliquam creaturam, aut in melius deteriusve immutari aut transformari in aliam speciē, vel similitudinem quā à Deo omnium creatore, infidelis est, & pagano deterior. Vnde propter hoc, quod ibi dicitur, deteriusve immutari, dicunt illum effectum nō esse realem in maleficiato, sed tantūmodo phā-

4
 rasticis. Sed quod hi errores hæresim sapiant, & contra san-
 ctum intellectum canonis militent, ostenditur primo tam per
 legem diuinam quam etiam ecclesiasticam & ciuilem, & hoc in ge-
 nerali, demum in speciali verba canon. exprimendò, licet etiam
 in sequenti quaestione clarius hoc deducatur. Nam lex diuina
 in plerisque locis, præcipit maleficas non solum esse vitandas,
 sed etiam occidendas, cuiusmodi poenas non imponeret si non
 veraciter & ad reales effectus & læsiones cum dæmonibus
 cõcurrerent. Mors enim corporaliter non infigitur sine cor-
 porali & graui peccato, sed aliud de morte animæ quæ ex
 phantastica illusionem seu etiam tentationem oriri potest. Hęc
 est sententia S. Thomæ in 2. dist. 7. in quaestione. An uti au-
 xilio dæmonum sit malum. Nam Deuter. 18. præcipitur omnes
 maleficos & incantatores interfici. Levitici etiã 19. dicitur,
 Anima quæ declinauerit ad Magos & ad Ariolos & fornicata
 fuerit in eis ponam faciem meam contra eam & interficiam
 eam de medio populi mei. Et iterum 20. Vir vel mulier in
 quibus pythonicus vel diuinus spiritus fuerit moriatur, &
 lapidibus obruet eos. Et dicuntur pythones in quibus demò
 operatur miros effectus. Præterea propter hoc peccatum O-
 chozias infirmus mortuus fuit. 4. Regum 1. & Saul. 2. Paralip-
 po. 10. Diuinorum denique eloquiorum tractatores quid aliud
 in eorum scriptis dicunt 2. dist. 7. & 8. tradiderunt de po-
 testate dæmonum & magicis artibus. Eorum scripta inspiciantur
 cuiuscunque doctoris super 2. librum sentent. inueniet,
 nullo discrepante, magos & maleficos virtute dæmonum per-
 mittente Deo, miros effectus non phantasticos posse produ-
 cere. Taceo de variis aliis locis, in quibus Sanctus Thomas
 diffusè de huiusmodi operibus pertractat, vt in summa contra
 genti. libr. 3. capit. 1. & 2. in prima parte. q. 114. argum. 4. Et in
 secunda secundæ. q. 92. & 93. Inspiciantur denique postillato-
 res & glossatores de Magis Pharaonis. Exod. 7. Inspiciantur
 & dicta Augustini, 18. de ciuitate Dei, cap. 17. Et in secundo
 de doctrina Christiana. Similiter aliorum doctorum quibus
 omnibus contradicere valde absurdum est, nec à vitio hære-
 sis excusari potest. Immo in iure hereticus censetur quicum-
 que errat in expositione sacræ scripturæ, 24. q. 1. hæresis. Et
 quicumque aliter sensit de his quæ fidem concernunt, quam
 Romana tenet ecclesia e. c. & q. Hęc est fides: quod denique
 contra sanum intellectum canonis militent ostenditur per legem
 ecclesia

ecclesiasticam. Nam & canones & doctores super e. Si per
 fortiaras & maleficas artes. 24. q. 1. & extra. de frigidis &
 maleficiatis, quid aliud portendunt nisi de maleficiali im-
 pedimento circa actus coniugales declarare, quomodo dirimi-
 mit contractum aut contrahendum matrimonium. Dicunt enim
 sicut & Thom. in 4. vbi supra, quod si maleficium superue-
 niat matrimonio ante carnalem copulam, tunc si est, perpetuum
 impedit & dirimit matrimonium contractum, cuiusmodi sen-
 tentia non daretur super illusorium & phantasticum effectum,
 vt de se patet. Videatur Hostien. in summa copiosa, similiter
 Gotfri. & Raymund. qui etiam nullibi leguntur difficultasse,
 an talis effectus posset ceteri imaginarius & non realis: sed
 hoc tanquam per se notum relinquebant, & quomodo posset
 ceteri perpetuus vel temporalis declarant, si post triennium
 duraret, nec dubitabant an imaginariè per maleficam seu il-
 lusoriè intromitteretur. Sed quod verè & realiter potest ta-
 lis defectus procurari virtute dæmonis propter pactum cum
 eo initum, vel etiam per ipsum dæmonem absque malefica,
 licet hoc rarissimè fiat in ecclesia vbi sacramentum matri-
 monij meritorium existit: sed quod inter infideles hoc con-
 tingat, hoc est, quia iusto titulo illos possidere se cernit, vt
 Petrus de palude in suo quarto recitat, de sponso qui de-
 sponsauerat idolum, & nihilominus contraxerat cum quadam
 iuuenula, quam tamen cognoscere non potuit propter dia-
 bolum, qui semper se in corpore assumpto interposuerat,
 cum tamen in ecclesia diabolus conatur potius per male-
 ficam propter suum lucrum in perditionem animatum ta-
 les effectus intromittere, & qualiter hoc facere potest, &
 quibus mediis, inferius declarabitur, vbi de septem mo-
 dis nocendi hominibus per consimiles effectus tractabitur.
 Ex aliis etiam quaestionibus quas Theologi & canonistæ
 circa hanc materiam mouent, hoc idem patet, discutien-
 tes quomodo possit tolli, & an licitum sit per aliud ma-
 leficium tollere, & quid, si malefica mortua sit, per quam
 maleficium est immissum: de quo casu Gotfridus in sua
 summa mentionem facit, de quibus in quaestionibus
 tertie partis patebit. Cur denique tam diligenter canoni-
 stæ varias poenas promulgassent, distinguendo de occul-
 to & manifesto peccato maleficorum, seu potius diuinato-
 rum, cum noxia superstitio varias habeat species, vt noto-

ritia sit, eucharistia denegetur. Si occultum, penitentiam 40. dierum, de conse. distinct. 2. pro diacon. Item si clericus, quod deponendus & in monasterio detrudendus Si laicus, excoimunicandus. 26. q. v. Non oportet. Item quod tales infames debeant censerī, & qui ad eos concurrunt, immo nec ad accusationem debet admitti. 2. q. 8. quisquis nec. sed per legē civilem hoc idem ostenditur. Nam Azō in sūma super 2. lib. codicis, rubrica de maleficis ad Corneliā. de sicariis & homicid. dicit. Sciendum, q̄ omnes illi, quos vulgus maleficos vocat, & qui dicunt se scire aliquā artē diuinādi, patiūtur capitalem pœnam. vt l. nemo. C. de maleficis. Itē inferunt pœnā l. culpa & l. nullus. Hę enim leges his verbis videntur, Nemini permittitur diuinare, alioquin supplicio capitis ferietur, gladio ultore prostratus, & subdit, Sunt & alij qui arte magica vitę innocentū insidiantur, animos mulierum ad libidinē reuertunt, & hi bestiis subiiciuntur. vt c. l. multi. Decernūt etiā leges, quod ad eorū accusationē quilibet admittatur, sicut & canon. in c. in fauorē fidei l. 6. de here. vnde subditur ibidē, Ad hęc accusationē quilibet admittitur quasi in crimine læsę maiestatis: Ipsam enim prope modū pulsant maiestatem diuinam. Item quod questionibus ad interrogandū subiiciantur. Subdit, Et quilibet nulla dignitate obstatē, questionē subiicitur: etiā qui conuinciter, vel si denegat facinus suū, sit eculeo deditus, vngulisque sulcantibus latea, perferat pœnas dignas suo facinore, vt eo. C. l. & si excepta. Nota quod olim duplici pœna tales pledebantur capite & vngulis, ad dilacerationem corporis seu ad deuorandū bestiis obiciendo. Iam autē cernantur fortē propter fœmineū sexum. Itē prohibent participationē. Vnde subditur. Sed nec permittuntur tales ad limen alterius accedere, alioquin concremantur: nec aliquis debet eos suscipere vel cōsulere: alioquin deportantur in insulā, & omnia bona publicantur. Hic notatur pœna exilij cū amissione omnium bonorū qui tales cōsulūt aut suscipiūt. Has pœnas vbi predicatores populis, & rectorib. terrarū publicāt, plus aduersus maleficas, quā ex aliis scripturarum allegationib. marcescūt. Pręterea & per leges cōmēdatur qui eorū maleficiis obstat. Vide vbi suprà, l. eorū. Alij autē, qui faciūt id ne labores hominū ventorum grā linisq; lapidatione sternantur, nō pœnæ sed p̄mio digni sunt. Qualiter autē sit iudicā

ralia

ralia impedire inferiūs patebit, vt prius tacitū est. Omnia autem hæc negare aut friuolē illis resistere, quomodo potest serupulo hæreticę prauitatis carete, iudicet vnusquisque, nisi fortassis cū ignorātia excusabit: sed huiusmodi ignorātia excusat. statim inferiūs patebit. Cōcludēdo ex omnibus præmissis catholicā & verissimā assertionē, quod malefici sunt, qui dæmonū auxilio propter pactū cū eis initum, maleficiales reales effectus, permittēte Deo, procurare possunt, non excludendo quin & præstigiōsos effectus & phantasticos etiam per media præstigiōsa producere valeāt. Sed quia præses speculatio super maleficiales effectus versatur, qui plurimū ab aliis differunt: idē per hoc nihil ad propositū, cū tales potiūs sortilegi vel incantores dicantur, quā malefici. Demū quia fundamētū sui erroris capiunt ex verbis can. præcipuē deo vltimi errores, non loquēdo de primo qui seipsum condēnat, dum nimiam contra veritatē scripturę exorbitat. Ideo ad sanum intellectum canonis est procedendum. Et primò contra primum errorē dicētis medium esse phantasticum, sed extrema esse realia. Vbi notādum, quod quatuordecim sunt species capitales in genere superstitionis, quas recitare causa breuitatis non expedit: quia clarē recitatur ab Isidoro, 8. Etymolog. Et secunda secundæ per sanctum Tho. q. 92. Tum etiā quia inferiūs vbi de grauitate huius hæresis tractabitur, de ipsis mētio erit, & hoc quæstione vlti. huius primæ partis. Et species sub qua huiusmodi mulieres cōtinētur, vocatur species pythorum, in quibus dæmō vel loquitur vel mira operatur. Et est sc̄pius prima in ordine. Species autem qua malefici cōtinētur vocatur species maleficiorū. Et quia inter se plurimū distāt. nec oportet quod qui in vna specie laborat, quod etiā sub aliis cōprehēdatur. Ideo sicut canō de illis mulierculis mentionē facit & non de maleficis. Ita falsē canonem interpretatur, qui huiusmodi imaginarias dedōtiones corporū ad totum genus superstitionis per omnes species eius reducere vult, vt sic illæ mulieres imaginariē solum, ita & omnes maleficę trāsferātur & per ampliūs canonē falsificat qui ex illo arguere vellet maleficā solummodò imaginariē ad effectum maleficialem ægritudinis vel morbi cōcurrere. Præterea tales sic errantes per ampliūs rephēduntur dum extrema concedunt realia, scilicet dæmonem operantem, &

effectam morbi realem, medium autē instrumenti, scilicet personam maleficā, dicunt fantasticē cōcurrere, cum tamen medium semper naturā participet extremorum: Nec valet, si dicatur, quod etiam phantasia sit quid reale, quia sicut phantasia ut talis, nil potest efficere nec concurrere ad dæmonis operationem nisi per pactum initum cum dæmone, in quo pacto malefica se totam obtulit & astrinxit, diabolo verē & realiter & non phantasticē aut imaginariē solū: ita etiā oportet quod cooperetur diabolo verē corporaliter. Nā & ad hoc sunt omnia maleficiorum opera, ubi semper aut per visum aut per locutionem alicuius malefici instrumenti repositi sub limine domus operatione sua maleficia exercent, prout in sequenti questione patebit. Præterea si quis verba canonis diligētē inspiciat, considerabit quatuor quæ prædicatores & sacerdotes per ecclesias sibi commissas omni cum instantia populo prædicare debent, scilicet, quod extra vñ Deum nemo arbitretur aliquid esse numinis vel diuinitatis. Secundō, quod cum Diana vel Herodiade equitare est cum diabolo (qui se ira fugit & nominat) transire. Tertio, quod talis equitatura sit tunc phantastica quando diabolus mentem per infidelitatem sibi subiectam agitat taliter, ut ea, quæ solo spiritu sūt, corporaliter fieri credatur. Quarto, quod tali domino habeant in omni obediētia. Vnde ad maleficiales actus hæc verba extendere est absurdum, cum sint diuersæ species. An autem malefici etiam localiter transferantur in sua specie superstitionis, vel solū imaginariē sicut pythones, tractabitur de illo in c. 2. partis c. 3. quod utroq; modo. Et sic secundus error cum primo eliditur quod ad fundamentum & sanum intellectum canonis. Tertius insuper, qui ex verbis canonis effectum maleficalem asserit fantasticum ex verbis canonis etiam eliditur: nam in eo, quod dicit, qui credit posse fieri aliquam creaturam aut in melius deteriusve transmutari, aut in aliam speciem vel similitudinem transformari, quàm ab ipso omniū creatore, &c. infideli deterior est. Hæc tres partes si nudè intelligantur, sunt contra processum scripturæ & determinationem doctorū. Nam posse fieri aliquas creaturas à maleficis, utpote vera animalia imperfecta, inspiciatur sequens canon, nec mirum post allegatū canon. episcopi, quod Augustinus determinat de magis Pharaonis, qui virgas in serpentes

ventes verterunt, inspiciatur gloss. super illud Exo. 7. Vocauit Pharaon sapientes, Inspiciatur & alia glossa Serabi. quod dæmones discurrunt per mundum quando per incantationem malefici per eos aliquid efficere conantur & colligunt diuersa semina & ex eorum adaptatione possunt corrumpere diuersas species. Inspiciatur & Albertus in l. de animalibus. Inspiciatur & sanctus Thom. 1. parte. q. 114. artic. 4. Quorum dicta breuitatis causa omittuntur. solū hoc, superest ut intelligatur ibi fieri, pro creati: secundum etiam, quod in melius deteriusve valeat transmutari, intelligatur solūmodo à Deo auctoritate, & ad corruptionem seu etiam punitionem: sæpius tamen ista ministerio dæmonum exercentur: & sicut de primo dicitur, Dominus percutit & ipse medetur, & ego occidam & ego viuere faciam. Ita de secundo dicitur fieri immisionem per angelos malos, ut supra tactum est. In præfato denique ca. nec mirum, inspiciantur verba Augusti. quæ dicunt maleficos & eorum operationes hominibus interdū non solū infirmitatem, sed etiā mortem inferre. Tertium etiam sanè intelligere expedit, cum moderni malefici sæpius opere dæmonum transformantur in lupos & alias bestias. Sed canon loquitur de reali transformatione & essentiali, & nō de præstigiōsa, quæ sæpius fit, de qua etiam Aug. xvij. de ciuitate Dei c. xvij. multa refert, ut de famosissima maga Circe & de fociis Diomedis & de parte Præstantij. De qua materia in capitalis secundæ partis patebit. & an semper sunt præsentēs vel absentes malefici, & an illam formam diabolus assumit vel ipse homo per se videatur talis. capitul. 6. & 7.

An sit hæresis maleficos asserere.

SED quia secunda pars quæstionis dixit, quod his oppositum asserere pertinaciter sit hæreticū. quæritur, an tales debeant haberi, tanquam manifestè deprehensi in hæretica præuicacitate, vel solū ut de hæresi vehementer suspecti. Et videtur, quod primo modo. nam Bernardus in gloss. ordinaria, in cad. abolēdan. §. præfenti. & vers. deprehensi. extra de hære. præfenti nihilominus ordinatione sancimus, ut quicumque manifestè fuerint in hæresi deprehensi, &c. declarat, quod tribus modis quis censetur manifestè deprehensus, facti videlicet euidentia, quia publicè prædicat hæresim, vel legitima probatione per testes vel ex sua confessione. Et quia

tales publicè prædicant seu temerè contra præfata omnia se opponunt asserentes maleficas non esse: aut quòd nullo modo valeant hominibus nocere. idèd tãquam manifestè deprehensũ in tali prauitate sub distinctione continetur. Ad eundem etiam sensum est eiusdem Bernard. gloss. in ca. excommunicatus secundò, super verbo deprehensi publicè. Ad idem etiam facit cap. super quibusdam, extra de verborum significatione. Inspiciat ibidem lector cap. & reperiet veritatem. Sed contrà, quia hoc nimis durum videtur, tum propter pœnam annexam quæ notatur in cap. ad abolendam. §. in præfenti, extra de hæred. vbi in clerico ponitur degradatio & quòd secularis relinquatur arbitrio potestatis secularis animaduersione debita puniendus, tum etiã propter ignorantiam & multitudinẽ eorum, quia culpabilis in tali errore cernitur, & ex multitudine tali rigor iustitiæ est temperandus. dist. xl. vt constitueretur. Responsio, cum nota sit intètio potius à vitio hæresis huiusmodi prædicatores pro posse excusare quàm inculcare, cum, dicitur extra de præsum. cap. literas. §. quocirca mandamus. quatenus cum propter solam suspicionem, quãuis vehementem, nolumus illum de tam graui crimine condemnari, &c. vbi gloss. super condemnari. Procedi potest contra talem sic vehemèter suspèctum. sed non debet propterea condemnari nisi adsit, vt ibidem declaratur, violenta suspicio: attamè, quia suspicionem excludere nõ possumus, & hoc propter friuolas eorũ assertiones contra fidei veritatem, & cum hoc triplex sit suspicio, leuis, vehemens & violenta, de quibus in c. accusatus, & ca. cum cõrumacia. l. vj. de hære. & per notata per Archidiaconum, & Ioan. Andream super cap. accusatus. & verbo vehemens. & de præsump. cap. literas. De violenta etiam loquitur canon. dist. xxiii. quorundã. idèd querendũ cuiusmodi suspicioni talia prædicans subiacet. Et quidem cum talia dogmatizantes, nõ æqualiter se ad huiusmodi errores habere noscuntur, eò quòd aliqui ex simplici ignorantia iuris diuini, aliqui etiã sufficienter informati adhuc fluctuant vacillando, & plenè assentire nolunt, & cum error in mète hæreticum non faciat, nisi adsit pertinacia voluntatis. oportet etiã dicere, quòd ad suspicionem super crimen hæreseos nõ se equaliter habeant, attamen quia per ignorantia putant se posse euadere. Aduertant populum, quàm grauius peccant

peccant, qui est huiusmodi ignorantia delinquant. Nam licet multiplex sit ignorantia, tamen in rectoribus animarum ignorantia quæcunque sit, nõ potest dici ignorantia inuincibilis seu ignorantia particularis, secundum philosophos, quæ à Iuristis & Theologis dicitur facti. Sed censetur in eis ignorantia vniuersalis, quæ est ignorantia iuris diuini, quia est eorum, quæ quis de iure ex lege diuina scire tenetur dist. 41. Nicolaus Papa, dispensatio cœlestis seminis nobis iniuncta est. Vt si nõ aspererimus, vt si tacuerimus. Tenetur enim habere scientia sacre scripturæ, di. 36. per totum. Et hoc ad subditorum animas informandas eadem dist. c. 2. §. ecce. & §. Si quis vult: licet secundum Ray. Host. Th. nõ requiratur quod habeant scientia eminentem, sed quòd habeat cõpetentem, id est sufficientem ad suum officium exequendum. Attamè pro illorum aliquali consolatione, dum modo dãna præcedentia lucris sequentibus deinceps cõpensent, est eis aduertendum, quòd hic ignorantia iuris, licet dicatur interdum affectata & supina, dicitur tamen affectata, id est voluntaria dupliciter. Quia interdum cum scientia intentionis, interdum cum ignorantia intentionis: prima in nullo excusat, sed dãnatur. De qua Psal. Noluit intelligere vt bene ageret. Secunda tamen diminuit voluntariũ ira & peccatum. Quia fit quando quis tenetur aliquid scire, sed nescit quid teneatur, quæ etiã fuit in Paulo primè Tim. primo. Misericordia cõsequat' sũ, quia ignoras feci in incredulitate. Quo tamen dicitur affectata indirectè, quia propter alias occupationes negligit ad discere ea quæ scire tenetur, nec vult laborare in studio ad sciendũ, illa & excusat, nõ à toto, sed à tãto. Et etiã iuxta Amb. super illud. Rom. 2. An ignoras, quod benignitas Dei ad pœnitentiã te adducit: dicit grauius peccas, si ignoras, grauius id est, valdè periculosè. Idèd præsertim iã in repositibus ad succurrendum animarũ periculis omnẽ ignorantia repellamus, & durissimum iudicium, quod nobis imminet, super districtã rationem & talentum nobis creditum semper præ oculis habeamus, ne ipsa ignorantia etiã in nobis notetur crassa vel supina, per metaphoram hominis crassi vel supini, qui non videt etiã ea, quæ coram ipso sunt. Dicit enim Cancellarius in floribus regularum moralium, & in secunda regula, quòd culpabilis ignorantia iuris diuini nõ cadit in factum, quòd in se est. Ratio est, quia Spiritus sanctus talem hominem

minem de necessariis ad salutem, quæ vires eius excedunt docere immediate paratus est. Ad primum argumentum solutio patet per sanum intellectum canonis. Ad secundum dicit Pe. de Tharam. Perimeret utique ea magna sua invidia, qua aduersus hominem agitatur, si à Deo permitteretur. Quod autem Deus permittit sibi aliqua, & aliqua non, hoc cedit in maiorem ipsius diaboli contumeliam & displicentiam, quod Deus in omnibus utitur eo contra suam voluntatem ad manifestationem gloriæ suæ. Ad tertium dicitur, quod ante rationem ægritudinis aut alterius effectus maleficialis semper præcedit aliquis motus localis in quantum dæmon per maleficam colligit determinata actiua, quæ videlicet hærere possunt, & apponit determinatis passiuis ad inferendum dolorem, vel nocumentum aut actum aliquem spurcissimum. Et si queritur an motus ille rerum à dæmone localis reducatur in motum cœlestem, dicendum est quod non. Quia non inouentur ex virtute naturali, sed mouentur ex obedientia naturali, qua subiiciuntur virtuti dæmonis, qui habet hoc ex virtute nature suæ, quod potest supra corpora. Hoc dico, non quod possit inficere rebus materialibus aliquam formam, vel substantialem vel accidentalem, absque adminiculo alterius rei naturaliter. Sed quia potest Deo permittere res localiter mouere & ex rebus coniunctis dolorem vel aliquam qualitatem producere. Vnde effectus maleficialis non subiicitur motui cœli, sicut nec ipse dæmō, licet res illæ & infima subiiciantur. Ad quartum dicendum est, Opus Dei potest opere diaboli omnino vitari, prout ad præsens loquimur de effectu maleficiali. Sed quia hoc non potest nisi diuina permissione, ideo non sequitur quod diabolus sit Deo fortior: demum, quia non vitiat opera Dei per violentiam, cum sic etiam destruere posset. Ad quintum simpliciter notum est, quod corpora cœlestia non habent virtutem imprimendi in dæmones, cum nihil agant ultra suam virtutem, sed quod magis aduocati sub certa constellatione veniunt, duplici ex causa hæc facere videntur. Primum quia sciunt virtutem illius constellationis iuuare ad effectum quem magis optant. Secundum faciunt, ut homines inducant ad venerandum aliquod numen in stellis, ex qua ueneratione etiam ante tempora ritus idololatriæ processit. Ad vltimum, quantum ad terminos argumenti super aurum alch-

micum,

micum, dicendum secundum sanctum Tho. in 2. dist. 6. in solutione huius argumenti, ubi declarat de virtute dæmonum in operando. Quod licet quædam forme substantiales per artem induci possit virtute naturalis agentis, ut quando forma ignis inducitur per artem in lignum, hoc tamen non potest fieri vniuersaliter, eo quod ars non potest inuenire semper seu coniungere propria actiua propriis passiuis, potest tamen facere aliquid simile, & sic alchimistæ faciunt aliquid simile auro, quantum ad accidentia exteriora, sed tamen non faciunt verum aurum, quia forma substantialis auri non est per calorem ignis quo vtuntur alchimistæ, sed per calorem Solis in loco determinato ubi viget virtus mineralis, & ideo tale aurum non habet operationem consequentem speciem. Et simile est de aliis eorum operationibus. Ad propositum, Dæmones operantur per artem circa effectus maleficiales, & ideo absque adminiculo alterius agentis nullam formam substantialem vel accidentalem inducere possunt, & quia non dicimus, quod maleficia inferant patrem absque adminiculo alterius agentis, ideo etiam cum tali adminiculo potest veras qualitates ægritudinis aut alterius passionis inducere, sed qualiter hæc adminicula seu administrationes instrumentorum habent ad effectum maleficalem cum dæmonibus concurrere, vel non, patebit per sequentia.

An dæmon cum malefico concurrat.

Q V A E S T I O I I.

AN catholici sit asserere, quod ad effectum maleficialem semper habeat dæmon cum malefico concurrere, vel quod vnus sine altero, ut dæmō sine malefico, vel e conuerso talem effectum possit producere. Et arguitur primum quod dæmon sine malefico. Aug. lib. 83. q. Omnia quæ visibiliter fiunt, etiam per inferiores potestates aeris fieri posse creditur. Sed omnia nocumenta corporalia non sunt invisibilia, sed potius sensibilia, igitur etiam à dæmonibus fieri possunt. Præterea ex scriptis nocumenta Iob illata, ubi ignis de cælo cecidit, & familiam cum gregibus pecorum vno impetu consumpsit, & turbo domum deficientem liberos occidit, dæmon per se absque maleficis, concurrente tantummodo diuina permissione, operatus est. Ergo à simili in aliis, qui maleficis ascribuntur, patet, & de septem viris Sarræ virginis,

quos

quos demon occidit. Præterea, quicquid potest virtus inferior absque adminiculo virtutis superioris, potest & virtus superior absque adminiculo virtutis inferioris. Sed virtus inferior potest concitare grandines, & inducere infirmitates absque auxilio virtutis superioris. Dicit enim Albertus de Proprietatibus rerum, quod salvia putrefacta, variis modis, ut ibidem ponit, si proiecta fuerit in fontem, mirabiles concitabit in aere tempestates. Præterea si dicatur quod demon vitur maleficio non propter indigentiam, sed propter eius quam querit perditionem. Contra Aristot. 3. Ethic. Militia est quid voluntarium, quod probat per hoc, quod nullus operatur iniuste, voluntarie non volens iniustum esse: & voluntarie stupratem non velle incontinentem esse: & per hoc etiam legislatores puniunt malos quasi voluntarie mala operantes. Demon ergo, si operatur per maleficam, operatur tanquam per instrumentum, & cum instrumentum dependet a voluntate principalis agentis, non voluntarie agit, si concurrat, & non erit ei actio imputanda, nec per consequens punienda. Sed contra, quod nihil possit inficere inferior absque maleficio. Primum de generatione. Omnis actio est per contactum. Et quia non est aliquis contactus demonis ad corpora, cum nihil habeat cum eis commune: ergo vitur aliquo instrumento illi influendo virtutem lædendi per contactum. Iuxta hoc etiam, quod maleficia possint fieri absque opere demonum. Probatur per textum & glo. ad Gal. iii. O insensati Galatæ, quis vos fascinavit veritati non obedire. glo. quidam habent oculos vitentes, qui solo aspectu inficiunt alios, & maxime pueros. Est ad hoc etiam Avicenna. 6. naturalium libr. 3. cap. vii. ita dicens. Multoties autem anima operatur in corpore alieno sicut in proprio, quemadmodum est opus oculi fascinantis & æstimationis operantis. Et eandem sententiam etiam ponit Algazal. lib. 5. physicor. c. 10. Putat etiam Avicenna, licet non teneatur in illo, quod virtus imaginatiua etiam absque visu possit extranea corpora immutare, ubi nimis extendit virtutem imaginatiuam, & capimus hinc virtutem imaginatiuam, non in quantum distinguitur contra alias virtutes sensitivas interiores, ut est sensus communis, & phantasia & æstimatio, sed in quantum includit omnes illas virtutes interiores. Est bene verum, quod talis virtus imaginatiua potest transmutare corpus coniunctum, scilicet illud in quo

quo est, sicut homo potest ambulare supra trabem, quæ est in medio viæ. Si verò posita fuerit super aquam profundam non audebit ambulare super eam, eo quod imaginabitur in eius anima forma cadendi vehementer impressa, cui obediunt materia eius & virtus membrorum eius, & non obediunt eius contrario, scilicet ad directam ambulandum. In hoc ergo convenit hæc immutatio cum oculo fascinatæ in quantum immutatur corpus proprium, primum scilicet non corpus alienum, de qua immutatione nunc loquimur. Præterea si dicatur quod talis immutatio causatur a corpore vivo, mediante anima in aliud corpus vivum. Contra. Quia ad presentiam interfectionis manat sanguis ex vulneribus occisi. Ergo, etiam absque virtute animæ, corpora possunt mirabiles effectus producere. Item homo vivens, & prope cadaver hominis occisi transiens, etiam non sentiendo illud, adhuc terrore concutitur. Præterea sic ut res naturales habent quasdam virtutes occultas, quarum ratio ab homine assignari non potest, sic ut quod adamas trahit ferrum, & multa quæ Aug. enumerat. 20. de ci. Dei. Ita mulieres ad immutationes faciendas in corporibus alienis certis rebus uti possunt, absque auxilio demonum, quæ etiam nostram rationem excedunt. Et quia excedunt, non debemus propterea demonibus quasi ex maleficis in simul conversantes ascribere. Præterea malefici certis utuntur imaginibus & rebus instrumentalibus, quas interdum ponunt sublimine ostij domus, aut ad certa loca ubi pecudes conveniunt, aut etiam homines qui maleficiantur, & interdum moriuntur. Sed quia huiusmodi effectus possunt evenire ex imaginibus illis, in quantum habent quasdam influentias a corporibus cælestibus receptas, probatur. Nam sicut corpora naturalia subduntur corporibus cælestibus, ita & artificialia. Sed corpora naturalia possunt recipere quasdam virtutes occultas, ergo, &c. & artificia. Unde videtur, quod eorum opera possint per tales impressiones praticari & non per demones. Præterea, si vera miracula possint fieri ex potestate nature, in eo quod operatur, ita & miranda & horribilia & stupenda opera ex virtute nature, probatur. Nam Grego. dicit 2. dial. Sancti miracula faciunt, aliquando ex prece, aliquando ex potestate. Exemplum datur de utroque. Petrus orando suscitavit Thabitham mortuam: Ananiam, & Sapphiram mentientes, morti increpando tradidit absque prece. Ergo & homo per virtutem

lucæ anima poterit materiam corporalem in alteram etiam transmutare, seu imutare de sanitate in infirmitatē, & cetero uerso. Præterea, corpus humanū est nobilius quàm alia corpora inferiora, sed propter apprehensionem animæ humanæ immutatur corpus humanū ad calorem & frigus, ut patet in irascētib; & timētib; , immò etiam hæc immutatio per-tingit quandoque vsque ad ægritudinem & mortem. Ergo multò magis potest sua uirtute materiam corporalem im- mutare. Sed cōtra est. Substantia spiritus, non potest impri- mere aliquam formam, nisi adiuuiculo alterius agentis, ut suprà tactū est. Vnde & Augus. in præfato libro: Non est pu- tandam istis transgressoribus angelis ad nulum seruire hæc uisibiliū rerū materiā, sed soli Deo. Ergo, multominus ho- mo ex potestate naturali efficere potest effectus maleficia- les. Respōdeo quia non desunt errantes in hac materia, ma- leficas excusantes, & dæmones tātummodò aut inculpātes, aut quibusdā naturalibus transmutationibus earum facta ascribentes. Ideò horū falsitas ostenditur, primò per descri- ptionem maleficarum, de qua Isid. 8. Etymo. cap. 9. Malefici dicuntur ob facinorum magnitudinem, scilicet, mala præ- cunctis malefactoribus efficientia, vnde subdit. Hi elemēta concutiunt, opere scilicet dæmonum, ad grandines & tēpe- states concitandas. item dicit mentes hominū turbā, intel- lige ad amentiam, odium & amorē inordinatū. Item sub- dit, hæc, sine ullo ueneni haustu, uolentia tantum carminis animas interimunt. Ad idē 16. q. v. c. nec mirum, & sunt uer- ba Augustini. in d. lib. de ci. Dei. ubi declaratur qui dicuntur magi & malefici. Magi sunt, qui uulgo dicuntur malefici, & ob facinorum magnitudinem sic nuncupantur. Hi sunt, qui permissu Dei elementa concutiunt, hominum turbant mentes, minùs confidunt in Deo, ad sine ullo ueneni haustu, uolentia tantum carminis interimunt homines. Vnde & Lucanus, mens hausti nulla sanie polluta ueneni incantata perit, dæmonibus enim accitis audent ventilare & quous- que suos perimant malis artibus inimicos. Ex quibus patet, quòd in huiusmodi operibus semper habent dæmones cum maleficijs concurrere. Secundò quia cum quadruplices esse- ctus pœnales assignare possumus, scilicet ministeriales, no- xiales, maleficiales & naturales: & ministeriales dicuntur qui ministerio bonorum angelorum sicut noxiales malorū spirituum

spirituum immittuntur. Moyses enim Aegyptum in decem plagis ministerio bonorum percussit. Vbi Magi in nouem tantum per malos spiritus concurrerunt. Et triduum pe- stem propter peccatum David circa numerationem popu- li commissum, & de 72. millibus hominum vna nocte prostratis per exercitū Sennacherib, utiq; hæc per Angelos Domini, id est, per bonos Dominum venerantes & cogno- scentes peracta fuerūt. Noxiales uerò effectus cum in scri- pturis nominantur immisiones per Angelos malos, secun- dum quas populus ille in deserto sæpe percussus fuit. Et maleficiales effectus dicuntur, quando Dæmon per Male- ficos & per Magos operatur. Sicut & naturales, qui ex in- fluentiis corporum cœlestium ex istis inferioribus circa mortalitates, sterilitates terrarum & grandines, & hæc si- milia causantur.

Et inter hos effectus magna fit differentia. Ideò cum Job noxiali plaga fuit à Dæmone percussus & nō malefici- ali, ideò nihil ad propositum. Si qui uerò curiosus instat sicut plerunque hæc materia curiosas patitur à malefi- carum defensoribus instantias, semper in cortice uerborū aërem uerberantes, & medullam ueritatis nunquam pene- trantes: Cur Job non maleficali affectu per Dæmonem sicut noxiali percussus fuit. His curiosè etiam responderi potest, quòd Job fuit percussus à diabolo solū, & nō me- diante Malefico uel Malefica. Quia hoc genus superstitio- nis nondum erat inuentum: Diuina tamen prouidentia uoluit, ut potestas Dæmonis in mundo, ad præcedendum eius insidias, pro Dei gloria innotesceret, cum nihil nisi à Deo permissus efficere potest.

Et de tempore quidem, quo primus genus superstitio- nis inuentum fuit: dico primum genus, quò ad Dæmonum inuocationem, non quò ad puram Idololatriam: Dicit Vincentius in Speculo Historiali, allegans plures Docto- res, quòd primus inuentor artis Magicæ & Mathematicæ fuit Zoroastres, qui dicitur fuisse Cham filius Noë. Hic secundum Aug. de Ciuit. Dei solus risit nascendo, & hoc non nisi opere Diaboli. Hic etiam cum esset rex, superatus est à Nino filio Beli, qui edificauit Ninuem, uel amplius, sub quo cœpit regnum Assyriorum tempore Abrahamæ.

Hic etiam Niuus, ob inordinatum amorem patris fecit

*Noxiales.**Maleficiales.**Naturales.**Job plaga.**Tempore Job Malefica non erant.**Magia quan- do inuenta.**Cham risit cum nasceretur operante Diabolo.**Origo adora- tionis imagi- num.*

fieri imaginem patri mortuo, ad quam quicumque confue-
giebāt malefactores. Liberi erant ab omni punitioe debi-
ta. Et ex hoc cœperunt homines. Imagines adorare, vt
Deos, sed hoc post primam ætatem: quia sub illo tempore
nō erat Idololatria propter recentem memoriam creatio-
nis mundi, vt dicit S. Thom. in 2. q. 95. art. 4. Vel etiam in-
cepit à Nembroth, qui cogebat hominem ignem adorare.
& sic in secunda ætate incepit. Idololatria, quæ est primum
genus superstitionis, sicut Diuinitio secundum, & obser-
uantia tertium.

Maleficorum autem ritus reduciunt ad secundum genus
superstitionis, scilicet ad Diuinationem, quæ fit per expres-
sam Dæmonum inuocationem: Cuius etiam sunt tria ge-
nera, scilicet Necromantia, Planetarij, seu potius Ma-
thematici, & Diuinitio per Somnia.

Hæc ideo posui, vt prius lector intelligat noxias illas ar-
tes non subito, sed processu temporis fuisse inuentas, nec
absolū esse asserere. Maleficas tempore Iob nō fuisse. Si-
cut enim per incrementa temporum, vt Grego. in Morali-
bus dicit, creuit scientia Sanctorum: ita & noxiæ artes Dæ-
moniorum: Et sicut iam repleta est terra scientia Domini,
Esa. 11. Ita iam mundi vespere ad Occasum declinante, &
malitia hominum excrecente, & charitate refrigescente,
superabundat omnis maleficiorum iniquitas.

Ipsæ tamen Zoroastres cum esset intentus illis artibus,
solummodo consideratione Astrorum à Diabolo succen-
sus est. Hæc vbi supra.

De tempore autem quo Malefici leguntur cum Dæmo-
nibus ad maleficia inferenda conuenisse, tactum est supra.
Et habetur Exodi lib. septimo. quò ad Magos Pharaonis,
qui in plagis super Aegyptum Dæmonum assistentia, sicut
Moyles ministerio bonorum Angelorum, signa plurima
perpetratur.

Vnde concluditur veritas Catholica, videlicet, quò ad
effectum maleficalem, licet non ad effectum noxiale,
semper habet maleficus cum Dæmone concurrere. Et per
hæc patet responsio ad argumenta.

Nam ad primum non negatur, quin effectus noxiales.
qui visibiliter cernuntur super homines, iumenta, terræ fru-
ges, & qui etiam ex influentijs corporum cœlestium sapè
proue

Proueniunt, etiam à Dæmonibus, Deo permittente, inferuntur.
Dicit enim August. 4. de ciuit. Dei: Dæmonibus subsunt
ignis & aer, quantum eis à Deo permittitur: Patet & per
glossam super illud: Immissiones per Angelos malos: quæ
dicit, Deus punit per malos Angelos. Ex quibus etiam pa-
tet responsio ad secundum de Iob, & ex his quæ prius ta-
cta sunt de initio artis Magicæ. Et ad tertium, de salua pu-
trefacta, & in puteum proiecta dicitur, quòd licet sequatur
effectus noxialis absque auxilio Dæmonis, licet non abs-
que influencia corporis cœlestis. Loquimur autem de effe-
ctu maleficali: Vnde non est simile. Ad quartum dicitur
verum esse, quòd Dæmones viuunt Maleficis tantū mo-
dò propter eorum perditionem. Et cum inferunt, quòd nō
essent puniendi, quia concurrunt tanquam instrumenta,
quæ mouentur ad nutum non proprium, sed principalis a-
gentis. Respondetur, quòd sunt instrumenta animata & li-
berè agentia, & licet post expressum pactum, in initium cum
Dæmonibus, non iam sint suæ libertatis, quia vt ex earum
fascinationibus accepimus, & loquor de mulierculis cōbustis,
ad plurima maleficia coactæ, si verbera Dæmonū subter-
fugere volunt, cōspiciuntur, prima tamen professione, qua
spontè se Dæmonibus subiecerunt, manent ligatæ.

Ad alia verò argumenta, in quibus probatur, maleficia-
les effectus posse absque opere Dæmonū à vetulis procu-
rari. Dicendum, quòd ex vno particulari, concludere vni-
uersale est dissonum rationi. Et cum in tota (vt videtur)
Scriptura Sacra, non inuenitur tale, nisi hîc vbi agitur de
fascinatione seu inuultuatione vetularum, ideo non valet
per hoc concludere, quòd semper habeat ita euenire. Insu-
per est dubium per gloss. An absque opere Dæmonum ta-
lis fascinatiō fieri possit, eò quòd ex glossis ibi elicitur,
quòd Fascinatio capitur tripliciter. Vno modo dicitur lu-
cificatio sensuum, quæ fit per artem Magicam, & sic potest
fieri ministerio Dæmonum, nisi prohibeantur à Deo, im-
mediatè mediante, vel ministerio sanctorum Angelorum.
Secundo modo potest dici inuidia, vt ibi Apostolus dixit:
Quis vos fascinauit, id est, tanto odio persequutus est. Ter-
tiò, quòd ex tali odio fiat immutatio ad malum in corpo-
re alicuius per oculos alterius aspicientes in eum.

Et de fascinatione hoc modo dicta cōmuniter loquuntur

Doct. secundum quem modum Auicenna & Algazel, vt in argumentis deducitur, loquuti sunt. Nam & S. Thom. hanc fascinationem declarat 1. part. q. 117. per hunc modū. Er-
Immutatio spirituum maxime fit in oculis.
 forte inquit, imaginatione animę immutatur spiritus corporis coniuncti, quę quidem immutatio spiritum maxime fit in oculis, ad quos subtiliores spiritus proueniūt. Oculi enim insciunt aërem continuū vsque ad determinatum spacium. Per quem modum specula si sint noua & pura, contrahunt quandam impuritatem ex aspectu mulieris menstruatę. Vt Arist. dicit in lib. de som. & vigilia. Sic igitur, cum aliqua anima fuerit vehemēter commota ad malitiam, sicut maxime vetulis contingit, efficitur secundum modum prædictum, Aspectus eius venenosus & noxius, & maxime pueris qui habent corpus tenerum, & facile receptiuū impressionis. Subdit tamē, quod possibile est etiam quod Dei permissione vel ex aliquo occulto facto cooperetur ad hoc malignitas Dæmonum, cum quibus Sortilegę vetulę pactum aliquod habent.

Oculi veterulum noscitur.

Est ergo quæstio super influentias corporum ecclestiū, in qua tres alij errores reprobātur, & est quinta in ordine. Sed pro ampliori præmissorum declaratione, etiā obuiandum quibuscunque præteritis obiectionibus.

Quæritur de Maleficorum operibus, quod ad quintuplicē causam, quatuor ex illis reprobādo, ex quibus influere non possunt, quintam verò cōcludendo, scilicet, virtutem intellectiuam, ex qua fluere habent, quę & licet bona sit secundum naturam, est tamen mala secundum voluntatem.

Quatuor autem causę reprobantur contra illos, qui aut Maleficas, aut eorum opera esse negant, & sunt corporum Cœlestium influentia; illorum corporum & orbium mouentia, hominum excrescens malitia, & imaginum ac characterum & verborum efficacia. Præterea corpora Cœlestia mouentur à substantiis spiritualibus, secundum Theologos & Philosophos omnes. Sed illi spiritus sunt superiores animabus nostris, sicut & corpora Cœlestia corporibus nostris, ergo ambo insimul habent imprimere in animam & corpus hominis ad causandam quoscunque actus humanos.

Sed pro ampliori intellectu solutionum, aliqua dubia mouentur, ex quorum solutione veritas magis patebit.

Videtur

Videtur enim obstare primo illud quod superius dictum est. Quod substantiæ spirituales non possunt transmutare corpora ad aliquam naturalem formam, nisi adminiculo alterius agentis. Ergo multò minus hoc poterit efficere imaginatio quantumcunque fortis in anima. Præterea est articulus condemnatus in plerisque Vniuersitatibus, præcipue tamen Parisiensi, quod incantator aliquis prouocet Camelam in foueam solo visu, eò quod sicut intelligentię superiores imprimunt inferioribus, sic anima intellectiua imprimat in aliam & etiam in animam sensitiuam. Item ad hoc est articulus condemnatus, quod materia exterior obedit substantiæ spirituali, si intelligatur simpliciter, & secundum omnem modum transmutationis. Qua sic soli Deo, vt prius patuit, obedit.

Articuli damnati in Academicis.

His visis fascinatio de qua loquimur, qualiter sit possibilis, & qualiter non, declaratur. Non enim est possibile homini, quod per naturalem virtutem animę suę, per oculos talem virtutem emitat, quę non mediante transmutatione proprij corporis, neque medij, nocumentum inferre possit corpori hominis quod aspicit, maxime cum secundum opinionem communiorem videamus intra suscipientes nihil extra mittentes. Non est etiam possibile homini, quod per virtutem naturalem animę suę, pro voluntate suã transmutationē faciat, imaginando in oculis suis quę mediante transmutatione medij, scilicet aëris, possit corpus hominis quem aspicit in aliquam transmutare qualitatem, secundum quod sibi placuerit.

Visus transmutans.

Et quia secundum hos duos modos prædictos non potest vnus homo alium fascinare: cum nulli hominum potest inesse talis virtus per naturalem virtutem animę suę. Ideò velle probare, quod maleficiales affectus possent prodire ex naturali aliqua virtute super ad infringendum onera maleficorum, quę virtute Dæmonum fiunt, est plurimum alienum à veritate. Quia etiam secundum hos duos modos fascinatio & maleficatio reprobantur, sicut & præfati duo articuli.

Qualiter tamen sit possibilis, licet superius tactum sit, tamen clarius sic deducitur. Potest enim contingere, quod homo vel mulier aspiciens corpus alicui pueri mouet ipsum, mediante visu & imaginatione, vel aliqua passione

Aspectus vt imaginationis mouet cor.

sensibili. Et quia passio sensibilis est cum quadā immutatione corporali & oculi sunt tenerimi, propter quod sunt impressionis multum receptivi. Ideo quandoque contingit quod per aliquam passionē internam transmutantur oculi in aliquam malam qualitatem, maxime cooperante ad hoc aliqua imaginatione, cuius impressio citò redundat in oculos, & propter eorum teneritudinem, & propter vicinitatem radicis sensuum particulariū ad imaginationis organum. Cū autem oculi sunt transmutati in aliquam qualitatem nocivam, contingere potest quod transmutent, ac rem sibi contiguam in aliquam qualitatem malam, & illa pars aliqua & sic vsque ad aërem contiguum, oculis pueri qui aspiciunt: & ille aër contiguus poterit quādoque in materiam, tam dispositam quā non dispositam, cui consonat, trāsmutare oculos ipsius pueri in aliam qualitatem malam & mediātibus oculis ipsius pueri aliquas alias partes interiores: vnde nec cibum digerere, nec in membris fortificari aut augmentari poterit. Experimentum huius rei manu ductiū est, quia videmus hominem patientem in oculis, quandoque ex aspectu suo lædere oculos eum aspicientis, quod contingit ex hoc, quod oculi mala qualitate infecti, inficiunt aërem medium, & aër infectus inficit oculos directos ad oculos infirmos, eò quod secundu rectam lineam infectio illa deriuatur in directum ad oculos inspicientium, cooperante ad hæc multum imaginatione eius qui aspiciendo oculos infirmos imaginatur se lædi. Plura possent exempla manu ductiua adduci, quæ breuitatis causa obmittuntur.

Concordat his quædam glossa super illud Psalm. Qui vident te, videbunt me: & lxx. dicens, Magna virtus oculis inest: quod in naturalibus apparet. Animal enim visū prodest. Ictericis. Prior videns Lupus vocem aufert: Vel sic, Basiliscus si prior vidit, occidit; si prior videtur, occiditur. Et ratio, quare Basiliscus videndo occidit hominem, nisi quod ex aspectu & imaginatione excitatur in eius corpore materia venenosa, per quam oculi primò inficiuntur, & demum aër contiguus. Et sic alia & alia pars aëris vsq; ad aërem homini contiguū, quem aërem per aspirationem cū homo attraxerit, intoxicatur, & moritur. Prior autē visus ab homine, vbi homo volens Basiliscum occidere, circummunit se

Oculi quomodo læsi oculis visis lædantur.

Ictericis prodest visum animal.

Basiliscus quomodo occidat visum.

se speculis ex quibus dum Basiliscus inspicit ex reuerberatione aër inficitur, & sic vsque ad Basiliscū pertingit & occiditur. Sed dubium, Cur homo occisor bestie non moritur, & hic occultam quandam causam opinari necesse est.

Hæc sine præiudicio & temeraria assertione dicta sunt, tantum modò dictis Sanctorum inherentes. Catholicam *Conclusio præ-* veritatem concludamus, quod ad maleficiales effectus, de *cedentibus.* quibus ad præsens loquimur, Maleficos cum Dæmonibus semper concurrere, & vnum sine altero nihil posse efficere.

Ad argumenta, patet responsio de fascinatione ad primū. *Responsio ad* Ad secūdū dicitur iuxta Vincen in Spt. naturali. c. 13, quod *superiora ar-* vulnus infectum spiritibus interficientis, ex forti imaginatione illud vulnus trahit aërem infectum, transeunte iā in- *gumenta.* terfectore sanguis ebulliens extra manat. Quia ad præsentiam interfectoris aër inclusus in vulnere, sicut ab interfectore intrauit, ita ad eius præsentiam commouetur ex qua commotione sanguis erumpit, sunt quidam alias causas allegantes, quasi illa ebullitio sanguis sit eius clamor de *De mortuis* terra super homicidam præsentem, & hoc propter maledictionem primi homicidæ Cain: ad illud de horrore dicendum, quod homo transiens prope cadaver hominis occisi horrore concutitur, licet illud non sentiat: hoc fit ex spiritu quantumcunque infectionem recipiens, & eam animæ repræsentante. Sed hæc nihil concludunt aduersus opera Maleficorum, cum omnia illa naturaliter (vt dictum est) fieri valeant.

Ad tertiu, sicut dictum est supra, Maleficorū ritus deducuntur ad secūdū genus superstitionis, quod dicitur Diuinatione: rebus verò superstitione vti in obseruantis quibusdam reducitur ad tertium genus ideo argumentum nō est simile: demum etiam, quia deducuntur non ad quamlibet Diuinationem, sed ad illam, quæ fit per expressam Dæmonum inuocationem, & hoc etiam cum multis modis fieri possit, scilicet per Necromantiam, Geomantiam, & Hydromantiam, &c. Inspiciatur sese. q. art. 5.

Ideo hæc diuination Maleficorum, vbi malefici sunt intenti, sicut supremum gradum in flagitiis tenet, ita & aliud iudicium de eo existit. Vnde quando arguitur, quod quia occultas rerū virtutes cognoscere nō possumus, & Malefici

etiam occultis rebus intendunt: Dicitur, quod si intenderent rebus naturalibus ad aliquos effectus naturales ex naturali virtute producendos, hoc licitum foret, vt de se patet. Vel etiam concedendo, quod si intenderet superstitiosè rebus naturalibus, vt pote rebus huiusmodi certos characteres, vel aliqua nomina ignora inscribendo, & illis pro acquirenda sanitate vel amicitia, & pro aliqua vtilitate & non pro nocimento aliquo inferèdo vterentur: tunc licet absque expressa Dæmonum inuocatione, licet non absque tacita ista fieri possent, & illicita iudicantur.

*De obseruan-
tis vanitatē.*

Quia tamen hæc & his similia reducuntur ad tertium genus superstitionis, scilicet ad obseruantiam vanitatū, vt dictum est, ideo nihil ad propositum super Hæresin Maleficorū fortificatur. Etiam solutio, quod huic tertio generi quatuor assignatur species: quia vel vtitur quis obseruantijs ad scientiam acquirendam: vel ad coniecturas sumendas fortuniorum vel infortuniorum: vel ad suspensiones sacrorum verborum: vel ad corpora immutanda in melius. Vnde & notanter Sanct. Tho. in titulo illo quæstionis, vbi quærit, An obseruationes ordinatæ ad corporum immutationem sint licitæ, q. 96. in summa præfata ar. 2. addit, puta ad sanitatem. Obseruationes ergo Maleficorum cum hic locum habent, sed vt dictum est sub secundo genere contrahentur superstitionis, ideo nihil ad propositum.

*Interim igi-
nes Necromā-
ticæ & A-
stronomicæ
qua differen-
tia.*

Ex his etiam ad quartum argum. responderetur quod quia duplices in his obseruantijs fieri possunt imagines Necromanticæ & Astronomicæ: & inter hæc talis est differentia, Quod in Necromanticis, semper fiunt expressè inuocationes Dæmonum, propter expressa pacta cum eis inita. Inspiciatur solutio secundi argu. præfate quæstionis. In Astronomicis vero sunt pacta tacita, & ideo nulla inuocatio nisi fortassis tacita, puta propter figuratum, figurata & characterum signa, quæ eis inscribuntur. Et iterū imagines Necromanticæ, vel fiunt sub certis cōstellationibus, ad recipiendū certos influxus & impressões corporū celestium, etiā certis figuris & characteribus insigniti, vt in annulo, lapide vel aliqua pretiosa materia. Vel fiunt simpliciter absque obseruantia cōstellationum, sed indifferenter ex quacunque materia, etiā vili, ad inferendum maleficia, vbi & quando ad aliqua loca reponuntur: & de his effectibus

cum

cum suis imaginibus iam sermo est, & non de alijs. Ideo argumentum non facit propositum.

Qualiter denique certæ imagines superstitiosæ, de quibus tractatum est, nullā habent efficaciam, inquantū sunt artificialia solū, licet fortè materialia in eis cōsiderata, possunt habere efficaciam, & non inquantū haberent naturalem aliquā virtutem ex impressione corporum celestium: Si cui placet Doctorem ibidem inspiciat. Semper tamen dicit esse illicitum imaginibus vii. Imagines verò maleficarum absque naturali aptitudine ad effectum fiunt, solum modò autem ex iussu Dæmonum reponunt & applicant, vt manualiter ad effectū concurrant, in maiorem cōtumeliam creatoris, vt & per amplius irritatus, malaque fieri in flagitiorum talium vindictam amplius permittat: Vnde & sacratioribus anni temporibus huiusmodi fieri procurant.

*Imagines vel
quod mate-
rialia, vel ar-
tificialia, effi-
caces.*

Ad quintum dicendum, quod Grego. ibi intellexit potestatem gratiæ non naturæ. vnde & ibidem subdit. Qui filij Dei potestate sunt: vt Ioan. dicit quid mirum si signa ex potestate faciunt.

Ad vltimam dicendum, quod similitudo non valet, quia alia est actio animæ circa corpus proprium, & alia circa corpus alienum. Nam quia corpori proprio vnitur anima vt forma, & appetitus sensitius est actus alicuius organi corporalis. Ideò ad apprehensionem animæ humanæ potest cōmoueri appetitus sensitius, cū aliqua immutatione corporali, calorè & frigus, vel etiam vsque ad mortem. Ad exteriora verò corpora immutando nulla apprehensio animæ humanæ sufficit, nisi mediante immutatione proprii corporis, sicut de fascinatione dictum est. Vnde & Malefici ex nulla potestate naturali, sed solummodo auxilio Dæmonum, & ipsi Dæmones adminiculo alicuius alterius rei, vt per spinas, ossa, crines, ligna, ferrum, & huiusmodi, quando introuunt aut instrumentum aliquod se ponunt, vt successiuè patebit maleficiales effectus procurant.

Deinde magis in spiritali tenore Bullæ Apostolicæ inherendum considerandum est de origine Maleficorum, & eorum operū multiplicatione, & primo de ipsis Maleficis, secundo de eorū operibus. Vbi notandū, quod quia ad huiusmodi effectū tria habent cōcurrere, scilicet Dæmon, Malefica, & Diuina permissio. 2. quæst. 1. Si per Sortitias

B 5

Multiplicatio maleficorum. Augustinus etiam dicit, quod ex pestifera societate hominum & Dæmonum hæc superstitiosa vanitas adinuenta est. Ideo origo & multiplicatio huius Hæresis ex pestifera hac societate sumitur, quod etiam ex aliis elicitur.

Nam attento quod hæc hæresis Maleficorum, non solum differt ab aliis hæresibus in hoc quod ipsa per pacta, nedum expressa, verum etiam placita ac federata, in omnem creaturis, ac suarum creaturarum contumeliam & nocumentum insanit: cum tamen omnes alie simplices hæreses per nullum pactum tacitum vel expressum, cum Dæmonibus initum, licet non absque instinctu fatoris omnis inuidie erroribus propter difficultatem credendorum assentiunt. Verum etiam differt ab omni noxia & superstitiosa arte, in hoc quod super omnia genera Diuinationum ipsa Maleficorum hæresis supremum obtinet gradum malitiæ, quod

Malefica dicta à male de fide feruendo. etiam nomen à maleficiendo seu male de fide sentiendo sibi usurpat, ut prius tactum est.

Attento etiam, quod inter alios actus habent pro augmento illius prædixæ quatuor exercere, videlicet fidem Catholicam in toto, vel in parte ore sacrilego abnegare, seipsum in corpore & anima deuotere, infantes nondum renatos ipsi maligno offerre, spurciis Diabolicis per carnales actus cum Incubis & Succubis Dæmonibus insistere.

Quæ omnia vtiam aliena ab omni veritate & signèta forent dicenda, dum modò Ecclesia à tanta labe infectionis existeret immunis: Cui tamen heu obstat & Apostolicæ Sedis per Bullam determinatio, verum & experientia rerum magistra, quæ nos ex propriis eorum passionibus ac flagitiis perpetratis in tantum certificauit, quod absque dispendio propriæ salutis iam ab eorum inquisitionibus desistere nequimus. Ideo de eorum origine & multiplicatione pestifera tractaturi, quia laboriosum existit, ideo legentibus sic summa cum diligentia singula sunt perscrutanda quod & admittenda, quæ rationi consona & scripturarum traditionibus non dissona inueniuntur.

Partitio consequentium. Et quia inter omnes actus ad multiplicationem eorum deservientibus, duo eorum plurima cooperantur, scilicet, Incubi & Succubi Dæmones, & infantium sacrilegæ oblationes. Ideo de ipsis specialiter tractabimus: ita tamen, ut primo de ipsis Dæmonibus, secundo de ipsis Maleficis, & tertio de

de ipsa Diuina permissione mentio habeatur. Et quia Dæmones per intellectum & voluntatem operantur, & potius sub vna constellatione quam sub altera, ad hoc ut semen ad prolis procreationem vigoreret: Inquirendum erit de ipsis constellationibus à Dæmonibus obseruatis.

Et ita principaliter quaruntur tria. Primò, an hæc hæresis per comparationem ad Dæmones Incubos & Succubos possit originaliter multiplicari. Secundo, an ne per comparationem ad corpora cælestia, quæ autem causæ sunt humanorum actuum, eorum opera possunt vigorari. Tertio, an ne per oblationes sacrilegas infantes Dæmonibus offerentes, possit ipsa hæresis argumentari. Tamen infra secundam & tertiam tractabitur secunda quæstio principalis, scilicet, de Influentiis corporum cælestium, & hoc propter decentem continuationem super opera Maleficorum. Circa primum tres erunt difficultates. Vna generalis de Incubis illis Dæmonibus. Altera specialis, à quibus Dæmonibus huiusmodi actus exercentur. Tertia singularis, quo ad ipsas Maleficas, Dæmonibus se subiicientibus.

An per Dæmones Incubos & Succubos datur hominum procreatio.

Q V Æ S T I O I I I.

AD primum videtur, quod non sit Catholicum asserere, quod per Incubos & Succubos Dæmones possint homines procreari: Procreatio hominum instituta est ante peccatum à Deo, in hoc quod homini mulierem in adiutorium de costa formauit: Quibus & dixit, Crescite & multiplicamini. Gen. 1. Et iterum Adam inspiratus dixit, Erunt duo in carne vna. Gen. 3. Similiter & post peccatum in lege naturæ dictum est ad Noë: Crescite, & multiplicamini. Genes. 9. In tempore etiam nouæ legis à Christo hæc cõiunctio confirmata. Matth. 13. Non legistis, quod ab initio qui fecit homines, masculum & feminam fecit eos. Ergo alij modi homines procreandi non debeat assignari.

Si dicatur, quod Dæmones concurrunt, non ut principia naturalia, sed ut artificialia, quando studiosè cooperantur ad naturales conceptus hominum semen recipiendo, & iterum transfundendo. Cõtra. Quia aut hoc posset Diabolus

in omni

An Catholicum sit asserere per Incubos & veros homines procreari.

in omni statu, videlicet, matrimoniali, & extra: Aut in vno tantum. Nō primo modo: quia tūc opus Diaboli esset fortius quā opus Dei, qui quemlibet statū instituit aut cōfirmavit, puta, continentū & coniugatorum. Nec secundo modo: quia de hoc nullibi legitur in scripturis, vt ex vno statu & nō ex altero huiusmodi hominū fieret procreatio.

Demones opera vite exercere non possunt.

Præterea procreare hominem est actus viui corporis, sed Demones assumptis corporibus non dant vitam: quia illa tantummodō formaliter fuit ab anima, quæ est actus corporis physici organici potentia vitam habentis. 2. de anima. ergo per huiusmodi assumpta corpora opera vite exercere non possunt.

Si dicatur, quod assumunt corpus, non vt vitam tribuant, sed vt semen naturale retineant, & transfundant.

Contrā. In operibus Angelorum bonorum & malorum, sicut nihil est superfluum, ita nec in operibus naturæ. Sed cum Dæmō naturali virtute, qua etiā omne virtutē corporis excedit, possit inuisibiliter & semel colligere & iterū applicare. Igitur aut ratio dabitur, quod nō possit inuisibiliter hoc facere, aut si potest, alterū erit superfluum. Fortificatur ratio. Nā in libro de causis dicitur, quod virtus intelligentiæ est infinita inferius, quāuis sit finita superius: sed omnia corporalia sūt infra intelligentias. Ergo & infinitate sue virtutis potest eā qualitercūque vult immutare. Sed intelligentiæ suat Angeli, siue boni, siue mali. Ergo possunt absq; hoc quod corpora assumāt, transmutationes in seminibus facere.

Omnia corporalia sunt infra intelligentias.

Præterea semen recipere ab vno & transfundere in alium fieret per motum localem: Sed Demones non possunt corpora mouere localiter. Probat: Anima est substantia spiritalis, sicut & Dæmon: sed anima non potest localiter mouere corpus nisi à se viuificatum: Vnde si aliquod mēbrum mortificetur redditur immobile. Ergo & Demones aliquod corpus mouere localiter, nisi ab eis viuificatum non possunt. Dictum est autem, & quasi per se notū, quod Demones non viuificant aliquod corpus, ergo nec semen poterunt mouere localiter de loco ad locum.

Demones non mouent corpora localiter.

Demones corpora non viuificant.

Præterea omnis actio est per cōtractū, vt dicitur primo de generatione. Non videtur autē quod possit esse aliquis cōtractus Dæmonis ad corpora, cum nihil habeat cū eis cōmune. Cū ergo semē immittere & mouere localiter sit

quod

quoddā agere, videtur, quod Demones illa facere nō possunt. Præterea Demones non possunt mouere corpora magis propinqua eis in ordine naturæ, vt sunt cælestia, ergo nec alia magis distantia. Antecedens probatur. Quia cum mouens & motum sunt simul, secundo Physicorum. Sequeretur quod Demones mouentes corpora cælestia, essent in cælo, quod neque secundum nos, neque secundum Platonicos habet veritatem.

Sed contra Aug. 3. de trinitate. Demones colligunt semina, quæ adhibent ad corporales effectus: Hoc autem sine motu locali fieri nō potest: ergo Demones possunt semina recepta ab aliquibus in alios transfundere. Itē glossa Strabii super illud Exod. 7. Vocabit Pharaō Sapientes, &c. Item dicit, quod Demones discutiunt per mūdū, & colligunt diuersæ species. Videatur etiā glossa ibidē super illa verba: Vocauit Pharaō. Item Genes eos 6. super illud. Videntes filij Dei filias hominū, &c. gloss. duo facit primō, quod per filios Dei, filij Seth intelliguntur, & per filias hominū, filiaz Cain. Secūdo dicit, quod nō est incredibile ab hominibus, sed ad quibusdā Dæmonibus, qui mulieribus sunt improbi huiusmodi homines, id est, Gigantes esse procreatos. De quibus in litera dicitur: Gigantes autem erant super terrā. Quia & post diluuium corpora non solent virorum, sed etiam mulierum incredibilis pulchritudinis existerunt.

Demones colligunt semina.

Responsio. Quia de potestate, ac operibus Diaboli circa maleficiales effectus plura oportet breuitatis causa omittere, idō pio lectori tanquam per se nota relinquuntur, vel ad minus si noscere velit, in scriptis Docto. super. 2. sent. d. 3. singula ad vaguam elucidata inueniet. Conspiciet enim, quod cūcta opera sua per intellectum & voluntatē Demones exequuntur. Itē, quod hæc data naturalia non sunt immutata: Sed iuxta Dion. 4. c. de di. no. manserunt integra & splēdidissima, quāuis eis vti ad bonū virtutis non valeant.

Gigantes à Dæmonibus procreati.

Corpora hominum post diluuium pulchra.

Inueniet etiā quantū ad intellectum, quod triplici acumine scientiæ vigent, scilicet, subtilitate naturæ, experientia temporum & reuelatione superiorum spirituum. Inueniet etiam in quibus & qualiter conditiones, & naturales hominum impressiones, ex influentiis corporū cælestium prædominantes agnoscat. Vnde & eliciant, aliquos magis

Dona naturalia Diaboli non sunt mutata.

Demones triplici scientia esse vigent.

esse dispositos ad maleficia exequenda, quàm alios quos etiam præ cæteris ad huiusmodi exequenda infestant.

Quantum verò ad eius voluntatem reperiet ipsam immobiliter malo inhære, sèper peccare peccatis superbiæ, inuidiæ & summæ displicentiæ: quod Deus pro sua gloria eo vitur cõtra suam voluntatẽ. Cognoscer qualiter ex his duobus, scilicet, intellectu & voluntate mira operantur, ita quòd non est potestas in terra, quæ eis potest comparari. Iob. 41. Non est super terram potestas, quæ ei valeat comparari, qui factus est, vt neminem timeat. Vbi glossa. Et licet neminem timeat meritis tamen Sanctõrum subiacet.

Diabolus me-
ritis Sancto-
rum subiacet.

Inueniet etiam qualiter cognoscat cogitationes cordium nostrorum: qualiter etiam possit transmutare corpora ad mimiculo alterius agentis substantialiter & accidentaliter: qualiter etiam possit mouere corpora localiter, immutare etiam sensus exteriores & interiores ad aliquid cogitandum: qualiter etiam possit immutare hominis intellectum & voluntatem, licet indirectè.

Quæ omnia licet ad præsentẽ nostrã deseruiant speculationem, volumus tamen ex illis solùmmodò eorũ proprietates concludere, vt ad quæstionis discussionem procedatur.

Diab. spiritus
sunt impuri,
sed non im-
mundi.

Sunt autè proprietates Theologis assignatæ, quòd sunt spiritus impuri, licet non immundi ex natura. Quia in eis secundum Dionysium inest furor naturalis, amens concupiscentia, fantasia proterua, intellige quòd ad peccata eorum spiritualia, scilicet, superbiam, inuidiam, & iram. Vnde sunt humani generis inimici: mente rationales, absque tamẽ discursu intelligentes, in nequitia subtiles, nocendi cupidi, semper in fraude noui, immutant sensus, inquinat affectus, vigilantes turbant, dormientes per somnia inquietant, morbos inferunt, tẽpestates cõcitant, in lucis Angelos se transformant, semper infernũ secũ portant, erga Maleficos diuinum cultum sibi vsurpant, magicæ artes per eos fiunt, super bonos dominari appetunt, & amplius pro posse infestant: electis ad exercitium dantur, semper fini hominis insidiantur.

Et licet mille nocendi habeant modos & artes. 16. q. 2. vt potè qui conatur à principio ruinæ suæ vitatẽ Ecclesiæ rescindi: ex charitatẽ vulnerare, sanctõrum operũ dulcedinem inuidiæ selle inficere, & omnibus modis humanum genus euertere & perturbare, potestas tamen eius in lumbis &

umbi

umbilico manet. Iob penultimo. Quia videlicet per luxuriam carnis multum dominantur hominibus: Sedes luxuriæ in viris est in lumbis: quia inde deciditur semen, sicut mulieribus ad umbilico.

His præsuppositis ad intellectum quæstionis de Incubis, & Succubis Dæmonibus, dicendum quòd asserere per Incubos & Succubos Dæmones homines interdum procreari in tantum est Catholicũ, quòd eius oppositum est asserere nedum dictis sanctõrum, sed & traditioni Sacræ Scripturæ contrariũ, quòd sic deducitur. Nam Augustinus hanc quæstionem non quidem quo ad Maleficos, sed quantum ad ipsas operationes Dæmonum, & ad fabulas Poëtarum in vno loco mouet, & sub dubio relinquit. Licet postea, quantum ad processum Sacræ Scripturæ determinat. Nam libr. 3. de ciui. Dei. c. 2. dicit. Vtrum poterit Venus ex concubitu Anchisæ Aeneam parere, in medio relinquamus. Nam penè talis quæstio in scripturis oritur, qua quaritur, vtum præuicatores Angeli cum filiabus hominum concubuerint. Vnde natis gigantibus, id est, nimium grandibus & fortibus viris, tunc terra repleta est. Sed libr. 5. c. 23. quæstionẽ determinat in hæc verba. Creberrima fama est, multiq; se expertos, vel ab eis qui experti erant, de quorũ fide dubitandum non est, se audiuisse confirmant, Siluanos & Faunos, (quos vulgus. Incubos vocant) improbis exitisse mulieribus ac earum appetisse ac peregisse concubitum. Et quosdam Dæmones, (quos Dulios Galli nuncupant) assidue hanc immunditatem & tentare & efficere pluries, talesq; assueuerat, vt hoc negare impudentiæ videatur. Hæc ille.

Postea ibidẽ determinat secundam quæstionẽ, videlicet quòd istud Gen. Videntes filij Dei, id est, Seth, filias hominũ, id est, Cain, nõ de Incubis solùm intelligitur. Quod autem Incubos esse non sit credibile. Ad illud ibidem est gl. quæ sic dicit, vt prius tactũ est. Non est incredibile, non ab hominibus, sed ab Angelis, vel quibusdã Dæmonibus, qui mulieribus sunt improbi, eiusmodi homines, id est gigantes esse procreatos, de quibus in litera dicitur: Gigantes autem erant super terram, qui & post diluuium, &c. vt supra. Ad idem est gl. Esaiæ. 13. vbi propheta de Babiloniæ ciuitatis prædicit. & mostra in ea habitada. Ibi inquit habitabant Sirationes & piosil, ibi saltabant Dæmones,

Sedes luxuriæ
in lumbis & vmbi-
licus.

De Incubis &
Succubis.

Gigantes in
S. Scriptura
ex Incubis.

Siluanus &
Fauni sunt
Incubi.

Dulij Dæmo-
nes, ab alijs

Dulij &
Iruis sive
Druida vo-
cantur.

intè

Pilosi.

intellige ibi loco pilosi. Vnde dicit gloss. Pilosi sunt sinestres homines, hispidi, qui Incubones vel Satyri, certa genera Dæmonum. & Esa. 34. super illo vbi propheta de solationem terræ idumæorum, qui persequebantur Iudæos. Erit, inquit, cubile draconū, & pascua struthionum, & occurrent Dæmonia Glossa intellexit, id est, monstra Dæmonum adiuuicem. Et glo. Beati Grego. ibidem. Qui alio pilosi nomine figurantur: non hi quos Græci Panas, Latini verò Incubos vocant.

Incubones.

Faune ficarij.

Ad idem est beatus Isidorus, lib. 8. cap. vltimo, sic dicens Pilosi qui Græcè Paniti, Latine, Incubi appellantur. Vnde & Faune ficarij. Incubi dicuntur ab incubando, hoc est, stuprando. Sapient enim improbi existunt etiam mulieribus, & earum peragant concubitus, quod Dæmones Galli Dufios nuncupant, quia assidue hanc peragunt immunditiā. Quem autem vulgò Incubonem vocant, hunc Romani Faunum ficarium dicunt. Ad quæ Horatius dixit: Faune Nimpharum fugientium amator, per meos fines & aprica rura lenis incedas.

Mulieres velantur propter Incubos.

Insuper illud Apostoli, 1. Cor. 11. Mulier debet habere velamen super caput suum propter Angelos, multi Catholici exponunt, quod sequitur propter Angelos, id est Incubos. Ad idem est Beda in Historiis Angelorum. Item: Gulielm. in lib. de vniuerso, par. vltima tractat. 6. multipliciter. Præterea hoc determinat S. Doctor prima par. q. 25. Et in secundo scripto di. 8. Et Quolibet. 6. quo. atque super Esaia c. 13. & 14. Vnde talia negare, dicit S. Tho. imprudentia est. Id enim quod multis videtur, non potest omnino falsum esse, secundum Philosophum, de somno & vigilia, in fine, & in 2. Ethicorum. Sileo de historiis multis & authenticis Catholicorum quæ Ethnicorum, qui Incubos esse palam asserunt.

Cuius Dæmones Incubi fiunt.

Causa autem quare Dæmones se Incubos faciunt vel Succubos, non delectationis est causa, cum spiritus carnis & ossa non habeat. Sed hæc est potissima, vt per luxuriam vitium, vtriusque hominis naturam lædant, corporis videlicet & animæ, vt sic ad omnia vitia homines proniores existant. Nec dubium, quin sub certis constellationibus semina vigorare sciunt, sub quibus homines etiam concepti, semper malitiis existunt deprauati.

Vnde enumeratis per alrissimum multis luxuriam vitis à quibus suum populū mundam esse voluit, & quibus infideles

deles hæretici erant, ait Leuit. 18. Ne polluiamini in omnibus his, quibus contaminata sunt gentes, quas ergo eiciam ante conspectum vestrum, & quibus polluta est terra, cuius scelera ego visitabo. Dicit gl. super verb. gētes. Dæmones, inquit, qui propter multitudinem dicuntur gentes vniuersæ, qui cum omni peccato gaudent, præcipue tamen fornicatione & Idololatria, quia in his corpus, & anima maculatur, & totus homo, qui terra dicitur. Omne etiam peccatum quodcūque fecerit homo extra corpus est, qui autem fornicatur, in corpus suū peccat. Si cui liber intueri his omnia de Incubis, & Succubis, inspiciat vt supra Bedam in Historiis Angelorum, & Gulielmum Thomam, denique Brabantium in libro qui de Apibus intitulum.

Diaboli in S. scriptura dicuntur gentes vniuersæ.

Ad argumenta ad primum de naturali propagatione instituta à Deo, inter marem & foeminam dicitur. Quod si- cut Dei permissione, Sacramentum matrimonij potest operari Diaboli vitium, per maleficia, vt supra patuit. Ita à simili & fortiori, in quolibet alio actu venereo inter marem & foeminam.

De impotentia coeundi per Maleficia.

Sed si queritur, quare potius in actu & super actum venereum Diabolo permittitur maleficia exercere, quam super alios humanos actus. Dicitur, quod multiplex causa assignatur à Doctoribus, de quibus inferius ab illa parte, vbi de permissione diuina discutitur. Ad præsens sufficit causa, quæ prius tacta est, scilicet quod potestas Dæmonis est in lumbis hominum. Quia inter omnia certamina duriora sunt prælia certaminis, vbi continua pugna, & raro victoria. Nec valet, vbi dicitur, quod tunc opus Diaboli esset fortius opere Dei, cum actus matrimonialis à Deo institutus posset vitari: quia non vitiat per violentiam, imò cum nihil valeat inficere, nisi à Deo permissus: idè magis per hoc eius impotentia concluditur.

Ad secundum verum est, quod procreare hominem est actus viui corporis. Sed cum dicitur, quod Dæmones non possunt dare vitam, quia illa fuit formaliter ab anima, verum est, sed quia materialiter descendit à nemine, & Dæmon Incubus illud committere potest, Deo permissente, per coitum, & non tanquam ab eo descendit, sed per semen alicuius hominis ad hoc acceptum (vt dicit Sanctus Thomas in prima parte quest. 91. artic. 3.) vt patet quod Dæmon qui

Quomodo Incubi procreant.

horror inhabitat in terra, videlicet miseria & tenebrarum
Iob. 10.

Ex natura Præterea, si non omnes indifferenter his actibus in-
peccat omnes fluit, hoc eis competit vel ex natura, vel ex culpa, vel pœna.
Dæmones. Non ex natura, quia possunt peccare omnes indifferenter,
vt in præcedenti quæstione tactum est: Sunt enim natura
ipsorum spiritus impuri, licet non immundi, quantum ad
diminutionem naturalium bonorum, in nequitia subtiles,
nocendi cupidi, per superbiam tumidi, &c. ergo competit
eis quod ad culpam vel pœnam. Tunc sic: Vbi est maior cul-
pa, ibi maior pœna, sed superiores Angeli magis peccauerunt,
ergo in eorum pœnam magis his spurcitiis habet in-
sistere, si hoc nõ est, dabitur ratio alia, cur non illis actibus
indifferenter insistant.

Inter Dæmo- Præterea vbi non est subiectio & obedientia, ibi omnes
nes nulla con- indifferenter operantur. Sed in Dæmonibus nulla est sub-
cordia. iectio & obedientia. Probat. Quia illa sine cõcordia ha-
beri non possunt: sed in Dæmonibus nulla est concordia.
Prou. 13. Inter superbos semper sunt iurgia.

Præterea, sicut æqualiter omnes propter culpam: post
diem iudicij in infernũ detrudentur, ita & ante illud tem-
pus in aère caliginoso propter officium eorum detinentur,
Nec legitur esse æqualitas ex causa emancipationis, ergo
nec æqualitas ex parte officij & tentationis.

Squamæ Le- Sed contra glossa prima ad Cor. 15. Quãdiu durat mũ-
uinihã quid. dus, Angeli Angelis, homines hominibus, Dæmones Dæmo-
nibus præsumunt. Item Iob. 40. dicitur de squamis Leviathan,
per quas membra Diaboli significantur, quod vna vni ad-
hæret: ergo inter eos est diuersitas & ordinis, & actionis.

Incidentaliter quæritur, An à bonis Angelis ipsi Dæmo-
nes ab huiusmodi eorum spurcitiis exequendis interdum
impediantur vel non. Et dicendum, quod quia potestates
dicuntur Angeli, quorum ditioni virtutes aduersæ subiectæ
sunt, vt Gregorius dicit, & Augustinus tertio de Trinitate.
Spiritus vitæ, defertor atque peccator, regitur per spiritum
vitæ, rationale pium & iustum. Et sicut illæ creaturæ super
alias influentiam habet, quæ sunt perfectiores, & Deo pro-
pinquiores: eò quod totus ordo prælationis, primò & ori-
ginaliter est in Deo, & participatur à creaturis secundũ op-
ei magis propinquat. Ideò etiam boni Angeli, qui maximè
appro

appropinquant Deo, propter eius fruitionem, quæ Dæmo-
nes carent, super ipsos Dæmones habent prælationem, &
per eos reguntur.

Et cum instatur, quod Dæmones præmissis medijs multa
mala faciunt, aut ergo non impediuntur, quia non subsunt
bonis Angelis, qui eos impedire possent, aut si subsunt tunc
cum & negligentiam præsentis pertinere videntur ea
quæ per subditos male fiunt, videtur quod in Angelis bonis
sit aliqua negligentia. Responderetur, quod sancti Angeli
sunt ministri Diuinæ sapientiæ. Vnde sicut Diuina sapietia
permittit aliqua mala fieri per malos Angelos vel homi-
nes, propter bona quæ ex eis elicit, ita boni Angeli nõ tota-
liter eohibent malos à nocendo siue homines siue Dæmones.
*Ad negligenti-
am præsentis
tu pertinet,
qua à subditis
mal fiunt.*

Responso: Catholicum est asserere, quendam ordinem
actionum interiorum & exteriorum, etiam per quendam
prælationem esse in Dæmonibus. Vnde & quædam spurcitiæ
ab aliquibus infimis perpetrantur, à quibus superiores pro-
pter nobilitatem naturæ secluduntur. Et declaratur hoc pri-
mo generaliter ex triplici congruentia, qua talia congruunt
eorum naturæ, Diuinæ sapientiæ & propriæ nequitie.

Demum magis in speciali: ex natura quidem. Nam con-
stat quod, à principio creationis, semper quidam alij supe-
riores fuerunt ex natura, cum inter se differant: Nec duo
*Diaboli inter
se differunt
speci.*

Angeli vnius speciei existant communiorem opinionem se-
quendo, quæ etiam dictis Philosophorum concordat: &
Dionysius, qui ponit 10. c. Cælestis Hierarchiæ, in eodem
ordine esse primos medios & ultimos: cui etiam necessario
oportet assentiri: tum ex immaterialitate eorum, tum etiã ex
incorporalitate. Inspiciat qui vult dicta Doctoris in 2. di. 2.
Et quia peccatũ naturã non tollit, & Dæmones post casum
data naturalia nõ amiserunt, vt supra tactũ est, & operatio-
nes rerum sequantur naturales earum conditiones: ideo si-
cut in natura, sic & in operationibus suis varij & multiplices.

Congruit etiam hoc Diuinæ sapientiæ, vt ea quæ ab ipso
sunt ordinata sint Ro. 13. quæ a Deo sunt, ordinata sunt. Et
quia Dæmones sunt à Deo deputati ad exercendum homi-
nes & ad puniendum damnatos. Ideo in exercitiis eorum
ab extra quæ ad homines sunt varij & multiplices.

Congruit etiam & nequitie ipsorum. Quia enim hu-
mano generi aduersentur, ideo cum ordinare impugnantur.

curam ipsarum: & ita secundum motum: Et sicut superiora corpora cœlestia mouentur à superioribus substantiis spiritalibus, ut sunt Angeli boni, ita inferiora corpora moueri possunt à substantiis spiritalibus inferioribus, ut sunt Dæmones. Et si quidem hoc contingit eis secundum conditionem naturæ, secundam quam aliqui ponebant Dæmones non esse ex illis superioribus Angelis: Sed ex illis qui perficiuntur à Deo huic terrestri ordini, ut erat Philosophorum opinio. Vel etiam, si contingit ex pœna peccati, ut Theologorum sententia est, tunc à cœlestibus sedibus detrusi in hunc aërem, tanquam ad pœnam, non possunt ipsum aut terram commouere.

Per condensationem motus Dæmonū alteratus.

Hæc addita sunt propter duo argumenta, quæ tacite soluntur, scilicet de corporibus cœlestibus, quod illa etiam possent mouere, si possent corpora localiter mouere, quia sunt eis magis propinqua, ut etiam vltimum argumentum præterdit. Respondetur enim, quod non valet: quia illa corpora excedunt proportionem virtutis eorum, siquidem prima opinio locum habet: si verò non, sed secunda, tunc iterum non possunt mouere, propter pœnam peccati.

Idem motus totius terræ, qua gleba.

Est etiam ad argumentum, ubi quis obiiceret, quod idem est motus totus & partis, sicut totius terræ & glebæ, in 4. phisic. Vnde si Dæmones possent mouere partem terræ, possent etiam mouere terram: Non valet, ut patet inueniendi distinctionem. Colligere autem semina rerum & applicare ad certos effectus, non excedit eorum virtutem naturalem, Deo eis permittente, ut de se patet.

Filij Seth, dicitur filij Dei. Quod multis videtur, non potest omnino esse falsum.

Summatim concludatur, quod non obstante, quod quidam dicunt, Dæmones in assumptis corporibus nullo modo posse generare, & quod per filios Dei significentur filij Seth, & non Angeli Incubi, sicut & per filias hecæ, illæ quæ de stirpe Cain descenderant. Quia tamen contrarium à multis, ut patuit, asseritur: & quod multis videtur, non potest omnino esse falsum, secundum Philosophum in 6. Ethic. & in fine de somno & vigilia. Iam etiam modernis temporibus attestantur facta & dicta Maleficarum talia verè & realiter exequentium.

Idèò dicimus tria. Primò, quod per tales Dæmones spirituum actus Venerei, nò delectationis, sed infectionis animæ & corporis, quibus succubus aut incubus causa exercetur.

centur. Secundò, quod per talem actum completa conceptio & generatio à mulieribus fieri potest, in quantum semen humanum apponere possunt, in loco conuenienti ventris mulieris, ad materiam proportionatam ibidem præ-existentm. A simili, sicut & semina aliarum rerum colligere possunt ad complendum aliquos effectus. Tertiò, quod Dæmonibus attribuitur in talium generatione, illud tantum, quod est motus localis, non autem ipsa generatio, cuius principium non est virtus Dæmonis aut corporis, ab eo sumpti: sed virtus illius cuius semen fuit, vnde & genitus non Dæmonis, sed alicuius hominis filius est.

Et per hæc patet responsio ad argumenta, ubi quis arguere vellet, quod Dæmones generare non possent, propter duo. Primò, quod generatio completur per virtutem formatiuam, quæ est in semine corpore viuo resoluta. Et corpus à Dæmonibus assumptum, quia nò est tale, ergo, &c. Patet responsio, quia Dæmon virtute seminis formatiuam reponit ad locum debitum, &c. Secundò, si dicatur, quod semen non habet virtutem generandi, nisi quandiu calor animæ in eo retinetur; quem tamen exhalare necesse est per magnam distantiam de larum. Est enim responsio, quod Dæmones possunt aliqua reponere ad conseruationem seminis, ne calor vitalis euaporet. Vel etiam quia velocissimè mouentur propter victoriam mouentis super rem motam, idèò non poterit euaporari tam faciliter.

Quomodo semper Dæmones integritatem asportent.

A quibus Dæmonibus huiusmodi scilicet Incubatus & Succubatus exercentur.

Q V Æ S T I O I V.

Utrum Catholicum sit asserere, quod actus Incuborum & Succuborum Dæmonum conueniant omnibus spiritibus immundis indifferenter & æqualiter. Et videtur quod sic: quia oppositum asserere, esset ordinem quendam bonum inter eos affirmare. Probat. Sicut ad rationem boni pertinet modus & ordo: August. in lib. de Natura boni. Ita ad rationem mali pertinet inordinatio. Sed in Angelis bonis nihil est inordinatum, ergo, & in malis nihil potest esse inordinatum: Vnde indifferenter huiusmodi actibus habet insistere. Idèò etiam illud: Vbi nullus ordo, sed sempiternus

Ordo inter Angelos.

Succubi sunt Incubi.

Ex Incubo ma-
ssa eius si-
liva.

est Succubus ad virum, fiat Incubus ad mulierem, sicut etiam aliarum rerum semina assument ad aliquarum rerum generationem, ut Augustinus dicit 3. de Trinitate.

Vnde si quaeritur, cuius filius sic natus existit: Pater quod non est filius Daemonis, sed filius hominis, cuius est semen acceptum. Sed cum instatur, quod nihil est superfluum in operibus Angelorum sicut & naturae conceditur. Sed cum infertur quod Dæmō potest invisibiliter semen & recipere & infundere, verum est: hoc autem potius operatur visibiliter, ut Succubus & Incubus, ut sic per talem spurciciam inficiat corpus & animam, & in veroque homine, mulieris scilicet & viri, ut in corpore quasi tactum est.

Præterea plura possent Dæmones invisibiliter, qui tamen non permittuntur, etiam si vellent exercere visibiliter, permittuntur autem invisibiliter, vel in exercitium bonorum vel in correctionem malorum. Posset denique contingere quod loco Dæmonis Succubi alter semē reciperet ab eo, & Incubū loco alterius Dæmonis se faceret, & hoc triplici ex causa. Præterea quia Dæmō deputatus mulieri, reciperet semen ab altero Dæmone, deputato viro, ut sic unusquisque circa sibi à principe Dæmoniorum commissum habeat maleficiū exercere: cum univertique proprius deputetur Angelus, etiam à malis, vel propter sceditatem actus, quam Dæmon unus facere abhorreret: Cum ut in sequenti quaestione patebit, certi Dæmones ex nobilitate naturæ, certos actus & spurcicias facere aborrent. Vel quod invisibiliter loco viri seminis, suum semen, id est, quod Incubus recipit invisibiliter, se interponendo mulieri, intromittat. Quam interpositionem facere, non est contra eius naturam aut virtutem: cum etiam in corpore assumpto invisibiliter & incontractabiliter se interponere potest, sicut supra de illo iuvene, qui Idolum desponsauerat, patuit.

Ad tertium. Hoc quod dicitur, quod virtus Angeli est infinita respectu superiorū, hoc est, quia eius virtus comprehendī non potest ab inferioribus, quin semper super excedit eam, ita quod non limitatur ad unum effectum tantum. Et hoc idem, quia suprema in eorum virtutes maxime viguerunt. Vnde propter hoc, quod est infinita superiorū, non potest dici, quod possit indifferenter in omnem effectū illum ad proponendum: quia sic etiam diceretur

Quasi
spurestias ab-
horret nobili-
tas certorum
Dæmonum.

est infinita inferius sicut superius.

Interagens
paciens debet
esse proportio.

Demum quia inter agens & paciens debet esse proportio, nulla potest esse proportio inter substantiam purē spiritalem & corporalem: Ideo nec ipsi Dæmones possent in aliquem effectum, nisi mediante aliquo alio principio actu. Inde est, quod semina rerum videntur ad effectus producendos, iuxta August. 3. de Trin. Vnde hoc argumentum redundat in præcedens, nec per illud fortificatur, nisi quis vellet declarationem eius habere, quare intelligentiæ asserantur habere virtutes infinitas superius & non inferius: & daretur sibi ex ordine rerum corporalium & corporum cælestium, qui secundum se in plures & infinitos effectus influere possent. Hoc autem non fit propter debilitatem inferiorum. Concluditur, quod Dæmones, licet absque hoc quod corpora assumit, possint transmutationes in seminis, facere, hoc nihil arguit contra hoc quod hic interditur de Incubis & Succubis, quorum actus exercere non possunt nisi in assumptis corporibus, secundum quod supra tactū est.

Cuius spiritua-
lia corpora
virtutes exer-
cent in infer-
iora, non in
superiora.

Ad quartum quod Dæmones non possunt movere corpora localiter, vnde nec semen, &c. Probaturque ibi de anima per similitudinem. Dicendum, quod aliud est loqui de substantia spiritali ipsius Angeli aut Dæmonis, & aliud de ipsa anima. Hoc enim quod anima non potest movere corpus localiter, nisi vivificatum ab ea, vel per contactum corporis ad aliud corpus non vivificatum, hoc est quia tenet infimum gradum in ordine substantiarū spiritualium: ex quo etiam contingit, quod illud corpus, quod habet movere etiam per contactum, oportet quod sit proportionatum: Non sic autem est de Dæmonibus, quorum virtus omnino corporalem virtutem excedit.

Ad quintum dicendam, quod contactus Dæmonis ad corpus seminis, vel cuiuscunque alterius, non est contactus corporalis, sed virtualis, & fit secundum proportionem convenientem tam moventi quam mobili, ita quod illud corpus, quod movetur, non excedit proportionē virtutis Dæmonis, ut sunt corpora cælestia, & etiam tota terra vel elementa mūli. Et quare illa excedit, dicere possumus, ut dicit S. Tho in quaest. de malo, quaest. 10. de Dæmonibus. Quod hoc est, vel propter conditionem naturæ, vel propter damnationem culpæ. Est enim ordo rerum, sicut secundum na-

Contactus
Dæmonis est
virtualis non
corporalis.

magis hominibus nocere aestimant, sicut faciunt. Unde constat, quod in spurcitiis nefandissimis non æqualiter insistant.

Quod etiam magis specificatur tali ratione. Nam cum operatio sequitur naturam rei, ut dictum est quorumcumque sint naturæ subordinatæ, oportet etiam quod operatione sibi inuicem subordinentur, sicut patet in rebus corporalibus. Quia enim inferiora corpora naturali ordinatione sunt infra corpora cælestia, actiones & motus eorum subduntur actionibus & motibus cælestium corporum: & quia, ut dictum est, Dæmones naturali ordine inter se differunt: Idem etiam naturalibus actionibus intrinsicis & extrinsecis præsertim in huiusmodi spurcitiis perigendis.

Ex quibus concluditur, quod quia huiusmodi spurcitiæ plurimum præter nobilitatem angelicæ naturæ exercentur cum etiam in actibus humanis, infirmi & scedissimi actus in se quidem considerando, non quantum ad officium nature, & procreationis reputantur.

Ex omnibus
choris Ange-
lorum aliqui
ciderunt.

Demum, cum, de quolibet ordine aliqui cecidisse creduntur, non est inconueniens asserere, quod illi Dæmones qui de infimo choro, & iterum illi qui infimi in illo existunt, in his spurcitiis & aliis deputantur & insistant.

Inebriatus
horribilior So-
domia.

Hoc etiam plurimum est aduertendū, quod licet de Incubis & Succubis mulieribus infestos scriptura tradit, tamen nusquam legitur in vitis quibuscumque contra naturam loquendo non solum de Sodomio, sed etiam de quocumque alio peccato extra vas debitum perperam agendo, se Incubos & Succubos, fecisse. In quo maxima illorum peccaminum enormitas ostenditur, cum indifferenter omnes Dæmones cuiuscumque ordinis illa peragere abhorrent: & verecundum aestimant. Et hoc videtur, velle glossa super Ezech. 29. ubi dicitur: Dabo te in manus Palæstinorum, id est, Dæmonum, qui etiā erubescunt de via tua scelerata: vitium contra naturam intelligens. Et intuenti patet, quod de Dæmonibus oportet auctoritatē intelligere. Nullū enim peccatū tam sæpè Deus reproba morte in multis condēnavit.

Perhala se nos
intelliguntur
Dæmones
Succubi.

Ami Christi
non speran-
tur a M. a. es-
eis.

Dicunt etiam nonnulli, & veraciter creditur, quod nullus talis vitij, postquam tempus mortalis vitæ Christi, quod ad annos 33. extenditur, in hoc scelere perseverans excesserit: nisi speciali gratia redemptoris poterit liberari. Quod ex

eo patet quod octogenarij & centenarij isto crimine inveniuntur sæpè irretiti, quibus tempus Christi, quia vitæ mortuum disciplina sunt: ideo illo spreto, vix unquam sine difficultate per maxima ab hoc scelere continebit.

Sed & quod ordo sit inter eos, etiam ad officia exteriora, quo ad impugnationes, demonstrant eorum nomina. Nam licet vnum & idem nomen scilicet Diabolus multipliciter exprimat in scripturis, & hoc propter eorum diuersas proprietates, tamen his immundis operibus vnus præsidere in scripturis traditur, sicut etiam & certis aliis vitis. Sicut enim vsus scripturæ & locutionis, quemlibet immundum Spiritum nominare Diabolum, à Dia, quod est duo, & bolus quod est morsellus: quia duo occidit, scilicet corpus, & animam. Et secundum etymologiam licet Græcè interpretetur Diabolus clausus ergastulo: & hoc sibi conuenit, cum non permittitur sibi nocere quantum vellet. Vel Diabolus quasi defluens: quia defluxit, id est, corruit, & specialiter & localiter. Nominatur etiam Dæmon, id est sapiens super sanguinem, vel sanguineus, scilicet, super peccata, que sicut & procurat triplex scientia, qua viget, scilicet, subtilitate naturæ, experientia temporum, & reuelatione bonorum spirituum. Nominatur etiam Belial, quod interpretatur absque iugo, vel absque domino: quia pro posse pugnat contra eum, cui deberet esse subiectus. Vocatur etiam Beelzebub, quod interpretatur vir muscarum, id est, animarum peccantium, quæ reliquerunt verum sponsum Christum. Item Satanas, id est, aduersarius. Unde 1. Petr. 2. Aduersarius vester Diabolus circuit, &c. Item Behemot, id est, bestia, quia facit homines bestiales.

Nomina Dia-
bolorum.

Diabolum, à
Dia & Bolus.

Triplex scien-
tia Dæmonis.

Incubatus &
spurcitiæ prin-
ceps Dæmon
vocalur Af-
modeus.

Etymologia
Leuiathan.

Ipse tamē Dæmon fornicationis, & princeps illius spurcitiæ, dicitur Asmodeus quod interpretatur factura iudicij: quia propter huiusmodi vitium, factum fuit terribile iudicium super Sodomā, & quatuor alias ciuitates. Sicut & Dæmon superbiæ dicitur Leuiathan, quod interpretatur additamentum eorum: quia & Lucifer tentans primos parentes, de superbia promisit eis additamentum diuinitatis. De quo & per Esaiam Dominus, Visitabo super Leuiathan, serpentein veterem & tortuosum. Et Dæmon auaritiæ & diuitiarum dicitur Mammona, quem & Christus in Evangelio expressit. Matth. 6. Non potestis Deo seruire, &c.

46 *Vnde multipl. malefic. procedat.*

omnia à syderibus necessario euenire, iam tollit meritum & per consequens demeritum: Tollit & gratiâ, & per consequens gloriam: Tum quia honestas morum per hunc errorem præiudicium patitur, dum culpa peccantis in sydera refunditur, licentia malefaciendi sine reprehensione cõceditur & homo ad orandũ & colendum sydera incuruatur.

*sydera con-
tingentes va-
riant mores
hominum.*

Si autem dicatur mores hominũ à dispositionibus syderum variari dispositiue & contingenter sic potest habere veritatem, quia nec rationi nec fidei repugnat. Planum enim est, quod dispositio corporis variè multum facit ad variationem affectionum & morum animæ, vt plurimũ enim anima complexionem corporis imitatur, vt dicitur in sex principiis. Vnde & cholericis sunt iracundi, & sanguinei sunt benigni, & melancholici sunt inuidi, & sgmatici pigri. Hoc autem non est necessarium: anima enim dominatur suo corpori, & maximè quando est adiuta per gratiam. Multos enim videmus cholericos mansuetos, & melâcholicos benignos. Quum ergo virtus corporum cœlestium operatur ad mixtionem & qualitatem complexionis, hinc est, quod per cõsensum quodãmodo operatur ad qualitatem morũ, valde tamẽ de longinquo. Plus. n. facit ad qualitatem complexionis virtus naturæ inferioris quã virtus syderis.

*Quæstio à
S. Augustino
mota contra
Astrologos.*

Vnde Augustinus s. de ciuitate Dei, in solutione cuiusdam quæstionis de duobus fratribus, qui simul infirmabantur, & curuabantur, cum quærebatur vnde hoc esset, magis commẽdat rationem Hippocratis quã Astronomi. Hippocrates enim respondit, quod hoc erat propter similitudinem complexionis. Et Astroomus respondit, quod erat propter identitatẽ constellationis. Melius enim respondit Physicus, quia causam reddit magis propriam, & magis propinquam. Sic ergo dicendum quod impressiones syderum aliquo modo disponunt ad malitiam. Maleficorum: siquidem aliqua influentia in eorum corporibus prædominatur potius ad huiusmodi nephanda, quã ad alia opera quæcunque vitiosa seu virtuosa quæ tamen dispositio non debet dici necessaria, proxima & sufficiens, sed remota & contingens.

*An Regna
per Astra mu-
tentur.*

Nec valet, si quis obiiceret Philosophũ libro de proprietatibus elementorũ: vbi dicit, quod regna vacua facta sunt & terræ depopulatæ apud coniunctionem Iouis & Saturni, ar

gi, arguendo quasi, quia talia ex libero arbitrio deprehendebant hominem, ergo etiam influentiæ luminarium super liberum arbitrium haberent efficaciam. Responderetur enim quod Philosophus super hoc dictum non vult inuere, quod homines illi non poterant resistere illius influentiæ constellationis, ad dissensionem inclinantis, sed quia noluerunt: Quia sicut ait Ptolomæus in Almagesti. Sapiens homo dominabitur astris. Quamuis enim conjunctio Iouis & Saturni, eò quod Saturnus habet influentiam melâcholicam & malam, & Iupiter valde bonam, potest ad rixam vel discordiam homines inclinare: illi tamen inclinationi homines per libertatem arbitrij possunt resistere, & valde faciliter cum adiutorio gratiæ Dei.

*De Cometa
sententia Da-
masceni.*

Nec iterum valet, si quis obiicere dictum Damasc. libro secundo. cap. sexto. vbi dicit: Constituntur multoties cometae & signa quædam mortis regum. Responderetur enim & etiam sequendo opinionem Damasceni, quæ fuit vt patet in prædicto libro, contrariæ opinionis viæ Philosophicæ: siue non, nihil per hoc cõcluditur, quod ad necessitatem actuum humanorum. Opinatur enim Damascenus, quod Cometa, nec naturaliter generatur, nec est vna de stellis in firmamento positis, vnde nec eius signatio est naturalis nec influentia. Dicit enim quod cometæ non sunt ex his, quæ à principio genita sunt astra, sed Diuina iussione secundum ipsum tempus constituuntur & rursus dissoluntur. Hæc Damascenus. Prænunciat autem Deus per tale signũ magis mortem Regis, quã aliorum, tum quia est persona communis tum quia potest ex hoc oriri turbatio regni. De cuius custodia magis sollicitatur Angeli, propter cõmune bonũ, quorũ etiã ministerio & generantur & dissoluntur.

Sed nec Philosophorum opinio obstat, qui dicunt, quod stella cometa sit impressio calida & sicca, generata in superiore parte aëris prope ignem, ex cuius vapore calido & sicco globus illius vaporis adunatus apparet corpus stelle. Partes autem illius vaporis discontinuatæ circa illum globum & longum protensæ in suis extremitatibus illi globo coniunctæ, sunt quasi eius comites: & secundum hanc positionem significat & causat non per se, sed per accidens mortalitatem proueniens ex infirmitatibus calidis & siccis. Et quia vt plurimũ diuites nutriuntur calidis & sic

*Opinia philo-
sophorum de
Cometa.*

Cometa.

44 Unde multipl. maleficis procedat.
molestarent, nisi ex certis Lunationibus etiã ipsi Dæmo-
nes inquietarentur ad infernũ. Huiusmodi probatur etiã
ex Nectromanticis, qui certas constellationes observant,
ad inuocandum Dæmones, quod non facerent, nisi scirent,
illos Dæmones corporibus cœlestibus esse subiectos.

Probatur etiã ex illo, quod Dæmones secundum Au-
gustinum in 10. de ciuitate Dei, quibusdam corporibus in-
ferioribus exercentur, scilicet, herbis, lapidibus, animanti-
bus, & ionis quibusdam certis, & vocibus, & figurati-
onibus. Sed cum corpora cœlestia sint virtuosiora quã cor-
pora inferiora: idcõ multo magis actionibus corporum
cœlestium. Et iterum amplius Malefici subiciuntur, vt eo-
rum opera ex influentiis illorum corporum, & non ex assi-
stentia spirituum malorum proueniant. Fortificatur argu-
mentum ex 1. Reg. cap. 16. vbi, cum Saul vexabatur à Dæ-
mones alleuiabatur tũ quando Dauid cytharam percutie-
bat coram eo, & quod recedebat spiritus malus.

*Dæmonibus
imperiunt in-
feriora.*

Se i contra. Impossibile effectum sine causa sua produ-
cere, sed opera Maleficorum sunt talia, quod non possunt
nisi opere Dæmonum fieri, patet ex descriptione operum
Maleficorum, ex Isid. lib. 1. styro. Malefici dicuntur ob
magnitudinem facinorum: hi enim elementa concuunt,
mentes hominum turbant, & absque ulla veneni haustu
sola vi carminum animas intericiunt, &c. Huiusmodi au-
tem effectus non possunt ex influentiis corporum cœle-
stium mediante homine causari.

Præterea Philosophus ethic. Difficile inquit, explicare
quid sit principiũ operationis in anima, & ostendit, quod o-
portet esse aliquod extrinsecũ. Omne enim quod incipit de
nouo, habet aliquã causam. Incipit enim homo operari,
quod vult: incipit autẽ velle, quia præcõciliatur, si autẽ præ-
cõciliatur propter aliquod cõsiliũ procedens, aut ergo est
procedere in infinitũ, aut oportet ponere aliquod princi-
piũ extrinsecũ, quod primo mouet hominẽ ad cõciliãdũ: nisi
forte aliquis dicat, quod hoc est à fortuna: ex quo sequere-
tur omnes actus humanos esse fortuitos, quod est absurdũ.
Principiũ ergo in bonis ad bona dicit esse Deum, qui non
est causa peccati. In malis autem, cum homo incipit agere
velle, & cõciliari ad peccandũ oportet quod huius etiã sit
aliqua causa extrinseca, & non potest esse alia nisi Diabo-

*Anima mo-
uetur per ali-
quod extrin-
secum.*

lus

lus præsertim in Maleficis, vt supra patuit, quia corpus cœ-
leste non potest ad tales actus influere: ergo patet veritas.

Præterea cuius potestati subiacer motuum, eius pote-
stati subiacer & motus, qui à motiua causatur. Motuum
autem voluntatis est, aliquid apprehensum per sensum vel
intellectum, quorum vtrunque subiacer potestati Diaboli.
Dicit enim August. in lib. 8. q. 9. Serpit hoc malum, scilicet,
quod est à Diabolo per omnes aditus sensuales, dat se esse
figuris, accommodat se coloribus, adhæret sonis, latet ira
& in fallacia sermonis, odoribus se subiicit infundit sa-
poribus, & quibusdam nebulis implet omnes meatus intelli-
gentiæ. Ergo videtur quod in potestate Diaboli est, moue-
re voluntatem, quæ est directè causa peccati.

*Dæmon mo-
uet volunta-
tem, quæ est
causa peccati.*

Præterea omne quod se habet ad vtrũlibet, indiget aliquo
determinante ad hoc vt exeat in actum. Sed liberum arbi-
trium hominis ad vtrũlibet se habet, scilicet ad bonum
& malum: ergo ad hoc quod exeat in actum peccati, indi-
get quod ab aliquo determinetur ad malũ. Maxime autẽ
hoc videtur fieri à Diabolo, præsertim in operibus Male-
ficorum, cum eius volũtas est determinata ad malum. Er-
go videtur, quod mala volũtas Diaboli est causa male vo-
luntatis, præcipuẽ in Maleficis. Et potest fortificari ratio,
per hoc, quod sicut bonus Angelus se habet ad bonum, sic
malus Angelus ad malum. Sed ille reducit homines ad bo-
num, ergo iste ad malũ. Est enim (dicit Dionysius) ex diui-
nitatis immobiliter stabilita, vt ima à summis perficiatur.

*Mala volun-
tas Dæmonis
est causa ma-
la voluntatis.*

Responsio. Quia quæstio quo ad originem maleficorum
operum, fundatur super influentiam luminariũ cœlestiũ
ostenditur per reprobationem trium errorum qui hoc as-
serere conantur. s. planetariorum genethliacorum, & fata-
lum ordinũ, ponentium, hoc nõ esse possibile quo ad pri-
mũ. Nam si quaeritur an ex impressione luminarium cœle-
stium causetur in hominibus vitium Maleficorum: tũc ad
diuersitatem motuum attendẽdo, & veritate fidei saluan-
do, oportet sub distinctione differere, videlicet q. mores
hominum à siderib. causari possunt intelligi dupliciter. Aut
necessario & sufficienter, aut dispositiue & cõtingenter. Si
dicatur primo modo, idcõ nõ solũ est fallum, imo hæreticũ,
enim Christianæ religioni ad eõ repugnat, q. etiã veritas fi-
dei in tali errore saluari nõ potest, sicut dicitur quia ponit

*Ima à summis
perficiuntur.*

*Quomodo mo-
res hominum
causantur à
siderib.*

causari

Bonum sine malo inuenitur, sed non contra:

Ad argumenta, Ad primū: quod quia bonum potest inueniri sine malo sed malū nunquam inuenitur sine bono, quia fundatur super creaturam: quæ in se bona est, Et ideo Dæmones in quantum habent naturam bonam, ordinati sunt in naturalibus, & in eorum actionibus ad illud Job. 10. Ad secundū potest dici quod Dæmones ad exercitiū deputati non sunt in inferno, sed in isto aëre caliginoso. Vnde hic habent ordinem inter se, quem tunc in inferno non habebunt. Vnde etiā dici potest, quod etiā omnis ordo in eis cessat, quod ad ipsam beatitudinem consequendā, cum à tali ordine irrecuperabiliter ceciderint. Et dici potest, quod etiam in inferno erit inter eos ordo potestatis, & pœnarum afflictionis, in quantum aliqui ad affligendū animas deputabuntur: & non alij. Sed hic ordo magis erit à Deo quàm ab ipsis, sicut etiam & eorum tormenta.

Ad tertium cum dicitur, quod superiores Dæmones quia magis peccauerunt, magis puniuntur, etiam his actibus immundis, amplius deberent insistere. Respondetur, Quia culpa ordinatur per pœnam, & non per naturæ actum, seu operationem, ideo non insistent illis immunditiis propter nobilitatem naturæ, non propter eorum culpam aut pœnam. Et licet omnes sint spiritus impuri, & ad nocendum cupidi, tamen vnus amplius altero, in quantum potiora naturalia sunt obtenebrata.

Vnus Dæmonum altero nocentior.

Ad quartum dicitur: quod est concordia inter Dæmones, non amicitia, sed nequitia, ex qua homines odiunt, & Dei iustitiæ repugnant quantum possunt. Talis enim concordia inter impios reperitur, vt eis se adiungant & subiiciant ad propriam nequitiam exequendam, quos potioribus viribus vident.

Dæmonū concordia est nequitia, non amicitia.

Ad quintum licet carceralis mancipatio omnibus æqualiter deputetur, iam in aëre & post in inferno non tamen ex hoc naturalia in eis sunt æqualiter ad æquales pœnas & officia æqualia ordinata. imò quanto sunt nobiliores in natura & potiores in officio, tanto etiam grauiori subiecti tormento. Vnde Sap. 6. Potentes potenter tormenta patientur.

Vnde

Vnde multiplicatio maleficorum operum procedat.

QVÆSTIO V.

AN possit quoquo modo catholicè ceteri, quod origo & multiplicatio maleficorum operū processerit ex influentiis corporum cœlestiū, seu spurabundanti malitia corporum cœlestium, & non ex supercitiis Incuborum, & Succuborū Dæmonū: & videtur quod ex propria malitia. Nam Aug. in lib. 8. q. dicit, quod ad hominis voluntatem, causa deprauationis eius redit, siue aliquo, siue nullo suadente deprauata sit. Sed Maleficus deprauatur per peccatum, ergo causa illius non est Diabolus, sed voluntas humana. Ad idem dicit de libero arbit. q. quilibet est causa suæ malitiæ. Quod etiam probatur ratione. Peccatum hominis ex libero arbitrio procedit. Sed Diabolus non potest liberum arbitriū mouere, hoc enim libertati repugnet: Ergo Diabolus nō potest esse causa illius, nec cuiuscunque peccati. Præterea in libro de ecclesiasticis dogmatibus, dicitur. Non omnes cogitationes nostræ malæ à Diabolo excitantur, sed aliquoties ex nostri arbitrij motu emergunt.

Quæstio super influentiis corporum cœlestium.

Quilibet est causa suæ malitiæ.

Demum quod ex influentiis corporum cœlestium possint oriri, & non à Dæmonibus, probatur. Sicut omnis multiforme reducitur ad vnum, ita omne multiforme reducitur in aliquod vniforme principium. Sed actus humani sunt varij & multiformes, tam ad vitia, quàm ad virtutes, ergo videtur, quod reducantur in aliqua principia vniformiter mora & mouentia. Sed talia non possunt assignari, nisi ex motibus cœlestium, qui sunt vniformes, ergo illa corpora sunt talium actionum causæ. Præterea, si cœlestia corpora non essent humanorum actuum ad virtutes & vitia causæ, Astrologi non adeo frequenter vera prædicent de bellorum euentibus & aliis humanis actibus: sunt ergo aliquo modo causa. Præterea corpora cœlestia possunt imprimere in ipsos Dæmones ad cauendum certe maleficia, ergo à fortiori, in ipsos homines. Assumptum probatur ex tribus. Nam certi homines qui Lunatici dicuntur, infestantur à Dæmonibus plus vno tempore quàm alio, quod non facerent, sed potius omni tempore mole

Omne multiforme reducitur ad aliquod vniforme.

Exemplum de Lunaticis.

*Angeli coope-
rantur Comi-
tis.*

cis: Ideò illo tempore multi diuites moriuntur: inter quos mors regū & principum est magis notabilis. Et hæc positio nec distat à positione Damasceni, si quis bene considerat, nisi quo ad operationem & cooperationem Angeli, quam nec Philosophi excludere possunt. Imò ubi vapores nunquam in sua siccitate & caliditate ad generandum cometam currerent, adhuc operatione Angeli sæpè concurrere habent, causis prædictis.

*Stella præces-
sit mortem S.
Doctores Tho-
me.*

Sicut & stella, quæ sancti Thomæ Doctoris transitum indicauit, quæ utique nõ ex superis in firmamento positis profilit, sed operatione Angeli ex materia aliqua præiacente formata, & officio peracto, iterum resoluta fuit.

Vnde videmus, quòd secundum quamcunq; istarum opinionum, nullum penitus habent cæli luminaria dominium super liberum arbitrium. Vnde nec cõsequenter super malitiam & mores hominum.

*Cur Astrono-
mi internum
vera prædi-
cant.*

Nota insuper, quare Astronomi, ut sapius vera prædicunt, & quòd eorum iudicia ut plurimū super vnam provinciam, aut gentem vnius terræ eueniunt. Huius ratio est: quia sua iudicia sumunt ex altris, quæ etiam habent maiorem influentiam, capiendo probabiliorem, non necessitatem in actibus tam naturæ quàm voluntatis, & in actibus hominum generalibus, sicut vnius generis vel provincie, quàm in particularibus vnius personæ. Quia maior effectus stellarum imprimitur in totam vnam gentem, quàm in vnum hominem, & quia maior pars gentis vnius, magis sequitur affectus naturales corporis, quàm vnus singularis homo, ideo, &c. Sed hoc incidentaliter est tactum.

*Contra Ge-
nethliacos.*

Secunda via per quam præfata nostra Catholica assertio declaratur, est per reprobationem errorū Genethliacorū, & Deam fortunæ colentū Mathematicorum. De quibus li. d. 8. Etymo. cap. 9. Genethliaci dicuntur propter natalium considerationem syderum, qui vulgo Mathematici dicuntur. Fortuna verò ut ibidem dicit cap. 2. a sortuitis nomen habere dicitur, quasi Deam quandam, res humanas variis casibus & fortuitis illustrantem. Vnde & cæcam appellam, eo quòd p̄s̄sa in quolibet incurrens, sine vllò examine meritorū, & ad bonos & ad malos venit. Hæc illud sed tale Dea creditur, ut quòd Iphiones in corporibus & creaturis, quæ ex Mathematicorum operibus inferuntur, non ab ipsi-

*Fortuna non co-
lunt Mathe-
matici.*

maleficis, sed ad ipsa Dea fortunæ prouenirent; sicut est Idololatria, ita & asserere Maleficas ipsas ad hoc esse datas, ut talia per eas in mundo exerceri possint, similiter à fide alienum existit: Imò & à communi Philosophorum traditione. Si cui placet, inspiciat Doctorem Sanctum lib. 5. Summæ fidei contra gentiles. q. 87. & seq. & inueniet plura. Licet hoc vnicum propter eos, qui fortassis copiam librorum non habent, non videretur omittendum: quòd quia in homine tria sunt consideranda, ut ibi notatur, quæ à tribus cœlestibus causis diriguntur: Voluntatis actus, intellectus actus & corporis actus, quorum principium à Deo tantum & immediatè, secundum ab Angelo, & tertium à cœlesti corpore dirigitur. Nam actiones & voluntates immediatè à Deo in bonis operibus diriguntur, dicente Scriptura, Prou. 21. Cor regis, supple, quòd maiori potentia videtur posse resistere, eò minùs alij non possunt, quia in manu Domini, & quocunq; voluerit inclinabit illud. Et Apostolus, Deus qui operatur in nobis velle & perficere pro bona voluntate.

*Tria in ho-
mine, quæ à
tribus cœle-
stibus causis
diriguntur.*

Voluntas.

Cognitio verò humana intellectiua à Deo mediaticibus Angelis ordinatur. Et verò quæ ad corporalia pertinent, siue sint exteriora siue interiora, in vsu hominis venientia, à Deo mediaticibus Angelis & cœlestibus corporibus dispensantur. Dicit enim Beatus Dionysius 4. de Diuinis nom. quòd corpora cœlestia sunt causæ eorum, quæ in hoc mundo fiunt, non tamen necessitatem inferentia.

*Intellectus.
Actus corpo-
ris.*

Et cum homo sit ordinatus secundum corpus sub corporibus cœlestibus, secundum intellectum verò sub Angelis, secundum voluntatem autem sub Deo, potest contingere, quòd homo sprete inspiratione Dei ad bonum, & illuminatione boni Angeli, ducatur affectione corporali ad ea quæ influentia luminarium cœli inclinant, ut & sic, tam voluntas, quam intellectus malitia & erroribus inuoluantur.

*Angeli possi-
dent intell-
ctum in homi-
ne. Deus vo-
luntatem, &
stra corpus.*

Non est autem possibile huiusmodi erroribus, quibus Malefici irretiti sunt ex influentiis luminarium cœli, inuolui, licet ad fundendum sanguinem, vel ferram, aut lactocinia, vel etiam incontinentias pessimas perpetrandas possit quis ex illis inclinari, sicut etiam alia quædam naturalia.

Etiam, ut Guilielmus in De vniuerso dicit, quòd per experientiam habetur, si meretrix nititur plantare oliuam,

*Oliua à mere-
trice plantata
non fert frus-
ges.*

nō efficitur fructifera, quæ tamen per castam plantata, sine
cistifera efficitur. Et aliquis etiam Medicus in sanando, & a-
gricola in plantando, & miles in expugnando, aliqua ex
impresione cœlesti corporis efficiunt, quæ alij etiam cas-
dem artes habentes efficere non possunt.

Fatum impro-
batur.

Tertia via sumitur ex reprobatione fatalium effectuum.
Vbi notandum, quod Fatum esse aliquod vno modo Ca-
tholicè asseritur. Alio modo asserere, est omnino hæreticū.
Si enim Fatum æstimeretur esse secundum æstimationem
quorundam Gentilium, & quorundam Mathematicorum,
qui putabant, quod ex vi positionis syderum causaretur in-
fallibiliter diversitas motū, ita quod talis efficeretur neces-
sariò Maleficus vel virtuosus in moribus, quia talem eum
esse causaret vis, quæ in dispositione syderum, sub qua talis
vel conceptus vel natus esse comprehenderetur. Et istam
vim vocauerunt nomine Fati.

Sed quia ista opinio non tantum est falsa, imò hæretica
& omnino detestanda propter inconuenientia quæ necessa-
riò sequerentur, vt supra tactum est circa reprobationem
primi erroris, quia videlicet tolleretur ratio meriti & de-
meriti, imò gratiæ & gloriæ, & quod Deus malorum no-
strorum auctor esset, & plura alia. Ideo Fatum sic omnino
refutatur, quia nihil est: Secundum quam acceptionem et-
iam Gregorius dicit in Homil. Epiphaniæ, Absit à Fidelium
cordibus, vt fatum aliquod esse dicant.

Inconuenien-
tia ex Fato.

Et licet hæc opinio videatur eadem esse, cum prima, quæ
est Planetariorum, & hoc propter eadem inconuenientia,
quæ utrobique cernuntur, tamen sunt diuersæ, quantum
inter se diuersificantur vis syderum & influxus generalis se-
ptem Planetarum.

Si autem æstimeretur, Fatum esse secundum quandam di-
spositionem, siue ordinationem causarum secundarum ad
procedendum effectus diuinitus prouisos. Hoc modo Fa-
tum verè est aliquid: eò quod prouidentia Dei per causas
medias exequitur suos effectus: In illis videlicet quæ secur-
dis causis subduntur, licet in aliis non, vt est creatio ani-
marum, glorificatio & gloriæ collatio.

Angeli coopo-
nuntur ad gra-
tiam infusionem

Licet etiam Angeli ad Gratiam infusionem cooperari
possunt intellectum & voluntatis capacitatem, illuminan-
do & disponendo, & sic quondam ordinatione effectuum vna

& eadem dicitur prouidentia & etiam Fatum. Sic enim
consideratur vt est in Deo, sic dicitur prouidentia, si autem
secundum quod est in causis medijs ordinatis à Deo ad ef-
fectus aliquos producendos, sic habet rationem Fati. Et
hoc modo Boëtius loquens de Fato 4. de consol. dicit: Fa-
tum est rebus mobilibus inhærens dispositio, per quam
prouidentia suis quæque necit ordinibus.

Definitio Fa-
ti.

Sed tamen Sancti Doctores hoc nomine vti recusa-
runt, propter eos qui illud ad vim positionis syderum retor-
quebant. Vnde Aug. c. 5. de Cinitat. Dei, dicit: Si propterea
quisquam res humanas Fato tribuit, quia ipsam Dei volun-
tatem vel potestatem Fatum vocat, sententiam teneat &
linguam corrigat.

S. Augustini
sententia de
Fato.

Patet etiã ex præmissis rãtiora responsio ad quaestionem:
An omnia Fato subdantur, & an etiam Maleficorū opera
illi subdantur. Quia si Fatum dicitur ordinatione causarum
secundarum ad effectus diuinitus prouisos, id est, vbi Deus
disposuit per causas secundas producere effectus tales: sic
in quantum subduntur Fato, id est, subduntur causis secun-
dis à Deo ordinatis, vt sunt influentiæ corporū cœlestium.
Ea verò quæ à Deo immediatè sunt, vt est creatio rerum,
glorificatio substantialium spiritualium, & alia huiusmodi
non subduntur. Et hoc est, quod dicit Boëtius vbi supra,
quod ea, quæ sunt primæ Deitati propinqua, fatalis ordinis
mobilitatem excedunt. Vnde Maleficorum opera, quia non
subiunguntur secundis causis: cum talia præter cursum commu-
nem & ordinem naturæ eueniunt: Idcò nec Fato, sed causis
alijs, quoad eorum originem necessariò subduntur.

Excedentiã
Fati.

A motoribus orbium maleficia non causari.

Consequenter, quod nec huiusmodi Maleficorum ope-
ra possunt oriri, aut causari à substantiis separatis, quæ
sunt motores orbium, seu corporum cœlestium: Cuius opi-
nionis fuit Auicenna, & sui sequaces: hæc ratione moti, quia
enim substantiæ illæ separatæ, altioris sunt virtutis animabus
nostris, & ab ipsa anima interdum, cum fuerit in sua ima-
ginatione, ad solam quandam apprehensionem interio-
rem circa aliquod extrinsecū immutatatur corpus propriū, inter-
dum etiam alienum seu extrinsecum. Verbi gratia: Aliquis

Substantia se-
parata sunt
motores or-
bium.

De vi imagi-
nationis.

ambulans super trabem in alto positam cadit de facili, quia imaginatur casum ex timore, non autem caderet si esset trabs illa posita super terram, ubi casum timere non posset. Item ad solam apprehensionem animæ incalescit corpus, ut in concopiscentibus vel uatis, aut etiam infrigidatur, sicut in timentibus. Potest etiam immutari ad aliquam ægritudinem, puta febrem vel lepram, ex forti imaginatione, & apprehensione ad tales ægritudines. Et sicut circa corpus proprium, ita circa alienum, ut illud immutetur ad sanitatem vel ægritudinem, & hic ponit causam etiam fascinationis, de qua superius tactum est.

Imaginatio alieno corpori nocentem dant.

Natura bona, creatura mala secundum voluntatem.

Et quia secundum illam positionem effectus Maleficarum haberent reduci ad motores orbium, licet non præcisè ad ipsa corpora cœlestia: Ideò ultra illa, quæ ubi tacta sunt, dicamus adhuc, quòd talia sic contingere est impossibile. Quia cum motores orbium sint substantiæ intellectuales & bonæ, non tam secundum naturam, quàm secundum voluntatem, quod patet ex earum operationibus ad bonum totius vniuersi. Illa autem creatura, cuius ope magicæ operationes fiunt, ut si sit bona secundum naturam, non tamen potest esse bona secundum voluntatem. Ideò non potest idem iudicium de ambabus substantiis.

Non est intellectus bene dispositus, familiarè esse sceleratis.

Motores orbium incedunt semper ad bonum.

Et quòd non potest esse bona secundum voluntatem, probatur. Nam præstare patrocinium aliquibus in his, quæ fiunt contrariæ virtuti, non est alicuius intellectus bene dispositus: talia autem fiunt in huiusmodi operationibus Maleficorū: Fiunt enim, ut in secunda parte operis patebit, plurima homicidia, fornicationes, puerorum & iumentorum occisiones, & alia maleficia procurantur. Unde vtentes his artibus, Malefici à malefaciendo vocantur. Non est ergo bene disposita secundum virtutem talis intellectualis natura, cuius auxilio huiusmodi artes Maleficarum innituntur, licet sit bona secundum naturam, quia habet esse, & illud omnia appetunt, ut cuiuslibet iuuenti patet. Itè non est intellectus bene dispositus, familiarem esse sceleratis, & eis patrocinium exhibere, & non quibusdam virtuosis. Huius autem operibus Maleficorū vtuntur homines scelerati, quia à fructibus eorum cognoscuntur.

Auxilio autem substantiarum, orbis mouentium, in bonam qualibet creatura inclinatur à natura, licet corrumpatur

patitur per accidens sapere: ergo illæ substantiæ non possunt esse originalis causa Maleficarum.

Præterea, intellectus bene dispositi est reducere homines in ea, quæ sunt homini propria bona, quæ quid est sunt bona rationis: abducere ergo ab istis, & pertrahere ad alia minima bona, est intellectus indecenter dispositi. Per huius autem artes non adipiscuntur homines aliquem profectum in bonis rationis, quæ sunt scientiæ & virtutes, sed in quibusdam minimis, ut sunt deprehensiones & exercitia latronum, & mille nocementorum, ergo origo non est à substantiis separatis, sed ab aliqua virtute non bene disposita secundum virtutem.

Maleficia inuertunt propria hominum.

Præterea, non est bene dispositus secundum intellectum, qui per aliqua scelera commissa prouocatur ad auxiliū alicui ferendū. Hoc aut sit in istis artibus Maleficorū. Nā, ut patet in executione harum, fidè abnegant, innocentes pueros occidunt. Substantiæ enim separatae, quæ sunt orbium motores propter suā bonitatē non his maleficis auxiliū præstant.

Concludēdo ergo, quòd huiusmodi artes, sicut non possunt à corporibus cœlestibus, ita nec ab eorum motoribus oriri: & cum necesse habent oriri ex aliqua virtute alicui creaturæ collatae, & illa etiam non potest esse bona secundum voluntatem, licet sit bona secundum naturam, & huiusmodi creaturæ sicut ipsi Dæmones: relinquuntur quòd eorum virtute huiusmodi fiat.

De malitia hominum per verba vel rei efficaci concurrente.

Nil fortassis adhuc obstat friuola æstimatio, quòd ex hominum malitia concurrente super Maleficorū verba cōminatoria, & imagines repositas ad certum locum, virtute quadam stellarū sequerentur. Ut verbi gratia: Quando Maleficus diceret imaginem aliquam reponēdo, faciam te cecam, aut claudam, & hoc eueniret, Tunc ideò eueniret, quòd talis à sua natiuitate ex virtute stellarum fortior præ cæteris hominibus talem virtutem, quantumcunque alij talia verba proferrent, & essent instructi per disciplinam ad proferendum, adhuc tamen efficaces in huiusmodi operibus esse non possent. Ad quæ singula respondendo declarabitur. Primò, quòd ex malitia hominum huiusmodi effectus causari non possunt. Secundò, quòd nec ex vobis quorumcunque hominum, concurrente quacunque stellatione, etiam ad quascunque imagines.

*Ex malitia humana maleficia non oriuntur.**Malitia ha-
bitualis.**Actualis.*

De primo, quod non ex malitia quantumcunque humana possit oriri huiusmodi Maleficorum opera, sic declarat in malitia hominis, siue sit habitualis, in quantum ex frequentatis actibus acquirit habitum inclinatum ad perpetrandum peccata non ex ignorantia, nec ex infirmitate: unde censetur peccare ex malitia. Vel sit actualis malitia, que dicitur ipsa mali electio, que etiam ponitur peccatum in Spiritum sanctum, nunquam potest circa ipsum maleficum tantum efficere, quod talia opera, ut sunt immutationes elementorum, & lationes circa corpora, inliferenter hominum & iumentorum, absque assilientia alicuius altioris virtutis proueniant, quod declarat primo ex parte cause, secundo ex parte effectus maleficialis.

Nam hoc quod non potest homo efficere absque malitia, potest per sua naturalia immutata, minus potest per ipsa naturalia iam diminuta. Pater, cum sit virtus actiua etiam diminuta. Sed homo per peccata qualitercunque per malitiam commissa, diminiuitur in bonis naturalibus. Probatum auctoritate & ratione. Nam Dionysius. 4. c. de Diuini nominis dicit: Male est effectus naturalis habitudinis: & loquitur de malo culpæ. Unde & nemo noscens malum operatur.

*Nemo, qui
vit malum,
operatur il-
lud.*

Respondeo sic: Sicut se habet bonum gratiæ ad malum nature, ita se habet malum culpæ ad bonum nature. Sed per gratiam diminiuitur malum nature, ut fomes qui est inclinatio ad culpam; ergo per culpam, a fortiori diminiuitur bonum nature. Nec obstat, si dicatur de fascinatione, que interdum procuratur ex inspectione alicuius vetulæ, mali iose pueram aspicietis, unde puer immutatur & fasciatur. Quia sicut supra tactum est, hoc tantum modo contingere potest circa pueros, propter teneram complexionem. Hic autem loquimur de corporum quorumcunque hominum & iumentorum ac etiam elementorum ad grandis immutationes. Siquis velit latius intelligere, inspiciet, Doctorem sanctum in questionibus de malo: Vtrum peccatum possit corrumpere totum bonum nature, &c.

Ex parte denique effectuum maleficialium declaratur,
Nam

Nam ex effectibus deuenitur in cognitionem causa: Unde sicut illi effectus, quod ad nos, qui sunt præter ordinem nature creature nobis notæ, per virtutem creature nobis ignotæ, licet non sint proprie miracula, sicut illa, que sunt præter ordinem totius nature creature: qualia secundum potestatem operatur ille, qui est supra omnem ordinem totius nature creature, qui est Deus benedictus: Secundum quam acceptationem dicitur: Tu es qui facis mirabilia magna solus. Ita & maleficialis effectus dicuntur miraculosi, in quantum sunt ab aliqua causa nobis ignota, & præter ordinem nature creature nobis notæ. Ex quibus elicitur, quod virtus corporalis hominis ad huiusmodi opera cauanda non se extendere potest, que semper hoc habet, ut causa cum suo effectu naturali nota sit naturaliter absque admiratione.

*Quomodo
maleficialis
effectus sunt
miracula.*

Et quod effectus maleficialis possunt aliquo modo dici miracula, in quantum notitiam humanam excedunt, patet ex seipsis, cum naturaliter non sunt. Pater, & per omnes Doctores, præsertim Aug. in li. 83. q. ubi dicit: Quod Magicis artibus sunt miracula plerumque similia illis miraculis, que sunt per seruos Dei. Et iterum in eodem dicit: Magi faciunt miracula per priuatos contractus, boni Christiani per publicam iustitiam, mali Christiani per signa publicæ iustitiæ. Que omnia sic declarantur. Nam iustitia diuina est in toto vniuerso, sicut publica in ciuitate. Virtus autem creature cuiuslibet in virtuoso se habet, ut virtus alicuius priuati personæ in ciuitate. Ideo boni Christiani in quantum per diuinam iustitiam miracula faciunt, dicuntur facere miracula per publicam iustitiam. Magus autem, quia operatur ex pacto inito cum Dæmone, dicitur operari per priuatum contractum: quia operatur per Dæmonem, qui sua naturali virtute potest facere aliquid præter ordinem nature creature nobis notæ, per virtutem creature nobis ignotæ: & erit miraculum quod ad nos, sed non simpliciter, quia non potest operari præter ordinem totius nature creature, & per omnes virtutes creaturarum nobis ignotarum. Sic enim solus Deus dicitur facere miracula. Iuxta illud: Tu es Deus qui facis mirabilia magna solus. Mali autem Christiani faciunt per signa publicæ iustitiæ: sicut inuocando nomen Christi, vel exhibendo aliqua sacramenta. Si cui placet inspiciat S. Thomam in prima parte quæstion. 111. artic.

*Christianorum
miracula quo
modo fiunt.**Fascinatio.*

56 *Nec per voc. nec per ver. &c.*
4. Potest etiam attendere ad ea quæ in 2. parte operis. cap.
6. deducuntur inferius.

*Quæ nec per voces & verba, concurrente virtute
stellarum maleficia fiunt.*

*Necessa est in-
telligentem
Phantasmata
speculari.*

Demum quod nec ex vocibus quorumcunq; hominū,
concurrente quacunque constellatione, super qual-
cunque imagines. Nam cum intellectus hominis huius di-
spositionis est, quod eius cognitio ex rebus causatur: cum
intelligentem necesse sit Phantasmata speculari: Non est
eius conditio, quod ex sua conceptione seu intellectuali o-
peratione intrinseca, vbi illam solam per verba exprimeret,
res ab extra habeat causare: aut quod conceptio intellectus
expressa per verba haberet corpora immutare. Tales enim
homines qui talē haberent virtutem, non essent nobiscum
vnius speciei, sed æquiuocē dicerentur homines.

Præterea si dicatur, q̄ illa efficiunt per verba, concurrē-
te virtute stellarum à natiuitate: Vnde contingit q̄ præ cē-
teris hominibus dum proferunt verba, quod per illa ali-
quid efficiunt, cum tamen alij etiam proferentes eadē, non
possent aliquam transmutationem efficere, quia virtus stel-
larum à natiuitate eis non deseruit. Patet ex præcedentibus
illa esse falsa, ex reprobatione trium errorum, Planetario-
rum, Genethliacorum & Fatalem ordinem ponentium.

*Corpora cœ-
lestia non pos-
sunt imprimere
in intellectu.*

Præterea cum verba exprimunt mentis conceptum, &
corpora cœlestia non possunt imprimere intellectum, nec
etiam eorū motores nisi per se, absque motione corporum
cœlestium intellectum vellent illuminare: & hoc solū mo-
dò fieret ad opera bona, quia ad mala perpetranda non il-
luminatur intellectus, sed obumbratur, quod non est offi-
cium bonorum spirituum, sed malorum. Ideo patet, quod
si verba eorū aliquid efficiunt, hoc non est vigore alicuius
corporis cœlestis, sed assistentia alicuius virtutis intelle-
ctiue: quæ etiam & si sit bona secundum naturam, non ta-
men potest esse bona secundum voluntatem, in quantum
semper ad malum machinatur, & talis erit Dæmon, vt su-
prà ostensum est.

*Imagines con-
stellationum.*

Ex quod nec per imagines possunt talia efficere, quasi
corpora cœlestia super ipsis aliquid influerēt: quia huius-
modi

modi imagines, quantumcunque characteribus & figuris
sunt insignitæ, sunt effectus hominis operantis per artem.
Cœlestia autem corpora effectus causant naturales: cuius-
modi non sunt effectus Maleficorum, qui dicuntur Male-
ficiales, vt potē in malum creaturarum, præter consuetum
ordinem naturæ profilientes, vnde nihil ad propositum.

Præterea supra ostensum est etiam, quod duplices sunt
imagines, Astrologiæ, & Magicæ, quæ etiam ad bonum
aliquid priuatum obtinendum, & non ad corruptionem
ordinantur. Maleficorum autem imagines sunt omnino al-
terius, cum semper ad nocendum creaturarū, & ex Dæ-
monum iussu, ad aliquem locum occulte reponuntur, vt
desuper ambulantes, aut dormientes lædantur, vt ipsæ Ma-
leficæ fatentur: Vnde & ab ipsis Dæmonibus efficiūt quic-
quid causant, & non ex corporum cœlestium influentiis.

*Differentia
imaginum As-
trologiarū,
Magicarū, &
Maleficarum.*

Ad argumenta. Ad primum dictum Augustini est intel-
ligendum, quod causa deprauationis hominis redit ab ho-
minis voluntate, sicut ad causam effectum perficientem,
quæ propriè dicitur esse causa. Non sic autem ad causam ef-
fectum permittentem, vel disponentem, vel consiliantem,
aut percipientem, quibus modis scilicet consiliatiue, dispo-
sitiue, & præceptiue, Diabolus dicitur causa peccati & de-
prauationis: Deus autem solum modò permissione, qui ma-
la permittit propter bona. Iuxta August. in Ench. Diabolus
autem disponit interiūs suggerendo, persuadet interiūs &
exteriūs acriūs stimulando. Præcipit autem his, qui ei se
totaliter subdiderunt, vt sunt Malefici, quibus non est opus
interiūs instigare, sed tantum exteriūs, &c.

*Causa deprau-
ationis ho-
minis.*

Et per hoc etiam ad secundum, quod quilibet est causa
suz malitiæ, directè intelligendo, & ad probationes patet
eadem responsio, quia licet repugnet libero arbitrio, mo-
ueri per modum præcipientis, non autem per modum di-
sponentis.

Ad tertium. Motus ad virtutes aut ad vitia dispositiue
possunt causari ab influentiis corporum cœlestium, & ca-
pitur motus pro quadam naturali inclinatione ad virtutes
humanas & vitia: Opera autem Maleficorum, quia exce-
dunt communem ordinem naturæ, ideo illis influentiis
subiacere non possunt.

Ad quartum idem patet, quia sunt causæ humanorum

actuum corpora caelestia, sed illa opera non sunt humanis adiuventa.

Ad quartum, quod motores orbium possint imprimere in animas, si intelligatur immediate sic imprimunt illuminandum ad bonum & non ad Maleficia, ut supra factum est. Si autem intelligatur mediate tunc iuxta influentiam corporum caelestium imprimunt indirecte & dispositiue.

Cur Dæmones ad discrimina Luna homines vexent.

Ad sextum hoc quod Dæmones ad certa augmenta Lunæ homines vexant contingit propter duo. Primum quidem ad hoc, ut infament creaturam Dei, scilicet Lunam, ut Hieronymus & Chrysostomus dicunt. Secundum quia non possent operari nisi mediatis naturalibus virtutibus, ut supra dictum est. Ideo considerant corporum aptitudines ad effectum inducendos, & quia cerebrum est humidissimum omnium partium corporis, ut Aristoteles dicit, & naturales omnes. Ideo maxime subiicitur operationi Lunæ, quæ ex sua proprietate habet mouere humores. In cerebro autem perficiuntur vires animales, & ideo Dæmones secundum certa augmenta Lunæ perturbant hominis Phantasiam, quando considerat cerebrum ad hoc dispositum.

Cerebrum maxime a Luna mouetur.

Ad aliud, quod Dæmones aduocati incertis constellationibus adueniunt, faciunt propter duo. Primum, ut homines in hunc errorem inducant, quod credunt aliquod nomen esse in stellis. Secundum, quia considerant, secundum aliquas constellationes materiam corporalem magis esse dispositam ad effectus pro quibus aduocantur.

Cur uocati Dæmones incertis constellationibus adueniant.

Ad tertium, quod sicut dicit Aug. 36. de ciuit. Dei. Per varia genera lapidum, herbarum, lignorum, animalium, carminum & instrumentorum musicorum Dæmones alliciuntur, non ut animalia cibis, sed ut spiritus signis, in quantum, scilicet hæc eis exhibentur in signum Diuini honoris, cuius ipsi sunt cupidi.

Quomodo Dæmones alliciuntur carminibus, Musicis, herbis.

Tamen quia sepe obicitur, quod Dæmones possunt impediri per herbas & harmonias a vexatione hominum: ut in argumento allegatur de Saul per harmoniam cytharæ: Unde nituntur defendere, quod aliqui possent effectus maleficiales producere per certas herbas & occultas causas, absque auxilio Dæmonum, tantummodo ex influentia corporum caelestium, quæ plus possunt imprimere in huiusmodi res corporales ad effectus corporales, quam in ipsos Dæmones, ad producendum huiusmodi effectus maleficiales.

Ideo

Ideo latius cum sit respondendum, est aduertendum quod herbe vel harmonie non possunt sua naturali virtute totaliter excludere vexationem, qua Diabolus possit hominem vexare, si sibi permitteretur a Deo, vel Angelis bonis. possunt tamen illam vexationem mitigare, & ita parua possent esse vexatio illa, quod possent eam penitus excludere: sed hoc facere non agendo in ipsum Dæmonem, cum sit spiritus separatus, in quem non potest naturaliter agere quodcumque corpus, sed agendo in ipsam vexationem a Dæmone. Carnis enim cui a simplicitate virtutis, pro luce re potest esse etiam iucensorem in materia dispositam, quam non dispositam, cui & consonant illud Philof. 2. de anima. Actus aduocati non sunt in parte prædisposito. Dæmon autem est agens simplicitate virtutis, e.g. vexationem intractabilem facere potest Diabolus in homine disposito ad illam vexationem, siue ad illud ad quod Diabolus in parte adducere quam in homine dispositionis contraria. Potest Diabolus potest vexare inchoatis passionibus melancholicis hominem dispositum ad illam, quam hominem contrarie dispositionis.

Quomodo mitiget. r. Musica Dæmonem.

Dæmon est le. m. u. u. u. u.

Certum est autem quod herbe & harmonie multam possunt immutare dispositionem corporis, & ex consequenti motus sensualitatis: Hoc patet de herbis, cum quedam inclinant ad letitiam, quedam ad tristitiam, & sic de aliis. Hoc etiam patet de Harmoniis per Philosophum 8 polit. ubi dicitur, quod diuersæ harmonie habent prouocare diuersas passiones in homine. Hoc etiam refert Boetius in Musica sua, & author de ortu scientiarum, ubi loquens de utilitate Musice, dicit, quod ualeat ad curandum vel alletandam diuersas infirmitates, & ita patere potest quod cæteris partibus sit vexatio debilior.

Herba & Harmonia possunt immutare dispositionem corporis.

Non autem video, quomodo herbe vel harmonie possint in homine dispositionem aliquam causare, propter quam homo nullo modo possit a Dæmone vexari: si tamen permittetur, quia Diabolus mouendo solum motu locali uapore & ipso spiritus inordinato motu possit hominem multum vexare. Herbe autem vel harmonie nullam dispositionem causare possunt in homine sua naturali virtute, per quam prohibetur Dæmon prædictam commotionem facere. Contingit tamen quæ loquuntur Diabolo non permittitur hominem vexari.

vexari

60 *Nec per voc. nec per verb. &c.*
 vexare, nisi vexatione ita parua, quod per aliquam fortem dispositionem ad contrarium tolleretur totaliter, & tunc aliquæ herbae vel harmoniæ possent corpus hominis ita ad contrarium disponere, quod illa vexatio totaliter amoueretur, verbi gratia. Diabolus quâdoque posset hominem vexare vexatione tristitiæ, ita debiliter, quod per aliquas herbas vel harmonias, quæ haberent causare dilationem & diffusionem spirituum, qui sunt motus contrarij tristitiæ, totaliter amoueretur illa tristitia.

De Ligaturis.

Quod autem August. lib. 2. de doctrina Christiana, condemnat, ligaturas & quædam alia, de quibus ibi diffusius scribit, hoc attribuens arti magicæ, hoc est quantum ad illud quod non possunt sua naturali virtute. Quod patet ex hoc, quod dicit sic. Ad hoc genus pertinent omnes ligaturæ atque remedia, quæ Medicorum condemnat disciplina. In quo satis patet quod illa condemnat quantum ad usum, respectu cuius non habent aliquam efficaciam ex sua naturali virtute.

De Saule sono cytharæ munito. Quantum autem ad illud quod in Regum cap. 6. habetur. Quod Saul, qui vexabatur à Dæmone, alienabatur quando David cytharam percutiebat coram eo, & quod spiritus malus recedebat, &c. Sciendum quod bene verum est, quod per tactum cytharæ, virtute naturali illius harmoniæ, alienabatur aliquantulum afflictio Saulis, in quantum illa harmonia aequaliter dulcorabat appetitum eius per auditum: per quam dulcorationem reddebatur minus aptus ad illam vexationem. Sed quod spiritus malus recederet

De Saule sono cytharæ munito. quando David cytharizabat, hoc erat propter vim crucis, quod satis expressè dicitur in glossa, ubi sic dicitur: Erat Dauid in canticis musicis erudicus, diuersorum sonorum rationalis, moderatusque concertus. Vnitatem essentia signifi- cat, quæ variis modis quotidie resonat. David malignum spiritum in cythara compescuit, non quia tanta esset vis in cythara, sed in signo crucis: qui in ligno crucis, & eordarum extensione, id est, venarum gerebatur, quæ ima tunc Dæmones effugabat.

Quo ad ipsas maleficas Dæmonibus se subiicientes.

QVÆSTIO VI.

PRO tertia & annexa difficultate, quod ad ipsas Maleficas Dæmonibus se subiicientes plura super modum aggre-

aggreddendi huiusmodi spurcicias possunt difficultari. Primò ex parte Dæmonis, & corporis ab eo assumpti, ex quo elemento sit illud formatum. Secundò ex parte actus, an semper cum infusione seminis ab altero recepto. Tertiò ex parte temporis & loci, an potius in vno tempore, quam in altero exerceat. Quarto, an visibiliter, quod ad circumstantias se agit, ex parte mulierum, an tantummodò illæ quæ ex huiusmodi spurcitiis procreantur, à Dæmonibus frequentantur. Secundò, an illæ quæ ab obstetricibus tempore partus Dæmonibus offeruntur. Tertiò an remissior sit in talibus ipsa Venerea delectatio. Ad quæ omnia ad præsens cum non sit respondendum; eò quod tantummodò generalitati studemus, & in secunda parte operis illa singula per eorum opera explanantur: vt patebit in quarto capitulo, ubi de singulis modis fiet mentio. Ideò ad secundum principale tendamus. Et primò, cur in tam fragili sexu hoc genus perfidia inuenitur amplius quàm in viris. Et erit quæstio prima generalis quod ad conditiones generales mulierum. Secunda specialis, cuiusmodi mulieres amplius inueniuntur superstitiosæ, & Maleficæ. Tertia singularis quod ad ipsas obstetrices, quæ omnes alias in malitia excedunt.

Cur magis femina superstitiosa reperiantur.

QUOD ad primum, cur in sexu tam fragili mulierum maior multitudo Maleficarum reperitur, quàm inter viros. Et quidem in contrarium argumenta deducere non expedit, cum ipsa experientia, præter verborum & fide dignorum testimonia talia facit credibilia. Dicamus sexum non despicendo, in quo Deus semper magna fecit, fortia vt confunderet, quod diuersæ à diuersis super hæc assignantur rationes. Semper tamen in principali concordantes. Vnde & pro mulierum admonitione ipsa materia bene est practicabilis affectantque audire, vt experientia sæpe docuit, dummodò discretè proponatur.

Nam aliqui Doctores hanc rationem tradunt. Dicunt tria esse in rerum natura, Lingua, Ecclesiasticus, & Ecclesiasticus, quæ medium in bonitate & malitia tenere nesciunt, sed ubi limites suæ conditionis excedunt, ibi quendam aperturam & supremum gradum in bonitate aut malitia vendicant. In boni

Difficultates in quæstione de Succubis.

bonitate quidem quando à bono reguntur spiritu, vade & optima sunt. in malitia vero quando à malo spiritu reguntur, vnde & pessima efficiuntur.

Lingua bonitas.

De lingua enim patet, cum eius ministerio plurima regna fidei Christianæ sunt subingata, vnde & Apostolis Christi in igneis linguis Spiritus sanctus visus est. Patet & in aliis sapientibus. Predicatoribus quouidè lingua canum, vulnera & vlcera languentis Lazari lingentes. Iuxta illud; Lingua canum tuorum ex inimicis animas eripientes.

Predicatores habent linguas canum.

S. Dominicus per canem figuratus.

Vnde & dux & pater Predicatorum ordinis, in figura canali latrans, & accensam saculam in ore gestantis præmonstratus est, vt suo latratu vsque ad præfens habeat lupos hæreticos arcere à gregibus ovium Christi.

Patet & ex quotidiana experientia quod vnus viri prudentis lingua interdum infinitorum hominũ strages præpeditur, propter quæ non immeritò in eius commendationem Salo. Proverb. 10. plura cecinit. In labijs sapientis inuenitur sapientia. Et iterum: Argentum electum lingua iusti, cor impiorum pro nihilo. Iterum: Labia iusti erudunt plurimos, qui autem indocti sunt in cordis egestate moriuntur. Cuius causa ibidem. 16. subditur, quia hominis est præparare animum, & Dei gubernare linguam.

Homo præparat animum, scilicet Deo gubernat linguam.

De mala verò lingua inuenies. Eccles. 28. Lingua tertium multos commouit & disperdit illos à gente in gentem, ciuitates munitas destruxit, & domos magnorum effodit. Et dicitur lingua tertium eorum qui inter duas partes contrarias incautè vel maculosè loquuntur.

Malitia lingua. Quid tertium lingua.

De secundo scilicet Ecclesiasticis, intellige clericos & religiosos in vtroq; sexu Chryseost. super illud: Eiecit vendentes & ementes de templo. Sicut omne bonum à sacerdotio, ita omne malum ab eo egreditur. Hieronymus in epistola ad Nepotianum: Negociatorem clericum, ex inope diuitem ex ignobili gloriosum, quasi quandam pestem fuga. Et beatus Bernardus homilia 23. super Cant. loquens de clericis dicit Si insurgeret apertus hæreticus, mitte retur foras & exiret, si violentus inimicus, absconderent se forsitan ab eo boni. Nunc verò quomodo abiciunt, aut quomodo absconderent se. Omnes amici, & tamen omnes inimici, omnes domestici, & nulli pacifici, omnes proximi & omnes quæ sua san querunt.

A sacerdotio omne bonum & omne malum egreditur. Clericus negotiator quasi pestis fugiunt.

Et alibi: Nostri Prælati facti sunt Pilati, nostri pastores facti sunt tonsores. Et loquitur etiam de Prælatis religio- Prælati facti fori, qui onera grauius inferioribus imponit, digito autem Pilati; Pastore suo minimo non tangerent. Et Greg. in pasto. dicit: Nemo res sine ton- amplius in Ecclesia nocet, quàm qui perversè agens, nomè fores, vel ordinem sanctitatis habet, delinquentem namq; hanc redarguere nullus præsumit, & in exemplum culpa vehementer extenditur, quando pro reuerentia ordinis peccator honoratur. De religiosis etiam dicit B. August. ad Vincen- tium Donatistam: Simpliciter fateor charitati vestrae coram domino Deo nostro, qui testis est super animam meam ex quo Deo seruire cepi, quantum difficilè expertus sum peiores, sicut & meliores non posse inueniri, quam qui in monasteriis defecerunt, aut profecerunt.

Pro reuerentia ordinis peccator honoratur.

De mulierum verò malitia differitur Ecclesiast. 15. Non est caput nequius super caput colubri, & non est ita super iram mulieris. Commorari leoni & draconi plus placebit, quàm habitare cum muliere nequam. Et inter plura, quæ sequuntur & præcedunt ibidè de muliere nequam, concludit: Breuis est omnis malitia super malitiam mulieris. Hinc Chry. super Matt. 19. Non expedit nubere. Quid aliud est mulier nisi amicitia inimica, ineffugabilis pœna, necessarium malum; naturalis tentatio, desiderabilis calamitas, domesticum periculum, delectabile detrimentum, malum naturæ, bono colore depicta. Ergo si dimittere illam peccatum est, cum oportet tenere, iam verò tormentum necessarium est, vt aut dimittentem adulteria faciamus, aut quotidianas pugnas habeamus. Tullius deniq; 2. Rhetoricæ dicit: Viros ad vnumquodq; maleficium singulæ, id est, plures cupiditates impellunt, mulieres ad omnia. Maleficia cupiditas vna ducit. Muliebrium enim victorum omnium fundamentum est auaritia. Et Seneca in suis Tragediis, aut amat aut odit mulier, nisi tertium dedisse est: scire sceminam est mendacium. Deo genera lachrymarum habentur in oculis foeminarum, veri doloris vnum, iustitiam aliud. Mulier cum sola cogitat, mala cogitat.

De malitia mulierum.

Mulier necessarium malum.

Muliebrium victorum omnium fundamentum est auaritia.

De bonis autem mulieribus tanta laus est, vt etiam beatificasse viros legantur, & saluasse gentes, terras & vrbes: Pa- ter de Iudith, Delbora, & Hester. Hinc Apoc. 1. Cor. 7. Si qua mulier habet virum, & hic conseruit habitare eũ illa,

De bonis mulieribus.

non dimittat virum : sanctificatus est enim vir infidelis per mulierem fidelem. Ideo Eccles. 26. dicitur: Mulieris bonae, beatus vir, numerus enim annorum duplex. Multa ibi narrat laudabilissima per totum ferè capitulum de excellentia bonarum. Et Prou ult. de muliere forti.

Quae omnia etiam in nouo Testamento in foeminis clauerunt, vt in virginibus, & aliis sanctis foeminis, quae per fidem gentes & regna ab Idololatriæ cultu ad Christianam religionem deduxerunt. Si quis inspicere velit Vincen. in spe. histor. lib. 20. cap. 9. de regno Vngariæ per Giliam Christianissimam. Et de regno Francorum per Clotildem virginem, & Clodoueo desponsatam inspiciat, & mira inueniet: Vnde quæcunque vituperationes leguntur, in concupiscentiam carnis interpretari possunt, vt semper mulier pro carnis concupiscentia intelligatur. Iuxta illud: Inueni amariorem morte mulierem, & bona mulier subiecta carnis concupiscentia.

Sunt & alij alias rationes assignantes, cur in maiore multitudine reperiantur foeminae superstitiosae quam viri. Prima est, quia pronae sunt ad credendum: & quia principaliter Dæmon quaerit corrumpere fidem, ideo potius eas aggreditur, Vnde & Eccles. 19. Qui cito credit, leuis est corde, & minorabitur. Secunda causa est, quia à natura propter fluxibilitatem complexionis facilius sunt impressionis ad reuelationes capiendas per impressionem separatorum spirituum: quia complexione etiam, cum bene vtuntur, multae bonae sunt, cum malae, peiores sunt.

Tertia causa, quia lubricam habent linguam: & ea quae mala arte sciunt, eis comparibus foeminis vix celare possunt. Sed quae occulte, cum vires non habeant, per maleficia vindicare quaerunt faciliter. Vnde Eccles. vt supra: Commorari leoni & draconi plus placebit, quam habitare cum muliere nequam. Breuis omnis malitia super malitiam mulieris. Item potest & addi illa, cum fluxibiles sunt, sicut & faciunt.

Sunt & terrij alias rationes assignantes quas praedicator es cautè debent proponere: & dicere quod licet in veteri testamento, scripturae vt plurimum mala loquuntur de mulieribus, & hoc propter primam praenaticicem mulierem, scilicet, Euam, & imitatrices eius, tamen & post in nouo testamen-

*Vituperatio-
nes mulierum
vt intelligen-
da.*

*Mulieres sunt
incontinentis
lingua.*

testamento propter mutat onem nominis, vt Eva in Aue *Eua in Aue.* (vt ait Hiero. Totum quod intulit maledictio Eux, totum abstulit benedictio Mariae. Vnde plurima & semper laudabilia sunt de ipsis praedicanda.

Sed quia adhuc modernis temporibus hæc perfidia amplius in mulieribus, quam in viris inuenitur, vt ipsa experientia docet, curiosos causas inuestigando, vltra praemissa dicere possumus, quod in omnibus viribus, tam animae, quam corporis, cum sint deficiosa, non minus, si plura maleficia in eos, quos amulantur, fieri procurant.

Quantum enim ad intellectum, seu ad intelligendum spiritualia alterius videntur esse speciei à viris cui auctoritas & ratio cum variis scripturae exemplis alludit. Terentius ait: Mulieres se me vt pueri leui sententia sunt. Et Iamnes valè in-stantius, 3. Institutionum. Numquid aliquam mulierem intelligit non bo-philosophia sciuisse nisi Temesten. Et Prouer. 11. quasi descibens mulierem dicit: est circulus aureus in naribus suis, *ri.* mulier pulchra & fatua.

Ratio naturalis est, quia plus carnalis viro existit, vt patet in multis carnalibus spurciis. Qui etiam defectus notatur in formatione primae mulieris, cum de costa curua formata fuit, id est, de costa pectoris, quae est torta, & quasi contraria viro. Ex quo defectu etiam procedit, quod cum sit animal imperfectum, semper decipit. Nam dicit Cato: Instruit insidias lachrymis dum foemina plorat. Et illud: Dum foemina plorat decipere laborat. Patet in vxore Samsonis, quae multum inestans cum, ad declarandum sibi problema propositum sodalibus, ab eo expositum eis reuelauit, & sic decepit. Patet in prima muliere, quod ex natura miror em habet fidem, cum dixit serpenti interroganti, quare non ederent de omni ligno paradisi. Respondit de omni, & c. ne forte moriar: in quo ostendit se dubitare, & fidem non habere ad verba Dei, quae omnia etiam Etymologia nominis demonstrat. Dicitur enim *Foemina à Fe,* & minus: quia semper minorem habet & tenui fidem: Et hoc ex natura, quò ad fidelitatem: licet ex gratia & natura fides in beatissima virgine nunquam defecerit, cum tamen in omnibus viris defecisset tempore Passionis Christi.

*Ex forma co-
sta mulier co-
ntraria viro.*

*Eua non cre-
didit Deo,
quia dixit
Fortè.*

*Foemina dicta
à Fe, & Mi-
na.*

Mala ergo mulier ex natura cum citius in fide dabitur, etiam citius fidem abnegat, quod est fundamentum in maleficis.

Mulieris proclivitas ad talia.

Quantum denique ad aliam potentiam animae, scilicet voluntatem ex natura, cum odit aliquem, quem prius amavit, tunc astat per iram & impatientiam, & sicut maris aestus semper bullit & currit, sic talis ex tota impatiens. Aludat huic rationi, auctoritas diversa. Eccles. 25. Non est ira super iram mulieris. Et Senec. Trag. 8.

Nulla vis flamma tumidiora veni.

Tanta nec teli me iuranda ierti.

Quanta cum coniux viduata talis.

Ardet & odit.

Patet in muliere quae falsè accusavit Ioseph, & incarcerare fecit, quia noluit sibi in scelus consentire adulterij, Genes. 30. Et reuera potissima causa deseruiens in augmentum Maleficarum est dolorosum duellum inter maritatas & non maritatas feminas, & viros: immò & inter ipsas feminas sanctas, quid tunc de ceteris: Vides enim in Genesi quanta fuit impatiens & invidia Sara ad Hagar postquam concepit. Genes. 21. Quanta Rachel ad Liam propter filios, quos non habebat Rachel Gen. 30. Quanta Anna ad Phenennam secundam, ipsa sterili existente. 1. Reg. 1. Quanta Maria ad Moysen. Num. 12. Vnde murmuravit, & detraxit Moysi, propter quod & lepra percussa Quanta Martha ad Magdalenam, ipsa sedente, & Martha ministrante. Luc 10. Vnde & Eccles. 37. Tracta cum muliere de his quae amulatur: quasi dicat non esse tractandum cum ea, quia semper amulatio, id est, invidia est in mala muliere. Et quae inter se sic agitur, quanto magis aduersus viros.

Impatiens mulierum.

Felix per se, felicissimus & caelebs.

Quare etiam ut narrat Valerius Phoroneus rex Graecorum, die qua mortuus est, dixit Leontio fratri suo, ad summam felicitatem nihil mihi deesset, si mihi semper vxor defuisset. Cui Leontius, Et quomodo vxor obstat felicitati? Et ille, Mariti hoc omnes sciunt: Et Socrates Philosophus interrogatus, si docenda esset vxor. Respondit: Si non capies, solitudo arbitrans excipiet hinc generis interius, hinc haeres alienus. Sed si ceperis illam, perpetua sollicitudo, conuestus querularum, dotis exprobratio, affiniu graue supercilium garrula socrus lingua, successor alieni matrimonij,

Sine vxore solitudo, cum vxore sollicitudo.

monij, incertus liberorum euentus. Hæc dixi ut experius. Nam ut ait Hieron. contra Iovinianum. Hic Socrates duas habuit vxores, quas ingenti patientia sustinens, non potuit tamen ab earum contumeliosis clamoribus & vituperationibus liberari. Vn te quadam die ipsis querulantibus contra eum, ipse, domum egressus, ut earum molestias evitaret, cum ante domum sederet, proicerent illæ mulieres super eum aquam immundam: Super quo ipse non perturbatus, quia Philosophus, ait, Sciebam quòd post tonitrua plouia sequerentur.

Et de quodam legitur, cuius submersa erat in fluuio, quòd cum quæreret cadauer eius ad educendum de aqua, ibat per fluuium contra aquam, & interrogatus caulam: cum res graues descendant infra & non supra, quare quæreret contra aquam, Respondit: Mulier ista in vita semper fuit contraria dictis & factis sive mandatis meis, idè quæro contrario modo, si fortè etiam mortua contrariam voluntatem vltra consuetum tenuisset.

De vxore submersa quasi in aduerso flumine.

Et quidem sicut ex primo defectu intelligentiæ abnegationem fidei facilius incurunt: ita ex secundo, scilicet inordinatis affectionibus & passionibus varias vindictas quærent, excogitant & infligunt, sive per Maleficas, sive aliis quibuscuque modis. Vnde non mirum tantam multitudinem maleficarum in hoc genere exstere.

Mulieres sunt vindicabiles.

Quantum insuper defectum in memoratiua potentia, cum hoc sit in eis ex natura viru, nolle regi sed suos sequi impetus, sive quacumque pietate: ad hoc studet, & cuncta memoria disponit. Vnde Theophrastus: Si rotam domu ei commiseris ad seruendum, & si aliquid tuo arbitrio referuaueris etiam minimu vel magnam fidem sibi adhiberi non putabit. & iurgia concitabit: nisi citò consulueris, parat venena, aruspices & ariolos consulit: ecce maleficia.

Natura sunt mulieres immorigera.

Sed quale sit dominium mulierum, audi Tullium in paradoxo. Numquid ille liber est cui mulier imperat, leges imponit, præscribit, iubet, vetat quod ei videtur, nec illi imperanti aliquid negare potest vel audet. Ego istum non modo seruū, sed nequissimum seruorum appellandum puto, licet amplissima familia natus sit. Vnde & Seneca in persona furiosæ Medæ: Quid ammodo cessas, sequere felicem iam perum, patris ista vitæ quæ gaudes quæta est, &c. Vbi

De Gynæcratia iudicij Ciceronis.

multa ponit, ostendens quod mulier non vult regi, sed suo impetu procedere etiam in damnum suum: Sicut de multis legitur mulieribus, quæ vel ob amorem, vel dolorem, quia vindictas facere non potuerunt, seipsas occiderunt.

De Laodice Sicut de Laodice narrat Hieronymus super Daniele: quæ exiitens vxor regis Antiochi regis Syriæ, zelus ne plus amaret Berenicem, quam etiam habebat vxorem, Berenicem & filiam eius ex dicto Antiocho prius fecit occidi, & post seipsam veneno occidit. Vnde: Quia non vult regi, sed suo impetu procedere. Ideo Chryosto. non immerito dicit: O malum omni malo peius, mulier mala, siue illa pauper sit, siue dives. Si enim vxor diuitis sit, non cessat nocte & die virum calidis stimulare sermonibus, blanda nequiter, & importuna volenter. Si vero pauperem virum habet, ipsum quoque ad iracundiam & rixas incitare non desinit. Et si vidua sit, ipsa per semetipsam omnes despicit passim, & ad omnem auariciam spiritus superbiz inflammatur.

Omnia serè mundi Regna propter mulieres euerfa. Quæramus, inueniemus serè, omnia mundi Regna propter mulieres fuisse euerfa. Primū enim quod fuit regnum felix, scilicet Troia, propter raptum vnus foemina, scilicet Helenæ, destructum est multis millibus Græcorum occisis. Regnum Iudæorum multa mala exterminia habuit propter pessimam Iezabel, & filiam eius Athaliam, reginam in regno Iudæ, quæ occidi fecerat filios filij, vt eo mortuo ipsa regnaret: sed vtraque occisa. Regnum Romanorum multa mala sustinuit propter Cleopatram Reginam Ægypti, pessimam mulierem. Et sic de aliis. Vnde non mirum, si mundus iam paritur ob mabriam mulierum.

Mundum sine mulierib. esset conuersatio Deorum. Demum inspicendo corporis ipsius carnalia desideria: vnde innumera nocuenta vite humanæ contingunt: Vt merito cum Catone Vticen. dicere possimus. Si absque foemina posset esse mundus, conuersatio nostra non esset absque Diis. Cum reuera, si mulierum non essent nequitia, etiam tacendo de maleficiis, adhuc ab innumeris periculis mundus remaneret exoneratus, Valerius ad Rufinum Chimeram mulierem esse nescis, sed scire debes: quod monstrum illud triforme insigni venustetur facie leonis olentis, maculetur ventre capræ, virulenta cauda viperæ armetur, vult dicitur: Quod aspectus eius pulcher, tactus foetidus, & insinuatio mortifera.

Audia

Audiamus, & aliam proprietatem per vocem. Nam sicut est mendax in natura, sic & in loquela, nam pungit, & tamen delectat. Vnde & earum vox cantui Syrenarū assimilatur, quæ dulci melodia transeuntes attrahunt, & tamen occidit. Occidit quidem, quia ex marsupio euacuant, vires auferunt, & Deum perdere cogunt. Iterum Valerius ad Rufinum: Hæc loquens placet delectatio: & pungit delictum, flos veneris rosa est, qua sub eius purpura multi latitant aculei. Proverb. 5. Nividius oleo guttur eius id est, locutio nouissima eius amara quasi ablynthium.

Audiamus & aliam in eius incessu, statu & habitu, ubi est vanitas vanitatum. Non est homo in mundo, qui tantum studeat placere Deo benigno, quantum mulier etiam mediocri, suis vanitatibus studet hominibus placere. De quo exemplū in vita S. Pelagiæ, quando dedita mundo discurrebat per Antiochiam ornata nimis: quam Sanctus pater, Nominus nomine, videns, flere cepit, & dixit sociis: quod toto tempore vite suæ tantam diligentiam nunquam adhiberat Deo placere, & cetera, quæ demum orationibus eius conuersa est.

Hæc est de qua Eccl. 7. & de qua iam Ecclesia lamentatur propter ingentem multitudinem Maleficarum. Inueni amariorem morte mulierem, quæ laqueus est venatorum, fagina cor eius, vincula sunt manus eius, qui placet Deo, fugiet illa, qui autem peccator est, capietur ab ea. Amarior est morte, id est Diabolo: Apoc. 6. Nomen illi mors: Nam licet Diabolus duxit Eam ad peccandū, Eua tamen seduxit Adam. Et sicut peccatū Eue non induxisset nobis mortē animæ & corporis, nisi subsequuta fuisset culpa in Adā, ad quā induxit Eua, & non Diabolus, ideo amarior morte.

Iterum amarior morte, quia hæc naturalis, & interim tantam corpus, sed peccatum à muliere inchoatum occidit animam, priuando gratia, & corpus similiter in pœnam peccati.

Iterum amarior morte, quia mors corporalis, est inimicus manifestus & terribilis, sed mulier inimicus blandus & occultus.

Et ideo amarior & periculosior laqueus iam non dicitur venatorum, sed Dæmonum. Quia iam capiuntur homines non solum per carnalia desideria, eas videndo & au-

E ;

Voces feminæ. rum mortifera.

De incessu & habitu mulierularum. De S. Pelagiæ

Cur mulier amarior morte.

Eua peccatū non induxit, sed mortem, nisi culpa Adam accessisset.

Cur form. præ viris superstitius reper.

70

Mulierum fa-
cies est ventus
vrens.
Sagena cor
mulierum, pro-
nus sunt vin-
cui.

dicendo cum ratum facies sit ventus vrens. & vox se pentig
sibilus. Iuxta Ben. Verū etiam innumeros mal. faciendo ho-
mines. & iumeta. Segena dicitur cor eius, id est infernabi-
lis malitia, quæ in cordibus earū regnat. Et manus sunt vin-
cula ad terrendū, vbi manū ad mal. faciendū creaturæ ap-
ponū. tūc diabolo cooperatē, hoc efficiūt quod præcedunt.

Quatuor in-
satiabilia.

Concludamus. Omnia per carnalem cōcupiscentiā, quæ
quia in eis est insatiabilis. Prouerb. penultimo, Tria sūt in-
satiabilia. &c. & quartū quod nunquam dicit, Sufficit, scili-
cet nos vulgæ. Vnde & cū Dæmonibus, causa explēda li-
bidois se agitāt Plura hæc deduci possent, sed intelligenti-
bus satis apparet, non mirum quod plures reperiantur in-
fectæ hæresi maleficorum mulieres quā viri. Vnde & cō-

Dicendū hæ-
resis Malefica-
rum, non Ma-
leficorum.

sequente hæresis dicenda est non maleficorum, sed ma-
leficarum, vt à priori hæt denominatio. Et benedictus alif-
simus, qui virilem speciem a tanto fragitio vsque in præsens
præseruat, in quo virique cū sic pro nobis nasci & pati vo-
luit, idē & ipsum præiudiciat.

Præiudicium
virū à Malefi-
cis.

Cuiusmodi mulieres præ cæteris inueniuntur.
superstitiosa, & malefica.

QVOD ad secundum, cuiusmodi mulieres præ cæteris
inueniuntur superstitiosa & maleficiis infectæ. Dicen-
dum, quod ex præcedenti quæstione patuit, quod quia tria
generalia vitia, scilicet, infidelitas, ambitio & luxuria, præ-
cipuè in malis mulieribus, regnare videntur. Ideò illæ præ
cæteris maleficiis intendunt, quæ præ cæteris illis vitiis de-
ditæ sunt. Iterum quia inter illa tria vltimum amplius præ-
dominatur, idē quia insatiabile, &c. Ideò & illæ inter
ambitiosas amplius infectæ sunt, quæ pro explēdis suis prauis
concupiscentiis amplius inatdescunt, vt sunt adulteræ, for-
nicariæ, & magnatorum concubinæ.

Tria præcipua
vitia mulie-
rum.

Magnatorum
concubina.

Et hoc ex septemplici maleficio, vt in bulla tangitur.
Venereum actum & conceptus in vtero variis inficiendo
Maleficiis. Primò, mentes hominum ad inordinatum amo-
rem, &c. immutando; Secūdo, vim generatiuam impediendo.
Terriò, membra illi actui accommoda auferendo. Quar-
tò, homines præstigiosa arte in bestiales formas mutando.
Quintò, vim generatiuam, quo ad scemellas destruendo.

Septem male-
ficia ad actum
Venereum per-
tinentia.

Sextò,

Sextò, abortum procurando. Septimò, infantes Dæmonibus
offerendo, absque alijs animalibus & terræ frugibus, qui-
bus varia nocumenta iuferunt: de quibus in sequentibus
tractabitur. Sed ad præsens, de nocuentis hominum de-
mus rationes.

Et prima conclusio, super eos, quos maleficiunt ad amo-
rem vel odium inordinatum. Et post eadem materia pro
maiori intelligentia sub difficultate est discutienda. Con-
clusio autem hæc est. Nam sanctus Thomas in 4. dist. 34. Quæ
de impedimento maleficiali pertractans, sicut ostēdit qua-
re permittitur Diabolo à Deo maior potestas maleficii su-
per actus Venereos hominis, quā super alios: rationes al-
signando. Ita dicere à simili oportet, quod hæc mulieres
amplius infestantur, quæ his actibus amplius deseruiunt.

Quære Da-
mon plus ma-
li potest in a-
ctibus Ven-
ereis.

Dicit enim, quod quia corruptio peccati prima, per quā
homo factus est seruus diaboli, in nos per actum generan-
tem deuenit; Ideò maleficii potestas permittitur Diabolo
à Deo in hoc actu magis quā in alijs. Sicut etiam in ser-
pentibus magis ostenditur virtus Maleficorum, vt dicitur,
quā in alijs animalibus, quia per serpentem Diabolus tā-
quam per suum instrumentum mulierem tentauit. Vnde
etiam, vt postea subdit, licet matrimonium sit opus Dei,
tanquam ab eo institutum, adhuc per opera Diaboli inter-
dum destruitur. Non quidem per violentiam, quia cen-
setur sic fortior Deo; sed ex Diuina permissione, procuran-
do impedimentum actus coniugalis, vel temporale, vel
perpetuum.

Cur circa Ser-
pentes magis
virtus Malefio-
rum versetur.

Ex quibus hoc quod experientia docet dicamus, quod
propter huiusmodi spurcicias explendas, tam erga se, quā
& sæculi potentes, cuiuscunque etiam status & cōditionis,
innumera Maleficia pertractant, eorum animos ad amorem
illicitum, vel Philocapriorem ad eò immutando, vt nulla
confusione, aut persuasione ab eis desistere valeant. Ex
quibus etiam & exterminium si lei, seu periculum intolera-
bile quotidie imminet, quod eorum animos immutare tal-
liter sciunt, quod eis nullum nocumentum siue per se, siue
ab alijs fieri permittant, sicque quotidie crescunt. Et vnam
experientia nos minime edocuisse, imò & odia talia etiam
in Sacramento matrimonij coniunctis suscitata per ma-
leficia, & similiter per infirmitates generatiuæ poten-

Philocaprio.

ta, ut nec redditionem nec exactionem debiti matrimonialis locum pro prole habere valeant. Sed quia amor, & odium in anima existunt, quam etiam Dæmon intrare nequit, ne alicui hæc quasi incredibilia videantur: sub questione sunt discutienda: cum etiam opposita iuxta se posita magis elucescant.

An malefici mentes hominum ad amorem, vel odium valeant immutare.

QVÆSTIO VII.

Veritur an Dæmones per ipsas maleficas mentes hominum ad amorem, vel odium inordinatum mutare, & incitare valeant, & arguitur, quod non secundum præmissa. Tria sunt in homine, voluntas, intellectus, & corpus. Primum Deus sicut habet per se regere (quia cor regis in manu Domini, (ita secundum per Angelum illustrare, & ipsum corpus per influxus cælestium corporum dirigere. Præterea intra corpora Dæmones non possunt esse illa immutando, ergo minus intra animam, eius potentijs odium vel amorem immitendo. Patet consequentia: quia ex natura maiorem habet potestatem supra corporalia, quam supra spiritualia. Et quidem quod non possunt immutare, supra patuit in plerisque locis: Quia nullam formam substantialem vel accidentalem inducere possunt, nisi adminiculo alicuius alterius agentis, sicut etiam quilibet alius artifex. Est etiam ad idem cap. 26. questione quinta, episcopo in fine. Qui credit aliquam creaturam posse transmutari in melius, vel in deterius nisi ab ipso omnium creatore, infideli & pagano deterior est.

Præterea omne agens ex proposito, cognoscit suum effectum. Si igitur Diabolus posset mentes hominum immutare ad odium, vel amorem, posset internas cogitationes animæ videre, quod est contra illud, quod in libro de Ecclesiasticis dogmatibus dicitur: Diabolus internas cogitationes non potest videre. Et iterum ibidem: Non omnes cogitationes nostræ malæ à Diabolo excitantur, sed aliquoties ex nostri arbitrij motu emergunt.

Præterea

Præterea amor & odium, sunt circa voluntatem, quæ radicatur in anima, ergo non possunt causari à Diabolo quæcumque arte. Tenet consequentia: quia illabi animæ, (ut dicit Aug.) illi soli est possibile, qui eam creavit.

Præterea si dicatur, quod potest mouere sensitiuas interiores & sic consequenter voluntatem, non valet: Quia vis sensitiua est dignior, quam vis nutritiua. Sed Diabolus non potest formare actum virtutis nutritiua, ut former carnem aut os, ergo etiam non potest causare aliquem actum interiorum vitium animæ.

Sed contra: Diabolus non solum visibiliter, sed etiam invisibiliter homines tentare dicitur: hoc autem falsum esset, nisi interius circa animam, & eius potentiam aliquid causare posset. Præterea Damasc. in suis sententijs: Omnis malicia & omnis immunditia à Diabolo excogitata sunt. Et Dionys. 4. cap. de Diu. nom. Multitudo Dæmonum, causa omnium malorum, & sibi & alijs.

Responsio: hic primò dauda est distinctio de causa: & secundò qualiter potest interiores potentias animæ immutare, dicuntur sensitiuæ interiores: & sic tertio concludetur propositum. Quò ad primum, considerandum est, quod causa alicuius potest aliquid dici dupliciter. Vno modo directè, alio modo indirectè. Indirectè quidem, sicut cum aliquid agens, causat aliquam dispositionem ad aliquem effectum, dicitur esse occasionaliter & indirectè causa illius effectus. Sicut si dicatur, quod ille, qui fecit ligna est occasio combustionis ipsorum: Et hoc modo dicere possumus, quod Diabolus est causa omnium peccatorum nostrorum: quia ipse instigauit primum hominem ad peccandum: ex cuius peccato consequuta est in toto genere humano, quedam pronitas ad omnia peccata. Et sic intelligenda sunt verba Damasceni & Dionysij.

Directè autè dicitur aliquid esse causa alicuius, in quantum operatur directè ad illud, & hoc modo Diabolus non est causa omnis peccati, Non enim omnia peccata comittuntur Diabolo instigante, sed quedam ex libertate arbitrij, & carnis corruptione. Quia ut Origenes dicit: Etiam si Diabolus non esset, homines haberent appetitum cibi, & Venereorum & huiusmodi. Circa quæ inordinationes multæ contingunt, nisi per rationem talis appetitus refrenetur.

E 5

Nemo illabitur anima, nisi eius creator.

Diabolus causat etiam circa animam.

Causa alicuius dicitur dupliciter.

Et si Diabolus non esset, Venere flagraret homines.

Diabolus non est scrutator cordium.

Refrenare autem in ordine huiusmodi appetitum, subiacer libero arbitrio, super quem etiam Diabolus minus habet potestatem.

Sed quia per hanc distinctionem non possumus discernere, qualiter interdum amor illicitus, seu philocaptio procurari potest, est vitiosius advertendum, quod Diabolus, licet non possit esse causa illius inordinati amoris, directe cogendo hominis voluntatem, potest tamen esse per modum persuadentis. Et hoc iterum dupliciter, scilicet visibiliter & invisibiliter. Visibiliter, sicut cum in alia specie hominis sensibiliter etiam apparet ipsis Maleficis, & eis sensibiliter loquitur, & persuadet peccatum. Sicut tentavit primos parentes in Paradiso in specie serpentis, Christum in deserto in aliqua specie ei visibiliter apparens.

Et quia non est putandum, quod solum sic persuadeat hominem, qui sequeretur, quod nulla alia peccata fierent ex instructione Diaboli, nisi quae Diabolus visibiliter apparet persuaderet. Ideo dicendum est, quod etiam invisibiliter instigat hominem ad peccandum. Quod quidem sic dupliciter, per modum persuasionis, & per modum dispositionis. Per modum persuasionis, sicut cum proponitur aliquid virtuti cognitivae ut bonum. Et hoc potest fieri tripliciter. Quia vel proponitur quantum ad intellectum, vel quantum ad sensum interiorem, vel exteriorem. Quantum ad intellectum quidem: quia intellectus humanus potest adiuvari ab Angelico intellectu bono, vel aliquid cognoscendum per modum illuminationis cuiusdam, ut Dionysius dicit: Ratio, quia sicut intelligere, secundum Philosophum, est quoddam pati: Ideo potest imprimere in intellectum aliquam speciem, unde actus intelligendi elicitur.

Et si dicatur, quod Diabolus etiam hoc facere possit sua virtute naturali, quae non est diminuta, ut patet ex praecedente. Dicendum, quod non potest per modum illuminationis, sed per modum persuasionis. Ratio, quia intellectus hominis, est istius conditionis, quod quanto magis illuminatur, tanto magis cognoscit verum, tanto magis potest sibi cavere a deceptione. Et quia hanc deceptionem Diabolus finaliter intendit, ideo quaecunque eius persuasio non potest dici illuminatio, licet possit dici revelatio in quantum, per impressionem quandam in vires sensitivas interiores, aut

*Per malum
persuadentis
cogit Diabolus
voluntatem.*

*Intelligere est
aliquid pati.*

*Persuasio Dia-
boli dicitur
revelatio non
illuminatio.*

exteriores, ubi visibiliter persuaderet, aliquid imprimere: unde intellectualis cognitio persuaderetur ad aliquem actum exercendum.

Quod qualiter fieri potest, videlicet, ut in vires interiores aliquid imprimere possit. Advertendum est, quod quia corporalis natura nata est naturaliter moveri localiter à spiritali. Patet hoc in corporibus nostris, quae ab animabus moventur. Similiter in corporibus celestibus. Non est autem apta, nata, formata ab ea immediate, & loquimur precipue de formis à foris manendo, non ab informando. Unde oportet, quod concurrat aliquid corporale agens, ut probatur in 7. metaph. Materia corporalis naturaliter obedit bono vel malo Angelo ad motum localem: Quo tunc, quia Dæmones sic per motum localem: semina colligere possunt & coniungere, seu adhibere aliquibus effectibus mirabiliter faciendis: Ut de Magis Pharaonis contigit, ubi Magi Egypti produxerunt serpentes, & vera animalia: ubi debita activa rationis virtus debitis passivis coniungebant. Ideo quaecunque ex motu locali materiae corporali accidere possunt, nihil prohibet per Dæmones fieri, nisi divinitus impediatur.

Quo iterum statuto, si volumus intelligere, quomodo potest phantasia hominis & interiores potentias sensitivas incitare ad apparitiones & impetuosos actus per motum localem. Notandum, quod sicut Philosophus in libro de somno & vigilia, assignat causam apparitionis somniorum per motum localem: ex eo quod cum animal dormit, descendente plurimo sanguine ad principium sensitivum, simul descendunt motus siue impressiones, relictæ ex sensibilibus motionibus præteritis, & quae conservatæ fuerunt in spiritibus siue virtutibus sensibilibus interioribus, quae sunt Phantasia seu imaginatio: quae idem sunt, secundum sanctam Thomam, ut patebit.

Est enim Phantasia seu imaginatio quasi thesaurus quidam formatum per sensus acceptatum. Unde contingit, quod ita moveat principium apprehensivum, id est, potentiam conservatoriam specierum, quod apparent in Phantasia ita recentem, ac si tunc principium sensitivum à rebus ipsis exterioribus recentem immutaretur.

Verum est, quod non omnes hæc intelligunt, sed si quis se occupare velle, consistere habebit numerum & officium sensuum

*Magi Egypti
rationis virtus
serpentes pro-
duxerunt
duxerunt.*

*De Apparitione
somnia.*

*Phantasia
quid.*

*Quinque of-
ficia sensui.*

sensuum interiorum: qui secundum Auicennam in libr. de anima, licet dicas esse quinque, scilicet, sensum communem, Phantasiam, Imaginativam, Estimativam, Memoriam; Tamen secundum B. Thom. in prima parte quaest. 79. dicit, esse quatuor tantum, eo quod potentiam imaginativam, & phantasiam ponit unam. Timetur prolixitas, ideo obmittitur declaratio, eo quod etiam quia in plerisque locis de his pertractatur.

*Memoria est
thesaurus in-
tentionum.*

Tantummodo hoc quod dictum est, phantasiam esse thesaurum formatam, & alicui videretur memorativam esse huiusmodi, distingue, quia phantasia est thesaurus, seu conservatorium formarum per sensum acceptarum, memoria autem thesaurus intentionum, quae per sensum non accipiuntur. Quis enim videt Lupum, fugit non propter indecentiam coloris, aut figurae: quae sunt formae receptae a sensibus exterioribus, & repositae in Phantasia, sed fugit quia inimicus naturae. Et hoc habet per quandam intentionem, & apprehensionem, estimativa, quae apprehendit ut nocivam, & canem ut amicum. Sed conservatorium illarum intentionum est memoria: quia recipere & retinere, in corporalibus reducuntur ad diversa principia: nam humida bene recipiunt, & male retinent, e contrario autem est de siccis.

*Somniorum
apparitiones.*

Ad propositum. Hoc quod contingit in dormientibus de apparitionibus somniorum ex spiritu, id est, specierum in conservatorijs repositarum, & hoc ex naturali motu locali propter commotionem sanguinis & humorum, ad principia illa, id est, ad virtutes sensitivas interiores: & dicimus motu locali intrinseco in capite & in cellulis capitis.

Hoc etiam potest accidere ex consimili motu locali per Daemones procreato. Et non tantum in dormientibus, sed & vigilantibus in quibus Daemones possunt admoveere & commovere interiores spiritus & humores, ut species conservatae in conservatorijs educantur de thesauris ad principia sensitiva, id est, ad virtutes illas Imaginativam & Phantasticam, ut res aliquas habeat talis imaginativae: & talis dicetur interior tentatio.

Est non mirum, quod Daemon hoc possit sua naturali virtute, cum quilibet homo per se vigilans, & usum rationis habeat, vel voluntariam commotionem specierum conservatarum educere potest de suis thesauris, scilicet conservatorijs huius

huiusmodi species, ut res aliquas ad suum placitum imaginetur, quo stante iam clare intelligitur materia de amore illicito.

Nam quia Daemones, ut dictum est, commovere possunt huiusmodi species, &c. faciunt ista dupliciter. Aliquando absque ligamine usus rationis, ut de tentatione dictum est, & per exemplum de voluntaria adhaesione, quae interdum fit. Aliquando autem quod totaliter usus rationis ligetur. Et hoc etiam possumus exemplificare per naturales quosdam defectus: ut in phreneticis, & ebriis: ergo non mirum quod Daemones sic ligare possunt. Deo permittente, usum rationis: & tales dicuntur Arreptivi; & inde Arreptivus, ab arrepto arripis, quia arreptum a Demone. Et hoc dupliciter, vel absque Malefica & maleficio, vel cum ea absque maleficio. Quia ut Philosophus in praefato libro dicit, quod aliquis in passione existens, a modica similitudine movetur, sicut amans ex modica similitudine amati, & sic odium habenti. Ideo Daemones, qui peractus hominum experiuntur, quibus passionibus magis subduntur, illos ad huiusmodi amorem vel odium inordinatum instigant eo fortius, in eorum imaginationem & efficacius imprimendo hoc, quod contendunt, quanto etiam id facilius possunt. Facilius autem possunt, quanto etiam amans facilius speciem referuam ad principium sensitivum, id est, imaginationem educit, & in eius cogitatione delectabilis, moratur.

Cum malefico vero, quando talia per Maleficas, & ad Maleficarum instantiam propter pactum initum cum eis procurat: de quibus enumerare praeter multitudinem tam in spiritalibus quam in secularibus non est possibile. Quod enim adulteri pulcherrimas uxores dimittentes in foedissimas alias inardescunt.

Novimus verulam, tres successivè Abbates, ut publica omnium fratrum fama in illo monasterio etiam hodiernum diem refert, non solum in his maleficasse, sed & interemisse, quantum iam simili modo demeruisse. Quod & ipsi publica voce fateatur, nec veretur dicere, feci & facio: nec desistere a meo amore poterunt, quia tantum de meis stercoribus comedunt, quantitatem per extensum brachium demonstrando. Fateor autem, quia nobis non aderat vilesendi & inquirendi super eam facultas, ideo adhuc superest.

*Ligatio ratio-
nis à Demo-
nibus.**Arreptivi.**Quomodo
odium vel a-
mor per Da-
mones excita-
tur.**Verula qua-
tuor Abbates
interimens a-
more.**Esus sterco-
rum ope-
ratur.*

Et

Diab. instigat
inuisibiliter
per modum
dispositionis.

Et quia dictum fuit in principio distinctionis, quod inuisibiliter instigat Diabolus hominem ad peccandum, non solum per modum persuasionis, vt dictum est, imò etiam per modum dispositionis, licet non deseruiat ad propositum, tamen sic declaratur: Per consimilem enim admonitionem, mouendo spiritum & humorem, facit aliquos magis dispositos ad irascendum vel concupiscendum, vel ad aliud huiusmodi. Manifestum est enim, quod corpore aliquali-ter disposito est homo magis pronus ad concupiscentiam, & iram, & huiusmodi passiones: quibus insurgentibus, homo disponitur ad consensum. Sed quia præcedentia difficile prædicare, ideò faciliore modo pro populi auisamento sunt declaranda. Et à quibus remedijs possint tales maleficiati liberari, tractatur in tertia parte.

Modus proponendi præmissa de amore illicito
in sermonibus ad populum.

An Malefica
valeant ad
amorem cor-
da succedere.

Prædicator de supra dictis sic mouet questionem, An Catholicum sit asserere, quod Malefica valeant ad amorem alienarum feminarum inordinatum mentes hominum immutare, & eorum corda sic succedere, vt nulla confusione, plagis, verbis aut factis, ad desistendum valeat cogi: & similiter ad odium inter matrimonialiter coniunctos incitare, vt nec redditionis, nec exactionis debiti matrimonialis locum pro prole habere valeant: quinimò interdum eos oportet currere ad amasias, intempestiuæ notis silentio, per multa terrarum spacia.

Super quæ, si voluerit, argumenta aliqua ex præcedenti questione sumat. Si non dicat tantummodò quod questionis istæ patiuntur difficultates propter amorem & odium: qui cum fundantur in voluntate, quæ in suo actu semper libera est, nec cogi potest per aliquam creaturam, nisi à Deo, qui eam regere potest, vnde nec Dæmon, vel Malefica eius virtute ad amorem vel odium voluntatem cogere videtur. Item, quia voluntas, sicut & intellectus, subiectiuè existunt in anima & illi soli est possibile quædam creaturam, ideò difficultatem patitur questio, quò ad veritates enucleandas in suis partibus.

His tamen non obstantibus. Dicendum est primò super Philocaptionem & peccatum, secundò super Maleficium gene-

rationis

naturæ potentia. De primo, quod licet in intellectum & voluntatem hominis inmediate Dæmon nequeat operari, tamen secundum omnes Doctores Theologos in 2. sentent. de virtute Dæmonis in operando in corpus, & in potentias corporis, sive corpori allegatas, sive suis sensibus interiores, sive exteriores, permittente Deo, agere valent. Hoc patet ex ratione & ratione ex præcedenti grassione, si placet inuenit, si non dicat auctoritatem & rationem. Job. 2. Dæmoni dixit Deus: Peccet in manu tua, id est, potestate, est Job. Et hoc erat quò ad corpus, quòd patet, quia in animam noluit dare. Vnde dicit: Veni in manus meas, id est, illam in terra. Ratio quia enim dedit corpus, dedit etiam super omnes potentias corporis allegatas, vt sunt quinque exteriores, & quatuor interiores, scilicet sensus communis, phantasia sive imaginatiua, assimilatiua, & memoratiua.

Si non potest aliter declarari, detur de porcis & ouibus exemplum: vbi porci per memoratiuam redire sciunt, & oues lupum & canem discernunt ex naturali imaginatione, vnum tanquam inimicum, alterum tanquam amicam suæ naturæ.

Consequenter cum omnis nostra cognitio intellectiua ortum habet à sensu (cū intelligentem, iuxta Philosophum in 2. de anima, necesse sit phantasmata speculari.) Ideò sicut Dæmon potest interiorem phantasmam immutare, sic etiam intellectum obtenebrare. Et hoc quidem non est inmediate agere in animam sed mediatis phantasmatibus. Item, quia nihil amatur nisi cognitum.

Detur exempla ad placitum de Auro, quod amat avarus, quia intelligit eius virtutem, &c. Ideò obtenebrato intellectu, obtenebratur, & sua voluntas in suis affectionibus. Hoc autem potest facere Dæmon absque Malefica & cum Malefica, imò & accidere possunt ex sola incautela oculorum. Et de singulis trademus exempla. Nam vt lac. 1. dicitur Vniquisque tentatur à concupiscentia sua abstractus & intellectus. Deinde concupiscentia cum cõceperit, parit peccatum, peccatum verò, cum consummatum fuerit, generat mortem. Sic Sichem cum vidisset Dinam exeuntem ad videndum mulieres regionis, adamauit eam, & rapuit, & dormiuit cum illa, & conglutinata est anima eius cum ea.

Genel.

De Phantas
tione.

Deus dedit
potestatem
Dæmoni in
corpore Job. non
in animam.

Per memora-
tionem sciunt
redire sciunt.

Necessario in-
tellectus
phantasias
specularatur.

Concupiscentia mater peccati.

Genes. 34. & secundum gloss. Inermæ animæ sic accidit, quando postpositis propriis vt vna negotia aliena curat, sed dicitur consuetudine, & sit vna vniuersitate sensus cum illis.

De secundo, quod etiam absque maleficiis oriuntur interdum & tentatione Daemonum principaliter, sic declaratur. Nam Ammon sororem suam Thamar speciosissimam admauit, & depererat in eam valde, ita vt propter eius amorem agrotaret, 2. Reg. 13. Non enim in tantum facinus stupri quis proficere, nisi in toto corruptus, & à Diabolo grauiter tentatus. Vnde glossa ibidem. Hoc monet nos, & idcirco Deus permittit, vt semper cautè agamus, ne vitia in nobis dominantur, & princeps peccati, qui falsam pacem periclitantibus spondet, nos paratos inueniēs improuisè trucidet.

Sancti etiam amore mulierum tentati.

De hoc secundo genere amoris refertur est liber sanctorum Patrum, qui fert, quod licet omnem tentationem carnalis concupiscentiæ sibi subtraxissent, tamen vltimam à quam credi potest, tenebantur aliquoties amore mulierum. Vnde & 2. Corinth. 12. Apostolus dicit: Datus est mihi stimulus carnis meæ, angelus Satana, qui me colaphizet, vbi glossa. Tentando per libidinem datus est mihi. Tentatio autem, cui non consentitur, non est peccatum, sed materia exercendi virtutem. Et hoc intelligitur, de tentatione, quæ ab hoste, non à carne, quæ semper est ad minus peccatum veniale, etiam si ei non consentiatur. Poterit prædicator aliqua exempla deducere, si placuerit.

Stimulus carnis S. Pauli fuit amor mulierum.

Tentatio cui non consentitur, non est peccatum.

Quomodo discernendum,

an amor ex Diabolo vel maleficio procedat.

De tertio, quod amor illicitus proueniat ex maleficiis Daemonum, discussum est supra, & de hac loquimur tentatione.

Et si quis diceret, quomodo posset discerni, quod non ex Diabolo, sed solum ex maleficio talis amor inordinatus procedit. Dicendum quod ex multis. Primò, si taliter tentatus pulchram & honestam habeat uxorem, & oppositum constat de altera, &c. Secundò, si iudicium rationis omnino ligatur, quod nullis plagis, seu verbis, aut factis, aut etiam confusionibus ad desistendum ab ea induci valeat. Et tertio potissimè, quando se continere non potest, quia interdum inopinatè se etiam per longum spacium, non obstante asperitate itineris (prout ex talium confessione quisque sentire potest) se transferre habeant, siue de die

sue de nocte. Nam sicut dixit Chrysost. super Matth. 20. de Asina quam Christus equitavit: quod cum Damon voluntatem hominis peccato possidet, quasi ad libitum trahit quod placet. Exemplum dans de naui in mari, perditio gubernaculo, quæ ad libitum vèti proicitur: & sicut qui equo potenter insidet, & Rex Tyranni habens possessionem. Quarto discernitur in eo, quod inopinatè & subito vehuntur, & immutantur interdum, vt nihil eis obstare possit. Elicitur etiam ex ipsius personæ infamia. Et antequam ad vltiorem questionem, de maleficiis, circa potentiam generatiuam, procedamus, quæ etiam annexa est: primò soluenda sunt argumenta.

Sequuntur solutiones argumentorum.

AD argumenta autem respondendo. Ad primum, quod voluntas regitur à Deo, sicut intellectus ab Angelo bono. Patet solutio. Intellectus enim sicut tantummodo illustratur ab Angelo bono ad cognitionem veri: vnde sequitur amor boni: quia Verum & Bonum conuertuntur. Ita & intellectus potest à malo obtenebrari in cognitionem veri apparentis: & hoc per confusionem specierum, principis sensitiuis. i. virtutibus & potètiis sensitiuis interioribus representatis: vnde sequitur amor inordinatus apparentis boni: puta corporalis delectationis, quam & tales querunt.

Ad secundum argumentum, quod intra corpora non possunt esse illa immutando, partim est verum, & partim non, & hoc quo ad triplicem immutationem. Non enim possunt illa immutare, quantum ad educationem alicuius formæ, siue substantialis, siue accidentalis: Quæ etiam potius dicenda est productio quàm immutatio, sine adminiculo alicuius alterius agentis, aut etiam sine Diuina permissione. Si autem loquamur de immutatione qualificatiua, vt de sanitate & infirmitate, sicut ex præcedentibus patet, possunt varias infirmitates etiam vsque ad ligamen rationis immittere, & sic odium & amorem inordinatum procurare.

Quomodo Demones immutationes in corporibus operantur.

Potest etiam addi tertia immutatio, quæ fit, quando Angelus bonus vel malus illabitur corpori, sicut dicimus, quod Deus tãrã modo illabitur anime, id est essentiæ animæ. Sed vbi dicimus, quod Ang. illabitur corpori, præcipue ma-

Quomodo
Diab. illa-
batur ob-
sessis.
Diab. est vbi
operatur.

lus, vt in obsessis, ibi non illabitur infra terminos essentia corporis, quia sic ille solummodo, qui dat esse, scilicet Deus creator, illabi potest, & continetur, tanquam quis habet intrinsecam operationem animæ. Dicunt tamē illabi corpori, quando aliquid operatur circa corpus: Quia ibi est vbi operatur, vt dicit Damasc. & tunc operatur infra terminos corporalis quantitatis: & infra terminos essentia corporis.

Vnde elicitur, quod corpus habet terminos duplicis rationis, quætitatis & essentia. Et est distin. sicut inter suppositum & naturam. Vnde sicut corpori illabi possunt, ita & potentiis affixis organis corporalibus, & per consequens, possunt impressiones facere in potētias: Vnde per accidens, talis operatio & impressio resultat in intellectum, cum eius obiectum sit phantasma, sicut color visus, vt dicitur in 3. de anima. Et consequenter per accidens vsque ad voluntatē. Quia voluntas suum obiectum recipit ab intellectu sub ratione boni, secundum quod intellectus apprehendi taliquid in ratione boni, veri & apparentis.

De cogitatio-
nibus cogno-
scendis.

Ad tertium argumentum, cognoscere cogitationes cordis est dupliciter, vel in suo effectu, vel vt sunt in intellectu. Primo modo non solum Angelus, sed & homo cognoscere potest: licet Angelus subtilius, vt patebit. Nam interdū cogitatio cognoscitur, non solum per actum exteriorem, sed etiam per immutationem vultus. Et etiam Medici aliquas affectiones animi per pulsam cognoscere possunt. Vnde Aug. in lib. de Diuin. Dæmon. dicit: quod aliquādo hominū dispositiones, non solum voce prolatas, sed etiam cogitatione conceptas, quæ, vt signa quædam ex animo, exprimuntur in corpore, tota facilitate perdiscunt. Quamuis in lib. Retractionum hoc dicat non esse asserendum, quomodo hoc hæreticissimo quod retractat, si quis diceret eum sensisse, quod cogitationes Dæmon cognosceret in intellectu.

Voluntas ho-
minis soli
Deo subiacet.

Alio modo possunt cognosci cogitationes, prout sunt in intellectu, & affectiones prout sunt in voluntate, & sic solus Deus cogitationes cordium & affectiones voluntatum cognoscere potest. Cuius ratio est: quia voluntas creaturæ rationalis soli Deo subiacet, & ipse in eam solus operari potest, qui est principale eius obiectum & vltimus finis. Et ideo ea, quæ in voluntate sunt, vel ex voluntate sola dependent, soli Deo sunt nota. Manifestum est autem quod ex sola voluntate

Voluntate dependet, quod actu aliquis aliqua consideret. Quia cum aliquis habet habitum scientia, vel species intelligibiles in eo existentes, videtur eis cum vult.

Probat ur etiam ex his quæ dicta sunt, quia Angelus non potest illabi animæ, ergo non potest per naturam videre ea, quæ sunt in anima, & quamdiu sunt in intimo animæ. Vnde quando arguitur. Dæmon non potest videre cogitationes cordium, ergo non potest corda seu mentes hominum ad amorem vel odium incitare. Dicitur, quod sicut cognoscit, scilicet per effectus & subtiliori modo quàm homo, ita etiam subtiliori modo potest immutare ad odium vel amorem, commouendo phantasmas, & intellectum obtenebrando.

Cōsolatio p̄
meticulosis.
Diab. vexat
p̄ios in som-
nis.

Est etiam aliquid timorosis conscientia & virtuosus, pro eorum consolatione, aduertendum: quod immutatio sensibilis exterior, & corporalis, quæ concomitatur cogitationes hominis, quandoque est ita exilis & indeterminata, quod Diabolus per eam in certam cognitionem cogitationis venire non potest, præsertim quando studiis, aut bonis operibus vacat interpellatim, & tales tunc in somnis plus vexat: experientia hoc docet. Quandoque est ita fortis & determinata, quod per illam potest cognoscere cogitationem, quantum ad speciem: vt quod cogitat de inuidia, vel de luxuria. Sed an per eam possit certitudinaliter cognoscere quantum ad omnes circumstantias, vt videlicet super talem, vel talem, sub dubio dimittamus, sicut & reperimus. Nisi quod verum est, quod tales circumstantias ex actibus postmodum cognoscere potest.

Ad quartum, quia licet illabi animæ tantum conueniat Deo, tamen illabi corpori, & per consequens potentiis affixis corpori modo supra tacto, hoc potest conuenire Angelo siue bono, siue malo: vnde amor & odium in tali homine accusari possunt. Ad aliud quod virtus sensitua sit dignior quàm nutritiua, quæ tamen non potest immutari ab eo. Dicendum, quod imò super vim nutritiuam etiam potest, ita vt aliquid citius vel tardius dirigatur in os vel in carnem: sed ad illud non cooperatur, sicut ad impediendum vel agendum vires sensitivas interiores, vel exteriores, & hoc propter suam lucra quod ex sensuum deceptione & intellectus illusionem plurimum procurat.

An potentia gener. possit per se.
An generalitatem potentiam seu actum Venerem Malescium im-
pedire possint: quod Malescium in bulla continetur.

QVAESTIO VIII.

EC V N D O, eadem veritas, scilicet, quod adul-
 tera, fornicaria, &c. amplius existunt malescis,
 ostenditur per impedimentum malesciale super
 actum generatiuae potentiae. Et vt veritas magis
 elucescat, arguitur primo, quod non sit possibile. Quia si
 tale malescium esset possibile, posset etiam maritatis con-
 tingere: quod si conceditur, tunc cum matrimonium sit o-
 pus Dei, & malescium opus Diaboli, fortius erit opus Dia-
 boli opere Dei. Si vero conceditur, quod tantummodo for-
 nicariis & non maritatis, tunc redibit opinio, quod males-
 cium nihil sit in re, sed tantum in opinione hominum: cui-
 us oppositum in prima quaestione tactum est. Aut dabitur
 ratio cur istis & non illis contingere possunt, & cum non
 videbitur subesse alia ratio, nisi quia opus Dei. Matrimo-
 nium existit. Et ista ratio secundum Theologos, non con-
 cludit, vt patet in 4. dist. 34. de impedimento malesciali,
 manet adhuc argumentum, quod opus Diaboli erit fortius
 opere Dei: Et cum hoc sit inconueniens asserere, ergo etiam
 inconueniens est asserere per malescium posse impediri
 actum Venerem.

Item Diabolus non potest impedire actus aliarum virtutum
 naturalium, vt comedendi, ambulandi, erigendi, quod videtur
 esse verum ex eo, quia interimere possent totum mundum.

Præterea, cum actus Venerens aequaliter se habet ad om-
 nem mulierem si impeditur: impeditur etiam ad omnem
 mulierem, sed hoc est falsum: ergo & primum. Quod fal-
 sum sit docere experientia, cum tales qui dicunt se malescia-
 tos sunt potentes ad alias, licet non ad illas quas cognoscere
 non potest: quia videlicet non vult, vnde nihil potest in re.

In Contrarium & pro veritate est cap. Si per fornicarias,
 33. q. 8. Item omnium Theologorum & Canonistarum sen-
 tentia, vbi tractans de malesciali impedimento matrimonij.

Ite ratio alludit, cum maior sit potestas Dæmonis quam
 hominis: & homo impedire potest potentiam generatiuae, si-
 ne per herbas frigidissimas, sine per alia impedimenta, &c.
 vt quisque imaginari potest: ergo & Dæmon, qui acutior

is scientiæ existit facere per amplius potest.

Responsio: ex duobus quæ supra tacta sunt, veritas satis
 patere potest, licet modus impediendi non sit speculatiue
 declaratus. Nam tactum est, quod malescium non est so-
 lum opinione hominum, quia nihil in re, imo effectus in-
 numeri malesciales accideere possunt verè & realiter Deo
 permittente. Ostensum est etiam quod Deus amplius per-
 mittit, super vim generatiuae propter maiorem eius cor-
 ruptionem, quam super alios actus humanos. Sed de mo-
 do, quo tale impedimentum procuratur, est aduertendum,
 quod non procurat solum circa vim generatiuae, sed etiam
 circa vim imaginatiuae seu phantasiam.

*Quinque mo-
di impediendi
Venerem.*

Et super hoc notat Petrus de Palude in sup. 3. distin. 34.
 quinque modos, dicit enim, quod quia Dæmon, ex hoc
 quod est spiritus, habet potestatem super creaturam cor-
 poralem, ad motum localem prohibendum vel faciendum,
 Ideo potest corpora impedire ne sibi appropinquet dire-
 ctè vel indirectè, interponendo se quandoque in corpore
 assumpto. Sicut accidit sponso, qui desponsauerat Idolum, &
 nihilominus contraxerat cum iuuenula, nec propter hoc
 poterat eam cognoscere. Secundo modo hominem inflam-
 mare ad actum illum, vel etiam refrigerare ab actu illo, ad-
 hibendo occultè virtutes rerum, quas optimè nouit ad hoc
 validas. Tertio modo turbando estimationem & imagina-
 tionem, qua reddit mulierem exosam: Quia potest, vt dictum
 est, in imaginationem imprimere. Quarto reprimendo di-
 rectè rigorem membri fructificationi congruentis, sicut etiam
 motum localem reprimere potest. Quinto prohiberi
 missionem spirituum ad membra, in quibus est virtus mo-
 tiua: quasi intercludendo vias seminis: ne ad vasa genera-
 tionis descendat, vel ne ab eis recedat, vel ne excidat, vel
 emittatur & multis aliis modis.

*Desponsatus
Idolum.*

Et subdit de hoc, quod supra tactum est ab aliis Docto-
 ribus, concordando dicens. Plus enim permittit Deus su-
 per hunc actum, per quem prius peccatum diffunditur,
 quam super alios actus humanos: Sicut & super Serpentes,
 qui magis incantationibus deseruiunt, quam alia anima-
 lia. Et post pauca dicit: Idem etiam de muliere est, quia
 potest imaginationem eius si dementare, vt exosum ha-
 beat virum, quod pro toto mundo non permittit se cognosci.

*Serpentes ma-
gis incantatio-
nibus obno-
xij.*

*An per Male-
scis impedi-
tur res Vene-
rea.*

*Quod homo
potest Diabo-
lus subtiliter
potest.*

Post vult dare rationem, quare plus maleficiuntur viri circa talem actum, quam mulieres: & dicit, quod quia tale impedimentum fit interdum per obstructionem vasis, vel etiam per motum localem, reprimendo rigorem membri quæ potius, & facilius in viris contingere possunt, idè plures viri maleficantur, quam mulieres. Posset etiam quis dicere, quod idè, quia plures mulieres superstitiosæ sunt, quæ viri, & potius allicere cupiunt viros quam mulieres. Vel etiam in disunctum hoc faciunt mulieris coniunctæ, ut utrobique faciant occasionem adulterandi, dum vir alius cognoscere potest, & non propriam: & similiter vxor etiam alios habeat querere amores.

Addit etiam, quod Deus permittit amplius scire in peccatores quam in iustos. Vnde Angelus dixit Tobie, In illos qui libidini vacant, accipit Dæmonium potestatem. Sed etiam aliquando in iustos, sicut in Iob: Sed non circa virginem generatiuam, propter quæ debent facere confessiones & alia bona. Ne ferro manente in vulnere, frustra sit medicinam apponere. Hæc Petrus. Sed de amotione talis effectus patebit in tertia parte operis.

Incidentaliter aliqua dubia, in questione de impedimento cohabitationis matrimonialis, declarantur.

Actus carnalis cur respectu viri, & non alterius mulieris impeditur. Modi impedendi vim generatiuam.

Incidentaliter verò si queritur: Quare actus ille aliquando impeditur respectu vnius mulieris, & non respectu alterius. Responso secundum Bonauenturam hæc est: Vel quia Soritelegus, seu Malefica ad hoc respectu personæ determinatæ Diabolum immutauit: vel quia Deus respectu personæ cuiuslibet in peccato non permittit. Occultam enim Dei iudicium hic latet, ut patet in vxore Tobie. Et addit.

Si queritur, quomodo Diabolus hoc facit, dicendum quod impedit generatiuam vim non impedimento intrinseco, ledendo organum, sed extrinseco, impedimento vltimo, vnde quia est impedimentum artificiale, non naturale, idè potest impedire ad voam, quod non ad alas: Vel tollendo excitationem concupiscentiæ ad illam & non aduersus eam, & hoc per virtutem propriam, vel herbam, vel lapidem, vel per aliquam naturam occultam. Et hæc conueniunt cum dictis Petri de Paluda.

Præterea

Præterea, cum impotentia talis actus quandoque ex frigiditate naturæ seu naturali defectu contingit. Si queritur, quomodo potest discerni, quod ex maleficio vel non maleficio contingerit? Respondit Host. in Summa (licet hoc non sit prædicandum publicè) quando virga nullatenus mouetur, & nunquam potuit cognoscere, & hoc est signum frigiditatis. Sed quando mouetur & erigitur, perficere autem non potest, est signum maleficii.

Notandum insuper, quod non solum fit maleficium, ne quis actum illum exercere valeat, sed etiam aliquando fit ne mulier concipiat, vel ut abortum faciat.

Sed nota secundum Canonum sanctiones, quod quicumque propter vindictæ libidinem explendam, vel propter odium aliquid fecerit viro vel mulieri propter quod non posset generare vel concipere, reputatur homicida. Extra: de homicid. Si aliquis. Et nota, quod communiter loquitur Canon de amatoribus sæculi, qui suis amatis per pocula, ne confusionem incurrant, talia procurant: vel etiam per certas herbas, naturam nimium instigantes, absque auxilio Dæmonum. Vnde peccatores sicut homicidæ sunt puniendi. Maleficæ autem, per maleficia talia procurantes, sunt secundum leges vltimo supplicio puniendæ, ut supra in prima questione tactum est.

Et pro solutione argumentorū, vbi difficultatur, an matrimonialiter coniunctis talia contingere possint. Est vltimè aduertendum, quod licet ex his quæ tacta sunt non pateat super hoc veritas, tamen verè & realiter illis in matrimonio, sicut & extra, contingere possunt. Et prudens lector, qui copiam librorum habet, inueniet, tam apud Theologos, quam Canonistas, præcipuè. Extra: & in materia defugiis & maleficiis, & in 4. dist. 34. mutuò concordantes, & duos errores reprobat: præsertim circa matrimonialiter coniunctos qui sentire videbantur, quod tale maleficium non posset contingere inter matrimonialiter coniunctos, moti illis rationibus, quod Diabolus non posset opera Dei destruere.

Et primus error, qui ab eis reprobat, est contra illos, qui dicebant maleficium nihil esse in mundo, sed tantum esse in opinione hominum, qui ex ignorantia causarum occultarum, & quas etiam nullus hominum scire potest: aliquos

Quomodo frigiditas natura à Maleficio dignoscatur.

Impotentes facientes sunt homicidæ.

An maritatis possit impotentia machinari.

Maleficium esse reuera, non in opinione.

effectus naturales maleficiis imputabant, quasi illos effici-
rent non occultæ causæ, sed Dæmones per se vel malefi-
cos. Hic error, licet ab omnibus aliis Doctoribus sub sim-
plici falsitate reprobetur, tamen à Sancto Thoma acrius
impugnatur, ubi ipsum tanquam hæresim condemnat, di-
cens, q̄ hic error ex radice infidelitatis procedit: Et quia in-
fidelitas in Christiano hæresis dicitur, idq̄ tales vt Hære-
tici merito suspecti sunt. De qua tamen materia etiam in
1. quæstio. tactum est, licet ibi non taliter sit declaratum.
Nam si quis alia dicta Doctoris Sancti in aliis locis confi-
derat, rationes inueniet, quare asserit talem errorem extra
radicem infidelitatis procedere.

Nam in quæstionibus de malo, ubi tractat de Dæmoni-
bus, & in quæst. prima, An Dæmones habeant corpora natu-
raliter sibi vnita: Inter alia quæ ibi recitantur, mentio de
illis, qui singulos effectus referebant ad virtutes cælestium
corporum: quibus & subesse dicebant occultas causas effe-
ctuum inferiorum: dicens: Considerandum est quod Peripate-
tici, Aristotelis sectatores, non posuerunt Dæmones esse,
sed ea quæ attribuuntur Dæmonibus, dicebant provenire
ex virtute cælestium corporum & aliarum naturalium re-
rum. Vnde August. dicit. 10. de ciuit. Dei. Porphyrium visum
fuisse q̄ herbis, & lapidibus, & animantibus, ac sonis certis
ac vocibus, ac figurationibus atque figmentis quibusdam,
etiam obseruari in cæli conuersione motibus syderum, fa-
bricari in terra ab hominibus potestates syderum idoneas,
variis effectibus exequendas. Ex quibus apparet error, quod
omnia reducebant in causas occultas syderum, & Dæmo-
nes tantummodò fabricarentur ex opinione hominum.

Sed quod hæc positio sit falsa, manifestè probat S. Tho-
mas, ex hoc ibidem q̄ reperiuntur aliquæ operationes Dæ-
monum, quæ nullo modo possunt ex aliqua naturali causa
procedere, puta quod aliquis obsessus à Dæmone loquatur
linguam ignoram: & multa alia inueniuntur opera Dæ-
monum, tam in Arreptitiis quàm Necromanticis artibus,
quæ nullo modo possunt nisi ex aliquo intellectu procede-
re, ad minus bona secundum naturam, licet mala secundum
voluntatem. Et idè coacti fuerant propter inconuenien-
tia tacta alij Philosophi ponere Dæmones esse. Licet post
se varios errores inciderunt, aliis putantibus animas hominum
à cor

à corporibus exeuntes Dæmones fieri. Vnde & multi Au-
ruspices pueros occiderunt, vt animas eorum suos coope-
ratores haberent, & plures alij errores recitantur.

Vnde patet, quod non immeritò doctor Sanctus dicit ta-
lem opinionem ex radice infidelitatis procedere. Si cui pla-
cet, legat Aug. in 8. & 9. de ciui. Dei, super varios errores in-
fidelium, circa naturam Dæmonum. Quare etiam cõmunis
ratio omnium Doctorum, quæ in præfata distinctione al-
legatur, contra huiusmodi errantes, scilicet maleficium ali-
quod esse negantes, magnæ est efficaciz in sententia, licet
breuis sit in verbis: ubi dicunt, quod qui maleficium nihil
esse in mundo asserunt, contrariantur omnium Doctorum
sententiis, & sacre scripturæ, declarantes Dæmones esse, &
Dæmones habere potestatem supra corpora & supra ima-
ginationes hominum, Deo permittente: Vnde & per eos
Malefici ipsorum Dæmonum instrumenta, & ad quorura
instantiam Dæmones interdum ad creaturam nocumenta
operantur, Malefici dicuntur.

Et quidem quod per reprobationem huius primi erro-
ris, à Doctoribus, non sit mentio de matrimonialiter con-
iunctis, tamen per reprobationem secundi erroris hoc pa-
ret. Dicunt enim, quod aliorum error erat, quod licet male-
ficium esset & abundaret in mundo, etiam contra carnalem
copulam, tamen quia nullum tale maleficium potest cen-
feci perpetuum, idè nunquam dirimeret matrimonium
iam contractum. Ecce quod mentio fit de matrimoniali-
ter coniunctis. Improbando autem hunc errorem, (licet
declarare hoc non deseruiat ad propositum, tamen propter
eos qui copiam librorum nõ habent) notandum, quod im-
probant per hoc, quod talia asserere dicunt esse: contra ex-
perimentum, & contra iura antiqua & noua.

Vnde dant talem Catholici Doctores distinctione, quod
impotentia ex maleficio procreata, aut est temporalis aut
perpetua. Si temporalis, tunc non impedit. Tunc autè præ-
sumitur esse temporalis, quando infra spacium trium an-
norum cohabitantes, & quantum possunt operam dantes,
siue per Ecclesiastica sacramenta, siue per alia remedia sa-
nari possunt. Si verò non sanentur aliquo remedio, ex tunc
presumunt esse perpetua: Et tunc aut præcedit matrimo-
nij contractioem & consummationem, & sic impedit

*Animas ho-
minum Dæ-
mones fieri.*

*Quando ma-
leficiata im-
potentia ma-
trimonium
dirimat.*

*Impotentia
temporalis vel
perpetua.*

*Peripateticorum
opinio de Dæ-
monibus.*

90 *Quomodo operantur circa memb. viril.*
 matrimonium contrahendum, & dirimit iam contractum.
 Aut sequitur matrimonij contractionem, sed non cōsum-
 mationem & sic etiam, vt dicunt aliqui, dirimit matrimo-
 nium iam contractum. (Dicitur enim. 33. q. 1. cap. 1. quod
 coniugium cōsistit in officio, scilicet, carnis, vt dicit gl.)
 Aut sequitur matrimonium consummatum, & tunc via-
 calum matrimoniale non dirimit. Plura ibi notantur: Ex-
 tra, de feigd. & per Host. & G. Alfred. & Doct. etiā Theo-
 logos, vbi supra.

*Coniugium
 cōsummativ
 efficit.*

Ad argumenta. Ad primam satis patet ex his quæ dicta
 sunt. Nam primò quòd Dei opera possunt destrui per ope-
 ra Diaboli, si maleficium possit inter coniugatos continge-
 re, non valet instantia, imò oppositum patet, cum nihil
 possit Diabolus nisi Deo permitteente. Item quia non per
 violentiam destruit vt tyrannus, sed per quamdam artem
 extrinsecam, vt supra patuit. ad secundam patuit supra,
 quare potius Deus permittit super hunc actum Venereum,
 quàm super alios actus. Potest etiam super alios quando
 Deus permittit. Vnde non valet quòd perimat mundam.
 Ad tertiam similiter patet ex dictis.

*Ad Malefica prestigiosa illusione operentur circa membra
 virilia, quasi illa omnino sunt à corpo-
 ribus enulsa.*

Q V A E S T I O I X.

Eritio, eadem veritas declaratur per Diabolicas
 operationes, circa membrum virile, cuius rei
 Veritas vt magis eluceat, queritur: An male-
 ficæ valeant membra virilia virtute Dæmonū
 verè & realiter, vel solummodo prestigiosa apparitione au-
 ferre: & arguitur quòd verè & realiter, per argumentum à
 fortiori. Maiora possunt Dæmones, vt homines occidere,
 vel localiter transferre, vt supra patuit de Iob. & Tobia 7.
 viris occisis: ergo etiam possunt membra hominis verè &
 realiter auferre.

*An malefica
 reuera aufer-
 vant virilia.*

Præterea glossa super illud Psal. Immissiones per Ange-
 los malos: Deus punit per malos Angelos, sicut populum
 Israëliticū sepe punit variis languoribus, verè & realiter
 corpo

corporibus immisiss: Ergo & huiusmodi infirmitates circa
 membrum tale immittere potest.

Si dicatur quòd potest Diuina permissione, tunc sic in
 præcedentibus dictum est, quòd Deus amplius permittit
 vim generatiuam maleficari, propter primam corruptio-
 nem peccati, quæ per actum generantem in nos deuenit,
 ergo etiam amplius permittit super membrum illius po-
 tentiæ generatiuæ, vt ipsum totaliter auferat.

Præterea maior fuit conuersio vxoris Loth in statuum
 salis. Gen. 19. quàm auferre membrum virile, sed illa fuit
 vera & realis, & non apparens conuersio, (quia adhuc visi-
 biliter, vt dicitur, superest illa statua.) Et factum fuit per
 malum Angelum, vt coacti à bonis, qui prius excitate eos
 percussissent, vt ostium domus inuenire non possent. Sicut
 et alie punitiones Gomorreorū. Quia & glossa ibidè asse-
 rit ipsam etiā illo vitio infecta: ergo, & ista facere possunt.

*Vxor Loth à
 Diabolo fuit
 conuersa in
 statuum salis.*

Præterea quicumque potest inducere formam naturalem,
 potest & illam auferre. Sed Dæmones formas naturales
 pluries induxerūt, vt patet de Magis Pharaonis, qui virtute
 Dæmonum ranas & serpentes fecerunt. Item Aug. in li. 8. 3.
 q. dicit quòd omnia quæ visibilibus fiunt etiam per infe-
 riores potestates aëris, hæc non absurdè fieri posse credun-
 tur: Sed hoc possunt facere homines, vt aliqua arte vel in-
 cisione membrum auferatur, ergo & Dæmones ista facere
 inuisibilibus, quòd alij visibilibus possunt.

Sed contra August. 18. de Ciuit. Dei. Non est credendum,
 etiam hominis corpus Dæmonum arte vel potestate in
 bestialia lineamenta posse conuertere: ergo etiam à simili,
 non potest auferre hoc quod ad veritatem corporis huma-
 ni deseruit. Item 1. de trin. dicit: Non est putandum, istis
 transgressoribus Angelis ad nutum seruire hanc visibilibus
 rerum materiam, sed soli Deo.

R. sponso. Nalli dubium, quin maleficæ quædam mira
 operentur circa membra virilia, vt ex visis & auditis pluri-
 morum. imò & ex ipsa publica fama constat de hoc quòd
 per sensum visas aut tactus veritas illius membri cognosce-
 batur. Quod qualiter fieri potest dicendum, quòd licet da-
 phneite: fieri possit, scilicet, verè & realiter, vt argumenta
 prima testantur, & prestigiosa operatione. Ea tamen,
 quæ à maleficis fiunt circa huiusmodi, non sunt nisi

*Quomodo
 membrum vir-
 ile planè au-
 feratur.*

præstigiola illusionis: quæ tamen illusio non habet locum in imaginatione patientis: Quia imaginatio eius potest verè & realiter æstimare aliquam rem non esse præsentem, licet per nullam operationem sensus exterioris, scilicet, visum, aut tactum percipit esse præsentem.

Vnde potest dici vera ablatio membri ex parte imaginationis patientis, licet non ex parte rei, quod qualiter fiat, sunt plura notanda. Primò, duo modi, quibus ista fieri possunt. Non mirum, quod Diabolus sensus humanos exteriores decipere potest, qui interiores, de quibus supra tactum est, illudere potest, formas reservatas educendo ad principalia sua sensitiva. Decipit autem eos in sua naturali operatione, ut quod visibile est sit ille invisibile, tangibile intangibile, audibile inaudibile, & sic de alijs. Hæc autè veritas ita nihil ponit ex parte rei, quod omnia sunt ex immutatione organorum destruentium, ad visum, auditum, &c. ut sunt oculi & manus, quibus immutatio iam fallitur, sensus, iudicium.

Possumus ista ex naturalibus quibusdam demonstrare, nam sicut vinum dulce, propter infectionem linguæ in febricitante, videtur amarum, vnde gustus decipitur, non ex parte rei, sed ex parte humorum. Ita & ibi nulla deceptio ex parte rei, quin ibi sit virga adhærens, sed deceptio ex parte organi sensus.

Iterum, sicut supra dictum est de vi generatiua, illa impediendo per impositionem alicuius alterius corporis eiusdem coloris & apparentiæ, ita & aliquod corpus planum figuratum colore carneo interponere possunt inter visum aut tactum oculorum & manuum, & inter ipsum verum corpus patiens, ita quod suo iudicio nihil valeat videre & sentire, nisi corpus planum, & nullo membro interruptum. Videantur dicta S. Tho. in 2. dist. 8. art. 5. de præstigiolis illusionibus & similiter secunda secunda. q. 91. & in questionibus de malo. Frequenter allegans illud Augustini, in lib. 8. q. 1. Serpit hoc malum Dæmonis per omnes aditus sensuales, dat se figuris, accommodat se coloribus, adhæret sonis, odoribus se subicit, infundit se saporibus.

Præterea alludit ratio, quod non solum per interpositionem alicuius corporis plani, non membrati talis illusio præstigiola in vidente & tangente fit, imò & per modum, quo certi spiritus seu species referuntur educuntur ad sua

principia sensitiva interiora, scilicet ad imaginationem & phantasiam, vnde contingit aliquid imaginari, ac si primò eliciatur ex sensu interiori. Nam ut in præcedenti quæstione tactum est, Dæmones virtute propria possunt localiter corpora mutare: Ex transmutatione autem spirituum & humorum, etiam secundum naturæ operationem, contingunt. Aliqua secundum imaginationem vel sensum videri naturaliter dico: quia & Philosophus in de som. & vig. assignans causam apparitionis somniorum dicit, quod cum animal dormierit descendente plurimo sanguine ad principium sensitivum, simul descendunt motus siue impressiones reliquæ ex sensibilibus motionibus, quæ in spiritibus sensibilibus conservantur. Termini fuerunt superius declarata quod tunc aliqua appareant, ac si tunc primo à rebus exterioribus sensus immutarentur. Et quia hoc natura facere potest, à fortiori Diabolus formas seu species corporis plani, & non membro vituli organificato, educere potest ad vim phantasticam & imaginativam, ut in se sensus iudicent, ac si in rerum veritate ita esset. Per hunc etiam modum, ut patebit inferius, homines videntur animalia, cum tamen non sint in rerum veritate.

Secundò notandi sunt alij modi faciliores ad intelligendum & prædicandum, Nam quia præstigiolum nihil aliud est secundum Iud. 8. Ethy. cap. 9. quam sensuum quædam delusio & præsertim oculorum. Vnde & dicitur à præstringo, quia aciem oculorum præstringit ut res videantur aliter esse quàm sint. Et ut Alexander de Alexandro dicit, Par. 2. Præstigiolum propriè sumptum, est illusio Dæmonis, quæ non habet causam ex parte mutationis rei, sed solummodo ex parte cognoscentis qui delucitur, siue quantum ad interiores sensus, siue quantum ad exteriores.

Vnde in genere loquedo, etiam de humana præstigiola arte dicemus. Tribus modis potest fieri. Vna absque Dæmonibus, & illa potius dicitur delusio, quia artificialiter fit agitatione hominum, ostendentium vel occultantium aliquas res sicut fit in traiectionibus per Ioculatores vel per Mimos. Alius modus fit etiam sine virtute Dæmonum, ut potest naturaliter virtute corporum naturalium, vel etiam mineralium, quæ qui habent, possunt secundum quandam virtutem, huiusmodi rebus inditam rem ostendere, vel facere

Causa appo-
ritionis sem-
niam.Præstigiolum
quid.Triplex ars
præstigiola.

Ioculatores.

appa

De illusione
satana.

apparere non sic ut est. Vnde Thom. 1. par. q. 114. ar. 4. & se-
cundum alios plures, quædam herba succensa, seu accensa,
fumigans, facit trabes apparere serpentes.

*Trabes appa-
rent serpentes.*

Tertius modus delusionis est, qui fit per Dæmones, Deo
tamen permittente. Habent enim Dæmones ex natura, ut
patuit quandam potestatem super quasdam res inferiores,
quas possunt exercere circa illas, quando Deus sinit, ut tunc
etiam res appareant aliter quàm sint.

Pro quo notandum tertio, quod Dæmon potest quinque
modis illudere aliquem, ut iudicet rem aliter quàm est. Pri-
mo artificiali traiectione, ut dictum est: quia quicquid ho-
mo scit per artem, ipse melius scire potest. Secundo modo
naturalis applicatione alicuius rei, prout dictum est, per in-
terpositionem alicuius corporis, ut alterum occultetur, vel
etiam ex phantasiis hominum illas perturbando. Tertio
modo, ut quando in assumpto corpore ostendit se esse ali-
quam rem quæ non est, sicut Gregorius in primo Dialo-
narrat, de Moniali, quæ comedit lactucam, quæ tamen, ut
ipse Dæmon falsus fuerat, non lactuca, sed Dæmon in lactu-
cæ specie, aut in ista lactuca erat. Vel etiã ut contigit Anto-
nio, in massa auri, quæ in deserto reperit. Vel etiam quando
hominem verum tegit, & facit ut brutum animal videatur,
prout iam dicitur. Quarto modo, ut quando turbat organum
visus, ut videatur res nubilosa quæ est clara, vel è cõuerso
ut verula videatur iuuenula. Nam & post fletum apparet
aliter lumen quàm antè. Quinto modo, ut in imaginatiua
potentiam operando, & transmutationem specierum sensi-
bilium, per commotionem humorum, ut supra tactum est,
faciendo, ut tunc quasi recentes, & nouæ apparitiones in ip-
si potentis sensibus causeantur. Et sic tribus vltimis modis
Dæmon illudere potest præstigiola arte sensus hominis:
ac etiam secundo modo. Vnde nulla difficultas, quin mem-
brum virile occultare præstigiola arte velit. Euidens in-
diciam siue experimentum, quod nobis in officio Inquisitio-
nis existentibus reuelatum fuit. infra ponetur, vbi de his
& aliis factis plura recitantur in secunda parte tractatus.

*Quomodo maleficium à defectu naturali
potest discerni.*

Incidentaliter quæstio, cū certis aliis difficultatibus: quod
sequitur. Petro ablatum est membrum, ignorat autem an

per

per maleficium, seu alias Diuina permissione, per Dæmonis
potentiam sit ablatum? Suntne modi cognoscendi, & discer-
nendi inter ista? Responderi potest, quod sic. Primum, quod
tales, quibus accidunt ut plurimum sunt adulteri, seu alias
fornicarij. Vnde dum amasijs non ad nutum seruiunt, seu
eas relinquere volunt, alijs adhaerendo, tunc in vindictam
talia procurant, aut alias potentiam illius membri ampu-
tant. Secundò, cognoscitur per hoc, quod non est durable.
Nam si non sit ex maleficio, tunc non est durable, sed
quandoque redibit.

Sed hic iterum suboritur dubitatio, an hoc sit ex natura
maleficij, quod non sit durable. Respondetur, quod potest
esse perpetuum, & durare vsque ad mortem, sicut etiam de
impedimento maleficali in matrimonio iudicant. Canoni-
stæ Theologi quodam reperitur temporale perpetuum. Nam
dicit Godfre. in Summa: Maleficium non potest solui sem-
per per illum qui fecit, vel quia est mortuus, vel quia nescit
delere ipsum, vel quia maleficium est perditum. Vnde
à simili dicere possumus, quod maleficium Petro illatum
erit perpetuum, vel quia illa malefica, quæ fecit, non potest
eum sanare.

*An impoten-
tia non dura-
bile sit ex ma-
leficio.*

*Maleficia tol-
luntur ab his
qui fecerunt.*

Sunt enim maleficæ in triplici genere. Nam quædam sa-
nare & lædunt: quædam lædunt, sed sanare nequeunt: quæ-
dam tantummodo sanare videntur, id est, læsiones amoue-
re, ut inferius patebit. Sic enim nobis contingit. Nam duæ
maleficæ mutuo rixantes, dum vna alteri improperaret vna
dixit: Non sum tam pessima sicut tu quia quos lædo, sanare
scio. Vel etiam durabit, vbi ante eius sanationem malefica
discederet, vel locum mutando, vel ab hac vita discedendo.
Nam & S. Tho. dicit Maleficium quodlibet ita potest esse
perpetuum quod non potest habere humanum remedium:
quia & si habet remedium, non est tamen hoc homini no-
tum, vel licitum: licet Deus possit præstare remedium per
S. Angelum, vel per Dæmonem, licet non maleficam cogendo.

*Malefica tri-
plex.*

*Sunt quædam
malefica quæ
sanata iterum
possunt.*

Verum tamen summum remedium contra maleficiũ est
Pœnitentiæ sacramentum. Extra de flagi. Nam & infirmi-
tas corporalis sæpe provenit ex peccato. Extra de pœnit.
cùm infirmitas. Qualiter etiam maleficia sunt a-ferenda.
patebit in tertia parte tractatus, & in secunda parte, cap. 6.
tres alie differentie tanguntur.

*Pœnitenti-
æ sacramentum
est remedium
contra malefi-
cium.*

Sola

Solutiones argumentorum.

Patet ad primū: quod nulli dubium, quin sicut Deo permittente occidere possunt homines, ita ut membrum illud seu alia auferre possint verē & realiter. Sed tunc Dæmones non operantur per maleficas, de quibus iam mentio habetur. Et per hæc etiam ad secundum patet solutio. Sed ad illud: quod quia Deus amplius permittit vim generatiuam maleficiare propter, &c. ergo etiā permittitur ut illud membrum verē & realiter auferatur. Nō valet, ut semper hoc fiat. Quia non esset per modum malefici hoc fieri: nec etiam Maleficæ hoc affectant, dum talia operantur, quod non habeant potestatem restituendi membrum quādo volunt, & sciunt. Ex quo patet, quod non verē, sed præstigiola arte auferitur. Ad tertium, de conuersione vxoris Loth dicimus: vera fuit & non præstigiola arte: nunc autem loquimur de arte præstigiola. Ad quartū, quod Dæmones possunt inducere aliquas formas substantiales, ergo etiam, auferre. Dicitur quantum ad magos Pharaonis, quod fecerunt versus serpentes, & possunt Dæmones circa aliquas imperfectas creaturas, ad miniculo alicuius alterius agentis, aliquos effectus producerē, quæ non possunt circa homines, de quibus Deo magis est cura, iuxta illud: Nunquid Deo cura est de bobus? Possunt tamen semper, ut dictum est, Deo permittente hominibus etiam nocere verē & realiter, aut etiam præstigiola arte, & per hæc etiam patet solutio ad vltimum argumentum.

Vxoris Loth conuersio vera fuit, non præstigiola.

An malefica operentur circa homines, in bestiales formas præstigiola arte illos transmutando.

QVÆSTIO X.

An homines transformentur in bestias.

Vtò ipsa veritas declarat: vel etiā homines transformant in bestias, quod qualiter fiat, arguitur quod non sit possibile hoc fieri. 29. q. 5. Episcopi ex Concilio Acquirēsi. Quisquis credit posse fieri aliquā creaturā, aut in melius, aut deterius immutari, aut trāsformati in aliā speciem vel in aliam similitudinem, nisi ab ipso creatore qui omnia fecit, & per quem

omnia

omnia facta sūt, pculdubio infidelis est & pagano deterior. Et vtamur argumētis S. Thom. in 2. sen. dist. 8. An Dæmones possunt imprimere in sensus corporales, præstigiis dulcendo. Vbi primò arguitur quod non. Nam illa forma bestia, quæ videtur, oportet quod sit alicubi, sed non potest esse tantum in sensa: quia sensus non habet aliquā speciem nisi à rebus acceptam, & ibi non est vera bestia: Per auctoritatem Gen. allegatā. Nec iterum potest esse in re quæ videtur, sicut quod mulier videatur bestia: quæ duæ formæ substantiales non possunt esse in eodē simul & semel. Ergo tum illa forma bestia, quæ videtur, nullibi possit esse, idēō nulla præstigiola illusio in oculo videntis fieri potest: cum visio per aliquam formam necessariò habeat terminari.

Præterea si dicatur, quod forma illa sit in aere circumstante, hoc non potest esse: tum quia aer non est susceptiuus alicuius formæ seu figuræ; tum etiam quia non semper vnus & idem aer circa illam personam propter fluxibilitatem manere potest, præcipuè quādo mouetur: Tum etiam quia sic videretur ad omnibus talis transformatio, quod tamen non fit: quia Dæmones non videntur ad minus sanctorum virorum visiones decipere.

Aer non est susceptiuus alicuius figuræ.

Præterea sensus, visus, seu potentia visiva est potentia passiva: sed omne passiuum mouetur ab actiuo siue proportionato: Actiuum autem proportionatū sensui est duplex. Vnum quasi originans actum, scilicet obiectum. Aliud autem quasi deferens, sicut medium: Sed forma illa quæ videtur non potest esse obiectum sensus, neque etiam medium quasi deferens: De primo, scilicet, quod non potest esse obiectum, quia à nulla re sumi potest: ut in præcedenti argumento tactum est, cum non sit in sensu à re accepta, nec in ipsa re, nec & etiam in ipso aere quasi in medio differente, ut prius tactus est in tertio argumento.

Dæmones sanctorum virorum oculos non decipiunt.

Præterea, si Dæmon mouet vim cognitiuā interiorem, aut hoc facit se obiciendo virtuti cognitivæ, aut hoc facit immutando ipsam: Non autem hoc facit se ei obiciendo: quia oportet quod vel assumeret corpus, & sic rō posset interius ingredi ad organum imaginatiōis. Cum duo corpora non sint similitur in eodē loco: neque in alimendo phantasma, quod etiam esse non potest: quia phantasma non est sine quantitate,

Phantasma non est sine quantitate.

Similiter etiam non potest hoc facere immutatio: Quia, aut immutaret alterando, quod videtur non posse facere quia omnis alteratio fit per qualitates actiuas, quibus daemones carent: Aut immutaret transmutando siue localiter mouendo, quod videtur esse inconueniens, duabus rationibus. Primo quidem, quia transmutatio organi non posset fieri sine sensu doloris. Secundo, quia secundum hoc Dæmon non ostenderet huiusmodi nisi nota: cum tamen August. dicat, quod ostendit huiusmodi formas & notas & ignotas. Ergo videtur, quod Dæmones nullo modo possunt imaginationem vel sensum hominis decipere.

Apparet solis homines bestias factos.

Sed contra Aug. 18. de Civ. Dei. dicit, quod transmutationes hominum in animalia bruta, quæ dicuntur arte Dæmonum factæ, non fuerunt secundum veritatem, sed solum secundum apparentiã. Hoc autem fieri non posset si Dæmones humanos sensus transmutare nõ possent. Præterea alludit & auctoritas Aug. in l. 8. q. quæ etiã prius allegata fuit: Scribit hoc malum Dæmonis per omnes aditus sensuales, &c.

Responsio. Si lector uoluerit super modum transmutandi inspicere, inueniet in 2. p. operis. c. 6. varios modos. Ad presens tantum modo scholasticè præcedendo, dicamus trium Doctorum sententias concordantes, in eo quod Diabolus potest phantasiam hominis decipere, ut homo verè animal videatur. Inter quas etiam vltima subtilior cæteris, quæ S. Tho. est, & prima est D. Antonini. i. par. summae tit. 5. c. 5. del arantis: quod Diabolus phantasiam hominis ad decipiendum quandoque operatur: & præcipuè circa illusionem sensuum, & declarat naturali ratione, canonis auctoritate, & experimentorum multiplicitate.

Diabolus phantasiam homini operari.

Primum sic: Corpora naturaliter subduntur & obediunt naturæ Angelicæ quantum ad motum localem. Angeli autem mali, etiam si amiserunt gratiam, non tamen virtutem naturalem, ut sæpius supra tactum est. Cum autem potentia phantastica, siue imaginatiua sit corporalis, id est, affixa organo corporeo, naturaliter subditur etiã malis, ut possint eam transmutare, cauendo varias phantasias, ex descensione humorum, & spirituum, ad principium sensitiuum procurata ab eis. Hæc ille: & subdit: Patet & ex hoc Canone, 26. q. 1. Epitico pi. Illud non est omittendum, quod quædam sceleratæ mulieres post Sat. à retro conuersa, Dæmonum illusionibus

tionibus & phantasmaticibus seductæ, credunt se & profitentur, cum Diana horis nocturnis Dea paganorum, vel cum Herodiade, & cum innumera mulierum multitudine equitare, super quasdam bestias, & multa reteratum spacia, interpeste noctis silentio pertransire: & infra. Quapropter sacerdotes prædicare debet populo Dei, ut nouerint omninò hæc falsa esse, & non à Diuino, sed à maligno spiritualia phantasmata mentibus fidelium irrogari. Siquidem ipse Satanas transformat se in diuersarum personarum species atque similitudines, & mentem, quam captiuam tenet, in somnis deludendo per denia quæque deducit.

Et quidẽ intellectus huius Canonis in 1. quæst. tactus est, quò ad quatuor quæ prædicanda sunt. Sed quod non valeat etiam vehi, ubi hoc affectant & non impediuntur Diuina virtute, sic non esset verus intellectus: quia sæpius homines inuiti & non malefici per multa reteratum spacia corporaliter transferantur.

Sed quia utroque modo potest fieri, sequitur in præfata summa, & in c. nec mirum, ca. q. August. narrat, quod in libris Gentiũ legitur de quadã maga dicta Circe quæ socios Vlyssis mutauerat in bestias: quod magicis præstigijs potius fingebatur, quàm in rerum veritate cõpletetur, alterando phantasias hominum, ut patet hoc etiam per plura exempla.

Circe non reuera mutauit socios Vlyssis.

Legitur enim in Vita Patrũ quod quadã iuencula, quia assentiri noluit cuidã iuueni, de turpitudine eam sollicitanti, ipse iuuenis turbatus ex hoc, à quodã Iudæo procurauit maleficium fieri cõtra illã, quò peracto mulier conuersa est in equam. Quæ conuersio non fuit secundum rei veritatem, sed secundum iudificationem Dæmonis immutatæ phantasiam & sensum ipsius mulieris, & aspicientiũ eã, ut videretur equa, quæ erat vera mulier. Vnde ducta ad beatum Machariũ, non potuit Diabolus ita operari, quod illuderet sensus eius sicut aliorum, propter suam sanctitatem: nã sibi videbatur mulier vera, non equa: cuius tandem oratione liberata est ab illa illusionem: dicens hoc sibi accidisse, quia non vacabat diuinis, nec frequentabat sacramenta, ut dicitur: at idem diabolus potestatem habuerat super eam, & si aliàs esset honesta.

S. Machariũ curat virginẽ visam equã.

Potest igitur Diabolus, per commotionem interiorum spirituum & humorum, operari ad immutandum actum & potentiam, nutritiuam, sensitiuam & appetitiuam, & cuiuscun-

Simonis Magi artes.

quæ potentie corporalis organo utentis: secundum B. Th. 1. part. q. 91. Sicut credi potest fuisse gestum super Simonem Magum in incantationibus suis, quæ de eo narrantur. Sed nihil horum potest Diabolus facere, nisi Deo permittente: qui cum Angelis suis bonis frequenter reprimat malitiam eius, decipere nos & nocere querentis. Unde dicit August. loquens de Maleficis. Hi sunt, qui permisso Dei elementa concutiunt, hominum mentes perturbant minus confidentes in Deo. 26. q. 5. nec mirum.

Vir uxorem non videre nisi voluntate.

Horum etiam operatione per maleficam artem fit quantum doque, ut vir non possit videre uxorem, & e converso: Et hoc per immutationem phantasiae, representando ei talem, ut rem edibilem & horribilem. Ipse etiam Diabolus vigilantibus, & dormientibus, suggerit representationes turpium phantasiae, ad decipiendum & inducendum ad malum. Verum quia peccatum non consistit in imaginatione, sed in voluntate, idem ex huiusmodi phantasiis per Diabolum

Peccatum non consistit in imaginatione, sed voluntate.

suggertis, & alterationibus variis, homo non peccat, nisi voluntate proprio peccato assentiat.

Secunda sententia ad idem modernorum Doct. declaratur. Primum quid sit prestigium, & quot. modis Dæmon potest huiusmodi illusionem causare. Hic nota quod Anto. allegat ea quæ in præc. q. 9. tacta sunt, unde non est opus ea renouare.

Tertia sententia est S. Th. & est responsum super argumentum, quo queritur, ubi sit illa forma bestie quæ videtur, aut in sensu, aut in re, aut in aere circumstante: & est talis, quod illa forma bestie, quæ videtur, non est nisi in sensu primo interiori, & per sortem imaginationem resultat in sensum exteriorum quodammodo. Et quod ibi sit, potest per Dæmones operationem contingere dupliciter.

Imaginanda.

Vno modo, ut species animalium dicamus, quæ sunt in thesauro imaginationis referuatae. fluant operatione Dæmonum ad organa sensuum interiorum: Sic etiam in somno contingit, prout supra declaratum est. Et idem quando illæ species contingant organa sensus exterioris, puta visus videntur ac si essent res præsentis extra, & actu sentirentur.

Sensus recipiendo.

Alius modus potest esse ex immutatione organorum interiorum, quibus mutatis, fallitur sensus iudicium, sicut apparet in eo qui habet gustum corruptum, cui omnia dulcia videntur amara, & parum differre à primo. Hoc autem facere possunt,

possunt, etiam homines virtute quorundam rerum naturalium, sicut ad vaporacionem cuiusdam fumi trabes domus videntur serpentes, & multa experimenta huius inveniuntur, ut supra tactum est.

Soluciones argumentorum.

Ad argumenta patet ad primum, quod textus ille sæpe allegatur, & male intelligitur. Nam quod ad hoc, quod loquitur de transformatione in aliam speciem vel similitudinem, declaratum est qualiter hoc fieri potest prestigiosa arte. Sed quod ad hoc quod dicit, quod non possit fieri aliqua creatura virtute Dæmonis, si capitur fieri pro Creati, manifestum est. Quod si verò non capitur fieri pro naturali productione, sic certum est quod non possit facere aliquas creaturas imperfectas. Quod qualiter sit, declarat S. Th. ubi supra. Nā dicit, quod omnes transmutationes corporalium rerum, quæ possunt fieri per aliquas virtutes naturales, ad quas pertinent semina, quæ in elementis huius mundi inveniuntur, puta in terra, vel aquis, sicut relinquunt sua semina serpentes, & ranæ, & his similia possunt fieri per operationes Dæmonum, huiusmodi seminibus adhibitis. Sicut enim aliqua res transmutatur in serpentes, vel ranas, quæ per putrefactionem generari possunt.

Fiant à Dæmonibus creatura, ac non creatur.

Ex seminibus creat Diabolus.

Illæ verò transmutationes corporalium rerum, quæ non possunt virtute nature fieri, nullo modo operatione Dæmonum, secundum rei veritatem, perfici possunt: Sicut quod corpus humanum mutetur in corpus bestie, aut quod corpus mortui reuiuiscat. Quod si fieri videatur, apparatus est prestigiosa, aut Diabolus in assumpto corpore se agit coram hominibus.

Quæ natura transmutare potest, cadent etiam Diabolus.

Fortificantur ista. Nam Albertus in lib. de animal. ubi querit: An Dæmones, seu etiam dicitur Malefici, possint facere verè animalia. Respondit quod sic Deo permittente, & hoc quod ad imperfecta animalia. Sed non possunt in instanti, sicut Deus facere, sed motu quodam, licet subitò, sicut patet de Maleficis Exod. 7. super ista: Vocauit Pharao sapientes: dicit Dæmones discurrunt per mundum & colligunt diuersa semina, & eorum adaptatione possunt promerere diuersas species. Et alibi in sic dicit: Dum per incantationem Dæmonum malefici aliquid efficere conantur, discurrunt per mundum, & semina subitò eorum, de quibus hoc

aff. runt, & sic ex illis permittente Deo novas species pro-
ducunt. Hac etiam superius tacta sunt.

An Diaboli
facta miracu-
losa dicantur.

At ubi difficultas suborietur: An talia facta Dæmonum
essent opera miraculosa dicenda. Responsio patuit ex præ-
cedentibus quod etiam Dæmones aliqua vera miracula facere
possunt, ad quæ virtus naturæ particularis se extendere po-
test. Et licet talia sint vera, non tamen ad veri cognitionem
ab eo sunt: secundum quem sensum opera Antichristi possunt
dici signa mendacia, quia ad seductionem hominum fiunt.

Antichristi
miracula qua
sunt.

Patet & solutio ad aliud argumentum de subiecto forma,
dicamus. Bestiæ forma, quæ videtur, non est in aère, nec in
ipsa re, ut patuit, sed in ipso sensu, prout ex sententiâ S. Tho.
ut superius declaratum est.

Ad illud, quod omne passivum movetur ab activo sibi pro-
portionato, conceditur. Et quando infertur, quod forma il-
la, quæ videtur, non potest esse obiectum originans actum,
seu eliciens, eò quod à nulla re sumatur: Dicitur quod in
à re: quia à specie sensibili in imaginatione reservata, quam
educere potest, & imaginationi, seu etiam sensitiuæ potestati
offerre potest, ut dictum est supra.

Ad ultimum dicendum, quod Dæmon non immutat po-
tentiam sensitivam & imaginativam, se ei obijciendo, ut
ostensum est, sed eam transmutando, non quidem alterando,
nisi quantum ad motum localem: Quia non potest de se
imprimere novas species, ut dictum est. Immutat autem
transmutando, id est, localiter movendo: Et hoc iterum fa-
cit non substantiam organi dividendo, ut sic consequatur
sensus doloris: sed movendo spiritus & humores.

Novum du-
pliciter dici-
tur.

Quod autem ulterius obijcitur, quod sequeretur, quod
secundum hoc Dæmon non possit aliquid novi homini de-
monstrare, secundum imaginativam visionem. Dicendum
est, quod novum aliquid potest intelligi dupliciter. Uno
modo totaliter novum, & secundum se, & secundum sua
principia, & secundum hoc Dæmon non potest aliquid no-
vum homini secundum visionem imaginariam de monstrare:

Aureos mō-
stris imaginari-
pos.

Non enim potest facere quod cæcus natus imagineatur
colores, vel quod surdus natus imagineatur sonos. Alio mo-
do dicitur aliquid novum, secundum speciem totius, pu-
tata si dicamus esse novum, in imaginatione, quod aliquis
imagineatur montes aureos quos nunquam vidit, quia tamen
vidit

vidit & aurum & montem, potest naturali motu imagina-
ri phantasmata aurei montis: & hoc modo potest Dæmon
aliquid novi imaginationi offerre.

Quid de lupis, interdum homines & pueros ex canabiles
rabientes & comedentes sentiendum sit, an etiam
præstigiola arte per maleficas fiat.

Incidentaliter quæstio de lupis, interdum homines & pueros
in domibus rabientes & comedentes, & cum magna astu-
tia discurreres, ita ut neque aliqua arte aut potentia lædi
aut capi valeant. Dicendum est, quod hoc interdum habet
naturalem causam, interdum verò præstigiola arte. dum
per maleficas contingunt. De primo Albertus de animal. di-
cit, quod ex quinque causis provenire potest. Aliquando
propter famis augmentum, sicut & cervi aliquando & aliæ
bestiæ hominibus appropinquant. Aliquando propter fero-
citatem virium, & hoc in regionibus frigidis, & etiam quæ-
dam habent carulos. Sed quia de his nihil ad propositum dicitur,
quod Dæmonum illusionem fiunt, quando Deus propter
peccata punit aliquem populum, iuxta illud Levit. 16. Si non
feceritis mandata mea, mittam in vos bestias agri quæ consu-
mant vos, & pecora vestra, & Deu. 32. Dentes bestiarum
mittam in eos cum furore, &c.

Ex quinque
causis contin-
git animalia
in hostia esse ho-
minibus.

Animalium
noxæ sunt pœ-
næ Divina.

Per quæ autem modum. An sint veri lupi, vel Dæmones
in formis sic apparentibus: dicitur quod sunt veri lupi, sed
obsidentur à Dæmonibus: Vel agitur duplici modo. Uno
modo absque maleficorum operatione, sicut quadraginta
duobus pueris corrigi, à duobus viris de sylva exeuntibus,
quos iugulaverunt, propter irrisionem factam Heliseo pro-
phetæ dicendo, ascende Calue. &c. Et de leone, quis Pro-
phetam Dei iussam non implentem occidit. 3. Reg. 13. Et hi-
storia de Episcopo Viconensi, qui Litanias minores insti-
tuerat ante Ascensionem Domini, eò quod lupi civitatem
intransentes homines vocaverunt publice.

Litaniae insti-
tue à Vienna
contra lupos.

Alio modo & maleficorum illusionem. Sicut Guil. ubi su-
pra, narrat de quodam viro, qui se conuerteret putabat in lu-
pum, certis temporibus, quibus in antris latitabat. Illuc e-
nim certo tempore iuit, & sibi interim, cum fixus maneret,
videbatur quod lupus ipse factus circumiret pueros deuo-
rando, & cum illud realiter solus Dæmon quædam lupum possidens po-

Exemplum
de Lycanthro

frater putabat falso se somnians circumire. Et sic tandem dormiens fuit, quousque inuentus est iacere in sylua taprus. Delectatur in his Dæmon, et paganorum errorem qui homines & vetulas in bestias mutari credebant, inducat. Unde discernitur quod ex singulari Dei permissione, & Dæmonum opere talia eueniunt, & non ex naturali aliquo defectu, quando nulla arte, aut potentia laedi aut capi possunt. Sicut etiam Vincen. in specul. hist. lib. 6. cap. 40. narrat: In Galha, inquit, ante Christi incarnationem, & ante bellum Punicum lupus Vigilibus vagina gladium abstulit.

Lupus vigilibus gladium abstulit.

Quod obstetrices Malefica conceptus in utero diuersis modis intermunt, abortura procurant, & ubi hec non faciunt, Dæmonibus natos infantes offerunt.

QVÆSTIO XII.

Vinto, sexto, & septimo insimul veritas supra dicta probatur per quatuor horrendos actus, quos, circa infantes in utero & ex utero matris exercent. Quæ cum per mulieres Dæmones exercere habent, & non per viros, ideo potius mulieres quàm viros sibi associare ille homicida fatagit, & sunt huiusmodi opera.

Nam Canonistæ plus quam Theologi de maleficiali impedimento tractantes, ubi supra, dicunt quod maleficium fit, non solum ne quis actum carnalem exercere valeat, de quo supra dictum est, sed etiam fit, ne mulier concipiat, vel si concipit, quod tunc abortum faciat. Et additur tertius modus cum quarto, quod tunc abortum non procurant, quod tunc infantem conseruant vel Dæmoni offerunt.

De primis duobus modis non est dubium cum per naturalia homo absque Dæmonum auxilio, vt per herbas, vel alia impedimenta procurare possit, quod mulier non possit generare, vel concipere, vt supra tactum est. Sed de aliis duobus, quod etiam à Maleficis procurantur, differendum est: nec opus est argumenta deducere, ubi euidentissima iudicia, & experimenta hæc reddunt credibilia.

Et de primo quod certæ Maleficæ contra humane naturæ inclinationem, imò aduersus omnium bestiarum conditiones, huiusmodi, dumtaxat specie excepta infantes deuorant, & conuocare

conuocare solent: Est inquisitos Cumanus, de quo supra mentio habita est, qui hæc nobis retulit, quod ea de causa ab incolis Comitatus Burbia vocatus ad inquisitionem facienda, eò videlicet, quod a quidam cum puerum ex cunis amississet, & explorando conuentionem mulierum nocturno tempore, vidisset & perpendisset infantem occidi, & liquore ebibito deuorare. Ideò, vt prius tactum est, vnico anno, qui & fuit annus proximè elapsus, quadraginta & vnâ Maleficam igni tradidit, certis aliis ad Dominum Archiducem Austriae Sigismundum fugam capientibus. Adfuit pro confirmatione huius scripta quadam Io. Nider in suo Formicario, cuius vtique & eorum quæ scripsit recens memoria superest, vnde non incredibilia, sicut apparent, existunt. Sed & hoc, quod maiora damna in his omnibus obstetrices Maleficæ procurant, prout Maleficæ penitentes nobis & aliis sepius, retulerunt, dicentes, Nemo fidei catholice amplius nocet, quàm obstetrices: Vbi enim pueros non intermunt, tunc quasi aliquid acturæ foris extra cameram infantes deferunt, sursum in aère eleuantes, Dæmonibus offerunt. Modus autem in huiusmodi flagitiis qui obseruatur, in secunda iam parte patebit: & cap. 7. quam & aggredi necesse est prius vnica dumtaxat decisionem quæstionis de permissione Diuina præmissa. Dictum est enim à principio, tria necessariò ad maleficialem effectum concurrere. Dæmonem cum Malefica & diuinam permissionem.

Exempla in incolis Comitatus Burbia vocatus ad inquisitionem facienda, eò videlicet, quod a quidam cum puerum ex cunis amississet, & explorando conuentionem mulierum nocturno tempore, vidisset & perpendisset infantem occidi, & liquore ebibito deuorare.

XLI. Malefica combusta.

Io. Nider formicarium.

Obstetrices Malefissima.

An Dei permissio concurrat ad Maleficia.

QVÆSTIO XII.

Inde considerandum est de ipsa permissione Diuina, circa quam quatuor queruntur. Primo an necessarium sit ipsam permissionem ad maleficialem effectum concurrere. Secundo, quod Deus iuste permittit creaturam ex natura peccabilem, etià actura maleficialem & alia horrenda flagitia perpetrare, aliis duabus permissionibus præsuppositis. Tertio, quod maleficiorum flagitia caetera mala, quæ Deus æteri permittit, excedunt. Quarto, qualiter hæc materia sit populo publicanda.

Circa tertium principale huius primæ partis tangens Diuinam permissionem, queritur, An Diuinam per-

missionem in his operibus maleficorum commendare ita sit Catholicum, quod eius oppositum, scilicet redarguere illum, omnino sit hereticum. Et arguitur, quod non sit hereticum, asserere, quod Deus tantam potestatem non permittat Diabolo in huiusmodi maleficiis: Refutare enim illa, quae in contrariam creatoris possunt credere, est Catholicum & non Hereticum. Sed asserere, quod Diabolo non permittatur talis potestas nocere si hominibus, est Catholicum, probatur, quia oppositum asserere, videtur cadere in contumeliam creatoris. Nisi sequeretur quod non omnia sint subiecta Divinae providentiae, eo quod si omnis sapiens provisor excludit defectum & malum, quantum potest ab his quorum curam gerit. Cum autem ea, quae per maleficia fiunt, si a Deo permittuntur, ab eo non excluduntur: & si ab eo non excluduntur, non erit sapiens provisor ipse Deus, & sic non sunt omnia sub providentiae, quod quia falsum est, ideo hoc falsum quod Deus permittat.

Præterea ille aliquid permittit fieri, quod possit impedire, si vellet: aut quod non potest impedire etiam si vellet, sed neutrum illorum Deo potest convenire. Non primum, quia talis iudicatur invidus, non secundum, quia talis iudicatur impotens. Tunc queritur incidet aliter. Hoc maleficium Petro accidit, & Deus potuit impedire, & non fecit, ergo Deus est invidus, seu non habet curam de omnibus. Si vero non potuit impedire etiam si vellet, tunc non est omnipotens: Quae omnia sicut incoherens est asserere. f. Deum non habere curam omnium, & ergo & haec maleficia ex Dei permissione contingunt.

Præterea, quicunque dimittitur sibi, & est dominus actuum suorum, non habet permissionem aut providentiam alicuius gubernantis. Sed homines sibi ipsi dimittuntur a Deo, secundum illud Eccle. 15. Deus ab initio constituit hominem, & reliquit eum in manu consilii sui. Specialiter etiam mali in suis operibus relinquuntur, secundum illud: Dimisit eos secundum desideria cordis eorum. Igitur non omnia mala divinae permissioni subduntur.

Præterea Augustinus dicit in Enchiridio, sicut etiam Philosophus in nono meta. Melius est quaedam nescire quam scire, ut videlicet, sed omne quod est melius, est Deo attribuendum. Ergo Deus non invidet se de illis vilissimis maleficorum operibus, ut illa permittat vel non. Ad idem apostolus 2. Corinth. 9.

An Deus sine suo arbitrio vivere. Vult non solum scienda.

c. Non

Non est Deo cura de bobus. Et eadem ratione de aliis irrationalibus creatoris. Unde quando maleficianur vel non est Deo cura, nec etiam eius permissioni, quae ex eius providentia procedit, subduntur.

Præterea, quae ex necessitate contingunt, providam permissionem non requirunt, sicut nec prudentiam. Patet hoc per Phil. 2. Eth. Prudentia est recta ratio contingentium, de quibus est consilium & electio. Sed plures effectus maleficiales ex necessitate contingunt. Primum quando ex aliqua causa & influenza corporum caelestium accidunt infirmitates, vel aliqua alia quae nos indicamus maleficia: unde non semper subduntur divinae permissioni.

Præterea si permissione divina homines maleficianur, tunc queritur: Cur potius super unum quam super alium. Si dicatur, quod propter peccata, quae magis abundant in uno quam in altero, hoc videtur esse falsum, quia tunc maiores peccatores amplius maleficerentur, cuius contrarium apparet, eo quod minus in mundo puniuntur. Iuxta illud: Bene est omnibus qui pravari catur: ita etiam maleficianur. Patet denique ex eo, quod innocentes pueri: & alij iusti amplius maleficianur.

Sed contra, Deus permittit, licet non velit malum fieri, & hoc tunc mala, & propter perfectionem universi. Dion. 3. c. de div. nom. Erunt mala non vult ad omnes, id est perfectionem universi cooperantes. Et Augustinus in Ench. Ex omnibus bonis & malis consistit universitatis admirabilis pulchritudo. In quantum etiam illud, quod malum dicitur, bene ordinatum, & in loco suo positum, eminentius comparatur malis. Item S. Thomas improbat opinionem illorum, quod licet Deus non velit mala, quia neque creatura aliqua appetit malum siue appetitu naturali, siue animali, siue intellectuali, quae est voluntas cuius obiectum est bonum, vult tamen mala esse, vel fieri, hoc dicit esse falsum. Quia Deus neque vult mala fieri, neque vult mala non fieri, sed vult permittere mala fieri, & hoc est bonum propter perfectionem universi.

Quare autem sit eironicum dicere, Deus vult mala esse, vel fieri propter bonum universi: dicitur Quia nihil est iudicandum bonum, nisi secundum id quod competit ei per se, & non per accidens: sicut victoriosus iudicatur bonus in intellectuali creatura, & non animali. Malum autem non ordinatur ad bonum per se, sed per accidens: quia praeter intentionem eorum qui

Non est Deo cura de bobus. Necessitas non requirit prudentiam.

Bene est im-

Deus permittit mala, & propter perfectionem universi. Mala pulchritudine consistunt.

Malum fieri est bonum propter perfectionem universi.

qui malū operantur, resultat bonū: sicut præter intentionē maleficorum, aut præter intentionem tyrannorū, fuit quod ex eorum persecutione claresceret patientia martyrum.

Responsio. Questio quāto vtilior ad prædicandū tantō etiam difficilior ad intelligendum existit. Est enim inter argumenta hoc principiū non tam Laicorum, quā & quorundam Sapientum: Maleficia tam horrenda vt superius tacta sunt non permitti à Deo: causas Diuinæ permissionis huius ignorantes. Ex qua etiam ignorantia, quia Maleficia non supprimuntur per vitiosem debitam, iam totam Christianitatem depopulare videntur: Vt ergo ad vtramq; viam, iuxta Theologorum sententiam, docto & indocto satisfiat, per discussiones duarum difficultatum est respondendum: & primò. Quod mundus Diuinæ providentiæ ita subiacet, quod ipse immediatè omnib. provideat. Secundo quod vniuersitatem malorum, quæ sunt siue in malis culpæ, siue pœnæ, siue damni ex duabus primis permissionibus, circa casum Angelorum, & primorum parentum, iussè permittit. Vnde & patebit, quod in his disfidere pertinaciter hæresim sapientium erroribus infidelium talis se implicat.

Quod ad primum notandum, quod præsupposito illo, quod providentia Deo conueniat, iuxta illud Sap. 14. Tu autē pater, gubernas omnia providentiā: oportet etiā asserere, quod omnia sunt ita subiecta suæ providentiæ, quod etiā omnibus immediatè provideat. Quod vt pateat, ostendamus primò per reprobationē cuiusdam contrarij erroris. Nam super illud Job. 22. Nubes latibulū eius, & circa cardines cœli perambulat, nec nostra considerat. Quidam opinati fuerunt iuxta doctrinā S. Tho. 1. p. q. 22. ponere tantūmodo incorruptibilia subiacere Diuinæ providentiæ, prout sunt substantiæ separata, & corpora cœlestia, cum speciebus rerum inferiorum, quæ etiam sunt incorruptibilia: Individua verè specierum, quia sunt corruptibilia, dicebant non subiacere. Vnde sic Diuinæ providentiæ dicebant subiacere omnia inferiora, quæ in mundo aguntur, in vniuersali tantū, & non in particulari seu singulari. Sed quia hoc alijs videbatur inconueniens, vt de homine non esset amplior Deo cura quā de alijs animalibus, idē Rabbi Moyses voleas mediam tenere, dixit, concordando cum primis: Corruptibilia omnia sicut sunt individua rerum, omninò non subiacere Diuinæ gubernati

Insuper
libi
solum sub-
iacere Diuinæ
providentiæ
putantes.

Rabbi Moyses
mala opinio
de providentiā.

gubernationi, sed tantūmodo vniuersalia, & alia quæ tacta sunt. Hominem verò ab illa generalitate corruptibilium excepit: & hoc propter splendorem intellectus quo participat cum substantiis separatis. Et sic secundum istam opinionem, quicquid hominibus accideret in maleficiis, esset ex permissione Dei: non autem quicquid animalibus, aut aliis terræ frugibus eueniret.

Et hæc opinio, licet veritati propinquior, quā illa que omninò providentiā Dei de rebus mundi negabat, alleterens mundum casu esse factum: sicut fuerunt Democritus & Epicurei: Tamen nō caret magna falsitate eò quod necesse est dicere, omnia diuinæ providentiæ subiacere, non in vniuersali tantum, sed in particulari, quod non solum maleficio hominum, sed & iumentorum, & terræ frugum, ex Diuina & prouida permissione eueniunt. Quod sic patet. Ad tantum se extendit providentiā & ordinatio rerū in finem, quantum ipsa causalitas se extendit: Sicut à simili in rebus alicuius dominio subiectis, quæ in tantum subiacent eius providentiæ, in quantum sibi existunt subiectæ. Cum autem causalitas Dei, quæ est primū agens, extendit se ad omnia entia, non solum quantum ad principia speciei, sed etiam quantum ad principia individualia, & non solum incorruptibilia. Ideò sicut omnia habent esse à Deo, ita omnia sunt prouisa ab eo, id est, ad aliquem finem ordinata.

Et hoc tangit Apostolus ad Rom. 13. Quæ à Deo sunt ordinata sunt: quasi dicat, sicut omnia à Deo sunt, ita etiam omnia ab ipso ordinata sunt, & per consequens providentiæ eius subiecta. Quia providentiā Dei nihil aliud noscitur, quā ratio, id est causa ordinis rerū in finem. Omnia ergo in quantum participant de esse, in tantum etiam subdantur Diuinæ providentiæ. Item Deus omnia cognoscit, non solum in vniuersali seu vniuersalia, imò & in particulari seu particularia. Et tum Dei cognitio comparatur ad res creatas, sicut cognitio artis ad artificia: Ideò sicut omnia artificia subdantur ordini & providentiæ artis, ita omnia subdantur & ordini & providentiæ Dei.

Sed quia per hoc nō satisficit, vt intelligatur, quod Deus iussè permittat mala fieri, & maleficia in mundo, licet intelligamus hoc, quod ipse sit prouisor, omnia gubernans, quod quia cōceditur, ideo etiā deberet omne malum ab his quorum

Providentiā
est ordinatio
ad finem ali-
quam.

Omnia crea-
ta sunt ordi-
nata.

curam

curā gerit, excludere. Inter homines enim videmus ita fieri, q̄ sapiēs prouisor excludit defectū & malū, quātū potest ab his quorum curam gerit: Ideō ad intelligendum ista, cur non omnia mala Deus excludit: Notandum, q̄ aliud est loqui de prouisore particulari, & aliud de prouisore vniuersali. Prouisor enim particularis necesse habet malum excludere quantum potest, quia non potest ex malo elicere

Deus potest bonum. Deus autē cū sit vniuersalis prouisor totius mūdi ex malis particularibus bonum. Deus autē cū sit vniuersalis prouisor totius mūdi ex malis particularibus bonum. Deus autē cū sit vniuersalis prouisor totius mūdi ex malis particularibus bonum.

bonum. Deus autē cū sit vniuersalis prouisor totius mūdi ex malis particularibus bonum. Deus autē cū sit vniuersalis prouisor totius mūdi ex malis particularibus bonum. Deus autē cū sit vniuersalis prouisor totius mūdi ex malis particularibus bonum.

Et huius exemplum etiam habemus in actibus rerū naturalium. Nam corruptiones & defectus qui accidunt in rebus naturalibus, licet sint contra intentionem naturę particularis illius, videlicet, cui talis corruptio contingit, vt q̄ fur suspendatur, vel quod animalia in cibum hominis occidantur: sunt tamen de intentione naturę vniuersalis, vt videlicet conseruentur homines in vita & in bonis: vt & sic bonū vniuersi conseruetur.

Et species rerū conseruentur oportet vt corruptio vnius sit conseruatio alterius.

Occisiones enim animalium conseruant vitam leonum.

Declaratur super permissionem diuinam, quod Deus non potuit conferre creatura, ut ex natura esset impeccabilis.

Deus non potuit conferre creaturam ex sua natura impeccabilem.
Quod ad secundum, quod vniuersitatem malorū, siue in culpis, siue in pœnis iuste Deus permittat, & presertim iam refrigerante, & mundo ad occasum declinante, declaratur ex duabus propositionibus necessariō præsупponendis. Quarum prima, quod Deus non potest facere (siue melius, vt cū timore Dei loquamur) nō est possibile, vt natura creata, vt est Homo vel Angelus, haberet hoc, q̄ ex cōditione suę naturę peccare non posset. Secunda, q̄ Deus iuste permisit hominem peccare, vel tentat. Quibus statim ibi

cūm

cūm ad Diuinam prouidentiam pertineret, vt vnaquęque creatura in sua natura relinqueretur dicere, oportet ex premissis impossibile esse, quod Deus non permittat maleficia fieri virtute Dæmonum.

Et primū quidem, quod non fuit possibile creaturę cōmunicare quod peccare non posset ex conditione naturę, ostenditur à Doctore sancto in 2. dist. 23. art. 1. Quia si hoc fuisset communicabile alicui creaturę, Deus vtiq̄ cōmunicasset: eō q̄ omnes alię communicabiles bonitates & perfectiones creaturarū sunt communicatę, saltem in genere. Vt vniō personalis duarū naturarum in Christo, materni ratis & virginitalis in Maria, vniō gratuita in viatoribus, vniō beatifica in electis, & sic de alijs. Cur ergo nō legim⁹ hoc alicui creaturę communicatū: Quia nec homini nec Angelo: iuxta illud. Et in Angelis suis reperit prauitatē. Certū est q̄ homini à Deo non potest cōmunicari hoc quod ex natura sit impeccabilis, licet hoc per gratiam inueniatur.

Omnes cōmunicabiles perfectiones creaturarū sunt communicatę, saltem in genere. Vt vniō personalis duarū naturarum in Christo, materni ratis & virginitalis in Maria, vniō gratuita in viatoribus, vniō beatifica in electis, & sic de alijs.

Secundō ad idem, quod si esset communicabile, & non communicaretur, vniuersum non esset perfectū. Cuius perfectio in hoc consistit, vt omnes bonitates creaturarum communicabiles in genere sint communicatę.

Nec valet argumentum, quod Deus, cū sit summē potens, & ad suā similitudinem hēs & Angelos creauit, quod etiā hoc conferre potuerit, quod creatura ex cōditione suę naturę haberet, quod peccare nō posset. Vel etiā quod faceret, vt habitus ille gratię, qui confirmationē in bono causat, esset pars essentialis naturę Angeli vel hominis, vt sic secundū naturale suum principium & naturalem conditionem haberet confirmationem in bono, vt peccare non posset.

Nam primum argumentū non cōcludit quia licet Deus sit summē potens, sicut & summē bonus, nō tamen hoc conferre potest: Nō ex imperfectione suę potētię, sed ex imperfectione creaturę, quę imperfectio consideratur primo, quod hoc recipere nō potest, nec potuit homo vel Angelus. Ratio, quia cū sit creatura, esse suum dependet à creatore, sicut causatū à causa sui elic: Et creare est aliquid ex nihilo facere, idē si sibi relinquitur, deficit, conseruatur autem quādiu causę influentiā recipit. Exemplum, si vis, de candelā, quę tamdiu lucet quādiu habet certam. Quo stante, notum est, quod Deus creauit hominem, & reliquit eum in ma

Non derogari potentia Deo ipsam quādā non posse.

*Libertum nr-
bitrium est
peccabile.*

in manu consilij sui Eccles. 17. Et similiter Angelus à principio creationis. Et hoc factum est per liberum arbitrium, cuius sicut proprium est facere, vel obmittere, ita proprium est à suo casu recedere & non recedere. Et quia hoc est posse peccare, posse ex libertate arbitrij à Deo recedere, idè non potuit hoc homo vel Angelus recipere, nec ei potuit à Deo communicari, vt ex natura haberet libertatem arbitrij, & etiam ex natura haberet non posse peccare.

Alia imperfectio, ex qua hoc non potuit homini, vel Angelo communicari, est, quia implicat contradictionem: quæ quia in se non sunt factibilia, dicimus, Deus non potest illa facere, sed potius dicendum, quod creaturæ non possunt ista recipere, vt videlicet aliquid sit viuum, & mortuum simul & semel. Ita etiam implicat, vt aliquis habeat liberum arbitrium, ex quo possit causæ suæ inhærere, & quod possit non peccare: quasi si non potest peccare, non potest causæ suæ inhærere: Cum peccatum sit seipso incommutabili bono rebus mutabilibus inhærere. Spernere autem, vel non spernere, est ex libertate arbitrij.

Secundum etiam argumentum non valet, puta si gratia confirmationis vteretur creatura in naturam, ita quod ex principiis essentialibus haberet non posse peccare, tunc non haberet ex aliquo dono accidentali & gratia, non posse deficere & peccare, sed haberet hoc per naturam, & tunc esset Deus, quod esset absurdum. Hæc solutionem tangit S. Th. ubi supra, in solutione vltimi argumenti, cum dicit, quod quodocunque alicui creaturæ conuenit aliquid accidens, quod ex influentia superioris tantummodo inest non potest inferior natura illud accidens per se habere, nisi efficeretur naturæ superioris. Sicut si aer illuminatur in actu per ignem non potest esse, quod sit de natura sua lucidus in actu, nisi fiat ignis.

*Gratia est
quoddam spi-
rituale lumen
& similitudo
in creati lumi-
nis.*

Dico ergo, quod cum confirmatio inest creaturæ rationali solum per gratiam, quæ est quoddam spirituale lumen, & similitudo increati luminis, non potest esse, quod aliqua creatura ex natura sua confirmationem habeat vel gratiam nisi efficeretur Diuinæ naturæ per esse, dicamus eiusdem naturæ, quod est omnino impossibile. Concludamus quod non posse peccare, per naturam Deo tantummodo conuenit, idè quod sicut abesse deficere non potest, cum dat omnibus

quibus esse, ita nec à rectitudine bonitatis deficere, cum hoc ei conueniat per conditionem suæ naturæ: Omnibus autem aliis, qui hoc habent, vt peccare non possint, confertur ex hoc, quod confirmantur per gratiam in bono: ex quo filij Dei efficiuntur, & quod ammodo Diuinæ naturæ confortes:

*Declaratur questio super duas permissiones Diuinas, quæ
Dei iuste permisit, videlicet, Diabolum auctorem om-
nis mali peccare, simul, & priores parentes ca-
dere ex quibus Maloscorum opera
iuste permittuntur.*

Q V A E S T I O XIII.

SE C U N D A questio simul & propositio, quod *De Angelis
Deus iuste permisit quasdam creaturas Angeli-
cas, quas aliter condere non potuit, nisi quod pec-
care possent, etiam actu peccare.* Et quasdam si-
mili modo creatas, per gratiam præseruare, & hoc absque
præiua tentatione. Hominem verò iuste permittit & tenta-
re & peccare, quæ omnia sic declarantur. Nam ad prouidentiam Diuinam pertinet, vt vnus quoque in sua natura relin-
quatur, & in suis naturalibus operibus non omnino impediatur, quia vt Dion. dicit in 4. ca. de diuin. no. Prouidentia non est corruptiua naturæ, sed saluatiua. Quo stante, cum manifestum sit, quod sicut bonum gentis diuinius est, quam bonum vnius. i. Ethic. Ita & bonum vniuersi excedit bonum particulare cuiuscunque naturæ creati in particulari. Ideo etiam attendere oportet, quod si peccatum hominum impediretur, per hoc multi gradus tollerentur perfectionis: Tollerentur enim natura illa, quæ potest peccare & non peccare: Quod si dicatur, tamen habuisset homo ex conditione naturæ, vt prius tactum est.

Responderetur, si nullum peccatum fuisset subsecutum in actu, *Nisi peccatum
sed statim confirmatio, tunc semper lateret quid gratiæ de-
beretur in bonis erga Deum, & quid potestas peccandi po-
tuisset, & plura alia, quibus ablatis vniuerso multum
detraheretur. Decuit etiã vt nullo suggerente ab extra pec-
casset, nempe occasionem peccandi ex seipso suscipere, quod
& fecit, vbi Deo æqualis esse voluit. Quod est intelligendum*

Quomodo
Angeli lapsi
voluerint
Deo equal
esse.

Diabolus vo-
luit sub Deo
esse, sed ipse
inferioribus
Deus esse.

non similiter & directè, nec indirectè, sed solum secundum
quid & hoc declaratur propter auctoritatem. *Eliaze* 34. In
caelo ascendam, & simili ero altissimo. Non enim simpliciter
& directè, quia sic habuisset intellectum ligatum & er-
roneum: appetendo aliquid quod sibi erat impossibile. Co-
gnouit enim se esse creaturam, & à Deo creatum, & idèd æ-
qualem fieri creatori: cognouit hoc sibi esse impossibile. Nec
etiam indirectè, quia, cum totum bonum Angeli & creature
est in hoc quod Deo subest: sicut tota claritas aeris est in
hoc quod subicitur radiis Solis: idèd hoc ab Angelo nõ po-
tuit appeti, quia appetuisset cõtra bonũ naturæ: Sed appetit
Dei æqualitatem non absolutè, sed secundum quid: Hoc sic
est, cum Deus habet per naturam suam duo, beatitudinem
& bonitatem, & aliud, & quod ab ipso omnis creaturæ bea-
tudo & bonitas transfunditur. Videns Angelus dignita-
tem naturæ suæ, quæ à creaturis cunctis præminebat, vo-
luit & appetit à se in omnia inferiora beatitudinem & bo-
nitatem deriuari. Et hoc per sua naturalia, ita quod ipse pri-
mò illa ex natura haberet, & sic alia creaturæ, ex nobilitate
sue nature acciperent. Et quod etiam illa appetit à Deo,
& sub Deo volens esse, dummodò ista haberet. Et idèd nec
etiam quantum ad modũ habendi Deo æquiparari voluit,
sed tantummodò secundum quid.

Nota insuper, quod quia suum desiderium attentauit ut
ad actum perduceret, idèd subito suum desiderium aliis ex-
posuit: Et quia subito etiam fuit aliorum Angelorum visio
desiderij, & consensus peruersus sui desiderij: Idèd peccatum
primi Angeli aliorum peccata excessit & præcessit quantita-
te culpe, & causalitate, non tamen duratione. Ita quod illud,
Apoc. 12. Draco de caelo cõdens, traxit tertiam partem stel-
larum. Et in figura *Sauathan* habetur. Ipse est rex super
omnes filios superbiæ. Et rex secundum *Philosophũ* 5. *Me-
ta.* dicitur principium, in quantum mouet per suam volun-
tatem & imperium sibi subiectos. Idèd & suum peccatum
aliorum occasio peccandi fuit, ita quod ipse primus à nullo
extrinseco tentatus alios extrinsece tentauit.

Et quidè quod dictũ est, quod instantanea operatio in omni-
bus illis fuit, explicatur hoc ex sensibilib. Nã simul tẽpo-
re sunt illuminatio aeris, visio coloris, & discretio rei visæ.

Hæc ad longum posui, ut considerando tam stupendam
permissio

permissioem Diuinam super nobilissimas creaturas, pro-
pter vnum duntaxat peccatum ambitionis, quomodo non
particulares permissiones super Maleficorũ opera, propter
maiora peccata, quantum ad aliquas circumstantias admit-
tet? Nam Maleficorum peccata in variis circumstantiis pec-
catum Angeli, & primorum parentum excedunt, ut in se-
cunda quæstione patebit.

Sed & hoc quod prouidentia Dei iuste permisit primum
hominem tentari & peccare, ex his quæ dicta sunt de trans-
gressoribus Angelis satis patere potest. Sicut enim ad eun-
dem finem homo & Angelus creati fuerunt, & in libertate
arbitrij relictis: propterea ut beatitudinis præmium non abs-
que merito perciperent. Idèd sicut Angelus à casu non fuit
preseruatus, ut potestas peccandi ex vno & potestas gratiæ
confirmationis ex altèro ad decorem vniuersi patesceret, ita
& circa hominem seruari oportuit.

Vnde & *S. Tho.* in 2. distinct. 20. art. 2. Illud ex quo Deus
apparet laudabilis non debet penitus impediri, sed in pec-
cato etiam Deus apparet laudabilis, cum per misericordiam
pareat, & per iustitiam ponit, ut non debuit peccatum impe-
dire. Tantummodò breuiter & recapitulando ad proposi-
tum redeamus, dicamus quod in iusta Dei prouidentia ho-
mo in his permissus est multis rationibus. Prima, ut osten-
datur Dei potentia, qui solus inuictibilis est, omnis autem
creatura mutabilis. Secunda autem ratio, ut declarentur Dei
sapientia qui ex malo scit elicere bonum, quod non potuit
fieri nisi Deus creaturam peccare permisisset. Tertia, ut ma-
nifestetur Dei clementia, in qua Christus per mortem suã
hominem perditum liberauit. Quarta, ut ostèdatur Dei iu-
stitia, quæ non solum reddit bonis præmia, sed & malis
supplicia: Quinta, ut homo non sit peioris cõditionis quàm
alia creaturæ, quas omnes sic Deus administrat, ut eas age-
re propriis moribus sinat. Vnde & hominem proprio arbi-
trio relinquere debuit. Sexta est laus humana, laus enim vi-
ri iusti, quod potuit, & non est transgressus. Septima est de-
cor vniuersi, quia sicut triplex malum culpæ, pænæ, & dam-
ni inueniuntur, ita ex opposito triplex bonum, scilicet ho-
nestum bonum, delectabile, & vile decoratur. Nam culpa
decoratur honestas, per pœnam delectabilitas, per datum
summa utilitas. Et per hæc patet responsio ad argumenta.

Maleficorum
peccata primo
rum parentum
peccata excedunt.

De lapsu A.
da.

In peccato
Deus apparet
laudabilis.

Iuste à Deo
hominem, in
peccato per-
missum esse.

Triplex malis
& bonum.

Primi Angeli
peccatũ, alio-
rum Angelo-
rum excessit.

Iam ad primum, ubi dicitur: asserere quod Diabolo permissum sit nocendi hominibus sit hæreticum. Oppositum potius patet, quia sicut asserere quod Deus non permittat hominem ex libertate arbitrij peccare quando vult, est hæreticum. Ita asserere, quod Deus peccatum dimittat inultum. Hoc autem fit per potestatem nocendi hominibus in vindictam malorum, & decorem vniuersi. Iuxta illud Aug. in lib. Soli loquiorum. Inssisti Domine & ita est, ut nunquam dedecus culpæ sit sine decore vindictæ.

Nunquam dedecus culpa, est sine decore vindictæ.

Probatio denique argumenti non valet de sapiente prouisore, qui excludit defectum & malum quantum potest. Quia aliud est de Deo, qui habet curam particularem, & de prouisione vniuersali. Nam prius ex malo non potest elicere bonum, sicut vniuersalis prouisor facit, ut per præcedentia paruit.

Ad secundum paruit, quod tam potentia quam bonitas & iustitia Diuina patefcunt in hoc, quod mala permittit. Vnde quando dicitur: Aut Deus potest mala impedire, aut non, dicitur quod potest impedire, sed non debuit rationibus præactis.

Deus permisit mala fieri propter perfectionem vniuersi.

Neque valet instantia, si dicatur, ergo vult mala fieri, cum potest impedire, & non vult quia, ut in argumentis pro veritate tactum est, Deus non potest velle mala, neque vult mala fieri, neque vult malum non fieri, sed vult permittere malum fieri, & hoc propter perfectionem vniuersi.

Ad tertium Aug. & Philosophi loquuntur de cognitione humana cui melius est non cognoscere mala & vilia, duplici de causa. Primò, quia per ea impeditur interdum à consideratione malorum, & hoc contingit, quia non possumus simul multa intelligere. Etiam & ea de causa: quod cogitatio malorum peruertit interdum voluntatem in malum. Hæc autem in Deo locum non habent, quia intelligit omnia opera hominum & Maleficorum absque aliquo defectu.

Ad quartum: Apostolus curam Dei à bonis remouit, ut ostendat, quod quia creatura rationalis habet per liberum arbitrium dominium sui actus: ut dictum est: idè ut ei imputetur aliquid ad culpam, vel ad meritum, & reddatur ei iuxta hoc pœna vel præmium, habet Deus specialem de eo prouidentiam, secundum quæ irrationalia non prouidentur.

Velle

Velle autem asserere, quod individua irrationalium creaturarum ex illa auctoritate non pertinerent ad Diuinam prouidentiam, esset hæreticum: quia esset asserere: quod non omnia subiecta essent Diuinæ prouidentia, contra Scripturæ factæ commendationem super Diuinam sapientiam, quæ attingit à fine vsque ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter, & esset error Rabbi Moysi, ut in argumentis pro veritate paruit.

Ad quintum, quia homo non est institutor naturæ, sed vitur naturalibus operibus artis & virtutis ad suum vsu. Ideò prouidentia humana non se extendit ad necessaria, quæ ex natura proueniunt, ut quod cras Sol oriatur. Ad quæ tamen se extendit prouidentia Dei, eò quod ipse est actor naturæ. Vnde & defectus naturales, etiam si ex cursu rerum naturalium prouenirent, adhuc Diuinæ prouidentia subiacerent. Quare & Democritus, & alij Philosophi naturales errauerunt, attribuentes soli necessitati materia, quicquid inferioribus accideret.

Ad vltimum licet omnis pœna infligitur à Deo propter peccata, non tamè semper maioribus peccatoribus maleficia infliguntur, vel quia Diabolus non vult, ut illos affligat & tentet, quos iustos titulo possidere se cernit, vel idè ut non ad Deum accelerent. Iuxta illud: Multiplicate sunt infirmitates, postea accelerauerunt, &c. Et quod omnis pœna infligitur à Deo, propter peccata, patet ex sequentibus. quia iuxta Hieronymum: Quicquid patimur, peccatis nostris meremur.

Nunc declaratur, quod peccata maleficorum graviora sunt peccatis malorum Angelorum & primorum parentum. Vnde sicut innocentes puniuntur ex culpis parentum, ita etiam plures innocij damnificantur, & maleficiuntur propter peccata Maleficorum.

Enormitas Maleficorum consideratur, & est tota materia prædicabilis.

Q V A E S T I O X I V.

Et super enormitatem criminum quaeritur, an Maleficorum flagitia cuncta mala, quæ Deus fieri sinit, & vsque in præsens à principio mundi fieri permittit, tam in culpis, quam in pœnis & damnis excedant. Et videtur quod non, præcipue quò ad

H 3

Necessitati materia attribuire prouidentiam. An maioribus peccatoribus maiora maleficia infligantur.

culpam. Nam peccatum quod quis committit, quod facillime vitare potuisset, excedit peccatum, quod alter committit, quod ita facillime vitare non potuit. Patet per August. in lib. de ciuit. Dei. Magna est in peccando iniquitas, vbi est tanta in non peccando facilitas. Sed Adam & plures qui ex aliquo statu perfectionis, seu etiam gratiæ peccauerunt, facilius propter assistentiam gratiæ, peccata vitare potuissent, præsertim Adam, qui in gratia creatus fuerat: quam plures Maleficæ, quæ huiusmodi dona non perceperunt, Ergo illorum peccata omnia Maleficorum flagitia excedunt.

Præterea quod ad pœnam, maiori culpæ maior pœna deberetur, sed peccatum Adæ grauissimè punitum fuit, in hoc, quod, vt patet, in omnes posteros eius pœna cum culpa ostenditur in transfusione originalis peccati, Ergo eius peccatum grauius est omnibus aliis peccatis.

Præterea quod ad damnum. Nam iuxta August. Ex hoc aliquid est malum, quia adimit bonum, ergo vbi plus de bono amittitur, ibi maior culpa præcessit. Sed peccatum primi parentis maius damnum tam in naturalibus, quam in gratuitis intulit, vbi nos innocentia & immortalitate priuauit, quod nullum aliorum frequentium peccata intulit, ergo, &c.

Sed e contra, id quod plures rationes mali includit, magis est malum, sed peccata Maleficarum sunt huiusmodi. Nam omnia mala in bonis naturæ & formæ procurare possunt, Deo permittente, vt ex Bulla Papæ deducitur. Præterea Adam peccauit solummodò faciendo illud quod est vtroque modo malum, quia prohibitum, & quod non erat malum secundum se: Sed Malefici, & alij peccatores peccant faciendo illud quod est vtroque modo malum & secundum se, & prohibitum, vt homicidia & alia multa prohibita. Vnde eorum peccata grauiora sunt aliis peccatis.

Præterea peccatum quod fit ex certa malitia, est grauius peccato quod est per ignorantiam. Sed Maleficæ ex magna malitia cõtenent fidem & sacramenta fidei, prout plures cõfesse sunt.

R: Sponsio, quod mala quæ à modernis Maleficis perpetrantur cuncta alia mala, quæ Deus vnquam fieri permisit, secundum quod in titulo quæstionis tangitur, excedunt. Et hoc quo ad peccata, quæ contingunt in peruersitate carum, licet secus sit de peccatis, quæ opponuntur & aliis

virtuti

virtutibus Theologicis. Potest ostendi triplici via. Primo in generali, comparando eorū opera indifferenter ad quæcunque flagitia mundi. Secundò in speciali, comparando ad species superstitionis, ex quocunque pacto cum Dæmonibus inito. Tertiò, comparando illa ad peccata malorum Angelorum, aut etiam primorum parentum.

Primum sic. Nam cum triplex sit malum, videlicet culpæ, pœnæ, damni: eò quod triplex sit bonum, cui illa opponuntur, scilicet honestum, delectabile, & vtile. Et culpæ opponitur honestum, pœnæ delectabile, damno vtile.

Quod culpa Maleficarum excedit cuncta alia peccata, sic apparet. Nam iuxta doctrinam sancti Th. in 2. di. 22. ar. 2. Licet in peccato multæ possint considerari ex quibus peccati grauitas, vel etiam leuitas trahi potest. Vnde & contingit, quod idem peccatum, quod secundum vnum eorū est grauius, secundum aliud leuius inueniatur: prout dicere possumus, In fornicatione iuuenis peccat, senex insanit. Tamen illa simpliciter grauiora sunt, quæ plures & potentiores habent, non dico circumstantias solum, sed in specie & quantitate peccati essentiali peccati grauitatem.

Et si dicere possumus, quod licet peccatum Adæ, quantum ad aliquas circumstantias grauius sit omnibus aliis peccatis, quantum ad hoc quod minori tentatione pulsatus cecidit, quia videlicet tantum ab intrinseco. Et etiam quia facilius resistere potuisset, propter originale iustitiam in qua creatus erat: Tamen quantum ad speciem & quantitatem peccati, & etiam quantum ad alias circumstantias, quæ peccatum magis agrauant, sicut multa grauiora peccata sunt secuta, ita & inter illa omnia Maleficorum excedunt: quod etiam clariùs ex duobus deducitur.

Nam sicut vnū peccatum dicitur maius altero. Vel causalitate, vt peccatum Lufæ: Vel generalitate, vt peccatum Adæ. Vel deformitate, vt peccatum Iudæ, vel difficultate remittendi, vt peccatum in Spiritum sanctum: Vel periculo, vt peccatum ignorantia: Vel inseparabilitate. Vt peccatum cupiditatis. Vel prouitate vt peccatum carnis. Vel Diuina maiestatis offensione, vt peccatum Idololatriæ & infidelitatis. Vel expugnandi difficultate, vt superbia: Vel mentis cæcitate, vt ira. Ita & post peccatum Luciferi, omnia, alia peccata, Maleficorū opera excedunt, tam in deformitate,

Bonæ & malæ triplicia.

In fornicatione iuuenis peccat, senex insanit.

Maleficorum peccata grauiora originali peccato.

Quot modis peccatum dicitur maius altero.

Post peccatum Luciferi nullū maius Maleficorum peccato.

Prohibetur Maleficorum peccata, Ad peccato enormia.

Insanit, ac si Adam ignorantia peccauit.

crucifixum abnegantes, quam & pronitate, spurcitas carnis cum Dæmonibus exercentes, ac mentes caritate, in omne nocentum, tum animarum quam corporum, hominum & iumentorum, toto malignitatis spiritu debauchantes, prout ex supradictis patuit.

Quod etiam secundum Isidorum nomen ostendit. Dicuntur enim Malefici ob facinorum magnitudinem, &c. ut supra patuit.

Deducitur & ex isto. Nam duo sunt in peccato, auersio, & conuersio, iuxta illud August. Peccatum est, spreto incommutabili bono, rebus mutabilibus inhærere. Et ipsa etiam auersio à Deo fit tanquã formale, sicut ipsa cõuersio tanquam materiale. Ideò tantò aliquod peccatum est grauius, quãtò magis homo per ipsũ à Deo separatur. Et quia per inuoluntatem homo maximè à Deo elongatur, ideò & maius omnibus peccatis maleficium infidelitatis existit. Et hoc declaratur per nomen Hæresis, quod est etiã Apostasis à fide simul, & quod tota earum vita peccatum est.

De primo: nam cum peccatum infidelitatis consistit in renitendo fidei. Et hoc potest dupliciter fieri, vel quia renititur fidei nondum susceptæ, aut susceptæ. Si primo modo, tunc est infidelitas Paganorum seu Gentilium: Si secundo modo, tunc iterum dupliciter, quia aut renititur Christianæ fidei susceptæ in figura, aut in ipsa manifestatione veritatis. Primo modo est infidelitas Iudæorum. Secundo modo infidelitas Hæreticorum.

Vnde patet, quod hæresis Maleficarum inter tres species infidelitatis grauißima existit, quod etiã ratione & auctoritate comprobatur. Nam 2. Pet. 2. dicitur, Melius erat illis viam veritatis non cognoscere, quam post cognitam, retrorsum conuerti. Ratio. Nam sicut grauius peccat, qui nõ implet quod promissit, quam ille qui non implet hoc quod nunquam promissit. Ideò infidelitas Hæreticorũ, qui profitentur fidem Euangelij, & tamen ei renituntur, corrumperentes ipsam, grauius peccant quam Iudæi & Pagani.

Et iterum, Iudæi grauius peccant quam Pagani, quia susceperunt fidei Christianæ figuram in Veteri Lege, quã male interpretâtes corrupũt, quod Pagani non faciũt: ideò etiã eorum infidelitas est grauius peccatum, quam infidelitas Gentilium, qui nunquam fidem Euangelij susceperũt. De secundo

Quid sit peccatum

Quomodo Malefica fidem abnegent. Tres species infidelitatis.

secundo quod & Apostata, nuncupatur. Nam secundum Tho. secunda secunda, q. 12. Apostasia importat quandam retrocessionem à Deo & religione, quæ fit per diuersos modos, quibus homo coniungitur Deo vel per fidem, vel per subiectam ad obediendum voluntatem, vel per religionem & clericatum. Secundum quod dicit Raymũ & Hostien. quod Apostasia est contrarius à fidei statu, vel obedientiæ vel religionis excessus. Et cum remoto priori, remouetur posterius, sed non è conuerso. Ideò & prima alias duas excedit, scilicet, Apostasia à fide, præcedit à religione, de qua 4. dist. quantumlibet. 16. q. 1. legi non debet.

Tamen secundum Raymundum non iudicatur Apostata seu fugitiuus, etiam si ad longinqua diu euagetur, nisi postquam sic viuit, quod animũ redehdi se deposuisse ostendit. ff. de re milit. l. desertorem. Et hoc fieret si vxorẽ, duceret, vel simile tale. Similiter & Apostasiam inobedienciæ, ubi quis spontè contemnit præcepta Ecclesiæ, & Prælatorũ, de qua 3. q. 4. alieni. Qui etiam infamis efficitur, repellitur à testimonio, & debet excommunicari, 11. q. 3. Si autẽ.

Vnde & Apostasia, de qua loquimur super Apostasiam Maleficarũ, dicitur Apostasia perfidiæ, quæ & tantò grauior quantò & cum inimico fidei rationis salutis per pactum expressum peragitur. Hoc enim habent facere Maleficæ & hoc inimicus ille exegit in toto vel in parte. Reperta sunt enim per nos Inquisitores, quæ omnes fidei articulos abnegauerant, quãdam verò certos in numero, semper tamẽ confessionem veram & Sacramentalem habebant abnegare. Vnde & Iuliani Apostatæ perfidia non videtur tanta fuisse, licet in alijs aduersus Ecclesiam maiora exercuisset, de qua & secundo. q. 7. non potest.

Si quis verò incidẽtialiter quæreret: Quid si mẽte & corde fidem tenerent, quorum scrutator solum Deus est, & nõ quæcunq; Angelica creatura, ut supra patuit: faceret tamẽ reuerentiam & obedientiam Diabolo per actus exteriores. Dicendum videtur, quod cum Apostasia perfidia dupliciter potest fieri, per actus inuoluntatis exteriores, abiq; expresso pacto cum Dæmone inito, sicut qui in terris infidelium Mahumeticam vitam assumeret: aut in rebus Christianorum cum expresso pacto, &c. Primi, ubi mente reinent si-
dena: actus tamẽ exteriori negã, licet non sint Apostatæ nec

Apostasia multiplex.

Quis Apostata seu fugitiuus habendus. Clericus vxorem ducens Apostata est.

Apostasia per fidei Maleficarum.

Iuliani Apostata perfidia minor Apostasia Maleficarum.

Hypocritarum Hæretici, tamen mortaliter peccant. Sic enim Salomō dicit
suae apostasia. Salomon excusatur, si ex meru hoc faceret, quia secundum Aug. Sa-
sunt Hypocri- ctius est mori fame, quam vesci idolatricis, (aliqui habent
en. fatius) 33. q. 3. Sarius Malefici autem quantumcumque fidē re-
tinent corde, & abnegant ore. apostatae tamen iudicantur

*Malefici pæ-
nitentiam cum in-
ferno pangunt.* eo quod socius cum morte, & pactum cum inferno pepigerunt.
Vnde & S. Tho. in 2. dist. 4. art. vlt. Loquens de similibus o-
peribus magicis. Et qui quocumque modo auxilium petunt
a Dæmonibus, dicitur in omnibus esse apostasia à fide, pro-
pter actum inicum cum Dæmone, vel verbotenus si inuo-
catio interfit, vel factis aliquo, etiam si sacrificia desint. Non
enim potest homo duobus dominis seruire.

*Verum magi
& astronomi
sunt apostatae.* Ad idem Albertus ubi supra dist. 8. ubi quaeritur: Vtrum
Magis, & Mathematicis intendere sit peccatum & apo-
stasia à fide. Ita respondit: In talibus est semper apostasia
verbi vel operis. Si enim inuocationes fiant tunc apertum
pactum inicitur cum Dæmone, & tunc est aperta apostasia
verborum. Si autem non sit nisi opere simplici, tunc est apo-
stasia operis. Et quia in his omnibus semper est fidei con-
tumelia, quia expectatur à Dæmone quod expectandum
est à Deo, ideo semper apostasia iudicatur. Ecce quam cla-

*Quandō ex-
pectatur à Deo
quod ex tribus
apostaticis iudicantur.
Pœnis ergo, ut patebit, & Hy-
pocritarum à
Apostatarum
subiacere debent.* rē duplicem apostasiam ponunt, tertiam subintelligentes,
peccatum à Deo scilicet, cordis: quæ si desit, tamen Maleficæ verbis & ope-
ratione quod ex tribus apostaticis iudicantur. Pœnis ergo, ut patebit, & Hy-
pocritarum à Apostatarum subiacere debent.

*Deo, est apo-
stasia.* Et est tertia criminis enormitas præ cunctis aliis hære-
sibus in eis. Nam si iuxta Aug. omnis infidelium vita peccatum
est. 18. q. 1. §. 2. & est glossa super illud Roman. 14. Omne
quod non est ex fide peccatum est. Quid iudicandum est de tota
vita, id est, de omnibus aliis operibus Maleficarum, quæ
tamen non ad complacentiam Dæmonum fiunt, sicut ieiunare,
Ecclesias frequentare, communicare, & sic de aliis.
In omnibus enim peccant mortaliter, quod sic declaratur. Tan-
ta est enim labes huius peccati, quod facultatem resurgendi
licet non ex toto amputant, eo quod peccatum non corrumpit

*Peccatum non
corrumpit to-
tum bonum
naturæ.* totum bonum naturæ, & lumen naturale in eis remanet. Tamen
propter præstitum homagium, nisi ab illo absoluantur, om-
nia eorum opera etiam de genere bonorum sunt potius de
genere malorum, quod in aliis infidelibus non cernitur.

Nam

Nam secundum Thomam secunda secunda, quæst. 10.
An omnis actio infidelis sit peccatum: dicitur quod quamuis o-
pera infidelium, quæ sunt de genere bonorum, ut ieiunia, elemosynæ & huiusmodi non sint eis meritoria, propter
infidelitatem, quæ est grauissimum peccatum: tamen quia
peccatum non corrumpit totum bonum naturæ, sed remanet
in eis lumen naturale. Ideo non omnis actus eorum est mor-
tale peccatum, sed actus procedens ex ipsa infidelitate, vel
relatus ad ipsam, etiam si sit de genere bonorum: puta, Sa-
racenus ieiunat, ut seruet legem Mahumeti de ieiunio
mandantem: Iudæus seruat suas festiuitates, & huiusmodi:
in his est mortale. Et sic intelligitur illud Augustini supra
allegatum: Omnis infidelium vita peccatum est.

*Quod Malefica grauissimas merentur pœnas ultra
omnes flagitiosos mundi.*

Denique Maleficorum flagitia, cuncta aliorum pecca-
ta excedunt: quantum ad demeritum pœnæ, declara-
tur. Primum quod ad pœnam Hæreticis infligendam. Secun-
dum, quod ad pœnam Apostatis inferendam. Nam Hæretici
duplici pœna puniuntur, secundum Raymun. scilicet ex-
communicatione, depositione, verum ablatione & corpo-
rali morte. De quibus omnibus lector inueniet super pri-
mum de sent. excommunic. Nouerit. & super secundum.
24. q. 1. Qui contra pacem, & tertium, dist. 8. quo iure. 23.
q. 7. c. 1. & seq. super 4. eod. tit. scilicet de Hæreticis, excom-
municamus. 1. & 2. Imò & grauissimas incurrunt pœnas
credentes, receptatores, fautores & defensores. Nam ultra
pœnam excommunicationis illis infligendam, Hæretici cum
fautoribus & defensoribus suis, & receptatoribus, & ipso-
rum filij, usque ad secundam generationem per lineam pa-
ternam, per lineam verò maternam, usque ad primum
gradum, ad nullum beneficium, vel officium Ecclesiasti-
cum admittuntur: ut eodem ut quicumque. & c. statutam.
lib. 6. sed super tertiam pœnam, si Hæretici habent filios
Catholicos, priuantur pœterna hereditate in detestationem
criminis, & super quartam pœnam, si post deprehensionem
erroris continuo non velit recedere, & hæresim abi-
tere, subito debet comburi, si laicus est. Falsarij. n. pecunie
statim

*Hæreticorum
pœna multi-
plex.*

*Pœna hæreti-
corum in ha-
ereses vergit.*

*Processus ad
ignem.*

Statim morti traduntur, quando magis fallaxi Fidei. Si vero clericus: post solennem degradationem relinquitur curie seculari occidendus. Si autem revertatur ad fidem, deturdi debet in perpetuum carcerent: de hæreticis. Excommunicamus, primo, & secundo, & hoc de rigore iuris. Mirius tamen agitur cum eis post abiurationem, quam ad arbitrium Episcopi & Inquisitoris facere debent, prout in tertia parte operis patebit, ubi de variis modis sententiarum tales tractatur, quis etiam dicatur deprehensus & convictus, etiam relapsus.

His autem modis multare maleficas non videtur sufficere, cum non sint simplices hæreticæ, sed apostatæ, & ultra hoc quod in ipsa apostasia non hominibus propter metum, carnis oblectamenta fidem abnegant, ut supra tactum est: sed ipsis Dæmonibus ultra abnegationem, homagium, corpora, & animas offerendo præstant. Ex quibus satis probabile videtur, quod quantumcunque pœniteant, & ac fidem revertantur, non debent sicut alij hæretici carceribus perpetuis mancipari, sed ultimo supplicio puniri: & hoc etiam propter damna temporalia, hominibus & iumentis variis modis illata leges imperant, ut patet C. de maleficiis. l. nullus. l. nemo. & l. culpa. Est etiam similis culpa prohibita discere & docere. Et loquantur leges super sortilegos: quando magis super maleficos: ubi dicunt, quod pœna illorum est bonorum publicatio & decapitatio. Et si quis tali arte mulierem ad luxuriam pronocauerit, vel è conuerso, bestiis exponitur, ut dicitur ibidem. l. multi. Et de his in prima questione tactum est.

Declaratur, quod propter peccata Maleficarum innoxij sæpe maleficantur, etiam interdum propter peccata propria.

QUESTIO XV.

ED hoc, quod Diuina permissione plures innoxij damnificantur & puniuntur in præmissis nocuentis, propter aliena peccata Maleficarum, & non propter culpas proprias. Nec alicui hoc videatur inconueniens, ostendit S. Thom. secunda secunda, q. c. 8. Hoc fieri iussit à Deo: loquendo de pœnis presentis vite triplici ratione. Primo quidem, quod vnus homo

homo est res alterius, & sicut quis punitur in rebus, ita & in pœnam alterius aliquis puniri potest. Nam filij secundum corpus, sunt quædam res patris, & serui & animalia, res dominorum, & sic filij puniuntur quandoque pro parentibus. Sicut filius natus ex adulterio David & ortuus fuit quam citius: Et animalia Amalechitarum iussa sunt interfici. Quamuis & in huiusmodi sit ratio mystica, ut habetur 1. q. 4. §. paruulos.

Secundo, quia peccatum vnus deriuatur in alterum, & hoc dupliciter. Per imitationem, sicut filij imitantur peccata parentum, & serui & subditi peccata dominorum, ut audacius peccent: ut sit in rebus male acquisitis, in quibus filij succedunt, serui in latrocinij & gueris iniustis: unde sæpius interficiuntur. Et subditi prælati magis audacius peccant, dum eos peccare cernunt, etiam à eadem peccata non committunt, unde & iuste puniuntur.

Deriuatur etiam peccatum vnus in alterum per meritum, ut subditorum in malum prælatum, id est, quod peccata subditorum merentur peccatorum prælatum, secundum illud Iob: Regnare facit Hypocrita propter peccata populi.

Deriuatur etiam peccatum, & consequenter pœna per aliquem consensum vel dissimilitudinem. Hoc est, quando superiores peccata non redarguunt, tunc sæpius in bonis etiam malis puniuntur, ut dicit Aug. in primo de ciui. Dei. Exemplum: ubi inter nos inquisitores vnus reperit quoddam cupidum mortalitate hominum quasi destitutum, & ubi sama volebat, quod quædam mulier sepulta, linteam, in quo sepulta erat, successiue deglutiret, & quod pestis cessare non posset, nisi ex integro linteamen deglutendo ad ventrem consumpsisset. Habito consilio desuper, Scultetus cum præfecto ciuitatis sepulchrum effodientes, inuenerunt quasi dimidiatam linteaminis per os & collum vsque in ventrem immisissam & consumptam. Quo viso, motus Scultetus, gladium extraxit, & caput amputando extra foueam proiecit, sicque subito pestis cessauit. Ex quibus trique, diuina permissione, peccata illius vetula super innoxios, propter dissimulationem præcedentium punita fuerunt. Nam præhibita inquisitione repertum fuit, ipsam longo tempore vitæ suæ sortilegam & magam fuisse. Exemplum etiam de pœnatione David in enumeratione populi per pestem.

Triplix ratio punitur quis iuste ob aliena peccata.

Peccatorum imitantes puniuntur cum imitatoribus.

De muliere mortua, que linteam deglutendo, pestem præseruauit.

Tertio

Malefica auferius quam Hæretici puniendæ.

Puniantur Tertio fit Diuina permissione, vt humana societatis vni-
continuum commendetur, ex qua vnus homo debet pro alio sollicitus
homines esse, vt non peccet, & ad detestationem peccati, dum scilicet
videat eosdem pœna vnus redundat in omnes, quasi omnes sint vnum
esse omnes. corpus. Exemplum de peccato Achan. Iosue. 7.

Possumus adhuc addere duos modos: prout puniuntur
 mali interdum per bonos, interdum etiam per alios malos.
 Nam vt Gratia dicit 2. 3. q. 5. §. vltim. Aliquando Deus punit
 malos, per legitimam potestatem gerentes ex mandato suo
 & hoc dupliciter. Interdum cum merito puniuntur, sicut
 puniunt peccata Chananzorum per populum suum: Inter-
 dum absque peccato punientium, sed etiam in ipsorum pœ-
 nam, sicut tribum Benjamin puniuit & deleuit vsque ad

Pro flagellis paucos. Aliquando punit etiam per populos suos, iussu seu
videtur Deus permissione excitatos, non tamẽ intendentes Deo obsequi,
opera infide- sed sicut satisfacere cupiditati, & ideo cum sui damnatione
lium. sicut iam punit populum suum per Turcas, & Capis ante
 per alienigenas etiam in Veteri lege.

Sed nota quod quacumque de causa quis puniatur, si nõ su-
 stiner patienter pœnas, tunc sunt flagella, non ad satisfac-
 tionem, sed ad vindictam tantum, id est, punitionem. Iuxta
 illud Deuter. 32. Ignis scilicet pœnæ temporalis succensus
 est in furore meo, id est, in punitione: (cum tamen in Deo
 alias furor non sit) & ardebit vsque ad inferni nouissima, id
 est, vindicta hic incipiet & ardebit vsque ad extremam dæ-
 nationem, vt exponit Aug. & habetur de pœn. dist. 4. §. au-
 ctoritas. Sed si patienter feratur ipsa flagella, & sint patientes
 in statu gratiæ, habet locum satisfactionis, vt dicit Th.
 in 4. Etiam si quis puniretur à Iudicæ propter maleficium
 commissum vel etiã maleficia, & hoc secundum plus & mi-
 nus, secundum deuotionem patientis & qualitatem criminis.

Mors autem naturalis, cum sit vltimum terribilium non
 tamen est satisfactoria, quia per naturam inoleuit in pec-
 nam originalis peccati. Licet secundum Scorum etiam vo-
 luntatiẽ & cum deuotione expectata, & Deo oblata in sua
 amaritudine possit fieri aliquo modo satisfactoria. Mors
 tamen violenta, siue quis eam metuit siue non, semper est
 satisfactoria, si patienter sustineatur & in gratia. Et hæc qui-
 dem, quò ad pœnas propter aliorum peccata in fictas.

Propter propria autẽ etiã Dens flagellat in vita præsent
 & ipse

& specialiter circa maleficia inferenda, Nam Tobie 7. Super
 illos qui libidini deseruiunt, Diabolus accipit potestatem:
 quod etiam ex præcedentibus patuit, declarando maleficia
 circa membra & potentias generatiuæ potentia quæ Deus
 amplius permittit maleficiari.

Attamen ad prædicandum populo notandũ, quòd præ-
 missis punitionibus non obstantibus, secundum quos Deus
 pro culpis alienis, siue propriis punit, hæc regulam iuris
 pro fundamento teneat, & populo proponat, quæ dicit: Sine
 culpa, nisi subsit causa, non est aliquis puniendus. Extra de
 reg. iur. Et hæc regula locum habet in iudicio poli, id est,
 Dei, & in iudicio fori, id est, in foro humano, siue seculari,
 siue ecclesiastico.

Sine culpa
nisi subsit cau-
sa nemo est
puniendus.

Declara de iudicio poli. Nam Deus duplici pœna spiri-
 tuali & temporalis punit. In prima inuenitur, quòd nõquam
 sine culpa. In secunda inuenitur, quòd interdum bene sine
 culpa, sed non sine causa. De prima spirituali pœna, quæ cũ
 est triplex, scilicet subtractio gratiæ, vnde sequitur obdura-
 tio in præstitis, non fit sine culpa propria. Secunda pœna
 damni, id est, priuationis gloriæ: hæc etiam nunquam infli-
 gitur sine culpa propria, vt in adultis, vel contracta, vt in
 paruulis in originali decedentibus. Tertia pœna sensus, id
 est, cruciatio ignis infernalis, etiam patet. Vnde quod dicitur
 Exo. 20. Ego dominus zelotes, visitans peccata patrum
 in filios vsque in tertiam & quartam generationem, intel-
 ligitur de imitatoribus paternorum scelerum, vt exponit
 Gratianus, 1. quæst. 4. §. quibus. Vbi etiam dat alias exposi-
 tiones, De secunda autem pœna temporalis punit Deus.

Pœna subtra-
ctionis gratiæ,
pœna priua-
tionis gloriæ.

Primo propter culpam alterius, vt supra tactũ est, tripli-
 ci ratione, vel etiam sine culpa aliena & propria, sed nõ sine
 causa, vel etiam ex culpa propria & non aliena: Quòd si vis
 scire causas propter quas Deus punit, & tamen, absque cul-
 pa aliena & propria, videas quinque modos, quos ponit ma-
 gister in 4. dist. 17. c. 2. Et recipe tres primas causas: Reliquas
 duas accipe, pro culpis propriis.

Nam dicit, quinque de causis Deus hominem flagellat
 in vita præsent, siue pœnas infert. Primo, vt Deus glorificetur.
 Et hoc fit, quando miraculosè remouetur pœna siue
 flagellum. Exemplum de cæco nato. Ioan. 9. de Lazaro resu-
 scitato. Ioan. 11.

Quinque cau-
sa cur Deus
flagellat.

Secun

Deus punis Secundo, si primum desit, immittitur tamen vt meriti-
vt meriti-um et stimuletur per exercitium patientiæ, ac etiam vt virtus la-
entuletur per tēs intus, alijs manifestetur. Exemplū in Iob 1. & Tobie 2.
exercitium Tertiò, vt virtus confertur per humiliationem flagel-
patientia. lorum. Exemplū in Paulo, qui de se dicit 2. Cor. 12. Ne ma-
 gnitudo reuelationū extollat me, datus est mihi stimulus
 carnis meæ. Angelus Saranæ: Qui stimulus, secundū Remi-
 fuit hæc infirmitas corporalis. Hæc sunt causæ sine culpa.

Quartò, vt æterna damnatio hic inchoëtur, vt scilicet
 aliquo modo ostendatur, quid in inferno patietur. Exemplum
 in Herode, Act. 12. & in Antiocho. 2. Macha. 9.

Quintò, vt homo purificetur, vel per expulsionem culpa,
 cum scilicet, ea flagellis conteritur. Exemplum de Maria
 sorore Aaron, Num. 17. lepra infecta, & Israëlitis prostra-
 tis in deserto, secundum Hieron. 23. q. 2. quid ergo. Vel ad
 satisfactionem pœnæ. Exemplum in David, qui post remis-
 sionem adulterij commissi, quò ad culpam in pœnam fuit
 expulsus de regno, vt patet in 2. Regum. Quod notat Grego-
 r. de pœn. dist. 1. si peccatum David. Posset etiam dici,
 omnem pœnam quam patimur procedere ex culpa nostra,
 saltem originali, cum qua nascimur, quia ipsa est causa
 omnium causalitatum. ar. dist. 5. ad eius.

Sed & tertia pœna, quæ & damni, loquendo de illa quæ
 ad æternam damnationem, quam in futuro sustinebunt ne-
 mo ambigat, quin super omnes damnatos in pœnis super
 sensibilibus cruciabuntur. Sicut enim gratiæ visio in patria
 ita mortali culpæ pœna in inferno succedit. Et sicut gradus
 beatitudinis in patria commensurantur iuxta gradus cha-
 ritatis, & gratiæ in via, ita & mensura suppliciorum in infer-
 no iuxta mensuram criminum in via. Hoc est, quòd Deu-
 tero. 25. dicitur: Pro mensura peccati, erit & plagarum mo-
 dus. Et sic hoc in alijs peccatis omnibus, tamen in speciali
 Maleficis hoc conuenit, quòd ad Heb. 10. tangitur: Quanto
 magis putatis deteriora mereri supplicia, qui filium Dei
 conculcauerit. & sanguinem testamenti pollutum duxerit,
 in quo sanctificatus est. Hæc sunt propria Maleficarum,
 fidem abnegantium, & per diuinissimum sacramentum
 plurima maleficia, vt iam in secunda parte patebit exerce-
 tium.

Declarat

Declaratur in speciali Veritas præmissa: comparando
opera maleficarum ad alias superstitionis
species.

QVÆSTIO XVI.

Remissa denique veritas, quò ad enormita-
 tem criminum in maleficis probatur per
 comparationem ad alia opera Magorum &
 Diuinatorum. Nam cum quatuordecim sint
 species circa opera superstiosa, ex triplici
 genere Diuinationum. Quorum primū fit per manifestam
 Dæmonum inuocationem. Secundum per tacitam solam
 considerationē dispositionis, vel motus alicuius rei, vt syde-
 rum, dierum, horarum & huiusmodi. Tertium; per conside-
 rationem alicuius sphaeræ humani ad inquirendum aliquid
 occultum, quæ Sortium nomen habent.

Et species primi generis diuinationis, quæ fit per expref-
 sam Dæmonū inuocationē, sint Præstigiū, Diuinaio som-
 niorum Necromantia, Diuinaio pythonica, Geomantia, *Species expref-*
 Hydromantia, Aeromantia, Piromantia, & Ariolorum cul- *sa inuocatio*
 tus. Thom. secunda secundæ. q. 95. & 26. q. 5. igitur. & q. 5. *nis Dæmonū.*
 nec mirum. Species denique secundi generis Genethliaci, *Spatulamā-*
 Aruspices, Augures, Omen obseruantes, Chiromantia, & *tia.*
 Spatulamantia.

Species etiam tertij generis variantur, secundum omnia
 illa quæ Sortium nomen habent, ad inquirendum aliquid
 occultum, scilicet, per considerationem punctorum, festu-
 carum, figurarum in plumbo liquefactarum. Et de his Tho-
 m. vbi supra, & 26. quæst. 2. & q. 4. per totum.

Tamen hæc omnia crimina, maleficarum flagitia exce-
 dunt: quòd de præstantioribus speciebus deducitur: Vnde &
 de minoribus non difficultatur.

Nam in prima specie, vbi aliqui præstigiōsi quibusdam
 apparitionibus sensus humanos decipiunt, vt res corporalis
 aliter sentiatur per sensum visus aut tactus, vt in præceden-
 tibus tactum est de modo præstringendi. Maleficæ his non
 contentæ circa membra generatiuæ potentiz, illa interdum
 præstigiōsa apparitione auferendo, licet non in rerum ve-
 ritate, etiam ipsam generatiuam potentiam pluries auferūt,
 Quod malefici etiam sunt Præstigiatoris.

Originale est
causa omniū
causalitatis.

Figura in
plumbo liquo-
facta.

ne mulier concipere aut vir actum exercere valeat, etiam remanente membro: absq; praestigiosa illusionem potest conceptum, etiam abortum procurant, saepeque procurant eum innumeris aliis malis: in diuersis etiam formis bestiarum apparent, vt in superioribus patuit.

Maleficas esse Necromantices.

In secunda denique specie, quae & Necromantia dicitur, & fit per mortuorum apparitionem, vel locutionem, cum vt dicitur 3. libr. Eth. Nekros Graece, mors dicitur Latine, mantia vero diuinitio. Faciunt autem talia per sanguinem hominis, aut alicuius animalis, super quibusdam characteribus scientes Demone sanguinem amare, id est, eius effusionem, & peccata. Vnde fit vbi mortuos ab inferis se vocare putant, ad respondendum ad interrogata, Demones in eorum similitudinibus apparentes, talia exercent. Et huiusmodi artis erat illa magna Pythonissa, de qua 1. Reg. 28, quae ad instantiam Saulis Samuelem suscitauit.

De Pythonissa Saulis.

Nec ex hoc putet quis talia esse licita, quod Scriptura commemorat animam iusti Prophetae ab inferis vocatam, Sauli euentum futuri belli, etiam per mulierem Pythonissam apparuisse. Quia vt Aug. dicit ad Simplicianum: Non est absurdum credere aliqua dispensatione permillum fuisse, vt non dominante arte magica, vel potentia, sed dispensatione occulta, quae Pythonissam & Saulem latebat, se iusti spiritus ostenderet regis aspectibus, diuina cum sententia percussurus. Vel non verè spiritus Samuelis à sua requie est excitatus, sed aliquod phantasma, & illusio Daemonum imaginaria Diaboli machinationibus est facta, quam appellat Samuelem scriptura, sicut imagines solent suarum rerum nominibus appellari. Haec ex responsione cuiusdam argumeti, super questione. An diuinitio, quae fit inuocatione Demonum, sit illicita 2. secund. q. 95. ar. 4. Ad secundum. Sed si lectori placet, videat responsionem super vltimum argumentum questionis, An gradus prophetiae, sine in beatis in eadem summa. q. 174. Inspiciat etiam dictum Augustini. 26. q. 5. Nec mirum. Sed haec parum ad maleficarum opera, quae nullam in se retinent speciem pietatis, vt intuentium opera patet sanguinem innocentem fudere non cessantes, occulta quaeque Diabolice instructionibus manifestantes, nec viuus aut mortuis parcit, vbi animas cum corporibus interimunt.

In tertia denique specie, quae & somniorum diuinitio dicitur

De apparitione Spiritus Samuelis.

dicitur, dupliciter obseruatur. Primum, quando quis vitur somnis, vt valeat aliquid occultum inuestigare ex reuelatione malorum spirituum, cum quibus habentur pacta expressa, quando scilicet ad hoc inuocatur. Secundo vero, quando quis vitur somnis ad cognoscendum futura, secundum quod somnia procedunt ex reuelatione diuina, vel ex causa naturali intrinseca, vel extrinseca, quantum potest se extendere talis virtus, non erit illicita diuinitio. Hæc Thomas vbi supra.

Pro cuius intelligentia, vt Prædicatores nucleum ad minus habeant, notandum ad primum de Angelis: quod cum Angelus sit limitatae virtutis efficacius reuelare potest aliquid futurorum animae dispositam quam indispositam. Dispositio autem fit post sedationem motuum exteriorum & interiorum, vt quando silentes sunt noctes, & sedati sunt motus fumositarum, & hoc fit circa auroram, quando digestio est completa: & hoc dico de nobis peccatoribus similibus quibus Angeli ex diuina pietate ad prosecutionem officij aliqua reuelant, aut tempore studij in aurora intellectum de occultis scripturarum informant. Præsidet enim Angelus bonus intellectui, sicut Deus voluntati, & corpora caelestia nostris corporibus, alijs autem perfectioribus quibuscunque potest & quacumque hora reuelare vigilando & dormiendo. Quamuis & iuxta Philosophum in lib. de som. & vigil. sunt magis aptæ recipere reuelationes, vt dictum est, vno tempore, quam altero, prout ceteri Magi facere consueverunt.

Ad secundum nota, quod ex naturali sollicitudine naturae de regimine corporis contingit, quod quaedam futura habent causam naturalem in homine somnante: & tunc illa somnia seu visiones, sunt tantummodo signa, & non causae sicut ex parte Angeli dictum est, & hoc accidentium futurorum in homine, vt sanitatis, vel ægritudinis, vel periculi, &c. Et hæc est sententia Aristot. vbi supra. Quia natura representat in somniis animae aliquas dispositiones quae sunt in corde: ex quibus postea contingit infirmitas, vel aliud, vt si quis somniat de occupationibus igneis, signum est quod in eo predominatur cholera: si de aëris, vt de volatu & huiusmodi, signum est sanguinis: si aque, vel alterius liquoris aquei, signum est phlegmatis: si de terrenis signum est melancholicæ. Et ideo per somnia quandoque ianatur Medicus ad cognoscendum dispositiones corporis: (vt etiam dicit Philosophus in eodem libro.)

Angelica reuelationes.

De anima disposita ad reuelationes.

Naturales reuelationes.

Somnia secundum complexionem.

Somnia Maleficarum.

Sed hæc iterum leuia sunt, per comparationem ad somnia à maleficis superstitiosè obseruata. Nam si corporaliter, vt sup. tactum est, nolunt transferre, sed tantum imaginariè cernere, quæ à consodalibus maleficis perpetrantur, reponere se habet ad sinistrum latus in nomine sui Diaboli & omnium Dæmoniorum. Vnde fit, vt eis singula imaginaria visione repræsententur à simili. Si aliqua occulta scire pro se vel aliis hominibus volunt à Dæmonibus, per somnia instruantur, nõ per tacita, sed per expressa cum eis pacta inita. Nec iterum per quodcunque pactum, quocunque modo per aliquod sacrificium alicuius animalis, seu sacrilega deprecationis, aut cultus etiam latriæ exhibitionis, sed se ipsas in anima, & corpore Dæmonibus offerentes, fidem penitus sacrilego ore abnegantes. Nec his contentæ, etiam proprios aut alienos infantes Dæmonibus offerunt, aut interimunt, de quibus supra habitum est.

Oracula.

In quarta denique specie quæ per Pythones, à Python, Apolline, iuxta Isidorum, qui auctor diuinandi dicitur fuisse, exercetur, non per somnia, aut per mortuorum allocutionem, sed per viuos, vt in arreptitiis, qui sic arrepti à Dæmonibus, vel voluntariè, aut inuoluntariè, ad prædicendum tantummodò futura, & non ad alia flagitia perpetranda agitantur, qualis fuit illa puella de qua Acto. 16. clamando post Apostolos, quòd essent veri serui Dei. Vnde indignatus Paulus, impetrauit spiritui exire ab ea: Patet quòd modica sit comparatio per respectum ad maleficas & eorù opera, quæ vtiq; sic ob magnitudinem facinorum, & enormitatem criminum, iuxta Isidor. vt supra habitum est, nuncupantur.

Pythonis in actis Apostolorum.

Vnde causa breuitatis de aliis minoribus speciebus diuinationum hæc probare non expedit, vbi maiores excedere noscuntur. Nam vbi prædicatori placet applicare alias species, potest, vt Geomantiam, quæ fit circa corpus terre, vt in ferro vel lapide polito. Hydromantiam, quæ fit in aqua vel crystallo. Aeromantiam, quæ fit in aëre. Pyromantiam, quæ fit in igne. Axiolorum, quæ fit in visceribus animalium immolatorum in aris Dæmonum. Licet hæc omnes per expressam Dæmonum inuocationem fiant, nulla tamen est comparatio ad maleficia Maleficarum, cum ad nullum nomen hominum, iumentorum & terræ frugum tendunt directè, sed ad futurorum præcognitionem. De aliis etiam

Geomantia.
Hydromantia.
Aeromantia.
Pyromantia.
Axioli.

specie

speciebus diuinationum, quæ cum tacita inuocatione, & etiam per tacitum, vt sic pactum erga Dæmones praticantur, vt sunt Genethliaci, seu Astrologi, sic dicti propter naturalium considerationes. Auruspices, qui dies & horas obseruant. Augures, qui gustus & garritus auium, & Omen, quo verba hominum obseruant. Et Chyromantici, qui ex lineamenti manum aut spatulis animalium diuinant. Si cui placeat, inspiciat præceptorem Nider, circa secundum præceptum, & plura inueniet, quomodo sint licita, & quomodo non. Maleficarum verò opera nunquam sunt licita.

Genethliaci.
Auruspices.
Augures.
Omina.
Chyromantici.

Declaratio quarta decima, grauitatem criminis ad peccata quacunque Dæmonum comparando.

QVAESTIO XVII.

ED & tanta est earum facinorum magnitudo, quòd etiam malorum Angelorum peccata & ruinam excedunt. Et si in culpis, quomodo non & in infernalibus suppliciis. Maleficas peccata hoc quidem ad culpas demonstrare, cito Diabolus non est difficile variis rationibus. Primò: pares. nam licet coram peccatum sit irremissibile, hoc tamen non est propter magnitudinem criminis, habendo respectum ad eorù naturalia, & præcipue secundum opinionem illorù, qui dicunt, eos tantum in naturalibus & nunquam in gratuitis fuisse creatos. Et quia bonum gratiæ, excedit bonum naturæ, idè illorù peccata, qui à statu gratiæ cadunt, prout maleficæ fidem susceptam in baptismo abnegantes existunt, eorum vtiq; peccata excedunt. Si verò dicamus eos in gratia fuisse creatos, licet non confirmatos, sic etiam maleficæ, licet non creatæ in gratia tamen à gratia sponte ceciderunt, sicut & illi volentes peccauerunt.

Diabolos solum in naturalibus, non in gratuitis fuisse creatos.

Secundò demonstratur, nam licet eorum peccatum sit irremissibile variis de causis aliis, pura secundum Aug. quia nullo suggerente peccauerunt, idè nullo reparente redire debet. Vel secundum Damasc. contra Dei formam intellectu peccauerunt: & cognitio, quanto est nobilior, tanto peior est error. Seruus enim sciens voluntatem domini sui, &c. Vel

Cur Diaboli peccatum irremissibile.

Diabolus se mal tantum vertibilis. iterum secundum eundem Damasc. quia Angelus malus nō est susceptibilis pœnitentiæ, idēo nec veniæ, & hoc ex natura sua, quæ quia spiritualis, tantummodō semel est vertibilis, eō quod se totam conuertit: quod in homine non fit, vbi caro semper repugnat spiritui. Vel iterum, quia excelsō loco peccauit, vt in celo, homo autem in terra.

His tamen non obstantibus etus culpa in multis aliis minoratur comparatiuē ad maleficarum flagitia. Primō, in hoc, quod ille iuxta Anselmum, in quadam oratione nulla, præcedente delicti vindicta superbiens peccauit. Maleficæ verō post tantas pœnas sæpē multis aliis Maleficis inflicta, imō & post pœnas, quas percipiunt in Ecclesia, Diabolo occasione suæ ruinae inflictas, omnia hæc contemnūt, & nō ad minima peccata mortalia, vt ceteri peccatores, qui ex infirmitate aut malitia absque habitu malitiæ peccant, sed ex profunda cordis malitia ad horrenda flagitia properant.

Secundō, quia licet triplex sit status mali Angeli, innocentia culpa, & miseriæ seu pœnæ, ipse tamen sic ab innocentia semel tantum cecidit, vt ad illam nunquam restitutus fuit. Peccator autem ad innocentiam per baptismum restitutus iterum ab illo cadens multum profundatur. Et super omnes ipsæ maleficæ, vt earum flagitia demonstrant.

Tertiō ille contra creatorem, nos autem, & super omnes ipsæ maleficæ contra creatorem & redemptorem, &c.

Quartō ille dereliquit Deum permittentem, videlicet eum peccare, & non pietate eum prosequentem, nos autem, & super omnes ipsæ maleficæ, peccatis elongamur, à Deo permittente, & ex pietate nos continuō prosequente, & beneficiis plurimis nos præueniente.

Quintō ille præstat in malitia Deo reprobante, & suam gratiam non apponente, nos miseri currimus in illam malitiam, Deo continuē reuocante.

Sextō, ille manet obduratus ad punientem, nos obdurati ad blandientem. Et siambo contra Deum, tamen ille contra se requirit eum, nos contra pro nobis morientem, quem vt præmissimus, super omnes maleficæ dehouestantes offendant,

Solu

Solutiones argumentorum etiam declarant veritatem per comparationem.

AD argumenta. Ad primum patet responsio per ea, quæ in principio quæstionis tacta sunt. Vnde videlicet aliquid peccatū debet censei grauius altero, & quomodo peccata Maleficarum grauiora cunctis, quō ad culpā existat. Et aliud quō ad pœnam. Dicendam, quod sicut culpa Adæ, ita & eius pœna dupliciter consideratur. Vel quō ad personam, vel quō ad naturam totam, videlicet posteritatem ex eo sequutam. Primo modo sicut maiora peccata fuerūt post eum perpetrata, quia videlicet ipse solummodō peccauit, faciendo illud quod erat malum, non secundum se, sed quia prohibitum. Fornicationes verō, adulteria, & homicidia, vtroque modo mala sunt, scilicet secundum se, & quia prohibita, idēo etiam grauior pœna eis debetur.

Secundo verō modo, licet maxima pœna primum peccatum sequuta est, hoc tamen est per indirectum, in quantum videlicet per eū tota posteritas originali peccato fuit infecta, eō quod ipse primus parens omnium, pro quibus omnibus filius filius Dei satisfacere potuit potentia ordinata. Pro suo autem personali mediatorate diuina gratia pœnituit & saluatus per solutionem factam per Christū. Incomparabiliter aut peccata Maleficarum excedunt in grauitate, nō contētæ de suis personalibus peccatis, & perditionibus, cum etiam innumeras alias post se continuē trahunt.

Ad tertium dicendum ex præhibitis, quod hoc fuit per accidēs in peccato Adæ, quod maiore lætione intulit: hoc videlicet, quod naturam integram inuenit, & quod corruptam necessariō non voluntariē transfundere habuit, vnde non sequitur, quod ipsius peccatum simpliciter grauius ceteris fuit. Tum etiam, quia hæc idem etiam sequentia peccata fecissent, si talem naturam inuenissent: sicut & secundum mortale peccatum non grauat gratiam, eō quod illā non inuenit, priuaret, autem si illam inueniret. Hæc est solutio S. Tho. in 2. d. 2. ar. 2. in solutione secundi argumenti, quæ solutionem si quis ad plenum vult intelligere, habet considerate quod si Adam originalem iustitiam si præstitisset, non transfudisset in posteros prout Anselm. opinabatur: quia etiam aliquis eum peccare potuisset. Videantur dicta Doct. dicit. 20. An pueri in ore nati fuerint in gratia confirmati.

Item quoli. 10.

1 4

Adæ peccatū non excedit maleficarum criminum.

Adam si non peccasset, non qui nunc saluamur, saluati fuisset.

Diabolus in malo motu pœna peccauit.

Satum non peccauit in redemptionem.

An iidem qui nunc saluantur homines, saluati fuissent si Adam non peccasset.

Sequitur modus Prædicandi, contra quinque argumenta laicorum, quibus probare videntur sparsim quod Deus non permittat tantam potestatem Diabolo & maleficis, circa huiusmodi maleficia inferenda.

QVÆSTIO XVIII.

T denique prædicator prouidus supra certa argumenta laicorū, vel etiā peritoū uorundam, qui in tantum Maleficas esse negant quòd licet malitiā & potentia Dæmonis, ad inferendū ex suo desiderio huiusmodi mala, concedant, diuinam tamen permissionē sibi condescētē negant, nec volūt quòd Deus tanta fieri permittat. Et licet modū arguendi non habeāt, & in tenebris sicut cæci palpitant, iam vnum, iam alterum mediū tangendo, opus tamen est eorū assertiones ad quinque argumenta reducere. Ex quibus vtiq̄e omnes eorum cauillationes procedere possunt. Et primò, quòd Deus non permittat Diabolo sub tanta potestate sære in homines.

Verum ad maleficalem effectum à Dæmone per Maleficam procurandum, semper habet concurrere diuina permissio. Et arguitur quinq; argumentis quòd Deus nō permittit, vnde etiā maleficium nihil est in mundo. Et primum sumitur ex parte Dei. Secundum ex parte Diaboli. Tertium ex parte Maleficæ. Quartū ex parte morbi. Quintum ex parte Prædicatorū & Iudicum, quòd qui talia contra eas prædicant & iudicant, vtiq; nunquam securi essent.

Impossibilitas ex parte Dei

Primò sic, Deus punire potest hominem propter peccata, & punit gladio, fame, & mortalitate. Item diuersis alijs infirmitatibus varijs & innumeris, quibus humana conditio subiacer, vnde quia opus ei non est adiungere alias punitiones, ideo non permittit.

Ex parte Satana.

Secundò sic. Ex parte Diaboli, si vera essent quæ prædicantur, quòd videlicet vim generatiuam impedire posset, vt videlicet mulier non concipiat, vel si concipiat, q̄ abortum faciat

faciat vel si non abortum, quòd etiā post natos interficiat vtiq; sic perimere possent per totū mundum, & iterū posset dici, quòd opera Diaboli essent fortiora operibus Dei, scilicet sacram. nto matrimonij quod est opus Dei.

Tertiò ex parte hominis nā videmus si maleficium debet esse aliquid mundo, tūc aliquid homines plus alijs maleficiantur. De quo si queritur, vtiq̄e dicitur, hoc esse propter punitionē peccatorū, sed hoc est falsum, ergo & illud quod maleficia fiat in mūdo. Falsitas autē probatur ex eo, quia tunc maiores peccatores amplius punirentur, hoc est falsū, cum minus puniantur quam alij interdū iusti: quod etiam cernitur in pueris innocētibus: qui asseruntur maleficiati.

Ex parte Maleficæ.

Quartò potest addi & aliud argumentum ex parte Dei hoc quod quis impedire posset, & nō impedit, sed fieri permittit, vtiq̄e iudicatur ex sua voluntate processisse. Sed Deus cum sit summè bonus nō potest velle malū, ergo nō potest permittere vt fiat malum, quòd ipse impedire potest.

Item ex parte morbi: defectus & infirmitates quæ dicuntur maleficiales, similes etiam sunt defectibus & infirmitatibus naturalibus, id est, quæ ex natura defecta procedunt. Quòd enim aliquis claudicat, excecatur, vel rationem perdit, vel etiam moritur, ex defectu nature contingere possunt. Vnde non possunt securè maleficis ascribi.

Ex parte Maleficiorum.

Vltimò ex parte iudicum & prædicatorum, qui cum talia aduersus Maleficas prædicant & practican; vtiq̄e propter ingens odium à Maleficis contra eos cōceptum, nunquam essent securi.

Ex parte Iudicū & prædicatorum.

Sed contra argumenta sumantur ex questione prima; super tertium principale primæ partis tractatus, & proponatur illa quæ sunt magis ad populum, quomodo videlicet Deus permittit mala fieri, licet non velit malū fieri, permittit autem propter admirabile perfectionem vniuersi, quæ cōsideratur in hoc, quòd bona comandantur eminentius & magis placent, & sunt laudabiliora, dum comparantur malis. habentur ibi auctoritates. Item, profunda Dei diuine sapientia, iustitia & bonitatis relucet, quæ alias essent occulta.

Quomodo Deus faciat malum fieri.

Deus iuste permittit Angelos & primum hominē cadere.

Breuitè pro decisione quæstionis possunt colligi ex his, quæ ibi tanguntur varia documenta, pro informatione populi, videlicet, quòd Deus iuste duos casus permittit, scilicet:

Angelorum, & primorum parentum: qui cum sint maiores
omnibus alijs casibus non mirum si alijs minores permitta-
ent. Quomodo autem sint maiores, quod ad causalitatem, non
quod ad alias circumstantias, secundum quas peccata Male-
ficarum, vt in questione tangitur, & malorum Angelorum
& primorum parentum peccata excedant, & quare Deus iuste
permittit illos primos casus, tangitur in 2. q. ex quibus plura
colligere & dilatare potest ad suum placitum.

Sed ad respondendum super argumenta. Nam ad primu
cum dicitur: Deas sufficienter punit per naturales infirmi-
tates mortales, gladio & fame. Responderetur ex tribus. Pri-
mo, quod Deus non limitauit suam virtutem ad naturalem
processum, aut etiam ad influentias corporum celestium, vt
videlicet prater illa agere non possit, ideo & prater illa se-
pse non egit in punitionem peccaminum, mortalitates &
alia inferendo, prater omnem influentiam corporum, sicut
in punitione peccati superbie in Dauid super mortalitatem
infectam populo, propter populi numerationem, &c.

Secundo hoc vtiq; congruit diuine sapientie, quae cum
rebus omnibus sic administrat, vt eas proprijs modis
agere sinat. Ideo sicut non conuenit malitiam Demonis om-
nino impedire, sed potius decet ipsam permittere, vt agat
quantum ad bonum vniuersi spectare potest, licet continuo
etiam refrenatur per bonos Angelos, vt non tantum nocent,
quantum nocere vellent. Ita etiam non conuenit malitiam
humanam refrenare super ea, ad quae ex libertate arbitrij
potest, vt est fides abnegare, & seipsum Daemoni deuoue-
re, quae vtiq; facere in potestate sunt voluntatis humanae.
Ex quibus etiam duobus, cum Deus maxime offenditur, iu-
ste permittit ea quae a Malefica desiderantur, & propter
quae fides abnegatur, & ad quae Diaboli potentia se exten-
dit, vt est hominibus iumentis, & terrae frugibus posse nocere.

Tertio Deus iuste permittit illa mala fieri, per quae Dia-
bolus etiam per indirectum maxime torquetur, & summa
recipit displicentiam. Sed per illa mala, quae a Maleficis vir-
tute Demonum sunt per indirectum Diabolus maxime tor-
quetur, dum contra suam voluntatem Deus omnibus ma-
lis ad gloriam sui non nititur, ad fidei commendationem, ad
electorum purificationem, & cumulum meritorum vtiq;. Cer-
tum est causa, quae inter omnes displicentias, quas Diabolus ex

Deo non con-
uenit Diaboli
malitiam im-
pedire.

Etiam malis
Diaboli tor-
quetur.

superbia, quae semper contra Deum exigit, iuxta illud, Su-
perbia eorum qui te oderunt ascendit semper) haec praecipua
est, quia sibi displicet, quod Deus omnia sua machinamenta in
sui gloria, &c. conuertit. Iuste ergo Deus cuncta permittit.

Ad secundum superius responsum est: & debet respondere
ad duo, quae includuntur in argumento scilicet, quod non di-
citur Diabolus fortior Deo, nec eius factura, imò cernitur
quod minima virtutis existit, cum nihil possit nisi permis-
sione diuina, vnde eius virtus potest dici minima, compa-
randa ad diuinam permissionem, licet sit maxima compara-
do ad virtutes corporales, quas naturaliter excedit, iuxta il-
lud saepe allegatum. Non est potestas super terram, quae ei
valeat comparari. Job 41.

Alterum ad quod respondendum. Cur videlicet Deus po-
tius super vim generatiuam permittit maleficia fieri quam
super alios actus humanos. De quibus etiam supra tactum
est in materia de permissione diuina, sub titulo, Quomodo
Malefica vim generatiuam, & actum, Venereum impedire
possunt: Est enim hoc propter foeditatem illius actus. Et
quia originale peccatum inflictum ex culpa primorum pa-
rentum, per illum actum transfunditur: & exemplificatur
etiam de serpente, qui primum instrumentum Diaboli fuit, &c.

Ad tertium dicendum, quod sicut intentio & appetitus
Diaboli maior est ad tentandum bonos quam malos, licet
ex parte tectati magis tentat malos quam bonos, id est, quod
amplior habilitas est in malis, ad recipiendum retributionem
Demonis, quam sit in bonis. Ita etiam plus affectat laedere
bonos, quam malos, licet maiorem habilitatem laedendi in-
ueniret in malis quam in bonis. Et huius est ratio, quia le-
cundum Greg. quanto crebrius quis Diabolo se subijcit, tanto
intollerabiliorem sibi facit, vt ei reluctari non possit. Sed cum
mali crebrius se subijciant Diabolo, eis sit tentatio magis
intollerabilis & frequentior, cum non habeant scutum fidei
formatae, quo se tueantur. De quo scripto Apost. Eph. 6. In
omnibus sumetes scutum fidei, is quo possitis omnia tela ne-
quisti nigrae extinguere. Sed ex alia parte magis possi-
deat & acriter impugnat bonos, quam malos. Et ratio, quia cum iam
malos, non autem bonos, ideo magis conatur per tribulationem
trahere ad sui dominium iustos, quos non habeat, quam peccato-
res possessos: sicut aliquis princeps terrenus magis insurgit
contra

Cur generati-
ua vim Deus
permittit atque
pedire.

Cur Diabolus
plus affectat
laedere bonos
quam malos.

Scutum fidei
formatae.

contra

contra illum, qui plus auferre de iure suo, vel qui plus uocet regno, quam contra illos, qui non sibi contrariantur.

Quomodo Deus uolens & permittit mala.

Ad quartum, quod Deus permittit mala fieri, non uult tamen mala fieri, uita premissa, quae tacta sunt: Praedicator declarare potest per quinque signa uoluntatis diuinae, quae sunt, praecipuum, prohibitio, consilium, operatio, & permissio. Vide S. Thomam praecipue in prima parte quia ibi plinius declarat. q. 19. art. 12. Nam licet una sit uoluntas in Deo quae est ipse Deus, sicut & una eius essentia: tamen per respectum ad eius opera, iudicatur & significatur nobis eius uoluntas multipliciter, secundum quod Psalmus dicit: Magna opera Domini, exquisita in omnes uoluntates eius. Unde uoluntas in Deo distinguitur non ex parte rei, sed ex parte suorum effectuum ita ut uoluntas proprie dicta, dicatur uoluntas beneplaciti: & uoluntas metaphoricè dicta, dicatur uoluntas signi: in quantum uidelicet per signa & metaphora iudicatur nobis Deum hoc uellet.

In Deo uoluntas beneplaciti & signi.

A simili. Sicut paterfamilias unam habens in se uoluntatem, demonstrat illam quinque modis, scilicet per se, & per alium. Per se dupliciter, directè, & indirectè. Directè, cum aliud operatur, & tunc est operatio. Indirectè autè, quando non impedit operantem, sicut & in 4. Phisic. dicitur. Remouens & prohibens, est mouens per accidens Et quantum ad hoc, dicitur signum permissio. Per aliud autè declarat se paterfamilias aliquid uelle tripliciter. Vel in quantum ordinat aliquem ad aliquid faciendum necessariò, & prohibendo contrarium, & sic sunt praecipuum in praecipuis, & prohibitio in affirmatiuis & negatiuis praecipuis. Vel in quantum ordinat aliquem persuasue, ad aliqua consiliatiuè, & hoc pertinet ad consilium. Et sicut uoluntas humana manifestatur per haec quinque, sic & ipsius Dei. Quod. n. praecipuum prohibitio & consiliu dicatur uoluntas Dei, patet per illud Mat. 6. Fiat uoluntas tua, sicut in caelo & in terra, id est, ut in terra impleamus eius praecipua, uitemus prohibita, & impleamus pro posse consilia. Et similiter quod permissio & operatio dicatur Dei uoluntas. Patet per August. qui dicit in Euch. Nihil sit nisi omnipotens Deus fieri uelit, uel sinendo ut fiat, uel faciendo.

Quinque modis declarat homo uoluntatem.

Ad propositum, cum dicitur illud, quod quis impedire possit, & non impedit, iudicatur ex sua uoluntate processisse, uerum

uerum est. Sed eum inferitur, Deus est summè bonus, ergo non potest uelle mala fieri: uerum est, uoluntate beneplaciti, & per quatuor signa huius uoluntatis, quia non potest operari mala, nec percipere mala, nec ut non prohibeat mala, & persuadeat bona supererogationis, potest autem uelle permittere mala fieri.

Ad aliud, quomodo cernuntur infirmitates ab inuicem, ut una sit maleficialis, altera naturalis, puta ex defectu naturae. Respondetur quod variis modis. Primò medicorum iudicio. 2. 6. q. 5. Non licet. & q. 2. c. illud. ubi uerba August. ex secundo de doctrina Christ. Ad hoc genus superstitionis, pertinent omnes ligaturae & remedia, quae medicorum disciplina contènat, in quibuscùq; reb⁹ suspendèdis atq; ligandis. A simili: ubi medici ex circumstantiis, uidelicet ætate, cõplexione sana, & subito quasi in actu oculi immutata, & quò non ex defectu sanguinis, stomachi, aut labie, infirmitas acciderit. Indicant illam non ex defectu naturae, sed ab extrinseco accidisse. Et ab extrinseco, ubi non ex uenosa infectione quia sic sanguis & stomachus malis humorib⁹ esset repletus tunc ex sufficenti diuisione iudicant effectum esse maleficalem.

Quomodo distinguantur morbi maleficiales & naturales.

Medicorum iudicio.

Item secundo, cum eis existit incurabilis, ut nullis medicaminibus aeger potest uelari, imò potius cernunt ipsum aggruari. Tertio, quia sic subito interdum accidit, quod iudicium infirmi super hoc contingit.

Res gesta uni ex nobis innotuit. Nam quidam de optimatibus ciuitatis Spirensis, nimis ceruicose uoluntatis, uxore habuit intantum, ut cum ipse libens in omnib. complacere studeret, tamè in cunctis ferè suis effectiõnib. ei recalcitrabat, & uerbis contumeliosis semper ipsum molestare satagebat. Accidit inde ut domum ingressus quadam die cum mulier solito more contra se rixanti uerbis opprobriosis, & irae locum dare, & domo exire uolebat ipsa ostium per quod exire habebat, cursu ueloci anticipando obseruauit, & uociferando cõtestabatur, quò nisi eam uerberaret, nulla probitas aut honestas sibi inesset. Ad quae uerba grauius, ille manum non animo laedendi extendit, & ipsam expansis digitis, super spatulam leniter tangendo, subito ad terram collisus, omnem sensum perdidit, & per plures septimanas in lecto decubens grauissima infirmitate detentus fuit: Quia in re uideri potest, illam infirmitatem non ex naturali defectu, sed per maleficium

Alias habet Briganti.

lefcium mulieris sibi accidisse. Plura imò quàm innumera consimilia acta sunt, & multis innotuerunt.

Practica cognoscendi morbos maleficiales.

Sunt quidam qui per certam practicam experientiam capiunt per hunc modum. Nam plumbum liquefactum super infirmum tenent, & in scutellam plenam aque infundunt, & si imago aliqua condensata cernitur, tunc infirmitatem ex maleficio accidisse iudicant. Et quidam an talis imago opere Dæmonum an naturali virtute erumpat ubi interrogantur talia practicantes, respondere solent quod virtute Saturni super plumbum, quia alias malus existit, sicut Sol super aurum maleficium sua virtute ostendere solet. Sed quid de his sentiendum sit an videlicet practica licita sit an non, circa tertium principale huius tractatus tractabitur. Canonistis enim videtur licitum, vt vana vanis confundantur, licet Theologis omnimò contrarium videatur, cum non sint facienda mala, vt eveniant bona.

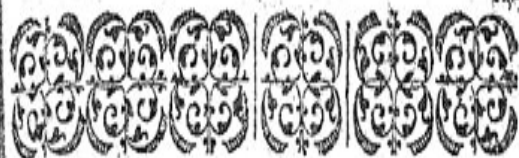
Ad vltimum ubi diuersa queruntur. Primò cur malefici non ditantur. Secundo, cur principibus eis fauentibus, ad perniciem omnium inimicorum ipsorum non cooperantur. Tertio, cur Prædicatoribus & aliis eos persequentibus non nocere valeant. Ad primum dicendū quòd ideo vt plurimū Malefici nō ditantur, vt iuxta complacentiam Dæmonis, in contumeliam creatoris, quantum possibile est, pro viliſſimo precio emantur. Et secundo ne in diuitiis noſcentur.

Cur Malefica non ditentur.

Cur Malefica principibus nō nocent.

Ad secundum cur principibus non nocent, causa est manifesta, quia quantum in ipsis est, hoc fit, vt ipsos in amicitia retineant. Et si queritur, cur eorum inimicis non nocent. Respondetur, quia bonus Angelus ex altera parte hoc maleficium impedit. Iuxta illud Danielis: Princeps Persarum restitit mihi viginti vna diebus. Vide Doctorem in secundo sententiarum. An inter bonos Angelos sit pugna & qualiter. Ad tertium dicitur quòd ideo nec inquisitoribus, aut aliis officialibus nocere possunt, quia publica iustitia vitur. Exempla varia ad hoc possunt adduci, sed temporis prolixitas non patitur.

SECVN

SECVNDA PARS

MALLEI MALEFICARVM MODVM IN MALEFICIIS

INFERENDIS, ATQVE

amouendis feliciter

pertractans.

Duabus solum questionibus, multis tamen capitibus diuisis, absoluta.

QVÆSTIO PRIMA.

Quibus maleficus nocere non potest.

Secunda pars principalis huius operis, quia est de modo procedendi, quia maleficis pro maleficiis inferendis obseruatur. Et per decem & octo capitula distinguuntur: cum duabus duntaxat

Partitio sub sequentis secunda huius partis.

difficultatibus: Quarum vna in principio super remedia præseruatiua, vt videlicet quis maleficiari non possit, altera sine super remedia mouentia maleficia, & per quæ maleficiari curari possunt. Cum secundum Philosophum in 4. Physic. remouens & prohibens concidunt, & sunt causæ per accidens, ideo vt per hæc totale fundamentum huius horrendæ hæresis habeatur.

Circa duo principaliter insistendum erit. Primo circa introitum earum, & professionem sacrilegam. Secundo, circa progressum in modum operandi, & horrendam obseruatiam. Tertio, impedimenta salubria, contra earum maleficia, & remedia præseruatiua. Et quia in mortali iam laboramus materia, vnde argumentis variis & declarationibus

bique insistere opus non est, cum ea qua per capitula sequentur sint per precedentes quaestiones sufficienter discussa. Ideo precamur in Deo lectorem, ne demonstratione in omnibus quaerat ubi accommodata sufficit probabilitas, ea deducendo, quae constant, aut visus vel auditus propria experientia, aut fide dignorum relatibus esse vera.

Circa primū autem duo principaliter tanguntur. Primò diversi modi ipsius Dæmonis alligandi. Secundo diversi modi ipsarum heresim profitendi. Circa secundum vero sex per ordinem tanguntur, quò ad modum procedendi & curandi. Quia primo de his, quæ à maleficis pro se & suis corporibus practicantur. Secundo de his, quæ erga alios homines operantur. Tertio de his quæ erga bestias. Et quarto de his quibus terra frugibus nocent. Quinto de maleficio tantummodo virorum, quibus videlicet maleficiis tantummodo viri, & nō mulieres insunt. Sexto de quaestione super maleficia amouēda, & quibus modis curātur maleficiari. Est ergo prima quaestio, per decē & octo capitula distincta, cum totidem modis in suis ritibus variantur & multiplicantur.

Vtū quis possit per bonos Angelos ita beneficiari, quòd à Maleficis per quoscunque infra scriptos modos non valeant maleficiari. Et videtur quòd non, eo quòd per precedentia declaratum est, etiam innocios & innocentes, & iustos, pluries à Dæmonibus affigi, vt Job, & plures pueri innocentes, qui cernuntur maleficiari, cum aliis multis iustis licet non aequaliter vt peccatores, eo quòd non in perditionem suarū animarū quamuis bonis fortunæ, & corporum affigatur. In cōtrariū est maleficiari falsio, quòd videlicet nō omnes lædere valeāt, sed tantummodò illos, quos cernūt ex informatione Dæmonū, diuino auxilio destitutos. Responso.

De custodia Angelorum.

Tria genera hominum tuis à maleficiis Ceremonias Ecclesia obseruantes tui.

Tria sunt genera hominum beneficiari à Deo, quibus illud pessimum genus suis maleficiis nocere non potest. Et primi sunt qui publicam contra eos iustitiam exercent, aut officio aliquo publico aduersus eos insunt. Secundi, qui de ritibus Ecclesie seruatis & veneratis, vt per aquæ benedictæ aspersionem, per salis consecrati sumptionem, per candelabrum in die purificationis, & frondium, in die palmarum consecratorum, usum licitū, cum ad hoc talia Ecclesia exorcizat vt vires Dæmonis imminuant, se muniat, de quibus modis patebit. Tertij sunt, qui per sanctos Angelos

fos variis & infinitis modis beneficiantur.

Cur magistra tua à maleficiis tuis.

De primis ratio datur, & per varia acta & gesta comprobatur, quia enim omnis potestas à Deo est, & gladiū tenet iuxta Apostolum, in vindictam malorum & retributionem bonorum, non mirum, quòd tunc Angelica potestate Dæmones arcentur, quando iustitia in vindictam illius horrendi criminis exercetur.

Notant ad idem Doctores, quòd quia potestas Dæmonis quinque modis impeditur, in toto vel in parte. Primò per terminum suæ potestatis à Deo impositum, de quo Job. 1. & 2. tangitur. Et de illo, de quo in Formic. Nider legitur, qui iudici falsus fuerat, quòd aū quidā ipsū inuocasset, vt inimicū suū vita priuaret aut in corpore læderet: vel ictu fulminis interimeret, cū vocassē Dæmonē, ait, vt eius auxilio talia perpetrarem. Respōdit mihi quòd neutrum facere posset, habet, inquit, fidem bonam, & diligenter se signo crucis munit, idcirco nō in corpore, sed in vndecima parte fructuum suorum in campo, si libet ei nocere possum.

Præfixa potestas Diaboli.

Fidem munit, sūt signo crucis munit.

Secundo impeditur per impedimētū exterius adhibitū, vt in Asina Balaam. Nu. 22. Tertio per miraculū possibilitatis exterius factum. Et sunt qui ex singulari priuilegio beneficiantur: De quo tertiu genus hominū, quòd & maleficiari nō potest, iā inferius patebit. Quarto per Dei iudiciū, singulariter disponentis per obstaculū boni Angeli, vnde Asmodeo interficiente sponso Saræ virginis, aō autem Tobiam.

Quinto interdum per cautelam sui ipsius: quia non vult interdum Diabolus lædere vt peius inde sequatur, vt cum excommunicatos vexare posset, sicut & Corinthum, quem vexauit excommunicatum. 1. Cor. 5. tamen non facit, vt fidem Ecclesie in clauium potestate eneruet. Ideò à simili etiam dicere possumus, quòd etiam si diuina virtute non arcerentur, quando publica iustitia exercetur, adhuc tamen sapē manum seu protectionem à maleficis voluntariè retrahunt, quia vel timent earum conuersionem, vel quia considerant & accelerant earum damnationem.

Maleficarum artes eruntur quam primum à magistratu capiuntur.

Actis deniq; & gestis hæc cōprobatur. Nam & præfatus Doctor refert, quòd malefici verbo & experientia testimonij dederūt, quòd eò ipso, quo per Reipublice iustitiæ officiales capiuntur, statim omnis maleficorum exeruatur potestas. Vnde & quidam Iudex Petrus nomine, de quo & supra

métio facta est, cum quédam maleficum staldin nomine, per suos famulos rapere voluisset, tantus tremor eorum manibus incensus fuit, & naribus rã malus sceror illapsus, ut terè desperarent an maleficum inuadere auerent. Quibus dum Index inperasset, securè miserum inuadite, quia publica tactus iustitia, omnes vires perdet suã nequitia: & ita rei probauit eventus: nam captus & incineratus fuit propter plurima ab eo perpetrata maleficia, qua sparsim, hinc inde posita sunt & accen modata diuersis materiis.

Inquisitoribus Sed & plura, quæ nobis inquisitoribus in officio inquisitionis laborantibus contigerunt, si recitari experiret, vtiq; spiritum h. stois in admirationem verterent. Sed quia laus in or. proprio fordescit, potius expedit silentio præterire, quam notam inanis gloriæ incurere: illis dustaxat exceptis, quæ eadè in lucem prodierunt, quod celeri nõ possunt.

In oppido nempe Ravenspurg, dum à consulis maleficæ incineranda interrogarentur, cur nobis inquisitoribus aliqua maleficia, sicut aliis hominibus non intulissent. Respondunt Licet pluries hoc facere attentas sent, non tamen potuerunt. Et de causa inquireribus respondebant se necesse, nisi quòd à Damonibus informati fuissent. Quoties enim nocturnis & diurnis temporibus nobis infesti fuerunt quatrat: nõ sufficitus, iam vt simia, com iam vt canes, aut capra suis clamoribus & insultibus nos inquietarēt de nocte, ad orationes, licet indeuotas, fugientibus extra fenestrã loci, quæ tamen in tanta altitudine erat, quòd nisi per longinuas scaldas quis adire potuisset: idu validissimo quasi ad caput de directo percutiebat, acus linteo, quo caput regeretur infestis: sic etiã à nobis sùgerantibus reperiebantur, quasi illos capiti nostro immittere voluissent. Sed laus altissimo, qui sua pietate, absque meritis hostis, nos tãquã publicos iustitiæ fidei indignos famulos præseruauit.

De secundis verò, ratio in se patet. Nam ad hoc exorcizantur ab Ecclesia, & omnino sunt efficacissima remedia ad præseruandum se ab insultibus Maleficarum.

Quod si queritur, per quem modum quis se munire debeat, de illis primò de his quæ absq; allegationibus sacrorum verborum fuerint, & demum de ipsis sacris carminibus. Nam de primis licitum est aqua benedicta etiam quæcunque honesta loca hominũ & tum necrum cū inuocatione

Sanctissimæ Trinitatis, & Oratione Dominica, in saluationem hominum & iumentorum aspergere. Sic enim in Exorcismo dicitur, vt vbicunque aspersa fuerit, careat omni immunditia, liberetur à noxa, non illic resideat spiritus pestilens, &c. Homines enim & iumenta saluat Dominus, iuxta Prophetam, vnumquodque pro modulo suo.

Secundò, sicut primum de necessitate, ita hoc secundò, licet cereũ benedictum accendere est de cõgruitate aspergere, videlicet cū tali cereo loca inhabitantia. Tertiò herbis cõsecratas adiungere, vel fumicare, cum illis habitaculis in aliquo loco occulto coniunge plurimum expedit.

Sic enim in ciuitate Spirensi, anno eodem, quo hic liber est inchoatus, contigit, quòd dum quadam deuota mulier, cum quadam suspecta malefica verba habuisset, iuxta morem muliercularum mutuo rixantium rixosa, de nocte tamen, cum paruulũ lactantẽ cunis imponere voluisset, & mēte reuoluens ea quæ de die cū suspecta malefica peregisset timens de periculo pueri, herbas benedictas puero supposuit, aqua similia aspersit, sal exorcizatũ ori parum inmisit, eumq; signo crucis munivit, & cunabulum diligenter alligauit. Et ecce circa medium noctis vagientẽ puerum audiuit, & dum iuxta morem, puerum contrãtate & cunabulũ in altum prope lectum positum mouere voluisset, cunabulum quidem mouit, sed puerum contrãtate, quia ab erat, non potuit: tremens paupercula, & de pueri amissione vehementer dolens, lumine accenso, paruulum vagientem sub lectica & in angulo, siue tamen latione reperit.

Qua in re perpendi potest, quanta infu exorcismis Ecclesiæ aduersus insidias Diaboli vitas. Et quæ insuper omnipotentis Dei clementia & sapientia, quæ attingit à fine vsque ad finem, fortiter disponit etiam, istarum pestilentiõum hominum & Damonum maleficia suauiter, vt vbi querunt fidem imminuere & infirmare, eandem in multorum cordibus firment, & radice validius. Vititates enim plurimæ fidelibus ex huiusmodi malis procedunt: vbi sic fides roboratur, Damonis malitia impicitur, Dei misericordia, & potestas manifestatur, homines ad sui custodiam actuantur, & ad reuetendam Christi passionem, & carceronas Ecclesiæ accendantur.

Illis etiam diebus Sculterus cuiusdam villæ *viesentha*

Aqua benedicta ad quid ordinatur.

Cereum benedictum.

Herba cõsecrata.

Vis salis bene-
dicti.

dū gravissimis doloribus & torsionibus corporis esset ma-
lesciatus, & quod per maleficia sibi contigisset, non tam ab
aliis Maleficiis, quantum & per experientiam edoctus fuit,
Dixit enim quod singulis Dominicis diebus se munire cum
sumptione salis, & aqua benedictæ solebat, & quia vno die
propter cuiusdam celebrandas obmiserat nuptias, eodem
etiam die maleficiatus fuit.

Statim hyp-
casmus in-
telligi.

Quid denique de illo in Ravenspurg. cum à Diabolo in
forma vnius mulieris, ad carnalē actum sollicitaretur, ille
plurimū anxius, dum desistere nollet Diabolus, illi pauperi,
in mentem venit, ut sumptione salis prout in prædicatione
audierat, se munire deberet: vnde cum ad introitum flube
sal benedictū impulisset mulier terrore vultu eum inspe-
xit: & quis Diabolorum ipsum de hoc docuisset imprope-
rando, subito disparuit. Vbi diabolus per se in effigie Male-
ficæ, aut cum præsentia corporali maleficæ affuerat, tum
vtrunque facere, Deo permittente, potest.

Missæ operatio

Sed & illi tres socij per viam ambulantes, duo eorum
ictu fulminis percussi fuerant, & tertius territus, cum voces
in aëre clamantes audisset. Percuriamus & illum, altera vox
eūa respondisset, Non possumus, quia hodiē Verbum caro
factum est audivit: intellexerat q̄ ea de causa, quod Missā
audierat, & in fine Missæ, Euangelium Ioan. In principio e-
rat Verbum, &c. audivisset ideo præservatus fuit.

Virginitatis crucis.

Sed & per sacra verba corpori alligata, quod miro modo
sunt præservativa, dummodo septē cōditiones in ipsis seruen-
tur. De quibus & in vitima quæstione huius secundæ partis
mentio fiet: eo quod de remediis sanatiuis, sicut hic de reme-
diis præservatiuis tractabitur. Et illa sacra verba nō solū ad
præservandum, sed etiam ad curandum maleficiatos tendāt.

Cylosi dō
Augusti.

Plurimum autem sunt præservativa locorum hominū
& iumentorum, verba tituli triumphalis nostri Salvatoris,
dum scilicet per quatuor partes loci, in modum crucis in-
scribuntur: Iesus † Nazarenus †, Rex † Iudeorum †, vel e-
tiam inuocando nomen virginis Mariæ, aut Euangelistarū
aut verba Iohannis, Verbum caro factum est.

Tertium vero genus quod à maleficiis lædi nō potest, est
linguæ virtus, ut pote præcipua angelica custodia munitū
in cōis & externis. Internis, per gratiæ infusionē, externis
per cœlestium virtutum, id est, per motores orbium
cœlestium

cœlestiū protectionē: Et hoc quidē genus in duabus specie-
bus electorū diuersificatur: quia vel minuitur contra omnia
genera Maleficorū, itaq̄ in nullo lædi possūt vel q̄ præcipue
circa generatiuam potentiam, ita castificētur ab ipsis bonis
Angelis, sicut mali spiritus quosdā malos homines vel inflā-
mant circa vnam vel iustigidaant circa aliā, per sua maleficia.

Primum de interiori & exteriori protectione quod ad gra-
tiam, & quod ad influentias corporum cœlestium sic decla-
ratur. Nam licet Deus per se gratiam infundat menti no-
stræ, ita quod nulli creaturæ potestas ad talem infusionem
se extendere potest, iuxta illud: Gratiam & gloriam dabit
Dominus: tamen dispositiue, ut tradit S. Tho. in quodam
loco, super tertium sent. quando Deus aliquam notabilem
gratiam vult infundere Angelus bonus cooperatur.

Angelus coop-
eratur ad
gratiæ infusio-
nem.

Et hoc est id quod Dionysius præterdit, 4. cap. de Diui-
nis nominibus. Hæc est lex Diuinitatis immutabiliter: sta-
bilita, ut ima à summis per media perficiantur, ita quod
quicquid boni, à fonte totius bonitatis in nos emanat, ro-
tū per ministeriū bonorū Angelorū. Habemus exempla cū-
rationibus. Nam licet ad verbi Dei conceptionem, in virgine
beatissima, per quam Deus homo factus est, sola diuina
virtus efficienter affuerit, tamen Angelico ministerio mens
virginis per salutationē, & per intellectus conformationem
& informationem, multum exercitata, & ad bonum prædis-
posita fuit. Ratione: nam & præfati Doctoris sententia est, q̄
in homine sunt tria, ut videmus, ut scilicet, voluntas, intel-
lectus, & potentia, aliæ interiores & exteriores affixæ mem-
bris & organis corporalibus. In primū solus Deus agere va-
leat: quia cor Regis in manu Domini dispositione Angelus
bonus, in quantum intellectum ad veri & boni agnitionem
amplius illuminat, ita quod in secundum & Deus & Angelus
bonus agere possunt illuminando. Et in tertium similiter
bonus angelus ad bonum, & malus Angelus licet Deo per-
mittente, immisiones malas imprimere potest. Tamen in
potestate humane voluntatis est, tales immisiones factas
acceptare, vel refutare, quas etiam semper homo cum Dei
inocata gratia potest propulsare.

Angelus præ-
dispositus S.
Mariam in
conceptionem
Christi.

De exteriori etiam custodia, quæ per motores orbium à
Deo cōmunicatur, est cōmunis traditio, & magis consona,
tā sacre pagine, quam Philosophiæ naturali, q̄ omnia cor-
porum.

Quid sint motus orbium & virtutes caelorum.
 pora caelestia mouetur virtute Angelica. & dicuntur motus res orbium à Christo, & ab Ecclesia Virtutes caelorum vocantur, & consequenter à caelestibus influentis, omnia huius mundi corporalia reguntur, teste Philo. 1. metaph. Quare & dicere possumus, cum Deus singularem habet potentiam de suis electis, licet quosdam malis huius vitae, scilicet peccatibus subiicit, quosdam tamen ita praeseruat, quod in nullo laedi possunt. Et hoc donum recipiunt vel ab Angelis bonis, ipsi ad custodiam à Deo deputatis, vel ex influentis caelestium corporum, seu à motoribus ipsorum orbium.

Castificati ab Angelis.

Insuper notandum, quod licet aliqui contra omnia malefici muniatur, aliqui verò contra aliqua, & non contra omnia, sunt tamen aliqui, qui singulariter à bonis Angelis super vim generatiuam ita castificantur, quod nullo modo à malis maleficiari circa illam potentiam possunt: Sed de his scribere videtur in parte superfluum, licet in parte foret necessarium, propter hoc, quod isti qui circa potentiam generatiuam maleficiantur, idè delinuntur Angelica custodia, quod vel semper sunt in mortali peccato, vel nimis libidinose affectu illis spurcitiis insistant. Vnde etiam in prima parte operis tactum est, quod Deus amplius permittit potentiam illam maleficiari, nedum propter eius turpitudinem, quantum etiam propter hoc, quod corruptio primi parentis sub originali contagione, in totum genus humanum traducitur.

De S. Sereno ab Angelo sanctificato.

Dicamus tamè pauca, qualiter bonus angelus interdum viros iustos & sanctos beneficiet, & praecipue circa vim generatiuam. Nam ita factum est de S. Sereno Abbat'e, de quo refert Cassianus in collatione patrum, collatione abbatis sereniprima. Hic, inquit, pro interna cordis arq; animae castitate, nocturnis diuinisq; precibus, ieiuniis quoque atque vigiliis infatigabiliter insistens, cunctos actus carnalis concupiscentiae, tandem per diuinam gratiam, se extinxisse percepit. Deinde, maiori Zelo castitatis succensus, praefatis visis remediis à Deo Optimo Maximo petiit, nimirum, ut interioris hominis castitas in suum corpus rediret. Dei dono, postmodum autem veniens ad eum Angelus Domini in visione nocturna seorsum velut aperiens ventrem, quandam ignitam carnem cum nuda visceribus euellens, suisq; omnia ut fuerant locis iare restituit. Ecce, inquit, incentiua carnis tuae abscissa sunt, & obtinuisse te noueris hodierna die perpetuam

tiam corporis puritatem, iuxta votum, quo poposcisti, ut ne ipse quidem naturali motu, qui etiam in paruulis atque lactentibus excitatur, ulterius pungaris.

Sic etiam de beato Equitio abbate, dicit beatus Gregorius. 1. lib. dialog. Hunc, inquit, cum iuuentutis suae tempore acere certamen carnis incentiua fatigaret, ipsam suae tentationis angustiae, ad orationis studium solertiolem fecerunt. Cumque hac in re ab omnipotenti Deo remedium continuis precibus quereret, nocte quadam adstante Angelo eunuchati se vidit, eiusq; visione, apparuit, quod hominem motu ex genitalibus membris abscinderet: atque ex eo tempore ita fuit alienus à tentatione, ac si sexum non haberet in corpore. Ecce, quale beneficium castificationis, qua virtute fretus, ex Dei omnipotentis auxilio, ut vitis antè praerata caepit postmodum foeminis praesse.

Ita in vitis patrum eorum, quos S. Hieronymus vir religiosissimus collegit, in libro suo quem Paradisum nominat, meminit cuiusdam S. Patris, & mouzchi quem Heliam vocat, hic misericordia motus trecentas foeminas in monasterium collegit, & regere coepit. Transacto autem biennio, iam triginta annos habens vitae, tentatus à carne in eremum fugit, ubi biduo ieiunans orans, ait: Domine Deus, aut occide me, aut libera me ab hac tentatione. Vespere igitur somnus ei ircepit, & tres Angelos ad se venire vidit, quibus, quarentibus, cur à monasterio virginum fugisset, nec ille praerecundia responderè auderet, dixerunt Angeli. Si liberaberis, non redibis curam foeminarum gerendo? Respondit ille quod lubens. Tuè illi iuramentum ab eo excipientes, quod exegerant, eum eunucharunt. Nam vnus manus, alter pedes, tertius nouacula, testiculos eius visus est abscindere: non quod ita verè esset, sed quia ita esse videbatur, quarecibusque an remedium sentiret, respondit ille se plurimum exoneratum. Vnde quinta die ad lugètes foeminas rediit, & per quadraginta annos quibus superuixit, nec pristinae tentationis deinceps scintillam sensit.

Non minus beneficium collatum esse legimus beato Thomae Doctore nostri ordinis, qui à consanguineis propter ingressum dicti ordinis incarceratus, ut per meretricem seduceretur, ad seculum retatus est, quae per consanguinam os immisilla veste, & ornamento copiosissimo, cum Doctore eam intus hinc,

De S. Equitio ab Angelo eunuchato.

S. Hieronymus Parmisus.

Abbas trecentarum monasterii castratur ab Angelis.

S. Thomas Doctor eiusque castitatis ab Angelis iudicatur.

ad materialem ignem concurrat. titionem ignitum arripit & suggestricem ignitæ libidinis è carcere fugavit, & oratione statim pro castitatis dono prostratus, obdormiavit, ubi duo Angeli ei apparuerunt, dicentes: Ecce Dei ex parte te cingimus cingulo castitatis, quod nulla possit de cætero impugnatione dissolui, & quod humana virtute meritis non acquiritur, ex parte Dei confertur ex dono: Sensit igitur cincturam, scilicet, tactus cincturæ, & exclamando euigilavit. Deincepsq; tanto munere castitatis se dorarum sensit, ut ab eodem tempore omnem abhorreret luxuriam, ut nec sine necessitate feminis colloqui posset, sed perfecta castitate polleret. Hæc ex Formicario Nider.

Distributio eorum que sequuntur.

His igitur tribus generibus hominum redemptis nemo securus à maleficis: quin ex decem & octo modis infra scriptis, aut maleficiatur, aut ad maleficium tentatur & incitatur, de quibus per ordinem priuò est differendum, ut post clarior, quibus remediis maleficiaci possint reuelari discutiatur, & ut eò clarior pateat ipsi decem & octo modi, per totidem capitula deducuntur: ut primo circa maleficarum introitum pateant diuersi modi, per quos ipsæ maleficæ innocuas iuueneculas in augmentum illius perfidie attrahunt. Secundò, de modo sacrilegæ professionis earum, ubi & quædam declaratio homagij præstadi ipsi diabolo inducitur. Tertio, de modo quo localiter transferuntur in corpore, vel in spiritu. Et quarto quo modo se incubis Dæmonibus subiciunt. Quintò de modo generali prout per Sacramenta Ecclesiæ sua maleficia exercent, & in speciali de modo, quo demptis corporibus celestibus, quascumq; creaturas, Deo permittente, inficere solent. Sextò, de modo quo vim generatiuam impedire solent. Septimò, super modum, quo membra virilia auferre prestigiosa arte solent. Octauò, super modum quo homines in bestiales formas transmutare solent. Nouò, super modum quo Dæmones in uerba sive lafione exhibent, quando prestigiosas apparitiones operantur. Decimò, super modum quo Dæmones operatione maleficarum, homines interdum substantiatur inhabitant. Undecimò, quod omne genus infirmitatis inficere solent & hoc in generalia. Duodecimo, de quibuslibet infirmitatibus in speciali. Decimo tertio, super modum quo obfreticos manibus, maiora casina inferunt, dum infantes aut herimunt, aut Dæmonibus exetrandò offerunt. Decimo quarto

mo quarto, super modum quo iumentis varia nocumenta inferunt. Decimo quinto super modum quo grandines & fulgura fulminare & super homines, iumenta solent. Decimo sexto, decimo septimo, & decimo octauo, super tres modos quo tantum viri, & non mulieres maleficiis sunt intenti. Post hæc sequetur questio super modos tollendi huiusmodi maleficia.

Nec æstimat, quis funditus horum notitiam capere, pro eò quod varij modi super varia maleficia inferenda recitantur. Hoc enim & modicum utile, imò fortassis & nocere possit: neque enim prohibiti libri Necromantie hic inferuntur, cum hoc genus superstitionis, non libris aut à doctis, sed omnino ab imperitis practicentur: vnum habens fundamentum, dum illud non exprimitur, aut practicatur, impossibile sit aliquem maleficis ut maleficum insistere.

Recitantur autem hic modi in superficie, ut eorum opera non incredibilia videantur, sicut hucusq; magnam fidei contumeliam, & ipsorum maleficorum augmentum actum est. Quod si aliquis ex præhabitis, cum dictum est, aliquos præseruari per influentias corporum celestium, ut maleficiaci nullo modo possint, velit hoc etiam attribuere illis influentiis, dum aliqui maleficiantur, quasi quædam necessitas iohi sit, siue ad præseruandum à maleficiis, siue ad inferendum ab illis talis non rectè mentem Doctorum saperet variis respectibus.

An influentia astrorum præseruent à maleficiis.

Primo, quia enim tria sunt, quæ à tribus celestibus causis dirigi possunt, scilicet, voluntatis, intellectus actus, & corporalia. Et primum, ut supra tactum est, à solo Deo, & immediate dirigitur. Secundum verò ab Angelo. Tertium à celesti corpore, sicut dirigitur, non tamen necessitatur.

Secundò, quia ex dictis manifestum est, quod electiones & voluntates immediate à Deo, diriguntur iuxta Apostolum: Deus est, qui operatur in nobis velle & perficere: pro bona voluntate: & cognitio humana intellectiva, à Deo, mediantibus Angelis ordinatur. Ideò etiam corporalia quæcunque siue sint interiora, ut virtutes & scientiæ acquirere per corporales potèntias interiores siue sint exterioræ, ut sanitates & egritudines à celestibus corporibus, mediantibus Angelis dispensantur: Quod Dionysius raga in quo capite de diuin. nominibus quod corpora celestia sunt eorum, quæ in hoc

do sunt, tamē hæc sunt intelligenda quo ad sanitates, & ægritudines naturales. Hæc autē ægritudines, cum sint super naturales, propter De nonis potētiam, quæ illas Deo permittēte infert, idēō nō possumus dicere, quōd ex influentiis corporum cœlestium contingat, quōd aliquis maleficiatur, sicut bene dici potest, quōd ex influentiis corporum cœlestium est, quōd aliquis maleficiari non potest.

Et si dicitur, quōd opposita habent fieri circa idem & sicut propositum in proposito, ita oppositū in opposito. Respondetur quōd vbi aliquis præseruatur virtute corporum cœlestium ab infirmitatibus his super naturalibus, hoc nō fit virtute corporum cœlestium immediatē, sed virtute Angelica, quæ illam influentiam confortare potest, vt inimicus suis maleficiis non possit super eam præualere: & virtus illa angelica potest derivari, vel à motore orbis cœlestis: vt si iam in puncto quis mori deberet, super periodo naturali, Deus sua potentia, qui semper per medias causas huius nodi operatur, hoc immutare potest, virtutem conseruatiuam pro defectu naturæ immittendo, & eius influentię. Ita & dicere possumus de eo qui maleficiari posset, quōd etiam tali modo à maleficiis præseruatur, vel fit talis præseruatio ab Angelo ad custodiendum deputato, quæ etiam præcipua est inter omnes custodias.

*Iustus sterilis
quis.*

Et quōd dicitur Hierem. 21. Scribe virum iustum sterile, qui in diebus suis non prosperatur. Hoc intelligitur quantum ad electiones volūtaris, in quibus homo vnus prosperatur, alias non quōd etiam eōtingere possit ex influentiis corporum cœlestium. Vbi gratia, Aliquis inclinatur ex impressione corporum cœlestium ad aliquas electiones vitales, vt de ingressa religionis vel huius. Et cum ex lumine illuminatur eius intellectus ad eadem agenda, & ex diuina operatione inclinatur eius voluntas ad hoc prosequendum, talis dicitur bene prosperari: vel etiam quādo quis inclinatur ad aliquā artem, vel ad aliquā vitale practicandam. E contra dicitur malē fortunatus, quando ex superioribus causis a l. contraria eius electio inclinatur.

De quibus sanctis & multis aliis loquitur sanctus Thomas, in sum. contra Gentil. libro tertio, & in plerisque aliis locis, quomodo loquitur dicere aliquem esse bonē, vel malē natū, bonē vel malē fortunatū, bonē vel malē gubernatū & custō

custoditum, Quia ex dispositione relicta à corpore cœlesti dicitur aliquis bonē vel malē natus, & sic etiam fortunatus secundum verō quod ab Angelo illuminatur, dicitur bonē custoditus, & non malē, vbi sequuntur illuminationes. Sed secundum quōd à Deo in bonum, & illud prosequitur, dicitur bonē gubernatus. Quæ tamen electiones hic non habent locum, quia, de ipsis non intendimus, sicut de præseruatione à maleficiis inferentis. De qua ad præsens sufficiat, aggreduendo earum cæremonialia, quæ ab eis practicantur, & primō quibus modis innocios ad earum perfidiā alliciunt.

De diuersis modis, quibus Dæmones astrahunt & alliciunt innocios per maleficas ad augmentum illius perfidiæ.

CAP. I.

Vt autem tres modi præ cæteris quibus Dæmones per maleficas innocios subuertunt. Et ex quibus continuē illa perfidia augmentatur. Et primus est per tædiam ex imortuna temporalium damnificatione. Nā sicut S. Gregorius dicit: Diabolus frequenter tentat, vt saltem tædiam vincat. Intelligas hoc tamen infra vires tædii. Vt super diuinam permissionem, declara quōd Deus permittit ne homines ignauia torpent. In cuius figura Iudicum 1. Has gentes non delcuit Deus vt erudiret Israhel in eis, & loquitur de finitimis nationibus Chanæorum, Iebusæis & alijs. Et iam Hussitę, & alij Hæretici permittuntur, vt deleri non valeant: Ita & Dæmones per maleficas tantis afficiunt damnis in temporalibus, vicinos & innocios vt quasi coacti, maleficarum suffragia primō habeant implorare & demum earum consiliis se submittere, experientia sæpē nos edocuit.

Novimus in dux. Augustensi hospitem, cui infra annum 44. qui successivē dum fuissent maleficiati, vxor tædio affecta, maleficas consulit, & iuxta eorum consilia vtique non salubria, alios quos ex post emerat, quia vector erat, à maleficiis præseruavit.

Quæque denique mulieres in officio inquisitionis nobis existentibus eōquæstia fuerunt, quōd dum propter damna vac-

*Tædio damni
accepti sunt
quædam Mal-
lefica.*

*Hussita Chan-
anais com-
parati.*

eum minimè agnoscere aliteret. Ille respondit. Dæmon sum, & si uolueris ad tuum beneplacitum semper ero paratus, nec in quibuscunque necessitatibus te deseram. Ad quæ illa dum annuisset, decem & octo annis usque uicelicet ad ultimum uitæ, spurcitiis illis diabolicis inseruiuit, cum fide tamen omnimoda abnegatione.

Modus alliciendi per masculinam & paupertatem.

Et est tertius modus alliciendi per uiam mœstitiæ, & paupertatis. Nam corruptis iuenculis, & spreis ab amatoribus, quibus se nubendi gratia, ad eorū promissa impuditiæ copulauerant ut iam omni frustrantur confidentia, & se uerique infamatas considerant, etiam ad quæcunque diabolica prædicia se conuertunt, aut ratione vindictæ, illū maleficiando amatorem, seu illā cui se coniunxit, aut alias omnibus spurcitiis se submitiendo machinantur. Et sicut talium iuencularū non est numerus, ut heu experientia docet: ita nec numerus maleficarū ex eis insurgentū. Pauca ex multis referamus.

Est locus in diœcesi Brixin. ubi iuuenis super uxorem sibi maleficatam, talem casum deposuit: Me enim tempore iuuentutis, quandam ait adamando, dum ipsa iugitur instaret, ut eam matrimonio copularem, & ego eam spernendo, aliam ex alio dominio duxissent in uxorem uolens tamen amicitia gratia ei complacere, ipsam ad nuptias inuitabam. Qua ueniente, dum alia mulieres honestæ suas propinas, seu oblationes præferant, illa quæ inuitata fuerat, manū cieuens, cæteris mulieribus, quæ circumstabant audientibus, dixit: Iucos dies sanos post hanc diem habebis. Et spoliata, cum eam nō cognosceret eò, ut præmissum est, quod ex alio dominio copulata fuerat dum interrogaret circumstantes, quænam esset, quæ ei huiusmodi minas intulisset. Alia ipsam uirgam & dissolutam mulierem existere affirmabant: non minus tamen ea quæ prædixit, & eo ordine subsequuta fuerunt. Nam post paucos dies adeò malefata fuit, & omnibus membris destituta, quod etiam usque in præsens, ultra annos decem, in suo corpore maleficia cernantur. Si ea quæ in uo duntaxat oppido illius diœcesis reperita sunt, inferenda essent, liber integer foret conficiendus, cōscripta autem & reposita sunt apud eundem Episcopū Brixin. & utique stupendo & inaudita, ut testis idem existit.

Nec silentio prætereundum putamus rem stupendam & inauditam. Nam Comes quidam præclarus genere,

Vestrahensis territorij in confinibus Argentinensis diœcesis iuenculam simili genere præclaram, duxit uxorem, quam tamen post celebratas nuptias, usque ad tertium annum, carnaliter cognoscere non poterat, maleficiali impedimento, ut rei probauit euentus præpediuit: anxius, & quid agere ignorans, & sanctos Dei iugiter interpellans, Accidit ut ad ciuitatem Metensem, ob negotiorum quorūdam expeditionem applicaret: In qua dum per uicos & plateas, seruis & familia uallatus incederet, quandam mulierem, quæ ante illos annos concubina sua fuerat, obuiam haberet, quæ uisa, dum super maleficia sibi illata minimè cogitaret, improuisè eam blandè ex antiqua amicitia contracta alloquitur, & qualiter se haberet, ut ualeret inuestigare. At illa cernens Comitum pietatem, uice uersa Comitem de ualitudine sui corporis & status, diligenter inuestigauit, quo respondente, quod benè, & prospera cuncta sibi succederent: Illa attonita paululum siluit. Et Comes cernens eā attonitam, amplius uerbis blandis, eam aggreditur, ad collationem inuitando. At illa de statu uxoris inuestigando, simile responsum accipit, quod benè in omnibus se haberet. Tunc illa an ne pueros generasset inquisiuit. Et Comes: tres mihi, ait, sunt pueri masculi, quolibet anno unum genuit. Tunc amplius illa stupescita paululum siluit, Et Comes, rogo te charissima, cur tam diligenter inquiris indica, nec enim dubito, quin meæ felicitatis congratuleris. Tunc illa, Verè congratulor, sed maledicatur illa uetula, quæ obtulit se corpus uestrum uelle maleficari, ut carnalem actum cum uxore uestra exercere minimè haberetis. In cuius signum, puteus qui est in medio curiæ uestræ, cōtinet in fundo ollam, cætas res maleficiales continentem, quæ ea de causa ibidem posita fuit, ut quæcum ibidem contineretur, rādiu coeundi impotentia uobis adesset, sed ecce omnia uana sunt de quibus gaudeo, &c. Nec Comes diu distulit, ad domum regressus, puteū exhauriri fecit, ollam reperit, & cuncta cōdemando, potestiam illā perditā subito recuperauit. Unde Comitissa denuò nobiles quosque ad nuptias nouas inuitauit, affirmans se iam dominā illius castri & domini, quæ tātō tēpore uirgo permansisset. Castrū & dominiū, ppter honorē Comitum nō expedit, nominatim exprimere hoc enim ipsū recta ratio p̄suadet & ut substantia facti in detestationē sibi etiam uis derogatur.

*De Comite in
Vestrahensi
maleficio &
post inuentionem
uicis.*

Ex quibus patent varij modi a maleficis visitati, in augmentum suæ perfidiæ. Præfata enim mulier, quia ab vxore Comitis expulsa, hoc maleficium Comiti ex alterius maleficæ informatione tolerat, qua de causâ innumeri effectus maleficiales sequuntur.

Sequitur de modo sacrilegæ professionis.

CAP. II.

odus autem sacrilegæ professionis, super expressum pactum fidelitatis cum Dæmonibus varius existit, vt potè cum & ipsè maleficè variis exercitiis circa maleficia inferenda instituit. Pro cuius intellectu est primò aduertendum, quòd sicut in genere triplices apparent Maleficæ, vt in 1. par. tractus tactum est, scilicet lædentes, sed curare non valentes. Curantes & ex aliquo singulari pacto cum Dæmone inito non lædentes & curantes. Ita & inter lædentes vnum genus existit supremum, in quo genere existentes, omnia alia maleficia, quæ aliæ sparsim exercent perpetrare valent. Vnde profitendi vbi describitur, satis, declarat de aliis speciebus. Sunt autem hæ, quæ contra humanæ naturæ inclinationem, inò omnium ferarum, propriæ speciei infantes vorant, & comedere solent.

Et hæc est suprema species in maleficis exercendis: sunt enim quæ ad innumera nocumenta alia tendunt. Hæ enim grâdines & auras læsuas cum fulminibus exagitant, sterilitatem in hominibus & in mentis procurant. Infantes quos non deuorant, Dæmonibus (vt supra patuit) offerunt, aut aliâs occidunt. Sed Hoc circa infantes, non renatos fonte baptismatis, quos autem deuorant renati sunt vt patebit, sed non nisi Deo permittente. Sciunt & infantes, prope aquas ambulantes, in ipsas, nullo vidente, in aspectu parentum, proicere: quos sub incessoribus freneticos facere, de loco ad locum per aëra, vel corporaliter, vel imaginariè transferre, ludicum & præcidentium animos ne eis nocere valeant immutare taciturnitatem sibi & aliis in tormentis procurare, in se capientium manus & animos tremoribus magnum incutere, occulta aliis manifestare, & quædam futura,

tura ex Dæmonum informatione, quæ videlicet aliquam causam possunt habere naturalem prædicere. Vide quæstionem, an Dæmones valeant futura præcognoscere, in 2. sens. distin. 1. 2. absentia velut præsentia conspicere, ad amorem vel odium inordinatū mentes hominū immutare, ictu fulminis nonnunquā quem volunt, seu etiā aliquos homines & iumenta interimere: vim geueratiuā, aut etiam potentiam coëdū auferre, abortum procurare, infantes in vtero matris solū exteriori tactu interimere, solo etiā visu absque tactu interdū homines & iumenta maleficari & mortē inferre, proprios infantes Dæmonib. dedicare, & breuiter omnia vt præmissū est, pestifera, quæ aliæ Maleficæ sparsim procurare sciūt, quā Dei iustitia talia fieri permittit. Hęc in illo genere supremo existētes perpetrare sciunt, nō autē è cōuerso.

Hoc tamen est commune omnium, spurcicias carnales cum Dæmonibus exercere, idē & ex illorum modo profitendi, qui in supre. no genere existunt, aliarum maleficarum modum faciliter quis capere potest.

Fuerunt autem tales, dudum, ante triginta annos in cōfinibus Sabaudia, versus dominium Bernensium vt recitat Nider in suo Formicatio: Nunc autem in cōfinibus Lombardia, versus dominium ducis Austriæ: vbi & inquitot Cumanus, vt in præcedēte parte tactum est, vno anno quadraginta & vnam Maleficam incinerari fecit. & fuit anno domini, 1485, qui etiam adhuc continuè inquitōdo laborat.

Modus autem profitendi duplex est. Vnus solēnis perfimile ad votam solenne. Alius priuatus, qui seorsim Dæmoni quacūq; hora fieri potest. Solēnis inter eos fit, vbi maleficæ in certam concionē statuto die veniunt: & Dæmonē in assumpta effigie vident hominis, qui, dū super seruandā sibi fidelitatē, cum temporalium prosperitate, & longitudine vitæ hortatur, illæ quæ assunt nouitiam suscipiendam sibi cōmendant. Et Dæmon si de abneganda fide, & cultu Christianissimo, & de extensa muliere, sic enim & beatissimam virginem Mariam nuncupant,) & si de sacramentis nuncupant venerandis: inuenit nouitiam seu discipulum voluntarium, tunc Dæmon manum extendit, & vice versa discipulus seu nouitia, stipulata manu illa seruare promittit & Dæmon habitis præmissis, statim subiungit hæc

Triplices malefica.

Summa malefica eorum opera.

Baptisati infantes non vorantur.

Malefica animos immutant.

41. Malefica incinerare.

Modus profitendi duplex.

Extensam mulierem vocant Maleficam.

non sufficere: & ubi discipulus quorundam alterius sine facienda inquit, Dæmon hominiam perit, quod continet, ut in anima & corpore, sibi æternaliter pertineat, & pro posse alios quoscunque vtriusque sexus sibi associare velit. Adiuogit denique, ut certa vnguenta ex ossibus & membris puerorum, & præcipue renatorum fonte baptismatis, sibi conficiantur per quæ cunctas suas voluntates explere cum sua assistentia poterunt.

Hunc modum nos inquisitores (experientia teste) percepimus in oppido Brisaco Basiliensis diocesis, plenam informationem capiendo ab una iuencula malefica, sed conuersa cuius & matertera in dicecesi Argentinensi incinerata fuerat, quæ etiam addiderat quod postmodum, quo eius matertera ipsam primitus seducere tentasset, talis erat.

Quadam enim die secum per gradus ascendere iubebat, & eius iussu cameram intrare, ubi cum vidisset quindecim iuvenes in vestimentis viridis coloris, ad modum quo Reutheri incidere solent, matertera sibi dixit: Elige ex his iuuenibus, & eum quem volueris, tibi tradam, & ipse te sibi in sponsam assumet: & cum illa nullum se velle habere asseruisset, grauius vulnerata tandem acquieuit modum exprimens præmissum: Aseruit etiam quod sapius per longa terrarum spacia, de nocte secum translata fuerat, etiam ab Argentina vsque Coloniam.

Hæc est illa, cuius occasione in prima questione præmissum est, nos velle declarare, an Malefica verè & corporaliter à Dæmonibus transferatur de loco ad locum: & hoc propter verba Canonis. 6. q. 5. Episcopi. ubi textus sentit quod solummodo imaginariè, cum tamen interdum etiam verè & corporaliter transferantur.

Interrogata enim an solè imaginariè & phantasticè sic incelerent per Dæmones illi: Respondit quod utroque modo: prout etiam veritas se habet, ut inferius de modo transferendi localiter declarabitur. Aseruit et quod maiora damna ab obstetricibus inferuntur, quia ut plurimum infantes, aut habent interimerant Dæmonibus offerre, ab ipsa etiam matertera asseruit se grauius fuisse verberatam, eo quod olim quandam occultatam discooperiendo plurimorum infantium capita reperisset. Et plura alia retulit prius proflito pro dicenda veritate iuramento, ut de euit.

Eius

Eius deniq; verbis super modum proficendi fides indubie accommodatur, etiam per ea quæ in suo Formicatio præfatur Ioan. Nider Doctor præcipuus, qui etiam nostris temporibus miris claruit scripturis recitat, hoc ex relatu Inquisitoris Eduensis Diocesis, qui etiã in ipsa Dicecesi multos de Maleficiis reos inquisierat & incinerari fecerat.

Dicit enim, præfato Inquisitorè, mihi referente, percepit quod in Lausaniensi ducatu quidam malefici proprios natos infantes exortant, & comederant. Modus autem discendi rationalem artem fuit, ut dixit, quod Malefici in certam concionem venerunt, & opere eorum verisimiliter Dæmonem in assumpta imagine viderunt hominis, cui discipulus habebat necessario dare fidem de abnegando Christianismo & de Eucharistia nunquam adoranda, & de calcando super crucem ibi latentè valeret.

Sequitur aliud exemplum ab eodem. Fuit in super fama communis Petro Indice in Borilgem referente, quod in terra Bernensi tredecim infantes deuorati essent à Maleficiis: quomobrem etiam publica iustitia satis durè exerceatur in tales parricidias. Cum autem Petrus quaesuisset a quadam capta Malefica, per quem modum infantes comederent: illa respondit, Modus iste est: nam infantibus nondum baptizatis præcipue insidiatur, vel etiam baptizatis præsertim quando signo crucis non muniuntur, & orationibus (Lector aduerte, quod ideo nō baptizatis) præcipue insidiatur instinctu Diaboli, ut nō baptizentur, hos incunabulis, vel ad latera iacetes parētū, exremoniis nostris occidimus: quos postquam putantur oppressi esse, vel aliunde mortui, & de tumulo clam furto recipimus, & in caldari decoquimus, quousque euulsis ossibus tota caro efficitur bene potabilis, de solidiore materia vnguentum facimus, nostris voluntatibus & artibus, ac transactionibus accommodis: de liquidiore vero humore flascoem ut vitem replemus de quo is qui potatus fuerit, additis paucis exremoniis, statim conscius efficitur & magister nostræ sectæ.

Sequitur ad idē modum alius magis distinctus & clarus. Nam iuuenis quidam cum vxore malefica captus, in Bernensi iudicio, seorsim ab eadem & in distincta turri repositus, dixit: Si meorū facinorū veniã consequi possem, omnia quæ de Maleficiis scio libens patefaciē, mox enim vidēo

A 2

Equites Germani.

An verum malefica de loco ad locum transferantur.

Olla plena est plura infansum.

Formicatio Doctoris Nider.

Insidiatio malefica in fantibus.

Alij habent Boltingen.

Fus infantium qualis apud maleficis.

me oportebit. Cumque per literatos incurstantes audiverit omnimodam posse concedi veniam, si verè & cœviteret, tunc letè se morte ebullit, & modos primane infectionis deserat. Ordo inquit, talis est, quo citam seductus sum. Oportet primò ut Dominico die antequam aqua benedicta cõsecratur, discipulum futurum cum magistro Ecclesiam introire, & ibidem abnegare coram eis Christum, eius fidem baptismam & vincisalem Ecclesiam. Deinde homagium præstare magisterolo. id est, parvo magistro, ita enim Exmonem & nõ aliter vocant. Vbi rotandè, quòd iste modus cũ aliis recitatis cõcordat. Nec obstat, quòd Dæmõ interdũ præfens est, ubi homagiũ sibi præstatur interdũ verò non dolosè, nõc operatur, ceteròs dispoñitõnẽ futuri discipuli, quem fortassis ob suam presentiam tanquam novitium retraheret timoris causa, cum tamẽ aliàs per sibi rotor & familiares facilius æstimat eum assentire. Ideòq; eum & tũc magisterulũ vocant, cum abiens est, ut minore terrore, ex parva est matione magistri concutiat. Sequitur postmodò ut e bibat supradicto quo factõ, statim se in interioribus sere imaginis nostræ attis concipere & retinere super principales ritus huius sectæ. In hunc modum ait, seductus sum. Et vxor mea quom tanta pertinacia esse credo, ut potius incedium sustineat, quam nihil inam fateri velit veritatem: sed heu ambo rei sumus. Sicut dixit iuuenis, ita veritas per omnia reperta est, nam præconfessus iuuenis in magna constitutione mori usus est. Vxor verò ut sibus cõtristatõnẽ veritatis, nec in ipsa tortura fateri voluit, nec in nocturno incendio preparato per discipulum, eidem verbis pñis malisicis, & se incinerata lait. Ex quibus liquet modum præstendũ carum casus solvantis.

Privatus mo-
dus præstendũ
malisicis.

Alius verò modus præstendũ est diversis modis. Interdum enim sicut in malisicis, ita quoque in corporali seu temporali infectione interdum Dæmon aliter interdum visibilibus, interdum per modum aliorum personarum, & si secundũ sua consuetudine vellet, omnia præfata pollicetur ad nunciatõnẽ tantum, ut in primo capitulo factum est in ch. anto, vbi dicitur paulatim perducere. Vnde possent abire deo videlicet & quædam nos in inspectione reperta sed quibus facilitatem hinc materia non patitur, bene tati stantia est eam. videri etiam declaracione.

Pro

Pro declaratione homagij præstandi
aliqua sunt advertenda.

Verum super hoc, quòd Diabolus homagium recipit, aliqua sũt advertenda, qua videlicet de causa & quam differenter hoc faciat, & primò. Nam licet hoc faciat principaliter ad maiorem offensionem Divinæ maiestatis, creaturam ei dicatam sibi vsurpando, & ob maiorem certitudinem futuræ illius damnationis, quam summe affectat. Tamen sæpè repertam est à nobis, tale homagium ad certos accipisse annos simul cum professione. Interdum professionem tantum & homagium ad certos annos distulisse.

Dæmon differt homagiũ.

Et dicamus professionem consistere in fidei totali, aut partiali abnegatione. Totali, ut supra tactum est, cum fides ex integro abnegatur. Partiali, cum ex pacto inito, habet ceremonialia quædam contra statuta Ecclesie observare, ut Dominicis diebus ieiunare, aut sextis festis carnibus vesci, aut certa crimina in confessione celare, vel aliquid simile perpetrare. Homagium verò dicamus consistere in corporis & animæ traditione.

Dominica die ieiunatio est diabolica.

Qua de causa autẽ talia praticantur, possumus assignare quatuor casus ex parte Dæmonis. Cùm enim, ut supra in prima parte tractatus declaratur, circa secundum principium: An Dæmoes ad odium vel amorem, mentes hominum possint immutare, patuit, quòd intima cordis non possint penetrare, cum hoc soli Deo conveniat. Et coniecturis tamen in illorum cogitatione devenit, ut etiam iam inferius patebit. Ideò versutus ille hostis, si considerabit novitiam in aggressu difficilem ad consensum, tunc blandè eã aggreditur, pauca exigens, ut paulatim ad maiora perducatur.

Secunda causa, nam eum inter abnegantes fidem, diversitas credenda est, cum quædam ore, sed non corde, quædam ore & corde: Diabolus experiri volens an corde sicut ore sibi profiterentur, certos annos deputat, ut eo in tempore ex operibus & conversatione mentem eorum inuestiget.

Tertia causa, nem si per tantum temporis spatium, cognosceret ipsam ad quæcũq; exequenda minus voluntariam, & quòd iam ore, & non corde, sibi adhereret: præsumit quæ divinam misericordiam ei propter Angeli boni custodiã, quã Dæmon in multis experiri potest profanam: tunc ipsam abicere, & temporalibus afflictionibus exponere conatur, ut

Cur quidem in tormentis minuantur. vel sic ex desperatione eius lucrum habere valeat. Huius veritas patet: nā si causa queritur, vnde est, quod certæ maleficæ, sub quibuscunque tormentis etiam maximis, nec minima veritatem fateri volunt vbi tamen aliter faciliter ad quæcunque interrogata, sua crimina fatentur. Item vnde hoc, quod sibi ipsi, postquam facta sunt, vitam auferre suspensio conatur. Reuera enim dici potest, quod vbi diuina coactio per sanctū Angelum ad hoc non cōcurrit, vt malefica cogatur fateri veritatē, & maleficiū taciturnitatis abscdere, quod tūc opere Dæmonum fit quodcuque euenit, siue taciturnitas, siue criminum confessio. Primum fit super illas, quas ore & corde nouit fidem abnegasse, & simili modo homagium præstitisse: de quarum etiam perseverantia certus est, vbi per oppositū alias relinquere non tuendo, eò quod nouit illas sibi minimè proficuas.

Experientia nos sapè docuit, cum omnes quas incinerari fecimus ex earum confessionibus paruit, ipsas fuisse inuoluntarias circa maleficia inferenda. Nec hoc sub spe euadendi dicebant: cum ex plagis & verberibus eis à Dæmonibus illatis, vbi ad eorum nutum non seruibant, veritas constabat, sepius nē vixit cū facibus tumidis & luisidis. Et similiter, quod post confessionem criminum sub tortura, semper seipsas vita priuare laqueo satagunt: veritas ex nostra practica habetur: tū sepe post criminū cōfessionē, custodes deputantur singulis horis, super talia actēdēs: vbi etiā ex negligentia interdum custodum ad corrigias vel popla reperiebantur suspensē inimico vtiq; vt dictum est, hoc proturante, nec per contritionem, aut sacramentalem confessionem veniam consequerentur. Et quas corde allicere nāquam poterat, quo etiam facillimè gratiam apud Deum inuenissent: iam vltimò per temporalem confessionem & horribilem mortem, in desperationem deducere conatur. Quibus & per Dei gratiā maiorē, vt piè est credēdū, veniā per veram cōrrectionem, & puram confessionem consequuta sit vbi non voluntariè illis spurcitiis inhaeserunt.

Quomodo nota sit. Patent ex his quæ per diœceses Argentinensem, Constatinensem, & oppidum Haganæ Rauenburg acta sunt, vix annis tribus euolutis. In primo namque oppido, vna vili poplo & fragili se suspēdit. Altera nomine Vualtpurgis, de maleficio taciturnitatis miro modo fuit notata, alias multas

galas informando, qualiter talem taciturnitatem per puerum masculum, & primogenitum, in fornace decoctum, procurare deberent. Acta & gesta adhuc præ manibus habentur: & similiter de aliis in secundo oppido incineratis, spatium hinc inde deducuntur.

Et est quarta causa, cur Dæmones homagium recipere super certas differunt, super alias verò minimè, eò videlicet quod cum periodum hominis cognoscere subtilius, quam Astronomi possunt, facilius eis terminum vitæ vel præterire, vel terminum naturalem per casualem, modo quo dictum est, præuenire potest.

Hæc breuiter per acta & gesta maleficarum de clarantur. Primum Dæmonis astutiā in talibus deducendo. Nam quia secundum Aug. in lib. de nr. Dæm. assignantur. VII. causa, vnde etiam probabiliter coniecturatur futura contingentia non quod illa scire certitudinaliter valeant. Prima est quia vigent subtilitate naturali, quod ad operationem intellectus ipsorum: vnde & sine discursu, qui necessarius est in nobis, rationis intelligunt. Secunda quia propter experientiam temporum, & reuelationem superiorum spirituum plura sciunt quam nos. vnde ex Isid. allegatur sepius à Doctoribus triplici acumine scire vigēt Dæmones, subtilitate naturæ, experientia temporum, & Reuelatione superiorum spirituum. Tertia est propter celeritatem moras, vnde quæ in Oriente fieri habent, præcedere possunt mira celeritate ad Occidentē. Quarta, quia sicut sua potentia, cum Deus permittit, possunt iudicare morbos, acrē in sicere, & famē inducere, ita possunt & illa prædicere. Quinta, quia per signa possunt subtilius prædicere mortē, quàm Medicus videndo vribā & pulsam. Nā sicut ille per signa videt aliqua in infirmo, quæ simplex non considerat, ita & Dæmon ea quæ nullus homo videt naturaliter. Sexta, quia ex signis quæ præcedūt ab animo hominis, coniecturāt ea quæ sunt, vel erūt in anima, astutius prudētī viro. Sciūt n. qui instinctus sunt verisimiliter secuturi, & cōsequenter cuiusmodi opera. Septima, quia acta Prophetarū, & scripta noscunt melius quàm homines, & ex illis multa futura dependēt, ideo ex illis multa futura prædicere possunt. Hæc etiā tanguntur. 26. q. 4. sciēdum. vnde non mirū si periodū hominis scire potest naturalē, si cet. scūs sit de termino casuali, q. fieret per incinerat-

Causa vnde futura sciunt Dæmones.

Dæmones: ex Prophetis prædicere possunt futura.

tionem, quam. Damo hualiter procurat, quando ut dictum est ipsas inuoluntarias reperit, timens de earum reditu & conuersione: cum tamen alias, quas nouit voluntarias, etiam ad naturalem, & sic usque ad mortem defendit.

Demus ex utraque parte exempla, quae à nobis reperta sunt, & acta. Nam in Basiliensi diocesi, villa super Rhenum situata, nomine *Pberwil* er plebanum conuersatione honestum habuit, illius tamen opinionis seu potius erroris, maleficii nihil esse in mundo, sed tantum in opinione hominum, qui eiusmodi effectus mulierculis attribuebant, quae taliter à suo errore Deus purgare uoluit, quod etiam à alia Daemonum super praehigendis terminis uicæ maleficis cõmercia pate fieret. Nam dum festinè pontem, ob cuiusdã negotij expeditione pertransire uellet, obuia sibi importunitate quandam uetulam habuit, cui dum in pontis accessu locum ut praeriret dare noluisset, sed importunè incederet casu uetulam iuro intrusit, unde indignata, in uerba contumeliosa prorupit, ei quid dixit *Pfaff* impune non transibis. Sed ille licet uerba parum adueteret, de nocte infra ciugulum, ubi surgere è lecto uolebat, se maleficiatum sensit, ita ut brachijs hominum aliorum sustentari semper habuit, ubi Ecclesiam uisitare uolebat, sicque per triennium mansit sub cura tamen domestica matris carnalis. Quibus expletis, dũ uetula illa egrotaret, quam etiam propter uerba contumeliosa, quibus minata fuerat, semper suspectam de maleficio sibi illato habuerat, accidit tamẽ, ut pro confessionis audientia, infirmata ad eum mitteret. Et sacerdos licet importunè diceret: confiteatur Diabolo, suo magistro: ad instantiam tamen matris per duos villanos sustentatos inter brachia domum accessit, & ad caput lecti in qua malefica iacebat, sedit. Duo illi villani ab extra auscultare uolebant prope fenestram, sic eniu scuba in plano erat situata, ne maleficium illatum plebano cõfiteretur: unde contigit, ut licet intra confessionem mentionem nullam de maleficio illato si cõfess, ipsa tamen confessione peracta, dixisset ut in *Pfaff* quis te maleficiavit? Et data blandè illi responsione, se nescire illa subintravit: Tu habes me suspensum & hunc scias me tibi intulisse tali de causa, ut super arduum es. Et dum ille pro sua liberatione instaret, dixit: Nunc tempus seruum aduenit, & non habeo, sed

ita disponam, ut paucis diebus euolutis post mortem meam facies, ita & euenit. Nam illa iuxta statutum à Damone terminum obiit, & infra 30. dies quadam nocte sacerdos ex integro se sanum reperit, Nomen sacerdotis dicitur *Pfaff Hasson*, iam in diocesi Argentinensi.

Simile in diocesi Basiliensi, villa *Buchol* prope oppidum *Gervell* contingit. Mulier quaedam capta & tandem incinerata, sex annis lucubum Daemonem habuerat, etiam in laetere uiti dormientis in lecto. Et hoc ter in septimana sabbatis, quintis & tertijs feriis, aut alijs noctibus sacratio-ribus. Tale autem homagium prestiterat Diabolo, ut post septimum annum, in corpore & anima perpetuò sibi dedicata esset. Pie tamen dispensauit Deus. Nam in sexto capta, & igni adiudicata, uerè & integre cõfessa, ueniam creditur à Deo percepisse. Plurimũ enim uoluntaria ad mortem extitit. asserens, quod & si liberari posset, mortẽ tamẽ amplius praehigeret dummodò potestatem Daemonis euadere.

De modo, quo localiter transferuntur de loco ad locum.

CAP. III.

Nunc autem aggrediendum est de earum caeremonijs, & quibus in suis operibus procedunt modis. Et primò de his, quae erga se & proprias personas operantur. Et quia transferri de loco ad locum corporaliter, est de praecipuis earum uoluntatibus, circa

Contra transfusionem maleficium, quod sit impossibile

libus etiam spurcis cum lucubis Daemonibus insulere. De flagulis aliqua deducemus, & primo de earum corporali transfusione. Vbi notandum est, quod hæc transfusio paritur difficultatem, ut sæpius tactum est, ex uno duntaxat processu scripturae patet 26. q. 5. & p. 10. ubi dicitur, ex consilio acquirendi. Illud non est admittendum, quod quædam scelerate mulieres post satanã retrò cõuersis, Daemonũ illusionibus, & phantasmatibus seductæ, credunt se & profiterar cum Diana horis nocturnis, uicæ pagana uicæ, uel cum Herodiade & innumera multitudinis mulierum requirare super quassam bellias, & multa terrarum spacia in uispo-

stare noctis silentio pertransire, eique tanquam Domine in omnibus obedire, &c. Qui propter sacerdotes Dei praticare debent populo, ut no verint o mniao hæc esse falsa, & non à Divino, sed maligno Spiritu talia phantasmata mentibus fidelium itrogari. Siquidem ipse Saranas transformasse in dicerarum personarum species atque similitudines: Et meatem q iam captivam, in somnis deludendo, per devia quæque deducit, &c.

Et ad hoc praticatur interdum à quibusdam exempla publicè de S. Germano, & de quodam alio, qui filiam suam super hoc observavit, quasi omnino hæc sint impossibilia fieri: Et indiscretè applicatur ad maleficas & earū opera, tanquæ ut & singula earū facta in læsionib⁹ hominū, iumetorū, terre frugū, nō sicut eis applicanda, eò q sicut phantasticè in trāslectionibus ita & circa creaturarū læsiones illudantur.

Quæ quidem opinio, cum in prima quæstione tanquam hæretica sit reprobara: ut potè contra Divinam permissionè super Diaboli potentiam quæ ad maiora ut sic se extendere potest: militans similiter, & contra sacræ scripturæ intentionem, & ad Ecclesiæ sanctæ intollerabile damnum, ubi iam multis annis impunè ex hac pestifera opinione permanferunt, seculari brachio pueniendo facultatem amputando. Unde & in immensum sic creverunt, ut iam non sit possibile eas eradicare. Ideò diligens lector, ea quæ ibi posita suæ in destructionè illius opinionis considerabit, & ad præsens qualiter transferantur, & quibus modis hoc sit possibile adveniat cum responsionibus super exempla quæ ab eis ita medium deducantur.

Probatur quòd possint malef. corporaliter transferri.

Campiones intelligi per mutationes Dei mchs Rinder felt.

Quòd si quis corporaliter possit transferri, variis modis ostenditur. Et primò ex aliis magorum operationibus. Nam si non possent transferri, hoc esset, vel quia Deus non permetteret, aut quòd Diabolus hoc facere non posset, eò quod creaturæ repugnaret. Non primum quia ubi maiora, utique & minora Dei permissione fieri possunt: Sed maiora tam in pueris quam in hominibus sæpissime factitant ut potè iustus & in gratia constitutus patet.

Non vbi quæritur de campiones puerorum opere Demonū fieri possit, & an Demon localiter possit transferre aliquem hominem de loco ad locū, etiam inivum. Ad primum respondet q sic, nam & Guiselmus Parisiensis in vltima

ultima parte de vn verso dicit: Campiones puerorum fieri possunt, ita quòd Deo permittente, Demon vicè infans gerere potest, vel etià trāslationè facere: Tales enim pueri sæper suat miseri emolantes. Et licet quatuor aut quinque matres vix sufficerent ad lactandum, nunquam tamen impinguantur, sed vltra modum ponderosi existunt. Mulieribus tamen propter nimium terrorem, quem concipere possent, nec affirmanda sunt nec neganda, instruendæ sunt ut literatorum iudicia quærat. Permittit. n. Deus propter peccata patèrū, cū interdū viri imprægnantibus vxoribus maledicūt: Vellè iniquitès ut Diaboli portar es, vel similia. Et similiter impatières mulieres sæpè similia proferūt. De aliis etià hominibus, interdū iustis, exèpla plurima reperiuntur.

Nā Vincen. in spec. hist. lib. 26. c. 43. ex recitatione Petri Damiani, refert de puero quinquenni cuiusdam nobilissimi viri, qui puer pro tunc monachus factus, à monasterio nocte illatus est pistrino clauso, vbi maximè repperit, & interrogatus, dixit se per quosdam ad magorum conuiuium delatum & ut comederet iussam: Et post per superiora pristino immisum.

Quid denique de his magis qui vltimo vocabulo à nobis Necromantici nuncupator, & per aëra sæpè à Demonibus ad longinqua terrarum spacia quandoque vehuntur. Qui etiam aliis interdum hoc idem suadentes eos secum super tabulam qui vtrique non verus equus, sed Demon in tali forma existit, vehunt, & ut loquantur nec ut siguo crucis se muniant, horraur.

Magi ab illo per aëra equo- rantes.

Et licet duo simus hunc tractatū scribentes, vnus tamen ex nostris sæpissime tales vidit & reperit. Illi scholasticus quidam pro tunc, nunc verò sacerdos P. Ilyngalis diocesis adhuc superesse creditur, qui & refert solitus est semel se corporaliter à Demone fuisse per aëra subuectam, & ad remotas partes itatum.

Super illi sacerdos alius Puerdoff oppido prope Lantzham, qui pro tunc consodalis illius existens, oculis propriis illam subuectionem vidit: Et qualiter extensis brachiis, in altum clamando, & non emulato trauulatus fuit. Causa autè ut idem testit, hæc erat: Nam convenientibus quadam die multis scholaribus, in portagis cetu sig. omnes in hoc cōse- serant ut ille qui certissimè afferret, nil exponere haberet: sig. appost. & sic

& sic

An malef. localiter transferatur.

172 & sic vnus ex sociis dum pro certissima apportanda exire volebat, ostiū aperiendo, nebulam densā ante ostiū intuitus fuit, vnde terribus rediit, & quod potū adferre noller causā apperiendo eis insinauit. Tunc idem qui illatus fuerat, indignatus dixit: Et si Diabolus adesset potū apportabo. Et sic extēs, aliis omnibus tūc videntibus, per aëra subiectus fuit.

Dormientes etiam transferuntur.

Quin sōno tēda scandunt.

Verūm quidē, quod nō solum vigilantibus, sed dormientibus talia accidera possint, lateri necesse est: vt videlicet dormiendo per aëra localiter & corporaliter transferatur.

Pater & de quibusdā qui super tegulas domorū & ædificia altissima somniādo incedunt: nec quicquā eis obstat potest ad eorum transitum, tam in altum, quā in profundum: Et si propriis nominibus ab aliis circumstantibus vocantur, statim ad terram quasi collisi ruunt.

Diaboli ex inferiori choro.

Hæc vtiq; opere Daemonum fieri plures arbitrātur, & nō absq; ratione. Nam cūm Dæmones sūt in multiplici differentia: Aliqui de inferiori choro Angelorū qui etiam exiguis pœnis vltra pœnam dāni, quam æternaliter patientur, tanquam pro paruis delictis cruciantur: qui etiam neminem possunt ledere. Sicut grauius, sed solum principaliter ioculationes exercere. Vbi etiā alij Iocubi sunt vel buccubi puenientes nocturno tempore homines, vel peccato luxurie coinquinantes eos. Nō minus, si etiam his tris infiliat.

Proculatores Damones.

Potest deduci veritas ex dictis Cassiani, colla. x. vbi dicit, tot esse immundos spiritus, quot in hominibus stedia non dubie comprobantur. Nam nonnullos eorum quos etiā Paganos vulgus appellat, nos verò *Grollen*: & abundant in regno Noruegiæ, aut *Schretel* ita seductores & ioculatores esse manifestum est, vt certa quoq; loca, vias iugiter obfidentes, nequaquam tormentis prætereuntes ledere possunt. Quosdam verò in modis & illibone contenti, satigare eos potius sūd, aut eorū nocere. Quosdam verò solummodo in noctis incursationibus hominā pernoscere. Alios itaque esse histori te maculentie desiti, vt non sint contenti illorum rituum modo corpora, quos implicuerint, seroci dilatione vesare, sed etiam inuere supereminus transcurrere, atq; affligere illos tenuissima cade fistula. Vult dicere, quod non tantum obfident, sed etiam horribiliter cruciant, quales illi in Evangelio, Matth. 8. descripti sunt.

Schretel Grollen in Noruegia quas aitas. Paganos vocant.

Ex quibus concludere possumus primum quod non est dicendum maleficas non transferri localiter, eo quod Deus non permittat. Si enim super iustos & innocentes, aut etiā super Magos permittit, quomodo non super illas ex toto se Diabolo deuouentes? Et vt cum timore loquamur: Nōne Diabolus Saluatorem nostrum sustulit, & duxit & statuit hinc inde, vt Evangelium testatur.

Christus a Diabolo in pœnam templi subleuatus.

Nec etiā secundam suffragatur aduersariis, qua si Diabolus hoc facere nō possit: cui, vt in supradictis patuit, tanta inest virtus naturalis, omnia corporalia excedens, quod nulla virtus terrena ei comparari potest. Iuxta illud: Non est potestas super terram, &c. Imò ipsi Luciferi tanta naturalis inest potestas seu virtus, qua maior etiam inter Angelos bonos in celo non existit. Sicut enim omnes Angelos in naturalibus excelsit: & naturalia per casum non sunt immutata, sed tantummodo gratuita, idē adhuc in eo remanent, licet obsecrata & ligata. Vnde glossa ibidem super illud: Non est potestas super terram, &c. Et si omnia superat, meritis tamen sanctorum subiacet.

Luciferi potestas equalis potestati bonorum Angelorum.

Diabolus meritis subiacet sanctorum.

Nec valet si quis duo obijceret. Primo, quod anima hominis possit resistere, & quod textus videtur sentire de vno in singulari, scilicet, Luciferi, cūm in singulari loquatur. Et quia hic fuit, qui Christum in deserto tentauit, & primum hominem seduxit, iam autem resigatus sit, & alij Angeli non sint tantæ virtutis, cūm ipse omnes excedat. Idē alij malos homines trānsferre localiter per aëra non possunt.

Non valet instantiæ. Primò dicamus de Angelis. Nam minimus Angelus omnē humanā virtutē incomparabiliter excedit. Rationes sumuntur ex pluribus. Primò, quia virtus spiritualis fortior virtute corporali, sicut virtus Angeli, aut etiam animæ superior quā virtus corporalis. Secundò quod ad animam: Quia cūm omnis forma corporalis est forma indiuidua per materiam, & determinata per hæc, & nunc prout iam anima nostra existit: formæ autem immateriales sunt absolute & intelligibiles. Vnde etiā potestatem habent absolutam & vniuersaliorem. Idē anima coniuncta non potest ita subito transferre corpus suum localiter, nec in altum eleuare. Bonū autem faceret, cūm esset separata. Deo permittente: que omnia à toniori potest spiritus diuino immaterialis: prout est Angelus tā bonus quā malus.

Translatio
Abachuc.

maius. Sicut etiam Angelus bonus transitur Abachuc in momento à Iudæa in Chaldaean. Et ex hac ratione etiam concluditur, quod illi qui de recte in tomis per alta aedificia vehuntur, non feruntur à propriis animalibus, nec ex influentiis corporum celestium, sed ab aliqua excellentiori virtute, ut supra patuit.

Tertio, quod sicut natura corporalis, nata est moveri immediate natura spirituali, secundum locum: tum quia motus localis est primus motuum. 8. Physic. tum quia perfectior est inter omnes motus corporeos, ut ibidem probat Philosophus ea ratione, quia mobile secundum locum, non est in potentia ad aliquid extrinsecum, in quantum huius, sed solum ad aliquid extrinsecum.

Corpora celestia
mouentur
ab intelligentiis.

Vnde etiam non tam à Doctoribus sanctis, quam à Philosophis concluditur, quod suprema corpora, supple celestia, mouentur à subtilioribus spiritualibus, & separatis bonis & secundum naturam & voluntatem. Tum etiam quia videmus quod anima primò & principaliter mouet corpus motu locali.

Ideo dicere oportet, quod ratio corporis humani, nec quantum ad ipsum corpus, nec quantum ad ipsam animam obstat potest, quin utrunque moueri possit subito, Deo permittente, de loco ad locum à spiritali substantia bona secundum voluntatem & naturam, quando boni & in gratia constituti transferuntur, aut bona secundum naturam, non autem secundum voluntatem, quando mali transferuntur. Si cui placet videre S. Tho. in 1. parte. q. 90. per tres ibidem articulos, aut etiam q. de malo. seu etiam in 2. sent. dist. 7. de potestate Dæmonum super effectus corporales.

Vnguentum ad
transfessionem
preparatum.

Modus autem transfessionis talis est: Nam ut ex præcedentibus patuit, vnguentum ex medicis veterum, præcipue intere prout ab eis ante baptismum coheret, habet ad Dæmonis instructionem, sed se aliquod, aut ignumurgere, quo facto, statim in aëra feruntur, & hoc sine die, sine nocte, visibiliter, seu etiam, si id voluit, invisibiliter, secundum quod Dæmo & obstatulum alius corporis, tunc corpus occultare potest, ut in prima parte tractatus, de prestigiosa apparitione operum demonum patuit. Verum licet Dæmo per tale vnguentum ut plurimum huiusmodi prædicat, ut sine, ut baptismi gratia infantes prius & saluatione, tamen & absque his pluries effice-

se visus est ubi per animalia, quæ utique non animalia vera, sed Dæmones sub formis illis existentes, ipsas transueverunt: aut etiam aliquo sine exteriori admiculo, solummodo Dæmonis virtute visibiliter operante, interdum transferuntur.

Exemplum de
Vnguentum
Venetico, quod
visibiliter
transfessionem
parat.

Res Gestæ de visibilis & diurna transfessione: In oppido Baldobur super flumen Rhenum, Constantiensi diocesis, malefica quedam oppidanis cum esset plurimum odiosa, & ad quasdam celebrandas nuptias non fuisset inuitata. cum tamē bene omnes oppidani illis interessent, ipsa indignata, vindicare se æstimans, Dæmonem advocat, & suæ trinitatis causam aperit, ut gradinē excitare vellet, & cunctos de chorea dispergere petuit: quo annuente, ipsam subleuauit, & per aëra ad montem prope oppidum, videtibus certis pastoribus transfuevit, & ut postmodum facta fuerat, cum aqua sibi defferet ad fundendum in foueam, (quem modum, ut patet, ubi gradines excitant, obseruant,) ipsa in foueam, quæ paruum fecerat, urinam loco aquæ immisit, & cum digito, more suo, astante Dæmone mouit, & Dæmon subito illum humorem sursum eleuans gradinem vehementem in lapidibus super chorizantes tantummodo & oppidanos immisit. Vnde ipsis dispersis, & de causa illius mutuo conferentibus, malefica oppidum postea ingreditur, vnde suspicio magis aggrauatur. Ad verò, cum pastores ea quæ viderant recitarent, suspicio vehemens in violentiam creuit. Vnde capta, & facta, quod ea de causa, nimirum quia inuitata non fuerat, talia perpetrasset: ob multa etiam alia maleficia ab ea perpetrata, incinerata fuit.

Et quia publica fama de huiusmodi transfessionibus etiam apud vulgares continuè volat, non ex edita plura ad hoc probandum de his hic inferere. Tantummodo hæc sufficiant aduersus illos, qui huiusmodi corporales transfessiones aut omnino negant, aut quod solummodo imaginariè & phantasticè hant, affirmare conantur. Qui utique in suo errore si relinquerentur, parum esset imò nec aduertendum dummodo in fidei contumeliam ipsorum error non vergeret. Atento autem, quod illo errore non contenti, etiam alios inferere & publicare in maleficarum augmentationem, & fidei detrimentum non verentur: ad afferunt quod omnia maleficia, quæ eis iussu, tanquam instrumentis Dæmonum, verè & realiter imputantur, eis tantummodo

imagina

imaginariè & illuforiè, tanquam innoxius esse imputandè sicuti & ipsa transfuectio phantastica. Vnde & pluries impune in magnam creatoris contumeliam, & grauissimum tam ipsorum augmentum remanierunt.

Transforma-
tio in deterius.

Nec argumenta etiam à principio adducta eis suffragari possunt. Nam primum cum allegant capitulum Episcopi 26. q. 5. Vbi asseritur, quod tantum phantasticè & imaginariè transferantur, quis tam insipiens, qui velit cõcludere, quod non possint etiam corporaliter transferre. Sicut enim ex finellius capituli, ubi ponitur, quod qui credit posse hominem in melius vel in deterius transmutari, aut in aliam speciem transformari, infideli & pagano deterius sit censendus: qui possit concludere quod non possint homines in bestias prestigiosa illusione transformari, aut etiam de sanitate in infirmitates tanquam meliori in deterius transmutari. Jam talis, qui sic in cortice verborum canovis laboraret, vique contra mentem omnium Doctorum Sanctorum, imò & contra Scripturæ Sacræ processum sentiret.

Ex quibus multipliciter oppositum apparet, ut ex supra dictis in plerisque locis circa primam partem tractatus deductum est. Oportet ergo ad nucleum verborum attendere. iuxta quod in prima questione primæ partis tractatus tactum est hoc circa solutionem secundi erroris inter tres, qui ibi reprobantur: quod quatuor iniunguntur prædicatoribus populo ad prædicandum, transferuntur enim & corporaliter, & phantasticè, iuxta quod ex earum propriis confessionibus patet, non tam illarum quæ iocinerata fuerunt, quam etiam aliarum, quæ ad fidem & pœnitentiam redierunt.

Inter quas & illa in oppido Brisfaco interrogata à nobis, an ne phantasticè & illuforiè aut corporaliter possent transferri respondit quod utroque modo. Si enim casu aliquo nolent corporaliter transferri, scire tamen vellent omnique in concione illa ab earum cõsodalibus agerentur, totalis ab eis firmaretur modus, ut illa in nomine omnium Diabolum ad latera sinistrum se reponeret ad cubitum: tunc quasi vapor quidam glaucus ex eius ore procederet. Vnde singula quæ ibi agerentur perlucidè considerarent, si vero corporaliter transferri vellent, modum supradictum servare necesse esset.

Præterea in casu, quo Canon ille nudè absque omni declaratione intelligendus esset, quis tam stolidus, ut propter eà omnia eorum maleficia & nocumenta esse phantastica & imaginaria affirmaret, cum ad seum omnibus appareat contrarium: Eo præcipuè, quod plures sint superstitionum species: ut pote quatuordecim: inter quas maleficarum species, supremum in maleficiis & nocumentis contraet gradum: & species Pythonum, ad quam reduci possunt, qui phantasticè vehuntur minimum gradum.

Demum nec exempla ex Legenda Sancti Germani, aut aliorum quocumque eis suffragantur. Vtique quia possibile erat Dæmonibus, ut se ipsos ad latera viri dormientis, tempore intermedio, quo scrutinium de vxoribus fiebat, applicarent, quasi viris condormirent: quod tamen factum fuisse propter honorem Sancti non asseritur: cœsus tamen ponitur, ut non credatur esse impossibile: oppositum illius quod in Legenda ponitur.

Legenda S.
Germani.

A simili responderi potest ad quascunque alias obiectiones, quia sicut inveniuntur, quod quedam tantummodò imaginariè, ita etiam reperiuntur in scriptis Doctorum, plures fuisse corporaliter translati: s. Si cui placet, Thomas Brabantinum in libro suo de Apibus inspicere, mira inueniet tam de imaginaria, quam etiam corporali hominum transuersione.

Tho. Brabantini
in Apianum.

Sequitur de modo, quo se Incubis Dæmonibus
subiiciunt.

CAP. IIII.

Sed quantum ad modum, quo malefica Dæmonibus Incubis se subiiciunt, sex sunt videnda. Aliqua ex parte, Dæmonis & corporis ab eo assumpti, ex quo elemento sit illud formatum. Secundò ex parte actus, an semper cum infusione seminis ab altero recepto. Tertio, ex parte temporis & loci, an potius vno quam altero tempore se exerceat. Quarto, an visibiliter se agitet ex parte mulieris, & an tantummodo illæ, quæ ex huiusmodi spaciis procreantur à Dæmonibus frequententur. Quintò, an illæ quæ ab occultis

Ex quo et
mānē vultū
formatur.

tempore p̄tū s̄ i a monib. miserā. Sexto. ad r̄ miser vel
intentione sit in talibus ipsa Venerea d. lectatio: & p̄tū. d. su
pet illū p̄tū eorū m̄terū & qualitate.

Licendum quod aēr um corpus assumit, & quod aliquo
modo est terreste, in quantum h. bet terra propriet. tem
per condensationem, quod sic declaratur. Nā quia aēr in se
nō est figur. bilis nisi secūdu figuratōē eorū oris alterius
in quo includitur: vnde etis m̄terū ē suis terminis termina
tur, sed tātū odō alienis, & v. a pars aēris alteri cōiūctur.
Idō simpliciter, vt sic, nō potest corpus aēri m̄ alio more.

N̄ tūc De-
monis vultū
facit.

Attento autem quod aēr est maxime transmutabilis &
vibrabilis in qui deū querecivus figurū est, quod quidam vi-
tentes corpus a Dāmonē assumptū scindere gladio. vel per
fodere, id efficere non valuerūt: quia partes aēris disti-
stam continentur de noue. Ex quo patet, quod in se aēr be-
ne est competens materia, sed quia non potest figurari, nisi
aliquid aliud terreste sibi adiungatur, idē oportet quod
aēr ille sit aliquo modo inspissatus, & ad proprietatem ter-
rae accedēs. scilicet uata tantē aēris veritate. Et hanc cōdensationē
facere possunt Dāmones, & animae separatae per vapores
grosos ex terra elevatos, & per eorū motum localem eos
congregando & figurando, in quibus manent tāquam mo-
tores tantū, & non v. infamatores, vitam illi corpori for-
maliter influentes: quia sic fuit ab anima in corpus cōiū-
ctum. Sunt autem in suis sic assumptis & figuratis corpori-
bus, sicut natura in navi, quem ventus movet.

Anima est vt
natura in na-
ui.

Vnde quando queritur, quale sit corpus? Quantum ad
materiam a Dāmonē assumptum. Dicendum, quod de eo
aliud est loqui quantū ad principiū assumptionis, & aliud
quantum ad terminum. Quia quod ad principium, sic est
aēr, quantum ad terminum, est aēr inspissatus, ad proprietate
tē terra accedēs. Hae autē omnia possunt Dāmones, Deo
perunt. ēte, ex natura. cum natura spiritalis sit superior na-
tura corporali. Vnde & necesse habet sibi obedire, quod
ad motum localem, non autem quod ad formatum natura-
lium, tam accidentaliū quam & substantialiū susceptio-
nem, nisi in aliquibus parvis creaturis: & hoc adminiculo
alicuius alterius agentis, vt supra tactum est. Per motum
autem localem, nulla forma ponitur in remota: vnde sic
ad motum mouere possunt cum aliis circumstantiis.

Ex qui

Ex quibus tamen si quis incidat aliter quereret, quid de corpori-
sentendum vbi angelus bonus vel malus aliqua opera vi- bus Angelo-
tae exerceret per corpora vera naturalia, & non aërea, sicut rum assum-
in anima Balaam, per quam Angelus loquebatur, & vbi De- p̄tū natura-
mones in obsessis corporibus agitantur. Dicendum, quod ter-
illa corpora non dicuntur esse assumpta, licet tamen occu-
pata. Inspiciantur dicta Doctoris in 2. distinctio. 8. An An-
geli corpora assumant. Sed maneamus in proposito.

Dæmones in assumptis corporibus, cum maleficis lo-
quantur, vident, audiunt comedunt & generant, quomodo
hæc sunt intelligenda: & hæc est secunda pars huius prima
difficultatis.

Dicendum ad primum, quod ad veram locutionem tria
requiruntur, scilicet pulmo cum retractione aēris, quæ non
solum propter vocem, sed propter refrigerium est cordis, quæ requi-
ritur.
vnde & muti habent attractionem necessariam.

Secundò requiritur, quod formetur ex percussione cor-
poris in aère, cum quis ligno percutit in aère vel campana
sonum facit magnum vel paruum: quia materia in se sono-
rabilis, cum percutitur cum sonabili instrumento, redditur
sonus secundum quantitatem corporis & recipitur in aère,
& multiplicatur vsque ad aures audientis, qui si est remo-
te post spacium, vt videtur præuenire habet.

Tertiò requiritur vox: & dici potest, quod sonus in corpo-
ribus inanimatis, dicitur vox in animatis corporibus: & ibi
est lingua, quæ aërem respiratū & iterum emissum percu-
tit in instrumento & vase fuso a Deo & viuo naturaliter,
quod non est campana: Ideo quia ibi sonus, hic vox dicitur.
Et hoc testū p̄tū explicari per secundū, vt patet, & hæc
ideò posui, vt prædicatores habeat modū tradendi populo.

Quartò requiritur, vt ille qui vocem format, conceptū
mentis vult alteri per vocē exprimere, vt ipse intelligat,
ideò illā vocē organizat, id est, distinguit successiue, in ore
per linguam dentes percutiendo, & per labia claudendo &
aperiendo, percussum aërem in ore ad aërem extrinsecum
emittendo, vt sic multiplicando successiue vsque ad aures
audientis, qui tunc intelligit conceptum mentis.

Ad propositum. Dæmones catent pulmone & lingua, quomodo
quæ tamen artificia a ostendere possunt, iuxta corporis cō- Dæmones lo-
ditionem, sicut & dentes & labia, vnde n. n. verè & proprie qui possunt.

loqui possunt sed quia intelligunt, & intellectum mentis
vbi exprimere volunt, tunc non per voces, sed per sonos,
qui habent quandam similitudinem vocum, aerem non
respiratum, & attractum, vt in hominibus, sed inclusum in
corpore assumpto percipiunt, & ad aerem extrinsecum ac-
ticularum emittant vsque ad aures audientis. Et quod ab-
que aere attracto & non respirato possit fieri vocis simili-
tudo, patet per cetera animalia non respirantia, quae dicun-
tur vocare, & cetera alia instrumenta, vt dicit Philof. in 2.
de Anima. Haec enim dum capitur, extra aquam subito
vocem emittit, & moritur.

Postest haec applicari ad ea quae sequuntur vsque ad
vim generatiuam, exclusiue tamen ad bonos Angelos: Si
quis velit vterius speculari de locutione Daemonum in
obscuris corporibus: sibi enim vtuntur corporalibus instru-
mentis veri corporis obfessi; quia illis inhabitantur sic in-
telligendo infra terminos corporalis quantitatis, & non
infra terminos essentiae, neque corporis, neque animae. Da-
differentiam inter substantiam, & quantitatem seu acciden-
sed de his nihil ad propositum. Si cui autem placet, inspi-
ciat sanctum Thomam 2. sentent. dist. 8. art. 5.

Consequenter autem qualiter vident & audiunt dicendum.
quod quia duplex est visio, spiritualis & Corporalis. Et pri-
ma in infinitum excedit alteram, cum quia penetrat, cum quia per
distantiam non impeditur, iuxta luminis facultatem quod sibi de-
ferunt. Ideo dicitur, quod nullo modo videt Angelus, siue bonus,
siue malus per oculos corporis assumpti, nec aliquid corporale
sibi deferunt: sicut tamen in locutione deferunt sibi aerem, & per
cellio aeris ad sonum procurandum, & vterius ad multiplican-
dum vsque ad aures audientis: Vnde oculi eorum sunt oculi depi-
cti. Libenter autem sub his similitudinibus hominibus se
offerunt, vt eis eorum proprietates, quas naturaliter habent
& loqui, figuratiue per huiusmodi opera manifestent.

Ideo enim & Patribus sancti Angeli saepe apparuerunt
ex Dei ordinatione & eius permissione Malis hominibus
se manifestant, vt homines eorum proprietates cognos-
centes illis se associant, hic in culpis & alibi in peccatis.

Vnde Dionysius Caelestis Hierarchie in fine dicit: Ex om-
nibus partibus humani corporis docet Angelus suas proprie-
tates considerare: concludendo, quod corporalis visio, cum sit
operatio

operatio corporis viuientis per organum corporale, quibus
Daemones in se carent, ideo in assumptis corporibus, sicut
similitudines membrorum habent, ita & similitudines
operationum.

*Auditus An-
gelorum.*

Et similiter dicere possumus de eius auditu, qui multum
nobilior corporali, eo quod conceptum mentis & animae
locutionem subtilius cognoscere potest quam homo. au-
diendo conceptum mentis per verba corporalia expressum.
Vide sanctum Thomam in 2. sentent. distinctione 8. Si
enim in vultu hominis legitur secreta eius voluntas, &
ex motu cordis & qualitate pulsus, a Medicis passionis
animae cognoscuntur, a fortiori per Daemones.

Sed quod ad comestionem dicamus, quod completa ratio
comestionis quatuor debet. Divisionem cibi in ore, & traie-
ctionem in corpus, virtus corporis potentis digerere: & quar-
tum, conuocare necessaria nutrimentum, & superfluum
eicere. Angeli, quicumque prima duo in assumptis corpori-
bus comedendo faciunt, tertium & quartum non possunt,
sed loco virtutis digestiuae & eiecitiuae, adest eis virtus alia,
quae cibi dissoluitur subito in praeriacentem materiam. In
Christo etiam fuit vera comestio in omnibus, quia habuit
virtutem nutritiuam & conuersiuam, non autem coque-
rendam in suum corpus quia illae virtutes fuerunt glorifica-
tae, sicut & corpus: vnde etiam resoluatur cibus in cor-
pore subito, sicut qui aquam in ignem proijceret.

*Comestio An-
gelorum quomodo
fit.*

*Christus quo-
modo comedit.*

*Quomodo, malefice actus carnales cum Incubis Demo-
nibus exercent, & qualiter ex his mul-
tiplicantur.*

SED quod ad actus carnales de quibus principaliter in-
tenditur, quos etiam cum maleficis tanquam Incubi,
in assumptis corporibus exercent, nulla subest difficultas
ex praemissis, nisi fortassis, quis dabitur, An praesentes ma-
lefice huiusmodi spurcitiis intenderent: & an originem
malefice ex his spurcitiis sumperunt.

*Veteris familiae
maleficarum.*

Ad has duas dubitationes respondendo: dicamus ad pri-
mam quicquid de praecedentibus Maleficis ante aures
incarnationis Dominicae mille & quadringentos, vel circa
iter actum sit. An videlicet his spurcitiis inferantur sicut
ab illo tempore moderatae malefice hoc ignoratur, eo quod

*Daemones in
obscuris quo-
modo loquuntur.*

*Quomodo
Angeli &
Daemones vi-
deant.*

*Angeli in
oculis sunt depi-
cti.*

*Quomodo Angeli
impis appa-
runt.*

nusquam hoc, quod experientia iam edocuit, historia differunt. maleficos enim semper fuisse, & ex eorum pravis operibus plurima nocumenta hominibus iumentis, & terræ frugibus evenisse, sicut & Incubos & Succubos Dæmones, nemo qui historias peragrat dubitare potest, cum traditione Canonum & Sacrorum Doctorum plurima à multis centis annorum de ipsis in posteram reliquerunt & tradiderunt. Licet in hoc sit differentia, quod Incubi Dæmones in retroactis temporibus infesti fuerunt mulierculis contra ipsarum voluntatem, prout Nider in suo Formicario, & in libro de vniuersali bono, siue de Apibus Thomas Brabantinus plurima recitat.

Thomas Brabantinus de Apibus.

Hinc autem positioni, qua asseritur, præsentis maleficæ huiusmodi spurcitiis Diabolicis esse infectas, non nostra sententia intantum adhæret, quantum ipsarum maleficarum experta testimonia, quæ cuncta illa reddiderunt credibilia non iam, vt hætenus, inuitis animis, sed sponte voluntate foetidissima miserabili seruituti se subiicientes. Quo quot eorum à nobis seculari brachio ad puniendum relictæ fuerunt in variis Diocæssibus, præcipuè in Constantiensi, & in oppido Ravensburg, multis annis his infestis & spurcitiis certis sub vigesimo, aliis sub duodecimo, aut sub trigésimo anno, & semper cum fidei abnegatione, in toto vel in parte testes sunt ibidem omnes incolæ. Dempis enim secretè pœnitentibus, & ad fidem reuersis, non minus quàm quadraginta & octo in quinque annis igni traditæ fuerunt: nec tamen illis accommodantur rudes, quantum sponte reuersis ad pœnitentiam, credulitas adhibita fuit omnibus in hoc concordantibus, quod huiusmodi spurcitiis in augmentum huius perfidiæ habent insilere. De quibus etiam sigillatim in secunda parte operis, vbi eorum particula opera describuntur, tractabitur, obmittendo ea, quæ & socius noster, inquisitor Cumanus in comitatu Barbitæ peregrinatus, qui & in spacio vnus anni, qui fuit Millemus quadringentesimus octuagesimus quintus, quadraginta & vnâ maleficam comburi fecit. Et omnibus publicè asserere eibus, vt dictum est, illis spurcitiis Diabolicis inhæsisse. Constant ergo omnia, aut visus vel auditus propriâ experientia, aut hæc dignorum relatibus.

48. Malefica conuulsa.

In confirmacionem perfidia non minus quàm quadraginta & octo in quinque annis igni traditæ fuerunt: nec tamen illis accommodantur rudes, quantum sponte reuersis ad pœnitentiam, credulitas adhibita fuit omnibus in hoc concordantibus, quod huiusmodi spurcitiis in augmentum huius perfidiæ habent insilere.

49. malefica conuulsa.

An malefici publicè asserere eibus, vt dictum est, illis spurcitiis Diabolicis inhæsisse. Constant ergo omnia, aut visus vel auditus propriâ experientia, aut hæc dignorum relatibus.

Quod ad secundam, vbi discutitur, an ipsi malefici ex his spurcitiis

spurcitiis originem sumplerunt. Dicamus secundum Augustinum hoc vtrique verum esse, omnes superstitiosas artes ex pestifera societate hominum & Dæmonum originem sumpsisse. Sic enim dicit libro 1. de doctr. Christ. & habetur 26. q. 2. illud quod est. Omnes artes huiusmodi, vel negotiorum vel noxiæ superstitionis, ex quadam pestifera societate hominum & Dæmonum, quasi pacti infidelis & dolose amicitie constituta, penitus sunt repudiandæ. Illo attentio, manifestum est, quod sicut diuersæ sunt species superstitionis, seu magicæ artis, ita & diuersæ sunt eorum societates: & sicut species maleficorum inter quatuordecim illius artis species pessima existit, quia non per pactum tacitum, sed expressum ultra hoc, quod cultum lætæ per fidei abnegationem ipsis Dæmonibus habet exhibere: ideo & pessima cum ipsis conuersatio tenent societatem iuxta mulierum, quæ semper vatis delectatur, conditiones. Attento insuper iuxta Doct. S. Tho. in 2. sentent. dist. 4. art. 4. in solutione vnius argumenti, vbi querit.

72. le noxiæ artes.

An geniti ex huiusmodi Dæmonibus modis peractis, fiat maioris virtutis quàm alij homines? Respondet hoc verum esse, non solum ex textu scripturæ. Gene 6. Illi sunt potentes à seculo, &c. Sed etiam ea ratione, quod Dæmones possunt lætæ virtutis seminis descendi. Primum, ex dispositione eius à quo decedunt. Secundò, mulierem proportionatam ad feminis illius susceptionem.

Geniti ex Dæmonibus sunt potentiores.

Tertio, constellatione remota, etiam ad effectum corporalem: quæ addere possumus, etiam ex suis verbis, scilicet ipsius geniti complexionem optimam ad effectus illi proportionat. Ex quibus omnibus sic conuenientibus colligitur, quod tales sic geniti, sunt fortes & magni corpore.

Multiplicatio ex incubo notoriam.

Ideo ad propositum, cum queritur: An malefici ex his spurcitiis originem sumplerint, dicamus. Originem sumplerint vtrique ex pestifera matris societate, vt ex primo notabili patuit. Multiplicatione verò notabili sunt ex his spurcitiis, nemo negare potest ex secundo notabili, cum non delectationis, sed corruptionis causa illius Dæmonis iurè sit. Erig ergo talis ordo, quod Succubus Dæmonis si ab homine seculari non incidit, qui est proprius illi habitus deputatus, & voluerit se Incubum facere ad maleficam, tunc illud semen Dæmonis maliici seu maleficæ deputat: & ille sub certa cõ-

scillatione sibi de se nec ut talis genius, vel genita fortis
vires ab aliis magis maleficia percipit, se incubum male-
fica facit.

Nec obstat quod illi, de quibus textus loquitur, non fue-
runt malefici, sed tantummodo gigantes & viri famosi & po-
tentes quia: supra dictum est, maleficia non fuerunt
perpetua temporis legis natura, & hoc propter recentē me-
meriam creationis mundi: Vnde idololatria locum habere
non potuit iam antea malitia hominum exescente, Dis-
colus maiorem a seminandum hoc genus perfidie repe-
rit opportunitatem. Sed neque illi termini in bonum virtu-
tis intelligi possunt, ubi illi asserantur, fuisse viri famosi di-
cebantur.

An semper cum decisione feminis Incubus Da-
mon maleficam aggredi. ut.

Ad illud etiam ubi quaeritur. An semper cum infusione
feminis, &c Responderetur cum mille nocendi habeat
modos & artes, ut pote quia principio ruinæ suæ conatur
Ecclesiæ unitatem rescindere, & humanum genus omnibus
modis auertere. 16. q. secūda. Ideo de istis regula infalibili
non potest dari, sed probabilis distinctio: videlicet, quod
aut malefica anosa est, & sterilis, aut non. Si sic tunc utiq;
absq; feminis decisione, cū ad nihil valeret, & Daemon in
suis operibus etiā quātū potest perseverat: & subterfugit, si-
cut & natura maleficam aggreditur. Vel etiam si sterilis nō
sit, tamen delectationis causa, ex parte malefica: causanda
ipsam aggreditur. Si vero ad impregnationem disposita,
tunc si commodè semen à viro decisum habere potest, cum
illo ipsam aggredi ob infectionem prolis non differt.

Verum si quis quaereret: An semen emissum per noctur-
nam pollutionem, ita colligere possit, sicut decisum per
actum carnalem. Ad hoc probabilis potest dari ratio, quod
non licet aliis videri potest oppositum. Nam attento quod
Dæmones, ut præmissum est virtutem feminis generati-
uam attendunt & talis vis in semine per actū carnalē am-
plius effunditur & conservatur seinditur semen per pollu-
tionem nocturnam, emissam tantum modò ex superfluo
humore & non cum tanta vi generatiua descenditur. Ideo
cura

Non fuerunt
malefica ante
Noam.

Differ semen
emissū & se-
men decisum.

est eo se minus exercere ad generationem prolis creditur,
nisi fortassis vim illam adesse semini intelligeret.

Sed & hoc omninò negare non possumus, quod malefica
maritata, & per nativum impregnata, etiam per commix-
tionem alterius feminis Incubus Daemon conceptum inhi-
cere potest.

Dæmones fac-
turi in utero
infanscent.

An potius uno tempore quàm altero Incubus se exer-
ceat & familiar de loco.

Ad illud, an observet tempora & loca, Dicendum quod
ultra observantiam temporum, quò ad cōstellationes
quas observat, quando ad prolis infectionem operatur. Ob-
servat etiam certa tempora, quando non infectionis, sed v-
neræ voluptatis causa, ex parte maleficæ exercendæ agita-
tur: & sunt sarcatiora totius anni tempora: ut natalis
Christi, Paschatis, & Pentecostes solennitatibus & aliis se-
stivis diebus.

Et hoc faciunt triplici ex causa. Primò, ut sic malefici nō
solum perdidit per apostasiam à fide, verum etiā sacrilegi vi-
tiū incurrant, in quibus ipsi Dæmones ut ipse creator am-
plius offendatur, & gravius in propriis animalibus maleficæ
condemnentur.

Cum Satan ad
exercenda sua
maleficia sa-
cras festos
dies eligat.

Secunda causa, quod cum Deus sic gravius offenditur,
eis maiorem potestatem faciendi in homines & puniendi
illos, siue in rebus, siue in corporibus, etiam innoxios relin-
quat. Quòd enim dicitur: Filius non portabit iniquitatem
patris, &c intelligitur quò ad eternā punitionem tempo-
rali autem sepius innoxij propter aliorum facinora affli-
ctione puniatur. Vnde & alibi Deus clamat: Ego Deus
fortis & Zelotes, visitans peccata parentum in tertiam &
quartam generationem. Talis puniō patuit in filijs Sodo-
mitarum submersis, propter parentum scelera.

Quomodo fi-
lius portet ini-
quitate patris

Tertia causa, ut maiori opportunitate plures ruere fa-
ciat, præsertim iuenculas, que festivis diebus ocio & cu-
riōsitatibus dum amplius insistant, eò facilius à maleficis
verulis seducantur: Prout in terra natiuitatis vnus ex his in-
quisitoribus, (cum duo simul hoc opus colligentes) corripit.

Festivi dies ad
coisum cario-
sum cogit-
tanti.

Nam iuencula quedam & virgo deuota sollicitata fe-
stiva die ab vna verala, ut secum per gradus ad cameram

ascenderet, eo quod certi iuvenes palcherrimi ibidem essent
 incisi & diu illa auaueret, ascendebat simul, vetula pre-
 cedente, inuencit iuene alie, ne se signo crucis maniret. Et
 licet illa non sciret, occulte tamē signo illo muniait: qua ex-
 te contigit, et dum ascendissent & virgo neminem conspe-
 xisset, eo quod Demones ibidem existentes suam presen-
 tiam in assumptis corporibus illi virgini nequidam ostē-
 dere. Vetula maleficū virgini dixit: Vadas tu nomine
 omnium diabolorum, que te ligauit? Hec ex confessi ue-
 para illas virgins collegi.

Potest & ad hanc causa, ut sic facilius homines sedu-
 cant qui dum sic considerant, quod Italia à Deo sacratio-
 nis temporibus fieri permittuntur, non vitimēt illa tam
 graua esse, sicut si illis temporibus nequirent favere.

De loco vero an plus in locis certis se exerceant, dicen-
 dam, quod ex veris factisq̄ue maleficarum constat, quod
 Spircinas illas o naid in locis sacris exercere nō possunt.
 Qui in re perpenditur efficacia Angelicæ custodiæ, ob re-
 uerentiam illius loci. Et quod amplius est, asserunt, se nun-
 quam habere pacem, nisi tempore iuniorum, cum presen-
 tes fuerint in Ecclesia: & idē citius & tardius ingrediuntur
 & egrediuntur. Licet alia pessima certa ceremonialia habēt
 ad instructionem Demonum obseruare, scilicet tempore
 eleuationis in terram spueri, seu cogitationes nephas idissi-
 mus per verba aut sine verbis proponere: ut vitinam esse in
 tali, vel tali loco, prout iam in secunda parte tangeretur.

An visibiliter, sicut ex parte maleficæ, ita etiam quod ad
 circumstantes se manu agitant Incubi
 & Succubi.

AD illud, an visibiliter vel inuisibiliter huiusmodi spur-
 citias agant, modo dicēdū quātū experientia nos elo-
 quit, quod licet setaper visibiliter ex parte maleficæ Dmō
 Incubus operetur, ita quod non est necessarium inuisibili-
 ter propter foederatum natura expressam ei appropinqua-
 re. Tamen quod ad circumstantes, lapias ipsæ maleficæ su-
 pine iacentes in agris seu syluis visæ sunt, & denudatæ su-
 pra umbilicum, & iuxta dispositionem illius spurcitie coop-
 aris mēbris, vobis & erantus se agētes. Demōnibus Incu-
 bis, inuisibiliter ibidem quod ad circstantes cooperantibus:

De locis exer-
 cii Incubi.

Malefica
 tardius egre-
 diuntur tem-
 pla.

licet in sine actus, vapor nigerrimus in longitudine homi-
 nis sursum à malefica in aere eleuabitur, sed hoc rarissime.
 Et qua de causa nouit ille artifex, ut inuencularum circun-
 stantiam, vel aliorum hominum mentes valeat aut allice-
 re, aut immutare. De quibus gestis & qualiter in pleisque
 locis, tam in oppido *Rosenburg*, quàm etiam in domo
 Nobilium de *Rappelstein*, & certis aliis terris talia sunt pe-
 facta in secunda parte patebit.

Sed & hoc contigisse certum est, quod maritis visibiliter
 interdum cernentibus incubos Demones, quos tamen nō
 Demones, sed viros putabant, cum eorum vxoribus talia
 peragere dum arma arripere, & transfodere volebant, su-
 bito, Dæmon disparuit, se inuisibilem faciendo: Vnde &
 mulieribus manu & blachia obiectantibus, licet interdū
 læsi fuissent, ipsos tamen viros oburgantes, an ne oculos
 haberent, aut si à Dæmonibus obsessi forent, deridebant.

visibiles Incu-
 bi.

Quod non solum Demones incubi mulieres ex eorum spur-
 citiis procreant, aut eis obstetricibus oblatas
 infestant, sed quæcumque indifferenter cum
 maiori vel minori venereæ
 delectatione.

Finaliter verò concludendo, dici potest ipsos Demones
 Incubos, non tantum mulieribus ex eorum spurcitias
 progentis, aut eis ab obstetricibus oblatas fore infestos,
 sed toto canato in quascunq̄e sanctiores virgines illius
 terræ, aut oppidi, per ipsas maleficas seductrices aut copu-
 latrices anhelare. Hæc enim experientia, rerum magistra,
 edocuit: vbi in oppido, *Rosenburg* certa combalita ante
 finalem sententiā huic simile asseruerunt, quod eis ab e-
 rum magistris inuencum fuisset, omni conatu debere in
 sebuentionem sanctarum virginum & viduarum laborare.

An maiores
 citis Dæmo-
 nis quàm vi-
 ri Malefica
 seu voluptas.

Et de venereæ delectatione, an maior sit vel maior cum
 Incubis Dæmonibus in corpore assumptis, quàm ceteris
 partibus eius in corpore venereandam. Videtur, quod
 licet naturalis ordo hoc minus excuset quin maior sit vbi
 simile suo simili alludit, tamen ille artifex vbi debita acti-
 ua debitis passibus, licet non in natura, tamen sub qualita-
 tibus in calore vel temperamento aliquo contigit, utique
 non inuencum excitare videtur concupiscentiā, sed de his
 his sequen-

188 *Malef. Ecclesia sacre abutuntur,*
in sequentibus latius quò ad conditionem sexus formam
declarabitur.

*De modo generali, quo per Sacramenta Ecclesia sua male-
ficiis Maleficis exercere Et de modo quo cum genera-
tium imponere solent, seu etiam alios dese-
ctus super quibus unquam creaturas dem-
pni corporibus celestibus.*

C A P. V.

Vnc autè, qualiter alias creaturas in vtro-
que sexu & terra fruges inhiant, plures
sunt super modos agendi aduertenda. Et
primò qualiter homines, deindè qualiter
bestias. Tertiò, qualiter terra fruges. Et
parte hominis, primò qualiter vim gene-
ratiuam, seu etiam actum Venereum, ne mulier concipere,
aut vir actum exercere valeat, maleficiis impediunt. Secun-
dò, qualiter actus ille impeditur respectu vnus mulieris
interdum & non alterius. Tertiò, qualiter membra virilia
auferuntur, quasi omnino sint à corporibus euulsa. Quarto,
quomodo, si aliquid premissorum contingeret potentia
Dæmonis inferente per se: non per Maleficam possit dis-
cerni. Quintò, quomodo maleficæ, homines vtriusq; sexus
in bestias præstigiosa arte transmutant. Sextò, quomodo
obstetrices Maleficæ conceptus in vtero matris diuersis
modis interimunt, & vbi hoc non faciunt, Dæmonibus in-
fantes offerunt. Et ne hæc quasi incredibilia putarentur,
idè in prima parte operis per quæstiones & argumen-
torum solutiones sunt decisa, ad quas, si opus sit, dubius le-
ctor pro investiganda veritate recurrere potest.

Ad præsens tantummodò actus & gesta per nos reperta
sunt etiam ab aliis conscripta in detestationem tanti crimi-
nis sunt deducenda ad priores quæstiones, si fortassis alicui
difficiles ad intelligendum forent. Ex his quæ in hac se-
cunda parte traduntur fidem capiat, & ab errore resiliat,
quo nullam maleficam esse, aut nullum maleficum posse
fieri in mundo existimauit.

Vnde primò notandum, quòd cum sex modis lædere possunt
abique modis, quibus alias creaturas lædunt. Et vnus sit, quo
amorem

amorem malem ingerent vno alicui ad mulierem, vel mu-
lieri ad virum. Alius est, quo odium vel inuidiam, in aliquo
femina re procurant. Tertius in his, qui maleficiati dicuntur
ne vi generatiua vi valeant ad formam: vel vicueria
femelle ad virum: vel etiam aliis modis abortum procu-
tando vt supra tactum est. Quartus, cum in membro ali-
quo homine aegrotare faciunt. Quintus, cum vita pri-
uant. Sextus, cum usum rationis auferunt.

Et fateri cum hoc oportet, quòd in omni genere rerum
deceptis corporibus celestibus, veros defectus & veras infir-
mitates ex virtute naturali inferre possunt, & hoc ex po-
tenti virtute naturali & spiritali, qua corporali quacun-
que eminent virtute. Nam etiam infirmitas cum altera
concordat, sicut etiam defectus naturalis, vbi infirmitas de-
ficiat sed diuersis modis vtrique ad diuersas infirmitates &
defectus procedant. De quibus aliqua, quantum necessitas
postulat, in medicina producamus.

Prims tamè, vt amonus lectoris maneat suspensus, cui sa-
pra corpora celestia ab quam immutationem facere non
possunt, dicimus triplicem esse causam. Prima, quia super
his, etiam quò ad locum pœnalem, existunt: qui locus est
aut caliginosus: & hoc propter ipsorum officium eis depu-
tatus. Vide suprò in prima parte tractatus in quæstio. 2. vbi
dicitur de Incubis & Succubis Dæmonibus.

Secunda causa, quia corpora celestia mouentur à bo-
nis Angelis. Vide in plerisque locis de motoribus orbium,
pæcipuè S. Thomam in prima parte, q. 99. in quo concor-
dant Philosophi cum Theologis.

Tertia causa, propter vniuersale regimen & commune
bonum vniuersi, cui detraxeretur in generali si malis per-
mitteretur spiritibus in illa corpora celestia aliquas im-
mutationes causare. Vnde & illæ immutationes miraculose
factæ in veteri aut in nouo Testamento, à Deo per eorum
motores seu Angelos bonos factæ sunt, vt in statione Solis
sub Iosue, retrogradatione sub Ezechia, obscuratione in na-
turali in passione Christi. In omnibus autem ex post ele-
mentis & elementaris sua maleficia Deo permittère, & per
se absque maleficis & cum maleficis exercere possunt, &
de facto exercere non cessant, vt patet.

Secundo notandù, quòd in omnibus modis maleficiati,
vt pla

*Cum corpora
celestia immu-
tari non
possunt.*

*Miraculose
immu-
tationes.*

*Abus Sac-
ramentorum
ad maleficia.*

vi plurimum semper maleficia infirmant, ut instrumenta
sua maleficia per Sacramenta seu sacramentalia Ecclesia
vel per quocunque divina seu Deo consecrata efficiant: Ve
quando imaginem ceteram sub palla altaris ad tempus
ponunt, vel per Chisma factum sibi in trahunt, vel ex qui-
buslibet rebus consecratis & hoc quidem triplici ratione.

Sicut etiam quod sanctionibus anni temporibus, & pra-
cipue circa aduentum domini, & festa natalia sua malefi-
cia exercere solent. Primum, ut non solum homines per ta-
lia perfidi fiant, sed etiam sacrilegi, divina quantum in eis
est contaminando, & ut sic plus Deum creatorem suum of-
fendant intus, animas proprias condemnent, & plures in
peccata inere faciant.

Secundo, ut Deus sic graviter per homines offensus, De-
moni maiorem potestate in homines saevire di reliquat.
Sic etiam Gregorius dicit, quod malis interdum iuxta eo-
rum desideria & petitiones concedit iratus, quae aliis dene-
gat propitius. Tercio, ut sic sub specie boni apparatus plures
simplices facilius decipiat quando peractis divinis rebus
putant aliquid numinis a Deo obtinuisse, ubi solum pecca-
ta maiora sunt commissa.

Potest & addi quarta ratio super secretoria tempora &
principium anni. Nam quia festa plus franguntur peccatis
mortalibus quam mechanicis operibus, iuxta Augusti-
ni in lib. de decem cordis. Superstitio autem & maleficia de
maximis servilibus operibus Daemonis est contra divinam
reverentiam. Idem, ut dictum est, homines profundius ca-
dere facit, & creator amplius offenditur.

Et super principium anni dicere possumus iuxta Iudo-
lib. 8. Etym. cap. 2. quod siem h. n. m. a quo Ianuarius mensis
dicitur est, qui & in die circumcisiois incipit, Idolum fuit
diversis factibus confectum, una tanquam esset finis anni
precedentis, & alia tanquam esse principium futuri, &
in minis anni esset protector, & fortunatus auctor, in
cuius reverentiam, sed potius Daemonis in dolo sacrificabant
pagani variis et in meriones luxuriosis & strepibus, & ioc-
undis sibi mutuo tradiderunt, et creas varias duxerunt, men-
tas paraverunt: de cuius merito sit per B. Augusti. in
multis locis & sic per totum locis reciteret 26 q. v. v. v.
Sicut in mali Chismi has corruptelas inuen-

Abusus festo-
rum secretor-
um ad maleficia.

Et circa cere-
monia in no-
no anno.

ter, licet quod ad lasciviam intractata ab eis ad tempora
carnis suae quando cum laicis, & laici & alius superstitio-
nis discunt, ita & modo maleficia his persuasionibus a
Demonibus, in ipsorum conplacencia circa principium anni,
quod ad divinum officium & cultum, ut festum dicitur &
festa natalia Christi existunt, sua maleficia exercent.

Et quidem in speciali qualiter per sacramenta primo
Tertio qualiter per sacramentalia talia exercent aliqua ovi-
ter facta, & a nobis per inquisitionem repetita referamus.

Optimum, quod nominare non expedit, quia modo cha-
ritatis & rationis imperat & huiusmodi Maleficia corpus Do-
minicum sompsit, & declinans subit, ut detestabilis modus
est mulier in peplum sui adhibuit, & in panniculum Do-
minicum corpus extrahendo intulit, & in ollam, in qua
bubo stat, sic a diabolo informata, projecit, & sub terra in
stibulo prope hortum domus suae occultavit cum aliis pluri-
bus rebus admixtis, ex quibus sua maleficia exercere ha-
buisset: Sed assistente divina pietate, tantum facinus dete-
ctum ad lucem pervenit. Nam sequenti die, merena in
quodam, causa sui laboris, propter stibulum iter faciente,
torre quasi cuiusdam infans evulans audiret & quando pro-
pria accessit, visendum ad pavimentum lib. q. o. ella abscon-
dita erat, pervenisset, tanto clarius audiret, & alligans in-
fantem aliquem a muliere subumbratum, sceleratum, seu profi-
dentem accessit, & rem gestam, sua a stimulatione a parricida
perperatam narravit, qui cum in illis servitoribus ita se
ut ille narraverat, reperit est. Exhumare autem puerum
noluerunt sed potius ut custodes a remotis positos, si qua
mulier accideret, sano vti consilio attendere deberent. Nec
enim Dominicum corpus ibi absconditum esse noverant
unde & contigit, ut eadem Malefica locum accideret, &
sub pallio alius occulte cernentibus ollam abscondit. Va-
de capta & questionibus exposita facinas dederit, asserens
Dominicum corpus cum bufone fuisse in olla absconditum,
ut ex his pulveribus sua ad libitum nocuamenta hominibus
seu aliis creatoris inire possent.

Insuper aduentum quod hinc observat Malefica cum
necites consuetudine, ut si absque nota efficere valeant. Do-
minicum corpus sub lingua, & non in terra recipiant ratoni-
bus his, ut a stimari possent, ut abrogat ovis hinc reme-
dium

Quomodo per
sacramentalia
maleficia fiat.

De Dominico
corpore in olla
cum bufone
mixto quod
ut infans con-
tulit.

Malefica cor-
pus D. n. n. n.
sub lingua as-
tulit.

diu nunquam percipere volunt: nec per confessionem, nec per sacramenti Euchariſtiae perceptionem. Secundo, ut facilius ex ore Lomnicum corpus accipiat, pro ea uirtute ut dictum est, uerbis applicandum, in maiorem creatorem offensam.

Quia & omnium Eccl. sic rectoribus & populum circumuentionis temper iniurgiti summam adhibere diligentiā, ut plurimum aperto ore, & lingua bene extendit, et in amotione peccati, mulieres commouent. Et quoniam maior adhibetur diligentia, tanto plures malefici per huiusmodi notantur.

De aliis rebus sacramentalibus innumeras exercent sepeſtiones. Interdū imagines coeas, quandoque res arithmeticas sub palla atrari, ut supra tactum est, ponentes, huiusmodi demum occultant, ut per transitum ille, pro quo positum est, maleficiatur. Innumera possent deduci, sed minima per uiciora maleficia approbantur.

De modo, quo vim generatiuam impedire solent.

CAP. VI.

De modo autem, quo vim generatiuam impedire solent, tam in hominibus quam in iumentis, etiam in utroque sexu potest lectum ex his quae supra tacta sunt scire in questione. An Dæmones per ipsas maleficas mētē, motum, uel odium immutare valeant. Vbi post solutiones argumentorum specialiter fit declaratio de modo quo vim generatiuam impedire ualeant, Deo permittente.

Duplex in iumentis & ex triplicem in hominibus.

Vbi tamen notandum, quod tale impedimentum ab intrinseco & extrinseco predicatur. Intrinseco autē fit ab eis dupliciter: Primo, ubi rigorem membri pro fructificatione a commoda directē remouunt. Nec haec uidetur impossibile, cum & motum alias naturalem in aliquo membro impedire possunt. Secundo, ubi missionem spirituum ad membra, in quibus est uirtus motiua, prohibent, quae in tercludendo uias seminis, ne ad ualē generationis deserviat, uel

dat, uel ne excidatur, uel emittatur.

Extrinseco procurant interdum per imagines, uel ex herbarum comestionibus: interdum per alias res exteriores, puta ex gallorum testiculis. Non tamē credendum est, quod uirtute illarum rerum uix impotens reddatur, sed occultā uirtute Dæmonum, illudentium huiusmodi Maleficis, per huiusmodi vim generatiuam: ne uidelicet uix coire, aut mulier concipere ualeat, maleficare possunt.

Cur Venereis adu. facilitas maleficiatur.

Et huius ratio est, quod plus permittit Deus super hunc actum, per quem primum peccatum diffunditur, quam super alios actus humanos. Sic & super serpentes, qui magis incantationibus deseruiunt, quam alia animalia. Unde & pluries a nobis, & ab aliis inquisitoribus repertum est, quod per serpentes aut per huiusmodi imperimenta intulerunt.

Cur serpentes huiusmodi facilis incantetur.

Nam quidam caprus Maleficus falsus fuerat, quod multis annis sterilitatem tam in hominibus quam in iumentis quandam domum inhabitantibus per maleficium intulisset. Nider insuper ubi supra refert, quendam maleficum nomine Stadlin in diocesi Louisaniensi captum, qui & falsus fuerat, quod in certa domo ubi uir & uxor simul permanebant, per sua maleficia successiue, in utero uxoris uir septem infantes occidit, ita ut semper abortum fecerit & omnia annis multis. Simile fecerat in eadem domo omnibus pecoribus & iumentis fetosis, quorum nullum uiuū partum edidit in eisdem annis. Et cum maleficus quæſionaretur, qualiter talia procurasset, aut quomodo reus esse posset, facinus aperuit, dicens: Subter limen ostij domus serpentem posui, qui si amouebitur, fecunditas inhabitantibus restituetur, & sicut prædixit, ita euenit. Nam licet serpens non fuisset inuentus, quia in puluerem redactus, terram tamen omnino asportabat, & eodem anno uxori & omnibus iumentis fecunditas restituta fuit.

Aliud denique factum in *Ruchusen* paucis & uix quatuor annis elapsis contigit. Famulissima quædam malefica erat, ut potè quæ solo tactu, & omni hora maleficare & abortum procurare sciebat. In quo dum uxor cuiusdam potentis impregnata esset, & ob sui custodiam quandam obstetricæ ad se recepisset, monitaq; ab eadē obstetricæ fuisset, ne castrū exiret & quod præcipue à colloquio & cōuersatione illius maleficæ dictæ sibi caueret. Post aliquas septimanas

Procuratio abortus.

inmemor illius monitionis, castrū exiens, quasdam mulieres congregatas in quodam conuiuio visitandi gratia accessit, ubi cum paululum resedisset, malefica superuenit, & ipsam dominam quasi salutationis gratia super ventrem ambabus manibus tetigit, & subito puerū se dolorosè mouentem persensit. Vnde territa, ubi ad propria rediit, & rem gestam oblitisci natrallet. Hic inquit, iam puerum perdidisti, & exlamauit, & ut prædixit, in partu contigit. Nam nec abortum integrū, sed parletim frustra iam capitis, iam que pedum & manuum peperit. Magna utique ex diuina permissione castigatio in peccam eius, videlicet mariti, qui tales maleficas punire, & iniurias creatoris vicisci deberet.

Fuit & in oppido *Mersburg* Constantiensis diocesis quidam iuuenis in tantum maleficiatus quod nullum actū carnalem cum aliqua dempta vna, exercere poterat. Multis etiam audientibus retulit, quod sapissime dum eam declinare, & alias terras inhabitare, & fugam capere volebat, adhuc interdum nocturno tempore assurgere, & festinè cursu velocissimo, iam per terram iam per aërem quasi volando se aere volebat.

De modo quo membra virilia auferre solent.

CAP. VII.

SED & hoc, quod membra virilia auferre solent, non quidem in rerum veritate corpora humana illis spoliando, sed prestigiosa arte occultando, ut supra in quaestione desuper tacta declaratum est, aliqua gesta in medium producamus.

In oppido namque *Rauenburg*, iuuenis quidam iuuenula adhaere, quā relinquere volēs, membrū virile perdidit, prestigiosa viq; arte, ut nihil videre aut tangere præter planum corpus posset. Anxius inde, cellariū quendam adiit, ut vinum emereret, & paululum residens mulieri cui alteri superuenienti causam tristitiæ suæ aperiendo singula enarrauit, & ita esse in corpore demonstrabat. Astuta illa, an aliquam inspectam haberet, inquisiuit. Et ille utique: talem ipsam denominando, & rem gestam narrando manifestauit.

Et illa, expedire ut per violentiā aliquam, ubi beneuolentia tibi non suffragatur, pro acquirenda sanitate ipsam inducas. At iuuenis in crepusculo noctis, viam, quā transire malefica solebat, obseruauit & ipsam reperiens, dū pro sanitate corporis sibi reddenda supplicaret. Et illa, se innoxia, nec quicquam scire assereret, ipsam inuadēdo, manutergium quoddam ad collum fortiter comprimēdo, strinxit. Nisi mihi sanitatem restituas, è manibus meis peribis. Vnde illa quia clamare non poterat, & iam facies tumefacta nigrescebat. Sine, inquit, me liberam, & te sanabo. Et iuuenis dum nodū & stricturam laxasset, malefica manu ipsam inter scemora seu coras tetigit, dicens: iam habes quod desideras. Et iuuenis, ut postmodum referebat, notabiliter persenserat, atrequam visu aut tactu se ipsum certificasset, membrum sibi ex tactu duntaxat maleficæ fuisse restitutum.

Simile venerandus quidam pater: honestæ vitæ, & scientia præclarus in ordine, è conuentu Spirensi referre solebat. Quadam, inquit, die, dum confessionis audientie instarem, iuuenis quidam accessit, & inter verba confessionis, membrum virile lamentabiliter se perdidisse asseruit. Admirans ergo pater, & verbis suis faciliter credere nolens, eod quod lenis corde qui facile credit, à sapiente indicatur. Expeuentia didici per visum, nihil cernendo, dum iuuenis locum, vestes detegēdo, demonstrasset, meo sanoc; visus est cõsilio. An ne aliquam haberet suspectam, quæ ei tale maleficium intulisset, inquisiui: Et iuuenis, vnam se habere suspectam, sed absentem & in *Vormatia* residentem asseruit. Tunc ego, hoc tibi iniungo, quanto citius ipsam accedas, & promissionibus ac blandis verbis pro posse ipsam emollis studeas, quod & fecit. Nā post paucos dies reuersus est, gratias mihi referens, se sanum & cuncta recuperasse asseruit, & sic verbis credidi, experientia tamen & visu certificatus denuo.

Sunt tamen & hic aliqua notanda, ad intelligendum clarior quæ supra de eadem materia tacta sunt. Primò, quod nullo modo credendum est, talia membra euelli aut segregari corporibus, sed arte prestigiosa, per Dæmonem, ut nec videri, aut tãgi valeat, occultari. Et hoc auctoritate & ratione, licet supra tactum sit: ubi Alexander de Ales parte secunda dicit. Prestigiū propriè sũptũ est illa illusio Dæmonis,

quæ non habet eandem ex parte mutationis rei, sed solummodo ex parte cognoscentis, qui deluditur, siue quantum ad interiores sensus, siue quantum ad exteriores.

Super hæc tamen verba notandum, quod hic illuduntur duo sensus exteriores, scilicet, visus, & tactus, & non interiores, ut sunt sensus communis, phantasia imaginatiua, extimatiua & memoria. Licet sanctus Thomas tãrũmodo ponat quatuor, ut supra tactum est, eò quod phantasiã & imaginatiuã ponit vnam: & bene pauca enim differentia est inter imaginari & phantasiari. *S. i. h. in prima parte, quæ.*

Imaginari & phantasiari idem sunt.

Sensus quo modo praestigiantur.

Memoria in Dæmonem pertinet.

79. Et hi sensus immutantur, & non exteriores solum quãdo nihil occultatur vel manifestatur, vel vigilando, vel dormiendo. Vigilando, ut dũ res aliter videtur quã in se sit, ut cum quis videt aliquem equum cum affillore deuorantem, aut in bestiam esse hominẽ transformatum, aut seipsum bestia esse, & cum bestiis debere incedere æstimantem: tunc enim sensus exteriores deluduntur, & occupantur per interiores: Quia virtute Dæmonum, species sensibiles dudũ reseruatæ in thesauro specierum sensibilibus, ut est memoria, non illa intellectiua, in qua species intelligibiles conseruantur, sed memoria, quæ est conseruatrix specierum sensibilibus, quæ etiã est in posteriori parte capitis, educitur virtute Dæmonum, Deo interdum permittente, ad sensum communem imaginatiuum. Et tã fortiter imprimuntur, quod sicut necesse habet imaginare equũ vel bestia per imperuosũ actũ, quo Dæmon educit de memoria speciem equi vel bestia: ita necesse habet æstimare, se videre per oculos exteriores tantã talem bestiam, quæ in re ab extra nõ est bestia: sed per imperuosã Dæmonis operationem mediantibus illis speciebus, sic videtur.

Nec mirum videatur, quod Dæmones hoc possint, cum & natura hoc facere potest etiam defectuosa, ut patet in phreneticis, melancholicis, maniacis & ebriis aliquibus, qui nõ possunt discernere Et Phrenetici putant se mira videri, & videre bestias & alia horrenda, cum tamen nihil videant in reũ veritate. Vide supra in quæstione: An maleficæ mētes hominum ad amorem vel odium possint immutare, vbi plura notantur.

Est demũ & ratio in se clara. Nam cum Dæmon habeat quãdam

quãdam potestatem super quãdam res inferiores, excipiẽdo tantũmodo animã. Ideo potest & circa istas res aliquas immutationes facere. quãdo Deus sinit ut res appareat, aliter quã sunt. Et hoc, ut dixi, aut turbado, aut illudẽdo organũ visus, ut res clara videatur nubilosa. Sicut etiã post sterum, propter humores collectos, lumen aliter apparet quã ante. Vel operando in imaginatiuã potentiam per transmutationem specierum sensibilibus, ut dictum est. Vel humores variõs mouendo, ut appareat ignis vel aqua, quæ sunt terrestria vel sicca: Ut quidam faciunt, quod omnes in habitatione aliqua habent se vestimentis exaere & denudare, putantes se in aquis natate.

Variã praestigiantur.

Uterius autem super modum praefatum sic queritur, An huiusmodi illusiones indifferenter bonis & malis accidere possint: sicut, ut inferus patet, corporales alię infirmitates etiã in gratia existentibus inferri à maleficis possunt. Super quo in hęcendo verbis Cassiani col. 2. Abbatis Sireni. dicendum est, quod non. Vnde omnes isti qui sic illuduntur, praesumuntur in peccatis mortalibus esse. Dicit enim, ut ex verbis Antonij patet, Dæmonem nullatenus posse mentem cuiuscunque vel corpus inuadere, nec habere facultatem aliquam in cuiuslibet animã penitus irruendi, nisi eam primò destituerit omnibus cogitationibus sanctis, ac spiritali contemplatione vacuam, nudãque reddiderit.

An pñ etiam praestigiantur.

Concordat cum eo, quod Philo. 1. de con. ad Boëtium tãgit: Talia tibi contuleramus arma, quæ nisi prior abiecisses, inuicta te firmitate tuerentur.

Munitio cõtra praestigias.

Vnde Cassia. ibidem refert de duobus Maleficis paganis qui differentes in malitia, successiuè per sua maleficia Dæmones miserunt ad cellam B. Antonij, ut eum tẽtarionibus exinde fugarẽt, odio viri sancti infecti, eò quod multitudine populi ad eum quotidie confluxerat. Qui Dæmones licet amarissimis cogitationum stimulis eum pulsariat, illos tamen repalit signo crucis, fronti & pectori impresso, & orationum incubationib; insistenti.

De S. Antonio.

Ita dicere possumus, quod omnes, qui sic à Dæmonibus inducuntur, absque aliis infirmitatibus corporalibus, vtique diuina gratia inhabitante carent. Vnde & illud Tobia 6. Qui libidini deseruiũt, in eos Diabolus accipit potestatem. Concordat & illud, quod supra circa primã partem

De S. Machario.

tractatus, in quaestione, An malefica operentur circa homines in bestiales formas illos transmutando. factum est, ubi iuuenula conuersa fuit in equam, sua estimatione, & omnium eam aspicientium, dempto S. Machario, cuius sensus Diabolus illudere non poterat, ad quem ducta pro sanitate, cum iam veram mulierem & non equam aspiceret, & e conuerso omnes alij acclamarent quod equa eis videretur, ipse sanctus suis orationibus eam & alios a tali illusionem liberauit, asserens hoc ei accidisse, quia diuinis non vacasset, nec sacramenta, ut dicebat, sanctae confessionis & Eucharistiae frequentasset. Vnde iuuenis qui eam de turpitudine sollicitauerat, licet renuisset ex honestate, tamen Iudaeus maleficus, quem iuuenis ea de causa, ut iuuenulam maleficaret, accesserat, virtute Daemonis eam in equam conuerterat.

*A simili de la-
sione bonorum
et malis*

Summarie concludamus, quod in bonis fortuna, sicut sunt res exteriores, ut bona temporalia, fama & sanitas corporis, licet boni per Demones & sua membra laedi possint in eorum meritum & probationem: sicut de beato Iob patuit, qui in talibus per Demones laesus fuit: Tamen eis iniuris, sicut in nullum peccatum per maleficia trahi possunt aut violentari, licet ad intra & in carne ab extra valeant tentari. Ita etiam nec huiusmodi illusiones phantasticas actiue & passiuè inferre possunt.

Actiue, ut eorum sensus haberent Demones illudere sicut aliorum in charitate non existentium. Passiue, ut eis eorum membra praestigiosa illusionem haberent auferre. Haec enim duo, beato Iob nunquam Diabolus inferre potuisset: praesertim passiuum nocuum, super actum Venereum, qui tanta continentiae erat, ut dicere posset: Depigi scelus cum oculis meis, ne quidem cogitarem de virgine, a fortiori, de muliere alienae: cum tamen super peccatores Daemon magnam noscitur (ex verbis Euangelij. Luc. 11. Cum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt omnia quae possidet) habere potentiam.

*Continentia
Iob.*

Verum ex his si quis quaereret, circa illusiones membri virilis, quod licet illa illusionem non possit Daemon existenti in gratia inferre passiuè, an ne possit actiue: ut scilicet existens in gratia illuderetur in suo visu, quia videret membrum annexum cum tamen ille, qui sibi existimaret ablatum, non videret annexum, nec etiam alij circumstantes. Quod si conceditur, videretur

videretur esse contra praedicta. Potest dici, quod quia non tam vis existit in damno actiuo sicut passiuo: capiendo actiuum non qui actiue intulit, sed qui damnum ab extra videt, ut de se patet. Ideo existens in gratia, licet posset videre dampnam alterius, & in illo Daemon sensus eius illuderet: non tamen posset sibi tale damnum inferre passiuè, ut scilicet suo membro priuaretur. cum libidini non deservit, sicut per oppositum, ut Angelus dixit Tobiae: Qui libidini vacant, demonium accipit potestatem super eos.

Quid denique sentiendum super eas maleficas, quae huiusmodi membra in copioso interdum numero, ut viginti vel triginta membra in simul ad nidum auium, vel ad aliquod serinum includunt, ubi & quasi ad viuencia membra se mouent: ad auenam vel pabulum consumenda, prout a multis visis sunt, & communis fama refert. Dicendum, quod Diabolica operatione & illusionem cuncta exercentur: sic enim sensus videntium illuduntur, modis supra tactis. Retulit. n. quidam, quod dum membrum perdidisset, & quaedam malefica causa recuperanda suae sanitatis accessisset. Illa, ut quaedam arbor ascendere, iussu in iunxit, & ut de nido in quo plurima erant membra, si quid vellet, accipere posset, indulset. Et cum ille magnum quoddam accipere attulerat, non ait malefica, illud accipias: & quia vos ex plebanis attingeret, subiunxit.

*Virilia mem-
bra auer-
gimata.**Plebanis
viri-
mum.*

Haec omnia utique praestigiosa illusionem fieri a Demonibus modis supra tactis, organum visus per transmutationem specierum sensibilem in imaginatiuam potentiam turbando. Nec enim oportet asserere, quod Demones sint in assumptis sic membris ostendentes, quoniam admodum solet in assumptis corporibus ex aere, maleficis, & interdum hominibus apparere, & cum eis conuersari. Ratio est, quia facilliori modo, videlicet per motum interiore localem specierum sensibilem ex conseruatoria seu memoratiua potentia ad imaginatiuam ista facere possunt.

Obiectio.

Est quis dicere vellet, quod etiam simili modo facere possent, ubi in assumptis corporibus asseruntur maleficis ac alijs hominibus conuersari, ut videlicet tales apparitiones facerent per transmutationem specierum sensibilem in imaginatiuam potentiam: ut homines dum pararent Demones in assumptis corporibus esse praesentes, tunc non essent nisi tales specierum sensibilem inuentionibus, potens imaginationes.

Responsio.

Dicendum, quod si nil aliud Dæmon ostendere velle, nisi tantummodo humana effigie præsentatione, tunc vique opus non esset ei in assumpto corpore apparere, cum sufficere per præfatam transmutationem hoc efficere posset. Non autem, quia altiora habet exercere puta loqui, conuelli, & aliis spurcitiis intedere: sed deo & ipsam, præsentem esse oportet, ab extra visui realiter in assumpto corpore se obiciendo: Quia virtus Angeli ibi est, ubi operatur secundum Doctorem.

Virtus Angelus ibi est ubi operatur.

In quaestione vero, qua quaeritur, quid si Dæmon per se absque malefica membrum virile alicui auferret, an aliqua sit differentia inter unam ablationem & alteram. Dici potest, ultra illa quæ tanguntur in prima parte tractatus in quaestione: an maleficæ membra virilia possint auferri: quod ubi Dæmon per se membrum auferret, tunc verè & realiter auferret, & verè & realiter restitueret quocumque restitueret haberet. In secundo, sicut non absque læsione, ita non absque dolore auferret. Tertio, quod nunquam nisi coactus per bonum Angelum hoc faceret eò quod materiã sui lucris amputare haberet; nouit enim plura maleficia super illum actum exercere, quam super alios humanos actus. Sicut, n. Deus plus permittit illum actum maleficiare, quam alios humanos actus ut supra tactum est, quæ singula locum non habent ubi per maleficas, Deo permittente, operatur.

Quid si Dæmon per se sine malefica membrum auferat.

Et si dubitatur, an Dæmon propter affectum homines & creaturas per se ipsum lædere quam per maleficas dici potest, nulla est cooperatio. In infinitum, n. plus affectat per maleficas lædere. Tum quia maiorem infert Deo contumeliã, creaturã sibi dicatã usurpãdo. Secundo, quia cum Deus amplius offenditur, amplius sibi nocendi hominibus potestas permittitur. Tertio propter sui lucrum, quod in perditionem statuit animarum.

Lucrum Dæmonis quid sit.

De modo, quo homines in bestias formas transformant.

CAP. VIII.

ED hoc, quod maleficæ homines in bestiales formas virtute Dæmonis: quia talia principaliter operatur transformat. Licet in t. par. operi. q. 10. an talia maleficæ valeant efficere, satis sit declaratum: Quia tamẽ aliquibus

quibus illa quaestio sub suis argumentis & solutionibus nimis posset esse obscura: præsertim cum acta & gesta super hæc non sunt deducta. Modus etiam, quo scriptas sic transformant, non est expressus, ideo præsens addenda est declaratio per solutiones plurimorum dubiorum.

Et primo quod Canon ille 26. q. 3. Episcopi, non est sic De Canon. iudè intelligendus circa hanc materiam, prout plures etiã episcopi docti, sed vnam benè docti, decipiuntur, & qui publice in eorum sermonibus asserere non verentur, huiusmodi transmutationes præstigiolas nullo modo etiam virtute Dæmonum posse fieri. Et hoc vtrique in magnum fidei detrimentum, ut sæpè tactum est, maleficarum conformationem quæ & multum de talibus congaudent sermonibus.

Contigit autem hoc huiusmodi Prædicatoribus, eo quod in cortice & non in medulla verborum Canonis laborant, ut supra tactum est. Cum enim dicitur: Quisquis credit posse fieri aliquam creaturam, aut in melius aut in deterius transmutari, aut transformari in aliam speciem vel in aliam similitudinem nisi ab ipso creatore, qui omnia fecit, proculdubio infidelis est.

Hic prius lector attendat ad duo principalia. Primo super verbum fieri. Secundo super verba, in aliam similitudinem conuerti. Super primum sic resolutus, quod fieri capit dupliciter, videlicet pro creati, & pro naturali productione alicuius rei. Primo modo soli Deo conuenit, ut notum est, qui sua infinita potentia aliquid ex nihilo creare potest.

Secundo modo distinguendum est de creaturis: quia aut sunt creaturæ perfectæ, ut homo, & auias, &c. aut sunt imperfectæ, ut serpentes, ranæ, mures, &c. quæ ideo dicuntur imperfectæ, quia ex putrefactione generari etiam possunt. Licet enim semper de primis loquitur Canon, non de secundis quod potest patere, eò quod Albertus in libro de animalibus, ubi quaerit: An Dæmones possint facere vera animalia. Et respondit quod sic, sed hoc quod ad imperfecta animalia:

Perfecta & imperfecta creatura.

Etiã cum ea differentia quod in inlari, sicut Deus operatur, sed motu quodã licet subito, sicut patet de maleficis Exo. 7. Si placet vide aliqua quæ in notata quaestione tanguntur: circa primam partem operi, & in solutione primi argumenti.

An Dæmon vera animalia faciat. Multiplex transmutatio.

Super secundum ubi tangitur, quod non possint aliquam creaturam transmutare. Dicitur quod est duplex transmutatio.

tio substantialis & accidentalis & hæc accidentalis iterum duplex, quia per formam naturalem & inherentem re que videtur, vel per formam non inherentem rei quæ videtur, sed inherens organo & potentiis ipsis videtur. De primis loquitur Canon, & præcipue de formali seu quidditatiua transmutatione, prout vna substantia in aliam transmutatur, cuiusmodi solus Deus qui talium quidam creator existit, facere potest. Loquitur etiam & de secunda, licet illam Dæmon efficere possit, in quantum per infinitates diuina permissione immittit, aliqua forma accidentali corpori inducitur. Vt vbi leprosa facies apparetur, vel huius simile.

Sed quia propriè de his non loquitur, sed de præstigiola apparitione, secundum quam videtur res transmutari in alias similitudines. Dicimus, quod has transmutationes allegati cap. excludere non potest: quod auctoritate, ratione, & experientia infirmis, & his quæ supra certa experimeta quæ Aug. lib. 18. c. 17. de Ciui. Dei, refert deducuntur, & per varias quæstiones illa etiam declarando. Nam inter alias præstigiolas transmutationes refert, quod famosissima maga Circe mutauerit socios Vlyssis in bestias. Et quod quedam stibularia mulieres conuertissent hospites suos in iumenta onera portantia. Refert etiam socios Diomedis in aues conuersos & quod postea longo tempore circa templum Diomedis volassent. Et quod præstantius narratur de patre seo veraciter: quod ipse pater dixisset se equum fuisse, & antonomiam cum aliis animalibus habuisse.

De primo namque quod socios Vlyssis fuissent in bestias mutati, vbi vtiq; sola apparètia fuit & oculorum deceptio, ita quod forma illa bestialis educta fuit de cõseruatorio seu memoria specierum ad ipsam vim imaginatiuam: vnde & visio imaginaria causabatur, & consequenter ex forti impressione in potentias alias, & organa videns estimabat se bestiam videre, modo quo supra in præced. cap. tactum est. Sed quomodo ista fieri possint virtute Dæmonis sine læsione, infra patebit. De secundo verò, vbi hospites in iumenta, onera portantia & stibularis conuertebantur: & similiter hoc quod Præstantius pater se equum fuisse & blasphemum portasse narratur. Notandum, quod illi tres fuerunt deceptiones.

Prima, quod illi homines præstigiola arte videbantur

conuer

conuersi in iumenta, quæ conuersio facta fuit modo supra dicto. Secunda, quod illa onera, vbi exercebant vires portantium, Dæmones inuisibiliter illa attulerunt. Tertia, quod illi, qui aliis videbantur transmutati in species sibi ipsis etiam videbantur se in bestias conuersos, sicut Nabuchodonosor contigit, vbi septem tempora super eum fuerunt immutata, vbi secanam quasi bos comederet.

De illo autem quod socii Diomedis fuissent in aues conuersi, & circa templum volassent: dicendum, quod ille Diomedes, quia in exitu Græcorum circa obsidionem ciuitatis Troie fuerat vbi ad propria redire volebat, in mari cum sociis submersus fuit. Idem cum suggestione cuiusdam Idoli, templum sibi, quasi inter Deos annumeratus esset, constructum fuerat: Dæmones in confirmationem erroris longo tempore tanquam aues loco eorum volabant: quare & illud genus superstitionis à prædictis præstigiis ibi fuit: quia videlicet non per reductionem specierum sensibilium ad vim imaginatiuam, sed in assumptis corporibus tanquam aues volantes se oculis aspicientium ingerebant.

Quod si quaeritur, An etiam prædicto modo per reductionem specierum sensibilium aspicientes illudere potuissent, & Dæmones, non in assumptis corporibus ex aere, tanquam volantes aues se ingessissent. Dicendum quod sic.

Nam & opinio quorundam fuit, (vt recitat S. Tho. in 2. sentent. distinct. 3. ar. 2.) quod Angeli quicumque, siue boni siue mali, nunquam assumerent corpora, sed quod omnia, quæ de eorum apparitionibus leguntur in scripturis, facta fuerint in præstigiis, vel secundum visionem imaginatiuam.

In quibus verbis notatur à Doctore sancto differentia inter præstigiolum & imaginariam visionem. Quia præstigiolum potest habere esse ab extra corporali visui se obiectum, licet aliter videatur quam sit. Imaginaria autem visio non hoc necessarium requirit, vt videlicet res ab extra obiciatur, sed potest fieri absque illa exteriori obiectione, tantummodo per illas interiores species sensibiles, vbi ad vim imaginatiuam reducuntur.

Vnde illorum opinionem sequendo, socii Diomedis non fuerunt conuersi per Dæmones in assumptis corporibus, & similiter eademque ratio, sed tantummodo phantastica & imaginaria visione, per illarum videlicet specierum sensibilium

Nabuchodonosoris conuersio.

De sociis Diomedis conuersis.

Angeli non assumunt corpora.

Differentia inter præstigiolum & imaginariam visionem.

Quidam Metamorphoses & Apuleia.

De sociis Vlyssis mutatis.

204 *Quando caput ceterasque pot. occup.*
 lium reductionem, &c. ut si pià.

Sed quia Doctor sanctus opinionē illā ut errorē & nō opinionē simplicem reprobat (licet nō ut haresim forte, p̄ creditur) cum etiā tales apparitiones imaginariē interdū à bonis & à malis Angelis fuerint absque corporibus assumptis v̄sitata, idē, ut ibidē dicit, cum sancti cōmunitatē dicunt, Angelos etiā corporali visione apparuisse: & talis apparitio sit in assumptis corporibus. Textus etiā scripturæ sacræ super tales corporales apparitiones plus concordat, quàm super imaginarias aut præstigiosas. Idē ex hoc ad præsens dicere possumus etiā super quascunq; visiones consimiles illis de sociis Diomedis: quod licet illi socii imaginaria visione videntium potuissent opere Demonum videri modo quo dictū est, tamē potius præsumitur, quod per Demones in assumptis corporibus ex elemento actus, tanquam aves volantes fuerint visi: aut quod aliæ aves naturales, à Dæmonibus agitatae illos representauerint.

Qualiter Demones intra corpora & capita existant sine læsione, quando præstigiosas operantur transmutationes.

CAPITULUM IX.

Vòd si ulterius super modum præstigiolæ transmutationis queritur. An intra corpora & capita tūc existat: & an tales sint tanquā obsessi à Dæmonibus æstimandi: & qualiter fieri possit, ut absque læsione poterint interiorū possit species ab vna potentia interiori ad aliam deducere. Et vtrum tale opus debeat censeri miraculosum factum, aut non.

Ad primum oportet distinguere de præstigiola illusione, eò quod ut dictū est, illa illusio sit interdū super sensus exteriores, interdū super interiores, vsq; ad sensum exteriorē.

Prima ergo licet possit fieri absque hoc quod Dæmones intrent potentias exteriores illas occupando, sed tantū exterius deludēdo, vbi corpus aliquot occultare velit, per interpositionē alienius alterius corporis, vel alio quocunq; modo, aut vbi per se corpus assumeret & se visui obiceret.

Secunda tamen non potest fieri, nisi ipsum caput & potē-

205 *Par. II. Quest. I. Cap. IX.*
 tias principaliter occupet. Et hoc ostendi ut auctoritate & ratione.

Nec obstarē potest, quod duo spiritus creati, non possunt esse in vno & eodē loco, & anima sit in qualibet parte corporis. Est autem auctoritas super hoc Damasceni. Angelus ubi est, ubi operatur. Ratio s̄. Tho. 2. sent. dist. 7. art. 5. Omnes Angeli boni & mali, ex virtute naturali, qua præstantior vique est quacunque corporali, habent potestatem transmutandi corpora nostra.

Pater hoc nedum propter præstantiam & nobilitatem naturæ, sed & idē quia tota machina mundi & creatura corporalis administratur per Angelos. Greg. 4. Dialog. in hunc mōdū: viabilem nihil nisi per creaturam iustibilem disponi potest: Vnde omnia corporalia reguntur per Angelos, sicut & motores orbium asseruntur, nō solum à Doctoribus sanctis, sed etiam à Philosophis omnibus. Patet, & ex eo quod omnia corpora hominum mouentur ab animalibus, sicut omnia alia per corpora cœlestia & per ipsorum motores. Si cui placet, videat s̄. Tho. in 1. par. q. 90. art. 2.

Ex quo concluditur, quod quia Dæmones ubi operantur ibi sunt, idē quando phantasias & interiores potentias perturbant, tunc etiam ibi existunt.

Item, licet illi animæ illi sit tantū possibile, qui cā creati, tamē Dæmones etiā illi possunt, Deo permittere, corporibus nostris. Et quia pro tunc possunt impressiones facere in potentias interiores affixas organo corporali. Idē & per illas impressas, sicut immutatur organa, ita immutantur operationes potentiarum modo quo distans est: quod educere possunt species reternatas in vna potentia affixa organo: sicut ex memoria, quæ est in vltima parte capitis, educit speciem equi: localiter mouendo illud phantasma vsque ad mediā partē capitis, vbi est cellula virtutis imaginatiuæ: & demū cōsequerē vsque ad sensū cōmuni cuius residētia est in anteriori parte capitis. Et omnia subitō sic immutare & perturbare possunt, ut forma talis necessario æstimetur, ac si exteriori visui obiceretur: exemplum patitur ex naturali defectu in Phreneticis, & alijs maniacis.

Quod si queritur, quomodo hoc absque dolore capitis efficiatur possit: Facilis est responsio. Primo, quia eorum organa nō diuidit, nec immutat quod ad ipsorum habitaculū, sed tantum

Duo spiritus non possunt esse in vno & eodem loco.

Idē machina mundi & creatura corporalis administratur per Angelos.

Dæmones anima inhabitant.

Quomodo sine dolore capitis spiritus caput inuet.

rum modo species movet. Item secundo, quia non alter immittendo aliquam qualitatem activam, unde necessitas passio sequatur, cum & ipse in se Damon omni qualitate corporali careat. ideo sine alio talia operari potest. Item tertio quia ut dictum est, tantummodo facit transmutationem per motum localem, ab uno organo ad illud, & non per alios motus, ex quibus alterationes lesivæ interdum causantur.

Illud ergo quod difficultatē facit, quod quia duo spiritus possunt esse in eodem loco, puta diffinitivè, & anima existit in capite, quò tunc Dæmons ibidē existere possunt: Dicendum est, quod residentia animæ assignatur centro cordis, in quo vitam vivendo omnibus membris communicat. Exemplum datur de aranea in medio tela, quæ sentit tactum ex omni parte.

Tamen quia dictum Augustini in libro de spiritu & anima, quod est tota in toto, & tota in qualibet parte corporis. ideo dato, quod sit in capite, adhuc Dæmon ibi operari potest: quia alia est eius operatio ab operatione animæ: cum operatio animæ in corpore est, ut informet & vitam infundat: unde est ibi sicut forma in materia, non sicut in loco. Dæmon autem sicut in tali parte corporis, & tali loco, immutando & operando circa species sensibiles. Unde quia nulla confusio operationum est inter eos, ideo utrumque simul in eadem parte corporis esse possunt.

Ad illud. An tales sint tanquam obsessi & arreptitij, id est, a Dæmonibus arrepti æstimandi: quia specialem hoc vult habere declarationem: an videlicet hoc possibile sit, ut opere Maleficorum aliquis ut obsessus à Dæmone, id est, quod Dæmon eum possideat verè & corporaliter. ideo de tali materia speciali tractabitur modus in capitulo sequenti; habet enim & hoc specialem difficultatem, An operibus Maleficorum id fieri valeat.

Ad illud tantummodo, An temporalia opera maleficorum & Dæmonum sint ad modum miraculorum operum censenda: ita quod debeant opera miraculosa æstimari. Dicendum, quod sic, in quantum sunt præter ordinem nature creatæ nobis notæ per creaturam nobis ignotam; licet non sint propriè miraculosa sicut illa, quæ sunt præter ordinem totius nature creatæ, qualia sunt miracula Dei & sanctorum. Vide, quæ in prima parte operis, sub quinta quaestione & replicatione tertiæ in omni, facta sunt.

De aranea in medio tela, sicut anima in corpore.

An Dæmon mutans ophthalmas in leprosum, eos esse obsessos.

An miracula opera Dæmonum & maleficorum habeantur pro miraculis.

Ultra quæ addenda sunt, hæc propter eos qui huiusmodi opera impugnare possent, quali non debeant censeri opera miraculosa, sed simpliciter opera Diabolica, eò quod eadem miracula sunt data in confirmationem fidei, non de-
Finis miraculorum

benè concedi fidei adversario. Tum etiam, quia signa Antichristi dicuntur ab apostolo signa mendacia. Sed dicendum ad primum, quod miracula facere est donum gratiæ gratis datæ. Unde sicut per malos possunt fieri homines, ita & per malos spiritus, in his videlicet, ad quæ eorum virtus extendere se potest.

Unde etiam discernuntur miracula per bonos facta ab illis, quæ per malos fiunt ad minus tripliciter. Primo, ex efficacia virtutis operantis, quia signa facta per bonos divina virtute sunt, in illis etiam, ad quæ virtus activæ nature nullo modo extendit, sicut suscitare mortuos, & huiusmodi, quæ Dæmones secundum veritatem facere non possunt, sed in præstigijs tantum: ut Simon Magus de mortuo, cuius caput agitabat, quæ diu durare non possunt. Secundo ex utilitate signorum, quia signa per bonos facta sunt de rebus utilibus, ut in curationibus infirmitatum, & huiusmodi. Signa autem per maleficas facta, sunt de rebus nocivis vel vanis: sicut quod volent in aère, vel reddat membra hominum stupida & huiusmodi. Et hanc differentiam assignat Beatus Petrus in itinerario Clementis.

Differentia inter bonorum & malorum miracula.

S. Petrus in itinerario Clementis.

Tertia differentia est, quantum ad fidem: quia signa bonorum ordinantur ad ædificationem fidei & bonorum morum. Sed signa malorum sunt in manifestum nocivè-tum fidei & honestatis.

Et iam quantum ad modum operandi differunt, quia boni operantur mirabilia per invocationem Divini nominis pie & reverenter. Sed malefici & mali quibusdam deliramentis, & Dæmonum invocationibus.

Antichristus: sicut etiam verum miracula.

Aliud etiã non obstat quod videlicet Apostolus opera Diaboli & Antichristi nominat signa mendacia: quia tunc miracula, quæ fiunt ab eo divina permissione sunt vera, & etiã falsa diversis respectibus. Vera in illis quæ fiunt virtute Dæmonis, ad quæ eius virtus se extendere potest. Falsa, quando faciet ea ad quæ sua virtus se non potest extendere, vel suscitare mortuos, illuminare cæcos. Quia in primo, ubi hæc attenditur, aut mirabit corpus sancti, aut illud amovebit,

Ultra

amovebit, & loco illius, ipse in alio pco corpore ex aere se presentabit, & sic in secundo praestigiosa arte visum auferet, aut infirmitates alias & subito sanabit à latione cessando, non qualitates interiores restificando, sicut in legenda Bartholomaei ponitur. Possunt etiam omnia mirabilia opera Antichristi & Maleficarum dici signa mendacia in quantum solummodo ad decipiendum sunt: iam & tunc operabitur Antichristus. Hac Thomas dist. 8. de virtute Daemonum in operando.

Differentia
inter mirum
& miraculum

Possit etiam hic addi differentia miraculorum, quae ponitur in comperio Theologicae veritatis: & inter mirum & miraculum, quia cum miraculum proprie quatuor requirat, scilicet quod sit à Deo, & quod sit praeter existentiam naturae, contra cuius ordinem sit: & tertio quod sit euidens: & quarto quod ad fidei corroboracionem: quia origo in operibus maleficarum primum & vltimum ad minus desiciunt, ideo mira opera, non autem miracula dici possunt.

Et etiam ratione, quia etsi aliquo modo miracula dici possunt, quia tamen quaedam sunt supra naturam, quaedam contra naturam, quaedam praeter naturam. Et supra naturam sunt illa, in quibus non est simile in natura nec eius potentia, vt virginem parere. Contra naturam, vt quae sunt vsu contrario naturae: terminatur autem ad consoim naturam, vt caeci illuminatio. Et praeter naturam, vt quae sunt ordine simili naturae, vt in mutatione vugarum in serpentes, quod natura facere potuisset per longam putrefactionem propter rationes seminales, sic etiam opera Magorum dicuntur mirabilia.

Virga natu-
raliter mu-
tatur in ser-
pentes.

Res gesta ori-
va de muliere
huius sub seculi
figura verbe-
ratur.

Rem gestam narrare expediret, & paululum eius declarationi insisteret. Fuit oppidum in diocesi Argentinensi, cuius nomen occultare ordo charitatis & honestatis postulat in quo laboraret quaedam die, cum ligna ad comburendum conuocaret in domo secatet, et tunc quidam non paruae quantitatis ipsum molestante imponunt se obficiendo visus est, quem abigeredo. ecce alius maioris quantitatis simul eum priori acius ipsum aggrediuntur, quos iterum vbi repellere volebat, ecce tres pariter, & iam versus vultum saliendo, iam quae inter tibias moribus lacrando ipsum aggrediuntur. Perterritus inde, & vt retulit, maiori anxie-

tate nunquam perplexus, signo crucis se muniendo, & opus praetermutendo, per incisa ligna caros infestos, & modo ad faciem, modo ad guttur denuo saltantes, iam vnâ mulierem ad caput, iam alteram ad pedes, aut super dorsum percutiendo vix abegit. Et ecce post horae spacium, dum iterum suo operi insisteret, duo famuli oppidi consulum, tanquam malefactorē ipsum capientes, ad praesentiâ Basilici seu Iudicis ducere volebāt: qui Iudex à longè ipsum aspiciens, nec audientiam sibi praestare volens, imperat vt ad profundum cuiusdam turris seu carceris, vbi plectendi includebantur ad mortē, proiiceretur. Eiulans ille, & cur talia pateretur, cum in nullo crimine se conscium agnosceret, per triduum custodib. carceris quæruolosè lamentabatur. Et hi quidem quanto pro audientia sibi praestanda amplius instaret, tanto acius Iudex ita saeuiebat, verbis contumeliosis asserens, qualiter & quomodo tantus malefactor adhuc reatū suū non agnosceret, aut quomodo se innocentē proclamaret, cum euidencia facti eius flagitia horrenda demonstrarent. Et cum nihil proficerent, tamen suavis aliorū consulum Iudex inductus audientia sibi praestare habuit. Eductus itaque de carcere, cum ante Iudicē staret, & Iudex ipsum intueri reueret, pauper genibus aliorū circumfidentium prouolutus, petiit vt causa suae calamitatis sibi aperiretur: sic quē Iudex in hęc verba prorupit. Tu selestissim⁹ hominū, quomodo tua flagitia non recognoscis? Ecce tali die, & tali hora tres matronas praecipuas huius ciuitatis vulnerasti, vt in lectis decubentes, nec surgere aut mouere se valeant. Refocillatus pauper, & de die & hora, ac de euentu rei apud se ruminans, dixit: En diebus vitae meae mulierem nunquam percussi aut verberaui, & quod tali die & hora sectioni lignorum institi, testiū legitima productione probabo. Sed & vestri familiares sequenti hora huic operi me insistentē cōpererunt. Tunc iterū furibundus Iudex. Ecce, ait, quomodo scelera sua palliare nititur. Mulieres verbera deplangūt, demonstrant, & quod eas percusserit, publicè testantur. Tunc pauper amplius super eueniū rei ruminans. Illa, inquit, hora creaturas me percussit, & recolo, non autem mulieres. Attoniti circumfidentes, cuiusmodi creaturas percussit referari cupiunt. Tunc ille rē gestam (& prout supra tactum est,) omnibus stupentibus recitauit. Et intelligen-

res opus Dæmonis fuisse, pauperem solutum & illa suscipere, & quod negotiū nulli reuelaret præcipiunt. Sed nec fidei laboribus, qui interfuerant, euentus occultari potuit.

Quomodo Malefica in carceribus mutantur.

Super quem modum aliqua differendo. An de Dæmonibus in assumptis sic effigiis absque præsentia maleficarū appaeruerunt, aut earum corporalis præsentia præstigio artificio in bestiales illas formas trāsmutata fuerit. Respondendo cōcludere oportet: quod licet utrunque virtute Dæmonum fieri possit, ipsum tamen secundum factum fuisse amplius præsumitur. Nam per motum localem, vbi Dæmones in effigiis cætorum laboratorem inuaserunt, etiam laboratoris ictus & verbera carnis illata, mulieribus in domo residētibus subito, & per aërē inferre potuisse, & hoc propter pactum mutuo dudū inuitum, nemo dubitat. Sic enim & læsionem vel puncturam, quam inferre volunt, sciunt aliqua imagine depicta vel fusa, vbi aliquem maleficariæ volunt, quod non illam imaginem, sed illum quem præsentare habet, iuxta puncturas super imagines factas lædunt: Varia super hunc modum gesta deduci possent.

Quomodo per imagines factas homines mutantur.

Nec valet instantia si quis obiceret, illas mulieres sic læsas fortassis fuisse innocētes eò quod & per cæpla tacta sunt, læsiones etiam innocentibus posse contingere patet. Dum aliquis ignoranter per imaginem artificialem à malefica læditur: instantia non valet, quia aliud est à Dæmone per maleficam lædi, & aliud per ipsum Dæmonē absque malefica: quia Dæmon per se in effigie animalis tunc verbera suscipit, quando alteri sibi per pactum coniuncto infert. Et quando cum eius consensu, ad talem apparitionem sub tali forma & modo se ingressit. Vnde sic tantummodo noxiis & sibi per pactum coniunctis nocere potest, & nullo modo innocentibus. Per maleficas autem, vbi Dæmones lædere quærunt, tunc etiam innocentes permissione Diuina in vltionem tanti criminis sæpè affligunt.

Non tibi Prædicatores comparantur in nobis. Hæretici carnis.

Verum quod etiam Dæmones per se interdum (Deo permittente) & innocentes lædunt & dudum Iob sanctissimum læserunt, sed tibi non fuerunt, nec vltus fuit Diabolus huiusmodi præstigiōsis apparitionibus prout in tali facto & per tale phantasma, carnis quod animal perfidorum est appropriatum signū, sicut carnis Prædicato: ū in scripturis. Vnde semper mutuo sibi insidiātur. Et ordo Prædicatorum sub figura

figura carni latrantis, in primo fundatore aduersus hæreticos præmonstratus fuit.

Præsumitur autem, quod per secundum modum maleficæ illæ tres laboratorem inuaserunt, tum quod primus modus non tantum eis placuisset, tum quia secundas earum curiositati magis congruit.

In quo etiam talis ordo circa tria seruatus fuit. Primò, quod ad Dæmonum instantiam sollicitatæ super hoc fuerunt, & non Dæmones ad instantiam maleficarū. Sic enim sæpissimè ex earum passionibus repertum est à nobis, quod ad instantiam Dæmonum, eas continuè ad mala perpetranda infestantes, plura habent facere, & verisimile, quod de se non cogitassent, pauperem molestare.

Causa autem quare Dæmones ad hoc sollicitabant, sine dubio extitit, quod quia benè noscunt, vbi crimina manifesta, impunita remanent, amplius Deus offenditur, fides catholica dehonestatur, & ipsarum numerus amplius augmentatur. Secundò, habito earum consensu, Dæmones earum corpora localiter trāstulerunt, ea facilitate, qua & spiritualis virtus præstātor corporali existit. Tertio, quod præstigiōsa apparitione modo quo supra tactū est, in formas illas bestiales conuersi ipsū laboratorem inuadere habuerunt, nec defensionē à verberibus, sicut vtiq; ea facilitate qua trāslatæ fuerant, eas defendere potuissent, sed verberari & verberatozem manifestari permiserunt, scientes illa flagitia per effeminatos viros, nullum zelum fidei habentes, remanere ob causas præactas impunita.

Alludit quod legitur de quodam sancto viro, qui dum Diabolus in forma sacerdotis in Ecclesia reperisset, & per spiritum ipsum Dæmonem a-
tis prædicat.
gnouisset, esse verba sua obseruauit, & an benè vel malè populum informare attendebat: Et dum ipsum irreprehensibilem, & potius criminum obiurgatorem perpendisset, finito sermone accessit, dum causam super his quæreret, respondit: Ecce veritatem dico, sciens quod dum auditores sint verbi & non factores, amplius Deus offenditur, & luctum meum augmentatur.

De modo quo Dæmones per malificam operationem homines interdum substantialiter inhabitant.

CAPVT X.

Via in precedenti capitulo tactum: qualiter Dæmones etiã capita hominũ, aut alias partes corporis occupare & intrare & species interiores de loco ad locũ mouere possunt. Dubitare quis posset, An ne ex toto homines ad instantiã maleficarũ obsequere possent, et se diuersis modis obsequere absque maleficarũ instantiã. Vnde pro harum declaratione tria sunt declaranda.

Primo de diuersis modis possidendi. Secundo, quod ad instantiã maleficarum diuina permissione Dæmones interdum omnibus illis modis possident. Tertio, acta & gesta super hæc sunt deducenda.

Quod ad primũ, seculo isto generali modo, quo Diabolus in homine, cum quolibet peccato mortali habitat. De quo modo S. Thomas quolib. 3. quæst. 3. sub dubio. An Diabolus semper substantialiter habitat in homine quocumque peccat mortaliter. Causa dubitationis eius sit, quod cum Spiritus Sanctus semper habitat in homine cũ gratia, iuxta illud 1. ad Corinth. 3. Templum Dei estis, & Spiritus Dei habitat in vobis: & gratiã opponitur culpa, & opposita habent fieri circa idem.

Vbi etiam declarat, quod quia inhabitare in homine, potest intelligi dupliciter. Vel quãtũ ad animam, vel quãtũ ad corpus. Et primo modo, cum non est Diabolo possibile habitare in anima, cõ quod solus Deus menti illabitur. Ne iterum Diabolus ita est causa culpa, sicut Spiritus Sanctus efficit in anima per se operando, ideo similitudo non valet.

Quantum vero ad corpus, dicere possumus, quod dupliciter Diabolus potest habitare in homine, sicut etiam dupliciter homines reperiuntur, vel in peccato, vel in gratia existentes. Primo modo, dicere oportet, quia ex quolibet peccato mortali homo seruituti Diaboli addicitur, in quãtũ Diabolus inter sũ exterius suggestit peccatum, vel quãtũ ad forsum, vel quantum ad imaginationẽ, ideo dicitur habitare in affectu hominis, cum ad quemlibet motũ tentationis mouetur, sicut nauis in mari suo gubernatore.

Potest etiam Diabolus in homine substantialiter habitare, sicut patet in Arreptitiis: sic quia hoc magis pertinet ad rationem peccati quã culpã, vt patebit, & peccati corporales non semper consequuntur culpam, sed quandoque peccantibus, & non peccantibus inferuntur. Ideo & in gratia & extra gratiã existentes, secundum altitudinem incomprehensibilem iudiciorũ Dei inhabitare substantialiter possunt: & hic modus possidendi, licet non sit nostræ speculationis: ponitur tamen, ne alicui impossibile videatur, quod etiam, Dei permissione, homines, à Dæmonibus ad instantiã maleficarum substantialiter interdum inhabitantur.

Possumus ergo dicere, quod sicut quinq; modis Dæmones per se absq; maleficis homines laedere, & possidere possunt, ita & omnibus illis modis ad instantiã maleficarum, cum ex tuac, sicut amplius Deus offenditur, ita & maior sentiendi in homines per maleficas Dæmoni permittitur facultas. Et modi perfunctoriẽ recitando hi sunt, dempto eo quod rezant aliquando in bonis forme exterioribus: quod aliquando etiam aliquos in propriis seculis tantummodo corporibus: aliquando in corporibus simul & in potentiis interioribus. Aliquando solũ tentant iarus & extra. Alios usu rationis ad tempus priuant. Alios velut bestias irracionales reddunt. De singulis dicamus.

Sed prius quinque causas, propter quas Deus permittit homines possideri præmittamus, quia ordine seruare, materia postulat. Nam aliquando quis possidetur pro minori suo merito. Aliquando pro alieno leui delicto, aliquando pro suo venali peccato, aliquando pro graui peccato alieno, aliquando pro magno facinore proprio. Et his omnibus de causis nulli dabitur, quin & Deus ad instantiã maleficarum per Dæmones etiam similia interdum permittat: & singula et lectoretis, & non per noua gesta tantũ probare expediat. cõ non semper noua per antiqua roborantur.

Nam de primo patet in Dialogo Seneci, beati Martini charissimi discipuli, vbi fertur quãdam Patrem sanctissime vite tunc dicitur gratia expellendi Dæmones, vbi ne dicitur verbis propriis fugarentur, sed etiam eiusdem Patris epistolis & cõfessio, & cum coram mundo Patre esset celebratum, se tentari fuisse vana gloria, cui vicio licet virtutes residerent, tamen et hanc illam amplius, totis precibus

De arreptitiis.

Quinque causas cur homines à Dæmonibus obsequantur.

Dæmones per epistolam cõciliũ erodit. S. pater orat Dæmon ut à Diabolo possidetur.

De obsequio à Diabolo ob peccata.

Diabolus non potest illabari in animam.

Impiorum mentes sicut nauis sine gubernatore.

Deum precabatur, quatenus quinque mensibus à Demone possideretur, quod & factum est. Nam eum statim possessum vinculari oportebat, & omnia applicare sibi Demoniacis communia. Finito autem quinto mense, prorsus & ab omni vana gloria, & à Demone liberatus est. Sed quòd hac de causa quis per malificium alterius posset à Demone possideri, sicut factum fuisse non legitur, ita nec ad præsens affirmatur: licet ut præmissum est, incomprehensibilia sint Dei iudicia. De secundo autem, quòd ex alieno leui delicto aliquis possidetur, ponit exemplum beatus Gregorius de Beato Eucherio abbate, viro simplicissimo, qui cum prope monasterium virginum pernoctaret, & ignoranti ordinauerunt ad suam cellam poni paruulum puerum qui omni nocte vexabatur à Demone. Sed eadem nocte Demone liberatus est ad patris presentiam. Hic cum rem didicisset gestam, & puer iam positus esset in monasterio sancti viri, & transactus multis diebus paulò immoderately lætus de liberatione pueri, ait, ad cõfratres suos, Diabolus sibi cum illis sororibus iocabatur. Sed ubi ad seruos Dei venit, puerum vexare cepit. Et per lachrymas & ieiunia sancti viri, & confratrum difficultè, sed eodẽ die liberatus fuit. Et quidem ubi ex alieno & leui delicto, quis innocens possidetur, nõ mirum si propter veniale proprium, aut propter graue alienum peccatum, aut etiam propter propriam facinorositatem, aliqui etiam ad maleficarum instantiam per Demones possidentur.

Nam & de proprio veniali peccato patet per Calsianum collatione abbatis Sereni prima, dicentem de Mose. Moses, inquit, in eremo, cum singularis & incomparabilis vir esset, ob reprehensionem vnius sermonis, quem contra abbatem Macharium disputans, paulò durius protulit, quadam scilicet opinione præuentus, cito confestim traditus est Demoni, ut humanas egestiones ori suo ab eo suppletus ingereret. Quòd flagellum purgationis gratia Dominus intulisse videtur, ne scilicet in eo vel momentanei delicti macula resideret, paruit ex miraculosa curatione. Nam continuo abbatem Machario in oratione submissa citius nequam spiritalis non ritus ab eo fugatus abcessit.

Signas se cruce Simile videtur huic, quòd Gregorius primo Dial. refert in *esu lactuca* de moniali, quæ lactucam comedit, non prius signo crucis Diabolo posse mu-

se muniens, & per beatam Equitiam patrem liberata.

De quarto etiam, videlicet pro alieno graui peccato aliquem possideri, ibidem refert beatus Gregorius de beato Fortunato Episcopo, qui dum Diabolus ab obsesso homine propulisset, se totò idẽ Demò in specie peregrini per plateas ciuitatis clamare cepit: O virum sanctum Fortunatum Episcopum, Ecce de hospitio meo peregrinum proiecit, nec vobis quiescam inuenio. Tunc quidam cum vxore sua & filio sedens, peregrinum inuitauit ad suum hospitium, & querendo causam expulsionis, est gausus super derogatione sancti viri, quàm à peregrino fictè audiuit. Exinde autem Diabolus puerum inuadit & prunis iniecit: ac animum eius excussit. Sicq; pater miser primùm quẽ recepisset hospitium intellexit. Et de quinta causa proprii facinoris & magni, cõmuniter tam in sacra scriptura, quàm in sanctorum passionibus legimus. Nam & sic 1. Regum 15. Saul inobediens Deo possessus est. Quæ omnia (ut diximus) tacta sunt, ne impossibile cuiquã videatur, ne ob facinorum malificarum, ut aliqui etiam ad earum instantiam possideantur. Super quo ut diuersos modos possidendi intelligere valeamus, quòd ad secundum rem gestam in medium producamus.

Tempore siquidem Pij Papæ secundi, ante iniunctum inquisitionis officium, vnicè duobus Inquisitoribus talis accidit casus. Bohemus quidam de Dachono oppido, filium vnicum & sacerdotem sæcularem ob liberationis gratiam, quia obsessus erat, Romam vsq; perduxit. A casu autem, dum ego vnus ex Inquisitoribus, hospitium refectionis gratia intrassem, cõciguit, ut tanquam commensalis idem sacerdos cum patre ad tabulam pariter mecum confederent. Cõuenientes autem & mutuo (ut moris forensium est) conferetes, idem pater pluries suspiras, & quòd prosperam iter cõpleuisset, à Deo omnipotenti optabat: cui ex intimis compariendo, quoniam sui itineris & causa tristitiæ esset, inquirere cepi. Tunc ille, filio audiente qui & mihi collateralis in mensa erat, respondit, Heu filium habeo à Demone obsessum, quẽ ob liberationis gratiam magnis laboribus & impensis hucusq; perduxit. Et ego, ubi nã filius esset, dum inquirerẽ, quòd mihi collateralis esset, indicauit. At territus ego paululum, & diligenter ipsam intrens, quòd cum tanta modestia cibum sumeret, & ad quæque interrogata piè responderet, hactenac animo

Res gesta de maleficato obfesse.

cepi, quod obsessus non esset, sed infirmitatis causa sibi alicui accidisse obieci. Tunc filius re gestam per se narrans, & qualiter quantoque tempore obsessus fuisset, indicavit. Mulier, inquit, quaedam malefica hanc mihi infirmitatem contulit; rixanti enim contra eam ratione cuiusdam disciplinæ circa regimen curiæ, cum eam durius increpassem, quia ceruicose volutatis erat, dixit, quod post paucos dies haberem intendere his quas mihi contingerent. Sed & Dæmon in me habitans hoc idem refert, quod maleficium sub quadam arbore positum sit à malefica, quod nisi amoveatur, non potero liberari, sed nec arborem vult indicare. At ego nec minimam suis dictis fidem adhibuissim, nisi experientia me protinus edocuisset. Nam interrogatus à me de intervallo temporis, ut præter consuetum modum obsessorum tantæ suæ rationis esset capacitas, respondit: Vsu rationis tantummodò prius, quando diuinis aut vacare aut facere loca visitare voluero: Præcipue autem Dæmon ex suis verbis per me prolatis dixit. Quod sicut maiorem diligentiam hæctenus in sermonibus ad populum sibi fecisset, ita ut nullo modo me prædicare sineret. Gratosus enim ex relatu patris prædicator extitit, & omnib⁹ amabilis. At ego Inquisitor cum de singulis certificare volebam per quindecim & vitra ad varia sanctorum lumina ipsum deducere decreui. Præcipue autem ad Ecclesiam Sanctæ Prædix virginis, ubi pars statuae marinozæ, cui in sua flagellationis saluator noster alligatus fuerat, & ad locum in quo Petrus Apostolus crucifixus fuerat, in quibus locis horribiles eulatus, dum exorcizabatur, emittebat iam asserens se velle exire, post paululum verò minimè. Et ut præmissum est, in omnibus moribus māsit sacerdos compositus, & sine omni nota, nisi dum exorcismi incipiebant, & illis finitis, dum stola de collo amovebatur, ex tunc iterum nec minimum irrationabilem, aut inhonestum motum demonstrabat. Hoc dēpto, dum Ecclesiam aliquam pertransiendo genua pro salutatione virginis gloriose flectebat, tunc Diabolus eius linguam in longum extra os suum emittebat: Et interrogatus, an nō ab illo posset cōtinere: respondit, hoc facere minimè valeo: sic enim vitur omnib⁹ mēbris & organis collo, lingua, pulmone, ad loquendum vel eulandum ei placet. Audio quidem verba, quæ sic per me & ex mēbris meis loquuntur.

sed

sed resistere omnino non valeo, & quādo deuotius orationi alicui insistere affecto, acrius me impugnat, linguam emittendo. Et quoniā colūna in Ecclesia sancti Petri ex templo Salomonis circumlata existit, per cuius virtutē plures licet à Dæmonibus obsessi, liberantur, eò quod & Christus prædicatio in templo illi se appodiasset, hic tamen occulto Dei iudicio liberari non potuit, alium modum pro sua liberatione sibi disponendo. Licet enim per integrum diem & noctem circa colūnam iaculus mansisset, tamen sequenti die, post varios exorcismos super eum perlectos, dum circumstaret populus, & magnus fieret concursus: interrogatus, in qua parte colūnæ se Christus appodiasset, tunc de cubicis mordendo colūnam, locum demonstrabat euulans. Hic stetit, hic stetit. Vltimam tamen dixit. Nolo egire. Et cum interrogaretur, qua de causa? respondit, Propter Lombardos: Et interrogatus denuo, cur propter Lombardos egredi nollet. Tunc respondit in Italica lingua. (cum autem infirmus sacerdos illud idioma ignoraret,) dicens: Omnes faciunt sic & sic, nominando pessimum vitium luxuriæ. At sacerdos post hoc me interrogando dixit Pater, quid sibi volunt hæc verba Italica, quæ ex ore meo protuli: cui, cum indicassem, respondit: verba quidem audiui, sed intelligere non potui. Et quia, ut rei probauit euentus, hoc demonium erat de genere illo, de quo Saluator in Euangelio, Hoc genus dæmoniorum non eiicitur nisi in oratione & ieiunio: Ideò quidam venerabilis Episcopus per Turcas, ut fertur, à sede expulsus, pietè illi compatiens, per totum quadragesimale tempus in pane & aqua, ieiuniis & orationibus, & exorcismis quotidie insistens, ipsum per Dei gratiam tandem liberauit, & ad propria cum gaudio remittit.

Super quo licet sine miraculo nullus in hac vita possit sufficienter differere, quibus & quot modis Dæmon homines possit leat, vel curi ledat: possumus tamè dicere, quæ quæque modis, dempto eo quod in rebus fortuna exterioribus aliquando tamè leat. Nam aliqui in propriis tantummodò vixantur corporibus, alii in corpore simul, & in potentiis interioribus, alii in potentiis tantummodò potentiis, alii qui calligatione eorum ad tempus tantummodò via rationis priuantur: alii verò velut bestia irrationabiles redduntur. Præfatum sacerdotem quarto modo possidiam fuisse de-

*Columna Sa-
lomonis Ro-
ma.*

*Diabolus mō-
strat locū ubi
Christus ac-
clinauerit do-
cendo.*

*Quot modis
Dæmon possi-
dendo vexat.*

claratur. Nā nec in rebus fortunæ nec in proprio vexatus corpore fuit, prout contigit Beato Iob, ubi Deus Dæmonem licentiaſſe manifeſtè ſcriptura ſuper hoc tradit, dicens ad Satan. Ecce, vniuerſa quæ habet in manu tua ſunt, tantum in eum ne extendas manum tuā, & hoc in res exteriores, in corpus verò poſtmodum ait: Ecce in manu tua eſt: veni tamen animam eius ſerua: id eſt, vitam eius ne auferas.

Iob etiam in anima à ſana affligitur.

Poteſt etiam dici, quòd tertio modo, ſcilicet in potentiis animæ interioribus ſimul & corpore vexatus fuit, cū dicebat, vt Iob. 1. habetur: Ad Dominum ſi dicitur, conſolabitur me lectulus meus, & releuabor, loquens mecum in ſtrato meo terrebis me per ſomnia, & per viſiones horrore concuſus: Dæmonem ſcilicet procurante, ſecundum Lyram & ſecundum Thomā. Terrebis me per ſomnia quæ ſcilicet dormienti apparent, & per viſiones, quæ ſcilicet, apparent vigilanti ab uſu exteriorum ſenſu alienato. Solent enim phantaſmata, informata diurnis cogitationibus, eſſe interrorem dormientiū. Et hæc reprobat in eo ex infirmitate corporis. Vnde ſic conſolatione vndique ſecluſa, nil remediij videbatur Iob euadendi tæ anguſtias niſi per mortem: horrore inquit cōcutieas. Quibus modis & maleſicas homines lædere per Dæmones nemo dubitat, prout in ſequentibus patebit, qualiter per grādines in rebus fortunæ, & in corpora animalium & hominum læſiones inferunt.

Et tertius etiam modus lædendi eſt in corpore, & in interioribus, abſq; priuatione uſus rationis. Pater ex earum operationibus, vt ſuprà tactum eſt, ad eò mentes hominū ad illicitas affectiones incendūt q̄ neceſſariò etiam nocturno tempore ad amafias per longa terrarum ſpacia currere habent, viſco carnalis amoris nimis illaqueati.

Poteſt adduci & illud quod in Haſſia oppido *Marburg*, contigiſſe dicitur de quodam obſeſſo etiam ſacerdote, dum in exorcifmis Dæmon interrogaretur, quāto tempore ſacerdotem inhabitauit. Reſpondiſſe fertur, ſeptem annis. Et cum exorcifſta obiiceret: cūm vix per tres meſes eū vexaſti, reliquo tempore ubi eras? Reſpondit: In corpore ſuo me occultabi. Et ille. In qua parte corporis, ubi inquirebat, reſpōdit, vt plurimū in capite. Et denud ubi oī fuiſſet quan to diuina celebraſſet, & ſacramētum ſumpſiſſet, reſquiſitus, dixit: Sub lingua eius me occultauit. Et ille

Iob Dæmon laeant, quando deſeruitia præbatur ſacramētum.

mifer

raifer: qua temeritate ad præſentiam creatoris tui non auſugifſti, Tunc Dæmon. Nunquid ſub ponte ſe vnquam quis occultare poteſt, donec de ſuper vir ſanctus pertranſibit, dum modò grefſus non fixerit. Diuina tamen cooperante gratia liberatus fuit, ſiue verum ſiue fictitium protulerit cū mendax ſit, & pater eius.

Quartus modus applicatur ad præſatum poſſeſſum Ro. *Solus Deus* ma liberatum, ſub hac declaratione, q̄ Dæmon poſſit illa *poteſt ani-* bi corpori, licet non animæ, cum hoc ſoli Deo ſit poſſibile *ma illabi.* illa etiam corpori, non tamen infra terminos eſſentiæ corporis: hoc inquam declarat terminos eſſentiæ corporis.

Hoc inquam declarādo habetur modus quo Dæmones ſubſtācialiter interdū in homine habitāt & ad tēpus tantum uſu rationis priuant. Et quidē hoc ſic declaratur. Nā dicere poſſumus, q̄ corpus habet terminos duplcis rationis, ſcilicet quantitaris & eſſentiæ. Vnde quādo Angelus quicunq; bonus vel malus operatur infra, terminos corporalis quantitatis, & ſic illabitur corpori operādo circa potēcias quantitatis, ſic etiam boni Angeli etiā imaginarias in bonis viſiones operantur. Nunquā autē dicuntur illabi eſſentiæ corporis qua nō poſſunt illabi vt pars, neq; ſicut virtus. Non ſicut pars, quia alia & alia eſt eſſentia vtrobiq; Non ſicut virtus, quaſi dās eſſe quia ſuū eſſe habet, p̄ creationē à Deo. Vnde & ipſe ſolus habet intrinſecā eſſentię operationē & cōſeruationem quādiu placitū fuerit ſuę pietati cōſeruādo.

Vnde concluditur, q̄ alię omnes perfectiones ſeu defectus loquendo de bonis, quò ad perfectiones, de malis quò *Quomodo* ad defectus, quando operantur, ſi operantur circa corpus & *boni & mali* partes eius, vt circa caput illabuntur tali corpori ſuper *ſpiritus ani-* terminos, videlicet quantitatis & quantitatis potentias. *ma illabatur* *aut circa eò*

Si verò circa animam, tunc iterum vterq; extrinſecè operatur, ſed modis diuerſis. Et dicuntur operari circa animam, phantaſmata illa ſeu ſpecies intellectui repræſentādo, & non ſolum ad iudicium ſenſus cōmunis & ſenſum exteriorē. Ex quibus operationibus ſequuntur tentationes à malis Angelis & affectiones & cogitationes malæ per indirectū operando verſus intellectum. A bonis autē Angelis ſequuntur illuſtrationes phantaſmarum ad cognoscendum reuelādo ab eis: vnde & talis diuerſitas eſt q̄ boni Angeli etiā directè poſſunt imprimere in intellectu phantaſmata illuſtrādo.

do. Mali autem neque illustrare dicuntur phantasmata, sed prius obfuscare. Itē nec directē imprimere possunt, sed tā-
 eummodō indirectē, in quantum intelligentia necesse est
 phantasmata speculari.

Per hęc tamen etiam Angelus bonus non dicitur illabi
 animę, licet eam illuminet: sicut nec dicitur superior Ange-
 lus illabi in inferiorem, licet eam illuminet, sed tantū mo-
 do extrinsecē operatur, & cooperatur modo, quo distum
 est, vnde multo minus malus illabi potest.

Et per huic modum Dæmon sacerdoti corpus in tribus
 occupavit. Primō, quōd sicut illabi suo corpori potuit infra
 videlicet terminos corporalis quātitatē, ita caput suum oc-
 cupavit substācialiter illud inhabitando. Secūdo quod circa
 animam eius extrinsecē operari potuit, obfuscando intelle-
 ctum, vt rationis usum perderet. Ita etiam potuit vt sine
 intermissione, vel etiam interpellāti eum, quō ad missionē
 rationis, vexare. Licet etiam dici potest, quōd ex dono Dei
 hoc habuerit sacerdos, vt nō sine intermissione à Dæmone
 vexaretur. Tertio quōd licet omnibus mētibus organis ad
 loquendum & voces ad formā indū priuaretur, semper tamē
 ad verba, licet non ad sententiā verborum aduerrentiam
 habuit. Quis modus obsistendi plurimum ab aliis obsiden-
 di molis differit, cum communiter obsessi leguntur sine in-
 termissione à Dæmonibus affligi vt patet in Euāgelio, tam
 de lunatico, cuius pater dixerat ad Iesum: Domine misere-
 re filio meo, quia lunaticus est, & malē paritur. Matth. 17.
 quā etiam de muliere illa, quam Satanā alligauerat 13.
 annis & erat inclinata, nec omnino poterat sursum aspicere.
 Lucę 11, quibus etiam modis in labiē Dę noues diuina
 permissione ad iustitiam maleficarum vexare possunt:

*De modo, quo omne genus infirmitatis inferre possunt. Et hoc
 in generali de grauioribus.*

CAPVT XI.

ED & hoc, quōd non sit aliqua infirmitas
 corporalis, quę à maleficis (Deo permittente)
 inferri non possit etiam si ad lepram vel epi-
 lepsiam se extendere habeat: Probatur potest per
 hoc ppter doctores nullū genus infirmitatis
 excipitur

excipitur. Nam diligenter ea quę superius tracta sunt, tam
 de virtute Dæmonū, quā ad malitiā maleficarum cōside-
 ratur, nullā patitur hoc difficultatē. Nam & Nider, tam in
 suo p̄ceptorio, quā etiam Fornicatio, vbi quærit: An
 malefici possint veraciter suis maleficiis homines lædere.

Et est quæstio absq; exceptione alicuius infirmitatis, et-
 tiam quantumcunque incurabilis. Et vbi responder, quōd
 sic, quærit consequenter, quibus modis, & quibus rebus.

Et quō ad primum responder, vt supra ex prima quæstio-
 ne primæ partis tractatus patuit. Probatur etiam per Iud.
 describentem maleficarū operationes 8. Erym. cap. 9. Ma-
 lefici dicuntur ob facinorū magnitudinem, hi enim elemē-
 ta concutiūt, scilicet opere Dæmonū ad tēpēitates concitā-
 das, mentes hominū turbāt, modis videlicet supra tactis, v-
 sum rationis, vel omnino impediēdo, aut grauius obfusca-
 do. Subdit, & absq; vilo veneni haustu, violētia tantū car-
 minis animas interimunt, vitam videlicet auferendo.

Probatur etiā per S. Tho. in 2. 2. en. circa dis 7. & 8. Et in 4.
 dis. 34. Et cōmuniter per cōmnes Theologos ibidē sentētes,
 quōd malefici omnibus modis possūt procurare lēiones in
 hominibus & corū rebus, cooperante Dæmone, in quibus
 Dæmon potest solūm lædere vel accipere, videlicet in re-
 bus, fama, corpore, vsu rationis, & in vita: vult dicere, qd in
 illis, in quibus Dæmon per se absq; malefica possit lædere,
 possit etiā cū maleficissimo ampliori facilitate propter ma-
 iorem Diuinę maiestatis offēnsionem, vt supra tractum est.

De rebus nāq; patet Job. 1. & 2. vt supra patuit. De fama
 patet in Legēda B. Hieronymi, vt refert Io. And. in Hieroni-
 miano, quōd Diabolus se trāsformauit in formā S. Siluani
 Episcopi in Nazareth, amatoris Hieronymi. Qui Dæmon
 primō sceminā nobilē nocte in lecto procare & provocare
 cepit ad luxuriā verbis, & deinde factis sollicitauit ad malū
 quę cū clamaret. Dęmō sub specie sacri Episcopi sub lecto
 sceminę se abscondit, vbi requisitus & intus per luxurio-
 sa verba se mēitus est esse Episcopū Siluanū. In crastinū ergo
 sāctus vir. disparētē Diabolo diffamatus est grauissimē:
 quę diffamia tādē circa sepulchrum San Hieronymi fatē-
 te Diabolo in obfesso corpore purgata est.

De corpore patet in Beato Job, qui percussus fuit à Dę-
 mone vlcere pessimo, quōd exponitur de lepra. Refert etiā
 Sigis

*Satan se vtrū-
 formā in sil-
 uani Nazare
 nū Episcopi.*

Job suis lepro-

Sigisbertus & Vincen. in spe. histo. li. 25. cap. 37. quòd tēpore Ludouici secūdi Imperatoris in parochia Moguntina quidā Dæmō primò sēpè lapides iecit, & quasi malleo ad domos percussit. Et deinde publicè loquēdo, furta prodēdo, & discordias seminādo plures inquietauit: de inde omnes contra vnū irritauit, cuius hospitii vbiq̄que manebat incēdit: & ob illius peccata omnes pari affirmauit. Vnde radē agros pro hospitiō habere oportuit: propter quod cum presbyteri litonias celebrarent, multos iactibus lapidum Dæmon vsque ad cruentationē læsit, aliquando quieuit, aliquando sauiit, & per triennium ista continuauit quousque omnia ædificia ibi incendio consumpta sunt.

Itē de nocumēto vsu rationis, & vexatione interiorū sēsuū, probatur ex professis & arreptitiis per Euāgelicas etiā historias. Itē de morte, & quòd de vita etiā quosdā priuat. Pater Tobia 6. de septē viris Sarae virginis occisis, qui propter luxuriosum affectum, & effrenem appetitum in virginem Saram eiusdem non erant digni matrimonio. Quare concluditur, quòd sicut per se, ita & amplius per maleficas, in omnibus nihil dempto hominibus nocere possunt.

Verū vbi quæritur, an huiusmodi læsiones sint potius Dæmonibus aut maleficis imputandæ: Respōdetur, quòd sicut propria & immediata æctione Dæmones operantur, infirmitates immittendo, ita & ipsis principaliter sunt imputandæ: sed quia in cōrēptū & offēsam creatoris simul & in perditionem animarum quærunt huiusmodi per maleficas exercere, sciētes quòd per talem modum, sicut Deus amplius irritauit, ita & amplius permittit eis potestatem sauiendi, quia & de facto innumera maleficia perpetrantur, quæ nō permittentur Diabolo inferre hominibus, si per se solūm affectaret homines lædere quæ tamen permittuntur, iusto & occulto Dei iudicio per maleficas propter earum perfidiam & Catholicæ fidei abnegationem.

Vnde & eis iusto iudicio talia imputantur secundariò, quātūcūque Diabolus sit actor principalis. Scopa ergo, quā mulier intingit aqua vt pluat & suisū in aērē aquā spargendo, licet in se non causet pluiam, nec posset mulier inde reprehēdi, quia tamē ex pacto cū Dæmone inito, vbi iam vt malefica talia facit, licet Dæmon sit qui pluiam causa ipsa tamen merito inculpauit, eò quòd mala fide & opere.

Diab.

An læsiones
Satanae, vel
maleficis mi-
nistris eius
sunt adscriben-
dae.

Scopis aquam
spargere exci-
sat pluiam.

Diabolo seruit, eius obsequiis se tradendo.

Sic etiā quando imaginē ceream, vel simile ad maleficandum aliquē maleficus facit: vel quando maleficio alicuius in aqua vel plumbo imago apparet, quicquid molestia infertur tali imagini, cum tale exiit, eritur fieri imaginato, id est, homini maleficiato, pura punctura vel alia lætura quacūq; licet læsio realiter inferatur imagini per maleficā vel alium hominē, & inuisibiliter Dæmon maleficiatū hominē eodem modo lædit, meritò tamen maleficæ imputatur: quia sine ea Deus nunquam læsionem inferre Diabolo permitteret, nec Diabolus per se lædere ipsum attentasset.

Sed quia dictū est de fama, in qua Dæmones per se homines lædere possunt, absq; maleficarū cooperatione: posset in dubiū verti, an etiā Dæmones per se possent honestas mulieres infamare, vt tanquam maleficæ reputarentur, cum in earum effigie ad maleficandum aliquem apparent, vnde contingeret talem innocentem infamari.

Responso: aliqua sunt præmittenda. Primò, quia dictum est, Dæmonem nihil posse efficere absque Diuina permissione, vt in 1. par. operis circa vltimam quæstionem patuit: etiam tactū est, quòd non est tāta permissio super iustos, & in charitate existentes, sicut super peccatores, in quos vtiq; sicut maiorem habent potestatem, iuxta illud. Cum fortis armatus, &c. ita vtiq; plura permittuntur à Deo in eorum afflictione quam super iustos. Demū licet iustos in rebus exterioribus, vt fama & sanitate corporis, lædere possunt, Deo permittente, quia tamen sciunt hos eis cedere in augmentum meritorium, idē minus eos lædere affectant.

Ex quibus dici potest, q̄ in hac difficultate respectus potest haberi ad diuersa. Primò, ad diuinā permissionē. Secūdo, ad hominē, qui censetur honestus, cū tales non semper sūt in charitate existētes, sicut sunt sub honestate reputati. Tertio, ad facinus, in quo innocens debet infamari: quia illud ex sua radice cuncta legitia mundi excedit. Ideo dicendū, licet ex Diuina permissione quique innocēs, siue in gratia cōstitutus, siue lædi nō possit in rebus fortunæ & familia: habēdo tamē respectū ad ipsum facinus & grauitatē criminis, (cū malefici sic nūcupantur ob facinorum magnitudinem iuxta Isid. sēpè allegatum) dici potest, quòd hoc vt aliquis innocens prædicto modo à Dæmone infametur,

Per imaginē
in aqua vel
plumbo ali-
quem lædere.

Quomodo Dæ-
mones famē
hominum læ-
dant.

Nemo inno-
cens infama-
tur.

tur, fieri non est bene possibile, iterum multis respectibus.

Primo, quia cum iniamare in vitis, quæ absque peccato expressio vel tacito inito cum Damone perpetrantur, ut sunt furta, latrocinia, & actus carnales. Aliud fit ab infamia super vitia, quæ nullo modo possunt homini imputari, aut ab eo perpetrari, nisi super actum expressum cum Damone inito: qualia sunt opera maleficarum: quæ nisi virtute Daemonum à maleficis perpetrantur, ut ubi homines, iumenta, aut terræ fruges maleficiantur, vnde & eis aliter imputari non possunt. Ideo licet Daemon possit hominem de aliis vitis infamare, de tali tamen vitio infamare, quod sine eo non potest perpetrari, non videtur bene possibile.

Præterea hucusque nunquam actum est, nec reperum, ut aliquis innocens sit per Daemonem taliter infamatus & sic propter talē infamiam morti fuisset adiudicatus. Imò ubi tantummodo infamia laborat, talis nulla pœna punitur, nisi quod Canonica purgatio sibi indicitur, ut in tertia parte operis circa secundū modum sententiandi maleficas patet.

Et licet ibi contineatur, quòd in casu, dum in purgatione deficeret, pro reo esset habendus, adhuc tamē adiuratio sibi indiceretur antequam ulterius super pœnam relapsus debitam procederetur. Sed quia circa contingencia laboramus, quæ actu nunquam fuerant perpetrata, nulli dubium quin & in posterum Divina permissio fieri non permittat.

Præterea & à fortiori, propter angelicā custodiam, quæ non permittit infontes in aliis criminibus minoribus infamari, ut in latrocinis & huiusmodi, minus permittet, imò fortius suæ custodiæ deputatum ab infamia talium flagitiorum præservabit.

Nec valet, si quis acta per Sanctum Germanum obiecerit, quando Dæmones in assumptis corporeibus, & ad infamiam confedentibus alias mulieres viris condormientibus, representabant, hospitem illudentes, quasi illæ mulieres in propriis corporibus semper edentes & bibentes aduertarent, de qua etiam supra mentio habita est. Quia nec ibi illæ mulieres excusantur, quasi innocentes omnino, sed quòd talia mulieribus sæpè accidunt: quòd iuxta cap. 26. q. 2. Episcopi notatur. Vbi reprehenduntur tales, quòd dum in imaginaria solummodo illusionē transferantur, putant se retrahere & corporaliter transferri, licet (ut supra

actum est) etiam interdum corporaliter à Dæmonibus vehuntur.

Sed quæ corporales infirmitates alias omnes, nulla dèpta, Divina permissione inferre possunt, de illo est præses speculatio. Concludendo ex prænotatis, quòd sic: cum nulla sit à Doctoribus exceptio, cui & rationē assentire oportet: cum alias Dæmones sua naturali virtute cuncta corporalia excedunt, ut sæpè tactū est. Acta denique & gesta per nos repta hæc affirmat. Nā licet maior difficultas fortassis circa lepram aut epilepsiam oriri possit, an videlicet talia inferre possint, eò quòd huiusmodi tantummodò ex diuturnis præiis interiorum dispositionibus & defectibus soleat oriri, nihilominus per maleficia interdum esse illata reperum est. Nam in Diocesi Basilicensi in consensibus partium Lotharingæ Alsatia, cum quidam honestus laborator quædam verba data contra rixosam quandam mulierem protulisset, illa indignata minas adiecit, quòd in brevi se de eo vindicare vellet. Et ille licet parvi pendisset, eadem tamē nocte sibi pustulam collo accreuisse sensit, fricando tamen paululum & tagens totam faciem inflatam & tunc factam cum collo perlesit, in tantū ut horribilis specie lepræ etiā per totum appareret corpus, qui non distulit, sed quanto citius amicis & consilibus accessit, rem gestā super comminatoria verba mulieris narravit, & quòd sic moti ea fide & suspitione veller, quòd illa sibi arte magica eadē malefica intulisset. Quid plura? mulier capitur, quaestionibus exponitur, & crimen fatetur. At Iudex de modo & causa diligentius inquitens, respondit: Cum me verbis opprobriosis homo ille aggressus fuisset, ego ira sæccensa cum ad domū venissem, malignus spiritus causam tristitiæ meæ inquirere cepit, cui cum singula enarrassem, & ut me vindicare posse eidem insinuaō instarem. Ille inquisit, dicens: Quid ergo vis, ut ei faciam? At ego respondi: Vellem ut inflatam faciem semper retineret: & sic ille abcessit, & illam infirmitatem ultra quàm petij homini intulit: ego enim quòd tali lepra eum periret, minime sperassem: vnde & incinerari fecit.

In diocesi deniq; Constantiensi, inter Bristacum & Ironburg leprosa quædam mulier multis referre solebat, nisi cebitum univèrsæ carnis iam ab annis duobus persolverit, quæ simili de causa cōtrouersie, quæ inter ipsam & quandā aliā

Lepra & epilepsia à maleficis inferri.

Diabolus plus malis perpetrat quàm malefica iubeant.

Canonica purgatio.

actum

P

mulierem mora fuisset, cum de nocte domum egressa ante ostium quid operis agere tentasset, ventus quidam calidus à domo alterius mulieris, quæ ex opposito domus suæ fuerat, eius faciem repente insufflauit, vade & subito in lepram quam gestabar se incidisse asseruit.

Sufflando in faciem malefica lepra liberem inferit.

In diocesi denique eadem & territorio Nigræ syluæ, malefica dum per lictorem super struem lignorum pro incendio sibi parato à terra eleuaretur, dixit: Dabo tibi mercedem: & sic insufflando in eius vultum, statim lepra horribili per totum corpus percussus, paucis ex post superuixit diebus. Horrenda eius facinora breuitatis causa obmirantur: sicut & alia quasi innumera, super hæc recitari possent. Epilepsiam namque seu caducum morbum certis infixisse per ova cum mortuorum corporibus subcumulata, præcipue ex earum secta ex inhumatis, cum aliis earum ceremoniis, quæ recitanda non sunt: vbi in potu, vel cibo, alicui præbuerunt, sæpius à nobis repertum est.

Quæ cum mortuorum tumulata.

Super modum, quo alias consimiles infirmitates in speciali hominibus inferre solent.

CAPVT XII.

ALIAS denique infirmitates infixisse, vt cæcitate, vel acutissimos dolores & torsiones in corporibus hominū, quis enumerare potest? Tamen ex his, quæ oculis nostris perspeximus, & quæ vni ex Inquisitoribus innotuerunt, aliqua in medium producamus.

Res gestæ.

EO in tempore, quo in oppido *Isburg* inquisitio super Maleficas fieret, hic inter alios deductus fuit casus. Nam honesta quædam persona, & vni ex familiaribus Archiducis matrimonio copulata in præsentia notarij, & secundum formam iuris deposuit: & cum tempore suæ virginitatis cuidam ex civibus famularetur, accidit vt vxor illius graui dolore capitis langueret, pro cuius curatione cum quædam mulier accessisset, & suis carminibus & certis prædicis mitigare dolorem haberet: Ego, inquit, eius prædicam diligenter obseruabam, perspexique quod contra naturam aquæ fusæ in scutellam quandam, ipsa aqua in ollam aliam ascendisset, cum aliis

ceremoniis quæ recitare opus nõ est, cõsiderasq; quod ex illis dolor capitis in domina nõ mitigaretur, aliquantulum indiguata, hæc verba ad Maleficam protuli, Nescio quid agitis, vos non facitis nisi superstitiosa, & hoc propter commodum vestrum. Tunc malefica statim sobiãxit, an sim superstitiosa vel non, tertia die tu senties: quod rei probauit euentus. Nam tertia die manè me sedente, & sulum apprehendente, tantus dolor subito corpus meum inuasit: Primò in interioribus vt non esset pars corporis, in qua nõ punctiones horribiles sentire. Secundo non aiter mihi videbatur, nisi quod cõtinuè igitur carbones capiti meo superfunderetur: Tertio in cute corporis à vertice vsque ad plâtas pedū, non fuit spaciū ad punctū acus, vbi non fuisset pustula alba sicut repleta, sicque in his doloribus eiulando, & tantummodo mortem optāto vsque ad diem quartum restiti. Tandem maritus domine meæ, vt stabulum quoddam intrare mihi iniunxit. At ego paulatim incendendo, eo præcedente, dum ante ostium stabuli eramus, Ecce, inquit ad me, pecia panni albi super ostiū stabuli. At ego: Video. Tūc ille: Quantum potes, remoue, quia forte melius habebis. Tunc ego quantum potui vno brachio me ad ostium tenente, cum altero peciam apprehēdi. Aperias, (inquit dominus) & considera diligenter ibi reposita. Tunc vbi peciam solui, plura ibidem inclusa reperi, præcipue autē grana quædam alba, ad modū quo pustulæ inerāt corpori meo, semina quoque & legumina quorum similia nec edere poteram nec intueri cum ossibus serpentum, & aliorū animalium intuita sum. Et sic stupefacta, dum inquirerē à domino, quidnam agendum foret, vt in ignem conda proicere iniunxit. Proieci. Et ecce subito non post horæ spaciū, aut quartale, sed in momento, vt in ignem res illæ fuerant prociatæ, omnem sanitatem pristinam recuperavi. Et quia plura contra vxorem illius cui famulabatur fuerunt deponia, per quæ suspecta non tam leuiter quàm & vehementer fuit habita, & præcipue propter magnam familiaritatem cum maleficis habitam. Vnde præsumitur, quod cõscia de maleficio reposito, hoc viro indicauit, & deinceps modo præmissio, publicatum, sanitatem ancilla recuperauit.

Insuper aliud maleficiam cuiusdam personæ, etiam mulieris, illatum in eodem oppido referre in detestationē tant:

crimini expedire. Multa et quaedam maritata, & honesta accedunt, & iuxta iuris formam, ut supra disposui. Retrò domum, inquit, habeo viridarium est & illi hortas contiguas vicini & meae. Vnde cum quadam die transitum fieri ex horto vicinæ ad viridarium meum, non absque damno perspexissem, stans in ostio viridarii & apud me ipsam conquerendo, & querulando tam de transitu quam & de damno, vicina sibi ò superuenit, & an suspectam haberem, inquisiuit. At ego terretâ propter malam eius famam, nil aliud nisi hæc verba protuli. Gressus in graminiibus damna demonstrant. Tunc illa indignata quia ad eius fortassis beneplacitum me litigiosis verbis cum ea implicare volebam, abiecit cum muture, & verba quæ protulit licet audirem, tamen intelligi non potui. Post paucos vero dies ingens infirmitas mihi accidit cum doloribus ventris & acutissimis torsionibus à latere sinistro versus dextram & viciniam, quasi duo gladii aut cultri essent pectori infixi, & sic die noctuque clamoribus omnes vicinos alios inquitantibus & confusis hinc inde consolatione, accidit ut lutiignus, prefatam vicinam & maleficam à tulerino fugitio habens in amasiam, simili modo visitationis gratia accedens, & infirmitati meae compariens, post verba consolatoria abiecit. Sequenti tamen die festinè rediit & inter alia consolatoria subiecit. Experimentum capiam, an ex maleficio hæc vobis infirmitas acciderit, quod si sic reperit fuerit, sanitate vobis recuperabo. Accepit ergo plumbum liquefacto, & me in lecto decumbente, plumbum in scutella aqua plena supra corpus meum appolando infudit, & ubi quædam imago & figura diuersarum rerum ex plumbum congelato apparuisset: ecce inquit, ex maleficio hæc vobis contigit infirmitas. Et super limem ostij domus vna pars instrumentorum maleficij continetur. Accedamus ergo & illis amoris melius sentietis. Sicque maritus meus cum eo pariter ad tollendum maleficium accessit: & lutiignus limem elevans in visum intravit, ut manum in focam, quæ apparatus mittret: & quæcumque inueniret, extraheret, quod & fecit. Nam primò imaginem quandam ceream in longitudine vnius palmæ vndeque perforatam, habentem duos acus ex aduerso per latera, ad modum quo ipsa punctiones à sinistro latere vsque ad dextram, & e converso, resisteret extant. Deinde per acus puncturam duas las ac plurimas,

Et modo pro
vni an ali.
quæ sit male-
ficata.

tam in granis, quam in feminibus, & omnibus continentes, sicque illis in ignem projectis, ego quidem conuulsi, sed non ex toto. Nam licet torura & punctiones cessassent, appetitusque comedendi redisset ex integro, tamen pristinae sanitati vsque in præsens minimè sum restituta. Vnde hoc, quod pristina sanitas non rediret, Respondit: duos & alia instrumenta ahihi abscondita, quæ inuenire non valeo. Et quaesierit tuos prima instrumenta reposita agnouisset, dum inquirerem. Respondit: ex amore quo amicus amico revelare solet, hæc cognoui. vnde dum alteram procabat, & mihi vicinam agnouit, ideo argumentum super eam cepi suspicionis: hæc agnoscere recitabat.

Sed si singula, quæ in illo duntaxat oppido teperta sunt, recitare vellit, liber utique foret conficiendus. Quanti enim ceci, claudi, aridi, & diuersis irretiti infirmitatibus, iuxta formam iuris, ex vehemèti suspitione super maleficas eis huiusmodi infirmitates, in genere vel in specie prædicentes, & quod talia in breui sentire haberent, vel ad dies vite, vel ad mortem statim percipiendam. Et quod secundum eorum dicta & avasamenta cuncta accidissent, vel ad specifica tam infirmitatem, vel ad mortem aliorum. Quia enim terra illa vasallus & armigeris abundat, & ortia dant vitia: ubi interdum mulieres procabant, dum illas procoatas abicere & alias honestas matrimonio sibi copulare disoluunt, raro sine vindicta super maleficium inferendum, aut viro aut uxori, dum se speratas cernebant: horum conjugalis perseverabat, non autem viri tantum quantum mulieribus: eò vè pie estimari potest illis interemptis, aut a relictis, priores amasias procare haberent.

Nobilis Pro-
lenjes taxat.

Nam & cocus quidam Archiducis, dum iuenculam honestam & alienigenam duxisset, malefica eius amasia in publica via ab his honestis personis audientibus, iuenculam maleficam & mortem prædixit extensa manu dicens. Non diu de tuo marito gaudebis. Statimque sequenti die lecto decubuit, & post paucos dies febrem vniuersæ carnis percoluit, in extremis contestando, sic se mori, quod illa solis maleficis. Deo perterritente, me interimit, & utique pro meliori Deo sibi alias nuptiarum in celo ditronente.

Sic denique per maleficia miles quidam, ut publica fama testatur, interceptus fuit, sic & alij plures, quos recitare omnino,

Inter quos & domicellus quidam, dum ad nutum am-
fiaz secum pernoctare volebat, & per famulum tuum, quod
ea nocte secum certis negotiis præpeditus, pernoctare non
posset, ei indicasset. Illa indignata famulo iniunxit. Dicat
domicello, non diu me vexabit: sicque & sequenti die inhi-
marus, post paucos dies sepultus.

Oculi malefi-
carum Iudices
corrumphant.

Sunt & tales maleficæ quæ Iudices solo aspectu & oculo
intuitu maleficare sciunt, quod etiam nullâ molestiâ
eis inferre publicè se iactantes: sed ut quibuscunque pro cri-
minibus causis detentis, & grauissimis tormentis pro di-
cenda veritate expositis, taciturnitatem inferre sciunt, quod
nunquam eorum facinora detegere poterunt.

Sunt & quæ imaginem crucifixi flagellis & cutris impin-
gendo, ob maleficæ perpetranda, cum turpissimis verbis,
cõtra gloriosissimam virginis Mariæ puritatem, & nostri sal-
uatoris ex eius intemerato utero natiuitatem dehonestave-
runt: Verba illa, & singulos actus recitare non expedit, cum
nimis sint piorum aurium offensiva. in scriptis tamen reda-
cta & reposita sunt: prout baptizata quædam Iudæa & alias
iuuenculas induxerat, quarum una Valburgis nomine eod-
dem anno in extremis posita, dum à circumstantibus ad
confessionem peccaminum hortaretur exclamauit: Corpus
& animam tradidi Diabolo, nec spes mihi adest veniæ, &
sic defuncta.

Protestatio an-
glicana.

Singula hæc non ad ignominiam, sed ad laudem & gloriam
illustrissimi Archiducis conscripta sunt, cum reuera vi
Catholicus princeps & præcipuus zelator in exterminium
earum, cum assistentia reuerendissimi Ordinarij Brixie,
non mediocriter laborauit. Recitata autem potius in de-
testationem & odium tanti criminis, ut quæ iniu-
rias hominum vlcisci non desistunt: quomodo
inertitas creatoris & fidei contumelias,
etiam non habendo ad temporalia
damna respectum, sufferre pos-
sunt. Omnium enim eorum
hoc præcipuum funda-
mentum fidei videli-
cet abnegatio
existit.

Super

Super modum, quo obstetrices malefica maiora damna infe-
runt, dum infantes aut interimunt, aut Dæmonibus
exorcizando offerunt.

CAPVT XIII.

Nec prætereundum est de nocuentis à maleficis
obstetricibus pueris illatis. Et primò, quomodo
interimunt. Secundò, quomodo Dæmonibus
offerendo execrât. In diocesi nâque Argentineni & oppi-
do Zabernio mulier quædam honesta, ac beatissima virgi-
ni Mariæ plurimum deuota, hunc casum referre sibi acci-
disse, singulis eius hospitium quod publicè tenet, nigram
habens Aquilam pro interfigno, frequentantibus commemo-
rat. A viro, inquit, legitimo, sed iam defuncto impræ-
gnata, ubi dies parienti appropinquarent, mulier quædam
obstetrix, ut ipsam ad obstetricandum puerum accepta-
rem, importunè instabat. At ego conscia de eius infamia,
licet aliam mihi assumere decreuissem, verbis tamen
pacificis, quâs suis annuere vellè petitionibus, me simula-
bam. Adueniente autem tempore partus, cum aliam obstre-
tricem conduxissem, illa prior indignata, quadam nocte
cameram meam, euolutis vix octo diebus, cum duabus
aliis mulieribus ingreditur, & lecto appropinquantes, in
quo iacebam, cum maritum meum, qui in altera dormie-
bat camera vocare voluissem, singulis membris, & lingua
ira remansi viribus distitura, quod dempto visu cum au-
ditu, nec perdicam mouere potuissem. In medio ergo illa-
rum duarum stans malefica, hæc verba prouulit: Ecce,
hæc pessima mulierum, quia in obstetricem me recipere
noluit, impunè non transibit. Et cum aliæ duæ à latere
stantes, pro ea supplicarent, dicentes: tamen nunquam
alicui ex nostris nocuit: malefica subiunxit: Hæc mihi
quia displicentiam fecit, suis in testibus aliqua immitte-
re volo, sic tamen, quod infra dimidium annum nullos
propter vos dolores sentiret, sed illo euoluto satis crucia-
bitur: accessit ergo & ventrem cum manu tetigit, mi-
hi que videbatur quasi intestinis extractis, certas res, quas
tamen videre non potui, intronittere. Illis ego abeun-
tibus, cum vires ad clamandum recuperassem maritum
quam ocuis vocavi, & rem gessisse denadaui. Cum autem

Rasgesta Tab-
ernis Alfo-
tici.

ille causam puerperio assignare velle, dicēs: Vos puerperæ plurimis illusionib. & phantasiis laboratis: nec quoquo modo dictis meis fidem adhibere volebat; adiunxi: Ecce modum pro anno dimidio mihi donauit, quo elapso, si nulli cruciatus superuenient, dictis tuis fidem adhibebo. Consimilia denique verba filio clerico, qui & pro tunc Archidiaconus ruralis erat, protulit, cum & ipse visitationis gratia illo die eam frequentasset. Quid plura: sex mensibus ad punctum euolutis, internorum viscerum tortura subito ipsam tam dira inuasit, vt nec diebus nec noctibus, à clamoribus omnes inquietando abstinere potuisset. Et quia (vt præmissum est) deuotissima virgini & reginæ misericordiæ exitum in pane & aqua, singulis sabbatinis diebus ieiunando, & idē & per ipsius suffragia credidit se liberari. Vnde & quadam die, vbi opus naturæ perficere volebat tunc omnis illa immunditia à corpore prorupit, & aduocans matrem cum filio, dixit: Sunt ne res istæ phantasticæ? nonne dixi, post dimidij anni spacium veritas cognosceretur? Aut quis vidit vquam spinas, ossa, simul etiam ligna comedisse? Erat enim spinæ rosarum, in longitudine variis palmæ, cum aliis variis numeris rebus immixtæ.

Insuper (vt in prima parte operis) ex illius famulæ reductæ ad præsentiam in Brisia confessione patuit, maiora damna fidei circa hæc hæresim maleficarum ab obstetricibus inferri, quod etiam quarundam confessio, quæ postmodum incineratæ fuerunt, luce clarius demonstrauit.

Nam in diocesi Basiliensi, & oppido *Dann*, quedam incinerata fassa fuerat, vltra quadraginta pueros necasse, per modum talem, vt quando ex utero egrediebatur, acum capitibus eorum per verticem vsque in cerebrum infingeret.

Altera denique in diocesi Argentinensi, pueros absque numero, puta quis de numero non constabat, se interemisse fassa fuerat: taliter autem fuit deprehensa. Nam vbi ex vno oppido in aliud, causa obstetricandi mulierem quandam vocata fuisset, officio suo completo, dum ad propria redire volebat, vbi portam oppidi exiit, casu brachium pueri recenter nati ex linteo, quo præincta erat, cui & inuolutum brachium fuerat, ad terram cecidit, quo viso ab eis qui infra portam sedebant, dum illa præterisset, leuata è terra, vt putabatur, petiâ carnis, cauitibus inturbantur, & cum non petiam car-

nis, sed brachium pueri per articulos membrorum agnouissent, consilio cum præsentibus habito, & inuento, quod infans ante baptismum decesserat, brachioque caretet, malefica capitur, quæstionibus exponitur, & crimen detegitur, sicque, vt prædictum est, absque eius numero, se ferens infantes interemisse cognouit.

Qua autem de causa vtiq; præsumendum est ad instantiam malignorum spirituum etiã eis interdum inuitis talia facere coguntur. Nouit enim Diabolus, quod ab introitu regni cælestis, propter peccatum damni, aut originale peccatum tales pueri sequestrantur. Vnde etiam diutius finale iudicium protrahitur, sub quo æternis cruciatibus deputabuntur, cum eo tardius nuacrus electorum completur, quo completo mundus consummabitur: & vt in præmissis tactum est, suasu Damnorum ex huiusmodi membris vnguenta, earum visibus accommodata, conficere habent.

Sed & hoc horrendum facinus silentio prætereundum in detestationem tanti criminis non est. Nam vbi infantes non interimunt, tamen illos Dæmonibus execrando per hunc modum offerunt. Nato enim infante obstetrix, vbi puerpera malefica per se non existit, tunc quasi quid operis pro infantis refocillatione actura, ipsum extra cameram deportat, & sursum eleuans principi Dæmoniorum, scilicet, Luciferi & omnibus Dæmonibus immolat: & hoc in loco coquinæ super ignem.

Et (vt quidam tenuit) cum perpensisset uxorem suam tempore partus, præter consuetum modum puerperarum nullam ad se ingredi mulierem permitteret, nisi duntaxat filiam propriam, quæ obstetricandi officium gerebat, causam huiusmodi experiri volens, latenter se illo in tempore in domo occultabat. Vnde & ordinem sacrilegij, & Diabolice immolationis, modo prædicto perpexit: cum eo quod, ve sibi videbatur, per appendiculi instrumentum, in quo olla suspenditur, infans non fultus humano auxilio, sed Dæmonum, sursum uehebatur. Vnde mente cõsternatus, cum & horrenda verba per Dæmonum inuocationem, & alios ritus nephandissimos persensisset, subito vt infans baptizaretur actius institerit, & cum ad aliam villam, in qua parochialis erat ecclesia, deferendus esset, & per portam super flumen quoddam pertransire haberet, ille sanguinato gladio super

Malefica fuit
acus in capite
infantum.

Malefica ob-
stetricæ bra-
chia nati in-
teremisse at-
que ferens.

Infantes non
baptizati se-
questrantur à
regno cælestis.

Vnguenta ex
carnibus in-
fantum.

Malefica in-
fantibus offerens
Diabolo.

filiam, quæ infantem gerebat, irruit, dicens, aliis duobus tibi adiunctis audientibus: Nolo ut infantem per pontem deferas, quia aut per se pontem gradietur, aut tu in flumine submergeris. Quæ perterrita, cum aliis quæ aderant mulieribus, & an ne compos esset rationis inquirentes, (res enim gesta cunctos alias latebat, demptis duobus viris sibi coniunctis.) Tunc ille: Pessima mulierum, arte tua magica scandere pendiculum infantem fecisti, fac & iam, ut nullo deferente pontem pertranseat, aut in flumine te submergam. Sicque coacta, puerum super pontem posuit: & arte sua Dæmonem inuocans, subito ex altera parte pontis infans cernitur. Baptizato ergo puero, & ad propria rediens cum iam per testes filiam de maleficio convincere poterat, pro plurimum facinus oblationis minimè probare potuisset, eò quòd ipse vnicus illi sacrilego ritui interfuisset, apud Iudæam post tempus purgationis, filiam cum matre accusat, & pariter incinerantur, & facinus de sacrilega oblatione, quòd per obstetrices fieri solet, detegitur.

Cur malefica offerant infantes Diabolo.

Sed hic dubium oritur: Quid ne operis aut efficaciar talis sacrilega oblatio in huiusmodi pueris efficere valeat. Ad quòd dici potest, quòd sicut triplici ex causa Dæmones efficiunt, ita & ad tria nephândissima hæc eis deseruiunt. Nam primò ex superbia eorum, quæ quia semper ascendit, iuxta illud, Superbia eorum qui te oderunt, ascendit; semper querunt quantum possunt, diuinis, rebus & cæremoniis se conformare, ut sic sub specie boni apparentis facilius decipiant. Sic enim & virgines, pueros, mares vel feminas experunt magis, ubi in speculis vel vnguibus maleficorum futa sublata, vel alia occulta habent manifestare, licet per corruptos idem ostendere valerent, sed tamè ut fingat, se falsè castitatem amare, quam tamè odit. Cum castissimam virginem summè odit, eò quòd caput eius contriuit. Gen. 3. Vnde sic animas maleficorum & eius credentium per infidelitatis vitium, sub specie virtutis decipiunt. Tertio, ut ipsa perfidia maleficarum amplius in sui augmentum crescat dum à cunabulis sibi dicatas maleficas seruant.

Cur Satan odio habeat virginitatem.

Ex his efficit hæc sacrilega oblatio tria in puero. Primò, quòd sicut exterior oblatio fit in rebus sensibilibus Deo, puta in vino, pane, terre, frugibus, & hoc in signum debite subiectionis & honoris; iuxta illud Eccl. 2. Non apparebis in conspectu Domini

Domini Dei tui vacuus. Quæ etiam res aliis postmodum prophanis vsibus nullo modo applicari debent, nec possunt, Vnde & 10 q. 1. Damasc. Papa. dicit, oblationes quæ iuxta Ecclesiâ offeruntur, sacerdotibus tantummodo pertinere, sic tamen, ut non solum eas in suos vsus conuertant, sed ut fideliter dispensent, partim ad ea, quæ ad cultum diuinum pertinent, & partim etiam in vsus pauperum conuertant. Ita & talem puerum Diabolo in signum subiectionis & honoris oblatum, Diuinis vsibus applicari, dignæ & fructuosæ subiectionis causam, pro se quàm pro aliis, quomodo est possibile hoc à Catholicis fieri.

Quomodo liberi portent peccata parentum.

Quis enim dicere potest, materna scelera seu aliena peccata, quòd ad punitionem, non redundare in filios. Fortassis ille qui dictum propheticum attendit: Filius non portabit iniquitatem patris. Sed quòd de illo passu. Ego. 20. Ego Dominus zelotes, visitans peccata patrum in filios, vsq; in tertiam & quartam generationem: Est enim hæc vniuersa sententia, ut prima intelligatur de pena spirituali in iudicio poli sue Dei, & non in iudicio fori. Et est pena, quæ principaliter tagit animam, siue sit pena damni, ut privatio gloriæ, siue pena sensus, id est, crucificationis ignis infernalis. His enim peccatis nunquam punitur aliquis sine culpa propria, vel contracta, quàm ad originale vel commissum quàm ad actuale peccatum.

Secunda verò auctoritas, quia intelligitur de imitatoribus, paternorum scelerum, ut Gratianus exponit. 1. q. 4. §. quibus. Vbi etiã dat alias expositiones, ideò aliis penis quibuslibet; in iudicio Dei punitur quis, non solum pro culpa sua commissa, vel committenda, ut scilicet euitetur, sed etiam pro culpa alterius.

Nec valet si dicatur, quòd tunc punitur sine causa, & sine culpa, quæ debet esse causa penæ. Quia iuxta regulam iuris sine culpa nisi subit causa, non aliquis puniendus, Vnde & dicere possumus, semper quòd super est causa etiam iustissima, licet nobis ignota. 2. q. 4. Augustinus. Et si super actionem facti profunditatem iudiciorum Dei penetrare non possumus, verumtamen verum scimus esse, quòd dixit, & iustum esse quòd fecit.

Et tamen distinctio in pueris oblatiis eò, quòd loquendo de innocèntibus, quia non per matres maleficas, sed per obstetrices Dæmonibus offeruntur, & rapiuntur occultè, ut dictum est supra,

supra ab amplexibus & utero honeste inatus, quod tales innocentes non adeo detestantur, ut imitatores efficiantur eorum scelerum, sed imitatores paternarum virtutum, hoc pie credendum est.

Secundum quod efficit hæc sacrilega oblatio, est, quod sicur in oblatione, qua homo seipsum Deo offert in sacrificium, recognoscit Deum suum principium & finem; quod quidem sacrificium dignius est omnibus sacrificiis aliis exterioribus ab eo impensis, iuxta illud: sacrificium Deo spiritus contribulatus, &c. Et hoc quo ad principium creationis & finem glorificationis. Ita & ipsa malefica puerum offerens Diabolo, eius animam & corpus, tanquam suo principio & fini damnationis æternæ commendat, unde & non nisi miraculose à solutione tanti debiti liberari poterit.

Solet & quædam historia, modo & plures recitari, de pueris ex materno utero Dæmonibus improvisè, ex aliqua passione, & commotione mæris à matribus oblati, & qualiter cum maxima difficultate in adulta ætate à Dæmonum jurisdictione, quam Divina permissione sibi usurpavit, liberari poterunt, de quibus liber exemplorum beatissimæ virginis Mariæ referri nescitur. Specialiter & de illo, qui per summum Pontificem, dum liberari è vexationibus Dæmonum non poterat, missus tandem ad quendam virum sanctum in Orientalibus partibus degentem, cum magna adhuc difficultate per interventionem ipsius gloriosissimæ virginis, ab illa jurisdictione ereptus fuit.

Vnde si in vitione vnius improvisæ nõ dico oblationis, sed exhibitionis, ubi mater ex indignatione duntaxat, super copulam carnalem viro exhibendam cum dixisset maritus, spero inde fructum, proventurum, & illa replicas: Sit fructus ille Diabolo datus, tanta severitas divinæ punitionis patitur, quanta creditur sentire, ubi tantæ Divinæ maiestatis committitur offensa.

Tertium quod hæc sacrilega oblatio efficit, est habitus inclinatio ad huiusmodi maleficia hominibus, iumentis, & terræ frugibus inferenda. Huius ratio assignari potest ex his, quæ secundum Tho in 2. q. 108. super punitionem temporalem, qua aliqui propter alias culpas puniuntur, deducuntur. Dicitur enim quod quia filii sunt secundum corpus et quædam patris, & ferus & animalia, res domino. Et cum

aliqui

aliquis sit puniendus in rebus suis omnibus, idè & filii pluries pro parentibus.

Et differt hæc ratio ab illa, quæ supra tacta fuit de peccatis patrum: quia Deus visitat filios usque in terram & quartam generationem, quia (ut ibi tactum est) hoc intelligitur de imitatoribus paternorum scelerum. Hæc autem ratio concludit de punitione filiorum pro parentibus, ubi nõ imitantur paterna scelera in actu per mala opera, sed tantum in habitu. Sic enim & filius, natus ex adulterio David, mortuus fuit quam citius. Et animalia Amalechitarum iussa sunt interfici. Quævis & huiusmodi sit ratio mystica, ut habetur 1. par. q. 4. si parvulos.

Ex quibus omnibus non inconuenienter dicitur, quod Deo vel Dæmonum huiusmodi pueri semper ad maleficia perpetranda usque mori, in fine vitæ inclinantur. Sicut enim Deus suam oblationem sanctificat, ut sanctorum gesta demonstrant, ubi parentes sobole ex eis procreandâ Deo dicassent: utique & Diabolus suam oblationem inficere nõ cessat: Ex veteri & nouo Testamento quasi innumera possent gesta deduci. Sic enim plures Patriarchæ & Prophetæ, ut Isaac, Samuel; Samson. Sic etiam Alexius, Nicolaus, & alij innumeri, gratis plurimis ad sanctitatem vitæ fuerunt proventi.

Experientia denique demonstrat, semper filii maleficarum cum constantibus tanquam imitatrices maternorum scelerum esse diffamatas: imò & totam quasi progeniem esse infectâ. Et huius quidè & omnium præcedentium ratio, quia superstitiè semper habent relinquere, & in augmentum illius perfidie summis conatibus ex pacto cum Dæmone inito redere. Vnde enim contingere posset quod sapissimè repetitum est, puellas impuberes, octo vel decem annorum ætates & grandines cõcitasse, nisi ex tali pacto sub tali oblatione sacrilega Diabolo per matrem Maleficam infantem extitasse. Nec enim per se pueri talia ex fidei abnegatione prout adultæ malefice principio facere habent, efficere possent: nec alicuius si lei articuli fortassis notitiam habent. Et quibus gestis aliqua in medium producamus.

In partibus enim Sueviæ, dum quidam villanus segetes in campis cum filia parvula vix octo annorum conspiceret decrepita & propter siccitatem terra pluviam apud se ruminans & conferens orbatæ illius: Hæc quando veniet, pluuia?

Cur filii pro parentibus puniantur.

De oblationibus liberorum.

Deo vel Dæmonibus liberorum.

Malefica tota progeniem inficiunt.

De puella octo annorum sciente pluvias esse grandines excitare.

Quomodo oblati Dæmonibus liberentur. Liber exemplorum Beatæ Mariæ.

pluuiam? Puella audiens verba patris, ex simplicitate animi dixit: Pater si pluuiam desideras, faciam quod cirod veniet. At pater: Vnde hec tibi, noscis ne pluuiam procurare. Respondit puella: vti que, & nedum pluuiam, sed & grandines, & tempestates concitare scio. Et pater: Quis suam te docuit? Respondit mater: mea, verum quod mihi inuoluit ne alicui indicarem. Tunc iterum pater. Et quomodo te docuit? Respondit, me misit vni magistro, que omni hora, ad quatuordecim que petita habere possum. At pater, Vidistisne illum? Respondit, vidi interdum viros introeuntes & exeuntes ad matrem & cum interrogassem, quiaam essent respondit. Sunt nostri magistri quibus & te tradidi & commisi, magni fautores & diuites. Territus pater anae illa hora grandinem excitare posset, inquisiuit. Et puellam, Vti que si modicum aquae habueris, faciam. Tunc pater puellam per manus ad torrentem deduxit, Fac inquit, sed tantummodo super agrum nostrum. Tunc puella manuum in aquam misit, & in nomine sui magistri, iuxta doctrinam matris mouit: Et ecce tantummodo pluuiam agrum illum perfudit. Quod cernens pater, fac inquit & grandinam, sed tantummodo super vnum ex agris nostris. Quod cum iterum puella fecisset, pater de experientia certificatus, vxorem apud Iudicem accusauit que capta & conuicta, incinerata fuit, & filia reconciliata & Deo dicata, amplius illa efficere non potuit.

*Sequitur super modum quo iumentis malefica
varia nocumenta inferunt.*

CAP. XI V.

*Nunquid Deo
cura de bobus*

Tique à fortiori, cum Apostolus dicat: Nunquid Deo cura est de bobus, volens per hoc innuere, quod licet omnia subint diuinæ providentiæ, tam homines, quam iumenta, vtroque iuxta modulum suum seruans, vt Plal. ait: Filii tamē hominū sub regimine & protectioe alarū āplius gubernantur. Si inquam homines Diuina permissione, per maleficos affliguntur, innocentes, iusti, & peccatores, pariter denique in filiis que res sūt pertinētes ad eos. Cū etiā iamēta terere que fruges, similiter de rebus hominū existat vtiq; & super illos varia nocumenta

nocumenta posse à maleficis inferre nemo dubitare Diuina permissione cōcurrente præsumat. Sic denique nec minima reperitur villula, vbi mulieres mutuo vaccas inferre, lacte eas priuare, & sapissimè interimere non cessant.

A minimo autem nocumento inchoando, quod de priuatione lactis æstimari potest. Si de modo, quo id efficere valeat, queritur: Responderi potest, quia secundū Albertū 3. de anima. Lac de natura sit menstruus in quolibet animali: sicut etiā fluxus alius in femina, vbi non restringitur talis fluxus aliqua infirmitate, tunc restringitur aut auferatur interdum maleficiali opere: Ex conditione autē naturali lac restringitur post cōceptū foetum. Ex infirmitate verò accidentali, sicut pluries ex comestione alicuius herbe que ex natura lac restringere habet & vaccam alterate.

Ex maleficio autem talia procurant variis modis. Quædam enim nocturnis temporibus & sacratoribus, vti que ex inductione Diaboli, ob maiorem offensam diuinæ maiestatis, in quocunque angulo domus suæ se collocant, vti que inter crura habentes, & dum cultrum vel aliquod instrumentum in parietem aut columinā insigunt, & manus ad mulgendum apponunt, tunc suum Diabolum, qui semper eis ad omnia cooperatur, inuocant, & quod de tali vacca, & tali domo, que sanior, & que magis in lacte abundat, mulgere affectat, proponit. tunc subito Diabolus ex mamillis illius vacce lac recipit, & ad locum vbi malefica residet, & quasi de illo instrumento fluat, reponit.

Hæc quidē populo prædicando, nemo propterea ex eis informatur: quia quantumcumque quis Dæmonē inuocare, & per nudā inuocationē hæc se posse efficere æstimare, se ipsam deciperet, quia caret fundamento illius perfidie, quia scilicet homagium non præstitit, & fidē nō abnegauit. Hæc ideo posui, cum plures hæc & alia, que posita sunt, æstimant populo nō esse proponēda propter periculū informationis cū sit impossibile, aliquem per prædicatōrē posse informari ratione tacta. Potius autem sunt in derestationem tanti criminis, & vt Iudices in vltionem tanti sceleris scilicet, fidei abnegationis, amplius inardescant sunt prædicanda: Licet non semper: plus etiam ponderant seculares huiusmodi temporalia damna, cum magis terrenis implicantur affectio

*Quomodo ma
lefica lacte
priuent.*

*Ex cultro lac
mulgere.*

affectionib. quã spiritualibus, unde & cum eis talia posse fieri affirmantur, in punitionem ipsorum amplius sciunt: sed tamen astutiam Diaboli quis explicare potest.

*Butyrum Mai-
cum ex aqua
fornare.*

Novi illos in quadam civitate constitutos, qui dum tempore Maij butyrum Maicum comedere affectarent, eis in itinere existentibus & in prato circa torrentem cõ-
sedentibus, unus ex eis, qui pacto cum Dæmone per antea siue tacito siue expresso inito, dixit. Ego optimum butyrum Maicum procurabo. Et statim depositis vestimentis & torrentem intrans non stando, sed sedendo contra aque fluxum dorsum vertebat, & cæteris conspicientibus, ipse dum certa verba protulisset, & aquam manibus post tergum movisset, post paululum butyrum formatum ad modum quo villanar tempore Maij vendere in foro solent, in magna quantitate apportavit, & aliis gustantibus, optimum fuisse butyrum affirmarunt.

Qua ex re colligitur, primò hunc de sua practica fuisse certum, vel quia merè Maleficus per expressum pactum cum Dæmone initum, vel quia per tacitum pactum novarat sibi Diabolum ad vota affuturum. Siquidem primùm tunc non indiget discussione, quin verus Maleficus fuerit. Si autem secundum: tunc usus suffragio Diaboli fuit, eò quòd sibi oblat^o & execrat^o à matre vel obstetrice fuerit.

Quòd si quis obiiceret, Diabolum fortasse apportasse butyrum sine aliquo pacto tacito vel expresso ac etiã absque oblatione aliqua. Respondetur, quòd nunquam aliquis vitur suffragio Diaboli in consimilibus operibus sine eius invocatione: quia ipso facto, cum quis Dæmonis auxilium petit contra fidem ut apostata agit. Iuxta determinationem Doctoris in 2. senten. dist. 8. super difficultatem: Vtrum auxilio Dæmonum uti, sit apostasia à fide. Nam licet cum aliis Doctoribus Albertus Magnus concordet, tamen magis expressè dicit, quòd semper in talibus est Apostasia verbi vel operis. Si enim invocationes, coniurationes, fumigationes, & adorationes fiunt, tunc aperte pactum initur cum Dæmone, absque hoc videlicet, quòd aliquis corpus & animam cum fidei abnegatione, in toto vel in parte tradat. Quia per hoc quòd ipsum invocatum committit apostasiam verborum aperte. Si autem non sit invocatio verborum, sed solummodo sit opere simpli-

*Apostasia etiã
quis sine ho-
magio effici-
tur.*

*Apostasia
verbi & ope-
ris.*

ci, quia scilicet tale opus facit, quòd non nisi Dæmonum auxilio effectum sortiri potest. Tunc siue faciat illud inchoando in nomine Diaboli, siue per alia verba ignota, siue absque omni verbo, illa tamen intentione, ut dictum est, tunc subdit Albertus, est apostasia operis: quia illud opus expectatur à Dæmone. Cum autem expectare aliquid à Dæmone, vel aliquid percipere per ipsum, semper est fidei contumelia, & ideò apostasia.

Vnde & hic concluditur, quòd quocumque modo practicus magus hoc procuravit, utique per pactum tacitum: vel expressum procuravit. Et veritatem, si absque pacto expresso, quòd tunc ut malefica facere solent, per tacitum & occultum pactum, vel ex se, vel à matre, aut obstetrice initum talia effecit. Et dico ex se quia tantummodò opus excrevit, effectum à Diabolo expectans.

Secundum quòd colligitur ex illa vel cõsimili practica, est, quòd quia Diabolus novas rerum species condere non potest: ideò ubi iam subito naturale butyrum ex aqua prorupit, virtute Dæmonum, non aquam in lac murando, sed vel butyrum alibi ex loco reposito accepit, & illi ad manus tradidit: Vel ex lacte naturali, hoc est, ex naturali vacca recipiendo, & subito sic coagulando in naturam butyri. Quia quòd ars mulierum per spacium temporis effici butyrum formando, hoc ipse in brevissimo tempore efficere novit, & tunc sibi obtrahit.

Ad idè reducitur modus, quo aliqui superstitiosi vinum aut alia necessaria non habentes nocturnis temporibus tantummodò si siconem aut aliud vasculum recipiunt, & dum per vicum aliquem incedunt, subito vas vinum impletum reportant. Tunc enim Diabolus vinum naturale, ex aliquo vase recipiendo, illi si siconem imolent.

Sapet modum autem quo animalia & iumenta malefici interimunt, diuere oportet quòd licet homines, ita & iumenta vel tactu & visu, vel visu tantum, vel ubi subter limum ostij ipsius stabuli, vel ubi solent a laqueis malefici à aliquo, seu instrumentum malefici reperirent.

Sic enim & ista in Ravensburg invenata, de quibus infra patebit, semper ad instantiam Dæmonum, ubi meliores equant pinguiora iumenta erant, maleficis habebant. Et dum in retro gata fuerunt, per quem modum talia effice-

*Vinum quo-
modo con-
ferent male-
fica.*

*Quomodo
si animalia
inveniant.*

rent? respondit vna nomine Agnes, quod subter limes ostij ipsius tabuli certas res occultarent. Et interrogata cuiusmodi res: respondit: Diverfarum specierum animalium assa. Et ulterius. In cuius nomine hoc facerent, interrogata, respondit: in nomine Diaboli & omnium aliorum demoniorum. Sed & altera nomine Anna, que dum vni ex cubus successivè viginti tres equos maleficasset, quia vector erat, ultimatum dum vigenum quartum emisisset ad iam extremam paupertatem devenisset, vector stans in ostio stabuli, dixit ad maleficam que in ostio domus sue stabat: Ecce iam emi equum promitto Deo & sue matri. Equus ille moritur & ego manibus meis propriis interficere que territa malefica equum sibi interfectum reliquit. Dum autè capta & interrogata fuisset, per quem modum talis esset: respondit. Nil se aliud nisi, foueam fecisse, qua facta, Diabolus certas res imposuisset sibi ignoras. Qua ex re colligitur, quod tatummodò aut manum, vel visum apponere habet: & hoc ut quoquo modo malefica coopereretur. Alia enim Diabolo sciendi in creaturas facultas non permittitur, vbi malefica non concurreret, ut prius tactum est, & hoc contingit propter maiorem offensam diuinæ maiestatis.

Sæpi simè etiam à pastoribus visum est, quod certa animalia in campis, dum tres aut quatuor saltus in aerem fecissent, subito in terram collapsa interierunt. Et hoc vti que, Demonum ad instantiam maleficarum virtute.

In diocesi Argentineosi inter oppidum Flossen & montem Ferrerium, quidam prædices asseruit, sibi & aliis vltra quadraginta iumenta in bobus & vaccis, in Alpibus fuisse maleficata, & hoc intra anni spacium, non peste aut aliqua infirmitate præce lere. Et pro interfigno dixit, quod peste aut alia casuali infirmitate moriuntur non subito, sed paulatim, & successivè deficient. Illud autem maleficium subito abstat omnem vigorem, ita quod ab omnibus indicabatur illa maleficiis fuisse interempta. Verùm talem annotavi numerum: æstimo tamen, quod lampliore expressit. Hoc tamen verissimum, quod in patribus, & præcipuè in Alpibus plurimum iumenta asseruntur maleficari: quod genus etiam maleficii vndique diffusum nascitur. Aliqua huiusmodi insi à in capitulo de remediis adhibendis contra maleficia iumentorum discutientur.

Subor

Super modum, quo grandines & tempestates concitata ac etiam fulgura super heminas, & iumenta fulminare solent.

CAP. XV.

Denique quod Demones & sui discipuli talia maleficia in fulminibus, & gradinibus & tempestatibus concitare possint, & hoc accepta potestate à Deo, quò ad Demones: seu eius permissione, quò ad ipsius discipulos, sacra scriptura Iob. I. & 2. testatur, vbi accepta potestate à Deo statim Demon procuravit, ut Sabæi quinquaginta iuga boi, & quingentas alinas auferreret, & deinde ignis de celo descendens septem milia camelorum columeret, tandem etiam septem filii, & tres filie per vehementem ventum, & lapsum domus occumberent, & insuper pueri, id est, famuli multi vno qui nunciaret, dempto, interierunt: denique vlcere pessimo sancti viri corpus percuteretur, & vxor & tres amici eius ut seipsum vexarent, graniter procuravit.

Vbi & S. Tho. in postilla sua super Iob ita loquitur: Necesse est cõfiteri, quod Deo permittente, Demones possunt perturbationem aeris inducere, ventos concitare, & facere ut ignis de celo cadat. Quamvis enim natura corporalis non obediat ad nutum Angelis, neque bonis, neque malis ad susceptionem formatum, sed soli Deo creatori: tamè ad motum localem natura corporalis nata est spiritali natura obedire. Cuius iudicium in homine apparet: nam ad solum imperium voluntatis, que subiectivè est in anima, movetur membra, ut opus à volutate dispositum prosequatur. Quæcumque igitur solo motu locali fieri possunt, hæc per naturalem virtutem, non solum boni, sed etiam mali facere possunt, nisi diuinitus prohibeantur. Veni autem & pluvia, & alie huiusmodi aeris perturbationes, solo motu vaporum resolutorum ex terra & aqua si non possunt, vadè ad huiusmodi procreanda. naturalis virtus Demonis sufficit. Itæc Tho.

Mala n. que nostris peccatis exigebimus in mundo sunt, Demones & Deus velut per nos totore iuste per Demones solet inhi- malefica Deus gere, vadè & gl. super illud Pf. 124. Vocavit famè super terram, & omne firmamentum patris cõtrivit, dicit sic: Hæc mala sunt tortores.

Q. 2.

Natura corporalis non obedi-
dit Angelis,
nisi quoad
motum localem.

Viginti tres
equos vna
malefica m-
torum.

Diabolus so-
lum per me-
dia sensit.

Quadragesima
sumpta ma-
leficiis inter-
empta.

Angelus scilicet permittit Deus per Angelos malos qui talibus præpositi sunt. Vocat ergo famem, id est, Angelum fami præpositum.

Possent & illa, quæ supra notata sunt circa quæstionem. An semper malefici circa maleficia inferenda habent concurrere cum Dæmonibus, ubi de triplici nocumēto, & quomodo interdum Dæmones sine maleficis mala nocumēto inferunt. Cum maleficis autē Dæmones plus affectant hominibus nocere, quæ eo cum Deus amplius per hoc irritatur, vnde eis maior facultas puniendi & affligendi conceditur.

Qualis locus
Dæmonum
natus est
per conueniētiā.

Deseruiunt & illa, quæ Doctores super 2. sententia dist. 4. An locus sit conuenienter deputatus malis Angelis in aere caliginoso, mouent. Quia cum tria considerantur in Dæmonibus, natura, officium & culpa. Sicut natura correderet cælum empyreum, culpa verò inferius, ita eorum officio, cum tortores sint & ministri, ut supra tactum est, in punitionem malorum, & exercitium bonorum, competit aere caliginosus, ne videlicet nimis nos infeltatē, si in mundo inferiori circa nos habitarent, vnde & in aere, & circa sphaeram ignis ætæna passiuus coniungere sciunt, ubi Deo permittuntur, & ignem de cælo cadere, si uel fulminare procurant.

Modus sciendæ
causæ
pestilentiæ.

Narratur ut fornicario de quodam capto per Iudicem, dum interrogaretur quomodo ad grandines & tempestates concitandas procederent, & an facile hoc eis foret procurare respondit: facillime grandines procuramus, sed ad libitū lædere non ualemus, propter custodiam honorū Angelorum. Vnde addidit: Eos tantummodo lædere possumus, qui Dei deserviunt sunt auxilio: Et qui signo crucis muniant, illos lædere non possumus. Est autem hic noster modus. Primò uerbis certis, in capis, principē omnium Dæmonum imploramus, ut ex suis mittat aliquē, qui à nobis designatum percutiat. Deinde ueniente certo Dæmone, eidē in bivio pullum nigrum inuoluamus, eundem in alto proiciēdo in aere, quo à Dæmone sumpto obedit, & statim aere cōcitat, atque non semper in loca destinata à nobis, sed iuxta Dei uoluntatis permissionem grandines & fulmina proiciunt.

Modus sciendæ
causæ
pestilentiæ.

Narratur etiam ibi de quodam auctore seu heretico Maleficorum, Straufus dictus, qui in Bernensium territorio & locis adiacentibus cōstitutus, publicè de hoc gloriari uidebat, quod quandoque uellet, ipse se in omnium

seniorum oculis uel inire facere uellet, & elabi manibus inimicorum suorum letalium: & ita etiam capitalium suorum inimicorum manibus sapius euasisse. Diuina tamen iustitia, cum certum suæ malitiæ facere uoluit, per hostes suos in stuba qua iam prope fenestrā quādam sedere dum caucius explorabatur à sibi insidiatoribus, gladiis & hastis inopinatè trāsitus, ob sua facinora miserabiliter obiit: superstitem tamen discipulum, qui Hoppe uocabatur, reliquit, qui & supradictum Staldin, de quo in capitulo sexto mentio fit, magistrum fecit.

Seuerunt hi duo, quādo eis placuit, tertiam partem finis, scæni uel framenti, aut cuiuscunque rei, de vicino agro, nemine uidente, ad propriū agrum deferre. grandines uicissimæ & auras lætuas cum fulminibus procurare, in aspectu parentum infantes prope aquam ambulantes in ipsam nullo uidente proicere, sterilitatem in hominibus & iumentis efficiere, occulta aliis manifestare, in rebus & corporibus modis quibuscunque lædere, ictu fulminis non quāquam uellent interire, & multa alia pestifera procurare, ubi & quādo Dei iustitia hæc fieri permisit.

Ad ea tamen, quæ per nos reperta sunt, expedit discurrere. In diocesi namque Constantiensi, ab oppido Rauenpurg viginti octo miliaria Teutonica uersus Saltzburgā, grandis fructibus excitatus, cunctas fruges, segetes & uineta adeo in latitudine unius miliaris conuenerat, quod tertius annus uix iudicabatur frugiferus in uinetis. Vnde res gesta cum per notarium inquisitionis innotuisset, & quod propter clamorem populi inquisitione opus esset, dum ceteri per maleficia, imò omnes penè oppidanæ talia contigit iudicaret. Quare cōsulis ad id cōsuetudinis, per quindena iuxta iuris formam, super hæresim dumtaxat maleficarum à nobis inquiritur, non ad duas dumtaxat personas præ aliis, quæ tamen in paruo numero non erant, diffamatas peruenitur: nomen unius Agnetis Balnearicæ: alterius Anna de Mindelheim: quibus captis, & seorsim ad distinctos carceres positis, ignorante penitus una de altera, sequenti mane Balnearix quæstionibus leuissimis à rectore seu ciuicium magistro, fidei zelatore, Gelse cognominato, & ab aliis ex cōsulis sibi adiunctis in præsentia notarij exponitur: & licet maleficium taciturnitatis indubiè penes se habuisset,

Maleficium
tunc

de quo & semper iudicibus timēdū est, eō quōd in primo aggressu, non iā muliebris, sed virili animo se innoxia ostendebat, diuina tamen fauente clementia, ne tantum facinus impunitē transiret, subito liberē à vinculis absoluta, licet in loco tortura, cuncta flagitia ab ea perpetrata detexit. Nam à Notario inquisitionis interrogata super articulos & dispositione testium, circa documenta hominibus & iumentis illata, ex quibus iam violenter reddebatur, tanquam malefica suspecta, cum nemo testis de fidei abnegatione carnali spurcicia cū Dæmone Incubo aduersus eam deponisset, eō quōd illa secretissima. Attamē ubi post nocentia animalibus & hominibus illata, ut ea respondisset, cetera omnia de fidei abnegatione, & spurcitiis Diabolicis cū Incubo Dæmone peractis, interrogata publicē fatebatur. Serens se vltra decem & octo annos illi Incubo cum omni moda fidei abnegatione succubuisse.

Quibus expletis, ubi super grandinē præfatam, anne aliquid de illo sciret, inquireretur? Respondit quōd sic. Et interrogata quomodo & quauiter? Respondit, In domo erant hora meridiei Dæmon me accersit, & ut super campum seu planiciem *Rappel* (sic enim nominatur) paululumaque mecum deferendo, me transferrem iniunxit: & dum interrogasset, quidnam operis in aqua explere vellet, pluuiam se velle cauere. respondit: portam ergo ciuitatis exiens, ipse Dæmonem sub arbore stantem reperi. Interrogata autem à Iudice sub qua arbore? Respondit: Sub illa ex opposita illius turris, ipsam denotando. Et interrogata quid sub arbore egisset? Respondit. Dæmon ut foueam paruum foderem, & illi aquam infunderē iniunxit. Et interrogata, an ne pariter confedissent? Respondit: me sedente ipse Dæmon stabat. Interrogata demum quibus verbis aut modis aquam mouisset? Respondit, digito quidem moui, sed in nomine ipsius Diaboli & omnium aliorum Dæmoniorum. Et rursus iudex, quid actum fuisset de aqua? Respondit: disparuit, & sursum in aera Diabolus duxit. Et demum, an ne aliquam haberet sociam interrogata: respondit: ex opposito sub tali arbore aliam captam maleficā. Annā videlicet *Miadelhey* nominādo, confodalem habui, quid autē egerit ignoro. Rursus interrogata balneatrix de intervallo temporis ab aquæ assumptione vsque ad grandinē, respondit: Tanta di-

laris.

fatio fuit, quousque ad domum peruenissem.

Sed & hoc mirabile, cum sequenti die altera questionibus leuissimis exposita primò fuisset, ut pote digito vix à terra eleuata, post liberē soluta, præfata omnia, nō discrepando in minimo, nec quō ad locum, prout altera fassa fuerat. quia videlicet sub tali arbore, & alteram sub alia: nec quō ad tempus, quia hora meridiei: nec quō ad modum, quia per motionem aquæ in foueam immissa, in nomine Diaboli & omnium Dæmoniorum: nec quō ad intervallum temporis, quia dum eius Diabolus aquam accepisset, in sublime eleuando regressa ad domum, superuenisse grandinē affirmabat, singula detexit. Sicque tercia die incineratur: & balneatrix contrita & confesa, plurimum se Deo commendauit, asserens se libenti animo mori, ut Dæmonis iniurias posset euadere, crucem in manibus tenendo & amplexando: quam tamen altera spernebat: quæ etiam vltra viginti annos Incubum Dæmonem cum omnimoda fidei abnegatione habuerat, primam in multis maleficiis, hominibus, iumentis, & terræ frugibus illatis excedēs, uti processus ad cōsulatū repositus demēstrat.

Sufficiant ista, cum reuera quasi innumera circa huiusmodi maleficiis illata recitari possent: Sed & de ictu fulminis, quōd sapissimè aut homines solū, aut cū bestiis, aut cum Dæmonibus & horreis consumperint, licet occultiorum & magis ambigū videatur habere causam, eō quōd talia diuina permissione, sæpè contingat absque maleficarū videlicet cooperatione, tamen ubi spontè ex earum fastidiosibus talia eas fecisse seu procurasse repertum est, super quæ etiam varia acta & gesta, præter ea quæ supra tacta sunt, deduci possēt, ratio etiā suffragatur cum ea facilitate, qua grandines, sic & fulmina procurare possunt in maiorem tempestates, idē omnis ambiguitas tollitur.

Super tres modos, quo viri & nō multi res reperuntur maleficis insecti, per vna capitula, & primò de sagittariis maleficis.

CAPVT XVI.

Notandum ad præfens genus maleficij, quo viri inficiuntur in tribus speciebus. Notandum est primò de granitate criminis, quō ad maleficos sagittarios, in septem horrendis maleficiis. Nam primò sacerdotari die Dominice

Q 4

Una malefica eodem tempore opera diuersorum Dæmoniorum super eandem locum grandinem iuuauit.

Electrina grandines eodem habens causam.

De sagittariis maleficis.

Sex sunt cur passionis, sexta videlicet feria Parasceves, ut fertur. Iosephus
 Malifici tela miliarum solentia habent sacratissimam crucifixi, magis
 in ligna crucifixa. tela quasi ad metam sagittando. O quanta crudelitas & ini-
 iuria Salvatoris. Secundò licet sub dubio veritur, an aliam
 apostasiam verbo, vitra illam apostasiam operis habent
 cum Dæmonibus iure, tamen quocunque modo fiat, ma-
 ior contumelia non potest à Christiano irrogari fidei: cum
 certum sit, quòd si infideles consimilia perpetrarent, nullius
 foret efficaciter in nullo etiam tanto complacere ad versa-
 rio salutis opere potest. Unde miseri talis fidei Catholica
 veritatem, & efficaciam potius perpendere deberent: qua
 etiam de causa Deus huiusmodi flagitia iuste permittit.

Tertiò, quòd tres aut quatuor iactus totidem tela habet
 insingere, & ex consequenti tot secundum eundem nume-
 rum homines qualibet die poterit interimere. Quarto
 quòd sic de præmissis certificantur à Dæmonibus: quòd ta-
 men corporali visu illi occidendù prius habet conspicere,
 & cordis voluntatem, ubi ex integro illum ad interimendù
 spectant, talis quocunque loco inclusus tueri non poterit,
 quin tela emissa ferantur & per Diabolum ei insignantur.

Quarto, quòd sub tali certitudine sagittà emittere valent,
 ut in casu, quo denarium à capite per sagittam deponere
 absque capitis læsione voluerint, hoc ipsum efficere
 valeant: simili modo & per bombardam quantumcunque
 magnam. Sextò quòd super hæc efficienda, homagium tale
 cum corporis & animæ perditione Diabolo præstare ha-
 bent: super quibus aliqua gesta in medium perducamus.

Nam princeps quidam Rheni, Barbarus cognominatus,
 eò quòd barbam nutrebat, cum ante annos sexaginta, ad-
 iunctis sibi terris Imperialibus, quoddam castrum Lenden-
 brunnen propter rapinas, quas Castrenses inde faciebant,
 obfedito circumvallasset, habuit in suo Comitatu quendam
 huiusmodi maleficum, *Puncler* nomine, qui in tantum Ca-
 strenses molestabat, quòd vno depto, omnes successuè sa-
 gittis interimit: Talisq; modum, servavit ut eum què intuitus
 fuisset, quocunque se avertisset, per emissam sagittà
 lethaliter vulneraret, & occideret, talesq; tractus quolibet
 die tres ductat in sua potestate habebat, eò videlicet
 quòd tres sagittas imagini Salvatoris infixerat. Cur tamen
 Diabolius terrarum numerum præ aliis eligit, & estimari po-
 test;

Intelligit de
 Eobardo Bay-
 lato, primo
 Duce Wir-
 tenbergensi.
 De Panclero
 sagittario in-
 lefico.

est, quòd in abnegationem sanctissimæ trinitatis hoc effa-
 ciat. Illis autem tribus emissis tractibus, non nisi in for-
 tem ut cæteri sagittas emittebat. Accidit demùm, ut cum
 quidam ex castrensis deridendo ad ipsam clamasset, *Pun-
 cler*, nonne circulum in porta pendente illæsum permit-
 tes? & respondente illo ab extra nocturno tempore, non,
 sed ipsum die captionis castri auferam: hoc idem quòd
 prædixit adimplevit. Nam omnibus, ut præmissum est, de-
 pto vno, incremptis, castrum capitur: & ipse circulum do-
 mui suæ in *Rorbach* Vormaticensis diocesis appendit, & sic
 appensus in hodiernum diem cernitur: qui etià post à rusti-
 cis, quibus plurimùm molestus erat quòd am sero cum folio-
 ris eorum in iumentis occiditur, & in peccatis suis moritur.

Fertur denique de ipso, quòd quidam de optimaribus, dū
 artis suæ experienciã certam capere voluisset, eidem pro-
 prium filiū parvulum ad metam posuit, & pro signo super
 bireto pueri denarium, ipsiq; mandavit, ut denarium
 suæ bireto per sagittam amoveret. Cum autem maleficus
 id se facturum, sed cum difficultate, assereret, libentius ab-
 stinere, ne per Diabolum seduceretur in sui interitum: ver-
 bistamè principis inductus sagittam suam collari suo cir-
 ca collum immisit, & alteram balistæ supponens, denariū
 bireto pueri siue omni novero excussit. Quo viso, dum
 ille maleficū interrogasset, cur sagittam collari imposuisset
 respondit. Si deceptus, per Diabolum puerum occidisset,
 cum me morti necesse fuisset, subito eum sagitta alte-
 ra vos transixissem, ut vel sic mortem meam vindicarem.

Et qui tenet licet diuina permissione mala huiusmodi in
 probationem & castigationem fidelium fieri sinit: ex ducto
 tamen in confortationem & gloriam fidei potiora mi-
 raculosa clementia Salvatoris operatur.

Nam in diocesi Constantiensi, prope castrum *Hohem zern*,
 ac Monasterium montaliura, Ecclesia quædam iam de nouo
 cernitur constructa, in qua huiusmodi imago Salvatoris
 cum sagitta infixæ, ac cruore effuso cernitur, cuius mira-
 culi veritas tali ordine patuit. Miser enim quidam dum iux-
 ta ordinem prænotatum, super tres aut quatuor tractus
 balistæ ad interitum alicuius à diabolo cæcificari cuperet,
 in bino quòd i imaginem crucifixi sagitta petiit, & modo
 quo usque in præsens cernitur, transfixis: dum eorum nu-
 merum

Puncleri cir-
 culus in *Ror-
 bach*.

Hic vixit in
 ignominia &
 vultu Tell,
 Helvetia li-
 bertatis asser-
 tor: quasi quo
 que magis
 fuisset.

Imago Salva-
 toris crucifixo
 missi.

vacuosus ei superer. miser in mobiliter diuina virtute pro
su percussus figitur. Et vbi a praxereunte quodam, cur
fixus maneret interrogaretur, miser caput agitabat, bra
chiiq; ac manibus, quibus balistā tenebat, ac toto corpore
remens nil respondere poterat: & alter hinc inde citius
spiciens, dum imaginem crucifixi intueretur, & sagittā con
cruore effuso scrutatur. *Pessime, inquit, nequā, imaginem
Domini nostri trāfixisti: & alios cōuocans, attēdite, inquit
ne fugam capiat, dū tamē ut p̄missum est, se de loco mo
uere non poterat: ad castrum cucurrit. & rē gestā narrauit,
qui concitē descendit. & miserū in eodem loco persista
tē reperit, & inquiruntibus de casu, dū crimen falsus iur
set, ex contritu publicæ iustitię de loco mouetur, & digni
pro commissis vltionem per miserabilem mortem recepit.*

*Magici sagi
ta ij & scla
petarij in au
lis principum
curantur.*

Sed heu, quod cognatu horribile existit, nec his humani
p̄uertas retinet, vt à similibus flagitijs se contineat. Nō
in curijs optimatum vndique vt fertur, tales sustētantur de
suis flagitijs publice in contemptum fidei, & gratiam of
fensionem. *Liuię maiestatis, & contumeliā nostri recem
ptoris, gloriari, & se iactari de talibus permittuntur.*

*Receptatores
& fautores
maleficorum
punitores esse.*

Vnde & tales vtiq; & receptatores, defensores, & fau
tores nēdum Hæreticorum, sed Apostatarum à fide iudi
candi sunt, & p̄ænis plectendi subscripti & hoc est septi
mum. Nam primò ipse iure excommunicati sunt, & fau
entes clerici, ab omni officio & beneficio deponuntur, & pri
uantur, nec ad illa restituntur: alique speciali Ap̄olice
sedis indulto. Item p̄sati receptatores, postquam fuerint
publicati, si in excommunicatione steterint per annū an
mo pertinaci, velut Hæretici sunt condemnandi.

Quæ singula sic probātur. Nam in Can. vt inquisitionis
& prohibemus, libro 6. tangitur de non impediendo directē
vel indirectē p̄cessum, iudicium de excessantiū & inquisi
torum in casis fidei: vbi tangitur p̄dicta p̄æna in hęcda
post annū. Nam dicitur primò: Prohibemus districtius po
testatibus, dominis temporalibus & rectoribus, eorūdem
Officialibus & c. si cui placet capitulum perlegat.

Denique quod & ipsi malefici eorū receptatoribus, sunt
ipso iure excommunicati patet de ipsis hæreticis maleficijs
in c. ad abolendam, in prin. & in Can. excommunicati
p̄ænis. Et p̄æteritū breuius in cap. excommunicati
2. c.

de hæresi. vbi sic dicitur: Excommunicamus & anathe
mizamus vniuersos hæreticos, catharos, paterinos, & infra
& alios, quibus eorūque nominibus censeantur, &c. Et nota
super quibuscūq; nominibus de creditibus, aut & recepta
toribus, & ceteris supradictis habetur in cap. excommunica
mus. i. s. credentes. vbi sic dicitur: Credentes p̄æterea, rece
ptatores, defensores, & fautores talium excommunicationi
decernimus subiacere, &c. & in ca. excommunicauimus.

*P̄æna inoga
ta de iure Con
nonico rece
ptatoribus
maleficorum*

Tanguntur plures p̄æne, quas incurrunt infra annum
eum ipsis clericis, vbi sic dicitur: receptatores, fautores &
defensores, excommunicationi decernimus subiacere, vt
postquam quibus talium fuerit excommunicatione nota
tus, si satisfacere contempserit, infra annum ex tunc ipso
iure sit infamis, nec ad publica officia seu consilia, nec eli
gendos aliquos ad huiusmodi, nec ad testimonium admittē
tantur, sint etiam intestabiles, nec testatōi liberam ha
beant facultatem, nec ad hæreditatis successione accedant,
nullus p̄æterea ipsis super quocūque negotio responde
re cogatur. Quod si forte Iudex extiterit, eius sententia nul
lam obtineat firmitatem, nec cause aliqua ad eius auditi
am p̄ferantur. Si fuerit Advocatus, nullatenus eius p̄
erocinium admittatur: si tabellio, instrumenta censecta nul
lus sint momenti, sed cum auctore damnato damnentur
& in similibus idem p̄cipimus obseruari. Si vero clericus
fuerit, ab omni officio & beneficio deponatur, vt in quo
gravior est culpa maior exerceatur vindicta. Si qui tales
aut postquam ab Ecclesia fuerint denotati, euitare con
tempserint, excommunicationis sententia vsque ad satis
factionem idēntem percellantur. Sane clerici non exhib
eant vniuersi modi p̄sistentibus ecclesiastica sacramenta,
nec eos Christianæ p̄suntiam tradere sepultura, nec ele
mosynas aut oblationes eorum recipiant, alioquin sit
priuentur officio, ad quod nequaquam restituantur: ob
que indulto sedis Ap̄stolica speciali.

Sunt denique & alia p̄æna quamplures super p̄dictis
etiā si nō persistant per annum anmo pertinaci, super eorū
videlicet filios & nepotes: quia ab Ep̄scopo & Inquisitor
possunt priuari, si u priuatos dericiare dignitibus, p̄se
naribus, & omnibus honoribus ac beneficijs ecclesiasticis,
& officijs publicis quibuscūque: iuxta Canon. vt rom
mili

252 *Cur viri magis quam mulier. infic.*
 mili. §. privandi. de hæret. li. 6. Intelligitur tamen si in-
 nitentes extiterint, ut in cap. statutum felici. eodem lib. &
 titu. Item quod etiam ipsorum filij usque ad secundam ge-
 nerationem sunt privati omni beneficio ecclesiastico, & civi-
 tatis publicis, ut in cap. quæcunque. §. hæretici. eodem lib.
 Intelligendum tamen qui per paternam & non maternam
 lineam descenderent, & etiam de impœnitentibus, ut in illo
 c. statutum. Item quod illis, supple cædentibus, receptori-
 bus defensoribus, & fautoribus eorum sit appellatio &
 proclamationis beneficium interdictum, patet in capitul. ut
 inquisitionis. eodem libro. Vbi tamen Archidiaconus super
 capitu. eod. intelligit, ut postquam per sententiam esse tales
 sunt declarati, tunc non possunt ante sententiam, si in ali-
 quibus aggravantur, seu indebitè fatigantur, appellare: plu-
 ra alia possent deduci, sed ista sufficiant.

Pro ampliori tamen præmissorum intelligentia, aliqua
 sunt discutienda. Primo, quid si princeps vel secularis pote-
 stas, iuxta prænotata gesta, ad devastationem alicuius castri
 iusto bello aliquem huiusmodi maleficum secum recipiat,
 & eius assistentia tyrannidem malorum compescat. Nun-
 quid totus exercitus ut fautores, & receptores talium, sunt
 iudicandi, & prædictis pœnis molandi? Respondendum
 videtur, quod quia propter multitudinem rigor iustitiae est
 temperandus, dist. 40. constitueretur. Idè licet principalis,
 & eius assessores, & consiliarii talia foventes, omninò sint
 ipso in re pœnis præfatis innodati, ubi moniti ab eorù or-
 dinarijs non destiterint, cum iam ut receptores, fautores
 indicantur, vnde & ipsis pœnis subiiciuntur: reliquis tamen
 exercitus, cum absque eorum consilio & favore talia fiant,
 imò pro defensione Reipublicæ sua corpora exponere sunt
 parati, licet fortassis in factis maleficis complacentiam ha-
 beant, tamen censuram illam excommunicationis evadunt,
 licet reatum illum in eorum consilio agnoscere habeant
 debita cautione accepta super omnimoda huiusmodi de-
 testatione in perpetuum à confessore absolvi, & quantum in
 ipsis est, ab eorum finibus huiusmodi maleficos expellere.

Si verò quaeritur, à quibus possint præfidentes, ubi resi-
 piscant absolvi, an ab eorum ordinarijs, aut inquisitoribus.
 Respondetur, usque absolvi possunt, & ab ordinarijs ac alijs
 inquisitoribus si resipiscant. Habetur in cap. ut officium. in
 princip.

princip. de hæresi. libro 6. vbi sic dicitur ut officium: & infra
 contra hæreticos, credentes, receptores, fautores, & defen-
 sores eorum, nec non contra infamatos de hæresi vel suspe-
 ctos, secundum sanctiones canonicas, hominum metu, di-
 vina tempore postposito procedatis. Si verò aliquis ex præ-
 dictis hæretica labe primitus abiurata, redire voluerit ad
 Ecclesiæ unitatem, iuxta formam ecclesiasticæ absolutio-
 nis beneficium impendatis.

Si deniq; instatur, quando dicitur princeps vel alius resi- *Quidò Prin-*
 piscere, Respondetur, quando maleficum propter iniuriam *ceps dicitur*
 creatoris illatam puniendum tradit. vnde & ut ipsum à do- *respiscere.*
 minio tantum modò expellat, non est malefici seu Hæreti-
 ci manifestè deprehendi in hæretica pravitare, ut supra pa-
 tebit, pœna debita, & ut de præteritis doleat, & tales nun-
 quam de cætero fouere, vti Catholicum decet principem
 humaniter in animo suo statuat.

Quòd si quaeritur, cui tradendus, & quo ordine puniendus
 & an ut manifestè deprehensus in hæresi sit iudicandus. Ad
 primū specialis tangitur difficultas in principio tertiae par-
 tis, an videlicet eorù pœnio tantum modò ad iudicem seculari
 & non ecclesiasticū pertineat. Manifestū est enim per c.
 ut inquisitionis. §. prohibemus, lib. 6. quod potestatibus &
 dānis temporalibus interdicitur, ne de crimine hæresis quo-
 quo modo iudicet absque Episcoporum seu inquisitorum, aut
 saltè alterius eorundè licentia. Sed quia ratio quæ ibi assigna-
 tur circa Maleficos non videtur habere locū, quia dicitur
 ibi, quòd idè non debent iudicare eò quòd crimen hære-
 sis est merè ecclesiasticū: maleficorū autè crimen non vide-
 tur merè ecclesiasticum, sed etiam civile, propter damna
 temporalia, quicquid autem sit, ut infra patebit, licet iudicis
 ecclesiastici sit cognoscere & iudicare, tamen iudicis secu-
 laris est exequi & punire, ut patet extra. de hære. capit. ad ab-
 solendum & cap. urgentis, & cap. excommunicationis vari-
 que. Vnde & Iudex secularis si tradat talem Ordinatio ad
 iudicandum, habet tamen per se eundem punire, post-
 quam ab Episcopo sibi traditur aut relinquatur, vel etiam
 ex consensu Episcopi secularis Iudex utrunque facere po-
 test, scilicet iudicare & punire.

Nec valet si dicatur, quòd tales malefici non sunt Hære-
 tici, sed potius Apostati, quia cum utrunque committat, cu-
 ra

*An iudicibus
 secularibus
 iure concedatur
 hæreticos
 & maleficos
 punire.*

*Maleficos non
 esse Hæreticos,
 sed apostatos*

*In iusto bello
 an liceat ma-
 gorum opera
 v. l.*

signaturæ alia præter signaculū crucis, tunc alia sunt omnino refutanda & attendendi sunt homines piè à talium crudelitate. Quòd si desistere nollent, tunc tanquam leuiter suspecti, sunt iudicandi: de quibus in secundo modo sententiandi inferius patebit. Non enim tunc carent scriptulo hæreticæ prauitatis: imo quia talia omnino opere & auxilio Daemonum habent fieri, cuius vt supra patuit, qui auxilio vititur, Apostata à fide iudicatur: licet etiam propter ignorantiam & emendationis gratiam, mitius quam cum sagittariis maleficis sit agendum.

Quomodo incantationes & benedictiones ad non vulnera dum sunt probanda.
Et quia plurimum commune cernitur apud clientes & mercatores secum deferre huiusmodi carmina & benedictiones, quæ incantationis speciem habere videntur, expedit omnino siue in foro pœnitentiæ per confessorē, siue in foro contentioso per ecclesiasticum Iudicem huiusmodi eliminare: cum taciturnæ pactum propter verba ignota, & characteres signati cum Dæmone iniur & Dæmon occulte se ingerit, & optata procurat, vt tandē ad peiora alliciat. Vnde vbi in foro cōtentioso talis debet adiurare iuxta secundum modum sententiandi: vbi in foro conscientie confessor debet carmina inspicere, sit nolit omnino proicere, debet tamē nomina ignota & characteres desere, reliqua verò vt Evangelica verba, & signaculia crucis præmittere.

Signaculia crucis concedit auctor gestanda ad prohibitionem vulnerum.
Super quibus omnibus, & præcipuè super maleficos sagittarios notandum quia supra tactum est, an vt manifestè deprehensi in hæretica prauitate iudicandi sint, de qua materia etiam prius tactū est in prima questione primæ partis. Et quidem quòd sit, patet ibidem. Nam vt dicit Bernardus in glo. ordinaria in ca. abolendam. §. præfenti & ver. deprehensi. Tribus modis de iure quis pro manifestè deprehensi in hæretica prauitate habetur, puta facti euidentia, vt in simplici hæresi, quando publice prædicant hæresim. ff. de ritu nup. palam. §. vit. vel legitima probatione per testes, vel ex sua confessione. Et eiusdem Berno. gloss. in cap. excommunicamus 2. super verba deprehensi publice, in quòd notorium sit illis etiam, quia condemnati sunt. Ad idem videtur serre super cap. super quibusdam. extra de verbor. sign. proia patuit in prima questione primæ partis huius operis.

Ex quibus patet, quòd malefici sagittarij, similiter & a-

ia arma incantantes, pro manifestè deprehensis in hæretica prauitate per aliquod pactum expressum cum Dæmone initum propter manifesta ipsorum opera, quæ non nisi diabolica virtute fieri possunt, habendi sunt.

Patet & secundo, quia eorū fautores, receptatores, & defensores, vt manifestè tales pro talibus habendi sunt, & pœnis præscriptis manifestè subiicere, ita quòd non iam sub dubio, aut tanquam suspecti receptatores, leni aut graui, vel violenta suspicione iudicandi, prout plures alij existere possunt: vnde & semper grauissimè contra fidem delinquant, & semper mala morte à Deo percutiuntur.

Nam vt fertur, quidam princeps, cum consimiles foueret maleficos, & cum his quandam ciuitatem in certis negotijs indebitè aggrauaret, dum hoc sibi à quodam familiaris obliiceretur, ille omni timore Dei postposito respondit: Det Deus, quòd in hoc loco moriar, si iniuste à me illi aggrauetur. Ad quæ verba subito diuina ultio subsecuta, subitanea morte expiuit, reuera in vindictam non tam intulit aggrauationis, quantum & fautoris hæresis. *Exemplū pœnis inuicem. vltis bellum.*

Patet & tertio, quòd Prælati quicumque & Rectores, vbi huiusmodi flagitijs, & eorū auctoribus & fautoribus, iuxta omnem possibilitatē non resistunt, etiam tanquam manifesti fautores, & quòd præscriptis pœnis manifestè subiicere debeant, iudicantur.

Moti tollendi, & curandi malefici.

QVÆSTIO SECUNDA PRINCIPALIS, Secundæ partis præmittendo difficultatem.

Trum licitum sit, maleficia per alia maleficia, vel per aliqua illicita tollere. Et non auxilio arguitur, quòd non: Quia vt auxilio tolli maleficia. Daemonum non est licitum, vt supra patuit in 2. senten. dist. octaua. à Doctoribus communiter determinatur; quia videlicet est apostata à fide. Et quidem quòd sine auxilio Daemonum non possit dissolui: Probitur, quia aut dissoluitur humano artificio, aut diabolica aut diuina potentia. Non primò: quia inferior potestas non potest in-

fringere superiorem, cum nihil agat vitra suam virtutem. Nō etiam diuina, quia hoc esset opus miraculosum: & cum illa Deus ad suum nutum operatur, & nō ad instātiā hominum. Sicut & Christus, matri petenti miraculum de subuentione necessitatis vini, vt Doctores exponunt, quōd hoc miraculum conuentionis desiderabat: Christus respondit: Quid mihi & tibi mulier, scilicet commune, in opere miraculoso: Apparet etiam, quōd rarissime liberatur, quantumcunque diuini auxilium & suffragia sanctorum implorent: Ergo non nisi auxilio Dæmonum liberari possunt, quōd tamen non est licitum querere.

Præterea hoc quōd communiter toleratur, in vſu practicator, licet sit illicitū, sed hoc cōmuniter practicator, quōd tales maleficiati currunt ad mulierculas superstitiosas, à quibus sæpissime liberantur, & nō per sacerdotes aut exorcistas. Ergo practica ostēdit, quōd auxilio Dæmonū maleficia tolluntur, cuius tamen auxiliū querere cū sit illicitū, etiam nō est licitum maleficia tollere, sed patiēter sufferere.

Præterea secundum Thomam & Bonauenturam, in 4. dist. 34. de impedimento maleficiati, maleficiū est ira perpetuum, quōd non potest habere humanū remedium. Quia si haberet remedium, non est homini nocum vel licitum. In quibus verbis dant intelligere, quōd sit quasi infirmitas incurabilis, & perpetuō inhiereus. Vnde subdunt, licet Deus præstare possit remedium Dæmonem cogendo, & Dæmonem desistendo ille curaretur, tamen curatio nō erit humana. Ergo nisi Deus dissoluerit, per se non est licitum eius dissolutionem quocunque modo querere.

Præterea in eadem dist. & quest. dicunt, quōd etiam per aliud maleficiū adhibere remedium est illicitum. Vnde dicit, & si possit per aliud maleficiū adhiberi remedium, nihilominus reputaretur perpetuum, licet amoueretur maleficiū. Quia nullo modo est licitum, per maleficiū inuocare Dæmonis auxilium.

Præterea exorcismi Ecclesie non valēt ad reprimendum Dæmones semper, quōd ad omnes molestias corporales, hoc Dei iudicio est: nec semper tamen valent contra illas Dæmonum insidias, contra quas principaliter sunt instituta sicut contra obessus, vel circa pueros exorcizando.

Præterea non oportet, quōd si propter precariū Diaboli

sit potestas in aliquē data, cessante peccato cessat potestas. Quia interdum cessate culpa, remanent peccata. Ex quibus verbis videntur præfati duo Doctores sentire, quōd non sit licitū maleficia tollere, sed permittere illa, sicut permittitur Domino Deo, qui illa tollere potest ad suū placitum.

In contrarium est, quōd sicut Deus & natura nō abundant in superfluis, ira non deficiunt in necessariis: quare & necessariō fideiibus cōtra huiusmodi insultus Dæmonum sunt data non solū remedia præseruatiua (de quibus in principio huius secundæ partis tactū est:) verū etiā remedia curatiua, cū aliā nō sufficienter fidelibus à Deo profuturum esset, & opera Diaboli videtur fortiora operib' Dei.

Præterea glossa super illud Job 61. Non est potestas super terram, &c. dicit, omnia humana superat: & si meritis sanctorum subiaceret. Vnde & meritis sanctorum virorum in hac vita subiaceret.

Præterea S. August. de morib. Ecclesie: non est Angelus, cū inhaerens Deo, mente nostra potentior. Nam si potestas virtus est in hoc mundo, toto mundo sublimior est mens Deo inhaerens. Vnde ex talibus dissolui possunt opera Diaboli. Responsio. Hæc sunt duæ solennes opinionēs sibi inuicem, vt videtur, contrariantes.

Sunt enim quidam Theologi & Canonistæ inuicem concordantes, quōd illicitum est maleficia tollere, etiam per opera superstitiosa & vana. Et huius opinionis sunt Scotus, Hostien. & Goffre, & communiter omnes Canonistæ. Aliorum Theologorū opinio, & præcipue antiquorum, & quorundam Modernorum, vt Thomæ, Bonauenturæ, Alberti, Petri de Palude, & aliorū multorum est, quōd nullo modo sint faciendā mala vt eueniant bona, & quōd potius homo mori debeat, quā in talis consistere, vt scilicet per opera superstitiosa & vana liberaretur.

Sed quia vnicā distinctione poterit eorum dicta concordari, videndæ sunt prius eorū sententiæ. Nam Scotus in suo 4. dist. 34. de impedimento maleficiali sine de frigidis & maleficiis reputat fatuāre adferere, quod etiā per vana & superstitiosa non debeant maleficia tolli: licet enim, nec in hoc est infidelitas aliqua, qua destruens non assentit operibus Diaboli, sed credit cum posse & velle frigare, dum durat tale signum, quia ex pacto non assiluit ad hoc, nisi dum

Deus est Natura nec abundat in superfluis, nec deficiunt in necessariis.

Maleficia sanctorum meritis subiaceret.

Non est Angelus pius mente potentior.

Ex quibus sententiis digno: san in maleficia.

Maleficiati manet perpetuus.

Exorcismi Ecclesie quod ad conducant.

illud durat. Et sic d. d. uctio illius signat, in omni finem vexationi. Vnde & dicit, quod est meritorium operi ad diabolum delere. Et quia loquitur de signis ponamus exemplum.

Sunt quaedam mulieres, quae tali signo notant maleficium, ut si vacca ubi ritate lactis ex maleficio priuatur, tunc vacca lactis super ignem appendunt, & certis verbis superstitiosis insistendo, ut eum cum baculo percutiunt: & licet siueulum mulier percutat, tamen omnia verba Diabolus ad dorsum maleficæ defert, per quae sic Diabolus cum maleficæ fatigatur. Facit tamen illa Diabolus, ut percutientem Catholicam ad peiora alliceat: unde periculosum non existit, alias non videtur opinio tanti Doctoris habere difficultatem: possunt & alia exempla adduci.

Maleficium tollatur ad diuinos.

Hosienſis ad idē in summa copiosa de frigidis & maleficis & tit. de impotentia comūni in gl. super c. hertz. §. mōb. rem autem dicit, quod in hoc defectu recurrendum est ad remedia med. eorum. Et licet quaedam remedia contra haec scripta vana seu superstitiosa videantur, tamen cuilibet auctori in sua arte credendum est. Sed & satis tolerare potest Ecclesia retundere vana vanis.

Vbertinus denique in suo quarto praefata distinctionem vitur verbis. Possunt maleficia aut per orationes, aut per artem per quae facti sunt, destrui.

Ad idem Goffre. in summa sua eod. tit. Maleficium non potest solu semper per illū qui fecit, vel quia est mor. un. vel quia nescit delere ipsum, vel quia maleficiū est perditum: si autem sciretur, licet posset solvere. Et loquitur contra illos qui dicebant, quod per maleficia non posset copula carnali praestari impedimentum: quod nullum tale defectus perpetuum, unde non dirimeret matrimonium iam contractum.

Præterea illi, qui fuerunt moti asserere quod nullum maleficium sit perpetuum, mouebantur his rationibus, qui putabāt omne maleficiū posse moueri, vel per aliud maleficiū, vel per exorcismos Ecclesiae, qui sunt ordinati ad repellendū vim Daemonū, vel per verā penitentiam, cū Diabolus non habeat potestatem nisi super peccatores. Vnde quod primū dicitur habet eū opinionem aliorū, quod ad minus per superstitiosa possunt tolli. Contrarie autē opinionis dicitur Tho. in suo 4. praefata dist. sic inquitis. Quod si maleficiū

non possit reuocari, nisi per aliud illicitum, ut per Daemonis auxilium, vel huius, etiam si sciretur posse sic reuocari, nihilominus perpetuum iudicatur: quia remedium non est licitum.

Ad idem Bonauentura, Petrus, Albertus & communiter omnes Theologi: ubi cum brouter tangunt Daemonis auxilium tacite vel expresse inuocandum, videntur sentire, quod per nil aliud nisi per licitos exorcismos, vel per veram penitentiam, ut in Can. si per sortarias, allegatur, tangitur, remoueri debeant, moti, ut apparet, rationibus in principio quaestionis annotatis.

De maleficio tollendo concordata opinio nos.

Et quia tantos Doctores in eorum dictis quantum possibile est, expedit concordare, & hoc vnica distinctione fieri potest: Ideo notandum, quod maleficium aut tollitur per aliud maleficium simile, & per aliud maleficiū: aut tollitur, non quidem per maleficium, sed per maleficiales ritus & illicitos. Et hoc itē dupliciter: Quia, vel per illicitos & vanos ritus in simul, vel per vanos & non illicitos.

Primum remedium est omnino illicitum tam ex parte auctoris, quam & ipsius remeant. Sed tamen quia sit dupliciter, quia aut cum nocimento illius, qui maleficium intulit, aut sine nocimento, sit tam a per maleficiales ritus & illicitos, tunc comprehenditur sub secundo modo, videlicet ubi maleficium tollitur, non per maleficiū aliud, sed per maleficiales ritus & illicitos, tunc iterum illicitum iudicatur licet non tantum sicut primum.

Vnde summarie dicere possumus, quod per etiam & tribus modis remedium redditur illicitū, quando scilicet tollitur per maleficiū aliud, & per maleficia alia, videlicet virtute Daemonis alicuius. Secundo, quando non per maleficiū, sed honestam personam, tollitur, sic tamē quod superstitiosis remediis maleficiū, quod vni personae auctur, alteri infertur, & hoc itē illicitū. Tertio, quando auferatur sine eo quod alteri infertur vitur tamen Daemonum inuocatione expressa vel tacita, tunc iterum illicitum.

Et scilicet hos modos dicitur à Theologis, quod potius mors sit praefigenda quam in talia cōferte. Aliis vero duobus modis victimis tollere maleficiū, potest esse vel licitum tunc ad vanū, secū hū Canonistae, quod tolerari possit, ubi maleficia Ecclesiae prius attentata sunt, ut cum exorcismis.

Ecclesia, suffragia sanctorum impiorata, aut vera poenitentia nihil effecissent. Et ut clarior habeatur intellectus de singulis, sunt aliqua gesta & acta per nos reperta recitanda.

De Episcopo Romæ tempore Nicolai Papæ, Episcopus quidam ex Germania partibus certa expediurus negotia aduenerat, cuius nomen occultare ordo chaitatis postulat, licet iam uerse carnis debitum persoluerit. Hic cum quâdam iuuenulam adiuuando, & ipsam ad suam diocesim destinare, cum duobus famulis ac rebus aliis, & clenodiis disposuisset, iuuenula ueritate sceminea, super clenodia que præciosa erat, decepta, modum excogitauit, ut ea in itinere existente, Episcopus maleficiis intiret, iamque habebat in sua clenodia possessione. Et ecce sequenti nocte Episcopus subito infirmabatur, & ne fortassis veneno intoxicatus esset, à medicis percunctatur, & à famulis dolenter dubitatur, nam ingens enim calor inerat pectori, ut non nisi gargasilimis per aquam singulam continuè haberet refocillari. Tertia igitur die cum nulla spes uitæ haberetur, uetula quædam ingressum ad Episcopum instanter petit, & quod causa sue sanitatis aduenisset, aperuit. Ingressa igitur Episcopum alloquitur, & sanitatem pronauit, dum modo suis acquiescere euasioneibus uel. Episcopus uero quidnam foret, cui acquiescere pro recuperanda sanitate, quam summè affectabat, ubi inquit, uetula respondit: ecce hæc infirmitas maleficia uobis accidit, & nisi per aliud maleficium liberari poteritis: ut uidelicet ipsi maleficia, quæ uobis intulit, moriatur, & eadem uestra infirmitate inhiat. Stupescit Episcopus, & quod alio modo liberari non posset ubi pensauit, nil tamen remittens uolens agere, Papam consulere per supplicationem decreuit. At Pontifex cum eum tenerime diligeret, & quod non nisi per mortem malefice liberari posset, cum didicisset, animum uincere duo mala minus permitteretur, & super hoc supplicationem signauit. Vnde de uetula accersita & quomocumque ipse quàm summus Pontifex in mortem malefice consentiens, dum modo pristina sanitati restitueretur, distincte sicque quod uetula abiecit, & quod sequenti nocte liberaretur promittit. Et ecce circa medium noctis, ubi se sanum, & ab omni infirmitate liberatum pensauit, nuncio missi, quidam de iuuenula foret, perferuntur: & ecce aderat que ipsam circa mediam noctem in latere matris dormie-

*Pontifex dispense
aut per maleficio, maleficio
obendo.*

tem infirmatam fuisse subito affirmabat. Qua in re dabatur intelligi, quod eadem hora & momento infirmitas Episcopum relinquendo, maleficam iuuenulam per aliam maleficam uetulam inuauit, & sic spiritus malignus à latione Episcopi uelando, ipsum sanitati per accidens restituere uidebatur: cum tamen propriè sanitatem non immittebat, quæ tamen occupare Deo permittente poterat, & propter pactum cum malefica altera inuicem, quæ fortuna alterius inuidebat, ipse Dæmō magistram iuuenulam insicere habebat. Et benè estimari potest, illa duo maleficia non per unum Dæmonē duab' personis, sed à duobus Dæmonibus duabus maleficis seruentibus, fuisse inflicta, ne in isto Dæmones sibi inuicem contraherentur, cum semper in perditionem animarum quædam sumere & concorditer affectat, singula operentur. Episcopus denique cum pietatis causa uisitate proponeret, camera ingrediens horribilibus maledictionibus susceptus fuit, exclamando: Tu cū tua, quæ te talia docuit, & te liberauit, maledicamini in æternum. Et Episcopus emollire eius animum ad poenitentiam, & quod omnem offensam ei remisisset ubi tentabat, illa uultu auertendo, clamabat: Exeas maledicte, hæc nulla spes uitæ, sed animam meam omnibus Dæmonibus commendo, & miserabiliter interit: & Episcopus cum gaudio ad propria remeant.

Ubi etiam notandum, quod quia priuilegium uisus non facit legem communem, idem dispensatio Papæ in hoc cala non arguit omnibus sic licere.

Ad idem refert Nider in suo Fornicario: dicit enim Modus tollendi maleficiū, aut se vindicandi in maleficio talis praticatur interdum. Venit enim aliquis laicus in se uel in suis, ad maleficam sciscitans scire malefactorem, tunc malefica plumbum liquefactū aliquoties fudebat in aquas quousque opere Dæmonis in plūbo imago aliqua uidebatur. Qua uisa, malefica qua fuit ab explorante, in qua parte uis laici maleficam tuū, & in eodem uulnere eū agnosceret, cumque explorator locū eligeret: statim malefica in eadē parte imaginis, quæ in plūbo relucebat fixuram uel uelans per cultrum posuit, & locū, ubi reum inueniret, iudicauit, nomen tamen nullatenus manifestauit, sed experientia teste maleficus per omnia laici reperiebatur, sicut sua imago plūbea demouebat. Hæc inquam remedia, &

*Maleficia ma-
leficis necesse.*

*Aliud signū
dignoscendi
maleficium.*

similia iudicantur illicita, quamvis humana fragilitas salutem consequendam à Deo, læpius his inuoluntur, quam æstiuans pro sanitate corporis quam anima.

De maleficiis ex pacto cum Dæmone

Secundum verò remedium, de ipte maleficiis, maleficiis dissolventes sub expresso pacto cum Dæmone inito, abique nocumento personæ; & quidem de eis quid agendum sit, & qualiter cognoscuntur, infra in sexdecimo mensententiandi patebit. Hæ enim quàm plures existunt, & semper infra unū aut duo miliaria Teutonice hie reperitur, in quo spacio, quicquid aliar maleficar lædunt, hoc lococurare videntur: Quas etiã curationes aliquæ simpliciter quoad omne tēpus; aliquæ verò tantum à proxima angustialios maleficiis curare se iactitant; aliquæ verò non omnia consentium maleficar quæ maleficiū intulit, curare possunt.

Et hæ notantur super expressum pactum cum Dæmone initum, propter hoc quòd occulta manifesta se solent illi qui causa sanitatis recuperanda ipsas accedunt. Ipsis enim causas lux calamitatis subito manifestant, dicentes, quod propter iras cum vicina, vel alia muliere, aut viro habitas, læsa fuerit in se vel in suis articulis. Quæ etiam occultandum sua flagitia, interdum peregrinationes, & alia pietatis opera iniungunt. Quas quidem accedere recuperanda sanitate tantò perniciosius exiit, quanto pro illis, qui solum per pactum tacitum curare videntur, contumeliam fidei amplius delinquant.

Hi enim dum ex vna parte sanitatem corporalem Deo præponunt, ex altera parte sibi ipsi in vindictam criminis vitam Deo percutiente abbreviãt. Sic enim in Saul diuina læuit, vno, cum primò Magos & Ariolos abstulisset de terra; postea consuluit, vnde & in bello occisus cum filio suo 1 Reg. 28. & culpa tangitur, 1 Paralip. 10. Propter hoc etiam Ochofias infirmus moti habuit 4 Reg. 1.

Tales etiam visitatores maleficarum sunt infirmi, vnde nec ad accusationem debent admitti secundo qua thronum octauo. Quisquis nec, &c. Item tales secundum leges debent pena capiti plecti, vt in prima questione operis tactū est.

Sed heu Domine Deus, cū omnia iudicia tua iusta sint, quis liberabit pauperes maleficiatos, & in cōtinuis doloribus ciuantes, percutis nostris exigentibus, inimicus nimis præualuit, vbi sūt qui licitis exorcismis illa opera Diaboli dissolunt

Malefica iis quos curant, etiam sacras peregrinationes iniungit.

Confidentes maleficos de sanitate, accersunt sibi mor. 67.

Exorcismi

dissoluere valeant? Hoc vnicum ergo superesse videtur remedium, vt Iudices eorum insultus ad minus tērent variis penis auctrices maleficas castigando: vnde & infirmis facultas vsuandi maleficas amputabitur. Sed heu nemo percipit corde, omnes quæ sua, non quæ Iesu Christi sunt, querentes.

Illam enim maleficam in Richkofen de qua supra mentio facta est, adeò assiduus frequentabatur pro recuperanda sanitate maleficiatis, quòd Comes castri Telonei hunc habere voluit, ita quòd quilibet maleficiatus in se, vel in sibi adjacentibus denarium vnum introire potest solvere habebat. Vnde & magnum exinde se habuisse proventum afferuit.

Teloneum impostum consuleribus maleficis.

Teste etiam experientia didicimus plures tales maleficas per diœcesim Constantiensem existere, non quòd ipsa præ aliis diœcesibus sit infecta, cū hoc genus infidie terpat per omnes diœceses, & heu totum mundum infectum se videtur: sed quia ipsa diœcesis amplius elaborata fuit. Et quidam Henst nomine r-pettus, qui in locum concursu & quotidinũ maleficiatus pauperibus habere certatur quem etiã conculum se oculis nostris perspeximus in villa quadã Enngin: quod sine dubio ad quædam loca Beatissimæ virginis, siue Aquigam siue ad Bremitas tantus pauperum concursus non exiit sicut ad eundem superstiosum hominem. Nam hyemali & frigidissimo tempore, dum præ abundantia niuium omnis via regia & publicis obstruitur, adhuc à circumiacentibus terris ad duo vel tria miliaria, cum magnis hominum fatigationibus frequenter, quibusdã remedia percipientibus, aliis verò minime reor quòd nõ aequè omnia malefica dissolui propter varia, vt supra tactū est, obstacula possunt. Et hi quidem sub expressa Dæmonum inuocatione malefica dissolventes, quòd ad secundũ remediũ illicitum, non tamen sicut primũ.

Exorcismi conculum maleficarum.

Tertium verò remediũ, quòd quibusdam eccemonis super stitens præstatur, non tamen in nocentem alius personarum per manifestos maleficos agitur, experientia teste per hunc modum.

Remedia superstitionis constantiensi.

In ciuitate Spirensi mercator quidam forensis hunc casum sibi accidisse proposuit. In partibus inquit Suevia, in castro quodam nobilium me degente quadã die dum per

Et, prandio, associatus duobus domicellis, solati; causa sua per pratum incederem, quaedam mulier obuiando, dum à remotis adhuc incederet, & à duobus domicellis agnita fuisset, vnus eorum ad me hæc verba protulit: munias te citò signo crucis, & similiter ad idem aliud ab alio latere hortabatur. At ego causam huius timoris inquirens, respondit. En peior malefica totius prouinciæ iam nobis obuiam fit: ipsa enim solo visu maleficare homines nouit. Tunc ego stomachando, nunquam tales timuisse me iactitabam: ecce vix verba compleui, & me grauius in pede sinistro læsum persensui, ita vt sine graui dolore de loco figete pedem non potui aut gressum: vnde & alij concidit è castro per nuncium mihi equum destinandum ad illud reducere, doloribus autem per triduum augmentatis.

Præfati incolæ, intelligentes maleficio me infectum, quendam rusticum ad spaciū vnus miliaris accedunt, & casum proponunt, quem nouerant per artem quandam maleficia tollere. Qui concidit veniens, & pedem prospiciens, si, inquit, ex vobis contigit naturali defectu, experimētum capiam, & siquidē ex maleficio accidit, cum Dei adiutorio curabo: si autem sciūs, remediis naturalibus opus erit insistere. At ego: si absque superstitione & cū Dei adiutorio curari poterō, libens acceptabo: quoniā cum Dæmone nihil commune habere volo, nec eius adiutorium afficiam. Ad idem & ipse villanus respondit, se non velle nisi licita remedia, & cum Dei adiutorio adhibere & curare, dummodò experientia didicisset, hoc per maleficium mihi contigisse: Ad quæ duo assensit. Ille plumbum, vt supra de alia malefica tactum est, liquefactum in cochleari ferreo supra pedem tenuit & in scutellâ aqua plenâ fudit, & subito diuersarum rerum species proruperunt, ac si spinæ, vel pili, aut ossa similia fuissent intromissa. Iam, inquit, vides, quod infirmitas hæc nō ex naturali defectu, sed maleficio vobis contigit. At ego, quomodo talia ex plumbō liquefactum,

*Qua de causa
plumbi m. li-
quesfactum,
quod supra
maleficium
adhibetur pro
curatio maleficij.*

Et scire posset, dum inquirerem. Ecce, septem sunt metalla, ex septem Planetis, & quia Saturnus dominatur plumbō eius proprietates est, vt si plumbō super maleficium aliquod fustum fuerit, per suum influxum maleficium demōstrabit: & bene, inquit, actum est, vt citò remedium adhibeatur, quod tot diebus vos visitare habeo, quot sub maleficio

ficio stetitis. Et interroganti quot dies elapsi fuissent, iam triduo factus sum. Vnde & ipse singulis diebus per triduum me visitando, & pedem inspiciendo solum & tangendo, & cuncta verba penes se ruminando integræ sanitati fugato maleficio me restituit.

Hic certè modus actorem non monstrat maleficum, sed modum supersticiosum. In eo enim quod Dei adiutorio & non opere Diaboli sanitatem promittit, & hoc, quod Saturni influxum super plumbum, tanquam ex eius dominio causatum allegari, irreprehensibilis existit, & potius commendandus fuit. Sed qua virtute maleficium fugatur, & species rerum in plumbō causauit, sub dubio relinquitur. Nam cū maleficium nulla virtute naturalis possit amoueri, licet mitigari valeat, vt inferius de obfessorū remediis patebit, potius videtur, quod per aliquod pactum, ad minus tacitum, cum Dæmone initum, hoc practicauerit. Et dicitur hoc pactum tacitum, quando ad minus auctor tacite in assistentiam Diaboli cōsentit. Per quem modum innumera superstitiosa opera praticantur: licet differētē que ad diuinam offensam, cum in vno opere maior sit creatoris essentia quam in altero. In eo enim quod de sanitate procuranda certus fuit, & in eo, quod tot diebus quot sub infirmitate existerat, ipsum visitare habuit, nec aliquis us medicaminibus naturalibus vsus fuit, & tamē iuxta præmissa a grovna sanitati restituit, non tam suspectus, quam vt manifestè deprehensus, ad minus licet nō super expressum initum cum Dæmone pactum, tamen iudicatur, & tanquam pro convicto haberi, & pœnis ad minus in secundo modo sententiâ di infra contentis, sed puniri debet cum adiuratione solenni nisi leges, quæ in contrarium sentire videntur, ipsam sustentent: in quo casu quod ordinatum sit faciendum, in solutione argumentorum patebit postea.

Quartū verò remedium tolerandum, & de quo Canonice ad minus intendunt cum certis Theologis, dicitur vanū tantum: & præcisè, puta, quia solum supersticiosum, & non sub aliquo pacto expresso, vel tacito, ex intentione & proposito praticantis operatū. Et dico ad minus: quia fortassis si velint etiam tertium remedium huic quarto adiungere, potius videntur nobis eorum assertioni cedere, quam conuentionibus deseruire: Et hoc quidem remedium vanum

Quid significet pactum tacitum.

Vanum remedium toleratum.

superius exemplificatum de mulieribus quæ viculum super ignem positum percipiunt, in finem, ut erat malefica quæ vaccam ubertate lactis priuavit verberetur, licet fortassis talia in nomine Diaboli facere habebant aut fortassis sine eius permissione.

Ad idem possunt & alia eorundem gesta adduci. Nam interdum ubi vacca huiusmodi lactas, ad pascua emittere volunt explorare etiam ipsam maleficam mittunt, tunc braccam unguem aliud immundum super caput, aut dorsum vaccae ponentes & hoc potius si suis diebus & sacrationibus ipsam vaccam cum baculo fortassis iterum sub tali, ut supra, explorare percipiendo expellunt, & tunc vacca recto tramite ad domum maleficæ properat, & contra in eius ostium vibrando magno eulatu intro pulsando & hæc verba; Diabolus in vacca operatur tandem quod per alia malefica fecerat.

Verba secundum praefatos Praedictos talia sunt tollenda, non tamen memoria ut quidam asserere conantur existunt. Cum enim iuxta Apostolum omnia quæ in verbo aut opere facimus, in nomine Domini nostri Iesu Christi facere precipimur licet ibi non sit expressa Daemonis invocatio, & tamen eius nominis expressio; & iterum licet non sit intentio per se ipsum aliquid factum vel exortum talia facere, quia si nullis dicit, volo hoc facere sine Diabolo intro mittat se, sine non ipso temeritas quia dicitur in morem, restituit, Deum offendit, unde & Diabolo postquam talia faciendi permittit. Inducendi ergo tales sunt ad contritionem, & hortandi, ut potius desistant, & ad remedia infra scripta, ut superius etiam in parte testata, per vsum videlicet aquæ benedictæ & salis exercizat, &c. recurrant.

Simili modo iudicandum de illis, quibus, dum aliquo iumentum maleficis intermitur, & explorare maleficam aut etiam si naturali defectu vel maleficio sit interemptum ubi mittuntur ad loca ubi cadavera bestiarum exortationem properant & intestina cadaueris super terram trahendo, quæ ad domum deferunt, non autem intro domum profectum super, sed sub limine domus ad coquinam trahunt, & igne factio super craterem intestina ponunt, & tunc ex relecta solia prædicatū sapientem informati sunt, sicut intestina calcantur & ardent, ita intestina maleficæ calore & doloribus cruciantur: aduertunt ergo exploratores, ut e-

Bracca viri cornibus vacca malefica a impetio. pro diti maleficæ.

In istis cadaverum intestina maleficæ rum affiguntur.

stium domus optime sit obstruendum, eod quod præ doloribus malefica ad introitum habebit carbonem de igne anterre, & tunc omnis cruciatu effugatur. Repertum demique sepius nouimus, ubi introitum habere non poterat, ex tunc densissimis tenebris domum intus & extra vallabant, cum commotione tam horribili & strepitu, ut ex ruina domus omnes se tandem interim putarent, nisi ostium aperiretur.

Ad idem etiam certa experimenta reducuntur. Nam certi volentes è multitudine mulierum in Ecclesia existentium Puerorum per experiri maleficas, quæ etiam sine eorum cōiuen Ecclesia à illi calces in diuinis peractis exitu in valeat, tali experimento inhiant, dicunt maleficæ. Nam die Dominica Sotulari iuuenū asungia, seu pinguedine porci, ut mortis est, pro restituratione fieri, perungunt, & sic ubi Ecclesiam intrant, talia maleficæ exitu Ecclesiam non poterunt, quod ad vsque exploratores, aut exeunt aut illi licentiam ino expressione, ut supra, exorandi concedant.

Simile fit etiam per certa verba, quæ annotare non expedit, ne quis per Diabolum seducatur. Nam nec ludæes aut Prædicantes his infallibilem fidem aut opinionem accommodare debent nisi talis persona alias plurimum esset difflamata, cum sub tali prætextu ille mille artifex etiam innoxias infamare posset. Unde potius auertendi sunt homines à talibus experimentis, & salutates penitentiarum iniungenda, licet interdum tollerentur.

Per hoc patet responsio ad argumenta, quæ concludunt maleficia non esse tollenda, quia primis duobus modis omnino illicitum est tollere tertium remedium secundum leges, & si toberatur, tamen non parum super hoc ecclesiasticus iudex debet habere aduertentiam. Nam quod leges videntur tolerare patet C. de maleficis, leorum, ubi sic habetur. Alij autem qui faciunt id ne labores hominum ventorum grandinisque lapidatione struunt, non poena, sed premio digni sunt. Et Antonius in summa de legibus in quibus ius Canonico & Civile discre, ac hoc idem allegat. Ex quo videtur quod concedunt leges pro confirmatione iugum & iumentorum, & in omni euentum possunt certo homines talia pacificantes non solum tolerare, sed & premiare. Erit ergo Ecclesiasticus iudex aduertere, si tantummodo iuxta mentem legis contra grandiores & acrius temperari modis cogitatis, ut inferius patet, aut etiam quibusdam super-

Leges civiles tolerant maleficia maleficis poenâ.

sticiosis

stitionis procedit. Et tunc, dum inde nullam sequitur fide scandalum, etiam tolerare: sed reuera hoc non erit iuxta tertium, sed quartam modum, & quintum de quo consequenter tractandum erit de ecclesiasticis & licitis remediis inferendo interdum de superstitionis ad quartam modum pertinentibus; & hoc per capitula sequentia.

*Remedium Ecclesiasticum contra Incubos
& Succubos Demones.*

CAP. I.

Via verò in præcedentibus capitulis primæ questionis super modos maleficiandi homines in mēta & terræ fruges, tacta sunt ante omnia ea, quæ ipsæ maleficiæ erga proprias personas præficiant, qualiter videlicet iniurias in uisceribus in augmentum suæ perfidiæ al-

liciunt, qualis etiã modus sit proficēdi earū & homagij præficiendi, qualiter etiã infātes proprios aut alienos Demonibus offerunt & quomodo localiter transferantur. Hęc inquam & similia remediare quia non est possibile, nisi ut per suos Iudices de medio tollātur, aut ad minus in exemplum omnium futurorum puniantur, ideo de huiusmodi remediis non ad præsens, sed in ultima parte operis, ubi viginti modi procedendi & sententiandi contra & super maleficarum personas deducuntur tractabitur.

Ad præsens tantum super remedia contra earum maleficiales effectus referre oportet, & primò qualiter homines maleficiati remediātur, demum qualiter bestia, & ultimò qualiter fruges terræ conseruantur. De hominibus verò maleficiatis, quò ad Incubos Demones vel Succubos, quia sunt in triplici genere, scilicet, earum quæ se uoluntariè Demonibus Incubis subiiciunt, ut sūt maleficiæ, quia de Succubis quò ad viros non ita uoluntariè præficiatio reperitur, cum ex naturali vigore rationis quo viri mulieribus præminent talia plus abhorrent.

Est & eorum qui à maleficiis cum Incubis aut Succubis eorum voluntate inuoluntent, & est tertium genus ad hoc præcipè uirginum quarundam quæ contra earum omnino uoluntatem ab Incubis Demonibus molestantur, de qui

de quibus etiam sæpè præsumitur, quòd à maleficiis sic maleficiantur, puta quia Demones ad instantiam maleficarum, sicut sæpissimè alias infirmitates immittere solent, ita & Incubos illis personis se facere habent, ut vel sic eos ad suam perfidiam allicere valeant: demus exempla.

Est in ciuitate Consiætici pauper quidam sic maleficiatus, quòd in præsentia uxoris omnem actum Venereum prout viri cum mulieribus agere solent etiam repetitis uicibus per se exercet, nec ab illis ad instantiam & eiularum mulieris auerti potest, quia uno aut tribus actibus expletis uerba replicat, uolunt iterum de nouo inchoare, cum tamen nulla persona corporali visu cernatur ei succumbere, fitque ut post diutinas huiusmodi vexationes, pauper ille collisus in terram omnibus uiribus destituitur, & dum post aliquarum uirium recuperationem interrogatur, quomodo & qualiter ista sibi contingant, & an ne personam succubantem habuerit. Respondere solet, se nihil uidere, sed ita mente captiuatum, ut omnino abstinere non ualeat: Et quidem super hoc maleficium mulier quædam plurimum habetur suspecta, quòd ei irulerit, eo quòd illi pauperi minata fuerit per uerba contumeliosa, quòd ipsum propter displicentiam sibi factam expedire uellet.

Sed leges & executores iustitiæ non adsunt qui saltem super diffamiam & grauem suspicionem in uindictam tanti criminis procederent: putantes neminem debere condemnari, nisi qui confessione propria, aut trium testium productione legitima conuincatur; quasi indicia facti, aut euidencia super graues aut uolentas suspensiones nullas mereantur poenae: de quibus tamen, modis sententiandi inferius ut præmissum est patebit.

De secundo uerò genere, quo puellæ ab Incubis Demonibus molestantur etiam nostris temporibus, referte nimis longam foret, cum in hystoria certæ de similibus existunt referte. Sed cum quanta difficultate alia remediari possint, patere potest ex his, quæ Tho. Beabantius circa finem operis sui de apibus de quadam in hunc modum referte.

Vidi, inquit, & ex confessione audiui uirginem quandam in religioso habitu quæ primò dixit se nunquam in concubium consensisse, per hoc tamen dat intelligere se cognitam fuisse: ego non credens ad hanc rationibus & duris

*Succubi ex
maleficio imo
missi.*

*Quomodo hi,
qui ab Incu-
bis vexantur,
curontur.*

*Quia remedia
in maleficiis
non possunt.*

*Triplex genus
Incuborum.*

comminationibus, sub periculo anime suae: tandem cum lachrymis confessa est, se prius corruptam mente quam corpore, & cum postea doleret quasi ad mortem, confiteatur omni die cum lachrymis, non potuit tamen ingenio, studio vel arte ab Incubo Demone liberari, nec signo crucis, nec aqua bene dicta, quae tamen specialiter ad fugandos Demones ordinantur, nec etiam sacramento Christi corporis, ipsis quoque Angelis terrifico, donec post plures annos oratione & ieiunio pie peractis fugaretur.

Et est credibile (saluo meliori iudicio) quod postquam de peccato suo dolens confitebatur, potius ei concubitus Daemonis pœna culpa quam culpa fuit.

Hæc etiam cum in vigilia Pentecostes querularetur apud Christinam in valle Ducissæ Brabantiae, moniale deuotam, quæ mihi hoc retulit, quod non auderet communicate propter Daemonis importunam vexationem compatiens dixi ei, Christina: Vade, quiete secura, communicata cras Dominico corpori; in me enim recipiam pœnam tuam. Recedens illa gaudeas dormit in pace, ad orationem de nocte surgit mane, cum omni tranquillitate sacramenta suscepit Christina autem susceptam in se pœnam non poterans, vesper quieti se dans, audit in statu suo quasi procellam commouentem se, & inquietius agitantiem, nec suspiciens Dæmonem, arrepto cœlo fugare nititur quicquid esset. Decumbit iterum, sed pauca vexata surrexit, & hoc pluries tandem sensit, & vidit eueris ferè iteraminibus, quod Daemonis nequitia vexaretur. Dimisso ergo lecto noctem euecit insomnem, & orare volens, Dæmonis cruciabatur in soleu, & ut dixit, nunquã talia passa fuerat. Unde prædictæ mulieri mane, Renuncio, inquit renuncio pœnae tuae: vit enim sine vitæ discrimine, violentiam tentatoris pessimi euasi. Quæ ex te perpenditur, difficile esse huiusmodi renunciare, siue maleficio, siue absque eo contingat.

Sunt tamen adhuc aliqua per quæ fortassis ipsi Dæmones fugantur, de quibus & Nider in suo Formicatio. Hæc enim, ut ibi fertur, quinque modis valeat puella & viri liberari, videlicet per sacramentalem confessionem & sanctam exercitationem in crucis consignatione, vel Angelicæ saluatione, tertio per exorcismorum applicationem, quarto per certum loci mutationem & per cautam sancti

excom

excommunicationem. Et ex præmissis patuit, quod prima duo moniali non profuerunt, non tamen propterea omittenda sunt; quod eam ubi est remedium, non propter hoc sequitur quod & alteri, ita è conuerso. Nam & Incubos sepe per orationem Dominicam, aut aquæ asperionem, vel etiã

*Incubi pelluntur
per Angelicam
saluationem.*

per Angelicam saluationem fuisse repulso historiarum tradunt. Refert enim Cæsarius in dialogo suo, quod sacerdos quidam postquam se suspenderit, eius concubina Monasterium intravit, & per Incubum ad luxuriam procata est, quem tamen per crucis consignationem repulit, & per aquæ benedictæ asperionem, licet statim postea rediit. Quando autem Angelicam saluationem dicebat, longè velut sagitta disparuit & recessit, sed interdum rediit, licet propè eam accedere non auderet.

Item de tertio, videlicet per sacramentalem confessionem, patet per eundem Cæsarium, qui dicit, quod concubina antedicta, cum iam confessæ esset purè, in toto derelicta est ab Incubo. Refert idem, quod quidam vir in Leodio passus Incubum, confessione sacramentali finita localiter liberatus est.

Ponit in super exemplum de quadam inclusa, quam Incubus nec oratione, nec confessione, nec propter aliud spirituale exercitium reliquit, quin eius lectum ascenderet, sed cum ad informationem cuiusdam viri religiosi diceret, Benedicite, statim eam Dæmon reliquit.

Verbi Benedictio.

De quarto, videlicet loci mutatione, dicit qui prius, quod filia cuiusdam sacerdotis stuprata per Incubum, & facta ex dolore phrenetica, trans Rhenumque elongata, ab Incubo dimissa est, sed pater eius, quia à loco filiam disposuerat, à Dæmone percussus est, adeo ut moreretur in triduo.

Mutatio loci mutat Incubos.

Fit & mentio de quadam, quæ per Incubum crebro in lecto vexata proprio, consociam deuotam petiit, ut loco vexatæ iaceret, quod cum fecisset, tota nocte quædam inquietudines grauissimas sensit, & prior tunc quieta fuit. Notatur etiã à Gu ihelmo, quod Incubi plus vexare videtur mulieres, & puellas pelchros cines habentes, ideo quia aut curæ aut ornatui criminum incumbunt huiusmodi, aut quia per cines viros inflammare cupiunt vel consueverunt, aut quia in eis inaniter grotiantur, aut quia diuina bonitas hoc permittit, ut terreatur mulieres viros inflammare per ea, quæ etiam Dæmones inflammari viros volunt.

Puella pelchros cines habent, & magis sentit Incubos.

De quinto, de excommunicatione, quæ fortassis aliquando

S

eadant est exorcizationi, patet in legenda sancti Bernardi. In Aquitania siquidem mulier ab Incubo sex annis incredibili abusu libidinis vexata audivit sibi Incubum, ne ad vitum sanctum, qui venturus erat, appropinquaret minantem, Nihil, inquit, tibi proficiet: sed eo recedente, tuus crudelissimus ero persecutor, qui hactenus tuus amator existi. Que cum vitum sanctum Bernardum inuocaret, respondit. Tolle meum baculum, & lecto tuo infige, & faciat malignus, quod potest, Hec cum fecisset, Dæmō cameram feminae non est ausus intrare, sed foris minabatur atrocissimè, se eam velle persequi, Bernardo recedente. Quo per feminam audito, convocat populum B. Bernardus, omnes iubet accensas candelas gestare in manibus, & Dæmonem cum uniuerso, qui aderat cœtu, excommunicauit, ac ne ad illam, vel aliam deinceps accessum habeat, interdixit, & ita ab illa pœna liberata est.

De exorcismo Sagr. Dæm. vidi libe. rito ab Incubo.

De potestate clauium Petri que sonat super terram.

Verum hic notandum, quod potestas clauium concessa Petro & suis successoribus, quia sonat super terram, & tantum pro viatoribus hæc iurisdictionis potestas, sit in remedium Ecclesiæ concessa, mirum videretur, quod & aëreæ potestates hac iurisdictione valeant arceri. Sed dici potest, quod quia personæ quæ à Dæmonibus molestantur sunt sub iurisdictione Papæ & clauium, non mirum, si per indirectum huiusmodi potestates vigore clauium arceantur, sicut etiã indirecta animas potestate clauium à pœnis purgatorij ignis absolueret potest: non obstante, quod potestas illa sonat super terram, & animæ sunt sub terra.

De potestate etiã clauium concessa capiti Ecclesiæ, scilicet vicario Christi, non est tutum disputare, cum notum sit, quod tanta potestas sit à Christo Ecclesiæ & eius vicario concessa, quanta puto homini concedi à Deo potuit, & hoc in utilitatem Ecclesiæ.

Potest etiam æstimari potest, quod si ægriudines à Maleficis virtute Dæmonum infliguntur excommunicarentur cum ipsis Maleficis auctoribus, & Dæmonibus, non adeo in ipsos iustos venient & quod citius liberarentur adhibitis super hoc & aliis exorcismis licitis.

Locusta ardeat excommunicatione.

In partibus denique Athensis vulgaris est narratio simul & aliis in locis, quod dum diuina permissione locustæ volantes cura ingenti multitudinis vineæ, frondes, segetes, & cætera vitæ et adicarent, huiusmodi excommunicatione & maledictione

maledictione fugatæ, & subito interemptæ fuerunt. Quod si sanctificato viro quis ascribere velit, & non virtuti clauium, sit in nomine domini: vnum pro certo habemus, quod nec virtus miraculorum, nec potestas clauium gratiam gratum facientem de necessitate præsupponunt: cum vtrumque ex gratia gratis data procedat.

Est & iterum notandum, quod ubi nullum prædictorum remedium iuuat, quod tunc ad exorcismos licitos sit recurrendum: de quibus inferi patebit. Quia etsi hi ad fugandum Dæmonis nequitiam non sufficiant, tunc reuera talis vexatio Dæmonis est pœna pro peccatis satisfactoria, si prout oportet sustineatur in charitate, sicut & alia mola huiusmodi, quæ nos hic premunt, ad Deum ire compellant.

Verum etiam aduertendum, quod interdum aliquæ in veritate per Incubum non vexantur, sed tantummodo ita se vexari putant: & hoc quod mulieribus præcipue, & non viris, cum aliis sint timidæ, & mirabilium formarum in imaginatione susceptiuæ.

Vnde & Guilielmus sæpè allegatus. Multæ, inquit, de Mulieres in apparitionibus phantasticis, ex morbo melancholico in multis sunt, & in mulieribus maximè, sicut apparet de visionibus & reuelationibus. Et causa in hoc est, ut norunt Medici, ipsa natura muliebrium animarum, eò quod longè facilioris & leuioris impressionis sunt, quã animæ viriles: Et subdit ibidem, Scio me vidisse mulierem, quæ credebatur se agnosci ab intus à Diabolo, & talia incredibilia se sentire dicebat.

Ovis fornicarum faciens intumescere alium.

Nonnunquam etiã impregnatæ sibi videntur mulieres ab Incubis, & intumescunt vehementer ventres earum, & cum partes tempus aduenerit, sola emissionem ventositatis detumescunt. Nam de ovis fornicarum in potu sumptis, incredibilem ventositatem & tumultum in ventre generant hominis. Similiter de granis catapuciæ, & de granis arboris, quæ dicitur nigra pinus, consimilia in ventre fiunt. Facillimum est autem Dæmoni similia & maiora in ventribus hominum procurare. Hæc addita sunt, ut non facillimè quis mulierculis fidem adhibeat, sed illis duntaxat, super quibus experimenta sibi fecerunt, ut de illis, qui didicerunt in propriis lectis, vel alio modo dormientibus, per experientiam talia vera esse.

Remedia pro illis qui circa vim generatiuam
maleficiuntur.

CAPVT II.

Ic et mulieres in maiori numero sint Malefici-
ca quam viri, vt prima parte operis ostensum
est, tamen viri plus maleficiuntur: & huius ratio
est: quia cum Deus plus permittit super actum
Venereum, per quem primum peccatum diffunditur, quam
super alios actus humanos: sicut & per serpentes, quae ma-
gis incantationibus deserviunt quam alia animalia, eò quod
fuerit Diaboli primum instrumentum: & cum actus ille
Venereus plus & facilius modo potest maleficiari in viro
quam in muliere: idè. Et quidem patet quod tactum est,
nempè cum quinque modis Dæmon in generatiuam po-
tentiā possit agere, & illi modi citius procurantur in viris.

Remedia adhibenda super vnumquæque modum iuxta
possibilitatem sunt deducenda: & ille, qui vitiatuſ est in ta-
li potentia, attendat sub quo modo suam maleficiam
contineatur. Sunt autem quinque modi iuxta Petrum de
Palade in suo 4. distin. 34. in processu huius maleficij.

Nam Dæmon ex hoc, q̄ est spiritus, habet potestatem su-
per creaturam corporalem, Deo permittente, & ex condi-
tione nature suæ, præcipuè ad motum localem, vt illum
prohibeat, vel vt promoueat. Vnde per hanc potestatem pos-
sunt corpora viri & mulieris impedire, ne sibi appropin-
quent, & hoc directe vel indirectè. Directè quando vnum
elongaret ab altero, vel non sineret ad alterum appropin-
quare. Indirectè, quando aliquod impedimentum procura-
ret, vel quando se interponeret in corpore assumpto: sicut
cuidam iuueni pagano acciderat, qui Idolum desponsauerat,
& nihilominus contraxerat cum quadam iuuenula,
nec propter hoc poterat eam cognoscere, vt supra patuit.

Secundo modo, vbi hominem inflammaret erga vnam,
refrigeraret erga aliam, & hoc posset occultè procurare
per applicationem quædam herbarum aut aliarum rerum,
quas optimè nouit ad hoc validas.

Tertio modo, vbi estimationem viri aut mulieris tur-
baret, qua redderet vnam personam alteri exosam, quia vt
suprà patuit in prima parte operis, potest imaginationem
imprimere.

Quarto

Quarto modo, reprimendo vigorem membri, qui ad
fructificationem necessariò requiritur, sicut & motum lo-
calem cuiuscunque organi reprimere potest.

Quinto, prohibendo missionem spirituum ad membra
in quibus est virtus motiua, quasi intercludendo vias se-
minis ne ad vasa generationis descendant, vel ne ab illis
viis recedat, vel ne excidatur, vel emittatur.

Quod si quis dicat, nescio sub quo modo maleficiū mi-
hi illatum contineatur, vnum scio, quod generatiua poten-
tia erga vxorem meam careo. Responderi potest, si potens
est ad alias mulieres, non autem ad propriam, tunc sub sa-
cundo modo: quia de primo modo certificaretur Succubū
Dæmonē, id est, quod per Dæmones Incubos & Succubos
deluderetur. Item si vxorem non habet exosam, & tamen
non potest ipsam agnoscere, sed bene alias, tunc iterū ma-
ner sub secundo modo: si autem habet exosam, & non po-
test agnoscere, tunc sub secundo & tertio modo contine-
tur. Itē si nō habet exosam, vellet autē cognoscere, sed non
habet vigorem mēbri, tunc sub quarto modo. Si verò habet
vigorem mēbri, sed non haberet excisionē seminis, tunc sub
quinto modo. Modus ergo curandi patebit, vbi declaratur,
si æqualiter in charitate & extra charitatem existentes, his
maleficiari valeat: & quidem quod non: de pro quarto mo-
do, qui tamen etiam rarissimè. Accidere enim potest, qui in
gratia & charitate existit sic declaratur, tamē lectori præ-
supponitur, quod loquimur de actu coniugali inter matri-
monialiter coniunctos, quia aliàs implicaretur: cum omnis
actus Venereus extra matrimonij est peccatum mortale,
& non nisi ab his, qui extra charitatem existunt, exercetur.

Nam cū asserere oporteat ex totius scripturæ sacre tra-
ditione, quod Dæmones magis permittuntur à Deo seuire
in peccatores quam in iustos. Licet legatur ipsum iustissi-
mū Iob fuisse percussam, hoc tamen non fuit singulariter
super potentia generatiua, nec etiam directè: idè dicere o-
portet, q̄ quibuscūq; talia maleficia inter matrimonialiter
cōiunctos cōtingūt, signū est, quod vel ambæ personæ, vel
altera extra charitatem existat, & quidem fundamentum
huius ex scripturis deducitur, auctoritate & ratione. Nā An-
gelus dixit Tobij: In illos, qui libidini vacant, accipit dæ-
mon potestatem: Effectus demonstrat, vbi septem

Quomodo po-
tentiā cōiuncti
internoscenda.

Contra libi-
dinosos acce-
pit Diabolus
potestatem.

Vir plus ma-
leficiatur
quam femi-
na.

Quidam de-
spiciat idolū.

viros virginis Sarae occiderat.

Item Cassianus collat. patrum definit & B. Antonius, nullatenus posse Demone[m] mentem cuiusque vel corpus invadere, nisi eam prius destituerit omnibus cogitationibus sanctis, ac spirituali contemplatione vacuam nudamq[ue] reddiderit. Hæc verba ut quæ applicari possunt super maleficium corporis, uniuersaliter super totum corpus, cum Iob tã[m] maleficio percussus, non tamen nudus diuina gratia fuit, sed particulariter, quando videlicet particulare maleficium ratione alicuius peccati accidit corpori: Et hoc quidem non potest esse, nisi peccatum incontinentiæ. Ratio. Nam ut dictum est, propter sceditatem illius actus, & quia per ipsum primum peccatum diffunditur; Deus plus permittit super ipsum, quam super alios humanos actus; ergo & inter matrimonialiter coniunctos, vbi diuino auxilio propter peccatum destituuntur, amplius circa illam vim generatiuam maleficiari à Deo permittuntur.

Quod si quaeritur, cuiusmodi sint illa peccata, dici potest quod peccata incontinentiæ quæ inter cognatos cum varia sint; iuxta illud Hieronymi, & habetur in textu: Adulter est in propriam amator ardentior, simul & huiusmodi amatores amplius in prædictis maleficiuntur.

Remedia ergo Ecclesiastica sunt duplicia: Vnum in foro contentioso, alterum in foro conscientiæ practicatur. Primum, si in iudicio allegatur in potètia ex maleficio illata, tunc distinguendum est: quia talis impotentia, aut est temporalis, aut est perpetua. Si temporalis, non impedit. Tunc autem præsumitur esse temporalis, quando infra spatium trium annorum cohabitantes, & quantum possunt operam dantes, siue per Ecclesiastica sacramenta, siue per alia remedia sanari possunt. Si verò non sanetur aliquo remedio, ex tunc præsumitur esse perpetua.

Item aut præcedit matrimonij contractionem & cõsummationem, & sic impedit contrahendum, & dirimit iam contractam, & sequitur matrimonij contractionem, sed non cõsummationem. Et est cõmunis modus maleficiadi viros, quando sperunt amari: tunc enim quia sperabant se matrimonialiter copulare & defraudantur, inferunt maleficia viis, vt ne illis cõsueti valeant. In tali enim casu, vt aliqui dicunt, dirimitur matrimonium iam contractum, nisi sub

continentia cohabitare velint, vt Maria & Iosiph. Et habet pro se Can. dicitur enim. 23. q. 1. quod coniugij confirmatur officio, carnis, vt dicit gl. Et parum potest diciur, antequam cõfirmetur impossibilitas officij soluit vinculum cõiugij. Aut sequitur matrimonium confirmatum, & tunc vinculum matrimoniale nõ dirimit. Plura alia à Doctoribus norantur, sed quia non præcisè sunt presentis speculationis, notatur autem in variis scriptis Doctorum, vbi de maleficiali impedimento tractant, idè hinc est superledendum.

Tantummodò, si quis difficultaret, quomodo actus ille possit impediri respectu illius mulieris, & non respectu alterius. Respondit Bonauen. hoc est, vel quia fortieus ad hoc respectu personæ determinatæ Diabolus inuauit, vel quia Deus respectu personæ cuiuslibet impedire non permittit. Occultum iudicium Dei hinc later, vt in vore Tobiz. Qualiter autem Diabolus hoc facere possit, patet ex præmissis. Dicit tamen hinc Bonauen. quod impedit generatiuam, non impedimento intrinseco lædendo organum, sed extrinseco impediendo vnum: & est impedimentum artificiale & non naturale: & ita potest impedire ad vnam, & nõ ad alias: vel tollendo excitationem concupiscentiæ ad illam vel aliam: & hoc per virtutem propriam, vel per herbam, vel per lapidem, vel per aliquam creaturam occultam, & satis concordat cum dictis Petri.

Remediũ verò ecclesiasticũ in foro conscientiæ traditur 23. q. 3. Si per sortitias, vbi sic dicitur. Si per sortitias atq[ue] maleficas artes nonnunquã occulto iussu Dei iudicio permittente, & Diabolo præparante concubitus sequitur horridi sunt, quibus ista eueniunt vt corde cõtrito & spiritu humiliato, Deo & sacerdoti de omnibus peccatis suis pura cõfessionem faciãt, & profusis lachrymis, & largionibus elemosynis & operationibus atq[ue] ieiuniis Domino satisfaciant.

In quibus verbis notatur, quod tantummodo propter peccata & extra charitatem existentibus talia contingunt. Sequitur & per exorcismos ac cetera Ecclesiastice medicinæ munimina ministri Ecclesiæ, tales quantum annuerit dominus, qui Abimelech & dormiãt eius Abrabæ orationibus sanauit, sanare procuret.

Vade somnare dicitur possunt quod quinq[ue] sũt remedia, quæ ad illud maleficiari tunc applicari possunt. Vt

Ecclesiasticũ remediũ optimum.

Abrabæ p[ro]phetæ in sanare impot[entiam]

Regis Abimelech.

impotentia aut est temporalis, aut perpetua.

Quis malicia sua maleficium inferunt.

delicet sanctorum aliquorum licita peregrinatio, & ibidem peccatorum suorum cum contritione vera confessio, signi crucis, orationis deuote multiplicatio, per verba iobrialicra exorcizatio, que qualiter fieri debent, inferius patebit. Et causa maleficii oblatio facit ad hoc, quod supra de Comite tactum est, qui per triennium sibi matrimonialiter copulatam virginem cognoscere non potuit.

Remedia contra maleficia os super amorem, vel odium inordinatum.

C A P. I

Icut maleficium in potentia generatiua, ita & philocaptio & odium, in voluntate causantur. Expediit primo de eius causa, & tantum, quantum possibile est, de eius remedijs transcurrere.

De Philocaptione.

Philocaptio igitur seu amor inordinatus vnus ad alterum, triplici ex causa oriri potest. Aliquando ex sola incautela oculorum, aliquando ex tentatione Dæmonū solidū, aliquando ex maleficio Nectomāticorum, & Maleficarum simul & Dæmonum.

1. Concupiscentia est mater peccati.

De primo dicitur Iacob. 1. Vnusquisque tentatur, à concupiscentia sua abstractus & illectus, deinde concupiscentia cum conceperit, parit peccatum, peccatum verò cum consummatum fuerit, generat mortem. Sic Sichem, cum vidisset Dinam exeuntem ad videndum mulieres regionis illius, adamauit eam, & rapuit, & dormiuit cum ea, & conglutinata est anima eius cum ea. Et Gen. 34. secundum gl. iustitiam animam sic accidit, quando postpositis proprijs aliena negotia curat, seducitur consuetudine, & sic vna vnitate consensus cum illicitis.

2. De seculo quod oritur ex tentatione Dæmonū principaliter sic Amō sororem Thamar speciosissimam, adamauerat, & deperierat in ea validè, ita vt propter amorem eius protaret. 2. Reg. 14. Non enim in toto tam corruptus esse potuit mente, vt in tantis facinosis stupri proflitteret, si non grauiter à Diabolo tentatus fuisset. De hoc etiam genere amoris referretur est liber sancti otum Patrum, qui refert, omnem tentationem etiam carnalis amoris sibi in eremis subtra

xisse. Quidam tamen, vltra quam credi potest, amore mulierum tentabantur aliquoties, vnde & 2. Cor. 12. Apostolus Paulus libidinis dicit: Datus est mihi stimulus carnis mee, Angelus Satanæ, qui me colaphizet, vbi gl. tentando per libidinem, datus est mihi stimulus.

subtraxisse. Quidam tamen, vltra quam credi potest, amore mulierum tentabantur aliquoties, vnde & 2. Cor. 12. Apostolus Paulus libidinis dicit: Datus est mihi stimulus carnis mee, Angelus Satanæ, qui me colaphizet, vbi gl. tentando per libidinem, datus est mihi stimulus.

Paulus libidinis dicit: Datus est mihi stimulus carnis mee, Angelus Satanæ, qui me colaphizet, vbi gl. tentando per libidinem, datus est mihi stimulus.

Autem quidam, tentatio autem cui non consentitur, non est peccatum, sed materia exercendæ virtutis, hoc intelligitur de tētatione, quæ ab hoste non à carne: quia peccatum est veniale, etiam si ei non consentiatur. De his varia exempla leguntur in varijs locis.

De tertio, quod amor inordinatus proueniat ex maleficijs Dæmonū & Maleficarum, possibilitas huius maleficii supra in quæstionibus primæ partis, an Dæmones per Maleficas mentes hominū ad amorē vel odium inmutare, & incitare valeant, ad longum deducitur, per varia etiam gesta, & acta à nobis reperta comprobatur: imò inter omnia maleficia nimium propter sui generalitatem reputatur.

Amor huiusmodi proueniat per Maleficas mentes hominū ad amorē vel odium inmutare, & incitare valeant, ad longum deducitur, per varia etiam gesta, & acta à nobis reperta comprobatur: imò inter omnia maleficia nimium propter sui generalitatem reputatur.

Quod si queritur: Petrus philocaptus amore talis, &c. nescitur an primo, secundo aut tertio modo. Respondetur, odium inter coniugatos cum crimine adulterij, et si operatione Dæmonum fieri possit, vbi tamen visco carnalis cōcupiscentiæ amoris quis adeo inuoluitur & succeditur, vt nulla confusione, verbis, plagis, aut factis, ad resiliendum cogi valeat. Item vbi quis sæpe pulchriorem dimittit vxorem & turpissimam adhæret. Item vbi nocturno tempore nec quiescere valent, sed ita dementantur, vt per denia quæque incedere habeant. Optimates, prælati, & alij diuites sapissimè his miseris inuoluuntur. Et quidem hoc tempus muliebre, de quo Hildegardus (vt Vincen. in spec. histor. refert) prædixit, quod non cœdiu durabit, quantum hucusque persistit: cum iam mundus plenus sit adulterij, præcipuè in optimatibus. Et quid opus scribere de remedijs, qui remedia abhorrent? Tamen vt pio lectori satisfiat, aliqua breuiter tangamus super philocaptionem sine maleficio.

quod si queritur: Petrus philocaptus amore talis, &c. nescitur an primo, secundo aut tertio modo. Respondetur, odium inter coniugatos cum crimine adulterij, et si operatione Dæmonum fieri possit, vbi tamen visco carnalis cōcupiscentiæ amoris quis adeo inuoluitur & succeditur, vt nulla confusione, verbis, plagis, aut factis, ad resiliendum cogi valeat.

Avicenna septem remedia ponit quando videlicet personam agrotare facit, sed primum ista nostræ speculationi, nisi quantum mysticè anima largienti deseruiat. Dicit enim h. 3. quod ex variatione pulsus, & ad nominationem amaritudinis ibi radix agrotationis habetur, tunc si lex suscipiet, sicut copula per matrimonium quia sic sanatur cum obeditur

De infans amorem designat.

Hodiernum seculum fertur muliebre.

Remedia contra amore non prouenientes ex maleficio.

maledictionem recepit inimicitiam inter ipsum & mulierem: ideo & tales inimicitias ex ipsis procurare satagunt, ponendo pellem aut caput serpentis sub limine ostij camerae, aut domus, unde & omnes anguli domus sunt perquirendi & innovandi, quò ad inhabitationes, quantum possibile est: vel alienas inhabitare domos.

Migratio in alias adas amonet maleficia.

Et quidem cum dictum sit, quòd seiplos maleficiati exorcizare valeant, intelligitur quòd verba sacra, benedictiones & carmina, secum deferre in collo poterunt, siquidem legere, aut seiplos benedicere, nescirent, quæ tamen qualiter facienda sint, in sequentibus patebit.

Carmina in collo gestanda.

Remedia super eos, quibus virilia membra præstigiola arte auferuntur, & ubi interdum in bestiales formas homines transmutantur.

C A P V T IIII.

Super eos, qui præstigiola arte illuduntur, & virili membro carere, aut in bestiales formas transmutatos esse putant, quibus remediis subleuari valeant, ex præmissis satis euidenter elicitur. Nam cum tales omninò diuina gratia destituantur, quod præcipuum in maleficiatis existit fundamentum, non possibile, ut ferro manente in vulnere, emplastrum curatiuum apponatur. Expediit ergo ut per veram confessionem Deo ante omnia reconcilientur. Demùm quia, ut supra, in secunda parte operis, in capitulo septimo tactum est, tali membra nunquam in veritate euelli, aut segregari à corporibus, sed tantummodo præstigiola arte occultari ad sensum tactus & visus. Patuit etiam, quòd huiusmodi illusiones in gratia constitutoris, non ita faciliter, nec actiue nec passiuè contingunt, ut videlicet eis membra auferantur, aut quòd in eorum visua potentia, quasi aliis sint ab oculis deludantur: ideo & remedium in eodem capitulo exprimitur cum ipso morbo, ut videlicet quantum possibile sit, cum ipsa Malefica amice se componant.

De transmutatione hominum in bestias. Super eos denique, qui in bestiales formas se transmutatos esse putant, sciendum quòd hoc genus maleficii, non in occidentibus sicut orientalibus regnis practicitur: intelligi-

telige quò ad secundas personas, licet quò ad proprias Maleficarum personas, hoc sæpius apud nos visum fuerit: ipsas videlicet Maleficas in effigis animalium oculis inuentium se obieciisse, ut supra capitulo octauo deductum; quare & remedia quæ in tertia parte operis deducuntur, super exterminium videlicet Maleficarum per seculare brachium forent applicanda.

Et quidam quomodo otiæales huiusmodi illusiones remediare solent, sic de lucit. Nam ex militaribus fratribus ordinis sancti Iohannis Hierosolymitani in Rhodis veridica relatione plura de his percepimus. Præcipuè autè quod in ciuitate Salamina regni Cypri talis casus accidit. Nà cum ibi portus sit maris, & nauis quedam onusta mercimoniis applicando peregrinis nauim exeuntibus, ut quisque victualibus munitur, iuuenis quidam ex eis robustus domum cuiusdam mulieris extra ciuitatem supra litus maris situatam accessit, & an oua haberet ad vendendum à muliere sciscitabatur. At

Quomodo mediati in bestias se saluent in oriente.

mulier ceruens iuuenem robustum, forenses & alienum à patria, unde minor de eo suspitio apud intraneos super eius perditionem oriri possit: expecta, inquit, paululum, & iuxta optata singula recipies. Et dum moram faceret, clausa in interiori parte domus, iuuenis ab extra, ut eum quanto magis expediret, ne nauem eum negligere contingeret, clamare cepit: tunc mulier aliqua oua attulit, iuueni tradidit, & in casu quo nauem neglexisset, ad eam rediret, ipsi iniunxit. Veloci igitur cursu ad nauem quæ in littore maris erat, properauit, & ante ingressum eam, quòd necdum alij socij omnes conuenerant, oua comedere & seipsum reficere studuit: Et ecce post horam murus, effectus, & quasi mæte destitutus: ut post ipse referre solitus erat, de seipso admirans, quidnam sibi accidisset, conicere non poterat: Volens ergo nauim intrare ab immortibus baculis verberatus repellitur, cunctis acclamantibus: Ecce, ecce, quidnam in asino? maledicaris bestia, num & tu nauim intrabis? Repulsus sic iuuenis, & verba illorum, qui ipsum asinum affirmabant, intelligens, apud se ruminationabat, & quòd maleficio mulieris infectus esset, cogitare cepit, præcipuè in eo quòd nullum verbum formare poterat, cum tamè ipse omnes intelligebat: Et dum rursum nauim ascendere tentaret grauioribus casibus verberibus, ipsum à maro corde remanere, & recessum nauis conspiceret opus erat.

Mira res gestata, de homine in asinum mutato.

Huc

Huc illucq; discurrens cum omnes ipsum asinum aestimabant necesse erat, ut tanquam bestia ab omnibus tractaretur. Compulsus igitur ad domum mulieris rediit, cui ad placitum pro conseruatione vitæ suæ ultra triennium seruiuit, nil operis faciēs manibus, nisi necessaria domus in lignis & bladis apportans: etiam quæ exportanda erant tanquam iumentum deportabat, hoc consolationis relicto, ut licet ab omnibus aliis inuentum reputaretur, ab ipsis tamen Maleficis coniunctim vel diuisim morantibus, ut verus homo humanus conuersando in incessu, statu & habitu agnoscebatur.

Quomodo hominibus in iumenta conuersis onera imponantur.

Quod si quaeritur, quomodo onera ipsi tanquam iumentis imponerentur. Dicendum quod sicut narrat Augustinus de mulieribus stabulariis, quæ hospites conuertebant in iumenta onera portantia lib. secundo octauo. cap. 17. de ciuitate Dei: & de patre Præstantij qui se caballum seu equam fuisse, & annonam cum aliis animalibus baiulasse narrauit, utique ex illis actis de præfati iudicamus: in quod triplex deceptio prestigiosa arte fiebat.

Prima quod ad homines iuuenem non ut hominem, sed ut asinum intuentes. Quod qualiter Dæmones facillime procurare possunt, supra 8. cap. patuit. Secundo quod illa onera non fuerunt illusoria, sed ubi vires iuuenis excedebant, Dæmon inuisibiliter deferebat: Tertio quod sibi dum inter alios conuersabatur, iuuenis etiam iumentum videbatur: in imagine deuntaxat & aestimatiua potentia, quæ sunt affixæ organis corporalibus: non autem in ratione quæ non adeo erat ligata quin se hominem sciebat, sed arte magica delusum, ut tanquam bestia aestimaretur: sicut & de Nabuchodonosor idem exemplificatur.

Missæ conspectio immutat Asinum in hominem.

Triennio igitur sic elapso, in quarto, scilicet, dum quodam die ante meridiem ciuitatem præfatam intrasset, & mulier longe sequeretur: contigit quædam Ecclesiam, in qua diuina celebrabantur, iuuenem sic maleficiatum præterire audis notam campanæ, (cum in re Latinorum & non Grecorum in illo regno diuina peragantur) pro eleuatione corporis Christi ad Ecclesiam se conuertit & intrare dum propter verbera & expulsionem non auderet, à foris genua & crura posteriora in terram fixit, & anteriores pedes, id est, manus simul iunctas eleuans ex capite asinino, ut putabatur, sacramentum in eleuatione intuetur. Quod prodigium dum

certe sanuenses mercatores conspexissent, mirantes asinum sequentur, & inter se de miro opere conferentes, ecce Malefica cum baculo asinum insequitur. Et quia, ut præmissum est, huiusmodi maleficia illis in partibus plurimum practicantur, ad instantiam mercatorum per Iudicem asinus cum Malefica capitur interrogata & quaestionibus exposita, crimen fateretur, & ut ad domum redire valeat, iuuenem restituere suæ formæ promisit: dimissa igitur & domum regressa, iuuenis ad pristinam formam reducitur, & ipsa deuotè capta debitam ultionem pro commissis suscepit, & iuuenis ad propria cum gaudio remeauit.

Non est Godmanes.

Remedia contra obsessos ex maleficio.

CAPVT. V.

Videtur interdum ex maleficio Dæmones quosdam homines substantialiter inhabitant, supra c. 9. satis patuit: quibus etiam de causis: quia non solum pro grauibus criminibus propriis, imò interdum pro proprio suo maiori merito: aliquando pro alieno leui delicto: aliquando pro suo veniali peccato: aliquando pro graui alieno peccato, & aliquando pro alieno facinore proprio pro quibus etiam diuersè diuersimodè possidentur, quidam plus, alij minus, ut etiam Nider in suo Formicario recitat. Nè mirum si maleficio, seu ad instantiam Maleficæ Dæmon Deo permittente, hominem substantialiter, modo quo ibi declaratur, quod videlicet per substantiam sit intelligendum, inhabitet.

Quibus autem remediis liberari possint, quod videlicet per exorcismos Ecclesiæ, & cum hoc vera contritione, vel etiam confessione, ubi pro mortali quis esset obsessus, patuit ex ibidem deductis, & ex illius sacerdotis Bohemi liberatione. Sed quod ultra hæc duo remedia etiam tria alia valeant suffragari, videlicet Eucharistiæ sacra communio, sanctorum locorum applicatio, vel bonorum oratio & excommunicationis absolutio, præfati Doctoris discursu, quem etiam deducere excedit, cum non omnes necessariorum tractatum copiam habent.

Sacramentum communionis saluare obsessos à maleficio.

Nam de ipsa sacra communione, Cassianus colla. abba prima

prima loquitur in hæc verba: Communionē sacrosanctam, nequitia spiritibus traditam, à senioribus nostris, nūquam meminimus interdictam: Quinimo etiā, si posset eis quotidie impartiri, eam etiam debere censēbār: quæ ad purgationem ac tutelam corporis animæq; peruenire credenda est, & quæ ab homine percepta, eum qui in membris eius insidet spiritum seu in ipsis latitare conatur quodam exerts fugat incendio: Hoc namque modo curatum Abbatem Andronicū nuper aspezimus: insultabit offenso cum eum à cœlesti medicina viderit segregatum: tanto enim diutius & frequentius attentabit affligere, quanto eum à spiritali remedio senserit longius abdicatum. Hæc Cassianus.

Et iterum de eisdem ibidem dicit: Duo hîc credere immobiliter oportet. Primo, quod sine Dei permisso nullus ab hîs spiritibus omninò tentetur. Secundo, quod omnia, quæ nobis à Deo inferuntur siue tristitia ad præsens, siue læta videantur, velut à piissimo patre, elementissimòque Medico pro nostris vilitatibus irrogentur. Et idcirco eos velut Pædagogos traditos humilitatis vt decedentes ab hoc mûdo, vel purgationes ad vitam aliam transferantur, vel penali rigore plectantur, qui secundum Apostolum traditi sunt in præsentem Satanæ, in interitum carnis, vt spiritus saluus fiat in die Domini nostri Iesu Christi.

Sed hîc oritur dubitatio: cū Apostolus dicat: probet seipsum homo, & sic de pane illo edat, quomodo possunt obsessi, non habentes vsum rationis, cōmunicare? Responder S. Th. de hoc in 3. par. q. 80. sic distinguendum de hominibus amentibus. Aliqui inquit, dicuntur, nō habere vsum rationis dupliciter. Vno modo quia habent debilem vsum rationis, sicut dicitur non videns, qui malè videt. Et quia tales possunt aliquam deuotionem concipere huius sacramenti, non est eis hoc sacramentum denegandum.

Alio modo dicuntur aliqui non habere vsum rationis, quia sic à natiuitate permanserunt, & sic talibus non est hoc sacramentum adhibendum, quia in eis nullo modo præcessit huius sacramenti deuotio.

Aut non semper caruerunt vsu rationis, & tūc si prius quando erant sane mentis compotes, apparuit in eis huius sacramenti deuotio, debet eis in articulo mortis hoc sacramentum exhiberi, nisi fortè timeatur periculum vomitus,

vel et

vel expunctionis.

Vade legitur ex Concilio Carthaginensi, & habetur 26. q. 6. Is qui in infirmitate pœnitentiam petit, si casu, dum ad eum inuitatus sacerdos venit, oppressus infirmitate obmutuit, vel in phrenesim conuersus fuerit, dent testimonium qui eum aperint. Et si continuò creditur moriturus, recõstretur per manus impositionē & infundatur ori eius Eucharistia De baptizatis qui corpore aliter ab immundis spiritibus vexantur, est eadē ratio & de aliis amentibus. Iuxta Th. Ad lit tamen in 4. distin. 9. quod Demoniaci non sūt deneganda cōmuniõ, nisi certū sit, pro aliquo crimine à Diabolo torqueri. Cui sic Petrus de Palude addit: In hoc casu pro excommunicandis sunt habendi, qui traditi sunt Satanæ.

Ex quibus liquet, quod si aliqui sunt possessi à Demone etiam propter sua crimina, habentes tamen lucida intervalla, & rationis vsum, postea conuertuntur de peccatis suis, vel debite cõfiteuntur tale: cum sint absoluti eorum non nullatenus sūt à cōmuniõne diuinissimi sacramenti Eucharistie sequendū.

De sanctorum applicatione, vel deuota oratione, quomodo per hæc obsessi etiam potenter liberentur, legenda sanctorum referre sunt. Merita enim sanctorum, martyrum, confessorum, virginum, exigant, vt hi spiritus nequam, sanctorum in patria existentium, oratione & intercessione vincant, quos sancti in via vicerunt.

Similiter victorum deique orationes liberationem obsessorum obtinere sapè leguntur. Vnde ad hoc narratur Cassia, vt supra. Si, inquit, haberemus hanc intentionem, in dō fidem, quam superius comprehendimus, & vt omnia per dominum fieri pro vtilitate animarum & dispensari vniuersis, nō solum nequaquam despicimus eos sed etiam pro eis, tanquam pro membris nostris incessanter orabimus, et que totis visceribus ac pleno compatiemur affectu.

De vltimo modo absoluendi aliquē ab excommunicatione, scilicet quod vix iste cōmuniõ est, nec forte scitis, nisi habenti auctoritatē & specialē reuelatōē, vel probabilitatē, quod possessus quis sit propter excommunicationē hæreticæ, sicut Apollolus ad Corinth. 5. excommunicatū à se & à plebe Corinthum fornicatorem tradidit Satanæ in interitum carnis, vt spiritus saluus heret in die Domini nostri

T

Diaboli sunt
pædagogus huius
mortalitatis.

Quibus obsessis
sacramentum non sit
dandum.

Sanctorum
merita abigit
Demones.

De excommuni-
catione.

Iesū Christi, id est, ut gl. dicit, usque ad illuminationem gratiæ contritionis, vel ad iudicium.

Ex pseudo-doctores, qui fidem perdidierant, videlicet Himeaxum & Alexandrum tradidit Satanae, ut discerent non blasphemare, 1. Tim. 1. Tantæ enim potestatis erat Apostolus, dicit gl. (of) tantamque gratiam habebat, ut recedentes à fide solo verbo traderet Diabolo.

Vnde S. Thom. in 4. dist. 18. ubi magister tres effectus excommunicationis trahit eosdem sic declarat idē Doctor. Ex hoc ipso, inquit, quod aliquis iussu Ecclesiæ priuatur, triplex in eum modum incurrit, per tria quæ quis ex suffragiis consequitur. Valer enim ad augmentum gratiæ, eis qui habent, vel ad merendum ei, qui non habet. Et quātū ad hoc, magister dicit, quod gratia subtrahitur per excommunicationē, valet etiā ad custodiā virtutis. Et quātū ad hoc, dicit quod protectio subtrahitur, non quod omnino à Dei providētia excludatur, sed ab illa quæ filios ecclesiæ speciali modo custodit. Valer etiā ad defendendū ab hoste, quantum ad hoc sicut, quod Diabolo maiori potestas sciendū in ipsam datur, & corporaliter & spiritualiter.

Vnde in primitiua Ecclesia, quando oportebat per signa homines ad fidem inuitare, sicut Spiritus sanctus visibili signo manifestatur ita excommunicatus corporali vexationi à Diabolo innotescebat. Nec est inconueniēs, si ille qui non est desperatus, hosti datur, quia nō datur ei quasi damnatus, sed quasi corrigendus: cum in potestate Ecclesiæ sit, ex eius manu ipsum eripere eum voluerit. Hæc Tho. ubi tamen Exorcista ad cautelam obsessum absoluat, non videtur inconueniens.

Sed subdit Nider, quod caendum est valdē Exorcista, ne de suis visionibus facilius præsumat, aut iocum & ludam serio Deo operi intermiscat, aut superstitiosū vel suspectū aliquid de maleficio adiciat. Alioquin pœnam vitæ daret, ut declaratur per exempla.

Nam de primo refert B. Greg. 1. dialogo, de quodam, qui contra conscientiam suam à marito petere obtinere debuit reddidit, in vigiliis dedicationis Ecclesiæ S. Sabithiant & quædam confectū Ecclesiæ processioni se iunxit, vultu tristis, & publice furebat. Quis viro sacerdos eius tum faciente de altaribus adonē tulit, cum se operiret, sed & hæc sacerdotem

sacerdotem repente Diabolus simul inuauit. Et quia vltra vires voluit quicquam præsumere, compulsus est in sua vexatione cognoscere quis esset. Hæc Greg.

De secundo, ut nullus de officio exorcistatus sanctū ordinem concernens iocum faciat. Refert Nider se vidisse in conuentu Colonienfi fratrem verbis satis iocosum, sed in gratia expellendi Demones somnium. Sic cum in terminis conuentus Colonienfis Dæmonem in obsessio corpore atteret, iam Dæmon petiuit à fratre locum recedendi: quo gausis frater ait in ioco, lo cloacam meam vadas. Erit igitur Dæmon noctē, cum frater ventrem purgare vellet, Dæmon eum tam diu torse prope cloacam, ut vitam cum difficultate saluaret.

Sed & hoc præcipue cauendum, ut obsessi etiam per maleficas, ad præsidia maleficarum non ducantur. Vnde & de prærata femina Grego infert. Cum inquit propinqui eam carnis liter amantes, atque amando persequentes ad obtinendū salutis remedium maleficis tradidissent, & per eas ad flauium ducta & in aquam mersa noctis incantationibus agitata fuit, tandem vauis Dæmon expulsi debuit legio iuuentrauit & eorum distinctis vocibus iam clamare cepit, unde consanguinei tantum confrentes, & de hoc dolentes eā presentarunt sancto Episcopo Fortunato, qui diuinitis orationibus & ieiuniis, eam ex integro sanauit.

Sed quia dictum est, debere Exorcistis cauere, ne superstitiosam vel suspectam aliquam de malis, si adhibent, dubitare Exorcista possit, in certis herbis & portis, nō benedictas adhibere possit. R. Spondo. Si bene sit sine herba, tantū melius, si verò non, ut herba quæ si quæ alias non inuenitur fuga Dæmonis, vel etiam natas hōdano, si quis adhibeat, nō erit superstitiosum, si nō credat, quod non directē de sua natura Dæmones eorum sunt, quia tunc tenderet in errorem, quod si nō in solo alio herbi, aut verbis possent cogi, ut errore delectatione, aut tunc putatis se esse esse per tam ale. & solitas tabum uniuere.

Vnde sanctus Thom. in 4. dist. 18. Non est iniqua credendū aliquibus vitantibus eorum, quod Dæmones liberare & id nō cogit, nisi inuenit, nobis & facti, nō videndū in illis, nisi in quibus, per hoc, sed de cetero, ut. Secunda q. dicitur E. 1. 8. Periculosis se his cum nocet, &

Incubare ex-
cris.

Demoni
non ut ma-
jus amandi.

An exorcista
benedicta
beati petri
suscipiat.

Locus Iobi ex-
plicatus.

cum inferno fecimus pactū. Et illud Iob. 40. An extrahere poteris Leviathan hamo, &c. & si quæntia verba sic fualiter exponit super Iob dicens: Si quis rectè considerat omnia premiffa, videtur pertinere ad præfumptionē Necromati- conum confutandam qui nūctur cum Dæmonibus pactū iniuræ eos tibi injicere, vel qualitercunque constringere.

Oratio ergo, quod homo non potest sua virtute Dia- bolum superare, concludit dicens. Nōne super eum manum tuam, sub iodi, si potes, superatur tamen virtute diuina. Vnde fabulæ, inuento bellū, quo scilicet, ego pugne contra eum, & potest dici, quod ponitur pro futuro, scilicet per iudicium in cruce, ubi capietur Leviathan per hamum, scilicet, per diuinitatem occultatam sub eia humanitatis: testis saluatoreis partem hominem. Vnde etiam postea addicitur, Non est potestas super terram, quæ ei potest comparari. Per hoc inquit, signatur, quod nulla virtus corporalis, potest adæquari potestati Dæmonis, quæ est potestas pote spiritualis. Hæc Thomas.

Maledictis fu-
gatur Dæmō.

Sed quia indirectè a Dæmone obfessus, potest virtute rudioribus, vt Saul per cytharā Dauid, vel herba, vel corporalis rei alterius sibi a naturali proprietate in existenti re- legari: deo applicari possunt. Quod quidem posse fieri a- toritatibus & rationibus deducitur. Nam 26. quæstio. 7. demonium sustinere dicitur, et petras vel herbas habe- re sine incantatione: & sunt Hieronymi verba.

Tobis historia
comprehendit
applicatiōne
herbarum.

Item magister in hinc tractans illud Tobie, Cordis particula sicilicet, de pisce quem cepisti, si super carbones ponas, fumus eius exteret omne genus Dæmoniorum, si- ne a viro, sine a muliere, ita vt vltra non accedat ad eos dicit: Nec super hoc mirari debemus. cum fumus cuius- dam arboris a iustis eandem viam habere videatur; quan- tus etiam spirituale in se contineat sensum, scilicet, de fu- tum spiritualis orationis.

Ad idem Albert. super Lucam 9. & Nicolaus de Lyra 1. Reg. 16. in 6. & Paulus Budegalensis super 1 Reg. 16. hac con- clusionem emittit, quod nō solum concedendum videtur, quod per aliqua sibi sibi præfinit auxiliū a Dæmonibus re- lictis, sed et per sibi in aliqua potestati certamen liberari. Sed hoc non nisi quando non attingat aliqum, & pro- ba per rationem dicitur cum Dom. oues nō possunt ueneri

Quomodo De-
monia uenerunt
corporalia.

corporalem secundum suam voluntatem transmutare, sed debita actiua debitis passiuis coniungendo, vt Nicolaus di- cit. Eadem ratioae per aliquam rem insensibilem potest dis- positio causari in corpore humano, per quā fieri aptum ad suscipiendum actionem Dæmonis. Verbi gratia: Magia est maxime dispositiua ad alienationem mentis, secundum Medicos, & per consequens, ad suscipiendum afflictionem Dæmoniacam: Quæ quidem Dæmonica pestis, ubi geni- tus curatur, penitus afflictio Dæmonis actiua recedente passiuæ in possessis recederet.

Idem posset dici de iecore piscis: Idē de melodia Dauid, ratione cuius licet primo refocillaretur Saul, & lenius ha- beret, tamen totaliter expulsus fuit per illam, vt dicitur: Recedebat ab eo spiritus malignus. Nec consonum est si- re, dicere, quod hoc fiebat ex merito Dauid, seu per oratio- nes eius, quia non est verisimile, quod hoc scriptura tace- ret, cum esset in laude eius notabiliter dictum. Hæc de Paulo præfato, licet non posuerimus supra in quæst. 5. primæ partis: Quod quia præfigurabatur victus crucis per expansionem venarum corporis Christi, sic liberaba- tur Saul. Et plura ibi etiam continentur, quæ præfati sy- culationi seruiunt: possunt: Tantūm concludamus, quod rem sensibilem applicatio in Exorcismis hinc non est superstitiosum. Iam autem non expedit de istis Exorcis- mis aliqua differere.

Dauidis cy-
thara non or-
tione insi-
cillatur Saul.

Quid cythara
Dauidis signi-
ficat.

Remedia per licitos exorcismos Telestia, contra quoslibet
infirmos a maleficis illas. et de modo cor-
tinandi maleficium.

CAPVT VI.

Via, vt in superioribus tactum est, male- fice omne genus infirmitatis corporalis inferre possunt: quare & sub generali re- gula concludere oportet, quod quicquid remedij in verbis, vel operibus, illis in- firmis supra notatis applicari po- test, hoc etiam quibusconque aliis infirmitatibus præce- dentibus non expressis: vt ubi epilepsia aut lepra est, vt inflicta, conuenire potest. Et quia inter remedia verborum exorcismi liciti conputantur, de ipso etiam sapere mentio,

tanquam de quodam generali remedio habita est: tria principaliter de ipso practicanda sunt.

Primo, an non habens exorcizatus ordinem, ut scilicet laicus, vel secularis persona valeat licite Dæmones, aut eius maleficia exorcizare: Vbi tres aliz annexantur, qualiter videlicet sunt liciti: Et de septem conditionibus, quæ requiruntur ad carmina & benedictiones, ut quis valeat secum talia deferre: & tertio qualiter morbus sit exorcizandus, & Dæmon coniurandus, Secundum principale, quod agendum ubi gratia sanitatis per exorcismos non obtineatur. Et tertio, quod ad remedia, non iam verborum, sed operum cum solutionibus certorum argumentorum.

Ad primum est Doctores Thom. in 4. dist. 23. senten. In ordine, inquit, exorcizatus & in aliis minoribus ordinibus omnibus, cum confectur, recipitur potestas ut quis hoc vel illud ex officio facere possit, puta exorcizare: & idem à non habentibus ordinem, licite fieri potest, quamvis illi hoc non habeant ex officio. Sicut in demo non consecrata potest dici Missa, quamvis consecratio Ecclesiæ ad hoc ordinetur, ut in ea Missa dicatur, sed hoc tunc magis pertinet ad gratiam gratis datam: quam ad gratiam sacramenti.

Ex quibus verbis dici potest, quod licet ad liberationem maleficiati, bonum est concurrere exorcismam habens potestatem exorcizandi morbos maleficiales, tamen etiam interdum devotæ personæ absque exorcismis, vel cum ipsis fugare possunt huiusmodi morbos.

Nam fertur de quadâ virgine paupercula, & ideo plurimum devota eius dum amicus in pede maxime per maleficia læsus fuerat, quod iudicio Medicorum parvit, eo etiam quod nullis medicamentis sanari poterat cõtingit ut vi go infirmum visitaret qui & statim ab ea petivit, ut pro benedictionem à quâ applicaret. Annuit illa, & sic erat tantummodo orationem Dominicâ, & Apostolorum. Symbolum cum genuinis vultuæ crucis lignis applicuit. Tunc statim infirmas curare se sentiens, scire voluit in remedio futurorum, quid carminationis virgo applicaret. Quæ respondit. Vos debili fide divinis & applicatis exercitiis Ecclesiæ non inhaerentis, carmina ac remedia prohibita crebro vestris infirmis aplicatis, idcirco ratio in corpore curantibus, quia semper in anima la divinitus ad firmo

Missa in primis
t in aliis dis-
ci potest.

Etiam licitè
est laicis exor-
tizare.

Et in minima
ratione dicitur
in corpore.

ratione: &

rationem & signorum licitorum efficaciam speraretis, facile sape curaremini. Nihil enim tibi applicui, nisi dominicam orationem, & Apostolorum Syn bolum, & iam sanatus es. Gratia huius exempli queritur, an non alia benedictiones & carminationes seu coniurationes per exorcismos habeant efficaciam, cum hic videantur reprobari. Respondetur quod hæc virgo non reproboavit nisi illicita carmina, cum illicitis coniurationibus & exorcismis.

Pro cuius intellectu cõsiderare oportet, unde huiusmodi habuerunt originem, & quomodo ad abusum devenerunt. Nam principium horum fuit sanctissimum: sed sicut omnia Dæmonis instinctu depravantur mediis Dæmonibus & malis hominibus, ita & divina nomina. Apostoli enim & sancti viri secundum illud Marc. vlti. In nomine meo Dæmonia eiciunt: infirmos visitant, & orationes super eos per sacra verba fuderunt, deinde successu temporis sacerdotes devotè similia ritè peregerunt, propter quod devotissimæ orationes & sancti exorcismi reperuntur in antiquis hodie Ecclesiis ad omnia, quæ homines facere aut pati poterant, per devotos viros applicati, olim sine omni superstitione, sicut etiam hodiè literati & sacre Theologiæ Doctores reperuntur, qui infirmos visitantes similia verba agrotis applicant & non solum demoniacis.

Sed heu, superstitiosi homines à se multa vana & illicita ad instar horum inveniunt, quibus hodiè vixit circa infirmos & iumenta: nec clerus amplius ex sua desidia licitis virtutibus, visitando infirmos. Propter quod Guilhelmus dictus Durandus glossator Raymundi dicit, quod talia præfata sacerdos religiosus aut discretus, etiam laicus vir, sine mulier excellentis vitæ probatæ discretionis facere potest, si oratione licita super infirmum non super pomum aut super cingulum aut similia, sed super infirmos. Iuxta illud Evangelistæ: Super agros manus imponent, &c. Nec sint huiusmodi personæ prohibendæ à talibus: nisi forte timeatur, quod ad exemplum illorum indiscreti & superstitiosi alij carminationis sibi usurpent abusum, ruentes in exemplo illorum. Hi ergo superstitionis carminatores reprehenduntur à prædicta virgine, & dixit illos habere debilem fidem, imò malam, qui tales consulerunt.

Vnde abusus
exorcismorum
manavit.

Exorcismi su-
per agros ad-
hibiti.

Etiam mulie-
ribus concedi-
tur exorciza-
re.

Iterum autem gratia huius declarationis queritur, quibus verbis carmina & benedictiones censentur licite vel superstitiosae, & de modo quo debent applicari: & an Daemon sit coniurandus, & morbus exorcizandus.

Ad primum, quod quia hoc dicitur licitum in cultu Christianae religionis, quod i. o. est superstitiosum, & superstitiosum dicitur, ut notatur ex glo. super illo ad Colos. 2. quae sunt rationem habentia in superstitione, quod super modum religionis seruatur, vnde ibi dicitur: superstitio est religio supra modum seruata id est, religio modis vel circumstantiis malis & defectuosis practicata.

Superstitio
quid sit.

Etiā superstitiosum est, quicquid traditione humana nomine religionis usurpat absque superioris auctoritate, ut hymnos iungere ad Missas, defunctorum praefationem interrumpere, Symbolum in Missa cantandum abbreviare aut in organo & non in choro decantare, in Missa respondentem non habere & his similia. Sed ad propositum nostrum modo quando sit aliquod opus ex virtute religionis Christianae, ut ibi quisque vellet infirmos subuenire per aliquam orationem & benedictionem per verba facta de qua materia nunc intendimus, talis habet considerare septem conditiones, quae si repetuntur, talis benedictio censetur licita, etsi fiat per modum adiurationis, per virtutem diuini nominis, per virtutem operum Christi, quae ex sua nativitate, passione, preciosa morte, & inuocantur, per quae etiam Diabolus victus & eiecctus fuit, dicentur illae benedictiones, carmina & exorcismi liciti: & hi qui practicae possunt dici Exorciste, aut Incantatores liciti, iuxta Isid. 8. Erym. incantatores dicuntur, qui artem aliquam verbis peragunt.

Et prima conditio consideranda, ut ex doctrina sancti Thome 2. 2. q. 9. elicatur, ut verba non contineant aliquid, quod pertineat ad inuocationem Daemonum expressam vel tacitam. Quid sit expressa, patet, quid sit tacita, hoc consideratur ex intentione & o. etc. intentione, ut vbi operans non curat siue a Deo siue a Diabolo habeat in suo opere interitum, dummodo hoc operum consequatur opere. Vt vbi opus quod facit, non habet aliquam proprietatem ex natura ad producendum talem effectum. De qua non solum Medici & Astrologi, immo Theologi habent iudicare. Per quem modum Necromantici faciunt imagines, annulos, & lapides artificiales, qui vti

Necromantici
& magi.

que

que nullam habent naturalem inclinationem ad effectus, quos ipsi expectant sepe, vnde & in eorum operibus Diabolus se habet inimice.

Secundo considerandum est, ne benedictiones seu carmina contineant aliqua nomina ignota, quia secundum Cyrillosolum talia metuenda sunt, ne in eis aliquid superstitionis lateat.

Nomina ignota
sunt suspensa
etc.

Tertio, ne materia verborum aliquid falsitatis contineat: quia sic eius effectus non posset expectari a Deo, cum ipse non sit testis falsitatis. Sic quaedam vetula in suis carminibus vtuntur rithmatizando: Beata virgo Iordane transiit, & tunc S. Stephanus ei obuiauit, & eam interrogauit, & multas alias falsitates.

Rithmatica in
cantatione.

Quarto, ne ibi contineantur vana & characteres inferi: pti praeter signum crucis. Vnde Breuia, quae portantur a soldatis reprehenduntur.

Breuia libro
tuum.

Quinto, ne spes habeatur in modo scribendi, legendi, ligandi, aut in quacunque huiusmodi vanitate, quae ad diuinam reuerentiam non pertinent, quia alias omnino iudicabitur superstitiosum.

Sexto, ut in allegatione & prolatione diuinorum verborum, vel scripturae sacrae respectus solum habeatur ad ipsa sacra verba & ad intellectum eorum, & ad Dei reuerentiam, seu ad virtutem diuinam a qua expectatur effectus, vel ad sanctorum reliquias, a quibus praefata expectantur effectus, licet a Deo principaliter.

Septimo, ut committatur effectus qui expectatur, diuinae voluntati: qui scit, utrum sanitas vel tribulatio plus proficiat inuocati vel minus, vel an obstat. Et hanc conditionem ponit Tho. in 1. secundum in materia, de gratia & distin. 75. in 4.

Vnde concludamus, quod si nulla dictarum conditionum opus infecerit, illud erit licitum: probat Thomas supra illud Marci ultimo: Signa eos qui crediderint & post. In nomine meo Demonia eicient, & serpentes tolleat. Ex quo cedit, quod a praedictis seruatis conditionibus, per diuina verba licitum est attere serpentes.

Verbum Dei
non minus
quod corpus
Christi.

Item probat praemissa ulterius. Non minoris sanctitatis sunt verba Dei, quam sanctorum reliquiae dicente Augustino. Non est minus verbum Dei, quam corpus Christi. Sed secum omnes, licet reliquias sanctorum secum reuerenter portate:

ergo qualitercunque nomen Dei invocemus, ritè per orationem Dominicam, per salutationem Angelicam, per eius nativitatem, passionem, quinque vulnera, per septem verba, quæ protulit in cruce, per titulum triumphale, per tres clavos, & aliorum armorum militiæ Christi, cõtra Diabolũ & eius opera, omnino erunt licita, & spes potest haberi in eis committendo effectum divinæ voluntati.

Serpentes licite con-
suetudine
arcu.

Et hoc quod dictum est de coarctatione serpentum, idem intellige de aliis animalibus, quãdo solus respectus habetur ad sacra verba & ad ipsam virtutem. De ipsis tamen cautè est agendum incantationibus: quia, ut dicit Doctor, tales incantatores sæpè habent illicitas observantias, & per Dæmones sottiuntur effectum, præcipuè in serpentibus. Qui serpens fuit primum Dæmonis instrumentum ad hominem decipiendum.

Incantator serpentum inter-
mittit à ser-
pente.

Nam in civitate Saltzburgenfi quidam incantator erat, hic quadam die ad spectaculum aliorum, cui duos serpentes ad quendam foueam incantare voluit, & interimere, ex fratio, ut fertur. unius miliaris. Congregatis ergo undique serpentibus, dum ipse supra foueam staret, novissimè quidam ingens & horribilis serpens, se foueam intrare difficultabat, & sæpè quasi ipsum abscedere permitteret, & liber serpere quovellet, motibus innubat. Sed cum ille ab incantatione eius desistere volebat, aliis omnibus in fouea interemptis, quia statim ibi moriebantur, & necesse erat, ut & ille horribilis intraret. stans serpens ex opposito incantatoris, supra foueam saltum fecit & in ipsum incantatorem intuit, & ventre eius ut cingulum stringens, ipsum incantatorem secum in foueam traxit, & interim. Quæ ex re suspenditur, non nisi pro stultitie, ad fugandum videlicet ab hominum inhabitationibus, talia sunt virtute divina practicanda, & cum Dei timore & reverentia.

Quod ad
serpentes
sunt
magici
magici.

Quò ad secundum, videlicet, que modo sunt huiusmodi exorcismi vel carminis de ferenda, & ad collum suspendenda vel in vestimentis infundenda videtur, quòd talia sint illicita. Nam August. de doctrina Christiana. Ad superstitiosum pertinent nulle magicarum artium, & ligatura, & remedia, qua Medicorum quoque disciplina condempnat, siue in præcationibus, siue in exorcismis, quas charactres vocant, siue in quibusdã rebus suspendendis atque insperandis.

Item

Item Chrysostenus super Mattheum. Quidam aliam partem Evangelij scriptam circa collum portant, sed non ne quotidiè Evangelium in Ecclesia legitur & auditur, ab omnibus: cui etiam in auribus Evangelia posita nihil profuit, quoniam etiam posita circa collum impensa servare: Deinde ubi est virtus Evangelij, in figuris literarum, an in intellectu sensuum? Si in figuris, bene circa collum suspendis si in intellectu, ergo melius in corde posita profuit, quàm circa collum suspensa.

Sed hic est responsio Doctorum, præcipuè sancti Thomæ, ubi supra artic. 4. ubi quaerit: An sufficere Divina verba ad collum sit illicitum: quòd in omnibus incantationibus vel scripturis suspensis, duo cauenda videntur.

Primo quidem, quid sit quod scribitur, verum sit ad invocationes Dæmonum pertinens, manifestè tunc non solum superstitiosum in d. illicitum, & apostasia à fide iudicatur, ut si præsertim sit hæc.

Similiter etiam cauendum ne contineat ignota nemina, & accipe conditiones si præpositas: & tunc sicut licitum est homini odi super infimos ore proferre, ita licitum est illa seculi deferre. Præfati autem Lectores respectum habent, & emanant: cum quis ad figuras & literas scriptas maiorem habeat aduentum & respectum, quàm ad intellectum verborum.

Et si dicatur, quod laicus non intelligens verba, non potest habere respectum ad intellectum eorum: Respondetur, habeat respectum ad virtutem divinam, & illam committat divinæ voluntati, ut faciat quicquid placitum fuerit sue pietati.

Quò ad tertium: an frons Dæmon sit coniuendus & modis exorcizandus, vel è conuicio, aut vnum sine altero. Responso, hæc plura sunt aduertenda. Primum, an Dæmon semper sit præsens, quando maleficius affigatur. Secundò, cuiusmodi res possit exorcizari aut adiuvati. Tertio, de modo exorcizandi.

Ad primum, cum in iure non asseritur, Dæmon ubi est, An Dæmon ubi operatur: ut etiam quòd maleficiate semper præsentis sit, semper præsentis etiam affigatur. Item in legenda beati Bartholomæi tunc semper sit, cum in eum facit Dæmon, quando cessat à latione.

Responsio quod Dæmon præsentis sit maleficiato & affigatur, hoc potest intelligi dupliciter, vel quòd ad hunc, vel quòd ad

ad

Quomodo Diabolus mor- taliter peccat in habitet. ad ſuum effectum. Primo modo, præſens eſt in principio dum maleficium iutromittit. Secundo modo, per ſe non dicitur præſens in ſuo effectū: Sicut etiam cum Doctores quærent, an Diabolus cum qualibet culpa mortali hominem ſubſtantialiter inhabitet: dicunt quòd non per ſe, ſed per ſuum effectum: ſicut dominus inhabitare dicitur ſerū, quantum ad ſuum dominium; aliud tamen de obſeſſis.

Quòd ad ſecundū cuiusmodi res poſſint exorcizari, notandum eſt ſuper Doctotis Thomæ in 4. diſtin. 6. ſententiam, ubi dicit, quòd quia propter peccatum hominis Diabolus accipit poteſtatem in hominem, & in omnia, quæ in uſum hominis veniūt in ipſius nocementum. Et cum etiā nulla conuenientia eſt Chriſti ad Belial, deò quodocumq; aliquid ſanctificandū eſt ad cultum diuinum, prius exorcizatur, vt liberatū à poteſtate Diaboli, qua illud in nocementum hominis aſſumere poterat, Deo cōſecretur. Et hoc patet in benedictione aquæ & cōſecratione templi & in omnibus huiusmodi. Vnde etiā prima ſatisfactio qua homo Deo cōſecratur ſit in baptiſmo, oportet quòd etiā homo prius exorcizetur, quàm baptizetur, multò fortiori ratione quā aliæ res. Quia in ipſo homine eſt cauſa, quare Diabolus poteſtatem accepit in alia, quæ ſunt propter hominem, ſcilicet peccatum originale, vel actuale. Et hæc ſignificant ea, quæ in exorcizatio dicuntur: vt cum dicitur: Recede ab ea ſatana, & huiusmodi, & ſimiliter ea quæ ibi ſunt.

Ad propoſitū ergo, cum quæritur, an morbus ſit exorcizandus, & Demon adiurandus, & quid illorum primò. Reſpondetur, morbus non exorcizatur, ſed ipſe homo morbus & maleficiatus. Sicut in puero nō exorcizatur infectio formidis, ſed puer infectus. Ite ſicut prius puer exorcizatur & poſt Diabolus adiuratur vt recedat, ita maleficiatus prius exorcizatur, & poſt Diabolo & eius facturæ imperat vt recedat. Item ſicut ſol & aqua exorcizantur, ita maleficiata omnia quæ in ipſius uſum cōuertiri poſſunt, vt cibarioria & potagia exorcizare & benedicere plurimum expedit. Item licet ritus exorcifmi teneat in baptizandis vt ſit exuffatio verſus occidentalem partem & abrenunciatio ſecundò manū ad cœlum erectio, cum ſacra fidei confeſſione Chriſtiane religionis: & tertio oratio, benedictio, & manus impoſitio & quartò denuratio, & oleo ſancto vinctio,

& poſt baptiſmum communio, & candidioris veſtis induitio. Tamen non eſt neceſſe, vt hæc circa maleficiatum exorcizandum ſiant, ſed quòd primò purè & debitè ſit confeſſus, candelam accenſam, ſi poteſt, teneat, & ſacram communionem recipiat, & loco veſtis candidæ, candelam benedictam in longitudine corporis Chriſti, aut ligni crucis, nudo corpore circumligatus maneat. Dici ergo poteſt.

Exorcizo te Petrum, aut Barbaram infirmum, ſed ſacro ſancto baptiſmate renatam, per Deum virtutem, per Deum ſanctum, per Deum qui te ſuo preſoſo ſanguine redemit, vt ſias homo exorcizatus, vt effugiat atq; diſcedat à te omnis phantaſia & nequitia Diabolica fraudis, omniſq; ſpiritus in nūdus, adiuratus per eum qui venturus eſt iudicare viuos & mortuos: & ſeculum per ignem, Amen. Oremus, Deus miſericordiæ, Deus clemens, qui ſecundū multitudinē miſerationū tuarum, quos diligis, corripis, & quos recipis p̄ ad emendationē cœteris, te inuocamus Domine, vt famulo, qui in corpore paſtor membrorum debilitacō, gratiam tuā conſerre digueris, vt quicquid terrena fragilitate corruptū, quicquid diabolica fraude violatū eſt, unitati corporis Ecceſiæ mēbrum redemptionis aſſe. Miſere Domine gemituum, miſere lacrymarum eius, & nō habentis fiducia niſi in miſericordia tua ad tuæ ſacramentum reconciliationis admittē, per Chriſtum dominum noſtrum, Amen. Ergo maledicte Diabole, recogaſce ſententiā tuam, & da honorē Deo vero & viuo, da honorē Domino Ieſu Chriſto, vt recedas ab hoc famulo cum tua factura, quem Dominus noſter Ieſus Chriſtus ſuo preſoſo ſanguine redemit. Deum ſecundò & tertio iterū exorcizet: vt ſuprà cum orationibus. Oremus.

Deus qui facturæ tuæ ſemper pio dominantis affectu inclina autem tuam ſupplicationibus noſtris, & famulam tuam ex aduerſa valetudine corporis laborantem, placatus reſpice & viſita, & laboratiuo, & cœleſtis gratiæ præſta ei medicinam per Chriſtum Dominum noſtrum, Amen. Ergo maledicte Diabole, &c vt ſuprà.

Pro tertio exorcifmo oratio. Deus infirmitatis humane ſingulari præſidio auxiliij tui ſuper infirmum noſtrum offenſe victorem, vt ope miſericordiæ tuæ adutus, vel adiutus Ecceſiæ tuæ ſanctæ incoluntis repræſentati mereatur,

Maleficiatus ad candelam benedictam, in longitudine corporis Chriſti ſi alligandus.

Modus forma exorcizandi maleficiatos.

Modus forma exorcizandi maleficiatos.

Cur homo in baptiſmo exorcizandus.

Morbi non exorcizantur, ſed morbi.

Cibaria & potagia maleficiatorū exorcizanda.

per Christum Dominum nostrum. Amen.

Et semper aspergat eum aqua benedicta. Et nota quod hic prescribitur, non quod omnino ita fieri debeat, aut quod alij exorcismi non sint maioris efficaciz, sed ut modus exorcizandi & adiurandi habeatur. In antiquis enim historicis & Ecclesiarum libris interdum deuotiores & efficaciores exorcismi reperiuntur, sed quia in omnib. Dei reuerentia est preponenda, agat secundum hoc vnusquisque quantum expediens fuerit.

Conclusiue ex premissis concludendo propter simplicitate, sit modus iste exorcizandi maleficiatum, vt primo pura faciat confessionem. Iuxta ca. alle. scilicet, si per fortiaris Demum fiat diligens inquisicio per singulos angulos. & in lectis sternis, culcitrīs, & sub limine ostij si fortassis instrumenta maleficii caute possent inueniri. Iumēta etiam statim sunt ad ignem proicienda. Expediret etiam, vt cuncta renouaretur in lectisterijs & indumentis, habitationem etiā & domū mutaret. In casu verò quo nihil inuentum fuerit, tunc exorcizandus, si potest, Ecclesiam intrabit manē, & quantum dies sanctiores, vt festa beate Virginis, aut vigilia existunt tanto melius sacerdos etiam confessus, & in bono statu, amplius proficiet. Teneat itaq; exorcizandus candelam in manu benedictam, melius quo poterit sedendo, aut genua flectendo: & qui adsunt deuotas orationes pro eius liberatione fundant: & incipiat Litaniam incantando. Adiutorium nostrum in nomine Domini: & habeat respondentem & aspergat ipsam aqua benedicta & stola circumdabit collum, & subinfert Psalmum Deus in adiutorium. & prosequatur Litaniam, vt motus est super infirmos, dicendo ad inuocationem Sanctorum. ora pro eo, vel orate, & propitius esto, Libera eum Domine, singula prosequendo, vsq; ad finem. Vbi orationes sunt dicende, tunc loco orationum incipit Exorcismum, & continuabit modo prescripto, v. l. alio meliori vt sibi videbitur: possit etiam huiusmodi exorcismi continuari ad minus in septimana, vt sic multiplicatis intercessionibus gratia obtineatur sanitatis.

Verum post omnia communicandus est Eucharistia sacramento: licet quidam ante exorcismum hoc faciendum putant: & in confessione attendat confessio si aliquo vinculo exorcismationis esset inuodatus, vel si vana temerem

no latus absolutionem à suo Iudice non recepisset, tunc enim licet ad cautelam eam absoluat, tamen reddita sospitate à suo Iudice, qui eum ligauerat, quarat.

Attendendum, quod vbi exorcista non habet ordinem Exorcizatus, tunc procedere potest per orationes, & si legere nouit scripturas, legat Euangelia quatuor prima Euangelistarum: item Euangelium: Missus est Angelus: & passionem Domini, quæ omnia magnam habent virtutem ad expulsionem operū Diaboli. Item Euangelium S. Ioan. In principio erat Verbum: scribatur, & ad collum infirmi suspendatur, & sic gratia sanitatis à Deo expectetur.

*Euangelium
Ioannis suspen-
sum collo.*

Verum si quis quaereret differentiam aquæ benedictæ asperisionem, & exorcismum, cum vtrumque effectu contra Demonis molestiam ordinatur. Respondit S. Tho. vt supra dist. 6. Diabolus impugnat nos ab exteriori & interiori. Aqua ergo benedicta ordinatur contra impugnationem Diaboli, quæ est ab exteriori, sed exorcismus contra impugnationem Diaboli, quæ est ab interiori. Vnde illi cetera quos datur, dicatur engergenti, ab eo, quod est intra, & ergo, labor, quasi intus laborantes. In maleficiato ergo exorcizatio vtrūque adhibetur, cum vtrūque molestentur.

*Vis aqua be-
nedicta,*

Verū quod ad secundū principale, quid agendū vbi gratia sanitatis per exorcismos nō obtineatur? Responso. Licet sex ex causis hoc fieri possit, est tamē vna septimana super quā iudiciū nostrū suspenditur. Nā quod aliquis nō liberatur, aut hoc est propter paruitatē fidei circumstantiū, aut ipsam agrotū offerentium aut propter peccata maleficium sustinentium, aut propter cōmoda remedia adhibere negligentium, aut propter exorcistæ aliquo in fide vitium aut propter reuerentiam virtutum in alio existentium propter purgationem, vel meritum maleficium patientium.

*Causa cur o-
xorcismis non
semper obti-
neatur sani-
tas.*

De primis quatuor docet Evangelica virtus, Matt. 17. & Marc. 9. In patris vnici filij sui Iunatici, & discipulorum Christi presentia. Primum enim asserens, quod curba fide careret: vnde pater eum iachrymis orauit: Credo Domine, a liua incredulitatem meam. Et ad turbam Iesus ait: O generatio incredula & peruersa quousque ero vobiscum? De secundo, videlicet de sustinente Demonem Iesus increpabat eum, scilicet, filium: quia B. Hieron. ibi dicit quod propter peccata sua à Demonibus fuerat oppressus.

Columna fidei
inter Aosto-
los qui fue-
runt.

Damones ex-
pellendi, non
interrogandi.

De tertio, de neglectu debitorum remediorum pater, quia non fuerunt praeteritis boni & perfecti viri. Unde Chryl. sto. ibi dicit: Columnae fidei, videlicet, Petrus, Iacobus, & Ioannes non aderant, sicut in transfiguratione Christi praesentes erant, nec oratio & ieiunium aderant, sine quibus Christus ait, hoc genus Daemoniorum non eicitur. Unde Origenes ibi dicit: Si aliquando oportuerit circa orationem aliquid parentium remanere, non amitteremur nec, interrogemus, neque loquamur quasi audiente spiritu immundo, sed abigamus, ieiunium & orationibus nostros spiritus malignos. Et glo. dicit: Hoc genus Daemonij, id est, ista carnalium voluptatum mutabilitas, ad quae scilicet spiritus ille inclinabat, non vincitur, nisi spiritus oratione confirmetur, & caro per ieiunium maceretur.

De quarto Exorcistae vitio, praesertim scilicet in fide, patet ibidem de Christi discipulis praesentibus: Unde postea secerit discipulis quaerentes causam suae impotentiae: Respondit propter incredulitatem vestram. Amen dico vobis, si habueritis fidem sicut granum sinapis, diceris, moti huic: tolle te, &c. Vbi Hilarius Crediderunt quidem Apostoli, sed nondum erat perfecti in fide; nam Domino in monte morante cum aliis turbis, & illis cum turba residentibus, quidam tepor eorum fidem relaxauerat.

De quinto patet in vita patrum, vbi legimus aliquando obiectis non liberatos per S. Antonium, sed per discipulum eius Paulum fuisse liberatos. De sexto patuit supra, quia non semper cum quis liberatur a culpa, liberatur a peccatis, sed remanet interdum poena in vindictam & satisfactionem praecedentis delicti.

Et adhuc illud remedium de quo fertur, quod plures fuerint liberati, videlicet, quod maleficiati de nouo fuerint baptizati licet sub conditione, super quo, vt praemisi, nil determinare debemus. Verissimum tamen exiit, quod cum debite quis ante baptismum non fuit exorcizatus, vtrique diuina permissione Diabolus semper maiorem recipit in tale potestatem. Patet ex praemissis, nec ambiguum est, quin plures negligunt suae a sacerdotibus non bene dispositis, vbi iam quartum impedimentum praenotatum tangitur, videlicet Exorcistae vitium, committatur suae a verbis, quae tempore necessitatis debitum modum baptizandi non seruant.

Nec tamen

Nec tamen asserere volo, quin sacramenta a malis conferti non possint, & quod imò, quantumcumque malus baptizat & conficit, dummodo debite sub debita forma, verborumque materia in intentione baptizat ordinatus & conficere intendat. Sic a simili in exorcizando rite procedat, & non suffusus aut violens. Unde & sine actuali vel habituali intentione, & vtriusque non respirando, & verba necessaria omittendo huiusmodi sacris officiis se immisceat. Reuera, sicut ad conficiendum quatuor essentialia deseruiunt, scilicet, materia, forma, intentio, ordo, modis tamen praeteritis, & vbi vnum defuerit, nec conficere poterit, ita circa exorcismos suo modo asserere oportet.

Nec obiectio valet, quod sine exorcismis in primitiua Ecclesia baptizabantur, aut etiam quod nunc characterem baptismalem sine Exorcismo valeat baptizatus recipere, quia sic Gregorius in vanum Exorcismos instituisse, & Ecclesia in suis caeremoniis potius erraret. Quare ne ausus sum omnino reprehendere, qui maleficiatos sub conditione vellent rebaptizare, & neglecta fortassis recuperare.

Fertur etiam de illis, qui de nocturno tempore in fontibus per alta aedificia sine praesensione solent incedere, quod vtrique opus esse maligni spiritus, tales sic deferentes, plures asserant, hi cum rebaptizantur, melius habere nosseantur. Et mira in quod vbi nominibus propriis vocantur, subito ad terram colliduntur, ac si fortassis illud nomen non debite in baptismo fuerit impositum.

Expedi lectorem esse attentum super sex illa impedimenta; scilicet enim super energumenos aut possessos, & non super maleficiatos sonat, tamen quia aequa virtus vtrique requiritur, diuina imò dici potest, quod maioris sit difficultatis maleficiatum curare, quam Energumenum aut possessum, imò illa impedimenta si ibi possint habere locum, & a fortiori super maleficiatos: quod tali ratione probatur.

Nam vt supra patet cap. 10. aliqui possidentur interdum pro nullo proprio delicto, sed pro leui alieno, & variis alijs de causis. Vnde maleficio autem quando ad alti maleficiatur vt plurimum eis corrigi, quia in auiam necatione grauis, sine a Demone ab intus possidentur. Unde duplex labor circa maleficiatos, vbi simplex circa possessos ab extra requiritur: De hac grauisima possessione Cassia. colla. abbat.

Sacramenta
etiam ab ine-
ptis, adhiberi
possunt.

In primitiua
Ecclesia sine
exorcismo
baptizatus per
agitur.

Incedentes
& scandentes
nocturno in fontibus
quomodo
curantur.

Sereni dicere. Illi sunt verè miseri ac miserabiles iudicandi, qui cū se vniuersis criminibus flagitiisque cōtaminant, non solum nullū in eis verisimiliter signum Diabolice suppletionis ostenditur, sed nec aliqua quidem operibus eorum condigna tentatio, nec vllum flagellū correptionis inferretur. Non enim merentur eelerem temporis istius, expeditamque medicinam, quorum durities & impcēnens cor, pccnam vitæ presentis excedens, thesaurizant sibi ipsi iram & indignationem, in die iræ & reuelationis iusti iudicij, in quo vermis eorum non extinguetur.

Et iterum idem Cassianus, comparando corporalem passionem ad animum p̄r peccatum, paulò ante dicit: Multò grauius, inquit, constat illos, vehementiusque vexari, qui cū corporaliter ab ipsis affigi minimè videantur, animo tamen periculosius possidentur, eorum scilicet vitis & voluptatibus inuoluti. Secundum Apostoli namque sententiam, à quo quis superatur, eius seruus efficitur: Nisi quòd in hoc isti desperatius agrotant, & cū sint eorum mancipia, nec impugnari se ab illis, nec dominatū eorum ferre cognoscunt. Ex quibus elicitur quòd à fortiori, maleficiati in corpore non tamen possessi Dæmone ab extra, sed ab intra quoad animæ necationem, grauius propter plura impedimenta sanantur.

Quò ad tertium principale, scilicet quò ad remedia notandum, quòd quia opera illa sunt duplicia: Licita omninò & non suspecta, aut suspecta & non omninò licita: Et de primis supra tactum est immediatè c. 5. circa finem. vbi dubitatio ponitur super herbas, aut petras vt maleficia repellant, quomodo hoc licitum sit.

De secundis verò remediis, quæ videntur esse suspecta, non tamen omninò licita, nunc tractandum, & aduertere oportet ea quæ in secundo principali huius secundæ partis operis tacta sunt de quatuor remediis, quorum tria censentur illicita, quartum autem nō omninò licitum, sed vanum, de quo & Canonistæ loquuntur, quòd licitū est vana vanis contundere. Sed quia nos Inquisitores huius opinionis sumus cū sanctis Doctoribus, quòd in casu, quo remedia per sacra verba & exorcismos licitos non sufficiunt, & hoc propter impedimenta superius tacta, in numero sex aut septē, & tunc tales maleficiati hortandi sunt ad patiētiā

aqua

æquanimiter, ad tollerandum mala presentis vitæ in suorū criminum purgationem, & non vltius querere quocunque modo superstitiosa, & vana remedia. Ideò si quis præmissis licitis exorcismis non contentus, ad huiusmodi vana ad minus remedia, de quibus supra tactum est, se transferre voluerit, sciat hoc non nostra volūrate, aut admissione fieri, sed quòd polita & conulecta fuerūt ibidem talia, remedia, factū fuit, vt tantorum Doctorū, vt Scoti & Hostiensis, &c. ex parte vna, & aliorum Theologorum ex parte altera, dicta quocūq; modo cōcordatētur. Fatemur ergo cum sancto Augustino in quodā sermone contra Sortilegos, & diuinatores, & intitulatur sermo de Auguriis, vbi dicit: Fratres nostris, me frequentius supplicasse, vt consuetudines Paganorum & maleficorum minimè seruate deberetis, sed hoc proficit apud aliquos parum. Et quia, si vobis non dixerō, pro me & pro vobis redditurus sum in die Iudicij rationem, & vobiscum mihi necesse erit æterna supplicia sustinere. Ergo apud Deum me absoluo, dum iterum atque iterum admoceo & contestor, vt nullus ex vobis Diuinos aut sortilegos requirat, nec eos de qualibet re, aut causa, aut infirmitate interroget, quia quicunq; fecerit hoc malum, statim peribit in eo Baptismi sacramentum, & continuò sacrilegus & paganus efficietur, & nisi pccæitencia subuenierit, statim in æternum peribit.

Et postea subdit: Nullos dies exeundi & redeundi obseruate: fecit enim Deus omnia bona valde, & qui vnum diem, etiam alterum statuit: sed quoties necessitas vrget faciendi aliquid aut exeundi, signate vos in nomine Christi, & Symbolum vel Orationem Dominicam fideliter dicentes, secuti in Dei adiutorio agatis.

His autē quidā superstitiosi, & filij nimirum huius seculi, non contenti, errores erroribus accumulate volentes, vltima intellectum & intentionem Scoti, & Canonistarum, his argumentis se defendere conantur. Quia enim res naturales habent quasdā virtutes occultas, quarum ratio ab homine assignari non potest, sicut & magnes trahit ferrum: & multa alia quæ Augustinus 21. de ciuitate Dei enumerat: idè inquirere de huiusmodi rebus pro sanitate acquirenda, vbi exorcismi & naturales medicine deficiunt, non erit illicitū, licet videatur vanū. Hoc autē fieret, vbi quis per ima-

Notanda ad-
monitiones S.
Augustini cō-
tra consultes
magos.

De natura-
lib. magicè
tractatum.

A quo quis
superatur, eius
seruus efficitur.

Licet vana
vanis contun-
dere.

De impressio- gines non necromanticas, sed astrologicas, vel per anulos
 ne celesti in & huiusmodi sanitatē in se vel in alio procurare vellet. Itē
 corpora artificia- arguit, sicut corpora naturalia subduntur corporibus cele-
 stibus, ita etiam corpora artificialia, puta imagines, for-
 tiuntur quasdam virtutes occultas, species consequentes
 ex impressione corporum celestium: ergo etiam corpora
 artificialia, puta imagines, fortiuntur aliquam virtutem oc-
 cultam à corporibus celestibus ad aliquos effectus cau-
 sandos: ergo uti eis & aliis huiusmodi non est illicitum.

Præterea Demones possunt multipliciter corpora trans-
 formare, ut August. 3. de Trinit. dicit, & patet in maleficiis:
 ergo licet uti etiam eorum virtute, ad tollendū illa. Sed re-
 vera in oppositum sunt dicta omnium sanctorum Docto-
 rum, ut satis & sparsim hinc inde patuit.

Vnde ad primum dicitur, quod si res naturales simplici-
 ter adhibentur ad aliquos effectus producendos, ad quos
 putantur habere naturalem virtutē, non est illicitum. Si ve-
 rō adiungantur vel characteres aliqui, vel aliqua quæcūque
 ignota, & vanæ observationes quæ manifestum est natura-
 lem non habere sive per hoc efficaciam, erit superstitiosum &
 illicitum. Vnde S. Tho. in 2. q. 96. art. 2. in hac quaestione
 tractans hanc materiam dicit, quod in his, qui fiunt ad aliquos
 effectus corporales inducendos, ut per sanitatē, vel aliquid
 huiusmodi, considerandum est, verum videantur naturaliter
 posse tales effectus causare: & quia licet causas naturales
 adhibere ad suos effectus, idē non est illicitum. Si autem
 videantur non posse naturaliter tales effectus causare, con-
 sequens est quod nō adhibeantur ad hos effectus causandos
 tanquā cause, sed solum quāsi signa: & sic pertinet ad pa-
 cta significationū cum Dæmonibus inita. Vnde Aug. ad
 ei. Dei. Alliciuunt Dæmones per creaturas, quas non ipsi,
 sed Deus condidit, delectabilibus, pro sua diversitate diver-
 sis nō ut animalia cibis, sed ut spiritus, lignis, per varia ge-
 nera lapidū, herbā, hygnorum, animabū, carminū, rituum.

Ad secundū dicit idem Doctor, Virtutes naturales cor-
 porum naturalē, consequentes eorū formas substantiales,
 quas fortiuntur ex impressione corporum celestium, & idē
 ex eorūdem etiam impressione fortiuntur quasdam virtu-
 tes activas. Sed corporum artificialium formæ procedunt
 ex conceptione artificis: ut eū nihil aliud aut opus com-
 pōit,

Adhibito
 charactere
 virtutis natura-
 lis remedia.

Demones pro
 modo allicia-
 uti & assues-
 cō. 13. m.

potest, ordo & figura, ut dicitur 1. Physic. non possunt habere naturalem virtutem ad agendum. Et inde est, quod ex impressione celestium corporum, nullam virtutem fortiuntur, in quantum sunt artificialia, sed solum secundum materiam naturalem. Falsa est ergo quod Porphyrio videbatur, ut August. dicit 10. de ci. Dei. Herbis, lapidibus & animalibus, & sonis certis, quibusdam etiam vocibus & figuracionibus, ac significationibus quibusdam etiam observatis in cœli aëre, atque moribus siderū fabricati in terra ab hominibus potestates idoneas variis effectibus siderum exequendas: quāsi effectus magicarum artium ex virtute celestium corporum proveniret. Sed sicut Augustinus ibi subdit, totū hoc ad Demones pertinet, inductorum animarum sibi subditarum. Vnde etiam imagines, quæ Astronomicas vocant, ex operatione Dæmonū habeat, cuius signum est eis inscribi quosdam characteres, quæ naturaliter nihil operantur. Non enim est figura principium actionis naturalis. Sed in hoc distant Astronomicæ imagines à Necromanticis, quod in Necromanticis fiunt expressæ invocaciones: vnde & ad expressa pacta cū Dæmonibus inita pertinet. Astronomicæ ad tacita pacta, propter figuratū & characterū signa. Ad tertium; non est homini potestas super Dæmones commissa, ut eis licitè uti possit ad quodcūque voluerit: sed est ei contra Dæmones bellum indictum, vnde nullo modo licet homini Dæmonum auxilio uti per pacta tacita vel expressa. Hæc Thomas.

Ad propositum: quia dicit, Nullo modo: nec etiam quibuscūque vanis, quibus videlicet se Dæmon quocūque modo possit iuvare. Si tamen sunt ad eū vanæ, ut & stragilas huiusmodi, pro recuperanda sanitatē illa aggreditur, doceat de præteritis, careat de futuris, ariet ut sibi debitorum dimittatur, & in attentionem non amplius inducatur, inquit Augustinus in fine regule.

Remedia contra grandines & super iumenta maleficiata.

CAPVT VII.

Voluerit deniq; iumenta maleficiata possunt remediari, similiter & rempeltates seris, notanda sunt primo quaedam remedia illicita, quæ à quibusdā

Demones sp-
 dant non sa-
 bruari pote-
 stas in ter-
 ra posse.

Astronomicæ
 imagines ex
 opere Diaboli.

Differentiæ
 inter Necro-
 manticas &
 Astronomicas
 imagines.

Homini nullo
 est potestas
 concessa, ut
 di Dæmonib.

Nam ea sunt aut quibusdam verbis aut factis superstitiosis, ut qui vermes in digitis aut membris per quaedam verba & carmina illicita curant: de quibus carminibus, qualiter cognoscantur ut sint licita vel non, in precedenti capite tractatum est. Alij sunt qui super iumenta maleficiata: non equam benedictam spargunt, sed ori infundunt.

*Curatio ver-
mis in digitis.*

*Aquam be-
nedictam be-
missa, Guilielmus sæpe allegatus sic demonstrat. Si n. ver-
sibus in os sum-
dere.*

*Excellens ob-
iectum corii.
pit potentiã.*

*Totum ex par-
tibus inuali-
dis, facit totũ
inualidum.*

Primum remedium verborum esse illicitum, ultra præmissa, Guilielmus sæpe allegatus sic demonstrat. Si n. verbis ineffet virtus & dicamus verbis, ut verbis: tunc ex quaque modis esset vnus, vel ex parte materiæ, id est, aëris, aut ex parte formæ, hoc est, soni, aut ex modo significandi, aut ex parte omnium simul. Nam primum, quia aër nõ interficit, nisi sit venenosus: sonus etiam non, quia excellēs obiectum corrumpit potentiam: nec tertium, quia tunc hoc nomen diabolus, vel mors, vel infernus nocerent semper, & sanitas ac bonitas semper prodesse. Item nec omnia simul, quia

toto aggregato ex partibus inualidis, etiam totũ est inualidũ. Nec valet si obicitur, Deus contulit verbis, sicut herbis, & lapidibus. Quia si quæ virtutes insunt quibusdã verbis, aut sacramentalibus, aut aliis benedictionibus & carminibus, licitis, has habet in se, non ut verba, sed ex institutione & ordinatione Diuina, & ex pacto Dei. Sicut si Dominus diceret quicunque hoc fecerit, faciam ei hanc gratiam: Et sic verba in sacramentis efficiunt quod signant. Quamuis secũdũ alios etiam habent virtutem intrinsecam: Sed prima opinio, quia iam deseruit, ideo amplectenda. De aliis autem verbis & carminibus patet ex præmissis, quod ut verba sũt composita, vel prolata, aut figurata nihil efficiunt, sed inuocatio nominis Diuini, & obsecratio, quæ est per sacra quaedam protestatio, ad committendum effectum diuinæ voluntati profunt. Remedia etiam operum, quæ illicita videntur, ut supra tractatum est.

Et etiam vbi in partibus Sueviæ plurimum praticatur, quod prima die Maij ante ortũ solis, mulieres villanæ excutunt, & ex syluis vel arboribus deserunt ramos de salicibus aut alios frondes, & ad modum circuli plectentes, in introitu stabuli suspendunt, afferentes quod per integrum annũ iumenta cuncta illa a maleficiis remaneant & præseruantur.

*Salicis, Maij
incisa, præser-
uant a mali-
ficiis.*

Hoc quidem remedium secundum opinionem illorum, qui dicunt vana vanis contundi posse, non esset illicitum: Sicut nec etiam qui per carmina ignota morbos expellerent. Sed sine offensione procedendo dicamus, quod si prima die vel secunda, mulier vel quicumque egrediatur, non habens respectum ad Solis occasum vel ortum, colligit herbas, frondes, aut ramos, cum Oratione Dominica, aut Symbolo fidei, & suspendit illa super ostium stabuli, bona fide, committens effectum custodiæ Diuinæ voluntati, non erit irreprehensibilis, ut supra in precedenti capitulo ex verbis Hieron. & habetur 26. q. vlt. licet herbas & petras habere etiam sustinenti dæmonium sine incantatione.

Ad idem sunt, qui intra vineas aut segetes, signum crucis, frondes, aut flores benedictos in die palmarum continent ac erigunt, & asserunt, quod vndique frugibus per grandines læsis, segetes in eorum campis illæse remanserunt. De quibus iuxta distinctionem tractam discernendum videtur.

*Signum cruce
intra segetes
erectum
custodit eas.*

Ad idem sunt quædam quæ pro conseruatione lactis, ne videlicet vaccæ per maleficia priuentur, integrũ liquorem lactis, quæ die Sabbati colligunt, pauperibus gratis pro Deo distribuunt, & per huiusmodi elemosynã asserunt vaccas etiam sub vberitate ampliori lactis a maleficiis præseruari. In quo opere nihil superstitiosum iudicatur, dummodo pietatis causam, quam pauperibus exhibent, etiam Diuinam pietatem implorare pro conseruatione iumentorum taliter proponunt, ut tamen effectum custodiæ Diuinæ provideant pro suo beneplacito relinquunt.

*Elemosyna
ex lacte, præ-
seruat.*

Præterea Nider in suo præceptorio, præcepto primo dicit, quod etiam per carmina scripta & verba sacra licet iumenta, sicut homines infirmos, benedicere, & per ea quæ incantationis speciem habere videntur, dummodo septem præmissæ conditiones seruentur. Dicit enim, quod a deuotis personis & virginibus experientiam habuerit, quod adhibito signo crucis super vaccam, & Dominica Oratione, cum salutatione Angelica, trinies, vel circiter, cessat opus dæmonis, si est per maleficiũ.

Et in suo Formicario constat, quod malefici de ritibus Ecclesiæ veneratis & seruatis, sua maleficia præpediri facerentur: ut per aquam benedictam asperersionem, per salis consecrationem, per candelabrum in die purificationis & paschæ

tum consecratarum vsum licitum, & similia. Quia ad hoc talia Ecclesia exorcizat vt vites Dæmonis imminuat.

Præterea quia malefica, quando volent iumentum priuare liquore lactis, solent ex illa domo, in qua iumentu moratur, modicum lactis, vel butyri, ex illo iumento coagulatum petere, vt sic consequenter valeant per suam artem iumentu maleficiare. Ideo sunt cauta mulieres, à quibus suspectæ huiusmodi petunt, ne eis in minimo mutuet aut donent.

Præterea sunt cæcæ mulieres, quæ dum sentiunt, quod in coagulando butyrum, nihil proficiunt, sicut in vasis ebullientis ad hoc apertis laborare solent, tunc si subito ex suspectæ maleficæ domo modicum butyri habere possunt, tria suffusa seu bolos ex illo butyro faciunt, & sub sanctissimæ Trinitatis inuocatione, Patris, & Filij, & Spiritus sancti, illa suffusa in vasculum proiciunt, & sic omne maleficium fugatur. Vbi iterum incidit, vanum vanis contundere, tantummodo ex eo, quod butyrum à malefica suspecta habet inuolare. Quod si absq; hoc, sub inuocatione sanctissimæ Trinitatis oratione Dominicam adiungendo, etiã si de proprio butyro, sine alieno, si propriu non haberet, tres petias immitteret, effectum Diuinæ voluntati committens, irreprehensibilis maneret, licet commendanda non esset propter tres videlicet petias butyri immittas: commendanda autem, si per asperuionem aquæ benedictæ, vel salis exorcizati, immissionem, cum oratione, vt supra, maleficium fugaret.

Præterea, quia sæpè omnia iumenta maleficiis interficiuntur, aduertere debet, quibus talia accidunt, vt sub limine ostij stabuli, aut præsepj, vel vbi adaquantur, terra amoueatur, & alia terra cum asperuione aquæ benedictæ ad illa loca reponatur. Quia sæpè maleficæ fassæ sunt, maleficij aliqua instrumeta ad illa loca se occultasse: fassæ etiã q; ad instantu Dæmonu tantummodo foueam facere habeant, Dæmonem autem maleficium reposuisse: quod quidè maleficium res viles, sicut grat, vt lepta, lignum, vel mas, aut serpens aliquis. Constat, n. quod Diabolus maleficia operatur per se, nec in illis ob indiget cõsensu. Aut & perditiõne maleficæ quærit, vnde & sæpè in aliquo modo cooperari cogit.

Contra grandines, et tẽpestates, vltra ea, quæ supra de signo crucis et ceteris, hoc remediũ practicitur: lapilli enim tres ex quibus in igne sub inuocatione sanctissimæ Tri-

nitatis

Suspectis de maleficio nihil commenda to dandum, aut donandũ.

Sub liminibus maleficiis inquirenda.

nitatis subiiciuntur, & oratio Dominica, cum Angelica salutatione bis aut ter adiungitur, atque Euangelium Ioannis, in principio erat Verbum, cum signo crucis vndique contra tempestatem, autẽ & retrò, & ex omni parte terræ subinfertur. Et tunc, cum in fine replicat trinities, Verbum caro factum est, & trinities ex post dixerit; Per Evangelica dicta, fugiat tempestas ista, subito, siquidem tempestas ex maleficio fuit procurata, cessabit. Hæc verissima experientia nec suspecta iudicantur. Hoc ipsum enim, quod lapilli in ignem proiciuntur, si absque inuocatione Diuini nominis fieret, superstitiosum censeretur.

Quod si dicatur, nunquid sine illis lapillis sedari possit tempestas? Respondetur, vtiq; per alia facia verba. Proiciens autem intendit Diabolũ molestare, dum eius facturũ per inuocationem sanctissimæ Trinitatis distruere conatur. Ad ignem potius quàm ad aquam proicit, quia citius dum resoluatur, eò etiam citius eius factura destruitur, effectum tamen custodiæ diuinæ voluntati committit.

Est ad hoc, quod Malefica quædam à iudice interrogata, an per aliquem modum tempestates à maleficiis concitata sedari possent. Respondit, possunt, per hoc videlicet, Adiuo vos gradines, & ventos, per quinque vulnera Christi, & per tres clauos qui eius manus & pedes perforauerunt, & per quatuor Euangelistas sanctos, Matthæum, Marcum, Lucam & Ioannem, vt in aquam resoluti descendatis.

Farentur etiã multe licet quædam sponte, quædam in torturis & difficulter, quod quinque sunt, per quæ multũ impediuntur, aliquando in toto, aliquando in parte, aliquando ne in personã hominis fiant, aliquando ne in suis amicis, & sint, si dẽ integrã vel Dei præcepta seruãntibus, se signo crucis, & orationib; munientibus, ritus & ceremonias Ecclesiæ collectibus, publicã instritiã bene exequentibus, & Christi passionẽ verbo vel mente ruminantibus: vnde & Nider, vbi supra. Ea de causa vniuersaliter vel communiter in Ecclesia Campanæ contra auram pulsantur, vt tanquam tabas Deo cõsecratas eas Dæmones fugiat & recedat à suis maleficiis, tũ etiã vt populus excitatus Deũ cõtra tẽpestates inuocet. Et eadem ob causam, cũ aliis sacramento & sacris verbis, ad aurã sedulã proceditur cõmuniter, ex antiquissimã consuetudine Ecclesiarum, in Gallia, & in Germania,

Euangelicis Ioannis pro tempestatibus arcedis legem.

Verba uocantia tempestates.

Quinque uocantur plurimũ impediuntur maleficiis.

Campana talisatio, contra tempestates utilis.

*Circumgesta-
vo sacramentū
contra tempu-
states an lici-
tum sit.*

*Quinq; re-
gula, ad quas
examinantur
ea qua viden-
tur supersti-
tiosa.*

*Superstitio est
quicquid mi-
nuit gloriam
Dei.*

Sed quia hic modus circa deportationem sacramenti ad auram sedandam, videtur multis quiddam superstitiosum: non intelligentes regulas per quas agnoscitur aliquid superstitiosum vel non.

Idco considerandū est, quod quinq; dātur regulæ seu cōsiderationes, per quas quilibet agnoscere potest, an opus Deo exhibitū sit superstitiosū, id est, supra modū Christianæ religionis obseruatū, vel sit ad debitū cultū & honorē Deo exhibendum, tam in cordis, quā corporis actibus, ex vera virtute religionis progrediens. Ista eāim eliciuntur ex glossa super illud Apostoli ad Coloss. 2. quæ sunt rationem habentia sapientiæ in superstitione: quæ dicit: Superstitio est religio supra modum seruata: vt etiam supra tactū est.

Prima est, quod in omnibus operibus nostris gloria Dei debeat esse principalis finis noster: iuxta illud, Siue mā ducatis, siue bibitis, siue aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facietis. Ideo in omni opere, ad religionem perti- nens Christianam, attendatur an opus sit ad gloriam Dei, & homo in opere det principaliter gloriam Deo, ita quod per ipsum opus & mens hominis Dei subiiciatur. Et quidē licet propter hanc regulam ceremonialia, vel etiam iudicialia veteris Testamenti in nouo non exercentur, cū sciamus illa sub figura: hæc autem in veritate iam esse propalata, tamen deportatio sacramenti vel reliquiarum ad auram sedandam non videtur contra hanc regulam militare.

Item, cū secunda regula sit, quod attendatur an opus quod sit, sit ad exercitiā vel refrenatiūm concupiscentiæ, vel abstinentiæ corporalis, modo tamen virtuti debito, hoc est, secundum ritum Ecclesiæ vel secundum moralem doctrinam. Quia Apostolus dicit, Rom. 12. Rationabile sit obsequium vestrum. Et propter hanc secundam regulam, fatiē faciunt vorētes nō peccinare caput sabbato vel ieiunare die Dominico, tāquā meliori die, & similia, non videtur iterum, quod deportatio sacramenti, & c. sit superstitiosa.

Item cū tertia regula sit quod attendatur, an opus sit secundum statū vniuersalis Ecclesiæ, vel secundum sacræ scripturæ testimoniū, vel saltem secundum particularem Ecclesiæ ritū aut de consuetudine generali, quæ secundum Augustinū pro lege habēda est. vnde & beatus Gregorius scribit Anglorum Episcopo conquerenti, quod sint diuer-

sa Ecclesiæ cōsuetudines in Missarū celebratione Respon- Gregorius, vt siue in Romano, siue in Galliarū, siue in qua- cūq; Ecclesia aliquid inuenisti, quod plus omni potēti Deo possit placere, sollicitē eligas: Diuersæ enim cōsuetudines Ecclesiæ in cultu Diuino, in nullo veritati repugant, & ideo seruanda: & eas præterire illicitum est. Idēd, vt in principio tactum est, antiquissimæ consuetudines Ecclesiæ Gallicæ, & quāruā Germaniæ: cū decreuerint Eucharistiā ad auram deportare, non poterit hoc esse illicitum: verum quod non in parulo fiat, sed in sacrario abscondito & incluso.

Item cū quarta regula sit quod inspicatur, an opus quod sit, habeat naturalem proprietatem ad effectum, qui expectatur: aliās enim si hoc nō habet, censetur superstitiosum. Ex qua consideratione characteres ignoti, & nomina suspecta, etiam imagines astronomicæ & necromanticæ refutantur omnia tanquam suspecta. Idēd & ex hac consideratione nō possumus dicere, quod deportatio reliquiarū, aut Eucharistiæ cōtra diabolicas infestationes, sint superstitiosa, imō religiosissima, cū ibi tota salus nostra contra aduersarium contineatur.

Item cū quinta regula sit, vt attendatur, quod opus quod sit non præbeat occasionem scandali vel ruinæ: quia tūc, licet non esset superstitiosum, tamen propter scandalum esset dimittendum, vel differendum, vel occultē sine scandalo faciendū. Ideo si deportatio talis sine scandalo fieri potest, vel saltē occultē tūc nō est cōmittēda. Ex ista enim regula sæpē obmittuntur benedictiones per verba deuota, siue super infirmos, siue vt ad collū alligentur, & hæc à secularibus obmittuntur. Dico quod saltē non publicē fiat, vbi occasionem ruinæ in aliis simplicibus præstare possit. Hæc sufficiant quod ad remedia contra grandines, per verba & opera licita.

Remedia quadam contra quasdam uicinas

Dæmonum infestationes.

CAP. VIII.

Ed iam iterum suspenditur iudicium ad scribendum remedia contra quadam terræ strugum nocuenta, quæ per vermes interdum, & cimices, per turmas ad longissima terrarum spacia in aere volantes, ita vt superficiem terræ cooperire

*Diuersitas
causæ diuini
non repugnat
veritati.*

*Die Sabbati
caput non pe-
stinandum.
Consuetudo
generalis Ec-
clesiæ, pro lege
esse habenda.*

cooperire videantur, radicibus cuncta visetia, tam in vineis quam segetibus, & graminiibus consummatis immittuntur. Item remedia contra pueros opere Daemonum subtractos.

Ad primum tamen dicendum iuxta S. Thom. 2. 2. q. 90. ubi petit: An liceat adiurare irrationalem creaturam. Respondit quod sic: per modum tamen compulsionis, quae re-

An liceat ad-
diurare irratio-
nalem creatu-
ram.

ferri tunc debet ad Diabolum, qui in nocentium no-
strum vitur irrationabilibus creaturis. Et talis est modus
adiurandi in Ecclesia exorcismis, per quas Daemonum po-
testas excluditur ab irrationabilibus creaturis. Si enim inte-
tio refertur quod ad irrationalem creaturam, quod ad se, quae
nihil intelligit, vana esset. Ex quo datur intelligi, quod per
exorcismos licitos, & adiurationes, possunt depelli, divina
tamen assistente clementia: taliter, ut prius populo ieiunia,
processiones, & aliae deuotiones iniungantur; propter adul-
teria enim & multiplicationem criminum, huiusmodi ma-
la immittuntur: unde & ad confessiones homines inducen-
di sunt.

Excommuni-
catio irratio-
nabilium crea-
turarum.

In nonnullis etiam provinciis excommunicationes ful-
minantur, sed tunc vim adiurationis super Demones ser-
tiuntur.

Est & alia horribilis Dei permissio super homines, ubi
interdum mulieribus subtractis propriis filiis & pueris alie-
ni a Daemonibus supponuntur: & hi quidem pueri vulgariter
Cäpfores in Alematico *Wochelkinder* nuncupati, sät
in triplici differentia. Nam aliqui sunt semper macilentii
& ciniscentes, cum tamen quatuor mulieres nulla vberitate lac-
tatis vnum lactare sufficerent. Aliqui vero sunt Incuborü
Daemonü opere producti, quorü tamen filij nō sūt, sed prop-
rii illius hominis & viri, cuius semen receperunt, ut Suci-
cubi, vel in somniis viros pollucetes. Hos. n. interdum pue-
ros diuina permissione supponunt subtractis propriis filiis.

De Campfo-
ribus dictis
*Wochelkin-
der*

Est & tertium genus ubi interdum Demones speciem
parvulorum apparentes, nutribus se conuincunt. Commu-
ne in omnibus tribus, quod multum ponderosi macilentos
non erigunt, & nulla vberitate lactis, ut praenissum est, lac-
tentur: & saepius dicuntur ex anville.

Cur Deus
permittat in-
ferre a De-
monibus ab-
vultu

Quare aut in diuina pietas talia permittat, dici potest
quod ex duplici causa. Primò quia patres pueros nimis di-
ligunt, unde propter certam utilitatem talia permittuntur.

Sequitur

Secundo, quia presumendum est, quod huiusmodi mulieres
quibus talia accidunt, ut plurimum sunt superstitiose, &
in multis aliis a Daemonibus seducuntur, unde & Dominus
verus zelotes, secundum rectum zelum, qui est vehemens
amor in propria sponsam, ex quo aliam non solum accede-
re nō patitur, sed nec signa adulterij vel suspicionis, ut ma-
ritus zelotypus super animam quam precioso sanguine emittit
& per fidē desponsauit, sustinere potest in tactu, colloquio
appropinquatione, quocumque modo cum inimico Diabolo
& aduersario salutis. Et si signa adulterij maritus zely-
pus non patitur, quantum tunc turbatur quando adulte-
rium committit? Unde non mirum, si proprii subtrahantur
filij, & adulterini supponuntur.

Et quidem ut fortius ista imprimatur, & quantum Deus
gaimam zelatur, & non vult nec signa suspicionem canfan-
tia pati: pater ex antiqua lege, ubi ut populum suum suadi-
tus elongaret ab idololatria, prohibuit non solum idolola-
triam, sed multa alia, quae occasionem possent præbere ad
idololatriam, & quae etiam in se non videntur habere utili-
tatem, quam tamen in suo mystico sensu mirabiliter reti-
nent. Unde non solum dixit. Exo. 22. Maleficos non patieris
vivere super terram: sed & hoc adiunxit. Non habitent in
terra tua, ut forte peccare te faciant: sicut copulatrix occi-
ditur, & peruagari inter homines non permittuntur.

Malefici leoni-
bus comparan-
tur.

Nota zelum Dei. Deuteron. 22. Deus præcepit. Nidum
cum ouis, aut pullis desuper cubantem matrem: non debe-
rent simul seruari, sed matrē permittere auolare, quia hoc
gentiles ad sterilitatem vertebant. Zelotes Dominus in suo
populo voluit tale signum adulterij pati. Sic iam vetula in-
ventionem denarij, signum magni fortunij, & per opposi-
tam ubi thesaurum somnarent iudicari. Item præcepit om-
nia vasa cooperiri, & vasculam non habere, operculam
immundum euertere.

Thesaurum
sterilitatis infir-
mitas notat.

Error erat ut venientibus de nocte Daemonibus, aut ut
vetula dicunt *Die seligen*, sed sunt Maleficae vel Demones
in caram effugis, debeant omnia consumere, ut post abun-
dantius tribuant. Colorant quidam & dicunt, *Schwarz*. Sunt
contra determinationem Doctorum, quod præter homines
& angelos non sunt aliae creaturae rationales, unde non
sunt nisi Demones.

Sobrettel.

Idem

radetis herbam illi enim faciebant idololatricè in venerationem Idolorum.

Aras Idolorum destruenda.

Item Deut. 12. vt viri non induerentur vestibus mulierum nec è cõuerso, quòd illæ in veneratione Dæ Venere faciebant, & alij in venerationem Martis, & Dei Priapi.

Item ea de causa iussit destrui aras Idolorum, & Ezechias de traxit serpentem æneum, quando populus ei voluit offerre, diceas, captum est. Et ea de causa inhibuit somnia non obseruari & auguria, & præcepit vt vir aut mulier, in quo Pythonicus spiritus esset, occideretur, sicut iam sunt *Vuarfageri* recuperata; quæ omnia, quia suspicionem generant ad adulterium spirituale, idè vt dictum est, ex zelo quem Deus habet ad animas sibi desponsatas, sicut sponsus ad sponsam, inhibuit.

Sic etiam & nos predicatorum aduertere debemus, quòd nullum sacrificium Deo magis acceptum, sic quàm zelus animarum, vt Hieronymus super Ezechielem testatur.

Vnde & consequenter in tertia parte operis; de exterminio maleficarum. quò ad vltima remedia tractandum erit. Hoc ipsum enim vltimum Ecclesie est refugium, ad quod etiam ex Diuino obligatur, vt dictum est: præcepto nempe: Maleficos ne patiaris viuere super terrâ vbi & remedia cõtra maleficos sagittarios includuntur: cum & hoc ipsum genus nisi per seculare brachium poterit exterminari.

Remedium, dum quidam inquitu commodi temporalis sese ex toto Damoni deuouerunt: sicut experientia sæpe docuit per veram cõfessionem, licet à Diaboli potestate liberabantur, tamen diu & post grauissimè molestati, & præcipue nocturnis temporibus fuerunt. Et hoc in eorum penâ Deus permisit. Signum autem quòd liberati erant, ex illo agnoscebatur, quia pecunia in bursis aut capsulis post confessionem desiciebat: super quæ plurima gesta deduci possent, sed breuitatis causa obmittuntur.

TERTIA

TERTIA PARS
MALLEI MALEFICARVM, AD
 OPVS IUDICIALE, TAM
 IN FORO ECCLIASTICO,
 quàm ciuili, contra maleficos, ac
 omnes hæreticos pertinens,
 xxv. Quæstiones
 complectens.

IN QUIBUS REGVLA INCHOANDI PROCESSUM Iudicij, continuatio & sententiandi modus luculentissimè demonstratur.

Quis sit competens maleficarum Iudex.

QVÆSTIO PRIMA.

Malum maleficæ & earum fautores, receptatores, & defensores, ita subiiciuntur iudicio Ecclesiastico diocesanorum, & ciuili, quòd ab earum inquisitione valeant hæreticæ prauitatis inquisitores esse exonerati: & arguitur quòd sic. Nam in cap. accusatus. §. sanè. libr. 6. dicitur: Sane cum negotium fidei; quod summè priuilegium existit, per occupationes alias non deceat impediri, pestis inquisitores hæreticæ à sede Apostolica deputati, de diuinationibus aut sortilegijs, nisi hæresim saperet, manifestè intromittere se non debet, nec punire talia exercere, sed relinquere suis iudicib. puniendos. Nec

Nec videtur ob stare, quod hæresis maleficarum hic non exprimitur: cum quia eisdem pœnis in foro conscientie puniuntur, de consec. dist. 1. pro dilectione. Si Divinatorum & maleficarum peccatum occultum sit, interponitur pœnitentia quadraginta dierum: Si notorium, Eucharistia denegatur, & quorum eadem pœna, etiam idem iudicium decernitur: Tum etiam, quia eadem utrobique videtur esse culpæ sicut mortilegi iudicantur sortium tur: ita maleficarum nocentia creaturarum à Daemonibus expectant & exigunt, quod à solo Deo querendum est à creaturis illicitè requirentes: unde utrobique peccatum Idololatriæ.

Ad quem sensum Esaiæ 21. notatur, quod rex Babylonis stetit in bisio, in capite duarum viarum, commiscens lagittas, interrogavit Idola.

Præterea si dicatur, quod cap. restringit Divinatores & Sortilegos super crimen hæreseos, in quo subesse debent iudicio Inquisitorum, cum dicit, nisi hæresim saperent manifestè, ita quod ad minus Divinatores & Sortilegi hæreticales sint eis subiecti. Contra, quia tunc essent dadi Divinatores artificiales, de quibus nullibi in scripturis fit mentio.

Præterea si maleficæ sunt Inquisitorum iudicio subiectæ, hoc erit propter crimen hæreseos: sed quod facta maleficarum sine hæresi possunt fieri, probatur. Nam sicut conculcare Christi corpus in luto, quod valdè horrendum esset peccatū, potest fieri sine errore in intellectu, & per consequens etiam sine hæresi: quia stat firmiter, aliquem credere ibi esse corpus, projicere tamen in lutum, ad complacendum Dæmoni, ex aliquo pacto, idè ut optatum suam, puta thesauri inventionem, vel simile obtineret. Ita & facta maleficarum sine errore fidei, licet nō absque grandi peccato fieri possunt. Unde in illo casu utique iudicium Inquisitorum subterfugiunt, & suis iudicibus relinquuntur.

Salomon fuit
Apostata.

Præterea sicut Salomon Dīs sarrum vxorum reuerentiam exhibuit propter cōplacenciam, nec tamen propterea Apostasiam perfidix incurtebat, quia mente fidelis & verā fidem semper retinuit: ita & maleficæ propter reu erentiam quam exhibent Diabolo, propter pactum in irum, mente fidem retinentes, non sunt propterea hæreticæ nuncupandæ.

Præterea si dicatur, quod omnes maleficæ fidem habent abnegare, unde & hæreticæ iudicandæ. Contra, quia in casu

quo etiam mente & corde abnegarent, adhuc non hæreticæ, sed apostatæ nuncuparentur. Et cum sit differentia inter Hæreticum & Apostatam, & Hæretici Inquisitorum iudicio subiciantur, utique maleficæ totum iudicium subterfugere habent.

Præterea 26. quæst. 5. dicitur: Episcopi eorumq; ministri, omnibus modis elaborare studeant, ut perniciosam & à ro-roastre inueutam Sortilegam & Magicā artem, ex parochiis suis peuitus eradicare studeant, & si aliquē virum aut mulierem huius sceleris sectatorem inuenerint, turpiter de-honestatum de parochiis suis eiciant. Unde cum c. 48. in fine dicat, suis iudicibus relinquunt. & quia loquitur in plurali, tam de Ecclesiastico quam Ciuili iure, idè ad minus per callegatum subdantur Dioecesanorum iudicio.

Quod si Dioecesani etiā seiplos exonerare vellent, prout Inquisitores præfatis iam tactis argumentis rationabiliter *Qua ratione Dioecesani pro utique ad maleficarum ad laicum forum possunt relegari.* facere videntur, vellentque maleficarum punitionem ad temporales Iudices retorquere, his argumentis probabiliter hoc facere possent. Habetur in c. vt inquisitoris. §. prohibemus quoq; districtibus præfatis dominis temporalibus & rectoribus ipsorumq; officialibus, ne ipsi de hoc crimine, cum sit merè Ecclesiasticum, quoquo modo cognoscant vel

iudicent: & loquitur de crimine hæreseos: sequitur ergo, quod ubi crimen non est merè Ecclesiasticum, sicut est c. in e in huiusmodi maleficis, qui propter damna temporalia, quæ ab eis inferuntur, à Ciuili & nō ab Ecclesiastico, debent puniri.

Præterea, C. de Iudeis. l. ult. in fine dicitur: Cernat præterea bona sua proscripta, & mox sanguinis pœne destinandos, quia fidem Christi expugnabat peruersa doctrina. Quod si dicatur, quod lex loquitur de Iudeis conuersis, & post redeuntibus ad ritum Iudeorum, instantia non valet: Imò argumentum amplius per hoc fortificatur, eò quod cum tales propter Apostasiam à fide, Index ciuilis habet punire: ergo etiam maleficæ fidem abnegantes: Cum abnegatio fidei in toto vel in parte sit fundamentum maleficarum.

Præterea licet in solutione dicatur, quod pro eodem Apostasia & Hæresis sit capiēda, adhuc tamen Ecclesiasticus Index non se habet de eis introuire, sed ciuilis. Nam occasione quæstionis hæresum nullus debet populum commouere: sed præses debet per se prouidere.

Prætextu quæstionis hæresis nemo debet commotiones excitare.

In Auth. de man. orin. colla. 3. §. neque occasione. vbi dicitur: Neq; occasione religionum hæresumq; quæstionis permittas alicui provinciam commouere, aut aliter quadam præceptione iniungi provinciam cui præsidet, sed ipse providebis competenti utilitate fiscalibus, & quæ alia sunt perferuari, & non permittere aliquid fieri citra nostras præceptiones occasione religionum. Patet ex his, quod de expugnate fide nullus debet se intromittere; nisi præses.

Præterea si cognitio iudicium & poenitio talium maleficarum nõ spectaret totaliter ad civilem iudicem, quomodo leges de his tribus se intromittere possent. Nam C. de malef. l. nemo. l. culpa. l. nullus. omnes illos, quos vulgariter maleficos vocat, capitali poenæ subicit, & l. militi, bellis obicere decernit, quæ magica arte vitæ innocentium insidiantur item quod quæstionibus & tormentis ad interrogandum subici debent: & quod nullus fidelium sub poenâ exilij, amissioneq; omnium bonorum, cum eis participet: cum multis aliis poenis annexis, quæ legenti illas leges occurrant.

Et contrario verò & pro veritate, legum Doctores talium maleficarum poenitionem in Ecclesiasticum iudicem possunt retorquere, ut simul copulatiue habeant cognoscere, & iudicare: Et hoc sic probatur. In crimine canonico præses cum metropolitano habet discernere, & non metropolitanos per se, sed adiuncto præside: patet in Authen. de mand. princip. §. Si verò canonicum sit quod quæritur, vna cum metropolitano provincie hoc disponere & decernere providebis. Siue alij quidam dubitant gloss. id est, in fide, quo casu solus cognoscet: Siue alij quidam gloss. tunc Episcopus cum præside scilicet cognoscet, & causæ Deo dare amabilem, & decetæ terminum, qui & decetè orthodoxam custodiat fidem, & indènitatem pœuret fiscalibus, & nostros subiectos seruet inuolatos gloss. id est, eos nõ curruptin fide.

Præterea princeps secularis licet puniat poenâ sanguinis, non tamen per hoc iudiciu Ecclesie excludit, cuius est cognoscere & definire. Imò necessariò præsupponit, ut patet C. de summa trin. & si. cath. l. 1. in fi. & Extra de hære. c. ad abolendam. & c. vergentis, & c. excommunicamus. 1. & 2. Imò eadem poenâ est & secundum leges & secundum Canones: ut patet C. de hære. l. manichæos, & l. Ariani. Vnde & ad eos pertinet, præcipue insimul, & non diuisim talium poenitio.

Præterea.

Præterea sicut leges decernunt clericos à propriis iudicibus emendare, & non à temporalibus seu secularibus, e quod crimē ecclesiasticum in eis cõsetur. Ita & maleficarum criminum, cum sit partim civile & partem ecclesiasticum, propter damna temporalia & fidem quam violant: ideo ad vtriusque partis iudices pertinet ad cognoscendum, iudicandum & puniendum.

Et forasificatur ratio in Auth. ut cleric. apud proprios iudices, §. si verò. colla. 6. vbi dicitur. Si verò Ecclesiasticum sit delictu, ezens castigatione Ecclesiastica & multa; Deo amabilis Episcopus discernit, nihil communicantibus clarissimis provincie iudicibus. Neque enim volumus talia negotia omnino scire civiles iudices: cum oportet talia ecclesiasticè examinari & emendari animas delinquentium per Ecclesiasticam multam secundum sacras & diuinas regulas, quas & nostræ sequi non dedignantur leges. Hæc ibi. Vnde & per oppositum crimen mixtum ab vtriusque est puniendu.

Responsio, cum principalis intentio nostra in hoc opere sit, ab inquisitione maleficarum, quantum cum Deo fieri possit, nos inquisitores partium superioris Germanie exonerare, suis iudicibus ad puniendum relinquendo, & hoc propter negotij arduitatem, dum tamen indemnitati fidei & salutis animarum non eo minus provideretur, quare & præfens opus aggressi sumus: ipsi iudicibus modos cognoscendi, diffiniendi & sententiandi relinquendo.

Idè ad ostendendum quod Episcopi contra maleficas in multis procedere possint, etiam secularibus Inquisitoribus, licet ipsi Episcopi sine temporali & civili iudicio, vbi poenitio tranit in vindictam sanguinis, non ita procedere valeant. Expediit certas opiniones aliorum Inquisitorum in diuersis regnis Hispanie in medium deducere, & illos salua eorum sepe reuerentia, cum laborare vno Predicatorum militamus, infringere, ut eò clarior in singulis habeatur intellectus.

Est itaque eorum opinio, quod omnes malefici, Sorilegi, Divinatores, Necromantici, & breuiter sub quocumque genere Divinæ omni existat, & qui fidem sacrâ semel susceperunt, & professi sunt, iudicio Inquisitorum subiacent, taliter ut in tribus quæ notantur in capitulo, multorum querelam principio. De hære. in Clement. nec Inquisitor sine Episcopo, nec Episcopus sine Inquisitore procedere habeat. Licet in quinque

Iudicem ecclesiasticum & civilem coniunctim debere de maleficis iudicare.

Episcopi con-

tra maleficas

procedere pos-

sunt, excusis

Inquisitoribus.

in quæstionem

sumere.

aliis vnus sine altero procedere valeat, si cui placet capitulo legat & inueniet. Vnum autem è tribus est sententia definitiua, ad quam vnus sine altero non debet procedere, & hoc vbi præfati Hæretici sunt habeodi.

Addunt insuper blasphemos & quocunque modo Dæmones inuocantes, & excommunicatos, qui in excommunicatione steterint per annum animo contumaci, in causa fidei, vel etiam in non causa fidei, sub certis casibus, & plura alia includunt, per quæ auctoritas Ordinariorum nimis enervatur, & vobis Inquisitoribus ampliora onera imponuntur, minus securè coram tremendo iudice, qui vtiq; districte a nobis super commisso officio exigit rationè. Et quia eorum opinio non infringitur, nisi eorum fundamentum sit non illatum. Ideò notandum quòd principale fundamentum per glossatores canonum, & præc. p. e. super e. accusatus, & §. Sanè, & super verbo hæresim sapiant, manifestè accipitur. Fundant insuper se super dicta Theologorum, Tho. Alberti, Bonauentura, in 2. sent. dist. 7.

Et his specialiter aliqua expedit recitare. Nā vbi ca. dicit, vt in argumeto primo deductū est, quòd inquisitores hereticè prauitatis, de sortilegiis, & diuinationibus se nō debeat intromittere, nisi hæresim sapiant manifestè dicunt, quòd sortilegi vel diuinatores sunt duplices, scilicet, artificiales & hæreticales. Et primi dicuntur meri diuinatores, quia videlicet merè ex arte agunt. De quibus etiam loquitur capitulū ex tenore, Extra. de sortilegiis: vbi dicit, quòd Vdalricus presbyter cum quodam infami, hoc est, diuinatore, dicit glo. ad secretum locum perrexit, non ea intentione vt Dæmonem inuocaret: quasi dicitur quia hoc fuisse hæreticum, sed vt cum inspectione astrolabij furtim quoddam inueniret, quasi dicit quòd est mera diuination, vel sortilegium.

Secundi verò Hæreticales dicuntur Diuinatores, qui in eorum arte Dæmonibus aliquem honorem latine vel dolè impendunt, qui diuinando futura prædicere conantur, vel aliquid simile, quòd hæresim sapiant manifestè exercent, & tales in sic o inquisitorum, sicut & alij hæretici subiacent.

Et quòd hæc sit mens canonis, probant per canonistas glossantes verbū saperent. Nā Io. And. super allegatū canonem accusatur, & verbū saperent, dicit, ita saperent, sicut

est circa aras Idolorum nepharias preces emittere, sacrificia offerre, Dæmones consulere, corūque responsa suscipere, Vel associant sibi propter sortes exercendas hæreticos vel faciunt prædicta cum sanguine, vel cum corpore Christi, vel in fortibus, vt possunt habere responsa, puerum rebar-
 prizant, vel his similia.

De pueris vt baptizantibus vt responsa suscipiant.

Ad eundem sensum allegant Archid. super eodem c. & §. Sanè, & super eodem verbo saperent. Item allegant Ioannē Mo. Raymūdum, Guilhelmu de mōte Lando Item probant per determinationem Ecclesie, ex Concilio Acquirēsi. 26. q. 5. Episcopi. vbi huiusmodi mulieres superfluo sic infideles nominantur, cum dicitur vt inam hæc sola in sua perfidia periissent, & perfidia in Christiano dicitur hæresis. vnde & Inquisitorum hæreticorum iudicio sunt subiecti.

Probat insuper per Theologos, primò per sanctum Thomam, in 2. sen. dist. 7. vbi querit, vt in vi auxilio Dæmonis sit peccatū, vbi inter alia hæc verba dicit super illud Esaiæ octauo. Nunquid non populus à Deo suo requirit visionem? In omnibus, in quibus complementum operis ex virtute dæmonis expectatur, est Apostasia à fide, propter pactum inritum cum dæmone, vel verbotenus, si inuocatio interfit, vel facta aliquo, etiam si sacrificia desint.

Ad idem allegant Albertū in eodem suo scripto & dist. Item Petru de Tarentasia, item Petrum de Bonauentura, nouiter canonizarum. qui tamen non Petrus nominatur, cum fuerit verum nomē suum. Itē Alexandram de Ales, & Guidonem ordinis Carmelitarum, qui omnes dicunt, quòd dæmones inuocantes, sunt Apostatae, & per cōsequens Hæretici, vnde Inquisitorum hæreticorum iudicio subiecti.

Bonauentura canonizatus

Sed quòd præfati Inquisitores per hæc & per quæcūque ab eis allegata, non possint sufficienter probare, quin etiam præfati sortilegi, &c. iudicio ordinariorū, seu episcoporum, seclusis Inquisitoribus possint subiicere: & quòd Inquisitores à talium Diuinatorum, Necromanticorum, seu etiam maleficorum, se possint exonerare, non quòd illi Inquisitores malè faciant inquirendo saper tales, vbi episcopi nō inquirunt, in quo casu potius Inquisitores illi sunt commendandi, sic probatur. Inquisitores non habeat se intromittere nisi super crimen hæresis, & cum hoc oportet, quòd illud crimen sit manifestum, dicit per frequenter allegatū

Auctoritas Episcoporum enervatur per nimiam auctoritatem Inquisitorum.

Sortilegi vel diuinatores sunt aut artificiales aut hæreticales.

De Diuinatoribus hæreticis.

canonem accusatus, & in d. Sane.

Quo stante tunc iterum arguitur, cum quis aliqua committit, quæ absque vitio hæreticos committere potest, quantumque illa sint gravis & enormia, adhuc non est ut hæreticus iudicandus, licet sit puniendus. Ex quo sequitur, quod ubi quis non est iudicandus ut hæreticus, sed ut malefactor puniendus, Inquisitor non se debet introrittere, sed debet talem iuxta tenorem canonis suis iudicibus ad puniendum relinquere.

Quo iterum stante, sequitur quod omnia inducta per glossatores Canonistas & Theologos, ut Dæmones invocare, eis sacrificare, &c. ut supra tactum est, nisi ex vitio hæreticos processerint, Inquisitores se non debeant introrittere sed suis iudicibus ut supra relinquere. Quo iterum stante, cum præfata sapissime sine vitio hæreticos fieri possint in quo casu talia facientes non sunt ut hæretici habendi, aut cõdõnandi subscriptis probatur auctoritatibus & ration.

Quia non requiritur, ut habeatur hæreticus.

Nam ad hoc quod aliquis sit propriè hæreticus, quinque requiruntur. Primum est, ut sit error in ratione. Secundum est, quod error ille sit circa ea, quæ sunt fidei, vel contrarietatem determinationis Ecclesiæ, in iis quæ pertinent ad fidem, vel bonos mores, & necessariò ad cõsequutionem vitæ æternæ. Tertium est, quod error talis sit in illo qui Catholicam fidem professus est, aliàs enim esset Iudæus vel paganus, non hæreticus. Quartum est, quod talis error in eo, qui fidem suscepit sit taliter quod aliquam veritatem de Christo confiteatur pertinentem ad divinitatem vel humanitatem, aliàs si in totum discederet, esset Apostata. Quintum est, ut tale error pertinaci voluntate & obliuata eligat, & sequatur; & quod de hæresi & hæretico sic sumpto, ea allegat, accusatur, & verbum, sapienter, intelligatur (glossam tamen canonistarum non reprobando, sed saluando) sic probatur.

Dicitur scilicet hæreticum.

Nam quod primum requiritur, scilicet error in intellectu, hoc non est omnibus per cõmunem regulam. Duo requiruntur, ut quis dicatur hæreticus, videlicet materiale, scilicet, error in ratione, alterum formale, scilicet, pertinacia in voluntate. Patet & per Aug. Hæreticus est, qui novas & falsas opiniones aut piperit, ut sequitur. Ratio etiam ad se quis hæresis est species infidelitatis, & si fidelitas est in intellectu subiective si cur & fides sibi cõtraria & opposita habent fieri circa idem.

Quo

Quo stante, factum vel opus quodcumque, sine errore non facit hæreticum, ut puta, si quis fornicatur aut in ecclesiis licet agat cõtra veritatem, quæ dicitur: Non moechaberis, ex hoc non est hæreticus, nisi credat vel opinetur fornicari, esse licitum. Et ratio est, quia quodcumque aliqua duo necessariò requiruntur ad constitutionem alicuius, deficiente altero illorum, impossibile est, illud esse. Quia dato opposito, quod sine illo possit esse, iam non necessariò requiritur ad constitutionem illius: sicut quia ad constitutionem domus necessariò requiritur fundamentum, paries, tectum, idem altero deficiente, non habetur domus. Sic ergo, quia ad hæresim cõstituendam requiritur error in intellectu necessariò, nullum factum absolute sine errore intellectu facit hæreticum.

Et propter hoc nos Inquisitores Germaniæ dicimus esse B. Antonino in 2. par. summe suæ, hæc materiam pertractatis, quod baptizare imagines, adorare Dæmones eis sacrificare, conculcare corpus Christi in luto, & omnia huiusmodi, quæ sunt valde horrida peccata, nisi sit error in intellectu, non faciunt hominem hæreticum. Et idem si quis faceret ista, ut puta baptizaret imaginem, non male sentiens de sacramento baptismi, nec de eius effectu, nec credens illum baptismum esse aliquid, nec habere effectum ex vi sua: sed fecit hoc propter aliquem finem facilius assequendum a Dæmone, cui gratia propter hoc complacere: iam quod aliquo pacto implicito, vel expresse illud agat ut Dæmon sibi vel alicui faciat quod petit secundum quod characteribus & figuris secundum artes magicas ab hominibus Dæmones pacto expresse vel tacito inuocatur, ad desideria cordis explenda: dummodo non petant a Dæmone quod sit supra facultatem eius, nec quantum ad potentiam, nec quantum ad cognitionem, sic scilicet, quod non male sentiat de potestate aut cognitione Dæmonis. Sicut essent illi, qui crederent quod Dæmon possit necessitate liberum arbitrium hominis: vel illi qui crederent, quod Dæmon omnino ex tali pacto, & in omnibus euentibus, quantumcumque a Deo non permissus posset facere quod petunt: vel qui crederent quod possit scire alteram partem futuri contingentis, vel effectum aliquem facere qui est proprius soli Deo: tales enim non est dubium quod haberent errorem in intellectu & male de potestate Dæmonis sentirent: & per consequens suppositis aliis conditionibus

X 4

quæ requiruntur ad hæresim, essent hæretici, & ordinario- rum simul & Inquisitorum iudicio subiecti.

Sed si ex causis prædictis facerent, non malè sentientes de baptismo & aliis prædictis, prout communiter fit, quòd ipso facto malefici, & Necromantici, cum sciunt ipsum diabolum esse inimicum fidei, & aduersarium salutis, iam coguntur in eorum cordibus sentire magnam vim esse in fide, & quòd nulli falsitati subiacere potest, cui pater mendacij non pater esse noscitur. Ideò licet talia facientes peccarent grauissime, non essent hæretici. Et ratio est, quia non nate scilicet de sacramento, licet eo malè, & facillè errant. Unde sunt magis sortilegi quàm hæretici, & de numero illorù, de quibus alleg. accusatus, præten- dit non subiacere iudicio Inquisitorum, cum non manifestè sapiant hæresim, imò vix occultè & quasi nullo modo.

Et eodem modo de adorantibus Dæmonem, & sacrificantibus ei quia si hoc faciunt credentes Diuinitatem esse in Dæmonibus, vel credentes quòd cultus latræ sit ei exhibendus, vel quòd omnino ex exhibitione talis cultus, assequantur quòd requirunt à Diabolo, non obstante Dei prohibitione seu etiam permissione, tales essent hæretici. Sed ista faciunt non ita sentientes de Dæmones, sed vt aliquo cum Dæmone facilius per ista exequantur ab ipso quòd intendunt, tales non sunt hæretici ex natura rei, licet grauissime peccent. Et quidem pro maiori declaratione sunt aliquæ obiectiones mouendæ. Nam ob stare videtur, quòd secundum iura, Simoniacus non est hæreticus, vt i. q. i. quisquis per pecuniam, & tamen non habent errorè in intellectu, nam Simoniacus non est hæreticus proprie, sed largè propter quandam similitudinem. Quia ex quo vendit vel emit sacra, ita agit ac si affirmaret donum gratiæ pecunia posse possideri, secundum Thomam. Sed non hoc affirmando sicut communiter accidit, non est hæreticus: quia hoc non credit, sed bene verum esset, si hoc crederet, scilicet donum gratiæ posse pecunia possideri.

Argumentum à comparatione Simoniacorum.

Adversarij hæretici non debent esse hæretici, sed grauiter peccat, qui adorat Dæmonem, quàm qui adorat hæreticum, et, sic, item qui iudicandus est vt hæreticus, videtur esse hæreticus. Nam Ecclesia non potest iudi-

tem ob stare videtur quòd dicitur de hæreticis, quicquid dicitur, & alleg. accusatus, quòd adorans hæreticum, est hæreticus. Sed grauiter peccat, qui adorat Dæmonem, quàm qui adorat hæreticum, et, sic, item qui iudicandus est vt hæreticus, videtur esse hæreticus. Nam Ecclesia non potest iudi-

care nisi de iis quæ patent: occultorum enim cognitor est Deus & Index. disti. 33. erubescat. Sed ea quæ sunt in intellectu, non possunt patere nisi ex factis intrinsicis, visis vel probatis: ergo talis faciens talia, est iudicandus hæreticus.

Præterea, impossibile videtur quòd aliquis faciens talia, scilicet, conculcando corpus Christi & huiusmodi, licet malè sentiat de corpore Christi, probatur hoc, quia impossibile est malitiã esse in voluntate, quia sit error in intellectu. Cum & secundum Philosophum omnis malus est ignorans seu errans, cum ergo talia facientes, habeant malitiã in voluntate, ergo habent errorè in intellectu. Respondetur ad ista, & primò super primũ & tertium, quia coincidunt. Duplex est iudiciũ, scilicet Dei, qui videt interiora hominũ, qui nõ possunt iudicare de interioribus, nisi per exteriora, vt argumentũ fatetur tertium. Modò ille qui iudicatur vt hæreticus, iudicio Dei est verè hæreticus, ex natura rei. Deus enim nullum iudicat hæreticum nisi habentem errorè fidei in intellectu. Sed ille qui iudicatur hæreticus iudicio hominũ, non oportet quòd sit hæreticus ex natura rei, sed quòd fecerit tale factũ, per quòd apparet ipsũ malè sentire de fide, & per consequens iuris præsumptione hæreticus reputatur.

Non est malitia in voluntate quia sit error in intellectu.

De cognitione hæretici, aliter Canonista, et aliter Theologi sentiunt.

Et si quæratur: an Ecclesia habeat statim iudicare tales, qui sic adorant dæmones, vel baptizant imagines hæreticos? Responsiones nota Primò, quòd ad discernendum istud magis pertinet ad Canonistas, quàm Theologos. Canonistæ dicunt, iuris præsumptione, hæreticus reputatur, & vt hæreticus est puniendus. Theologus dicit primo iudicio sub correctione sedis Apostolicæ, non quantum est ex natura rei quicquid sit iuris præsumptione. Et ratio potest esse ista, quia quodocumque aliquis effectus dependere potest ex duplici causa, nunquam ex natura rei, ex illo effectus potest iudicari præcisè altera causa.

Cũ igitur iste effectus, qui est adorare Dæmonem, vel eius auxilium ad maleficandũ postulare, imaginem baptizãdo, vel infantem viuum offerendo, vel occidendo, vel aliud huiusmodi, possunt procedere ex duplici causa, scilicet, vel credendo Dæmonem esse adorandum, & ipsi sacrificandũ, & imagines capere sacramentales effectus: vel quia aliquo pacto facto cum Dæmone, facio vt facilius obtineam, quod volo à Dæmone, in iis quæ non sunt supra facultatè

Qui statuit imagines capere sacramentales effectus sunt hæretici.

suam, ut supra tactum est, non debeo statim iudicare ex tali effectu praeter aliam causam, scilicet, quod hoc faciat, ut male sentiens de fide. Unde quando constat de huiusmodi effectu, vitiosius inquirendi non est de causa, & si ex errore & peruersitate fidei hoc fecerit, iudicandus est haereticus & iudicio Inquisitorum cum ordinariis subiacebit. Sed si ex alia causa, iudicandus ut sortilegus & vilissimus peccator.

Alia responsio ad nostrum propositum quicquid sit ex omnibus dictis & allegatis, constat quod omnes damnatores & malefici, qui iudicantur haeretici iuris praesumptione, & non ex natura rei Ordinationum iudicio, & non Inquisitorum subiacent. Nec praefati Inquisitores aliorum regnorum, per allegationes canonum & glossatorum se iungi possunt, eo quod tales Daemonibus sacrificantes & adorantes, iudicant haeticos iuris praesumptione & non ex natura rei. Textus autem dicit, quod debeant sapere haereticum manifeste, id est; sapere intrinsece, & ex natura rei. Et si sufficit nobis Inquisitoribus, de haereticis ex natura rei in iudicis se intromittere, alios sui iudicibus relinquendo.

Habitus cognoscitur ex actu.

Et quia dictum est, quod inquirendi est de causa utrum ex errore fidei hoc fecerit vel non: utique hoc facile erit. Nam sicut habitus fidei cognoscitur per actum fidei, qui est credere & confiteri quae sunt fidei: & habitus: scilicet: ritus per castam viuere: ita Ecclesia potest iudicare aliquem haeticum, inquirendo si habet actum discernendi de aliquo articulo fidei. Sic etiam & malefica, quae fidem in toto vel in parte abnegauit, vel corpus Christi vilissimè traxit, homagium praestitit: utrum huiusmodi ad complendum Daemon tantum fecerit, imò si in toto abnegauit etiam corde, iam iudicabitur ut Apostata, & deficiet quarta conditio quae habet concurrere ad hoc, ut quis proprie dicatur haeticus.

Bulla Innocentij VIII. Inquisitores.

Quod si huic determinationi obicitur bulla & commissio nobis ab Innocentio VIII. facta: ut malefica iudicio Inquisitorum subiacciantur. Respondetur: per illa non exciudatur, quin & dioecelani etiam vsque ad sententiam definitiuam contra eos procedere possint per illa antiqua iura ut dictum est. Cum haec bulla potius in parrem sollicitudinis nobis Inquisitoribus ardua sit, quam & opere quantum possumus eam De admortio exhibemus.

Unde & primum argumentum non suffragatur Inquisitoribus

istoribus illis, sed potius contrarium concludit, cum tales Simoniaci tantummodo iuris praesumptione censentur haeretici, de quibus ordinarij per se iudicare possunt, irrequisitis Inquisitoribus: Imò nec Inquisitores de Simoniacis variis se intromittere habent, & pari ratione de aliis, qui tantum iuris praesumptione haeretici iudicantur. Nam contra Episcopos schismaticos procedere non possunt, & Praelatos alios superiores, ut patet in capitulo inquisitionis, de haeret. lib. 6. ubi sic dicitur. Inquisitores haereticae prauitatis ab Apostolica sede seu aliis quibuslibet deputatis, de huiusmodi crimine inquirere contra eos ut nequeunt, aut eius praetextu procedere contra eos: nisi in literis commissionis sedis Apostolicae quod hoc possint, contineatur expresse.

Si tamen Inquisitores ipsi Episcopos vel alios superiores praelatos sciverint, vel inuenerint, cum ea crimine haereos commisisse, aut eos de huiusmodi diffamatos existere, vel suspensos, id tenebuntur sedi Apostolicae nunciare.

Ad secundum similiter patet, ex praehabitis responsio. Nam adorans haeticum, est tunc haeticus, si adoret ipsum, credens esse adorandum seu honorandum propter suam doctrinam & opinionem, si autem honorat ipsum propter aliquod temporale, sine aliquo errore fidei in intellectu, non est proprie haeticus, sed iuris fictione vel praesumptione seu similitudinarie: quia agit ac si male sentiret de fide, sicut ille quem adorat: unde nec Inquisitorum iudicio subiacebit.

Ad tertium patet ex praemissis, quia licet iudicetur ab Ecclesia ut haeticus, propter facta extrinseca, visa & probata non tamen sequitur, quod semper sit haeticus ex natura rei, sed iuris praesumptione sic reputatur. Unde & in illo casu Inquisitorum iudicium subterfugit, quia non sapit haeticum manifeste.

Ad quartum, dicendum quod falsum praesupponit, quia non est possibile, quod aliquis conculet corpus Christi absque hoc quod male sentiat, vel peruersitatem fidei habeat de corpore Christi: quia potest hoc facere sciens se peccare, & credens firmiter ibi esse corpus Christi. Facit tamen hoc ut placeat Demoni, & facilius obineat, quod vult ab eo. Et licet omnis malus error, non tamen error intellectus, qui est haeticus, seu error male sentiens, de his quae sunt fidei, sed de his quae sunt virtutis alicuius, cuius obitatio in vitio operatur.

Et

Et tantum de primo principali quod ad hæresim proprie sumptam requiritur, & secundum quod iudicio inquisitorum debet hæreticus proprie subiacerere.

Nec obstat si dicatur, tamen etiã contra diffamatos aut suspectos leuiter, vehementer aut violenter de hæresi, & qui non videntur sapere hæresim manifestè Inquisitor potest procedere. Respondetur inquirere potest & procedere super tales, in quantum sunt suspecti, aut diffamati de hæresi proprie dicta, de qua etiã nunc loquimur (vt sæpè tactum est) quæ habet errorem in intellectu, & alia quatuor sequentiã annexa: quorum secundum est, vt talis error sit circa ea quæ sunt fidei, vel contra veritatem determinationis Ecclesiæ, in his quæ pertinet ad fidem & bonos mores & necessaria ad cõsecutionem vitæ æternæ. Si, n. error sit de his quæ non pertinent ad fidem, puta quod credat quis solè non maiore terra, & huiusmodi, non est periculosus error. Error autè contra sacrã scripturã, cõtra articulos fidei, cõtra determinationem Ecclesiæ, vt supra tactum est, est hæresis. ar. 24 q. 1. hæc est fides.

Item, quia determinatio dubiorum circa fidem, pertinet principaliter ad Ecclesiã & præcipuè ad p̄fificè summum Christi vicarium, ac Petri successorem vt expressè dicitur. 24 q. 1. quotiens. Et contra determinationem Ecclesiæ, nullus Doctor vel Sanctus suam sententiam defendit, vt dicit Th. 22. Nec Hieronymus, nec Augustinus, nec alius. Sicut ergo asserens pertinaciter cõtra fidem, est hæreticus, ita & contra determinationem Ecclesiæ, in his quæ pertinent ad fidem, & necessaria sunt ad salutem, pertinaciter asserens est hæreticus, ipsa enim Ecclesia nunquã errasse in fide probatur, vt dicit 24 q. 1. à rector, & alius c. Signanter autè dicitur: quia asserens contra determinationem Ecclesiæ non simpliciter, sed in his duntaxat quæ pertinent ad fidem & salutem, est hæreticus.

Nam in aliis contrarium sentiens, nõ est hæreticus sicut quod ius nõ potest separari ab usu, in rebus usu consumptilibus. quod declarauit & determinauit Ioan. 2. 2. in Extra. ad conditorem: vbi dicit: contradicentes huic sententiã esse contumaces & rebelles Ecclesiæ, non hæreticos.

Christiani solum præsent fieri hæretici. Tertiam, quod requiritur, est, quod error sit in illo, qui Catholicam veritatem est professus. Si quis enim nunquã esset professus fidem Christianam, non esset proprie hæreticus, sed simpliciter infidelis, vt Iudæus & Gentilis, qui

ris sunt. Vnde Augustin. de ciuitate Dei, videns Diabolus gen^o humanum à cultura Idolorum & Demõnũ liberari, hæreticos mouit, qui sub vocabulo Christiano, doctrinæ resisteret Christianæ. Oportet ergo quod error si in illo, qui in baptismo suscepit fidem Christianã ad hoc vt sit hæreticus.

Quartum quod requiritur, est, quod talis error sit in eo, qui fidem suscepit taliter, quod aliquam veritatem de Christo confiteatur pertinentem ad diuinitatem vel humanitatem. Si enim nullam veritatem penitus confiteretur, magis proprie Apostata quàm hæreticus censeretur, sic Iulianus Apostata. Et distinguitur vnus ab altero, licet aliquando vnus sumatur pro alio. Sub hac conditione reperiuntur certi, qui interdum egestate & molestiis variis afflicti, corpus & animam tradunt Diabolo, & fidem abnegant, dummodò in eorum necessitatibus & ad possidendam diuitias & honores Diabolus eis assistat.

Nonimus certos nos Inquisitores, & post aliquos penitentes, qui vtiq; absque errore fidei in intellectu, quia tantummodò propter commoda temporalia talia commiserunt, vnde nec hæretici proprie, nec iterum Apostatae ex corde, vt Iulianus, licet magis Apostatae censentur.

Ex corde verò Apostatae, si nolunt resiliire, vt hæretici impenitentes, traduntur curiæ seculari. Si autem velint, recipiuntur, prout hæretici penitentes. Iuxta capit. ad abolendam §. presenti de hæretic. lib. 6. Concordat Raymundus. tit. 11. de Apostolica, capit. reuertentes, vbi dicit. Quod reuertentes ab Apostasiã perfidia cum fuerint hæretici, tanquam reuertentes ab hæresi sunt recipiendi. Et hic sumitur vnus pro alio vt prius tactum est & subdit. Illi verò qui meri mortis fidem abnegant (hoc tu accipe, qui propter commodum temporale Diabolo fidem abnegant, & erroribus non credunt, licet iure hæretici nõ fiant: nota hic quod non sunt proprie hæretici: subdit: postquam non habent in mente errorem iudicio Ecclesiæ quæ habet per exteriora de interioribus iudicare, hæretici habendi sunt nota hoc iuris fictione, & si reuertatur vt penitentes hæretici recipiendi sunt. Non enim merus mortis, est merus cadens in conscientiam vitam ad fidem Christi abnegandam. Sic & tu accipe propter commoda temporalia vnde concludit, sanctius est mori quàm abnegare vel veluti idololatrias, vt dicit Augu-

Inquisitores tradentes se Diabolo.

Sanctius moritur, quam esse, vt idololatrias.

Augustinus

Stans & recitatur 22. quæst. 4.

Simile iudicium de maleficis fidem abnegantibus esset, ut ubi resillire vellent, reciperentur ut poenitentes, absque hoc quod curiæ seculari reliquerentur. Omnibus tamen modis ad gremiū Ecclesiæ recipiuntur, ubi poenitent, & curiæ seculari, si nolunt reuerti, relinquuntur: & hoc propter diuina temporalia illata: prout in modis sententiandi patebit. Et omnia præfatus ordinarius exequitur, ita quod etiam Inquisitor suas vices illi committere potest, in hoc duntaxat casu Apostasiæ, secus est in aliis casibus sortilegorū.

Quantum quod requiritur ad hoc ut quis proprie hereticus, est, ut talem errorem firmata voluntate & obstinata eligat, & pertinaciter sequatur opiniones. Vnde secundum Hieron. hæresis ab electione est dicta. Et ideo secundum Augustinū: non qui falsas opiniones gignit vel sequitur, sed qui pertinaciter defendit, hereticus est censendus. Vnde si quis non pertinaci malitia sentiret aliquid contra fidem, seu ignorātia: paratus corrigi, si quid sciret falsū, & ostēderet ipse esse cōtra fidem vel sacram scripturā vel determinationē Ecclesiæ. 24. q. 3. dixit Apostolus. Et ideo ipse Augustinus dicebat. Errare potero, hereticus non ero. Quia scilicet paratus corrigi, cū sibi fuerit ostensus error. Et constat quod quotidie inter Doctores circa diuina sūt variæ opiniones, & aliquando contradictoriæ, ita quod necesse est altera esse falsam, & tamē nulla earum reputatur falsa, donec per Ecclesiam fuerit determinata: articulo 24. q. 3. qui in ecclesiā

Ex quibus omnibus concluditur, quod probare maleficos subiacere iudicio Inquisitorum, vel etiam alios, quocumque modo demones innocentes, per dicta Canonistam super allegatum verbum saperent manifestem c. accessus comprehensum, non sufficienter probatur, cū tales ab eis heretici iudicantur quadam iuris fictione: Nec etiam per dicta Theologorum, cū & ipsi tales nominant: Apostatas verbo vel opere, non autem corde & mente, ac quod errore verbum saperent prætendit.

Et licet iudicantur ut heretici, non tamen propter hoc sequitur, quod Episcopus siue Inquisitor nō possit sententia diffinitiuā cōtra eos procedere, aut carceri ad poenā deputare, aut tormentis exponere. Imō in casu quo hæc definitio nō videtur sufficere ad hoc, ut nos Inquisitores sumus à malici

à maleficarum Inquisitione exonerati, nolumus tamē hoc via iuris exigere, cū vires nostras in his duntaxat super sententiam ferendam ipsi diocesani committere possumus.

Hoc enim habetur in c. maiorū. in prin. de her. in Clem. Vbi sic dicitur. Maiorū querela & infra ut negotiū Inquisitionis huiusmodi prosperetur felicius, quo deinceps eiusdem labis indago solertius, diligentius, & cautius peragatur, ipsam tam per diocesanos Episcopos, quā per Inquisitores à sed: Apostolica deputatos, omni carnali odio, vel timore, aut alicuius commodi temporalis affectione semotis, decernimus exerceri, sic quod quilibet de prædictis sine alio citare, & arrestare, seu capere, ac tunc custodiæ mactare, ponendo in compedibus & mancis ferreis, si ei visum fuerit. Super quibus faciendam ipsius conscientiam oneramus, nec non inquirere contra illos, de quibus pro huiusmodi negotio, secundum Deum & iusticiam viderit expedire, dum tamen tradere carceri, qui potius ad poenā quā ad custodiam videatur, vel tormentis exponere illos aut ad sententiam procedere contra eos, Episcopus siue Inquisitor, aut Inquisitor siue Diocesano, aut eius vel Episcopali sede vacante capituli saper hoc delegato, si sui ad iniuicem copiam habere valeant infra octo dierum spacium, postquam iniuicem se inquisierunt, non valebit, & si secus præsumptum fuerit, nullum sit & irritum ipso iure.

Post sequitur ad nostrum propositū. Verū si hoc Episcopus, vel eius seu capituli sede vacante delegato cum Inquisitore, aut Inquisitor cum altero eorundem, propter premissa nequeant aut noluerint personaliter conuenire, potest Episcopus, vel eius seu capituli sede vacante, delegatus Inquisitori, & Inquisitor Episcopo vel eius delegato, seu sede vacante, illi qui ad hoc fuerit per capitulum deputatus, super illis committere vices suas, vel suam significare per literas consilium & consensum.

Ex quo patet, quod licet in quinque casibus, vnus siue altero, in tribus verō minime procedere possit, quia tamen vnus alteri vices suas committere potest, præsertim quod ad secretā ferendam, ideo & nos hoc per præfatos facere decernimus aliis Inquisitoribus in suis limitibus emanentibus. Ad argumenta ergo respondendo patet ex præmissis, ad sex primā argumenta pro Inquisitoribus militaria decisio, quod forum Inquisitioni malefici & sortilegi nō videtur subici.

Explicatio cō-
suetudinum.
Cle. de Hære-
ticiis.

Errare S. Au-
gustinus pote-
rat, ut in
Hæreticus nō
erat.

Maleficarum
com-
municatio
Episcopis pu-
nicia.

Crimen maleficium est proprium Ecclesiasticum, pariter civile.

Ad alia autem argumenta pro Diocesani, in casu, quo & ipsi a maleficarū inquisitione se exonerare vellent, & civili iudicio relinquere, paret quod non possint hoc eadem facilitate quo Inquisitores facere: Quia in crimine hæreseos iuxta ca. ad abolendam, & c. vergentis. & c. excommunicamus vtrumque. Extra de hæ. iudicis ecclesiastici est cognoscere & iudicare, & iudicis secularis exequi & punire, vbi sententia transit in vindictam sanguinis, secus vbi ad alias pœnas pœnitentiales.

Videtur etiam, quod in hæresi maleficarum, licet non in aliis hæresibus, etiam ipsi Diocesani suas vices ad cognoscendum & iudicandum in foro civili committere valeant, ut in argumentis tangitur, quod hoc crimen maleficarum non est merè Ecclesiasticū, imò potius civile, propter damna, quæ inferuntur temporalia, tum etiam, quia leges speciales in pœnitentiam maleficarum, quo ad omnem viam pœnitentis editæ cernuntur.

Videtur denique, quod hæc via plurimum in exterminium maleficarum defecit, & in maximum inuamen ordinarium coram tremendo iudice, super districtum examen quod exigetur, cum teste scriptura iudicium durissimum iis qui præsumt immineat. Et secundum hæc differentiam procedemus, videlicet quod iudex secularis cognoscere & iudicare potest, vsque ad sententiam diffinitiuam ad pœnitentiam, quam ab ordinariis recipiet, secus super sanguinam, quam per se ferre potest.

Summarium tractandorum.

T ergo iudices tam in foro Ecclesiastico, quam civili modos cognoscendi, iudicandi, & sententiandi, semper in proprio habere valeant, consequenter circa tria principaliter procedendum erit. Primò, quis modus inchoandi processum fidei. Secundò, quis modus continuandi. Tertio, quis modus terminandi & sententiandi in hac materia maleficarum.

Circa primum sunt quinque difficultates. Primò, quis inter tres modos procedendi, qui in iure tangitur, sit magis competens. Secundò, de numero testium. Tertio, an possit capi-

PELLI ad irandum. Quarto, de cōditione testium. Quintò, an iniurici capitales ad testificandum admittantur.

Secunda pars continet quæstiones vdecim. Prima qualiter testes sint examinandi, & quod semper quique persona debeant esse præsentis. Item qualiter malefica sint interroganda generaliter & particulariter, & erit sexta in ordine libri: quia numerus mutatur eò vt lector facilius reperiatur materiam operatam. Secunda varia dubia declarat super responsiones negatiuas, & quando sit incarceranda, & quando pro manifestè deprehensa in hæresi maleficarum. Tertia de modo capiendi maleficas. Quarta de duobus, quæ post captionem faciendæ sunt iudici, & an deponendum nomina sint ei manifestanda, & defensiones cum deputatione a iuocati fiat concedendæ. Sexta, quid faciat aduocatus, cum ipsi testium nomina non publicantur, & vbi iniuriciam capitalem allegat coram iudice. Septima, qualiter iudex iniuriciam capitalem inuestigare habeat. Octaua, de his quæ iudex habet aduertere, antequam delatum tormentis exponat. Nona, de modo sententiandi ad quæstiones & tormenta. Decima super tormenta continuanda, & qualiter sint tormentanda, & de cautelis & signis contra maleficium taciturnitatis. Vndecima, super finales interrogationes & cautelas a iudice obseruandas.

Tertia pars continet primò quæstiones tres, quas iudex debet aduertere, & ex quibus omnis sententia diffinitiva debet proletere. Prima, an super examen cautelæ fieri possit sententia. Secunda, de modo, quo omnis sententia est ferenda. Tertia, ex quibus suspitionibus possit iudicari, & qualiter super vnamquamque suspitionem debeat sententiare. Demùm super vltimam partem de viginti modis sententiandi, quarum tredecim sunt communes super omnem hæresim, reliqui speculiter super hæresim maleficarum. Alii quia locis suis patebunt, causa breuitatis hæc non assignantur.

Quæstio prima super modum inchoandi processum.

Variatur ergo primò, quis sit modus cō-
teus ad inchoandum processum fidei con-
tra maleficas? Respondetur. Cum inter tres
modos qui tanguntur Extra de acco. de nūc.
& inquisitio. Expressus est, quando aliquis

De accusato-
rius & di-
toribus ma-
leficarum.

accusat aliquem de crimine hæresis, vel fautoria coram iudice, offerendo illud se probaturum, & inscribit se ad poenam talionis, nisi probet. Secundus modus, quando aliquis denunciatur aliquem, ita tamen quod non offert se probaturum, nec vult facere partem, sed dicit quod denunciat zelo fidei, vel ratione sententiæ excommunicationis, lata per ordinarium vel eius vicariū aut ratione pœnæ temporalis, quam secularis iudex facit contra non denunciante.

Tertius modus per inquisitionem, hoc est, quando non est aliquis accusator vel denunciator, sed fama laborat in aliqua ciuitate vel loco quod sint malefici: & tunc iudex habet, non ad instantiā partis, sed etiam ex officio procedere.

Ideo aduertendum, quod primum modum procedendi iudex non libenter admitat: Tum quia non est in causa fidei vltimus, nec etiā in causa maleficarum, quæ sua maleficia occultè exercent: Tum etiā, quia est accusanti multum periculosus, propter pœnam talionis, qua plecteretur vbi in probatione deficeret: Tum etiam, quia est multū litigiosus.

Incipiat processum per citationem generalem, aduocando illam ad valuas Ecclesiæ Parochialis vel prætorij, per modum qui sequitur. Cū nos vicarius talis ordinarij, aut iudex talis dominijs totis nostris affectibus inhiantes, ac ex omnibus nostris præcordijs affectantes populum Christianum nobis commissum in vnitatem, & serenitate Catholice fidei confoneri, ac ab omni peste prauitatis hæreticæ visceraliter elongari. Idcirco nos iudex præfatus, cui ex iuncto officio hæc incūbunt, ad gloriā & honorē recolendi nominis Iesu Christi, & ad exaltationē sanctæ fidei orthodoxæ: atque ad depressionē hæreticæ prauitatis, præcipuè in maleficis vniuersis, & singulis cuiuscūq; cōditionis, vel status. Hic nota, si ecclesiasticus iudex inquit, addat, ordinis, religionis, aut dignitatis existat, qui sunt infra terminos huius ciuitatis, a circa illā, aut oppidi ad duo miliaria, ad quorū notitiā perueniunt hæc mādata Ecclesiasticus iudex adiūgat. Auctoritate, qua fungimur in hac parte, in virtute sanctæ obedientiæ ac sub pœna excommunicationis præcipimus & mādamus, ac mandando requirimus, & mouemus quatuor infra duodecim dies proximè computandos. Hic secularis iudex modo mandabit, & pœnis eius consuetis: quorum primos quatuor primo, & reliquos quatuor

mis quatuor immediatos pro secundo, & vltimos quatuor pro tertio termino peremptis: trina monitione canonica assignamus, nobis reuelent, si quis scit, vidit, vel audiuit aliquam esse personam hæreticam & maleficam, diffamata, vel suspectam, & in speciali causa practicantem, quæ in nocentiam hominū, iumentorum, aut terræ frugum, & damnum Reipublicæ cedere valeant. Quod si nostris antefactis monitis & mandatis non paruerit, cum effectu præmissa infra taxatum terminum non reuelando, sciat se, Iudex Ecclesiasticus addat, excommunicationis mucrone percussum. Secularis iudex addat pœnas temporales. Quam excommunicationis sententiam in omnes & singulos taliter, vt prædicitur, contumaces præfata nostra monitione canonica præeunte, & eorum obedientia requirentes, nunc vt ex tunc, & tunc vt ex nunc ferimus in his scriptis; absolutionem harum sententiarum nobis tantummodò reseruando. Cōcludit iudex secularis modo suo. Datum, &c.

Nota insuper super secundū modū, & cum, vt dictū est, secundus modus procedendi, & processū fidei incipiendi sit per modum denunciationis, vbi denunciatus non offert se probaturum, nec vult facere partem, sed dicit quod denunciat ratione sententiæ excommunicationis latæ, vel zelo fidei, & propter bonum Reipublicæ, idcirco secularis iudex hoc debet in sua citatione generali, aut præmissa monitione specificare, & nemo æstimet se pœnale fieri, etiā in probatione defecerit: quia offert se non vt accusans, sed vt denunciatus.

Et tunc, quia plures comparebunt ad denunciandū iudici, notare debet iudex vt procedat modo qui sequitur. Primo habeat Notarium & duas honestas personas, siue sint clerici, siue laici, vel si Notarius non possit haberi, tunc loco Notarij sine duo viri idonei. Hoc enim tangitur in c. vt malefici. officium, §. verū. li. 6. vbi dicitur. Verū quia in causa grauis criminis, cum multa oportet cautela procedi, vt in eos sine vilo proferatur errore datè ac dignè seueritas vltionis volumus & mādā, vt in examinatione testium, quos recipi super hoc crimine prædicto, ipsūq; oīngētib; oportuerit: adhibeatis duas religiosas & discretas psonas. Hinc Archi. in gl. Possūt intelligi psonæ honeste, siue sint clerici, siue laici sequitur, in quarum præsentia per publicam, si cōuodè

Suo pœna vltionis accusator non tutum habetur.

Citationis in causa maleficarum forma tam Ecclesiasticorum quam secularium iudicum.

Cautendum in citatione delatori.

Quomodo iudex procedat in delatione criminis maleficij.

habere potestis, personam, aut per duos viros idoneos, fideliter coram depositiones testium describantur. Nota ergo, quod his personis adhibitis mandet denunciatori iudex, quod det in scriptis, vel saltem dicat verbo. Et tunc Notarius seu iudex incipiat processum per modum qui sequitur.

Delator potest in scriptis de fero maleficium.

IN NOMINE DOMINI AMEN.

ANNO à natiuitate Domini, &c. Tali die talis mensis, in praesentia mei Notarii, & testium iuxta scripturam, talis de tali loco, & talis Dioceseos, vt supra, comparuit personaliter in tali loco coram honorabili iudice, & obtulit eidem schedulam tenoris sequentis: inferatur tota, si autem non per schedulam, sed verbo, ponatur sic Comparuit, &c. & denunciavit eidem, quod à talis de tali loco Dioceseos talis asseruit & dixit, quod sciret hoc, vel quod sciret alia nocuienta sibi vel aliis personis.

In iuramento delator facit dominicum v. Interrogatoris delatoribus propensio.

Quo facto incontinenti faciet iurare ipsum denunciantem modo consueto, vel ad quatuor Dei Evangelia, vel super crucem, et ceteris digitis tuis, & duobus depressis, in testimonium sancte Trinitatis & damnatione animae & corporis, de dicenda veritate super denunciatis, & praestito iuramento interrogabit eum, vnde sciat esse vera quae denunciavit, & si vidit vel audiuit, si dicat se vidisse aliqua, vt pura, quia ibi repertus tali hora temporis, vel quia tetigit iumentum, vel quia iuravit stabulum, interrogabit iudex vbi eum vidit, & quando, & quoties, & per quem modam, & qui erant praesentes. Si dicat quod non vidit, sed quod audivit, interrogabit eum à quibus audiuit, & vbi, & quando, & quoties, & quibus praesentibus audiuit, formando articulos de quolibet per dictorum singulariter & diuisim: & Notarius seu scriba ponat totum in actu seu in processu in immediato postea ad ipsam denunciationem, continuando sic.

Qua quidem denunciatione, vt praemittitur, facta, ipse inquisitor incontinenti faciet iurare ad quatuor Dei Evangelia, &c. vt supra, ipsum denunciantem de dicenda veritate super denunciatis, & interrogavit eundem, vnde & quomodo ea quae denunciauerat, nouerat, vel suspicionem habet esse vera. Respondeat, quia vidit, vel audiuit: interroganti, vbi vidit, vel vbi audiuit, & dixit, quod tali die, talis mensis, talis

anni in tali loco, interrogauit, quoties vidit, vel audiuit, &c. & formentur articuli, vt dictum est, & totum ponatur in processu, & specialiter interrogetur, qui sciant cum eo in tali causa, & qui possint scire.

Quibus omnibus peractis, vltimò interrogabitur, an denunciaret mala voluntate, odio, vel rancore, vel emittat aliquid favore & amore, vel alias denunciaret rogatus, vel subordinatus.

Et postremo iniungetur ei, virtute iuramenti praestiti, tenere secretum quicquid ibi dixit, vel per iudicem sibi dictum fuit, & ponatur totum in processu & in actis. Et in omnibus expletis, ponatur paulò infra. Acta sunt haec in tali loco tali die, talis mensis, & tali anno, in praesentia mei Notarii vel scriptoris, a iuncto mihi tali in vigorem officij tabellionatus, & talium testium ad hoc vocatorum & rogatorum.

De modo procedendi, cum fama de aliqua spargitur quod sit maleficus.

Tertius modus processum incipiendi, qui etiam est communis & vltimus modus, & cum hoc secretus esset, vbi vultus accusator vel denunciator se offerret, sed fama laboraret in aliqua ciuitate, vel loco, de aliqua malefica, & etiam tali, & propter famam iudex absque citatione generali, ac quo supra, seu monitione ex officio procedere vellet, eo quod talis etiam frequens perueniret ad aures eius, tunc iterum inchoare potest processum, in praesentia personarum, vt supra.

IN NOMINE DOMINI AMEN.

ANNO à natiuitate Domini, tali die, mensis tali, in mensibus talibus, ad aures talis officialis mei, in tali loco peruenit, pluries fama publica referentis, & vltimo infamiatione producentis, quod talis de tali loco dixit, vel fecit talia ad maleficia perpetranda, contra fidem ac commonem utilitatem Reipublicae, & ponatur totum, prout forma laborant paulò infra. Acta sunt haec die tali, mensis talis, de anno tali, in praesentia testium talium vocatorum, rogatorum & mei Notarii tali auctoritate seu scriptoris, vt supra, sed tanquam secunda pars inchoetur, videlicet quatuor huiusmodi processus sit continuandus, prout tenentur sint aliqua super testibus examinandos, quos in numero esse debeant, & eius conditionis

QVÆSTIO II.

Via dictum est in secundo modo de dictis testibus, qualiter inscribi debeant, scire numerum & conditionem illorum opus est. Quæritur utrum Iudex duorum testium legitimorum, non singularium, possit licite aliquam de hæresi maleficarum condemnare: vel an plures, quam duo necessarii requirantur. Et dicuntur testes singulares, quando in dictis sunt partiales, concordant tamen in substantia seu effectus rei, ut si diceret vnus, maleficauit mihi vaccam, & alter diceret puerum, concordarent in maleficio.

Hic autem quæritur, ubi testes non sunt partiales, sed omnino concordant: Et respondetur, quod quamuis videantur sufficere duo testes de iuris rigore. Quia regula est, quod in ore duorum vel trium stat omne verbum: Tamen de iuris æquitate non videntur in hoc crimine duo sufficere, propter criminis immanitatem. In criminibus enim probationes debent esse luce clariores. ff. de probat. l. si autem. Et hæresis præcipue talis inter maiora crimina enumeratur.

Et si dicatur, quod in hoc crimine sufficiunt leuiore probationis, quia leui argumento quis detegitur. C. de hæret. lib. 2. Leui argumento recedendo à iudicio Catholice religionis & tramite, hæreticū se facit. Respondetur: verū est ad præsumendum, non autem ad condemnandum, tum propter iuris ordinis in hoc crimine detractionem. In hoc enim ordo iudicarius in favorem fidei detractionem: quia nec delatus videt testes iurare, nec etiā ipsi publicantur, ut possit eis græte periculū imminere, ut in c. statuta. de hæret. lib. 6. propter quod delatus non possit diuinare. Sed tenetur ipse Iudex per se & ex officio de testium inimicitia perquirere: quia excluduntur, ut infra patebit. Et etiā si deposuerint cōfusse de causa conscientie, eos iterū interrogare, quod potest facere. Extra. de test. per tuas & ff. de quæstionibus repet. Nam quanto magis via defendendi delatio subtrahitur, tanto magis incumbit Iudici sollicitudo diligentius inquirendi.

Vbi ergo inueniuntur duo testes cōcordantes & legitimi contra quemquam, nec ex hoc vellem eura de tanto crimine condemnare, sed purgationē, si esset diffamatus indicis, vel

vel propter vehementem suspicionem quæ oritur ex dictis duorum testium facere eum abiurare vel quæstionare, seu sententiam differre. Non enim videtur tutum ad vocem duorum testium hominem bonæ famæ de tanto crimine condemnare, secus si fuerit malus. De hoc Archid. plenius in c. vt officium. §. verum, in prin. de hæret. lib. 6. super verbo test & in c. fidei. in fine glossæ illius capituli. Et Ioan. And. ibidem. in c. etiam excommunicamus itaque. Extra. de hæret. §. addicimus. dicitur quod faciat Episcopus iurare eos, vel plures boni testimonij viros de dicenda veritate, si sciuerunt in parochia tales hæreticos ibi esse.

Ad idem quod si quæritur, Vtrum Iudex per testes singulares solum, vel saltem cum infamia possit iuste de tali hæresi aliquem condemnare: Respondetur, quod non, nec per testes singulares solum, nec etiam cum infamia: Extra de test. cum literis. Præsertim cum in criminibus probationes debeant esse luce clariores, ut patuit: & in hoc crimine nemo sit ex præsumptione damnandus: Extra de præsumpt. literar. Ergo tali indicitur purgatio ratione infamie, & abiuratio ratione suspicionis vehementis, quæ confurgit ex dictis testium. Tamen ubi testes sunt singulares, concordant tamen in substantia facti, & in euidencia facti concurrunt, tunc iudicis conscientia ibi operatur, et Directorio habetur quæstio, quoribus possint testes examinari.

De testibus cogendis & iterando ex aminandis.

QVÆSTIO III.

Vod si quæritur, Vtrum iudex testes possit compellere ad iurandum, de dicenda eidem in causa fidei seu maleficarum veritate: & etiam pluries eos examinare. Respondetur quod sic, præsertim Ecclesiasticus iudex, ut supra patuit in c. vt officium. §. verum. Et quod testes cogendi fiat in causis Ecclesiasticis veritatem deponere medio iuramento: Extra. de testibus cogend. ca. peruenit. aliis testimonium non valebit. Et extra de hæret. cap. excommunicamus itaque. §. addicimus. dicitur, quod Archiepiscopus vel Episcopus parochiam, in qua fama fuerit hæreticos habere, circumueat, & ibi tres vel plures boni testimonij viros, vel etiam si expedire videbitur, totam viciniam

In crimine maleficarum testes coguntur iurare.

iurare compellat. Et sequitur infra. Si qui verò ex his iuramenti religionem obstinatione damnabili respiciens, iurare forte noverint, ex hoc ipso tanquam hæretici deputentur.

Pluribus testes exanimandi. Quòd autem plures possint testes examinari, ita dicitur Arc. in c. vt officium § verum, super ver. testium, vbi dicitur sic, Inquisitor, hic autem iudex debet esse sollicitus, vt si testes confusè deposuerint, & de causa scientiæ minus plenè requisiti fuerint, quòd iterato cum eis inquirat. Nam hoc de iure fieri potest. Extra de testibus cogendis, vt supra tactum est, ff. de questionibus l. repeti.

Q V Æ S T I O I I I I.

De conditionibus testium.

Questio super conditionibus testium. Nota quòd excommunicati, item participes & socij criminis, item infames, & criminosi, nec serui contra dominos admittuntur ad agendum, & testificandum in causa fidei quacunque. Item sicut hæreticus contra hæreticum ad testificandum admittitur, ita maleficus contra maleficum: in defectum tamen aliarum probationum, & semper contra, & non pro. Vnde etiam, & filij, & familiares, contra & non pro, ar. per c. filij, de hæret. lib. 6. Et hoc ideo, quia eorum testimonium est magis efficax ad probandum.

De primis patet in c. in fidei, de hære. ibidem. In fidei fauorè concedimus, vt in negotio inquisitionis hereticæ prauitatis, excommunicati, & participes, vel socij criminis ad testimonium admittantur, in defectu aliarum probationum, contra hæreticos credentes, receptatores, fautores & defensores eorum, si ex verisimilibus coniecturis & ex numero testium aut personarum, tam deponentium, quàm eorum, contra quos agitur & deponitur, qualitate aut aliis circumstantiis sic testificantur, nõ falsa dicere præsumant.

Maleficus contra maleficum testificare potest.

De peruris, quando presumitur quòd deponunt zelo fidei: patet in ca. accusatus, § licet, vbi supra, vbi dicitur: licet verò perurii & post penitentiã repellantur, si tamè hi qui coram. Et infra: si ex manifestis indicijs apparuerit, tales nõ animi leuitate, aut odij formite seu corruptione pecunie, sed zelo fidei orthodoxe, dictum suum velent corrigere, ac

modò quæ prius tacerant reuelare in fauorem fidei, nisi aliud obstiterit, stare debet tam contra se, quàm reliquos attestacionibus eorundem.

Et quòd infames & criminosi, & serui coram dominos admittuntur. Archid. in ca. alleg. accusatus, in § licet, super verbo exceptum dicit ita: Tanta est labes criminis hæreticos, quòd ad eius actionem etiã serui aduersus dominos suos, & quilibet criminosus, etiam infames aduersus quemlibet admittantur, vt 2. quest. 7. huic opponitur.

An inimici capitales ad testificandum admittantur.

Q V Æ S T I O V.

I verò quaeritur, vtum iudex inimicos capitales alicuius delati possit in tali casu ad testificandum seu agendum admittere contra illum.

Respondemus quòd non, vnde Archid. vbi supra. Non tamen intelligas, quòd in hoc crimine inimicus capitalis admittitur ad actionem. 3. q. 5. cap. 2. & desimo. licet Hel. in fin. De hoc etiam satis notat Hostien. in sum. de accus. §. quis possit, sed dicuntur inimici capitales. Nota quòd quia solùm ratione inimicitiae quis repellitur & non quacunque repellit. Sed capitalis intelligitur, quia mors inter eos est de facto illata, vel fuit intentata, seu ea quæ sunt ad mortem inductura, aut via, vel vniuersa graua & lethalia sunt sequuta, & similia, quæ ad peruersitatem & malignitatem agentis contra passum iudicant manifestè. Propter quòd præsumitur, quod sicut intentatè contra istum mortem temporalem per illum modum, scilicet vniuersa, intentatè etiam per istum crimine hæreticos imponendo. Et sicut vniuersa ei auferre vitam, vellet auferre famam. Quare tales inimici capitales à testimonio legitime expelluntur.

Alii verò inimicitie præsertim graues, & prout etiã facillime mulieres ad inuicem commouentur, & si non repellunt totaliter, tamè dubium eorum dubitatur aliquatè, vt non sit plena fides eorum attestacionibus adhibenda, sed cum alijs adiuuantijs de eorum testimonio fidei possunt plenam facere probationem, præsertim vbi testes delati interrogati an ne possent se habere in ista re, quòd tale crimine ad

Qui dicitur inimicus capitalis

mortem sibi ex inimicitia imponere auderet: si dicet, ita interrogabit, quæ illa sit persona, & tunc Iudex aduerter, si illam personam, de qua suspitio est, quod ex inimicitia deposuerit, denotauit. Ita tali enim casu, ubi Iudex etiã de causa inimicitie per alios honestos informatur, & alia adminicula non occurrunt, & aliorum testium dicta, poterit secure tale testem repellere. Si verò delata persona dicet, nõ spero aliquem talem habere inimicum, licet interdum rixas cum mulieribus habuerim: vel si dicet, habeo inimicum, & non expressit de bire, sed quendam alium, qui fortassis non deposuit, tunc dicta talis testis, etiam si alij dicerent quod causa inimicitie deposuisset, Iudex tamẽ non debet repellere, sed ad plenam probationem cum aliis adminiculis conferuare.

Reperiuntur quamplures minus prouidi & circumspecti, qui huiusmodi depositiones mulierum refutare & annihilare querunt, dicentes illis standam nõ esse, eò quod sapissime, cum rixose sint, ex inuidia deponere solent. Hi, qui ignorat astutias & cautelas Iudicũ, loquuntur & iudicant ut ceci de coloribus, de quibus astutijs in 11. & 12. questione patebit.

SECUNDA PARS.

Qualiter processus est continuandus. Et qualiter testes sint examinandi in presentia quatuor aliarum personarum, & qualiter delata sit interroganda dupliciter.

Q V A E S T I O V I.

Am nũc sextò queritur, Qualiter processus huiusmodi aduersus maleficas in causa fidei sit continuandus. Considerandum est primò, quòd quia in causa fidei proceditur sumariè simpliciter, & de plano absque aduocatorum, & iudiciorum strepitu & figura, ut patet c.स्ताnta lib. 6.

Quid significet de plano, absque strepitu iudicij procedere. Qualiter etiam ista verba intelligantur, patet extra de verb. sig. c. sapè contingit in Clemen. ubi dicitur: Sepè contingit quòd causas committimus, & in eorum aliquibus simpliciter, & de plano ac sine strepitu & figura iudicij procedi mandamus: De quorũ significacione verborũ multis cõceditur.

ditur, & qualiter procedi debeat dubitatur. Nos autem dubitationem huiusmodi, quantum est nobis possibile, decidere cupientes, hanc in perpetuum valitura cõstitutione sancimus, ut Iudex cui taliter causam committimus, necessariò libellum non exigat, litis contestationem non postulet, tẽpore feriarum, ob necessitates hominum indultarum, à iure procedere valeat, amputet dilationem, materiam litis, quantum poterit, faciat breviorẽ, exceptiones, appellationes & dilationes frustratorias repellendo partium, aduocatorum & procuratorum contentiones & iurgia, testiumque super sua multitudinem refrenando, non sic tamen Iudex litum obruat, quia probationes necessariæ admittantur: citationem verò ad protestationem iuramenti de calumnia, siue de dicenda veritate, ne veritas occultetur: per commissionem huius intelligimus non excludi: hæc ibi.

Et quia processus (ut visum est supra) est simpliciter incipiendus. Quia vel propter instantiam accusatoris, vel propter zelum denunciatoris, vel propter clamorem famæ laboratis, & processus, qui sit ad instantiam partis accusantis, Iudex in hac materia non debet acceptare, cum maleficarũ facta opere demonum occultentur, nec accosatos per euidentiam facti sicut in alijs criminalibus procedere, & se defendere possit, imò consulere debet accusatori, quòd amoveat verbum accusationis, & ponat denunciationis: Et hoc propter accusatoris grave periculum, idè super secundum modum, qui & vñtatus & similiter super tertium, in quibus proceditur, & non ad instantiam partis.

Noiãdum quòd quia dictum est in præcedentibus, quòd Iudex specialiter debeat interrogare denunciante, qui sciat eum eo in tali causa & qui possint scire. Idè Iudex faciet citari illos testes quos denuntians intimavit, & qui magis videntur scire in facto, & scriptor continuabit processum scribendo sic. Post quæ attendens ipse Iudex denunciata sibi hereticalia ante dicta fore ex sui natura talia & tam graui, quæ non possint, nec debeant continentibus oculis tolerari, cum cedant in opprobrium Diniq̃z maiestatis, & tam fidei Catholicæ quàm Reipublicæ detrimentum, descendit ad se informandum, & ad testes examinandum, per modum qui sequitur.

Interrogatoria super testes.

Talis testis de tali loco, citatus, iuratus & interrogatus, si cognoscit talem exprimendo nomē delati, & dixit quòd sic. Item interrogatus de causa cognitionis, & dixit quòd pro eo quòd vidit & locutus est ipsi pluries, vel sic, vel alias, quia fuerunt socij, & exprimentur causæ cognitionis. Item interrogatus de cognitionis tempore, & dicit quòd sunt decem anni vel tot. Item interrogatus de fama illius, & præsertim ad ea quæ sunt fidei, & dixit, quòd quò ad moralia est homo bonæ famæ vel malæ, quantum autem ad ea quæ sunt fidei, dixit, quòd est fama in tali loco, quòd prædicat aliqua contra fidem, vt maleficus. Item interrogatus, quid est fama, & dixit. Itē interrogatus si vidit vel audiuit talem talia facientem & dixit. Item interrogatus, vbi audiuit dici supra dicta, & dixit quòd in tali loco. Itē interrogatus in quorum præsentia, & dixit, quòd illorum.

Item interrogatus, si ex illius consanguinitate aliqui propter maleficia fuissent dudum incinerati, vel suspecti habitus, & dixit. Item interrogatus, an cum suspectis maleficis habuit familiaritatem & dixit. Item interrogatus de modo & causa quòd dicta fuerunt, & dixit quòd ea de causa & tali modo. Item interrogatus si videtur sibi, quòd talis dixit seu fecerit transitorie vel lapsu linguæ, seu recitatorie, seu animo indeliberato, vel potius assertiue & animo deliberato, & dixit quòd fecerit supra dicta iocosè & trufatorie seu recitatie & non animo sic credendi, vel assertiue.

Itē interrogatus de causa credentia huius, & dixit, quòd credit pro eo sic, quia ille qui dicebat ridendo dixit. Et de istis est multum diligenter inquirendum: quia nonnunquam dicant aliqui recitando aliorum verba, vel trufando, vel conferendo, vt alios alliciant vel incitet licet etiam interdum asserendo vel affirmando.

Item interrogatus, si hæc deponit odio, vel rancore, seu dimittit amore vel favore: & dicit quòd &c. Et sequitur in iudicium est ipsi tenere secretum: & hæc sunt hæc in tali loco, die tali, & in præsentia talium testium, vocatorum & rogatorum, & non Notarij seu scriptoris.

Vbi si impet aduertendum, quòd in tali examine ad minus persone quæ debent præsentem esse, scilicet Iudex inquirens, testis, vel denunciatus, respondens, vel ipse delator postea

Quæ persona in examine malefici requirantur.

postea comparens, tertius est Notarius seu scriptor: Vbi de est Notarius, tunc adiungat sibi alium virum honestum qui duo suppleat vices Notarij, vt supra tactum est: & hoc apostolica auctoritate, quia tunc in illo actu fungantur, vt supra in c. vt officium, de heret. lib. 6. & duo honesti viti, tanquam testes eorum quæ deponantur.

Item aduertendum, quòd testis citatus debet etiam esse iuratus, id est, vt præter iuramentum, modo quo supra, de dicenda veritate, alias falsè inscriberetur, citatus & iuratus. Causa milititer examinentur alij testes. Quibus examinatis, si iudex videat factum esse probatum plenè vel si non plenè, tamen esse maxima indicia & suspiciones vehemètes. Et nota quòd loquimur nõ de leui suspitione, quæ ex leuibus connectatis oritur, sed quòd multum diffamata sit super maleficia puerorum iumentorum, &c. tunc Iudex si timet de fuga delati vel delata, faciat eum carere capiti autè non timer de fuga, faciat eum citari. Et siue capiatur, siue non, prius faciat Iudex eius domum in pronisio scrutari, & curia serinia aperiri, & in angulis pixides & omnia instrumenta tolli quæ repetuntur. Et sic constituto, Iudex collectis his de quibus est delatus, & his de quibus est per testis conuictus vel habitus suspectus, fornet interrogatoria super illis ac inquiret, habito secù notario, &c. vt supra, prestito prius corporali iuramento ad quatuor Dei Euangelia, de dicenda veritate, tam de se, quàm de alijs, & hoc per modum, qui sequitur, conscribantur sciam singula.

In pronisio scrutanda a des maleficium.

Interrogatoria generalia super maleficam aut maleficam; & est primus actus.

Talis de tali loco, delatus, iuratus super quatuor Dei Euangelia corporaliter tacta, tam de se quàm de alijs dicere veritatem, & inde interrogatus vnde sit seu vnde origine traxerit. Et perpendit, quòd tali loco, tali die, &c. Item interrogatus: qui sit eius parentum, an sint viui vel mortui. Et respondit quòd viui in tali loco, vel mortui in tali loco.

Item interrogatus, utrum naturali morte vel incinerati, & dicit quòd tali Vbi nota, quòd hoc fit, quia vt plerumque, vt in secunda parte operis paruis, maleficia proprios infantes & monachos afficiunt, aut eos incitant, & communi-

ter tota progenies existit infecta: & ubi deponentes affirmauerunt, & ipsa negasset, iam esset suspecta.

Maleficis masculinis ut plurimum in locis.

Item interrogatus, ubi fuit nutritus, & ut in pluribus conuersatus, & dixit, quod in tali loco, vel tali. Et si videat quod mutauit locum proprium, quia forte mater non fuit suspecta, nec aliquis ex parentela, & tamen conuersatus in alieno, & praesertim in locis, in quibus consueuerunt maleficae vigere, interrogabitur sic.

Item interrogatus, quare mutauit suae natiuitatis locum, & se transtulit ad commorandum in tali loco, vel talibus, dixit quod ex tali causa. Item interrogatus, si in dictis locis vel alibi, audiuit loqui de materia maleficarum, puta quod tempestates sint concitatae, vel iumenta maleficiata, & vaccae liquore lactis priuatae, &c. de tali materia, de qua est delata, & si dicit quod sic, interrogetur. Item interrogatus, quid audiuit loqui, & scribantur singula quae dicit. Si autem negat & dicit se nihil audiuisset, tunc sic. Item interrogatus, si credit maleficas esse, & quod talia possint fieri quae referuntur, ut tempestates concitare, iumenta inficere & homines, & dixit.

Et nota quod maleficae, ut plurimum negant prima fronte, unde suspicio oritur magis quam si responderent si sint aut non sint, committo superioribus: unde si negant, rursus interrogentur. Item interrogatus, quid ergo ubi conuincuntur, tunc innocenter condemnantur: & dixit.

Interrogatoria particularia super eosdem.

Aduertat iudex, quod non procrastinet subsequentes interrogationes, sed indilate proponat. Item interrogetur, cur communis populus eam timeret, & dixit. Item interrogetur an sciret se esse diffamata, & quod odio haberetur, & dixit. Item interrogetur, cur illi personae obiecti, dicendo: tu non transibis impune, & dixit.

Inimicitia sunt plerique causa maleficij.

Item interrogetur quid mali sibi fecisset illa persona, quae talia verba in eius damnum proculisser, & dixit. Et nota quod haec interrogatio est necessaria, ut deueniatur ad fundamentum inimicitiae: quia in sine delata allegabit inimicitiam. Sed ubi non est capitalis, sed modo muliebri concitata, non impedit. Hoc enim est maleficarum proprium, concitatae aduersus

aduersus se, vel verbis inutilibus, aut factis, puta petir sibi praestari aliquid, aut infert ei damnum aliquod in horro & similia, ad hoc ut occasione arripiat, & se manifestet in verbo, vel in opere, quam manifestationem habent facere ad instantiam Daemonum, ut sic peccata aggrauentur ludicum, dum manent impunita.

Nota enim, quod talia faciunt non in aliorum praesentia ut si deponens vellet testes producere & non haberet. Nota etiam quod incitantur a daemonibus, ut a multis maleficis & post incineratis, experti sumus: ita quod contra ipsarum voluntatem habent incitare & maleficare.

Demon cogit maleficas masculificare.

Item interrogatus, quomodo effectus potuit consequi super minas, ut puer aut iumentum tam cito maleficaretur, & dixit. Item interrogatus iterum, & quare dixisti quod nunquam deberet habere sanum diem, & ita factum est, & dixit. Item si omnia negat, interrogetur de aliis maleficiis, aliis testibus illatis, puta in iumentis, vel pueris. Item interrogata cur visa fuerit in campis, vel in stabulo cum iumentis, tangendo, prout interdum solent facere, & dixit.

Item interrogata, cur tetigit puerum, & quod postea male habuit, & dixit. Item interrogata, quid egit in campis tempore tempestatis, & sic de multis aliis. Item unde, quod cum habeat unam vaccam aut duas, plus tamen abundet in lacte quam vicinae, habentes quatuor aut sex. Item cur maneat in statu adulterij aut concubinae, licet non seruiant ad propositum, tamen suspicionem generant amplius quam super probas & honestas delatas.

Concubinae suspitione de maleficio auget.

Et nota, quod saepius super articulos contra eam delatos interroganda est, utrum maneat in eodem proposito aut non. Quae confessione peracta & scripta, siue ad partem negatiuam, siue affirmatiuam, siue sub ambiguo, scribatur postea:

Acta sunt haec in tali loco,
&c. ut supra.

QVAE

QVÆSTIO VII.

In qua varia dubia declarantur super præmissa interrogatoria & responsiones negativas. An delata sit incarceranda, & quando pro manifestè deprehensa, in hæresi maleficarum sit habenda. Et est actus

secundus.

Varietur primò, quid agendum sit, ut plurimum contingit, quando persona delata omnia negat. Responderetur: Iudex habet circa tria attendere, scilicet super infamiam, super indicia facti, & super dicta testium: si videlicet omnia insimul concurrunt: Aut si non omnia insimul, ut plurimum etiam contingit, nõ quòd maleficæ statim propter facta in aliqua villa aut ciuitate infamantur: indicia etiam facti sunt præ oculis, puta in pueris maleficiatis, aut in iumentis, quæ sæpius inficiantur, aut lacte priuantur: Numerus etiã testium est in scriptis, qui licet sint singulares: puta quia vnus deposuit quòd puerum sibi maleficiam erit, alius verò iumentum, tertius verò super infamiam, & sic de aliis. Tamen in substantia facti concordant, puta in maleficiis, & quòd ut malefica sit suspecta, & illi testes, licet non sufficiant ad condemnandum absque infamia, vel etiam cum infamia, ut supra tactum est quæstio. 3. in fine: Tamen cum indicia facti possit ex his tribus insimul reputari, non ut suspecta vehementer aut violenter, de quibus suspitionibus inferius declarabitur, sed reputari ut manifestè deprehensa in hæresi maleficarum, vbi videlicet testes idonei, id est, non ex inimicitia, & sufficientes numero, puta sex, octo, vel decem iurati concurrerent, & consequenter deberet præcis in cap. ab abolendam. §. præsentis. de hæz. subiacere, & excommunicamus. 2. Et hoc, siue crimine sic facta, siue non. Et hæc sic probantur.

Nam quod dictum est, quòd vbi omnia tria præfata cõcurrunt, tunc pro manifestè deprehensa in hæresi debeat reputari, non est intelligendũ, necessariò omnia tria incurere, sed probatur sic per argumẽtem à fortiori. Nam vnusquodq; per se inter illa duo, quæ sunt iudicium facti, & testium productio legitima, potest reddere aliquem, ut pro deprehensa in hæretica prauitate habeatur, quanto magis

vbi ambæ probationes pariter concurrunt.

Nam iuristæ vbi quærit, quomodo de iure aliquis habeatur pro manifestè depreheso in hæretica prauitate. Respondet, quòd tribus: vt notat Bernardus in glossa ordinario, in capitulo ad abolendam §. præsentis, & verbo deprehens, extra de hæz. Et tactum est supra in quæstione prima, in principio operis, scilicet, facti euentia: vna quia publicè prædicauit hæresim. Hic autè ponitur iudicium facti propter publicas minas, quas inuit, dicendo: Nunquam sanos dies habebis, vel simile: & effectus fuit subsequutus: Sequitur vel legitima probatio per testes, vel tertio ex propria confessione. Vnde si vnusquodque illorum per se facit, & reddit aliquem tanquã manifestè suspectum, quanto magis insimul iungendo infamiam, & indicia facti, cum testium depositione. Licet ibi dicatur euidentis factum, & hoc iudicium facti: Et hoc est, quia delictus non manifestè operatur, sed occultè. Damna autem & instrumenta maleficij, quæ reperiuntur, dant iudicium facti: Vnde vbi euidentis factum in alia hæresi solùm sufficeret, hic adiungimus tria.

De secundo verò, quòd talis deprehensus, licet negaret, tamen iuxta illa capitula esset puniendus, sic probatur. Nam deprehensus facti euidentia, vel per testes ante fatetur crimen vel non. Si fatetur & est impenitens, tradendus est brachio seculari, vltimo supplicio sciendus, iuxta capitulum, ad abolendam (vt supra) vel est carceri perpetuo detinendus iuxta capitulum, excommunicamus, secundo. Si autem non fatetur, sed itat in negatiua, est vt impenitens tradendus potestati curie secularis, animaduersione debita puniendus, vt notat Hostiensis in Summa, titulo de hæreticis, qualiter deprehendantur.

Si ergo concluditur, quòd si iudex isto modo procederet super interrogatoria & testium depositiones: cum, vt dictum est, in causis fidei summarie, simpliciter, & de plano procedi potest: & ipsam delatam carceri deponeret ad tempus vel ad annos plures: si forte post annum squaloribus carceris deprella, crimina fateretur, nõ iniuste sed iuste procederet.

Attamen ne videatur sententiam præcipitaret inò secundum omnem æquitatem producere, & queritur quid consequenter agendum sit.

Quot modis aliquis habeatur pro manifestè depreheso.

Et precedenti annoza, an sit incarcerauda, & de modo capiendi. Et eſt actus tertius iudicis.

QVÆSTIO VIII.

Ni verò super negatiuas reſponſiones malefica ſit carceri ad cuſtodiam mancipanda, ibi præſata tria concurrunt, ſcilicet fama, iudicia facti, & productioes teſtiu, aut ſub cautione fideiuſſorum dimittenda, vt denuo citata reſpondeat, Reſponde-
re potest ex tribus opinionibus.

Primò enim aliquorum ſententia eſt, quòd carceribus ſit mancipanda, & nullo modo ſub cautione dimittenda, & hi innuntur rationi tactæ in præcedenti quaſtione: quia videlicet habetur pro manifeſtè deprehenta, vbi illa tria concurrunt. Alij verò, quòd ante incarcerationem poteſt cautioni fideiuſſorum relinquenda, quòd ſi fugam caperet, quòd tunc pro coniecta haberetur. Licet poſt incarcerationem ſuper negatiuas reſponſiones non ſit cautioni, vel manulente reliaquenda, quando videlicet illa tria concurrunt ſuper notata, & quòd tunc non poſſet ſententiam & plecti ad morem: & hic innuntur conſuetudini.

Tertio ſunt qui dicunt, quòd non ſit danda inſalubilis regula, ſed iudici ſit relinquenda, vt ſecundum dicta teſtium, & infamiam perſonæ: & ſi iudicia facti concurrunt, tanto grauius diſcernatur, per modum partię conſuetudine ſeruandi concludentes, quòd ſi non poſſet habere fideiuſſores notabiles, & fortaliſis ſuſpecta de fuga, quòd tunc carceri mancipetur. Et hæc tertia videtur rationabilior, ſic tamen quòd debitus ſeruetur modus, qui ſtat in tribus.

Primò, vt domus eius quantum poſſibile eſt perluſtretur, ſub & ſuprà in omnibus angulis, foſſis, & ſeruiis: & ſi quidem famoſa malefica exiſtit, tunc abſque dubio, niſi prius ſint ab ea occultata, varia inſtrumenta reperiantur, ſicut ſupra tactum eſt. Secundo, vt ſi habet ancillam, aut conſodales, quòd & illæ vel illa ſeorſum includantur, etiam ſi non ſint delatæ, tamen præſumitur eas non lateſe ſecreta aliqua illius delatæ.

Tertio, quòd in capièdo, ſi in domo propria capitur, non detur ei ſpaciù intradi camerã, eò quòd tunc ſolè certam maleficia accipere, & ſecù de iure pro taciturnitate procuranda.

Ratione.

Ratione cuius incidit dubium, an modus capiendi maleficas, qui ab aliquibus obſeruat, vt à famulis, quando ſubter à terra eleuatur, & in ſporta ſue in ſpatulis ne terra ultra tangat, deſeretur, ſit licitus. Reſponderi poteſt ex Canonitarum & quorundam Theologorum ſententia, quòd licitum ſit hoc triplici reſpectu. Primò, quia vt in quaſtione intro luctoria huius tertię partiſ patuit plurimorù ſententia, imò talium Doctorem, quorum dicta reprobare nemo audeat, vt idem ſentit Scot. Hoſt. Goſfr. & quòd licitum eſt vana vanis contudere. Experientia deniq; imò & maleficarù ſaſſiones demonſtrant, quòd ſapias per talè modum capere, taciturnitatis maleficiù amitterunt: imò quàm plures incarceratione petentes vt ſaltè pede vao terram tãgere permitteretur, dum eis fuiſſet denegatù, & in fine ſciſcitatù, cur tantum terrã tangere optaſſent, reſponſu n, quòd ſi terigiffent, ſeipſas liberaſſent, multis aliis fulminibus interreptis.

Alia cauſa nam hoc ipſum manifeſtum exiſtit, vt in ſe-
cunda parte operis patuit, quòd in publica iuſtitia omnes vires maleficij ſinguntur quo ad præſentia: ſed quoad futura, niſi de nouo ei a diabolo ſuccurratur in maleficio taciturnitatis omnia crimina fatetur. Dicamus ergo iuxta Apoſtolum. Quæcunq; verbo vel opere agimus, omnia in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti ſiant. Siquidem innocens fueris, hæc captio non tibi nocebit.

Tertio reſpectu quia ſi ſecundum Doctores licitum eſt per vana opera maleficia tollere: quia in hoc cõcordat omnes licet diſcrepent in illo, quòd illa vana non debeant eſſe illicita. Vnde dictum Hoſtienſis, vbi dicit, quòd licitum ſit vana vanis contudere: gloſſatur ab aliis: nota quòd dicit, vana non autem illicitis. A fortiori, illicitum eſt maleficia impetire, ad quòd impedimentum hic reſpectus habetur, & non ad aliquid illicitum exercendum.

Notet inſuper Index, quòd eſt duplex incarceration. Vna ad penam, vbi criminoſi ponuntur, altera ad cuſtodiam tantum, & hæc in prætorio ſit. Et hæc duæ cuſtodie notantur in c. multorum q̄ terela, vt ſuprà, ad: ad mines ad cuſtodiam eſt incarcerationa. Si autè leuia eſſent pro quibus eſſet accusata, ita q̄ non eſſet infamata, nec eſſent iudicia facti in prius & inuentis, tunc remittatur ad domum. Sed quia familiaritatem habuit forte cum maleficis, & nonis eorum

7.

Sempe incarceratione malefica, non est manu lere dimittenda.

Solo incarceraudo maleficam.

An licitum est in capiendis maleficis probandis, quando illam captam, noluit amplius terram contingere.

In manibus iuſtitia vires maleficarum exprime.

Duplex incarcerationis.

secera det fidei uores, quos si habere non potest, iuratis & precis abstracta, domum non exeat, nisi vocata. Ancillæ autem & domesticæ, de quibus supra, ad custodiam & non ad poenam detineantur.

QUESTIO IX.

Quid agendum post captionem, & an deponentium nomina sint et manifestanda. Et est alius quartus.

Vo autem post captionem sunt, sed quid primum inter illa, iudici relinquitur, scilicet, defensionum concessio, & in loco tortura, non tamen propter torturam examinatio. Primum non datur, nisi perierit. Secundam non fit, nisi prius ancillæ seu conditæ, si habuit in domo, examinentur.

Procedamus tamen ordinæ postea. Si delata dicat se innocentem, & quod falsè sit delata, & quod libenter uoluntates accusatoris inspicere, & eos audire, tunc signum est quod perit defensionem. Sed an iudex teneatur ei deponentes manifestare, & ad conspectum eius præsentare. Hic aduertat iudex, quod nullum illorum teneatur facere, nec nomina manifestare, nec ad conspectum præsentare, nisi deponens per se & sponte ad hoc se offerunt, ut uidelicet eorum aspectibus præsententur, & ea quæ deposuerunt eis in faciem ostendere. Quod autem non teneatur iudex & hoc propter periculum deponentium probatur. Nam licet diuersi summi Pontifices diuersa sentierunt, nullus tamen unquam scilicet, quod iudex teneretur in tali causa delata, nomina deponentium manifestare, nec etiam accusatorum, licet hic non procedamus per modum accusationis, sed potius aliqui senserunt, quod in nullo casu liceret aliqui verò quod in aliquo.

Tandem autem Pontificis VIII. statuit, ut patet in c. l. eura. §. inhibemus. lib. 6. ubi sic dicitur. Inhibemus tamen quod si accusa omni vel testibus in causa hæreticos interuentibus, seu deponentibus, propter potentiam personarum contra quas inquirunt, videant Episcopos & Inquisitor. Notatu pro Inquisitore & Episcopo, ubi & quæcumque contra Malicias procedentem ex consensu Episcopi & Inquisitoris.

Qui

Quia idem est: vices suas committere possunt, ut in questione introductoria patuit. Vnde & talis iudex quicunque, si secularis procedit a postolica auctoritate, & non solum in peratoria, sequitur, graue periculum imminere, si contingat fieri publicationem eorundem, ipsorum nomina non publicent, &c. Et sequitur infra: cessante verò periculo in prædicto, accersatorum vel testium nomina, prout in alio sit iudicio, publicentur.

Attendant etiam circumspectus iudex de potentia personarum: quia illa est triplex scilicet potentia generis & familiaris, potentia pecunie & potentia malicie: quæ magis timenda est, quam alia, quod ex illa testibus graua pericula possent imminere, si eis, contra quos deposuerunt eorum nomina publicarentur. Et ratio est: magis enim est periculum nomina testium publicare alicui delato, propter haberi malitiosos, rebelles & homicidas, qui nihil habent nisi personam perdere, quam generoso vel diuiti, abundantiam in temporalibus. Quod autem sit graue periculum, & quale, declarat Ioan. super prædicto verbo, periculum dicens in periculum, quia timetur mors, vel deturcatio ipsorum, vel suorum, vel parentum suorum vel deturcatio substantiæ, vel his similia.

Aduertat insuper iudex, quod cum Apostolica auctoritate ex beneplacito ordinati in his procedat, quod iudex secretum, scilicet, de non reuelando testimonium nominum, tam ipse quam omnes alij assistentes, qui depositionem testium interfuerant aut in suum circa sententiam forent, in interesse poterunt, teneantur sub pena excommunicationis, quam contra eos si oppositum fecerint, Episcopus saltem in re poterit: & ita ne reuelent à principio processus, ad minus implicitè fulminabit.

Vnde in alle. c. statuta in §. & ut eorundem ita dicitur. Et ut eorundem accusatorum & testium periculis efficacius occurratur, & cæuis inquisitionis negotio procedatur, & sententia eorum auctoritate pertractentur, quod si Episcopus & inquisitores (non intellige sicut supra) possint in dicitur illis quibus et præmissum est, processum inuoluntati applicandum, & in eorum auctoritate seu processus, sibi sub secreto ab eisdem Episcopo & Inquisitoribus patefacto, præter ipsorum licentiam aliis patefacere, excommunicationis sententiam, quam ex secreti violatione ipso actu incurant, si eis v. debetur promulgata.

Triplex potentia personarum in dicitur attendenda.

Excommunicatio omnium qui accusatorum & testium periculis efficacius occurratur, & cæuis inquisitionis negotio procedatur, & sententia eorum auctoritate pertractentur, quod si Episcopus & inquisitores (non intellige sicut supra) possint in dicitur illis quibus et præmissum est, processum inuoluntati applicandum, & in eorum auctoritate seu processus, sibi sub secreto ab eisdem Episcopo & Inquisitoribus patefacto, præter ipsorum licentiam aliis patefacere, excommunicationis sententiam, quam ex secreti violatione ipso actu incurant, si eis v. debetur promulgata.

An accusatores sint producti maleficis captiuis.

*Puniantur
qui in debite
celat nomina
testium.*

Notandum ulterius quod sicut poena annexa est, ubi nomina testium indebitè publicarentur, ita poena est annexa, ubi indebitè occultarentur, scilicet illis, quibus merito sunt manifestanda, scilicet peritis, & assessoribus, de quorum consilio est ad sententiam procedendum, vel ubi non publicarent, ubi sine periculo testium publicari possent, ut in d. c. statu. circa finè sequitur. Ceterum in omnibus præcipimus tam Episcopos quam Inquisitores puram & providam intentionem habere, ne accusatorum vel testium nomina suppressendo, ubi est securitas periculum esse dicant nec in eorum discrimine securitatem asserant, ubi tale periculum immineret, super hoc conscientias eorum operantes. Vbi Arch. ita dicit. O tu, quicquid iudex, in tali casu benè adverte verba ista. nam nec dicit, licet periculum, sed graue; Noli-gitur, tenem primarè iuris ordine sine magna causa, quoniam hoc fieri non potest sine offensione Dei.

Et notandum lectori, quod quia omnia præcedentia & etiam sequentia usque quod perueniat ad modos sententiandi absque poena sanguinis, in quibus Ecclesiasticus iudex iudicare habet, fieri possunt cum consensu Diocesano per secularè iudicem. Idèd non impedit lectorem, si in caligatur iudex Ecclesiasticus & non secularis, qui modos sententiandi super sanguinem capiet ex modis sententiandi & poenitentia ordinariarum.

QUESTIO X.

Qualiter sint defensiones concedenda cum deprivatione aduocati. Et est actus quintus.

*Aduocati
malicia m-
ne.*

Igitur defensiones petit, quomodo concedi possunt, ubi nomina testium & minime occultantur? Dicendum, quod defensio stat in tribus. Primò: ut ei Aduocatus deputetur. Secundò: illi Aduocato nomina testium non publicentur, nec ad secretum etiam tenendum sub præstito iuramento, sed informetur de singulis contentis in processu. Tertio: delati causa, quantum fieri potest, in meliorem partem interpretetur, scilicet, ne tam en scandalo fidei, & damno iudi-

iustitia, ut patebit. Et procurator pari forma, cui processus totius copia, suppressis tamen testium & deponentium nominibus: Et idem aduocatus etiam procuratorio nomine procedere poterit.

Quò ad primum, notatur, quod aduocatus non deputatur ad beneplacitum delati, puta quia vellet habere unum ad suum placitum: de illo omnino caueat Iudex, non concedere hominem litigiosum, maleuolum, qui faciliter pecuniis possit corrumpi, (prout sæpè tales inueniuntur,) sed concedat ipsi virum probum, & de legalitate non suspectum.

Et nota: e debet Iudex quatuor in Aduocato, quæ si obseruata fuerint ab Aduocato permittat eum aduocare, alias habet eum refutare. Nam Aduocatus primò debet examinare qualitatem causæ, & si viderit eam iustam, tunc, si voluerit assumat eam, si vero iniustam renuat & diligenter cauere debet, ne causam assumat iniustam & desperatam. Verum quod si ignorantè ab inimico accepit causam, & cum hoc pecuniam, in processu tamen cognouit causam desperatam, tunc sic clientulo suo, id est, delato, pro quo causam assumpsit, non consuluit ut cederet, salarium receptum tenetur restituere secundum Goffre. Quod probare videtur per C. de iud. l. rem non nouam. Licet Host. dicat oppositum scilicet, de salario restituendo, nisi industriose faciat. Vnde si nequam Aduocatus clientulum suum scientè inducat ad defendendum causam iniquam, ad damna & ad expensas tenetur C. de admin. tut. l. non tamè est ignorum.

Secundum quod obseruare debet, ut seruet in aduocando tria. Primò mod. stiam, ut non procaciter nec conuiciando nec vociferando proponat. C. cod. l. quoniam. Secundo veritatem, scilicet ut non mentiat, falsas rationes v. l. probationes inducendo, nec falsos testes aut iura si peritus esset nec delationes perat: præsertim in hac causa, ubi summarè, simpliciter & de plano proceditur, ut supra in quest. 6. tactum est, & tangitur 3. q. 7. hæc tria.

Tertium, quod obseruatur, est ex parte salarii, quod moderatur si eundem consuetudinem regionis, de qua materia tractatur in q. 7. & arcuntur & varia.

Sed ad nostrum propositum red. Iudex ita præscriptas conditiones aduocato proponit, & in fine adiungat, ne fauorè habereos inueniat, quia tunc eo communicatus

*Aduocatus
clientis maliam
causam fouens
si, non consu-
lens ve cedit,
perdit salariū.*

*Aduocato ser-
uanda modus
stia, quoniam
& moderatio
salarij.*

esset iuxta c. extra: excommunicamus. 1. §. credentes.

*Fator hære-
sios sine ma-
lificio ex-
communicatur.*

Nec valet, si dicat iudici, quod non defendit errorem, sed personam. Quia non debet defendere quouis modo, ut non procedatur super mariè simpliciter & de plano: quod faceret, si petere veller omnino dilationes, vel immiscere appellationes: quæ omnia refutantur. Ut ubi in q. ultima recitatur. Quia licet errorem non defendat, cum sic damnabilis, ipse maliciis est, & potius hæresarcha quam hæreticus malicius, ut patet 2. q. 3. illorum. Tum quia indebitè defenditiam suspectum de hæresi, tanquam fautorem se facit, & non solum leuiter, sed vehementer, secundum defensionem quam fecit, & debeat abiurare publicè coram Episcopo, iuxta c. accusatus, frequenter allegatum.

Hæc ad longum posita sunt, nec parumpendat ista Iudex, quia ex Advocato seu Procuratore, ubi salè procedere nititur, plurima pericula euenire solent: vne Iudex debet omnino eum refutare, & procedere secundum acta & probata, ubi reprehensibilis advocatus fuerit. Verum tamen si Iudex habuerit Advocatum irreprehensibilem pro delato, virum zelosum, & iustitiam amatorem, nomina testium ei indicare poterit, ad secretam tamen tenendum sub præstito iuramento.

QUESTIO XI.

Quid faciat Advocatus cum ipsi nomina testium non publicantur. Actus sextus.

Videtur si queritur, quid ergo Advocatus etiam procuratorio nomine pro delato faciat, ubi nec sibi nec clientulo suo nomina testium publicantur, quam tamen publicationem delatus sumè affectaret. Responsio. Informationem capiat à

Iudice de singulis in processu contentis, & si quidem copiam habere velit suppressis tamè nominibus testium, tradatur sibi: & sic informatus accedat delatari, & singula ipsi proponat, & si materia postulat, ut pote quia multum onerosa delatori ad patientiam quantum potest horretur.

Et delatus ubi non sit inquisitus instat, ut sibi testes publicentur, respondere potest: Ex factis, quæ contra te delata sunt,

sunt, coniecturare testes poteris: Nam tali maleficiatus est puer, aut iumentum, aut tali mulieri seu viro dixisti, eò quod talem rem, quam petebas tibi præstare volebant, tu senties quod melius fuisset, ut mihi rem accommodasses: post quæ verba talis infirmatus subito, facta tua, ut testimonia clamant: quæ plus ponderantur quam testimonia verborum. Vel etiam tu scis te infamatum, & à longo tempore suspectam de multis maleficiis & damnis hominibus illatis. Et sic replicatio finaliter ad hoc deveniet, quod ipsa aut inimicitias allegabit, asserens sibi ex inimicitia obiecta: aut dicere Fateor me dixisse hæc verba, sed non animo nocendi.

Quare Advocatus tunc Iudici & Assessoribus, de primo, videlicet de inimicitia habet proponere, & Iudex inquirere. Et si quidè ista capitalis inveniretur, ut potè quia inter maritos, vel consanguineos fuisset mors interta, vel sequuta, vel alienius criminis inculpato, ut quis foret plectendus per publicam iustitiam, vel fuerunt vulnera graua ex controversiis & briguis illata, tunc providus Iudex cum suis assessoribus discutiet, an ex parte delatè inimicitia aggrauetur, vel ex parte deponentis: Puta quia maritus aut amici delatæ alios ex parte deponentis iniuste oppresserunt, tunc quidè si non adsunt indicia facti in pueris, seu iumentis, siue hominibus maleficiatis, nec etià adsunt alij testes, aut etià quod publica infamia non laborat, tunc præsumitur, quod ratione vindictæ contra eum deposuerit, & est delata omnino absoluta, & liberè dimittenda sub debita cautione de non vindicando, &c. ut moris iudicum est.

Sed queritur, Katharina habet puerum maleficiatum, seu ipsa per se est maleficiata seu iniumentis percepit plurima damna, & suspicatur super illam cuius maritus aut consanguinei per prius iniuste suum maritum aut consanguineum oppresserunt in publico iudicio: Vnde cum hic duplex sit inimicitia ex parte deponentis, quia inimicitorum ratione maleficii illati & ratione infamiae iniuste obiectæ suo marito subdito aut consanguineo, est ne eius depositio repellèta aut non: Et quidè ex vna parte videtur quod sic, quia inimicitia ibi est, ex altera quod non: quia profert indicia facti.

Responderetur, quod in casu, quo non adsunt alij deponentes nec etiam publica laborat infamia contra delatam, tunc non statatur eius depositioni tantum, sed repellitur: & delata tamen

*Quando à reo
allegantur ca-
pitales inimi-
citas.*

*Quid delato
respondendum,
si scind perat
casus publica-
ta.*

tamen redditur subiecta, si in quatuor morbus est maleficiosus, & non ex naturali defectu. Et qualiter hoc cognoscitur, inferius patebit: quod canonicè est purganda.

Sed si iterum quaritur, an alij dependentes habeant super indicia facti primum dependere, quæ in his et aliis contingunt, aut solum super infamiam? Respondetur, quod si super alio indicia facti deponunt, bene quidem: si autem tantum super infamiam, & ita in re existit, tunc Iudex licet repulerit deponentem propter inimicitiam, tamen indicium facti, quod protulit & ostendit iudex ex aliis testibus, quæ super infamiam deposuerunt. capiet pro inter signo super suspicionem vehementem, ex qua ipsa delata de tenta iudicari poterit à Iudice super triplicem rationem, scilicet, canonicæ purgationis propter infamiam, iuxta c. inter sollicitudines, extra de purgatione. Item sub abiuratione propter suspicionem, iuxta c. accusatus in prin. & secundum varias suspensiones ad varias abiurationes, ut patebit in quarto modo sententiandi. Et propter indicia facti, si crimen fatetur & pœnitet, non relinquatur brachio seculari ad punitionem sanguinis, sed per Ecclesiasticum iudicem ad perpetuos carceres iudicatur. Per secularem tamen Iudicem, non obstante quod ad perpetuos carceres sit per Ecclesiasticum iudicem iudicatus potest propter damna temporalia tradi igni, iuxta ca. ad abolendam. §. præsentis & iuxta c. excommunicatus 2. de heret. Quæ omnia atque infirmitas circa sextum modum sententiandi.

Epilogatio. At edat Iudex primum, quod non sit facilis ad credendum Aduocato, ubi pro delato allegat inimicitiam capitalem eò quod rarissime in tali crimine quis deponit sine inimicitia, cum mali sit & semper ex ore omnibus habetur. Secundò atter dat, quod etiam quatuor modis malefica potest convinci, scilicet per testes, per euentum facti, per indicia facti & per confessionem propriam. Et hoc vel super infamiam tantum quod tamen feret hoc per testes, vel super suspicionem, ut per euentum facti aut indicia feret, & quibus suspicio potest iudicari leuis, vel vehementis vel violenta. Et hæc omnia absque confessione propria, quæ si concurreret tunc, ut dicitur est procederet.

Tertio apparet permixta ad factum propositum super personam delatam, ad obviandum ad hoc sed videlicet tantummodo super infamiam delatam: ut quod tibi conuenit

Triplicem purgationem malefico irregulari.

aliqua indicia, unde redditur suspecta vehementer, vel leuiter: & tunc aduocato super inimicitiam allegatam respondere poterit. Et hæc quantum ad illam partem, ubi aduocatus pro delato inimicitiam deponentium allegauit.

Sed ubi allegat secundum, videlicet, quod illa verba quæ protulit contra deponentem, tu senties in breui quæ tibi eueniet, aut, tu non habebis plures dies sanos, aut veniet in breui quod tu velles mihi talem rem accommodasse, vendidisse, & similia. Tunc Aduocatus adiungat, licet malum aliquod fuerit subsequutum deponenti, in rebus vel corporibus, non tamen propter hoc sequitur, quod illa delata huius mali sit causa tanquam malefica, eò quod infirmitates variis modis accidere possunt. Item allegat quod commune est mulierum, verbis huiusmodi mutuo contendere: &c.

De minis maleficarum quibus sit iudicanda.

Super istas allegationes iudex debet obuiare per hunc modum: si quidem infirmitas ex defectu naturæ accidit, tunc excusatio locum habere poterit. Sed quia ex signis & experimentis oppositum constat, ut patet quia nullo remedio naturali curari poterit. Item quia iudicio medicorum iudicatur ut morbus maleficialis, vulgariter, *Nachtschaden*. Item indicio fortassis incantaticum aliarum, quæ asserunt, seu asseruerunt, morbum esse maleficialem. Item quia subito superuenit absque alia præuia debilitatione, etiam tamen naturales infirmitates successivè solent debilitare. Item quia fortassis curata fuit, ideo quia reperit certa instrumenta sub lecto, aut indumentis, seu aliis locis, & illis amotis, subito sanitati restituta fuit, prout sapissime contingit, ut supra in secunda parte operis patuit, ubi de remediis tractatur. Et per hæc seu similia iudex facillimè potest obuiare, quod talis infirmitas potius ex maleficio quam naturali defectu contingit & per minas obiectas suspicatur de tali maleficio.

Coniectura à morbis maleficis.

Sicut à simili si quis diceret, volo tibi comburere horreum, & effectus subsequitur, utique violentam causat suspensionem, quod ille, qui minas protulit horreum succenderit, licet fortassis alius, & non ipse combusserit.

Q V E

QVÆSTIO. XII.

Sequitur ad idem, magis dicitur qualiter inimicitia
capitalis inuestiganda.

Actu. septimus.

Tento, quod à testimonio ferendo tantummodo inimici capitales repelluntur, ut supra quinta quaestione tactum fuit. Inimicitiam autem talem declinare ex his, quæ in capitulo precedenti tacta sunt, Iudici fortassis nimis obsecrum & difficile videbitur: Attento quod delatus vel eius procurator nolent facilliter eius acquiescere decisioni super materiam tactam, quæ dicatur inimicitia capitalis: & quæ non. Ideo exprimiendi sunt alij modi, quibus in notitiam talis inimicitie Iudex deuenire possit, ut innotescat sic minimè caminet, quod tamen reem per debitam iustitiam puniat. Et hi etiam modi licet sint cautelosi, seu dolosi, tamen Iudex illos praticare potest in bonum fidei & republice: Cum & Apostolus dicat: Cum essem astutus, dolo vos cepi, specialiter etiam hi modi praticantur super delatos, non diffamatos publice, seu etiam non notatos per aliquod iudicium h. d. Licet etiam Iudex super quoscunque delatos, ubi inimicitia contra deponentes allegaret, & nomina testium omnino scire vellet.

Primus modus est. Nam datur delato, seu suo Advocato, copia processus, ad partem suam miscilicet, deorsum, & nomina deponentium, seu deferentium ad partem aliam, non tamen eo ordine quo deponent, sed isto modo, ut nomen testis qui est primus in copia, sit sextus vel septimus in scheda, & qui secundus sit penultimus vel ultimus: & sic delatus, qui hoc deponat vel illud, & quis sit primus vel secundus in sua copia: quo stante aut dabis omnes inimicos aut non: Si omnes, non citius deprehendetur delatus de mendacio, ubi causa inimicitie per Iudicem forutabitur, si quosdam verò, tunc facilius eam inimicitie inuestigabitur.

Secundus modus est: à simili, ubi daretur Advocato processus copia ad partem unam, & deponentium non solum ad partem aliam & aduersus alios extraneis, quæ alibi à maleficis fuerunt perpetrata, & non à deponentibus seu testibus in

scriptis

scriptis deposita, sic delatus non poterit assertivè dicere illum vel istum inimicum capitalem, quia nescit, quæ sint ab illis contra eum deposita.

Tertius modus, qui & supra tactus capitulo quinto nam quando delatus examinatur in fine secundi examinis, antequam petat defensiones & antequam Advocatus ipsi deputatus, interrogetur, an reputet se habere inimicos capitales qui omni Divino timore postposito, falso imponerent illi labem hæreseos maleficarum. Et tunc fortè impræmeditatus ac improvulus, & non visis deponentium attestationibus respondebit, quod non reputet se habere tales inimicos: vel si dicit puto me habere, tunc nominet, & illi inscribantur, & causa etiam inimicitie, ut postmodum Iudex valeat eò certius inuestigare, postquam copia processus & nomina seorsim fuerint tradita modis quibus supra.

Est & quartus modus, ut iterum in fine secundi examinis aut confessionis, de qua in sexta quaestione circa secunda interrogatoria, antequam dentur illi defensiones, interrogetur de testibus, qui gravius deposuerunt contra eum: per hunc modum. Cognovisti tu talem, unum nominando de testibus, qui graviora deposuit, & tunc dicit quod sic, vel quod non. Si dicit quod non, tunc non poterit postea dando sibi defensiones & advocatum ponere illum capitalem inimicum, cum dixerit medio iuramento prius oppositum, si non cognoscere illum. Si autem dicit quod sic, tunc interrogetur, si scit, vel audivit quod ipsa, vel ipse, egerint aliquid contra fidem Christianam, sicut malefice facere solent. Si dicit quod sic, talia enim & talia fecit. Interrogetur quoque, si est eius amicus, vel inimicus, statim respondebit, quod l. amicus, & hoc ideo ut eius testimonio stetur: & ex tunc in illa causa, non poterit dare illum inimicum capitalem per suum advocatum cum medio iuramento, quod antea dixerat eum amicum. Si autem respondeat quod nihil scit de eo, tunc interrogetur an sit eius amicus vel inimicus, & ipse statim respondebit quod l. amicus: Quia allegare inimicum de quo nihil mali novit, non facit: Dicit ergo, sum eius amicus, at tamen si scirem aliqua, non obmitterem quin illa revelare. In tali ergo causa non poterit eum povere postea inimicum. Vel ad minus allegabit causas inimicitie capitalis à principio, & tunc advocato adhibebitur fides.

Quintus

Modi cautelosi, quibus Iudex inimicitias discernere possit.

Quintus modus est, nam datur delato seu Aduocato copia processus, suppressis nominibus deponentium: Et ubi Aduocatus informabit eum de singulari, coniecturatur quis vel qui deposuerunt talia contra eum, & frequenter venit in cognitionem: Et tunc si dicet, talis est inimicus eius: capitalis, & volo probare per testes, tunc Iudex habet considerare concorditer iuxta processum nominatum: & tunc quia dixit velle probare per testes, illos examinabit, & causas inimicitiae examinabit secretè conuocato ad hoc bono consilio peritorum vel antiquorum, in quibus iacet prudentia: & si ita inuenerit causas inimicitiae capitalis sufficientes, tunc repellat primos testes, & illi dimittetur, si non adsint alia grauamina testium.

Et hic modus quintus & communis obseruatur & de facto malefica citò ex copia processus elicitur, qui vel quæ aduersus eam deposuerunt: Et quia rarissimè in tali causa inuenitur inimicitia capitalis, nisi ea quæ ex earum malis operibus oritur: Ideo Iudex de facili se habet per præfatos modos resolueret: attento etiam quòd sæpè deponentes affectant se personaliter maleficis præsentare, & in faciem obicere ea quæ per maleficia eis sunt illata.

Modus vltimus minus scrupulosus & taxandus.

Est & alius & vltimus, ad quem finaliter Iudex recurrere potest, ubi prædicti modi fortassis iudicarentur ab aliquibus dolosi, & per astutiam practicati, præsertim quatuor primi, ideo omnino ad satisfaciendum & quietandū scrupulosas mentes, & ne Iudici quicquam obiciatur, aduertat, quòd postquàm per præcedentes modos expertus est, non esse aliunde inter delatum & deponentē capitalem inimicitiam, vult tamen hoc idem consilio aliorū assessorum concludere in finem, ne sibi quicquam obiciatur: faciat hoc: d. delato seu eius Aduocato copiā processus, deponentium tamen & deferentium nominibus suppressis: Et quia defendēdo dicit se habere inimicos capitales, & fortassis causas inimicitiarū varias allegat, siue in re ita fiat, siue nō, cōgregat tamen Iudex consiliū peritorū cuiuscūq; facultatis, si commodè haberi potest, vel ad nitus ex prouidis & honestis personis quibuscūque: quia ad hoc tenetur iuxta ea statuta. frequenter allegatū, & illis totū processū integraliter & perfectè per notarium seu scriptorem legi faciat: & cum testium seu deponentium nominibus publicè exponat, ita tamen

quòd

quòd ad tenendum secretum sub præstito iuramento omnes astringat, & de illo an hoc facere velint, prius habeat inquirere, quia aliàs omnino non sunt eis nomina illa exponenda.

Ex post dicat, qualiter per talem & talem modum inquirendo de inimicitia, nullam potuerit perpendere. Atamen subiaferat, si videbitur, fiat è duobus vnum, aut per consiliū discernatur, qui sint ex deponentibus repellendi tanquam inimici capitales, & quomodo eligantur tres, quatuor, aut quinque qui amplius nouerint in illa aut opido amicitiam vel inimicitiam delati & testium: & qui non sunt presentes in consilio, & publicentur illi tantummodo nomina delati & testium; non autem articuli processus: & stabitur iudicio eorundem. Ex primo non poterunt benè testes repellere attento quòd Iudex suos modos inquirendi practicauit: ex secundo verò totaliter se immunem faciet, & omnem à se sinistram suspicionem executiet. Teneatur etiam hunc vltimum modum seruare, ubi delatus in alieno loco & patria esset captus. Et hæc sufficiant ad discernendum super inimicitiam.

QUESTIO XIII.

Super ea quæ ante interrogatoria in loco carceris & tortura proponenda habet Iudex aduertere. Et est actus octauus.

Quid denique iudici agendum sit, clarè patet. Si enim, vt communis exigit iusticia, ad pœnam sanguinis non iudicatur, nisi propria confessione conuincatur. Quamuis ex aliis duobus habeatur pro manifestè deprehensa hæretica prauitate scilicet ex euidencia seu iudicio facti, & ex testium productione legitima, vt supra quæstione prima tactum fuit, & de tali etiam delata ad præsens agitur: tunc vtrique quæstionibus & tormentis, pro criminum fessione exponatur.

Et vt quæstio clara sit, ponatur casus, qui Spire contigit & ad multorū notitiā peruenit. Quidam vir honestus, dum quandam mulierem pertransiendo non ei ad nutum in venditione cuiusdā rei venalis complacere voluisset, illa indignata post tergum icla. nauit in breui optasles quod auauilles.

Causa euidens facta.

Et

Et est vitatu hic modus loquendi maleficarum, vel à simili, quando maleficium per iuramenta volant inferre. Tunc ille in ligatur, & non in merito super eam, vultum post tergum vertit, & eam quo antea verba protulisset inspicies, & ecce subito maleficio percussus os suum in obliquum horribili deformitate usque ad aures extenditur, nec retrahere potuit, sed multo tempore in illa deformitate persistit.

Hoc euidēs factum iudici proponitur, casum ponimus, & an pro manifesta deprehensa in heresi maleficarum, sic habenda queritur. Respondere oportet ex verbis Bernar. in glo. ordinaria. & in ea ad abolendam, ut supra questione notata tangitur, quod sic eò, quod tribus modis, ut ibi tangitur, quis ut taliter deprehensus iudicatur: Et illa etiā tria non copulatiue, id est, quod omnia tria habeant insimul concurrere, sed vnum quodq; per se, scilicet, euidentiā facti, testium legitima productio, & propria confessio reddit maleficam, videtur manifestè deprehensam reparari.

Indicium autem facti differt ab euidentiis, quia cum minus sit quàm euidencia, tamen capitur etiam ex verbis & operibus Maleficorum, ut in illa questione septima tangitur, & iudicatur ex maleficiis non ita subito. Sed processu temporis illatis, per minas tamen etiam præcedentes: sicque concludamus, quod de similibus maleficiis delatis, & quæ sub defensionibus, ut præmissum est, defecerunt etiam vel non defecerunt eo quod non fuerunt concessæ; non concessæ autem quia non fuerunt petitæ: iam nostra questio versatur, quid iudicandum, & qualiter ad questiones sit procedendum pro dicenda veritate in punitionem sanguinis.

Cur iudici ad torturam non procedendum. Vbi plura sunt iudici propter ingentes labores contra maleficium taciturnitatis aduertenda, quæ etiam successiue per capita deducuntur.

Et primum est, quod ad maleficam questionandam non sit pronus habeat tamen ad certa signa quæ sequuntur aduertentiam. Quare autem non debeat esse facilis, causa est, quia nisi Diuina coactio per sanctum Angelum, ut maleficium Diaboli abscedat, concurrat, ita insensibilis in illis doloribus efficitur, ut membratim citius discerperent, quàm aliquid veritatis fatere valeat.

Nec propter hoc omittendum, tum quia non æqualiter omnes sunt huiusmodi maleficiis irretitæ, tum etiam quia diabolus sponte interdum non coactus sancto Angelo Maleficam fatere crimina permittit. Pro cuius intellectu ea quæ supra in secunda parte operis, de modo præstandi homagium diabolo tacta, sunt aduertenda.

Sunt namque, quæ sub certis annis prius diabolo militat, ut sex, octo aut decem annis antequam ipsi homagium præstet, scilicet in corpore & animi se eis deuotendo, ubi tamen aliæ à principio illi proficendo fidei abnegationem etiā subito homagium præstât. Cur autem diabolus hoc spaciū temporis postulatū acceptat? utique ea de causa, ut illo intermedio maleficam experiat, an ore tantum & non corde si se abnegando simili modo etiā homagium sibi præstaret.

Nam cum diabolus inima cordis non nisi per exteriora & coniecturaliter cognoscere habeat, ut in prima parte operis, sub difficultate, an dæmones ad odium, vel amorem mentes hominum immutare possint: plures etiam repetantur, quæ necessitate aliqua, aut egestate inductæ, per alias maleficas, & sub spe confessionis, euasione, à fide in toto vel in parte apostatant: tales utique etiam non coactus à sancto Angelo relinquit, vade & facilius sua crimina fatentur: cum tamen illæ, quæ sicut ore, imò & corde sibi adhererunt, pro viribus ab eo defensionantur, & inducentur ad taciturnitatis maleficium.

Et per hæc patet solutio ad questionem, unde proueniat, quod certæ maleficæ de facili fateantur: aliæ verò minime. Quia ubi diuinitus diabolus non repellitur, adhuc tamen sponte illas relinquit, ut per temporalem confusionem & horribilem mortem ad desperationem inducat, quos corde allicere nunquam poterat. Patent hæc etiam ex sacramentalibus earum confessionibus, in quibus asserunt, se nunquam voluntariè adhaesisse, & plura maleficia coactis à dæmonibus intulisse.

Est & alia differentia, quod certantur aliquæ post confessionem criminū sibi ipsis mortē intentare, ut laqueo vel suspendio vitam sibi ipsis auferant. Quod utique inimicus illic operatur, ne per sacramentalem confessionem veniā à Deo consequatur. Et hoc præcipue illis, quæ non voluntariè sibi adhererunt: licet & aliis, quæ sibi voluntariè ad-

Non primis statim annis quelibet malefica diabolo homagium præstât.

Diabolus non nisi per exteriora cordis inima coniecturaliter assequitur.

Cur quædam malefica ad confitendum faciles sint.

haferunt post criminum fassonem intenter. Sed tunc eerritur, quod diabolus coacte maleficam habuit relinquere.

Concludamus, quod tantus vel etiam maior praesupponitur labor ad quaestionandum pro dicenda veritate maleficam, quantum ad exorcizandum a daemone possessum. Ideo Iudex nec voluntarius nec facilis ad haec esse debet, nisi, ut dictum est, in positionem sanguinis. Sed & in hac causa faciat diligentiam, prout sequitur: primo ferendo sententiam.

De modo sententiam delatam ad quaestiones. Et quomodo prima die sit quaestionanda, & an possit conservari vitam compromittere. Actus decimus.

Q V A E S T I O X I I I I .

Vid denique secundo loco Iudex habet advertere, statim post actus, in eo quod refert sententiam suam per modum qui sequitur.

Nos Iudex & assessores attendentes meritis seu considerantes merita processus facti per nos, contra te talem, talis loci, talis dioeceseos, & diligenter omnibus examinatis, inuenimos, quod tu es varius in eius confessionibus, ut pote quia dicis tales minas te protulisse, non autem in eo nocendi animo, & tamen nihilominus sunt indicia, quae sunt sufficientia ad te exponendum quaestionibus & tormentis. Quapropter, ut veritas ab ore tuo proprio habeatur, & ut deniceps aures iudicium non offendas, interloquendo declaramus, indicamus & sententiamus die praesenti, & hora tali, supponendum quaestionibus, & tormentis. Lata fuit haec sententia, &c.

Secundo stat actus in eo, quod & praemissum est, adhuc non sit voluntarius ad quaestionandum, sed carceribus ad penam mancipatus, & non iam ad custodiam tantum ut prius, & adhibitis eius amicis, ut penas subterfugiat, & quod fortassis morti non tradetur, licet alias punietur, ubi veritatem fateretur, illis proponat, & quod ad hoc ipsum delatum inducere velint, hortatur. Nam meditatio frequens, & carceris calamitas, ac replicata informatio proborum virorum disponunt ad veritatem eruendam.

Et

Tam difficulter quaestionatur Magus, quam exorcizatur obsessus.

Sententia in verbocutoria ad quaestiones submitienda.

Aamoniobus amicis obicienda confessiones.

Et a nobis expertum est, quod per huiusmodi informationes maleficae taliter confortatae fuerunt, ut in signum resistitiae in terram spuentes, quasi in faciem diaboli, dicebant, ex eas maledicte diabole, faciam quod iustum erit, & consequenter crimina sua fatebantur.

Si vero conuenienter delato expectato, & tempore congruenter prorogato, & multipliciter informato: credat iudex bona fide ipsum delatum negare veritatem, quaestionent eum moderate, ut pote sine sanguinis effusione: scientes quod quaestiones sunt fallaces, & saepius, ut tactum est, inefficaces.

Est autem modus incipendi talis, ut dum ministri se disponunt ad quaestionandum, post exspolient eum: vel si est mulier, prius antequam ad carceres pœnolos ducatur, ab aliis mulieribus honestis & bonae famae exspolietur: ea de causa, ut si maleficium aliquod insarum esset vestimentis, prout saepe ex informatione daemorum praeficiantur ex membris pueri non baptizati, in finem ut pueri visione beatifica priueatur. Et dum instrumenta disponuntur, Iudex per se & alios bonos viros fidei elatores, iudicat quaestionandam ad fatendum veritatem liberè, & si fateri noluerit, mandet ministris, quod ad cordas ligetur, vel ad alia instrumenta applicetur, & ibi statim obtemperent non laxi, sed quasi turbati. Post iterum solvatur ad peritionem aliquorum, & ad partem trahatur, & iterum inducatur, & inducendo informetur, quod non tradetur morti.

Vbi quaeritur. An hic Iudex super delatum infamatum, & per testes, & indicia facti legitime conuictum, cum nihil desit nisi in ore proprio crimen fateatur, possit licite conseruatione: vitam compromittere, cum tamen, si crimen fateretur, ultimo supplicio punietur.

Responderetur: A variis varia sentiuntur. Nam quidam irasentiunt, quod si delata est plurimum infamata, & super indicia facti violeater suspecta: & quod ipsa in magnam nocentiam sit, tanquam aliarum maleficarum magistra, etiam tunc securari possit de vita sub his circumstantiis, ut perpetuis carceribus, in pane & aqua ad iudicetur, dummodo alias maleficas sub certis & verisimilibus signis manifestaret: nec tamen illa poenitentia carceris, ut ponitur, ei manifestanda esset, sed duntaxat securitas vitae promittenda, & aliquanti

Modus in tortura procedendi.

An iudex liceat promittendo impunitatem reo plendendo, veritatem elicere.

poenitentia, puta, per exilium, vel alio modo punienda. Re sine dubio pro maleficis famosis, & præsertim quæ maleficis medicaminibus insistant, & maleficiatos superstitionis actibus curant, taliter seruandæ essent, vt aut maleficiatis subuenirent, aut maleficas proderent: Nec tamen eorum prodicioni fateretur, eò quòd diabolus mendax, nisi pariter & alia indicia facti cum testibus occurrerent.

Aliis videtur ad idem in casu, quo sic carceribus deputata esset, ad tempus promissionem seruandam esse, & post spacium temporis incinerandam.

Ad tempus solum hæreticis & maleficis fides seruanda. Tertij sunt, qui dicunt Iudicem securè posse in conseruationem vitæ compromittere, iratamen, quòd ex post à sententia ferenda se exoneraret, & in suum locum alium substitueret.

Inter quos modos primos, licet videretur vtilis propter maleficiatorum conseruationem, tamen quia non est licitum maleficia seu illicita opera tollere, licet, vt in quæstione prima, & introductoria huius tertix partis paruit, plurimorum opinio sit, quòd licitum sit maleficia per opera vana & superstitionosa tollere. Sed quia in his magis docet Iudices experientia atque vsus, & negotiorum varietas, quàm ars aliquid seu doctrina: ideo relinquunt hoc iudicibus. Certum est autem, vt experientia pluries docuit, quòd multi fateantur veritate, nisi metu mortis retraherentur.

Experientia docet iudices.

Quòd si nec minis, nec talibus promissis fateri voluerit veritatem, tunc ministri sententiã latã exequantur, & quæstionetur consuetis modis, & nõ nouis nec exquisitis, leuius vel fortius, secundùm quòd crimen exigit delinquentis. Et dum quæstionatur de certis articulis super quib. quæstionatur, & hoc sæpè & frequenter à leuioribus incipiendo: quia citius concedet leuia quàm grauiora. Et dum hæc fiunt, notarius totum scribat in processu, & quomodo quæstionatur, & de quibus interrogatur, & quomodo responderetur.

Leuiora delicta primò interroganda.

Et nota, quòd si fateatur per tormenta, ducatur postea ad alium locum, vt denuò recognoscat, & quòd non tantummodò vi tormentorum cognouerit.

Quartò stat actus in isto, quòd si quæstionatus decenter noluerit fateri veritatem, ponantur alia tormentorum genera coram eo, dicendo, quòd oporteat eũ hæc sustinere, nisi fateatur veritatẽ. Quòd si nec sic poterit ad terròre vel

crimen

etiam ad veritatem induci, tunc pro secunda aut tertia die quæstionanda ad continuandũ tormenta, nõ ad iterandum: quia iterari non debent, nisi noua superuenissent indicia.

Sententia ad continuandã tormentum.

Feretur coram eo sententia in modum qui sequitur. Et nos præfati Iudex, vt supra, assignamus tibi tali, diem talẽ, ad quæstiones continuandum, vt à tuo ore proprio veritas audiatur, & totum ponatur in processu à notario.

Et intra illud tempus assignatũ Iudex per se, aut per alios probos viros, inducet eam ad fatendum veritatem, modo præmisso, cum securitate vitæ, si ita videbitur expedire.

Aduertat etiam Iudex, vt intra illud tẽpus continuè apud eam sint custodes, vt videlicet sola non relinquatur, quia à sola relictã Dæmone frequenter abitur, vt sibi ipsi mortem inferat: si da. quantum Diabolus deserere ipsam intendit, aut ad deserendũ ipsam diuinitus arceatur, hoc ipsum enim Diabolus tacilius noscere potest, quàm aliquis scriptis referare.

Super tormenta continuanda, & de cautelis, & signis quibus cognoscere potest Iudex maleficam: & quomodo se ab eorum maleficiis debeat præmunire. Item quomodo sint abradenda in locis ubi sua habent maleficia abscondita, cum declarationibus variis, ad obviandum maleficio taciturnitati. Et est actus vndecimus.

QVÆSTIO XV.

 Vid autem consequenter restat Iudici super tormenta continuanda? Est aduertendum primò, quòd sicut non omnium membrorum est eadem medicina, sed potiùs diuersorum & singulorum sunt diuersæ & singulares medicinx, sic nec ad omnes hæreticos, seu de hæresi delatos, idem modus interrogandi, inquirendi & examinandi, quò ad articulos est seruandus, sed secundùm veritatem sectarum, & personarum, varius & diuersus modus examinandi. Idcirco prudens Iudex & medicus, qui putrida membra, & scabiolas oues resecat, & sequestrare ab innoxis nititur, tam æstimare potest, delatam maleficio taciturnitatis infectam, quàm taciturnitatem euellere, non potest vna & infallibilis depingi regula:

seu modus, imò etiã dare nõ esset tutum: eò quòd cum illi modò consequenter assueti, ac regulam generalem, tenebrerem filij prauiderent, ipsam tanquam laqueum suę perditionis, facilius curarent seu etiam præcauerent.

De maleficio Cuiet igitur prudens ac inuolutus index occasionem & modum interrogandi arripere, siue ex testium responsis seu attestacionibus, siue ex his, quæ aliàs experientia eum docuit, siue ex his quæ proprij ingenij acumen aperit: subscriptis cautelis utendo.

Malefica non querit lacrimas fundere. Nam si inuestigare affectat, an maleficio taciturnitatis sit inuoluta, adueniat an lacrimare coram eo stãdo queat aut tormentis expoendo. Hoc ipsum enim pro certissimo signo, ex fide dignorum antiqua relatione, ac propria experientia docente, ad eò compertum est, quòd etiam si ad lacrimandum coniurationibus aliqua hortetur, & compellatur, si malefica existit hoc ipsum, scilicet, lacrimas emittere non poterit: bit quidem flebiles, & ex spũto, genas & oculos hume, ac si fieret attentabit, super quo à circumstantibus cautè aduertendum erit.

Modus conuenit ad lacrimas. Modus autè cõiurãdi ad lacrimas veras, si innoxia fuerit, & collibere lacrimas falsas, talis vel consimilis in sententia praticari potest, à iudice, seu presbytero: manum super caput delati seu delatæ ponendo: Cõiuro te per amarissimas lacrimas à nostro saluatore Domino Iesu Christo in cruce pro salute mudi effulas, ac per ardētissimas lacrimas ipsius gloriosissimæ virginis Mariæ, matris eius, super vulnera ipsius hora vespertina sparsas, & per omnes lacrimas, quas hic in mundo omnes sancti & electi Dei effuderunt, & à quorũ oculis iã omnē lacrimam absterfit, ut in quantum sis innoxia, lacrimas effulas, si nocens, nullo modo, in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti. Amen.

Experētia docuit, quanto amplius coniurabatur, tantò minus flere poterant cum tamen vehementer se ad fletum stimulabant, & genas spũto humectabant. Possibile tamen, ut post in absentia iudicis, & extra locum & tempus torturæ, coram custodibus flere valeant.

Quod si causa impedimenti fletus in maleficis queritur. Quòd si causa impedimenti fletus in maleficis queritur, potest dici, quòd quia gratia lacrimarum in pœnitentibus precibus donis affertur, cum cælum penetrare, & inuolucrum vincere, humilis lacrima à Bernardo, asseritur.

nulli dubium, quin & inimico salutis displicere noscitur, unde & summis conatibus illas impedire nemo ambigat, ut finalis impœnitentia potius introducatur.

Sed quid si astutia Diaboli, Deo permittente, etiam maleficam flere cõtingeret, um flere, vere, decipere etiam proprium mulierum dicatur. Responderi potest: cum occulta sint Dei iudicia, si aliàs non possit conuinci per legitimos testes, super aliqua indicia facti, nec etiam suspecta esset grauitèr aut violentèr, utique esset absoluenda, & pro leui suspicione, in qua staret propter infamiam, quam testes deposuerunt, haberet hæresim maleficarum abiurare: ut in secundo modo sententiandi discutieret.

Secunda cautela non solùm post hæc primam obseruanda, verum etiam omnitèpore iudici & omnib. assessoribus aduertenda, quòd non permittant se ab ea tangi corporaliter, præsertim super nudam iuncturam manũ & brachiorum, sed omnino secum deferant sal exorcizatum in Dominica die palmarũ, & herbas benedictas. Hæ enim res in simul cū cera benedicta inuolutæ, & in collo deportatæ, ut supra in secũda parte operis de remediis cõtra maleficiales infirmitates & defectus patuit, mirã habent efficaciam præseruandi, non solùm ex maleficarum testimonio, verum etiam ex vsu & consuetudine Ecclesiæ, quæ in hunc finè huiusmodi exorcizat & benedicit, ut patet in eorum exorcismis, cùm dicitur ad effugandam omnem potestatem inimici, & c.

Et non videatur extraneum de tactu iuncturarum seu membrorum, quia diuina permissione interdum per auditum verborum ab eis prolatorum maleficare opere Demonum possunt, præcipuè eò in tempore, vbi quæstionibus exponuntur.

Experientia nos edocente, nonnihil quædam in castris detentas, quæ nihil aliud à Castellanis instantissimis precibus flagitabant, nisi ut in aduentu Iudicis, aut alterius præsentis, eis concederetur, ut primum intuitum visus in ipsum iudicem dirigere possent, antequam ab eo vel aliis essent visæ, ex quo intuen etiam sortita, quòd talis iudex aut alij sui assessores ita alieni in eorum cordibus fuerunt, quòd omnem si quam habuerunt indignationem, amiserunt, nec ipsas molestare quoquo modo præsumebant, sed libere abire permisissent. Qui scis, & expertus est, verum

Humilis lacrima vincit potentissimos. Flere, decipere, vere, est mulierum proprium verè.

Iudices nõ se à maleficis tangi.

Visu maleficia immitunt malefica.

dat testimonium, & vti nam talia procurare non possent.

Non parvipendant Iudices talia ausimenta & remedia cum vilipensio talium post tantas admonitiones, in æternam eis cedet damnationem, iuxta saluatoris dictum: Si non venissem, & locutus eis fuisset, peccatum non haberent: nunc autem excusationem non habent pro peccato. Muniant ergo se præmissis ex Ecclesiæ constitutione.

Maleficium in iudicium producendum tergum iudicium veritas.

Et si commodè fieri potest, ipsa à tergo deorsum vertendo ad iudices & assessores introducat. Et non solum in presenti actu, verum in omnibus precedentibus & sequentibus, signo crucis se muniendo, & viriliter aggrediendo, frangentur cum Dei adiutorio vires antiqui serpentis. Nec quis æstimet supersticiosam, ut à tergo introducat, cum, ut sæpè tactum est, Canon illa ad tollendum & impediendum maleficia maiora concedant, & vana vanis contuadere semper dicant esse licitum.

De aëradendis pilis maleficium.

Tertia cautela in presenti actu vndecimo observanda, ut pilis ex omni parte corporis abradantur: Et est eadem ratio, sicut supra de vestimentis exuendis. Habent enim pro maleficio taciturnitatis aliquas superstitiosas alligaturas quarundam rerum, siue in vestimentis, siue in pilis corporis, & interdum in locis secretissimis non nominatis.

Quod si obijceretur: Numquid diabolus absque huiusmodi ligaturis rerum posset mentem maleficæ indurare, ut crimina non valeat fateri, sicut & alij scelerosi sæpius inveniuntur, sub quibuscunque maximis tormentis, quantumcunque per indicia facti, aut per testes sint conuicti. Respondetur, utique verum esse, quod absque rebus quibuscunque demon valeat talem taciturnitatem procurare: illis tamen rebus vitur in animarum perditionem, ac offensam maiorem Divinæ maiestatis.

Procuratio maleficij taciturnitatis.

Quod ut clarius pateat, malefica quædam in oppido Haganæ, de qua supra in 2. parte operis tactum est, tale maleficio taciturnitatis procurare sciebat, ut masculus recentè natus, & non baptizatus, & cum hoc primogenitus interæptus, & in fornace assatus, cum aliis rebus, que exprime non expedit, incineratus & pulverizatus, si qua malefica aut flagitiosus ex iis quicquam secum deferret, nullo modo sua vitur fateri posset.

Hic clarum est, quod si centum millia puerorū adhibe-

rentur

rentur ex naturali incineratione nunquam talem effectum taciturnitatis causare possent: vitur tamen, ut cuique intelligenti patet, in animarum perditionem, & Divinæ maiestatis offensionem.

Sed & hoc, quod allegatur, quod sæpè flagitiosi homines, *Facinorosi & non malefici, talem penes se taciturnitatem retinēt. Taciturnitas cedit est, quod malefici taciturnitas triplici ex causa provenire potest. primò, ex naturali quodammodo duritia mētis. unde profici-*

Quia sicut aliqui sunt molles corde, aut recordes, quod ad leuē torturā omnia concederēt, etiā quæcūque falsa: ita aliqui sunt ita duri, quod quantumcunque vexentur, veritas ab eis non habeatur: Et præcipuè illi, qui aliàs fuerūt quæstionati, quorum brachia citò sicut ira haurunt, ita & sic fluntur.

Secundò, provenit ex maleficio penes se reteto prout dictū est, siue in vestimētis, siue in pilis corporis. Tertiò, quod interdū, licet penes se nō habeant maleficia insuta, aut alligata, maleficiunt tamen ab aliis maleficis, quantumcūque remotis. Prout malefica quædam in *Isburg* se iactare solebat quod vbi ad minus filum ex vestimentis alicuius detenti haberet, tantum efficere posset, quod quantumcūque tormētaretur, etiam vsque ad mortem, nihil fateri possēt: quare patet responsio ad obiectionem.

Malefica aliis ad taciturnitatem maleficari possunt.

Sed quid in Diocesi Ratisbonensi casu corrigisse assertur? Quod dum quidam hæretici ex propria confessione devicti, non solum ut impoenitentes, imò & defensores illius perfidie, morti fuissent adiudicati, accidit, ut illæsi in igne remanerent: Tandem per aliam sententiam ad submersionē adiudicati, nihil proficere potuerūt. Stupentibus omnibus, & fidem ipsorum ut iustam defendere dum quidam conabatur, sollicitus præsul super gregem, triduanum ieiunium indixit, quo deuotè expleto, cuidā notificatur, quod in certo loco corporis, videlicet sub brachio vno, maleficio quoddam inter pellem & carnem insutum haberēt, quo reperto & amoto, continuo incendio consumpti fuerunt. Licet ab aliis opinetur, quod quidam Necromanticus ex Damonis consultatione, qui sibi hoc indicauerat, prodidisset. Sed quantumcunque modo factum fuerit, verisimile est, quod divina virtute Damon coactus, dum semper ad submersionem sibi machinatur, hoc manifestauerit.

Hæretici manserunt in igne illæsi.

Maleficiū confessa ignem inter carnem & pelle insutum.

A simili, vbi talis Iudici acciderit casus, quid faciet dicat.

foret, elicere potest, vt videlicet ad Diuinum recurreret præsidium, vt ieiuniis & orationibus deuotum personarum hoc genus Dæmoniorum à maleficiis expellatur, in casu quo nec per mutationem indumentorum, aut tonsuram pilorum ad veritatem fatendam sub tortura induci valeat.

Et licet in Alemanniæ partibus, talis abrasura, præsertim circa loca secreta, plurimum cõsetur inhonestas: qua de causa nec nos Inquisitores vsi sumus: sed tonsis capillis capitis cum calice aut cippo aquæ benedictæ, guttulam cere benedictæ immittendo, & inuocatione sanctissimæ trinitatis ieiuno stomacho trinitas in potum ministrando, per Dei gratiam à plerisque taciturnitatis maleficium abstulimus. Tamen in alijs regnis Inquisitores talem per totum corpus ætaturam fieri mandant. Vnde & Cumanus Inquisitor nobis insinuauit, quod anno elapso, qui fuit 1485. vnam & quadraginta maleficas incinerari mandasset, omnibus per totum corpus abas. Et hoc in districtu & comitatu Burbia, vulgariter dicitur *Mormesbad* in conuibus Archiducis Austria, versus Mediolanum.

Quod si queritur: an tempore necessitatis, quo nullis remedijs congruis maleficium remouerint, vt præmissum est, licitum foret, diuinationes, quæ etiam maleficia curare & tollere solent, pro amotione talis maleficij consulere. Responsio. Quicquid sit de negotio Ratisbonæ peracto, exhortamur in Domino, vt in nullo casu, quantumcunq; necessario, pro Republica diuinationes cõsulantur, & hoc propter magnam offensam Diuinæ maiestatis, cum tot alia sint nobis remedia concessa, per quæ omnino assequi poterimus, aut in propria potius forma, aut in æquivalenti, ita quod omnino veritas experietur, vel ab eius ore, vt incinerati valeat, vel Deus

ausuret ipsam de medio, aliam mortem super eam permittendo. Hac autem nobis remedia prophecuntur: vt primò faciat taciturnitate homo id quod potest ex propria industria, & ex propria virtutum suarum exercitatione, modis supra tactis insistendo pluribus & præsertim certis diebus, vt iam in sequenti questione patebit. 2. Cor. 9. Abundetis in opere bonum.

Secundò, quod si deficit recursus habeat pro consilio ad alios homines, qui forte sibi remedium, de quonouquam cogitauerat, impetiretur. eo quod varijs sunt modi ad maleficia tollenda.

Tercio

Tertiò si prædicta deficiunt, habeat recursus ad deuotas personas, iuxta illud Ecclesiast. 37. Cũ viro sancto assiduas esto, quantumcunq; agnoueris obseruantem timorem Dei. Itẽ vt sancti in patria inuocentur per eos. Quæ si omnia defecerint, recursus habeat immediatè ad Deum iudex & omnis populus ieiuniis & orationibus, vt tale maleficium sua pietate amoueat. Sicut Iesaphat. 2. Paral. 20. Cũ ignoramus quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, vt oculos nostros dirigamus ad te: & sine dubio Deus in necessarijs nostris non deficiet.

Vnde & Augustinus & habetur 26. q. 7. non obseruabitis. Qui has & quascunq; Diuinationes, aut facta, aut auguria obseruat, aut attendit, aut consentit obseruantibus, aut talibus credit, scilicet opere prosequendo, aut ad domum eorum vadit, aut in domum suam propriam introducit, aut interrogat, sciat se fidem Christianam & baptismum preuaricasse, & paganum, & Apostatam, & Dei inimicum, iram Dei in æternum grauitè incurere, nisi Ecclesiastica penitentia commendatus, Deo reconcilietur. Non deficiat ergo iudex semper licitis vtendo iuxta præmissa, remedijs, & finaliter subscriptis cautelis.

De tempore, & de secundo modo interrogandi. Et est adhuc duodecimus super singulas cautelas à iudice obseruandas.

QVÆSTIO XVI.

Vper præmissa sunt aliqua aduertenda: Primò quod sacratoribus diebus, & infra missarum solemnias siat maleficæ interrogandæ, ita vt populus adhortetur ad implorandum Diuinum auxilium, in generali nihil specificando, nisi vt contra quascunq; Dæmonum infestationes sancti inuocentur.

Secundò, ea quæ supra tacta sunt de sale & alijs rebus benedictis: cum septem verbis, quæ Christus protulit in cruce, in scheda conscripserit in sinu colligatis, collo eius affigentur, longitudo Christi super nudum corpus, & extra benedicta circūcingantur. Siquidẽ longitudo ista conuocet haberi.

Cura benedicta immissa, maleficium taciturnitatis abigit, si vitatur.

Nulla sunt diuinationes pro Republica iulenda.

Media lirita pro obstinata taciturnitate subiectorum questionis attendenda.

Præcõ nos publica Ecclesiæ contra obstinationem maleficarum.

380

Quo temp. & quib. in camel. &c.

Longitudo Christi alligata corpori ce-
haberi potest: Experiencia docuit multo modo his rebus ipsa molestari, vixque retinere: præcipue autem reliquias sanctorum.

gat male ficas confitari.
His sic dispositis, & aqua benedicta in porum porrecta, disponatur iterum ad quaestiones, continuo exhortando, ut prius. Dum autem in terra elevatur, & si per talem modum tormentatur, iudex legat vel legi faciat dicta testium, sub-

Adfrontatio testium.
missis nominibus, taliter dicendo, ecce per testes conuictus es, item si testes vellent se facie ad faciem adfrontare. tunc iudex iniretrogaret, an fateri vellet, si testes sibi in facie presentatent. Vbi si annueret, tunc inducendi testes essent, & coram ea statuendi, si forte robore, seu verecundia quicquam

De iudiciis cædendis ferri.
criminum fateretur.

Vltimo si videat, ipsam non velle detegere flagitia sua, interrogabit eam, an pro sua innocentia iudicia cædendis ferri vellet subire: Et quia illud omnes affectat, sciens quod per Dæmones à læsione præseruantur: Vnde etiã quod verax malefica existant cognoscuntur: replicabit iudex: quæ temeritate se tãis periculis submittere possit, & omnia cõscribantur. Sed quod illud cædendis ferri iudicium non sit eis concedendum, inferius patebit.

Feriarum tempore magis cõsuetur magis, quàm alio tẽ-
Aduertat etiam iudex, quod sextis feriis præcipue vsque dum fit compulsus pro expectatione nostri Saluatoris interrogata, sapè falsæ fuerunt.

Sed quia super extremum nos procedere oportet, videlicet super omnimodam eius negatiuam, in qua si persistit, iudex relaxabit eam, & sequentibus adhuc vtatur cautelis educendo eam de carcere pœnoso ad alium, pro custodia tamè benè munitum, ita tamen, quod sibi omnino caueat, quod nullo modo & tradatur cautionibus, seu fideiussoribus, nec alias manulenta decreto. Quia à talibus manulenta datis veritas niquã haberetur, imò sèper peiores efficiuntur.

Quomodo cū malefica agendum, si nihil profus confiteantur.

Sed hoc p̄tinẽ prociuret quod humaniter in cibo & potu tractetur, & interim intus honesti, & nō suspecti, qui etiã frequenter de diuersis impertinentibus ei colloquantur, & tandem vt confidenter consulent, quod fateatur veritatẽ, promittendo quod iudex sibi faciet gratiam, & quod velint esse tanquam mediatores: Et in finem huius intrabit iudex, & promittet facere gratiã, si bintelligẽdo vel sibi aut Republicam cuius cõseruatiõẽ totum quod sit est gratiorum

Non effectum vocat: ubi sibi pro ipsi.

Si verò

Si verò sibi ad vitã promitteret, quæ supra quæst. 14. super tres modos tacta sunt, scribantur singula à notario, & sub qua forma verborum ac intentione sic gratia promissa. Et si quidem delata sic gratiam petierit, & facta detexerit, dicantur verba generalia, quod amplius fiet illi quàm ipsa petierit, in eum finem vt ampliori confidentia loquatur.

Secunda cautela in hoc actu, quod si omnino noluerit detegere veritatem, habeat iudex, vt supra tactum est, de eius complicitibus, sine ipsius scitu examinare. Et si quid huiusmodi deposuisset, per quæ conuinci posset, hæc iudex proponat, & diligenter de singulis inuestiget: sit ad idem, si quæ instrumenta vel vnguentã & pixides in domo fuerint reperta: sibi offerantur, & ad quæ vsa fuerit, &c.

Tertã cautela, si adhuc perseuerat in sua pertinacia & habet consodales examinatas, quæ cõtra & non pro ea deposuissent, vel si non habet, procuret aliam fide dignum quem nouit sibi non ingratum, sed tanquam amicum & fauorem, qui quodam sero intret ad maleficam, protrahendo locutiones, & tandem, si quidem non est de complicitibus, fingat nimis esse tardè pro recessu, & remaneat in carcere cū eadem, & de nocte pariter colloquantur: Si verò de cõplicitibus, tunc edentes & bibentes, mutuò etiã cõferat de rebus commissis: Et tunc sit ordinatũ, quod stent extra carcerem in loco congruo explorantes eos, auscultantes & verba colligentes, & si opus fuerit, scriptor sit cum eisdem,

Quarta cautela, vt si tunc incipiat dicere veritatem, nullo modo differat iudex recipere eius confessionem, etiam media nocte, sed continuet quantum potest: & si in die non euret, si proroget prandium vel cœnam, sed instet quoad ut que dixerit veritatem, saltẽ quò ad principalia. Nam per dilationes & interruptiones frequentius est repertum, quod redeunt ad vomitum & non aperiunt veritatem quam detegere inceperant habito consilio deteriori.

Et aduertat iudex, quod post confessionem nocentiorũ, hominibus aut iumentis illatorũ, inquirat, quot annis lucubum Dæmonem habuerit, & a quanto tempore fidem abnegarit. Quia sicut de his nunquam fatentur, nisi prius alia fuerint falsæ, ita etiam omnino in fine sunt interroganda.

Quinta cautela, si prædicta omnia deficerent, tunc si fieri potest, ducatur ad aliquod castrũ, & ibi certus diebus custodia

in fine interrogatorum de incubo interroganda malefica.

dia

dia mancipata, fingat castellanus se ad partes longinquas peregrinaturum, & interim familiares aliqui, vel etiam mulieres honeste eam visitantes, promittant ei, quod velint eam omnino dimittere liberè abire, dummodo informent eos, vel eas, de certis experimentis. Et advertat iudex, quod sepius nè per tale n modum facta fuerint & conuicta.

Et nouissime in Dicecesi Argentinensi prope oppidum Schletstat & castro Ronigshelm malefica detenta, nullis tormentis & quaestionibus deduci poterat ad fatendum suae criminis: tandè modo supra dicto de castellano seruata, licet praesens erat in castro, ipsum tamen malefica aestimabat abesse, res familiares intrabant & ei liberam relaxationem promiserunt, dummodo super certa experimenta eos informaret. Et licet prima fronte renueret, & quod dolose cum ea agerent proponeret: tandem interrogans de quibus informati uellent. vnus dixit, super grandinem excitandum alter super carnalia facti. Tandem ubi super grandinem illum informare volebat, & scutella aqua plena appendinem, malefica sibi iniunxisset, ut digito paululum aquam moueret, & ipsa certa uerba protulisset, subito locum quem explorator nominauerat, scilicet syluam adiacentem castro, tanta tempestate & grando repleuit, sicut à multis annis uisum non fuerat.

In casu tamen quo omnia deficerent, vel etiam in casu quo crimina faterentur, quid ulterius iudici per sententiam faciendum sit, ut totus processus finiatur in quo ultima pars huius operis terminatur, restat declarare.

Qualiter processus isto fidei sit debito sine per sententiam diffinitiuam terminandus.

Et Dei gratiam iis expeditis, quae ad cognitionem proprietatem super haeresim maleficarum deseruiunt: insimul etiam qualiter processus fidei aduersus illam sit initiandus & continuandus: restat nunc discutere, qualiter talis processus per debitam sententiam sit congruo sine terminandus.

Ubi primò notandū quod cū haeresis haec, ut in principio huius ultimae partis tactū est, praeter alios haeresibus simplicibus hoc habeat, quod non est pura, sed mixta criminis haecle-

siastic

siastico & civili, ut de se patet. Ideò de modis sententiandi tractando, primò tractandum est de quadam sententia, ad quam malefica solent appellare, de qua secularis iudex per se irrequisito ordinario agit. Secundò, de his, in quibus sine ordinario agere non potest. Et sic tertio, quomodo ordinarij se exonerare possunt, patebit.

Super purgationem vulgarem & praecipue super examen candentis ferri, ad quod malefica appellant.

Q V A E S T I O X V I I .

Nam autem malefica vulgari purgatione, de qua 2. q. 4. consulisti, & cap. monomachiam. super reatum tentatiue purgando, & per iudicem seculare ad hoc astringenda, vel admittenda ad iudicium candentis ferri, si ad hoc appellat, & videtur

quod sic.

Nam sicut duellum ad conseruationem uitae proprie in causa criminali, vel rerum suarum in causa civili ordinatur: ita & iudicium candentis ferri, per tactum vel aquae bullientis per totum: Sed primum licitum est in aliquo casu, iuxta sanctum Thomam 2. 2. q. 95. in fine ultimi articuli. ubi dicit: quod tunc duellum potest esse licitum, ubi ad communem rationem sortium appropinquat: ergo etiam in aliquo casu iudicium ferri candentis.

Item multi principes sanctae uicæ, & qui bonorum consilio utebantur, ut sanctus Hæricus Imperator erga coniugem virginem Kunigundam, quam de adulterio suspectam habuerat, exercuit.

Si tollantur

Item sicut iudex, qui habet curam communitatis, licite potest minora mala permittere ad uirandum peiora, ut meretrices in ciuitatibus, ne omnia turbentur libidinibus: iuxta Augustinum in libero arbitrio. Tolle meretrices, & omnia turbabis libidine. Ita per tale iudicium, ubi quis ab insultibus & iniuriis alicuius communicatis super causam criminalem aut civilem liberari possit.

meretrices, omnia turbantur libidinibus: & 180.

Item quia minus est lesio manuum per candens ferrum, quam uicæ interfectio per duellum, ideo si duellum admittitur,

ubi

vbi consuetudo habetur: à fortiori & examen candentis ferri.

Tentatur Dominus per duellum & cadere ferri.
Contrarium habetur. q. 4. monomachiam. Vbi dicitur: hęc & huiusmodi sectantes Deum tentare videntur. Vbi attendendum esse dicunt Doctores, quòd quia non solum à malo iuxta Apostolum 1. Thessal. 5. sed etiam ab habente speciem mali abstinendum est: ideo non dicitur in illo c. omnes hęc sectantes tentant Deum, sed videntur tentare, vt intelligatur, quòd posito casu quòd aliquis talia exercens intendat alium finem, fortè rectam: quia tamen apparentia est mala, cauendum est.

Respondet, quòd tale iudicium seu examen sit illicitum præcipue candentis ferri, deducitur ex duobus: Primò, quia ordinatur ad iudicandam occulta, quæ Diuino iudicio referuantur. Secundo etiam, quia huiusmodi iudicium non est autoritate diuina, aut etiam documentis sanctorum patrum sancitum. Vnde in c. consuluisti 2. q. 5. Quòd Sanctorum patrum documento sancitum non est, superstitiosa ad inuentione est præsumendum. Et Stephanus Papa in eod. cap. Spontanea confessione vel testium approbatione, delicta concessa sunt vestro regimini iudicari: Occulta enim & incognita illi sunt relinquenda, qui solus nouit corda hominum.

Differentia inter duellum & examen potius bullientis aquæ vel candentis ferri.
Est tamen differentia inter duellum & ferri candentis examen, seu etiã potum bullientis aquæ: Quia duella magis accedunt ad communem rationem sortium, vt potius, quia pugiles sunt penitus pares virtute & arte quàm examina candentis ferri. Quia licet vtrũque ordinetur ad alimen cuius facti occulti inquisitionem, per aliquod factum ab homine: tamen quia in iudicio candentis ferri aliquis miraculosus effectus expectatur, quòd non contingit in duello, vbi solummodo contingit interfectio vnus vel ambo- rum. Ideò examen illud est omnino illicitum, licet duellum non sit ita illicitum. Incidentaliter tamen propter principes & iudices seculares saper duellum admittendam est.

Aquinas & Lira probant an illud.
Notandum quòd occasione horum verborum sancti Thomæ qui hanc distinctionem ponit, Nicol. de Lira in Postilla sua super Biblia. 1. Reg. 17. occasione etiam duelli seu conflictus ipsius David cum Philistæo, vult elicere quòd in aliquo casu duellum possit esse licitum. Ideò quòd

hoc non sit de mente Doctoris Thom. sed potius oppositum probat Paulus Burdegalensis contra Nicolaum præfatum: Cuius probationem bene aduertere debent principes & iudices seculares.

Primò per hoc, quia duellum, sicut & examen alterum ordinatur ad iudicandum occulta, quæ Diuino iudicio referuantur, vt supra tactum est. Nec potest dici, quòd institutionem habuerit ex conflictu David: Quia illi reuelatum fuit à Domino, interiori instinctu, vt tale certamen inire deberet, & quòd iniuriam sibi illatam per eum vindicare contra Philistæum vellet: quòd ex verbis David s. elicitur, Ego venio contra te in nomine Dei viuientis. Et sic non fuit propriè duellator, sed diuinæ iustitiæ executor.

Secundò, ex hoc, quòd præcipue iudicibus est aduertendum, quia in duello datur potestas, vel saltem conceditur licentia vtrique interficiendi se mutuo: etiam cum alter eorum sit innocens: Ideò præstatur auctoritas, vel saltem licentia interficiendi innocentem: quòd cum simpliciter sit illicitum quid cõtra dicta mentis iuris naturalis & Diuini præceptum: ideo omnino illicitum tam ex parte appellantis, quàm recipientis, quàm etiam iudicantis & consulentium, qui omnes homicidæ reputantur.

Tertiò, ex hoc, quia cum Duellum sit singularis pugna duorum, vt per victoriam vnus appareat iustitia, tanquam per diuinum iudicium, alterius iniustitia non obstante, quia tunc Deus tentatur: Vnde redditur illicitum ex parte appellantis & recipientis. Tamen cum ipsi iudices illis modis iustum iudicium aut terminationem litis procurare possent, cum hoc non faciunt, sed consulat, vel omnino permittunt, cum prohibere possent, consentiunt vtrique ad interfectionem innocentis.

Verum quia non est verisimile, postillatorem Nicolaum hęc latuisse aut ignorasse, ideo vbi dicit in aliquo casu duellum absque peccato committi mortali, loquitur ex parte iudicantium aut consulentium: vbi, non per ipsorum inductionem aut consilium, sed per ipsos appellentem & recipientem tale examen exercetur sine alio respectu.

Et quia non est nostræ speculationis his immorari, sed de ipsis maleficis differere, clarè patet, quòd in aliis criminalibus causis circa factum aut latrocinium tale examẽ

Davidis congressus cū Goliath non fuit duellum.

In duellis & pugnatibus & iudicibus, consulentisque sunt homicidæ.

inhibetur. Quanto magis hic, ubi constat, maleficas cuncta malefica auxilio Dæmonum procurare, siue in læsionibus inferendis, siue curandis, siue tollendis, aut impediendis.

Diabolus per
medias natu-
ralis ossis ad
dus ferrum
inofficium ven-
dit.

Nec mirum quod opere Dæmonum à læsionibus in tali examine præferantur maleficis: cum, ut naturales trahunt, succus cuiusdam herbarum, ubi manus inunguntur à combustione possit præferuare. Et cum ipsum Dæmonem virtutes herbarum minime lateant, dato quod per interpositionem alicuius corporis inter manus deferentis, & ipsum ferrum læsionem non interciperet, prout inuisibiliter procurare potest: Tamen per huiusmodi naturales rerum proprietates hoc efficere posset, unde minus quam quibuscunque aliis malefactoribus ipsis maleficis, propter intimam familiaritatem, quam cum Dæmonibus tenent tali examine sunt purgandæ: sed ipso facto, ubi ad hoc appellant, iam ut suspectæ maleficæ sunt habendæ.

Deferuit ad hoc factam, quod in Constantiensi Diocesi tribus annis viz iam elapsis contigisse fertur. Nam in domino Comitum de Furstenberg ad quod pertinent Nigræ Sylvæ fuit malefica quædam famosa, & plurimum ab incolis diffamata, quæ ubi per Comitem ad instantiam plurimum traxisset comprehensa, & de plurimis indicis super varia malefica delata, tandem cum inter tormenta & questiones interrogaretur, manus omnium volens euadere, ad examen candentis ferri appellauit. Iuuenis Comes non multum in his expertus, examen admisit, & dum candens ferrum per tres duotaxat passus deferre adiudicata fuisse, per sex deportavit, offerens se denuo ad ipsum longiori spacio deportare. Qua ex re, dum manifestum habuissent iudicio maleficii iudicare: quia nullus sanctorum præsumpserat taliter Diuinam assistentiam tentare ipsa tamen absoluta à vinculis, & illæsa vsque in præsens perseverat, non tamen sine fidelitate scandalo.

De Sententiæ Diffinitiuæ in se qualiter est ferenda.

Q V Æ S T I O XVIII.

Obsequenter ad tractandū de his, in quibus secularis iudex per se cognoscere & sententiare potest diocesanis, si liber, morantibus exoneratis. Hoc ipsū enim præsupponimus, ut ne dū nos ipsi Inquisitores

salua fide & iustitia finis ab his sententiandi modis exonerati: Verum & ipsos Diocesanos eadem sinceritate exoneratos affectamus, ipsorum facultatem & jurisdictionem minime amputando. Quia tamen si vti vellent, necesse foret, & nos inquisitores, iuxta c. multorum querela. de hæretis. Cle. pariter concurrere.

Attendant tamen, quod quia hoc crimen maleficarum non est merè Ecclesiasticum: Unde nec potestatibus, nec dominis temporalibus adiudicandum & sententiandum, ut in c. inquisitoribus. §. inhibemus: de hæret. libr. 6. interdictum. In quibus tamen præfata potestas diffinire & cognoscere sine diocesanis non potest, similiter deducet.

Sed primò videndum de ipsa sententia in secundò qualiter sit ferenda. Tertio quot modis.

De primo. Cum secundum August. vt 2. q. 2. c. 1. Nos in quenquam sententiã ferre nõ possumus, nisi aut conuicti, aut sponte confessum. Et sententia sit triplex, vt dicit gl. Quia interlocutoria sententia dicitur. Summaria in pri quæstionis, scilicet interlocutoria, diffinitiva & præcepti. Et Ray. explicans dicit, interlocutoria sententia dicitur, quæ nõ super principali, sed aliis quæstionibus profert inter principiu causæ & sine emergentibus: vt est de teste repellendo, vel de dilatione causanda, vel non, & huiusmodi. Vel fortè dicitur Interlocutoria, quia inter partes loquendo profertur sine scripturæ solennitate.

Diffinitiuæ autem sententia dicitur, quando principalis quæstio diffinitur. ff. de re iud. l. 1.

Sententia præcepti est, quando maior præcipit minori. Quia præcepti dicitur. De primis duabus nostra consequenter erit speculatio, si præcepti dicitur.

Notandum secundò, quod licet in glossa præfata dicatur, quod iure nulla sit 2. q. 2. Si quando §. diffinitiuæ. Et post dicatur: Scias quod duplex est ordo iuris. Vnus, qui est de necessaria substantia iudiciorum, vt hæc litis contestatio, & lites recipiantur, si cõtra hunc ordinem feratur, sententia non tenet. Duplex ordo est alius ordo qui nõ est de substantia iudiciorum, vt scilicet iuris, vnus de sententia non feratur sub conditione, & vt prius non pronuntietur de possessione, quã de proprietate: si tamen hoc non seruet, tenet sententia 2. q. 6. Anteriorum §. biduum.

In hac tamen causa, quia est causa fidei, & hæreticos cri-

men, licet mixtum, proceditur summarie, simpliciter & de plano, ut patet in cap. Itatu. lib. 6. Et qualiter ista verba intelligantur, habes supra q. 6. & ut ibi deducitur, iudex necessario libellum non exigat, litis contestationem non postulet, &c. sequenti. Probationes tamen necessarias admittat, similiter citationem & protestationem iuramenti de calumnia, &c. Vnde & alius modus procedendi iam per inra noua declaratur.

Quid in processu summarie attendendum in diffinitiva.

De secunda autem, qualiter sit ferenda, nota quod proferri debet a iudice, & non ab alio, aliter non valet. Item, in loco publico & honesto etiam sededo, ut 3. q. 3. inducit. 3. spacium. Et similiter de die, & non in tenebris: & sic de multis, quae ibi notantur: Tum quae ibi continentur, quod non diebus feriatis, & non in scriptis feratur.

Notandum, quod quia hic summarie, simpliciter & de plano, ut supra tactum est, proceditur, & de verb. signif. cap. Sape contingit in Clem. dicitur, quod tempore feriarum, ob necessitates hominum indulgarum, a iure procedere valeat: & quod iudex amputet dilationem. Ideo si iudici libet, seruare illa poterit, nec scripto proferre teneatur. Cum secundum Io. Andr. plures sint casus, in quibus sine scripto sententia valet, & inter illos enumeratur consuetudo loci, vel fori dist. 11. consuetudinis. Episcopus etiam, si est iudex, potest per alium sententiam recitare, ad instar illustrii.

Item nota, quod licet in actionibus criminalibus executione sententiae non sit differenda, falsit tamen hoc in aliquibus casibus, praecipue quatuor: sed pro hac materia capiuntur duo. Primo si lata est in muliere praegnanate: differitur enim usque ad tempus partus. ff. de re iudic. in l. praegnantis. Item cum quis est confessus crimen, & postea negat. Et intellige, si confessio prius non fuit reiterata, modo quo supra tactum fuit quaestione decima quinta.

De tertio autem, quot scilicet modis sit ferenda, qui consequenter usque in finem operis de his tractabimus, sunt tamen adhuc aliqua praemittenda, de modis quibus persona delata redditur suspecta, eo quod variae sententiae super variis suspicionibus sunt ferendae.

Quot

Quos modis ea pntur suspicio pro sententia ferenda.

QUESTIO XIX.

Spekti de haeresi, vel alio crimine, quot modis & quibus dicendi sint, & an in tali casu pro tali crimine, ex illis iudicandi & sententiandi sint, ubi quaeritur: Respondendum est & per antiqua & noua iura. Nam gl. super c. nos in quenquam, in praecedenti quaestione allegato, dicit quod quatuor sunt modi conuincendi reum, aut scilicet iure, ut instrumentis & testibus, aut facti euidencia: Extra, de cohob. cle. c. tua, aut iuris interpretatione, ut sapius citatum esse reum. 3. q. 9. de reuimus, aut violenta suspicione 32. q. 1. dixit.

Quatuor modi conuincendi reum.

Notat etiam Canonista, quod triplex est suspicio. Prima temeraria, de qua canon. Nullu iudicetis suspensionis arbitrio 2. q. 1. Secunda probabilis, & haec purgationem inducit, non autem prima, ut 2. q. 4. presbyter. Tertia est violenta, quae condemnationem inducit. Et de hac intelligitur dictu Micron. quod vxor dimitti potest propter fornicationem, aut fornicationis suspensionem 23. q. 1. dixit.

Triplex suspicio.

Nota insuper quod secunda, quae est probabilis, admittitur ad semiplenam probationem, ut extra de praesumpt. in multis. Vnde coadiuuat ad probationem, si ad sint alia admicula: vnde non solum admittitur ad purgationem inducendam, sed etiam ad arbitrationem. De violenta etiam quae ad condemnationem sufficit, nota quod est duplex, dum quaedam iuris & de iure: Vt enim ius fingit & statuit aliquid super facto, & contra hanc non admittitur probatio, extra: de sposa. nec qui fidem. Vbi dicitur, quod si quis dederit fidem mulieri de contrahendo matrimonio cum ea, & postea copula sequitur, matrimonium esse praesumitur, & probatio in contrarium non admittitur. Quaedam est iuris, sed non de iure, ut vbius praesumit, sed non statuit aliquid, ut si vir diu mulieri cohabitauit, praesumitur ab eo cognita. 27. quaest. 1. dixit. Et contra hanc admittitur probatio.

Duplex suspicio violenta. Suspicio iuris & de iure.

Applicando ad propositum nostrum super haeresim maleficarum & super noua iura, dicimus, quod in iure triplex suspicio seu crimine haereseos habetur: prima est modica, secunda magna, tertia maxima.

De triplici suspicione haereseos.

Prima quae est modica, in iure vocatur suspicio leuis. Ita

habetur capit. Accusatus. de hæret. lib. 6. in princip. vbi dicitur: Si autem levis & modica suspicio illa fuit, & relabatur, quanquam ex hoc sit graviter puniendus, non tam en debet pœna in hæresim relapsorum puniri. Et hæc suspicio ideo dicitur modica siue levis, tum quia modica & levi defensione tollitur, tum quia ex modicis & levis oritur coniecturis. Vnde dicitur modica à modicis iudiciis, & dicitur levis à levis coniecturis.

Exempla levis suspitionis de maleficio.

Ut pote in simplici hæresi circa fidem, si aliqui reperiantur occulta conuenticula celebrantes, vel vita, vel moribus à communi conversatione fidelium deviâtes, ut patet & excommunicamus primo. extra. de hæresi. circa maleficarum hæresim. Simili modo vbi cōuenticula in angariis, aut sacratoribus anni temporibus, in cāpis, aut sylvis, siue de die. siue de nocte cōuenirent, aut aliqui iesum reperirentur, aut nō frequentare divina temporibus consuetis & modis consuetis, aut cum suspectis maleficis familiaritates secretas contrahere. Tales enim leuiter ad minus de hæresi habentur suspecti. Quod talia frequenter facere huiusmodi heretici comprobantur. De qua etiam leui suspicione habetur C de hæret. lib. 2. in fine, vbi dicitur, Hæreticorum vocabulo continentur, & satis aduersus eos iocententis debent succumbere, qui vel leui argumento à iudicio catholicæ religionis & tramite det. et fuerint deviare.

Et huic sententiæ concordat Hostiensis in summa, titulo. de presumptione. §. finali. vbi dicit, Notandum, quod quamuis hæretici leui argumento det. gantur, scilicet, ad hoc quod suspecti habeantur, tamen non debent ut hæretici haberi & probari per præcedentia.

De vehementi suspicione in rebus vel maleficiis.

Secunda suspicio quæ est magna, in iure vocatur vehemens, siue fortis, de qua iterum in allegato capitulo, Accusatus, in principio etiam sic habetur, Accusatus de hæresi vel suspectus, contra quem de hoc crimine magna & vehemens suspicio ort. erat. & c. Ibi enim hæc cōiunctio, Et, nō tenetur copulatiue, sed expositiue, ut notat Ioannes Andreas ibid. Vehemens autem idem est quod fortis, ut dicit Archidiaconus super allegatū canonē, accusatus. Et verbo vehemens, ut dicit Papias & Hugitio quod vehemens idē est quod fortis siue grandis. Allegat etiam Gregorium primo mortuum. Ventus vehemens irruit: Vnde dicimus aliquem vehementem

herementem habere casum, cum habet sortem. Hæc ibi.

Ergo suspicio magna dicitur vehemens, siue fortis: & sic nominatur, quia non nisi vehementibus & fortibus defensionibus repellitur & etiam quia ex magnis & vehementibus ac fortibus oritur coniecturis, argumentis & iudiciis. Ut pote in simplici hæresi, si aliqui comperiantur, qui eos sciunt hereticos fore occultant, fauorē impediunt, associant, visitant, munera offerunt, recipiunt defendunt. & similia exerceant. Tales namque de hæresi vehementer suspecti sunt. Et similiter cognoscuntur circa hæresim maleficarum, eod. quod suspicio oritur, quod participant cum eis in crimine.

Et præcipue notatur hæc mulieres aut viri, qui ad amorem vel odium inordinatum, nec ad alias laiores hominum tendunt, aut inimicorum solent maleficare. Similia enim, ut præmissum est, in quacunque hæresi exercentes, vehementer sunt suspecti. Ut patet præ alleg. ca. accusatus. §. illo verò. & per notata ibidem per Archidiaconum. Cum nō sit dubium eos talia facere in fauorem hæreticæ prauitatis.

Tertia suspicio est maxima, & in iure vocatur violenta, ea cum contumacia & cum accusatus. lib. 6. de hæresi. & per notata per Archidiaconum & Ioan. And. super cap. accusatus, & verbo vehemens: vbi dicunt: dicit vehemens non violenta, supra de p. g. sup. p. c. literas. De hac suspicione loquitur Canon distinc. 3. a. quorum 2. & hæc præsumptio seu suspicio dicitur violenta, cum quia violenter cogit & arctat iudicem ad credendum, nec tergiversatione resistitur qualicumque. Tum quia ex violentibus, conuictibus atque excoicentibus oritur coniecturis.

Exempli gratia, in simplici hæresi, si aliqui reperiantur qui hereticos adorauerunt, id est, reuerentiam suo amore exhibuerint, consolationem vel communiuicem ab eis acceperunt vel similia quæ ad ritum eorum pertinent, perpetrauerint: Tales namque violenta suspicione de hæresi & hereticorum credentia sunt conuicti, per capit. filii, & per capit. accusatus. de hæresi, lib. 6. & per notata per Archidiaconum, super capit. quicumque hereticos. & verbo credentes. eod. libro 6. cum non sit dubium eos talia facere in credentiam hæreticæ prauitatis.

Super hæresim verò maleficarum à simili, qui perpe-

Exempla præsumptionis

violentiæ.

fiat varia, videlicet aliquando per verba solum contumeliosa, dicendo: Tu senties in brevi, que tibi eveniet, vel similia in effectu: & per tactum, solum tangendo hominem, aut bestiam manibus: aut per visum tantum se manifestando nocturno vel diurno tempore ceteris dormientibus in cubilibus: Et hoc ubi homines, aut iumenta vituntur maleficiare. Licet circa gradines varios alios observat modos, se aliis offerendo ceremoniis, circa flumen aliquod se agitando diversimode, ut in precedentibus circa modos maleficia inferendi patuit. Tales utique violenta suspicione super hæresim maleficarum, ubi reperitur, & fama laborat, sunt convicti: Præsertim ubi effectus est subsecutus in maleficio, siue statim, siue per successum temporis. Quia tunc evidens factum concurrens siue iudicium facti, ubi instrumenta maleficii in aliquo loco reposita reperirentur: Licet successus temporis non ita aggravaret ad evidentiam facti, manet tamen suspecta vehementer, & a fortiori amplius circa simplicem hæresim.

Et si queritur, non quid diabolus absque visu, aut tactu mulierum maleficiare possit homines seu iumenta. Respondetur utique, si Deus permittit. Sed quia maior Dei permisso, ubi creatura Deo dicata, per fidei abnegationem, & aliis horrendis sceleribus concurrens, ideo & diabolus amplius talem modum maleficiandi creaturas affectat. Imo & dici potest, quod diabolus etiam absque malefica posset, adhuc summè, per maleficam talia exercere affectat, variis respectibus, ut in precedentibus patuit.

Epilogando ad nostrum propositum super modos & præsumptiones iudicandi, dicendum, quod super præfatam distinctionem, suspecti de hæresi maleficarum sunt in triplici genere, cum quidam leviter, quidam vehementer, & quidam violententer. Leviter sunt suspecti, qui talia modica vel levia peragunt, & ex eis oritur modica vel levis suspicio contra eos de tali hæresi. Et licet, ut dictum est, ubi quis sic invenitur suspectus, non sit hæreticus habendus, tamè debet sibi indi-

Diabolus libentius agit per creaturas, quam solummodo creator magis offendat.

Etiam propter levi suspensionem maleficii. Et quidè quod purgatio possit ipsi iudici, habetur c. ex-
inungitur purgatio vel ab-
iuratio.

ci canonica purgatio, vel iniungi tanquam pro levi abiuratio. Et quidè quod purgatio possit ipsi iudici, habetur c. ex-
inungitur purgatio vel ab-
iuratio.

pria innocentiam congrua purgatione monstraverint, anathematis gladio feriantur, & vique ad satisfactionem condignam ab omnibus evitentur. Ita quod si per annum in excommunicatione persistierint, ex tunc velut hæresici condemnentur. Hæc ibi.

Et nota quod indicta sibi purgatione canonica siue consentiat, siue non, siue deficiat, siue non, sit per omnia iudicandum sicut de diffamato de hæresi, cui est purgatio canonica indicenda.

Sed & hoc, quod abiuratio possit tali iudici tanquam leviter suspecto de hæresi, patet per c. accusatus, in prin. ubi dicitur: Accusatus de hæresi vel suspectus contra quem de hoc crimine magis & vehementer suspicio orta erat, si hæresim in iudicio abiuravit, & postea committit in ipsam, censeri debet quadam iuris fictione relapsus, licet ante abiurationem suam, hæreseos crimen probatum non fuerit contra ipsum. Si autem modica & levis fuit suspicio, illa quanquam ex hoc sit graviter puniendus, tamen non debet in hæresim relapsorum poena puniri. Hæc ibi.

Quidam autem, cum sint suspecti vehementer, & sunt illi qui talia vehementer & fortiter peragunt, quod ex eis oritur vehementer & magna suspicio: & tales, licet non sint hæretici, nec ut hæretici condemnandi, eo quod expressè habetur extra de præsump. c. literis. §. quo circa. Nullus pro suspicione vehementi est de rato crimine condemnandus. Nam ibi ita dicitur.

Quocirca mandamus, quatenus cum propter solam suspensionem, quamvis vehementem, nolumus illum de tam gravi crimine condemnari, tamen de tali sic vehementer suspecto debet sibi mandari quod abiuret generaliter omnem hæresim & specialiter in quam incidit, tanquam vehementer suspectus per allegatum cap. accusatus, in principio. ut est dictum, & per c. inter sollicitudines, extra de pur. ca. & per c. litera, extra de præsumptione.

Quod si postmodum relabatur vel in pristinam, vel in aliam, vel in eos quos scit maleficos, aut hæreticos associet, vel visitet, vel deducat, vel consulet munera donando, vel mitat, seu favorem eis impendat, relapsorum poenam non evadet: per allegatum cap. accusatus. Vbi dicitur sic. Eum verò, qui in una hæreseos specie vel secta commisit, aut in uno articulo fidei seu sacramento Ecclesie erravit, & postmodum hæresim sim-

De vehementer suspectis.

De relapsis hæreticis & maleficis.

placiter vel generaliter abiuravit. Si ex tunc in aliam specie hæreseos, siue sectam, ac alio articulo seu sacramento committit, volumus vt relapsum in hæresim iudicari. Ille ergo de cuius relapsu in hæresim ante abiurationem constiterit, vel nunc constet, si post illam abiurationem receperit hæreticos, deducat, visitet, siue associet, ac dona vel munera eis donet, vel mittat, seu favorem eis in pædat, & intra .& c. merito debet iudicari relapsus: cum illum ex approbato à se prius errore non sit dubitum illud fecisse. Haec ibi.

*Tres casus qui
huius abiurationis
placitur poena
relapsivi.*

Ex quibus verbis apparet, quod in tribus casibus in genere suspectus de hæresi vehementer, postquam abiuravit, poena placitur relapsivum. Primus est, quando relabitur in eandem & pristinam hæresim, de qua suspectus fuerat vehementer. Secundus, quando hæresim simpliciter vel generaliter abiuravit, & relabitur tamen in aliam hæresim: est quod de ea antea nunquam suspectus habitus fuerit, nec delatus. Tertius, quando hæreticus receperit, & eos deducit, & favorem impendit. Et hic casus constituitur multos casus, & habet multos sinus, vt patet in allegato §. cum verò, in c. accusatus frequentius repetito.

*An veniens
abiuratio in
seculari iudicio
ad poenam
relapsivi.*

Sed quaeritur, quid agendum, si talis vehementer suspectus ad mandatum sui iudicis non consenserit contumaciter abiurare, an tradendus sit seculari arbitrio potestatis animadversione debita puniendus, per ca. ad tollendam. §. in presenti verò. respondetur nec uaque, quia illud & §. eius, expresse loquitur non de suspectis, sed de manifestè deprehensis in hæresi, &c. Et rigorosis contra deprehensos manifestè, quam contra suspectos tantummodo est agendum.

Et si quaeritur, qualiter ergo sit procedendum contra tales. Respondetur, quod procedat contra eum per cap. excommunicata. 1. & per §. qui verò sola suspitione, &c. superius inserto. & excommunicabitur: in qua excommunicatione, si per annum steterit est vt hæreticus condemnandus, per alleg.

Quidam autem suspecti sunt violentè, & sunt illi, qui talia violenta peragunt, quod ex illis oritur violenta suspitio contra eos, talis est hæreticus habendus, & sicut de deprehenso in hæresi est de eo per omnia iudicandum: per ca. excommunicamus, 1. extra de hæresi. §. qui verò. & per c. cum cōtumacia. & per c. vt officium lib. 6. Nam vel fatetur crimen, vel non si sic, & voluit redire: & hæresim abiurare ad poenitentiam recipiendam.

recipiendi sunt: per ca. ad tollendam, & per c. excommunicata. 2. §. si. Quod si non consenserint abiurare tradendi sunt curia seculari, animadversione debita puniendi, per ca. ad tollendam. §. allegatum.

*Si non habet
verum & manifestum
hæresim qui
confessus.*

Si autem non fatetur crimen, postquam est convictus, nec consentit abiurare, est vt hæreticus imperitens condemnandus, per ca. ad tollendam. Violenta enim suspitio ad condemnationem sufficit & probatorem in contrarium non admittit: Vt habetur extra, de præsum. c. literis. & ca. afferre. Et cum hæc discussio locum habet in simplici hæresi, absque evidentiâ aut indicio tacti: Sicut in textu modo sententiandâ patebit: ubi quis vt hæreticus condemnatur, etiam si non sit hæreticus in re. Quæto magis circa hæresim maleficatû, ubi semper concurrens aut evincens factum in pueris, hominibus, aut iumentis maleficiatis, aut iudiciu tacti, puta per instrumenta reperta.

Et licet in simplici hæresi penitentes, & abiurantes, ad poenitentiam & ad perpetuos carceres recipiantur, vt tactum est, in hac tamen hæresi, licet Ecclesiasticus Iudex recipiat vt sic ad poenitentiam civilis tantum est propter malefacta circa damna temporalia, vltimo supplicio punire potest, nec Ecclesiasticus ipsum impediatur, qui licet non eum tradat ad puniendum, tamen relinquere potest.

Super primum modum sententiandi.

QUESTIO XX.

Quia ergo delata persona, vel reperitur immunis: & ab soluenda totaliter, vel reperitur solum diffamata de hæresi generaliter, vel reperitur ultra infamiam quaestionibus & tormentis exponenda aliquantulum, vel reperitur suspecta de hæresi leniter, vel reperitur suspecta de hæresi violentè, vel reperitur diffamata de hæresi & suspecta insimul, & cōmuniter, vel reperitur confessus hæresim, & penitens, & non relapsus veraciter, vel reperitur confessus hæresim, & penitens, sed relapsus probabiliter, vel reperitur confessus hæresim & impenitens, sed non relapsus realiter, vel reperitur confessus hæresim & impenitens, atque relapsus certitudinaliter, vel reperitur non confessus sed convictus de hæresi legitimis testibus

*Repositio
omnis generis
maleficorum.*

relibus, & alijs iudicialiter, vel reperitur cōiuncta de hæreticis, sed fugitiua, vel absens contumaciter, vel reperitur maleficia non inferendo, sed tollendo per remedia illicita & incongruenter, vel reperitur vt maleficus sagittarius & armorum incantator interimendo lethaliter, vel reperitur vt malefica obstetric, infantes Dæmonibus execrando hostiliter, vel reperitur remedio appellationis se tuendo frivole & fraudulentè. Et si quidem reperitur immunis totaliter erit per sequentem modum sententiandū finaliter.

Vbi notandum, quòd persona delata, tunc reperitur immunis totaliter, quando processus, meritis diligenter cum bono consilio peritorum discussis, non cōvincitur, nec confessione propria: nec facti euidencia, nec testium productione legitima: quia videlicet discrepan: in principali: nec etiā alijs illa persona fuit suspecta aut diffamata publicè de aucto crimine. Quia secus, si de aliquo alio crimine esset diffamata. Nec etiā sunt indicia facti contra talē personā, circatate talis practica. seruatur, qui, absoluenda est per Episcopum aut Iudicem per sententiam tenoris sequentis.

Forma sententiæ absolutoria & diffinisiua.

Nos N. miseratione Diuina Episcopus talis ciuitatis, aut Iudex talis, &c. Attendentes, quòd tu talis de tali loco, & talis Dicecelesos, fuisti nobis delatus, vel delata, de tali hæretica prauitate, scilicet maleficarū, attendentes etiā illa esse talia, quòd non valebamus, nec debuimus conuēribus oculis pertransire, descendimus ad inquirendum, si prædicta salcirentur aliqua veritate, testes recipiendo, & examinando & alia faciendo quæ decebant secundum canonicas sanctiones. Quapropter visis, & diligenter examinatis omnibus actis & actibus in hac causa, habitoque consilio peritorum in iure ac etiam in Theologica facultate illoque sapius repetito sedentes pro tribunali more iudicis iudicantis ac habentes præ oculis solum Deum, & negotij veritatem, sacrosanctis Euangelis positis coram nobis, vt de vultu Dei iudicium nostrum prodeat & oculi nostri videant æquitatem ad nostrā diffinitiuā sententiā procedimus in hūc modū, Christi nomine inuocato. Quia per ea quæ vidimus & audiimus & producta & oblata, acta & actibus sunt corā nobis in præsentī causa, non inuenimus aliquid contra te legitimè probatum fore de iis de quibus delatus fueras

fueras coram nobis, pronunciamus, declaramus, & sententiam diffinimus, contra te non esse actum legitimè corā nobis, propter quod possis & debeas vt hæreticus aut maleficus iudicari, nec suspectus haberi aliquo modo de hæretica prauitate. Quare à præsentī instantia, inquisitione, & iudicio, totaliter te relaxamus. Data fuit hæc sententia &c.

Caueatur, vt non ponatur in sententia quacunquē, quòd delatus sit insons, vel immunis, sed quòd non fuit probatum legitimè contra eum, quia si postmodum temporis processu iterum deferatur, & legitimè probetur, potest nō obstante prædicta absolutoria sententia condemnari.

Nota etiam quòd eisdem modis absoluendus est quis, quādo est delatus de receptione, defensione, seu alia fauorosa hæreticæ prauitatis, vbi nihil probatur legitimè contra eum, secularis Iudex commissione Episcopi modo suo iudicabit.

Super secundum modum sententiandi delatam, & tantummodò diffamatam.

QVÆSTIO XXI.

Secundus modus sententiandi est, quando delatus vel delata, processus, meritis diligenter discussis, cum bono consilio peritorum, reperitur tantummodò de tali hæresi diffamatus, in aliqua villa, ciuitate, vel prouincia. Et hoc est, quando delatus talis non cōvincitur, nec propria confessione, nec facti euidencia, nec testium productione legitima: nec sunt quæcunquē indicia alia probata contra eum, nisi præcisè sola infamia: ita quòd in speciali nullū probatur maleficium perpetrātū, quòd quidem probare potest super vehementem aut violentam suspicionem, quādo verba comminatoria super læsionem inferendam, protulisset, dicendo in effectu vel in sententia: In breui tu senties quæ tibi euenient: & post effectus aliquis fuisset subsequutus in læsione corporum, aut iumentorum.

Circa istum igitur contra quem nihil probatur, nisi præcisè infamia, talis practica est seruanda. In tali enim casu, quia sententia non potest pro delato ferri, absoluendo eundem, sicut in primo modo tactum est: sed cōtra indicendo ipsi.

Quomodo sententia concipienda super magnam quæ sola fama laborat.

ipſi canonicam purgationem: Ideo epiſcopus, ſeu eius officialis aut Iudex, advertant primò, quòd in cauſa hæreſeos non refert, an aliquis ſit tantummodo apud bonos & graves perſonas diffamatus: Imò attenditur hîc, quòd etiam apud quòſcunq; viles & ſimplices ſit diffamatus.

Et ratio eſt quia à quibus quis poteſt accuſari in crimine hæreſeos, apud illos etiã poteſt quis infamari. Sed quilibet hæreticus poteſt à quibuſcunq; perſonis accuſari, cum tantummodo inimici capitales, vt ſupra patuit, excipiuntur. Ergo apud illos poteſt infamari.

Feret ergo Episcopos, seu Iudex super canonicam purgationem sententiam per hunc modum, vel conſimilam.

Sententia deſinitiva.

NON miſeratione Divina, Episcopos talis civitatis, aut Iudex talis domini, cõſiderantes quòd meritis proceſſus facti per nos contra te talem, talis Diceceſeos nobis delatum de tali hæretica pravitare, diligenter diſcuſiſ, &c. Non invenimas te confeſſum, nec etiam conuictum de prædicta labe, nec aliàs ſuſpectum ad minus leviter, niſi quòd te reperimus legitime & veraciter, in tali villa, aut civitate, vel Diceceſi, & apud bonos & malos publicè diffamatum. Quapropter ad purgandam huiusmodi infamiam, & vt bonos odor in cõœtu fidelium exiſtat, tibi indicimus canonicam purgationem, vt eſt iuris, aſſignando tibi talè diè talis menſis, & talis horæ diei, in qua cõpareas perſonaliter coram nobis, vt purges tuam infamiam tanta manu ordinis tui. Qui quidem compurgatores ſint homines fide Catholici, ac vita probati, & qui conuerſationem tuam ac vitam noverunt, non tam moderno tempore, quàm tranſacto: Significatos quòd ſi in purgatione defeceris, te habebimus pro cõuicto prout voluit canonicæ ſanctiones.

Compurgatores purgandi canonicè.

Quid exeat purgatio canonice.

Hic autè conſiderandũ eſt, quòd quando aliquis reperitur de aliquo hæreſi publicè diffamatus, & contra eum aliqua purgatio, hoc eſt, quòd habeat aliquos viros ſeptem, decem viginti vel triginta, ſecundũ quòd plus vel minus & in locis pluribus vel paucioribus magis vel minus inſignibus, fuerit diffamatus, qui ſunt ſux conditionis ſeu omni-

nis: Vt ſi diffamatus ſit religioſus, & illi ſint religioſi, ſi clericus ſecularis, & illi clerici ſeculares, ſi ac milites, & illi milites qui purgant eum à crimine, de quo eſt diffamatus. Qui compurgatores dicuntur eſſe homines fide catholici, & vita probati, qui & illius conuerſationem & vitam non tam moderno tempore, quàm antiquo noverunt: Vt habeatur extra. de purg. ca. inter ſollicitudines.

Si autem ſe purgare noluerit, excommunicetur, quam excommunicationem ſi per annum ſuſtinerit animo indurato, ex tunc vt hæreticus condemnatur, iuxta ca. excommunicamus itaque. §. qui autem.

Removens purgari canonice purgatione, excommunicatur.

Si autem ſe purgare decreverit, ſed in purgatione defecerit, hoc eſt quòd purgatores tales & tantos, prout ei indictum ſuit, qui eum purgant, non inveniunt, pro conuicto habetur, & ſic vt hæreticus condemnatur. Vt habeatur extra. de her. excommunicamus. i. §. adiciamus. & ver. qui non ſe. & de purg. cap. cum dilectus.

Conſiderandam autem eſt hic, quòd quando dicitur, quòd iudicatur diffamatus, quatenus purget ſe trina vel quarta manu ordinis ſui, quòd ordo ſumitur ibi in genere, & non in ſpecie. Vnde ſi epiſcopus purgandus eſt, non negatur, quia cum epiſcopis purgandis poſſunt admitti Abbates, & religioſi præbyteri, & in aliis pari forma, de purgatione canonice. Qui veniens purgabit autem ſe diffamatus per modum qui ſequitur: Vt colligitur extra. de pur. ca. quatenus. §. porro. & c. accepimus. Quoad ſecundum.

Quid ſignificet tri manum ordinis sui se purgare.

Adveniente autem termino eidem diffamato ad ſe purgandum canonicè aſſignato, comparebit perſonaliter purgandus, cum iuris cõmutatoribus coram epiſcopo inquiretore, in loco ubi noſcitur infamatus: & ille qui diffamatus eſt ponens manum ſuper librã Euangeliorum ante eum poſitum dicit ſic.

Coniuratores purgantes se.

Ego iuro ſuper iſta quatuor Euangelia ſancta Dei quòd talè hæreſim (expresſedo eã) de qua ſum diffamatus, nunquã tenui, nec credidi, nec docui, nec teneo nec credo. Negabit ſcilicet illud cum iuramento, de quo eſt diffamatus, quicquid ſit illud.

Iuramentum purgantis se canonice.

Quo ſic omnes cõpurgatores ponent manum ſuper librã prædictã Euangeliorũ. Et quilibet dicit ita. Et ego iuro ſuper iſta ſancta Dei Euangelia, quòd credo ipſũ verũ iuraſſe,

jurasse. Et tunc canonicè est purgatus. Considerandum est etiam, quòd diffamatus de hæresi, ibi est purgandus, vbi noscitur diffamatus: Et si fuerit in multis locis infamatus, imponatur illi, vt in omnibus illis fidem catholicam publicè profiteatur, & detesteretur hæresim, de qua noscitur infamatus: de purga. cano. inter solitudines.

Diffamatus in pluribus locis cità multis hæsi pergitur.

Nec contemnat qui canonicè de hæresi se purgavit, nam si post purgationem incidit in hæresim iam purgatam, pro lapsò habetur, & vt relapsus tradendus est curi seculari. Iuxta capit. excommunicamus. r. §. adijcimus, & versic. vel si est post purgationem, & capit. ad abolendam. §. illos quoque. Secus autem, si in aliam hæresim incidit de qua se ante non purgavit. Iuxta capitulum allegatum.

Secus purgatus, si recidat, habetur pro relapso.

Super tertium modum sententiandi diffamatum, & questionibus exponendam.

QVÆSTIO XII.

Tertius modus processum fidei finiendi, & terminandi est, quando delatus de hæresi, processus meritis diligenter consideratis, cum bono consilio peritorum reperitur varius, vel habens indicia contra se ad quæstiones, q̄ scilicet exponatur quæstionibus & tormentis: Vt si quæstionatus nihil concesserit, & propterea pro immuni & innocente habeatur. Et hoc est, quando delatus non est deprehensus, nec propria confessione, nec etiam facti euidencia, nec testium legitima productione, nec sunt indicia ad talem suspicionem, vt habeat hæresim abiurare: Est tamen in suis confessionibus varius. Vel alias sunt indicia sufficientia ad quæstiones & tormenta. Circa istum talis practica est seruanda.

In tali autem casu, quia sententia interlocutoria est contra delatum ferenda, & non pro eo. Ideò per inquisitorem coniunctim & non diuisim est ferenda: iuxta c. mul. tor. l. laprimis si talis steterit in negatiuis firmiter, & nullatenus, licet indutus per probos viros, fateri voluerit veritatem, feretur sententia, quæ videtur sapere vim diffinitiuæ sententiæ, per modum tenoris sequentis.

Nos

Nos N. miseratione Diuina Episcopus talis ciuitatis, aut iudex in terris ditroni talis domini subiectis, attentes meritis processus facti per nos contra te talem, talis loci, talis Dioceseos, & diligenter examinatis, quòd tu es varius in tuis confessionibus, & nihilominus sunt indicia multa, quæ sunt sufficientia ad te exponendum quæstionibus & tormentis. Ea propter, vt veritas ab ore tuo proprie habeatur, & vt deinceps aures Iudicum non offendas interloquendo, declaramus, indicamus, & sententiamus die presenti, & hora tali, te supponendum quæstionibus & tormentis. Lata fuit hæc sententia.

Sententia sua per variam rem ad quæstioni subiectum.

Si verò quæstionandus reperitur varius & infirmus sint indicia alia ad quæstiones sufficientia, ponetur vtrumque in sententia, vt in prædicta positum est. Si autem hæc duo non concurrant, sed vnum tantum, vt pote varietates, scilicet, ne aliis iudiciis vel alia indicia, sine varietate ponetur in sententia, vt inuenitur. Sententia autem lata mox exequatur, vel exequi simuletur. Non sit tamen Iudex multum voluntarius ad quæstionandum aliquem: Nam quæstiones & tormenta non inferuntur nisi in defectu aliarum probationum. Et ideo perquirat alias probationes: quòd si non inuenierit, & tenet probabiliter, quòd delatus est culpabilis sed metu negat veritatem bonis modis, & quandoque cauteolos interdum adhibitis, eius amicus inducentibus ad veritatem dicendam, faciat suam diligentiam, vt ab ore eius habeat veritatem, & negotium non festinet. Nam meditatio frequens & carceris calamitas, ac replicata informatio proborum virorum deponunt ad veritatem eruendam.

Executio simulanda.

Quòd si delato conuenienter expectato, & tempore congruèter prorogato, ac delato multipliciter informato, credant fide bona Episcopus & iudex omnib. consideratis, ipsam delatum negare veritatem, quæstionem eum moderatè, sine tamen effusione sanguinis, scientes q̄ quæstiones sint fallaces & inefficace. Nā aliqui sunt ita molles corde, & recordes, quòd ad leuem torturam omnia concederent quæcumq; falsa. Aliqui autè sunt ita pertinaces q̄ quantumq; vexaretur, ab eis veritas nõ haberetur. Aliqui sunt, qui fuerunt alijs quæstionati, & litiorum aliqui melius sustinent quæstiones, quia brachia statim trahuntur & fluctant, aliquam remanent debiliores, & sic minus sustinentur.

Informatio discretè virosorum disponit ad veri. at. m. dicendam.

Cc

*Continuatio
& iteratio tor-
mentorum
multum diffi-
cilius.*

quæstiones, aliqui etiam sunt maleficiati, & in quæstionibus maleficiis vtuntur, qui ante morentur, quam aliquid fatereantur: efficiuntur enim quasi insensibiles. Quare in quæstionibus cum maxima prudentia est agendum, & ad conditionem quæstionandi quam plurimum attendendum.

Cum autem lata fuerit, mox ministri se disponant ad quæstionandum delatum. Et cum disponunt se, Episcopus aut iudex, & per se, & per alios bonos viros fidei zelatores inducant quæstionandū ad fatendum liberè, etiā compromittē, ad cōseruationē vite, si opus sit, vt supra tactū est.

Quod si nec sic poterit ad terrorem, vel etiam ad veritatem fatendam induci, poterit secundum diem vel tertium assignare, ad continuandum tormenta, non ad iterandum. Quia iterari non debent, nisi nouis superuenientibus indicis cōtra eū, & tunc possunt. Sed cōtinuari nō prohibetur.

Dicitur ergo sic. Et nos N. & episcopus & N. iudex (si ad sit) præfati assignamus tibi tali diem talem, ad quæstiones continuandam, vt à tuo ore proprio veritas eruatur, & eorum ponatur in processu, & infra tempus eidem assignatum, & per se & per alios probos viros, inducant eum ad fatendum veritatem.

Quod si fateri noluerit, die assignata poterūt quæstiones cōtinuari: Et sic quæstionetur eisdem vel aliis grauioribus tormentis, fortius, vel leuius, secundum maiorem culpæ grauitatem. Et poterunt Iudices multas cautelas licitas adhibere, & in verbis & in factis, vt veritas habeatur, quas magis docet experientia atque vsus, & negotiorum varietas, quam ars alicuius, seu aliqua doctrina.

Vbi autē decenter quæstionatus, & tormentis expositus, noluerit detegere veritatē, amplius non vexetur, sed liberè abire dimittatur: si autē persistit in ipsa confessione, & proderit veritatem, culpam propriam cognoscendo, & ab Ecclesia veniū postulādo, tanquā deprehensus in hæresi, propria confessione, sed pœnitens: iuxta c. ad abolendā, & præfati abiuret, & sententialiter vt deprehensus publicè condemnatur, per modum, quo condemnantur in hæresi deprehensi propria confessione: Vt dicitur infra in octavo modo expediendi huiusmodi deprehensos, videatur ibi.

Vbi verò veritatē proderit, & non pœnituerit, sed in hæresi pertinaciter persistit, & relapsus nō fuerit, condemnabitur.

*Experientia
& varietas
negotiorum de-
bet iudicet.*

*Maleficus
in se
pœnitendus.*

nabitur, iuxta cap. ad abolendam, §. præfati. & expectatus competenter informatus decenter traderetur brachio seculari, vltimo supplicio ferendus, vt dicitur infra in 10. modo. Si autem relapsus fuerit, condemnabitur per modum, quo dicitur infra in decimo modo processum aliquem terminandi. Videatur ibi.

Hic autem est diligentias attendendum, quod ille qui quæstionandus est, ante quæstiones, interdum contra se nihil cōfiteatur, nec aliquid probatur propter quod possit nec debeat hæresim abiurare, nec propter hæresim condemnari, & de talibus agitur hic, & dictam est statim. Interdū autē ipse delatus est in hæresi deprehensus, vel alias sunt alia cōtra eum prolata indicia, propter quæ debet abiurare, vt leuiter vel vehementer de hæresi suspectus, propter quæ nō est quæstionandus. Sed si vltra hoc negat aliqua quæ non probantur, sed sunt indicia sufficientia ad quæstiones, & cum pro talibus quæstionatur, sed nihil propter quæstiones confiteatur, nihilominus iste non est absolueudus, iuxta priuam modum: sed secundum probata contra eum procedatur, & abiurabit vel vt suspectus, vel vt deprehensus, si vir: prout processus merita exigent & requirent. Si verò propter quæstiones confiteatur illa, vel eorum aliqua, propter quæ quæstionatur, tunc abiurabit hæc, & illa, & pro istis & illis sententia contra eum est ferenda.

Super quartum modum sententiandi delatum & suspectum leuiter.

QUESTIO XXIII.

 Varrus modus processum fidei sententiandi & terminandi, est quando delatus de hæresi, processus meritis diligenter discussis, cum bono cōsilio in Iure peritorū, reperitur tantum suspectus de hæresi leuiter. Et hoc est, quando delatus de hæresi nō cōprehenditur, nec cōfessione propria, nec facti euidencia, nec testium production legitima, nec alia sunt indicia fortia, seu vehementia de illa hæresi cōtra eū: sed tantummodo modica & leuia, & talia esse per cōsiliū indicata, propter que vt suspec-

Etus leuiter de hæresi, potest & debet, vt talem illam hæresim, de qua delatus exitit, abiurare, & talis si relabatur poena relapsi nõ debet puniri, licet grauius tunc fuerit puniendus, quàm si non ante abiurasset, in xta c. accusatus in prin. de hæz. lib. 6. Circa istam talis practica est seruanda. Talis enim si habetur respectus publicè, abiurabit publicè in Ecclesia, per modum qui sequitur in sententia.

Modus abiurandi in Ecclesia ob leuē suspensionem hæresios.

Ego talis Diocesis, talis habitator ciuitatis, vel loci talis in iudicio constitutus, corã vobis domino Episcopo talis ciuitatis, sacro sanctis Euãgeliis positus coram me, & propriis manibus eis per me tactis, iuro me credere corde, & profiteor ore, illam sanctã fidem Catholicã & Apostolicã, quam sacrosancta Romana Ecclesia credit, confiteor, prædicat & obseruat. Item iuro me credere corde, & profiteor ore, quòd Dominus Iesus Christus cum omnibus sanctis detestetur hæresim pessimã maleficarum: Et q̄ omnes illã assequentes, seu illi adharẽtes, æternis ignibus cruciabũtur cum diabolo & angelis eius æternoaliter, nisi resipiscãt, & Ecclesię sanctę per pœnitentiã reconciliari fuerint. Et consequenter abiuro, abnego, & reuoco illã hæresim, de qua habetis me suspectũ, vos domini, episcopus & officialis: videlicet quòd familiaritatẽ cum maleficis habui, eorũ errorem ignoratẽ defendi, odio habui inquisitores, & illorum persecutores: seu etiã quòd eorũ crimina non detexi. Itẽ iuro, quòd nunquã prædictã hæresim credidi, neq; credo, nec illi adheſi, nec adharẽo, nec vnquã credam, neque harẽbo, nec illã docui, nec docere intẽdo. Quod si aliquid prædictorum fecerim in futurum, (q̄ Deus auertat) pœnitentis taliter abiuratis, prompto animo me submitto: paratus subire omnem pœnitentiã, quam pro iis quæ feci, & dixi, meritò me habetis suspectũ, volueritis mihi iniungere, illã iuro pro viribus adimplere, & nullatenus controuenire, sicut me Deus adiuet, & hæc Euãgelia sacrosãcta.

Prædicta autẽ abiuratio fiat in vulgari, vt ab omnibus intelligatur. Qua facta, Iudex si adest, aut officialis, potest illi dicere publicè in vulgari talia verba, vel similia effectũ. Fili vel filia, tu suspensionem quam de te habebamus, vt nõ immeritò abiurasti, & purgasti per abiurationẽ prælatã, de cetero caueas tibi, quòd nõ incidas in hanc hæresim abiurata. Nã licet si pœnitentes nõ traderis brachio seculari,

quæ

quia abiurasti tanquã suspectus leuiter, & non vehementer, tamen tunc multò fortius punieris, quàm si non abiurasses, & à modo pro modico, habetis suspectus vehementer, & vbi vt talis abiurares, & prolaberis, poena relapsi debita punieris, & absque misericordia traderis curiã seculari vltimo supplicio ferendus. Si autem abiurat secretè in camera Episcopi, vel camera Iudicis, quando scilicet non est factum publicum, modo confimili abiurabit. Quibus per actis, feretur sententia in hunc modum.

Nos miseratione Diuina, Episcopus talis ciuitatis, aut Iudex si adest, in terris talis domini ditioni subiectis, atredẽtes quòd visis & diligenter consideratis processus meritis pœnos facti, contra te talem delatum nobis de hæretica prauitate, reperimus te talia & talia cõmississe. Dicantur illa, quæ te reddunt suspectum leuiter de hæresi, & propter quæ te talem meritò habentes, te fecimus vt leuiter suspectum de prædicta labe, eandẽ hæresim abiurare. Verũ ne prædicta parte commissa remaneat impunita: & vt efficiaris cautior in futurum de multorum & magnorum consilio, in Iure peritorum ac etiã religiosorum, in & super his habito maturo pariter & digesto, habentes præ oculis solum Deum, ac inrefragabilem sanctę fidei catholicę veritatem, sacrosanctis Euãgeliis positus coram nobis, vt de vultu Dei iudicium nostrum prodeat, & oculi nostri videant & quitatẽ, sedentẽsque pro tribunali, more iudicum iudicantium, te talem hĩc in nostra præsentia personaliter cõstitutum, per modum, qui sequitur, condemnamus, sententiamus, seu potius pœnitentiamus: scilicet ne de cetero vnquam scieritennis, associis, verbis defendas, legas si habeas talem, & ne deinceps, &c. Ponatur illa quæ cõmissa, propter quæ suspectus fuit habitus de prædicta hæretica prauitate. Lata fuit hæc sententia seu pœnitentiã, &c. caueatq; Notarius, quòd in processu ponat, quòd talis abiuratio est facta tanquam per suspectum habitum de hæresi leuiter & non vehementer, alias periculum magnum esse possit.

C c 3

Abiuratio episcopi officialis post abiurationem faciendã.

QUESTIO XXV.

Virtus modus processū fidei finiēdi & terminādi, est quādo delata de heresi, processus, meritis diligēter discussis, cū bono cōsilio in iure peritorū reperitur suspecta de heresi vehementer. Et hoc est, quādo delata de heretica prauitate nō reperitur legitime deprehēta, nec cōfessione propria, nec facti euidētia, nec testium productione legitima, sed sūt magna & graui probata indicia cōtra eā, & talia per consiliū indicata, quae illam reddūt suspectā vehementer de praedicta heretica prauitate.

Circa istā talis practica est seruanda. Talis namque debet, ut suspecta vehementer de tali heresi, abiurare illam hereticam prauitatem: ita quod si postmodum relabatur, poena relapsi debita puniatur, hoc est, quod tradatur brachio seculari, vitimo supplicio ferienda, iuxta c. accusatus. in pri. de heresi. li. 6. Et abiurabit publicē vel secretē, secūdu quod suspecta est habita publicē vel secretē, & apud plures, vel pauciores, & graues vel leues, ut dictū est statim de illo qui est suspectus leuiter de heresi, & habet ut talē heresim abiurare.

Modus disti-
nendi ab iura-
tionem publi-
cam.

Modus autem disponendi ad abiurationem talis est. Adueniente namque die dominica ad abiurationem faciendam, & ad attendendam sententiam, seu penitentiam abiurando imponendam, praedicator sermonem faciet generalē. Quo facto legantur publicē per notarium vel clericum, ea de quibus ipse abiurandus est conuictus, & alia ex quibus habitus est suspectus de heresi vehementer.

Post dicetur illi per iudicem vel officialē: Ecce quod ex illis recitatis, tu es nobis suspectus de tali heresi vehementer, quare oportet, quod tu purges te & abiures heresim supra dictam. Et tunc ponetur coram abiurando liber Euangeliorum: & ipse ponet manum super illum, & si scit legere competenter, tradetur ipsi sequens abiuratio in scriptis, & leget coram omni populo.

Si autem nesciat legere cōpetenter, notarius legat ea superiorē, & abiurandus respondebit alia, & intelligibili voce

pa

per hunc modum. Nam notarius, vel clericus dicet sic. Ego talis de tali loco. Et respondebit per eadem verba, & ille qui in iudicio constitutus est, attamen in vulgari semper. Et sic quousque abiuratio sit finita: Et abiurabit per formam tenoris sequentis.

Ego talis de tali loco, talis Diocesis, in iudicio personaliter constitutus coram vobis, reuerendis dominis, Episcopo talis ciuitatis & iudice in terris ditioni talis domini subiectis, sacro sanctis Euangelis positus corā me, propriis manibus per me tactis, iuro me credere corde, & profiteor ore illam sanctam fidem Catholicam & Apostolicam, quam sacro sancta Romana Ecclesia docet, profiteor, praedicat & tenet. Item iuro me credere corde, & profiteor ore, quod, &c. Explicetur articulus catholicus contrarius illi heresi, de qua vehementer est suspectus.

Et verbi gratia, si est de heresi maleficarum, dicetur sic: Iuro me credere, quod non solum simplices heretici, aut schismatici aeternis ignibus cruciabitur, verum super omnes heresi maleficarum infecti, Daemonis fidē quam in sacro fonte baptismatis perceperunt, abnegātes, & spurciis diabolicis pro implendis eorum prauis desideris insistūt, hominibus, iumentis, terrae frugibus, plurima nocumenta inferentes. Et consequenter, abiuro, abnego, & reuoco illam heresim, seu potius infidelitatem, quae falsē & mendaciter asserit, nō aliquam maleficam in terris, & quod nemo credere debeat, illas posse nocumenta inferre auxilio demonum: cum talis infidelitas expressē militet, ut iam cognosco, aduersus determinationem sanctae matris Ecclesiae omnium catholicorum Doctorum, imō & aduersus leges imperiales, quae huiusmodi comburendas decreverunt.

Heresis as-
serit, nō
maxima opo-
rta maleficarū
non credere.

Item iuro, quod nunquam praedictae heresi credidi, supple pertinaciter, neque credā, nec adherere de praesenti, nec ad herere intēdo, nec doceri, nec docere intēdo, nec docebo. Item iuro & promitto, quod talia & talia exprimat, propter quae habetis me suspectum de huiusmodi heresi vehementer, nunquam faciam, nec operam, ut fiant, dabo. Quod si aliquid de praedictis fecero in futurū (quod Deus auertat) penitus de iure relapsi debitis, proprio animo me submittito, paratū subire omnē penitentiam quā pro his, quae feci & dixi, propter quae habetis me suspectū de dicta heresi ve-

hementer, decreueritis mihi iniungere. Et illam iuro, & promitto pro vitibus adimplere, & nullatenus contraire, sic me Deus adiuet, & hæc Evangelia sacrosancta.

Predicta autem abiuratio fiat in vulgari, vt ab omnibus capiatur, nisi fieret solūmodo coram personis Ecclesiasticis, qui linguam latinam intelligerent comperenter. Si autem abiurauerit secreta, scilicet in Palatio episcopi, vcl camera episcopi: quando scilicet factum non est publicum, modo consilii abiurabit. Facta autē predicta abiuratione, iudex auisabit eum vt supra quod non incidat relabendo in poenam relapsorum. Sit cautus notarius, quod ponat in actis, quomodo talis abiuratio facta est per talem, vt per suspectum de hæresi vehementer, ad hoc, vt si relaberetur, qualiter puniretur quis poena relapsi debita.

Quibus peractis fertur sententia, seu poenitentia in hūc modum. Nos, N. Episcopus talis ciuitatis, & frater, si adit N. Inquisitor hæreticæ prauitatis, in terris talis Domini diuisioni subiectis, à sancta sede Apostolica specialiter delegatus: attendentes, quod tu talis de tali loco, & talis Diocesis, talia & talia commisisti, (dicatur illa) vt ex processu mentis diligenter discussis legitime nobis constat, propter quæ merito habemus te suspectū vehementer de tali hæretica prauitate, & vt taliter suspectum te fecimus abiurare, de magno consilio in iure peritorū, iustitia suadere. Verūm vt efficiaris cautior in futurū, & ne reddaris procliuior ad similia perogēda, & ne crimina permaneāt impunita, vt his cæteris delinquentibus in exemplum, de multorum & magnorum in iuris cōsilio peritorū ac etiā in facultate Theologica magistrorum, seu Doctorum: & super his habito maturo & digesto, habentes præ oculis solū Deum, ac sanctæ fidei Catholicæ & Apostolicæ veritatē sacrosanctia Evangelii positis corā nobis, vt de vultu Dei iudicū nostrum prodeat, & oculi nostri videant æquitatē, sedentesq; pro tribunalī, more iudicum iudicantium, talem hinc in nostra presentia personā hinc cōstitutam, forma qua sequitur condemnauimus, seu potius poenitentiamus: Videlicet ne deinceps talia vel talia facere, vel dicere, aut docere praesumas. Ponantur illa quæ cōuincitur commississe, propter quæ fuit suspectus habitus de predicta hæresi vehementer, & nō quia, quæ si cōmitteret, incideret leuiter in relapsū miserā

Abiuratio quomodo secretē facta.

Alia forma sententiæ poenitentiarie.

alia ipsi imponatur, prout negocij varietas expostulat & requirit, vt pote, quod nunquam scienter habeat talia exercitia, vel ne eos, quos sciuerat abiurasse, receperit & similia. Lara fuit hæc sententia, &c.

Attēdendū autem, quod suspecti de hæresi, & non deprehēsi, siue sint suspecti vehementer, siue leuiter, non debent perpetuò incarcerari, nec perpetuò immutari. Quia hæc est poena illorum, qui fuerūt hæretici, & postea poenituerunt, vt patet in cap. excommunicamus. 2. de hæz. & in ca. quoniā. de hæz. lib. 6. Sed possunt propter illa, quæ commiserunt ex quibus habitū sunt suspecti, ad certum tempus carceri mancipari, & postmodum, vt videbitur, dispensari, iuxta cap. vt communi. de hæz. lib. 6.

Nec huiusmodi suspecti sunt crucibus consignandi. Nam cruce sunt insignia hæretici poenitentis: Suspecti autem nō fuerunt hæretici habitū, quare non sunt consignandi. Potest tamen eis imponi, quod fiat certis diebus solemnibus in valuis talium Ecclesiatum, vel circa altaria, dum missarum solemnitas celebrantur, habentes in manibus ceream ardētē tanti ponderis: vel quod vadāt ad talē peregrinationem, & similia, prout negocij qualitas expedit & requirit.

Qui hereticus perpetuò carceri mancipari.

Consignandi crucibus &c.

Super festum modum sententiandi delatum violenter suspectum.

Q V Æ S T I O XXV.

Exus modus processum fidei, terminandū, est quando delatus de hæretica prauitate, processu mentis diligenter discussis, cum bono consilio in iure peritorum, reperitur de hæresi suspectus vehementer. Et hoc est, quando delatus ipse non reperitur legitime deprehensus confessione propria, nec facti euidentiæ, nec telum productione legitima, sed sunt indicia non leuia solū vel vehementia sed fortissima, & violentissima, quando ipsum delatum reddunt merito suspectum de dicta hæresi violenter, & propter quæ talis debet vt suspectus violenter de dicta hæresi iudicari.

Et vt modus iste clarius intelligatur, demum exemplum de simplici hæresi in fide, quā & de hæresi maxime

rum. Nam in simplici hæresi casus cõtingeret, quãdo delatus ipse non reperitur legitimè deprehensus, confessione propria, &c. vt supra. Tamen propter aliquid quod dixit vel egit, vt pote citatus in nõ causa fidei, sustinuit excommunicacione per annũ, vel plus, talis est iã suspectus leuiter de hæresi. Quia hoc non caret scrupulo hæreticæ prauitatis, de pœn. c. grauem. Citatus autem responsurus de fide, vbi non compararet, sed tenuit contumaciter cõparere, propter quod excommunicatur, tunc fit suspectus de hæresi vehementer. Nam tunc leuis suspicio transit in vehementem: & si sustinet illam excommunicacionem per annum animo pertinaci, tunc fit suspectus de hæresi violenter. Nam & tunc vehementes suspicio trãsit in violentam, contra quam non admittitur defensio. Imò ex tunc talis est vt hæreticus condemnandus, vt patet per c. cõtumacia, & notatur ibidẽ lib. 4.

In hæresi verò maleficarum exëplificatur super violentam suspicionem, quando dixit & egit aliqua quæ à maleficis practicantur, quando volunt aliquẽ maleficare: & quia hoc commune est, vt verbis comminatoriis, aut factis per visum, vel tactum se habeant manifestare: Et triplici causa, vt peccatum à iudicibus aggrauetur, & vt simplices eò facilius seducantur, & vt Deus per amplius offendatur, & maior læuendi in homines sibi facultas relinquatur, vnde violenter malefica fit suspecta, quando post verba comminatoria, dicẽdo: Faciam tibi quod in breui senties, vel similia in sententia, & post verba effectus aliquis in ipso, vel in alio fuit subsecutus. Tunc enim non leuiter fit suspectus sicut qui propter familiaritatem, habitam cum maleficis fuerint suspecti, aut qui prouocare ad amorem incendiari aliquem voluissent: Vide supra de tribus suspicionibus, lovi, vehementi, & violenta.

Nũc vidẽdũ est qualis practica sit cũ talibus seruanda. Nã circa violentè suspectũ in simplici hæresi hæc practica seruatur. Nã licet in re fortassis non sit hæreticus: vt pote qui non habet errorẽ in mẽte, nec de illo pertinaciã in voluntate, vt notat Archid. super alleg. Nihil minus est vt hæreticus condemnandus propter prædictam suspicionem violentam, contra quam non est probatio admittenda.

Sollemnatur autem hæreticus sic, quod si noluit resistere, & hæresim abjurare, & satisfactionem condignã exhibere

Sustinens excommunicacione per annũ, debetur hæresicus.

Practica contra violentè suspectũ seruanda.

traditur brachio seculari animaduersione debita puniendus, iuxta cap. ad abolendam. §. præfenti. Si autẽ velit & cõsentiar cum effectu, abiurat hæresim, & carceri perpetuo mancipatur, iuxta c. excommunicamus. tit. de here. Pari forma ille qui sic est suspectus de hæresi maleficarum violenter.

Circa suspectũ autẽ violentè super hæresim maleficarũ, licet idem modus est obseruandus, tamen minori modo procedendo: aduertendũ, quod si stabit in negatiua asserens prout facere solent, quod non ea intentione verba illa protulerint, sed ex vehementi & muliebri passione, vnde & iudici nõ videtur ipsam igni posse adiudicari, non obstante violenta suspicione, tunc iudex ea in carceribus detenta, inquirat, & proclamare faciat, si in similibus dudum notata fuisset. Et si sic, vtrum publicè sit de tali hæresi diffamata, ex quibus procedere ad vltiora potest, taliter vt ante omnia questionibus, & tormentis exponatur. Et si indicia apparuerint super talẽ hæresim, aut super maleficiũ taciturnitatis: puta quia lachrimas non effudit, imò & quasi insensibilis ad tormenta reperitur, quia videlicet citò post tormẽta omnibus viribus restituitur, tunc procedat per varias cautelas supra postas, vbi de similibus agitur.

Et in casu, quo omnia deficerent, tunc aduertatur, quod si similia dudum perpetravit, tunc omnino non est dimittenda, sed per annum ad minus squaloribus carceris mancipanda & crucianda, sæpissimè etiam examinanda, præcipuè sacratioibus diebus. Si autem diffamata cum hoc, licet tunc iudex per ea quæ supra tacta sunt, circa simplicem hæresim, ipsam posset igni adiudicare, præcipuè propter multiplicationem testium, & quia sæpius in similibus, vel in aliis maleficiis fuit notata: tamen quia cum pietate procedere vult, ideo iudicet ei canonicam purgationem, vt videlicet viginti, aut triginta purgatores habeat, & procedat prout in secũdo modo sententiandi tactũ est: ita videlicet indicãdo illi, quod si in purgatione defecerit, tunc tanquã rea igni adiudicabitur. Et secundũ hoc iudex procedere potest.

In casu verò, quò se purgaret, tunc abjuracionem etnais hæreseos, cùm pœna relaxatorum, ac perpetua pœnitentia per modum, qui sequitur, in sententia formãda faciãt: Et modus disponẽdi, ad abjuracionẽ, talis est, vt dictũ est in quarto & quinto modis præcedentibus, processũ fidei terminãdi

Diebus festis vt plurimum debet malefica examinari.

Nota etiam quod in sequentibus modis omnibus sententiandi, ubi iudices per viam pietatis procedere vellent, tunc per modum iam tactum procedere possent. Sed quia seculares iudices variis suis videntur modis, iuxta rigorem, & non semper iuxta aequitatem procedentes, ideo ipsis infallibilis regula & modus assignari non potest, sicut iudici ecclesiastico, qui abjuramentum recipere potest sub perpetua poenitentia, per modum qui sequitur.

Secularis iudices taxantur.
Ego talis, de tali loco, talis Diocesanos, in iudicio personaliter constitutus coram vobis venerabilibus dominis Episcopo talis civitatis, & iudicibus sacrosanctis Evangelii positus coram me, cuiusque propriis manibus per me corporaliter tactis, iuro me credere corde, & profiteor ore, illam sanctam fidem Catholicam & Apostolicam quam sacrosancta Romana Ecclesia tenet, profiteor, credo, predicat, atque docet. Et consequenter abiuro omnem heresim, & abnego & revoco omnem extollentem se adversus sanctam Romanam & Apostolicam ecclesiam: cuiuscuque sectae fuerit vel erroris. Item iuro & promitto, talia & talia (exprimantur illa) quae ego, seu dixi, propter quae, & ex culpa mea, habetis me suspectum de dicta heresi violenter deinceps nunquam faciam, vel dicam, vel quod fieri operam dabo. Item iuro, & promitto, quod omnem poenitentiam quam mihi iniungere volueritis, pro praedictis viribus adimplebo: nec contraveniam in aliquo, sic me Deus adiuvet, & ista sacrosancta Evangelia. Quod si contra abiurata fecero in futurum, (quod Deus avertat) ex tunc poenis de iure relapsis debitis nunc pro nunc obligo & astringo, quatenus illis feror.

Concilia pro Notariis.
Si talis Notarius, quod scribat in actis, quod dicta abiuratio sit facta per unum de heresi violenter suspectum, vel si probaretur post relapsus ut tunc talis iudicaretur talis, & traderetur brachio seculari. Ergo talis de tali loco, talis Diocesanos in iudicio personaliter constitutus coram vobis Venerabilibus Dominis N. Episcopo talis civitatis, iudicibus in terris talis domini, sacrosanctis Evangelii positus coram me eiusque propriis manibus per me corporaliter tactis iuro me credere corde, & profiteor ore illam sanctam fidem Catholicam & Apostolicam quam sacrosancta Romana Ecclesia tenet, profiteor, credo, predicat atque docet. Et consequenter abiuro, abnego & revoco omnem heresim, extolle-

tem se adversus sanctam Romanam, & Apostolicam Ecclesiam cuiuscunque sectae fuerit, vel erroris. Item iuro & promitto talia & talia (exprimantur illa) quae ego, seu dixi, propter quae, & ex culpa mea habetis me suspectum de dicta heresi violenter, deinceps nunquam faciam, vel docebo, nec quod fieri, operam dabo. Item iuro & promitto, quod omnem poenitentiam quam mihi iniungere volueritis pro praedictis, pro viribus adimplebo: nec contraveniam in aliquo, sic Deus me adiuvet & ista sacrosancta Evangelia. Quod si contra abiurata, vel iurata fecero in futurum, Diabolo instigante, quod Deus avertat, poenis de iure relapsis debitis, nunc pro tunc me obligo & astringo, quatenus illis feror, cum legitime confiteri me contra fecisse.

Sit cautus Notarius, quod adscribat in actis, quod dicta abiuratio est facta per talem, tanquam per habitum suspectum de heresi violenter, ut si probaretur, abiuratus relapsus iudicaretur, & ut talis traderetur brachio seculari.

Quibus sic actis, absolvat eum a sententia excommunicationis, de qua est suspectus habitus violenter quod incidit, sicut in heresibus supra dictis: Unde sicut hereticus cum rediit & abiurat, est a sententia Excommunicationis absolvens, quia omnis hereticus est excommunicatus, iuxta c. excō. & 2. de here. & etiam iuxta ca. ad abolendam in prin. Sic talis, de quo agitur cum sit ut hereticus condemnandus, ut dictum est, prius postquam abiuraverit, est ab excommunicationis sententia absolvens, & absolutione facta, ferietur sententia per modum tenoris sequentis.

Nos N. Episcopus talis civitatis, & si adest, index in terris talis domini, attendentes quod tu talis de tali loco, talis Diocesanos fuisse nobis delatus de talibus, & talibus, fidem sanctam tangebibus [exprimantur illa] & quod nos processimus ad informandum, nos super illis ut iusticia suadebat, & meritis processus diligenter examinatis, & omnibus actis & actibus in causa praesenti inveniimus te talia & talia commisisse (exprimantur illa) Quapropter & non immerito de tali heresi (exprimantur illa) te suspectum violenter habentes, fecimus te ut taliter suspectum, omnem heresim generaliter, publice abiurare, prout nobis mandat Canonicae sanctiones. Sanè cum secundum eadem canonica instituta, omnis talis sicut hereticus condemnandus, & tu seniori consilio in herendo, & ad

ad gremiũ sanctæ matris Ecclesiæ redeundo, abiuraueris, vt præmittitur, omne hæreticã prauitatẽ, propter quod ab- soluinus te à sententia excõmunicationis, qua, vt obno- xius Dei Ecclesiæ astrictus merito tenebaris. Si tamen de corde vero, & fide non ficti reuerfus ad Ecclesiæ unitatem idcirco inter pœnitentes deinceps cõpureris, ad misericor- diae suam sacrosancta Ecclesia te recipiens de præsentì. Ve- rù quia indignũ valde existit offensas diuinas impunitas cõ- uentibus oculis pertransire, & iniurias hominũ castigare, cũ grauius sit Diuinã quã humanã lædere maiestatem, & ne eua crimina inuentiũ existant aliis delinquendi, & vt effi- ciaris cautior in futurũ, ac minus procliuus reddaris in po- sterũ ad prædictã seu similia cõmittenda, vt in futuro seculo leuius patiaris: Nos Episcopus & iudex præfatus præhabito in & super his sano & maturo consilio peritorum sedentes pro tribunali, more iudicũ iudicantiũ, habentes præ oculis solũ Deũ, & sanctæ fidei irrefragibilẽ veritatẽ, sacrosanctis Euangelijs positis corã nobis, vt de vultu Dei iudiciũ no- strũ prodeat, & oculi nostri videãt æquitatẽ, te talẽ in no- stra præsentia personaliter constitutũ, hac die & hora tibi in antea assignatis sententialiter per modum qui sequitur, condemnamus, seu potius pœnitentiamus. In primis quòd statim induaris super vestes omnes, quas defers, veste liui- da ad modũ scapularis monachi, sine caputio facta ante & retro habente cruce de panno croceo, longitudinis palma- rum trium, & latitudinis duorum, quam vestem deferre ha- beas super omnes vestes alias per totum tempus. Expri- matur vnus anni vel duorum, vel plus ad minus prout culpa exegerit delinquentis. Et nihilominus cum dicta ve- ste & crucibus, stes in porta talis Ecclesiæ, tali & tanto in tempore, scilicet in quatuor seclis principalibus virginis gloriosæ, vel talibus & talibus ciuitatibus, in valuis talis & talium Ecclesiarum, seque ad talem carcerem, ad perpetuũ vel ad tale tempus, sententialiter condemnamus.

Ponantur illa, quæ videbuntur magis ad honorem fidei expedire, attenta culpæ maioriã seu miuoriã, seu cõtu- macia delinquentis. Et sequitur: Retinentes nobis ex certa scientia & expressè, vt nobis concedunt canonica instituta quatenus dictã pœnitentiã possumus mitigare, agerant, auaritate, tollere, in toto & in parte, toties quoties nobis visũ fuerit

fuerit faciendum. Lata fuit hæc sententia, &c. Qua lecta, mox executioni debite demandetur, & induatur veste præ- dicta cruce huiusmodi continente.

Super modum sententiandi debitum suspen- sionem, & diffamatum.

QUESTIO XXVI.

Optimus modus processum fidei finiendi, & terminandi, est quando delatus de hæretica prauitate, processus meritis diligenter discus- sis, cum bono consilio peritorum in iure, reper- itur suspectus de hæresi, & etiam diffamatus. Et hoc est, quando delatus ipse non reperitur legitime deprehensus, nec propria confessione, nec facti euidencia, nec etiam tes- tium legitima productione, sed reperitur publicè diffama- tus: ac etiam reperiuntur indicia contra eum, quæ ipsam reddunt suspectum aliàs de hæretica prauitate leuiter vel vehementer, vt pote quia habuit magnam familiaritatem cum hæreticis, qualis fuit ille de quo agitur in c. inter solli- citudines, de purg. canon. Et tali ratione infamiz est indi- cenda canonica purgatio, & ratione suspicionis debet hæ- resim abiurare, iuxta cap. allegatum, inter sollicitudines.

Circa istum talis practica est secunda. Talis enim sic publicè de hæresi diffamatus, & ultra infamiã ex aliis indi- ciis suspectus habitus de hæretica prauitate in primis put- gabit se publicè, per modum qui in secundo modo tactus est. Qui purgatione expleta per ipsum diffamatum, mox idem diffamatus, vt suspectus aliter & ex aliis iudiciis hæ- reos, de qua est suspectus habitus prædictum habens li- brum Euangeliorum, coram positum abiurabit per hunc modum.

Et ego talis, de tali loco, talis Diœceseos coram vobis venerabilibus dominis meis N. Episcopo talis ci- uitatis & iudice in terris talis domini, in iudicio conti- turus personaliter, sacrosanctis Euangelijs positis coram me, eis que propriis manibus corporaliter per me tactis, inro me credere corde, ac profiteor ore, illam sanctam fidem Apostolicam, quam Romana Ecclesia credit, profiteor, prædicat & obseruat. Et consequenter abiuro detestor, & abægo, & renoco omnem hæresim extollen- tena

Vestes liuidas ad modum scapularis, habentes cruce pro pœnitentiã.

Iuramentum suspecti & diffamati.

semel aduersus sanctam & Apostolicam Ecclesiam, cuius-
cunque sectæ fuerit, seu erroris, & postea, ut supra tactum est.

Item iuro & promitto, quod talia & talia, quæ egi, pro-
pter quæ & meritò sum de tali hæresi diffamatus, & ultra
vos me habetis suspectum (exprimatur illa) nunquam de-
inceps faciam, seu dicam, neque operam dabo, quod fiant.
Item iuro & promitto, quod omnem pœnitentiam, quam
mihi iniungere decreueritis, pro prædictis viribus adim-
plebo, nec contraueniam in aliquo: Sic me Deus adiuret,
& ista Euangelia sacrosancta. Quod si contra prædicta iu-
rara & abiurata fecero in futurum, (quod Deus auertat) à
pœnis talibus de iure debitis, me nunc pro tunc liberè
suppono, obligo & astringo, quatenus illis plectar, cum
probatum legitimè extiterit, me talia commississe.

Aduertendum tamen hoc, quod si indicia sunt talia &
tam fortia, quod cum infamia prædicta, vel absque ea, red-
dant prædictum diffamatum, & suspectum de hæresi vehe-
menter, tunc abiurabit omnem hæresim generaliter, ut ha-
bitum est. Et si relabatur in quancunque hæresim, pœna
relapsis debita punietur, ut in c. inter sollicitudines, de pur-
gatione canonica & in ca. accusatus. De hæresi. lib. 6.

Si autem indicia illa sunt ita modica & leuia, quod cum
prædicta infamia non reddant eum suspectum de hæresi
vehementer, sed solum leuiter, tunc sufficiet, quod abiuret
non generaliter, nec simpliciter, sed singulariter hæresim,
de qua habitus est suspectus: ita, quod si prolabitur in aliã
speciem hæresis, pœna relapsis debita non punietur.
Sed si in eadem ratione abiurationis, quia scilicet suspec-
tus leuiter abiurauit, pœna relapsis debita non punietur:
licet durius, quam si alias non abiurasset. Ut omnia hæc
patent in c. accusatus in prin. de hære. lib. 6.

Ratione autem purgationis canonice, est dubium, ut
videlicet, si post purgationem canonice in eandem spe-
ciem hæreseos, de qua se purgauit canonicè, prolabat, ut
pœna relapsis debita, hoc est, ultimo supplicio feriat. Et
videtur quod sic, per c. excommunicamus. r. §. adiciamus
verbo, vel si post purgationem, & per canonem, ad abolen-
dam §. illos quoque, de hære. in antiquis. Sic cautus nota-
rius, quod scribat in actis, an talis abiurauerit tanquam su-
spectus de hæresi leuiter vel vehemèter: quia multum in-
terest.

terest, ut aliàs frequenter dictum est. Quibus sic actis, fertur
sententia seu pœnitentia, per formam tenoris sequentis.
Nos N. Episcopus talis ciuitatis, aut iudex in terris ditto-
ni talis domini subiectis: Diligentius attendentes, quod
tu talis, de tali loco & talis Diocesis, fuisi delatus nobis de
tali heretica prauitate (exprimatur illi) Et nos volentes,
ut tenemur, iudicialiter informari, an tu incidisses in præ-
dictam hæresim condemnatam ad inquirendum, testes
examinandam, teq; citandum & interrogandum, medio
iuramento, & ad alia facienda, quæ fienda erant per nos,
descendimus & processimus ut decebat.

Quibus peractis, visis, & diligenter inspectis, pariter
& discussis processus meritis huiusmodi causæ, & omni-
bus & singulis productis, actis, & actis, habitoque in
& super illis theologorum, atque in iure peritorum plu-
ries, maturo consilio, ac digesto, reperimus te de prædicta
hæresi in tali loco, seu talibus locis, apud bonos graues pu-
blicè diffamatum, propter quod, ut nobis mādant canoni-
ca instituta, indiximus tibi purgationem canonicam, de
qua coram nobis hæc publicè te purgasti, & ipsi compurga-
tores pariter te purgarunt. Inuenimus etiam te talia com-
mississe (exprimatur illa) propter quæ & non immeritò su-
spectum te habuimus vehemèter, vel leuiter (dicatur, si est
illud vel illud) & hoc de prædicta heretica prauitate, pro-
pter quæ fecimus te ut taliter suspectum, hæresim abiura-
retur omnem hæresim, si abiurauit ut suspectus vehe-
menter, vel hæresim supra dictam, si ut suspectus leuiter.

Verum quia non possumus & debemus talia, quæ pere-
gisti, nullatenus tollerare, sed cogimur ea vitare, iustitia
sudente ad hoc ut reddaris cautior in futurum, & ut cri-
mina non remaneant impunita, & ut ceteri non reddan-
tur procliuiores ad similia committenda, & ut creatoris
iniurie non æquanimiter tollerentur.

Quapropter talem prædictam purgatam & abiuratum,
hic in nostra presentia personaliter constitutum in hoc lo-
co, & hora tali tibi in antea assignatis: Nos Episcopus aut
iudex prefati, sed ante probuiali, more iudicum iudi-
cantis, sacrosanctis Euangeliis positus coram nobis, ut de
vultu Dei iudicium nostrum prodeat, & oculi nostri videant
æquitatem, sententiamus seu pœnitentiamus per modum

474 *Super confessum & impenitentem, &c.*

qui sequitur, scilicet, quod tenearis, &c.
Ponantur illa que videbuntur magis ad honorem fidei esse, & exterminationem hereticæ prauitatis: vt pote quod certis diebus dominicis & festiuis, habeat stare ad portam talis vel talis ecclesiæ, cum cereo tanti ponderis in manu, dum missam solennia celebrantur, capite discooperito & pedibus nudatis, & offerre ad altare cereum antedictum. Et quod habeat sextis feriis ieiunare, & quod certo tempore locum illum non audeat exire, sed certis diebus hebdomadæ se habeat Episcopo vel Iudici præsentare: & similia, que inpiangenda videbuntur, secundum culpæ exigentiam & varietatem, quia non potest dari regula vna generalis. Laia fuit hæc sententia, &c. Quia laia exequatur, potestque dispensari, vel mitigari, vel commutari secundum quod negotium peccantis, correctio, & humilitas hæc requirunt, quia potestatem habet Episcopus, & hoc de iure, vt in c. vt commissi, de hære. lib. 6.

Super modum sententiandi hæresim confessum, sed impenitentem.

Q V Æ S T I O X X V I I .

Optimus modus processum fidei terminandi, sententiandi, finiendi, est quando delatus de heretica prauitate, meritis processus diligenter discussis, cum bono consilio in iure peritorum, reperitur confessus hæresim sed impenitens, & alias non relapsus veraciter. Et hoc est quando delatus ipse confitetur iudicialiter coram Episcopo & Inquisitore medio iuramento, fore videlicet, quod ipse tanto tempore steterit & perseverauerit in illa, seu alia, de qua delatus est, heretica prauitate, & illi credidit, & adhæsit: sed postmodum ad informationem Episcopi & aliorum vult resiliere, & ad gremium Ecclesiæ redire, & illam, & omnem aliam hæresim abiurare, & satisfacere, prout ipsi voluerit ordinare, & non reperitur, quod nunquam aliam hæresim aliquam abiurauerit, sed nunc abiurare prompto animo est paratus.

Circa istâ talis practica est seruanda. Talis enim, est, qui multis annis steterit in hæresi prædicta, ac aliis quibuslibet illâque

Par. III. Quæst. XXVII.

475

illâque crediderit, practicauerit, multosque induxerit in errores, si tandem cum effectu illas hæreses cõfesserit abiurare, & satisfactionem congruam a Iudicio Episcopi & iudicis Eccllesiastici exhibere, non est tradendus brachio seculari ultimo supplicio feriendus, nec si est clericus degradandus, sed est ad misericordiã admittendus, iuxta c. ad abolendam, §. præsentis, extra, de hære. Et abiurata primitus heretica prauitate est in perpetuum carcerem retrudendus, iuxta c. excommunicamus. 1. §. si quis ei absolutionis beneficio impartito & iniuncto eidem quod talibus iniungi cõsuevit. Iuxta c. vt officium, prouiso tamẽ soletter ne simulata fictione redeat fraudulenter, seculare etiã brachium impedire nõ possit.

Modus autem abiurandi est, vt supra tactum est, tantummodò additur vt coram populo festiuo die in Ecclesiâ crimina sua ore proprio confiteatur. Ita videlicet, vt dum ab Officiali interrogatur, tu tot annis perseuerasti in tali heresi maleficarum, & ille respondebit, ita: & post, tu hæc, & hæc fecisti, vt confessus es, & ille respondebit, ita: & sic cõsequenter, & tunc post omnia abiurabit flexis genibus. Et quia iste, qui est sic deprehensus in heretica prauitate excommunicatus, iuxta c. excommunicamus. 1. & 2. de hære. & per abiurationem rediit ad gremium Ecclesiæ, ideo est ei absolutionis beneficium impendendum. Iuxta c. vt officium, in prin. de hære. lib. 6. Quare post prædictam abiurationem est absoluentus, vt modum habent Episcopi absoluendi à maiori excommunicatione, qua viuuntur Apostolica auctoritate, & statim feratur sententia per hunc modum.

Nos talis Episcopus talis ciuitatis, aut Iudex in terris talis domini ditioni subiectis: Attendentes quod tu talis de tali loco, talis Diocesis fuisti nobis, fama publica referente, ad fidem dignorũ insinuatione delatus de heretica prauitate. Et quia illa infectus fueras multis annis, in magnitute animæ detrimentum, quæ delatio nostra præcordia acriter valuerat, nos, quibus incubit ex officio nobis tradita, sanctam fidem Catholicam, in cordibus hominum cõplantare, ac prauitatẽ hereticam ab eorũ membris enervare, volentes, vt tenemur in & super certis informari, & videre, si clamor, qui ad aures nostras peruenerat, veritate aliqua subiceretur. Vt si sic veritas se haberet prouideremus de solubri remedio opportuno, descendimus ad inquirendũ, testes exami-

mandum, & que vocandū, ac vt congruentius potuimus, in
& super eorū te denunciatis te interrogandum medio iu-
ramēto, & ad peragendum omnia & singula: quæ per nos
erant fienda, iustitia exigente, ac vt nobis mandant cano-
nicæ sanctiones.

Sane cūm vellemus causæ tuæ huiusmodi congruum fi-
nē dare, & videre clarē quod cōpētū fuerat, an scilicet au-
bulares in tenebris, vel in luce, & an eis infectus hæreses
labe, nec ne: processus meritis acturatis, solēne tam in Sacra
Theologica facultate, quàm in iure canonico & civili peri-
torum, corā nobis cōsiliū ordinauimus cōgregari, sciētes
quod secundā canonica instituta, integrū est iudiciū, quod
plurimorū sērentiis cōfirmatur. Et hābito in & super omni-
bus & singulis actis & acturatis in causā præsentī sano ma-
turo ac digesto cōsilio peritorū predictorū, visisque ac dili-
gēter inspectis processibus meritis, omnibūque & singulis in
eo cōtētis, libratim inuenimus te propria cōfessione in iudi-
cio recepto per nos medio iuramēto multiplici prauitate
maleficarum deprehensam: exprimantur articuli.

Verūm cūm misericors & miserator Dominus nonnullos
prolabi permittat aliquando in hæreses, & errores: non so-
lūm vt viri Catholici literati in sacris eloquiis, exerceantur,
verūm etiā vt fide lapsi humiliores deinceps fiant & in
pœnitentiæ operibus excitentur, eiusdem processus meritis
diligenter discussis, reperimus quod tu ad informationem
nostram frequentem, nostrōque & aliorum proborum ad-
hærendo consilio fauorū, ad gremiū Sanctæ matris Eccle-
siæ, & ad eiusdem veritatem salubriter euolasti, prædictos
errores & hæreses detestando, ac fidei sanctæ Catholice ag-
noscentes irrefragabilem veritatem, tuis iuteris visceribus
iustigendo, propter quod illius vestigiis inhaerentes, qui ne-
minem vult peire, te admisimus ad adiutoriā & abiura-
toriam publicam cautionem: faciendo te in præsentiarum
præfatas hæreses & aliam omnem hæresim publicè abiura-
re. Quia cōpleta absoluius te à sērentia excommunicatiōis
maioris, qua ex lapsu in hæresim exitisti innotatus, & te
reconciliando sanctæ matris Ecclesiæ, restituius Ecclesi-
asticis sacramentis: dum tamen de contēto veto, & fide non fi-
da, redieris ad Ecclesiæ veritatem, prout te fecisse credimus
& speramus.

Sane

Sane, cūm indignum valdē existat, dominorum tempora-
liam iniurias vlcisci, Dei que cælorum creatoris omnium
iniurias æquanimiter tolerare, cūm multò grauius sit æter-
nam quàm temporale lachere maiestatem, & vt ipse pecca-
torum miserator tui misereatur, sis que ceteris in exemplū,
& vt crimina non remaneant impunita, & vt efficiaris cau-
tior in futurū, & nō reddaris procliuor, sed difficilior ad
prædicta & quæcūque alia illicita cōmittēda. Nos Episco-
pus & Iudex, seu iudices, in causā fidei, antefari, sedētes præ
tribunali, more, vt supra, quod induatur veste liuidā &c.
Itē te sententialiter condēnamus ad perpetuū carcerē, & ibi
semper pane doloris, & aqua angustis crucieris. Retinentes
nobis ex certa sciētia & expressē, quæ bus possumus liberē
dictā sententiā mitigare, aggrauare, cōmutare, tollere tota-
liter, vel in parte, si & quādo & prout nobis & toties quoties
videbitur faciendum. Lata fuit hæc sententia, &c.

Quæ lecta, Iudex assumat per puncta, & dicat sententian-
do hæc vel similia in effectu: Fili, sententia vel pœnitentiā
tua stat in hoc, quod scilicet portes tempore vitæ tuæ cru-
tes, quod stes in scala cūm eis, in porta talū Ecclesiarū, &
quod sis in carcere perpetuo ad panem, & aquam. Sed fili,
ne sit tibi graue, quia certifico te, quod si patienter toleres,
misericordiam apud nos inuenies: non dubites, neque de-
speres, sed firmiter speres. Quibus dictis sententiæ executio-
ni debitē demandetur, & statim vestis prædicta ipsi indua-
tur, & in gradu scalæ in alto ponatur, vt ab egressibus e-
minenter videatur, circumstantibus teum ministris cuius
secularis. Hora autem prandij ducatur à ministris ad
carcerem, & post fiant alia, prout ponatur in sen-
tentiā. Dum autem ipse inducitur, & ad portam

Ecclesiæ deducitur, Iudex Ecclesiasticus

non se amplius intromittat, si curia

secularis contentatur benè

quidem, si non agat ad

libitum.

D d 3

QVÆSTIO XXVIII.

Onus modus processū fidei terminandi, & sententiandi, est quando delatus pro hæretica prauitate, processus meritis diligenter discussis, cū bono cōsilio reperitur cōfessus hæresim & pœnitēs, sed relapsus realiter. Et hoc est, quando delatus ipse cōfiteretur iudicialiter corā Episcopo, aut iudicibus, alias se omnē hæresim abiurasse, & ita legitime reperitur: & quod post eecidit de tali hæresi, seu errore: Vel quod specialiter hæresim abiurauit, scilicet maleficarū, & post rediit in eadē, sed post ad hærent cōsilio saniori pœnitet credit Catholica, & reuertitur ad Ecclesiæ unitatē. Tali enim nō sunt, si humiliter petat, deneganda pœnitentiæ & Eucharistiæ sacramenta, sed quantumcumque pœniteat, nihilominus ut relapsus, est tradendus brachio seculari, vltimo supplicio seruendus. Hoc autem intelligitur sic, ubi etiam reperitur, quod abiurauerit tanquam deprehensus in hæresi, seu tanquam suspectus de hæresi vehementer, non autem leuiter tantum.

Circa istum autem talis prædica est seruanda, Nam cōclusio in cōsilio peccatorum maturo pariter & digesto, & si oportuerit replicato, quod prædictus delatus de iure est relapsus, Episcopus aut iudex mittent ad dictum relapsū delatum, in carcere inclusum duos vel tres probos viros, & præsertim religiosos, seu clericos, fidei zelatores, eidē relapsio nō suspectos, nec ingratos, sed familiares & gratos: & illi intrabunt ad eum capta hora competenter, & loquentur illi de contemptu mundi, & miseriis vitæ præsentis, & gaudiis ac gloria paradisi. Et demum his præmissis iudicabunt illi et parte Episcopi seu iudicis quod nō possit euadere mortē temporalem, & ideo curet de salute animæ suæ ac disponat de peccatoris suorum cōfessione, & sacramenti Eucharistiæ perceptione. Et isti frequentabunt eum, inducentes illum ad pœnitentiā, ac etiam ad patientiā, confirmantes eum pœnitentiis in Catholica veritate taliter ut ipsum diligenter faciant constiteri ac consteri eidē peccanti humiliter Eucharistiæ sacramentū hāc uti uocōi sacramenta non sunt ab ipso deneganda.

Toqui de contemptu mundi.

deneganda, iuxta c. super eo. de hære. lib. 6.

Quibus sacramentis receptis, eodē die bene disposito ad salutem iudicio prædictorū, post duos vel tres dies: in quibus per prædictos in fide Catholica confirmetur, & ad pœnitentiā inducatur, Episcopus seu Iudex loco eius mandabunt Baluo loci, seu potestati cuius secularis, quatenus tali die & hora scilicet nō festina, sit cū sua familia, in tali platea seu loco, extra Ecclesiam tamē ad recipiendum de foro suo quēdam relapsū quē, ipse Episcopus & Iudex tradet ei. Et nihilominus quod die præfixa de mane seu præcedente faciat publicē præconizari per ciuitatem seu locū, in locis illis seu vicis, in quibus præconizationes alie communiter solent fieri: Quod tali die & hora, in tali loco, prædicator pro fide sermonem faciat, & Episcopus & alij iudices condemnabunt quendam relapsū in hæretica prauitate, tradendo eum brachio seculari.

Considerandum autē hęc est quod iste, qui sic relapsus est, si fuerit in sacris ordinibus constitutus, vel alius sacerdos vel cuiuscunque ordinis seu religionis obumbrat onefuscatus, prius antequam tradatur, est totius ecclesiæ ordinis prærogatiua nudandus. Et sic omni officio ecclesiastico exspoliatus, relinquatur arbitrio secularis potestatis, animaduersione debita puniendus: ut in c. ad abolendam. §. præfenti. de hære.

Quando igitur talis est à suis ordinibus degradandus, & seculari Curie detelinquendus, Episcopus conuocet prælatos, & viros religiosos suæ Diocesis: Quia licet non olim, nunc tamen solus Episcopus cum prælati, & alijs viris religiosis & peritis suæ Diocesis, potest in sacris ordinibus constitutum degradare, cum est relinquendus brachio seculari, vel perpetuō immutandus pro hæretica prauitate, iuxta cap. quoniam de hære. lib. 6.

Adueniente autem die præfixa degradando relapsū, ac tradēdo, si fuerit in sacris ordinibus constitutus in brachio seculari, aut relinquēdo, si fuerit laicus, ad audiendā definitiuam sententiā, in aliqua platea seu loco extra Ecclesiam populo congregato: & facta sessione per inquisitionem ac ipso relapsio inibi in alto loco constituto, & præfati curia seculari, si degradandus ipse relapsus fuerit, Episcopus in præfatis locis inducitur, & præfatis locis Diocesis eidē assistē-

tibus, ipsum degradatum coram eo existētem, & induratum ac dispositum, ac si deberet in suo ordine ministrare, à suo ordine degradabit, à superiori ordine incipiendo, & sic gradatim vsque ad infimum: Et sic conferendo ordinē, verbis veniat Episcopus ad hoc per Ecclesiam ordinatis, in degradando in qualibet depositione & calatz & stolaz: & sic de aliis poterit vti aliquibus verbis contrariis primis.

Qua quidem degradatione facta, fiendo super modum, secundum quem de iure seu consuetudine est fienda, officialis mandabit notario, seu religioso, vel clerico, quatenus legat sententiam, quæ sententia, siue relapsus laicus, siue clericus degradatur, feretur per modum tenoris sequentis.

Nos N. miseratione diuina Episcopus talis ciuitatis, & Index in terris talis domini ditioni subiectis, attendentes legitime informati, quod tu talis, de tali loco, talis Dioceseos fuisti grauitate coram nobis, si ita fuerit, seu contra talibus Episcopo & iudicibus, delatus de tali hæretica prauitate, seu talibus (explicentur) in quibus hæresibus, vt legitime fuit compertum, fuisti à confessione propria deprehensus, ac testibus convictus, & quod tu in illis persisteras tanto tempore, animo indurato, (dicatur prout fuit,) sed post adhærens consilio saniori, illas hæreses in tali loco publicè abiurasti in forma Ecclesiaz consueta abnegasti & reuocasti, propter quæ prædicti Episcopus & Inquisitor, credentes te veraciter conuersum ad gremium Ecclesiaz sanctæ Dei, te ab excommunicationis sententiâ, qua astrictus tenebaris, absoluentes: si tamen de corde vero & fide non ficta reuersus esses ad sanctæ Ecclesiaz vnitatem: iniunxerunt tibi poenitentiam salutarem. Verum post omnia supra dicta, & tot annorum curriculum iam elapsis, tunc nouiter iterum delatus nobis exististi, quod iterum incideras in tales hæreses abiuratas explicetur nosq; licet displicēter de te talia audissemus tamē iustitia nos cogente, descendimus ad inquirendam testes examinandū, teque vocandū & interrogandam medio iuramento: nec non ad omnia & singula facienda, quæ per nos fienda erant, secundū canonica instituta.

Sanè sum vellemus præsentem causam sine debito terminare solenne conciliū tam in Theologica facultate, quæ in iure canonico ac ciuili peccatorū, iussimus congregari, & habito prædictorum consilio maturato pariter & digesto, in

& super omnibus & singulis, actitatis, ac visis, & diligenter discussis processibus meritis, & omnibus æqua lance librat, prout fieri exigebat, reperimus legitime tam per testes quæ per propriam tuam confessionem iudicialiter receptâ, quod tu incidisti in hæreses abiuratas. Nam reperimus quod talia & talia dixisti vel fecisti, (explicentur omnia,) propter quæ & merito de prædictorum consilio re habuimus & habemus pro relapso, iuxta canonica instituta, quod dolenter referimus, & referendo dolemus.

Sed quia ad informationem nostram, & probos virorum Catholicorum, Diuina gratia inspirante, iterum es reuersus ad gremium Ecclesiaz, & ad eisdem fidei veritatem, prædictos errores & hæreses detestado, & crededo Catholicè, fideroq; Catholicâ protestando, admisimus te ad recipiendum poenitentiz & Eucharistiaz petita per te humiliter Ecclesiastica sacramenta. Verum, cum Ecclesia Dei in te & circa, ultra nõ habeat quod facias, cum ita misericorditer se habuerit erga te, vt prædiximus, & tu illa abusus fueris in abiuratas hæreses incidendo. Qua propter nos Episcopus, & iudices ante facti, sedentes pro tribunali, more iudicum iudicantium, sagrosanctis Euangelis positis coram nobis, vt de vultu Dei iudicium nostrum prodeat, & oculi nostri videant æquitatē habentes præ oculis solum Deum, & sanctæ fidei inextinguibilem veritatem, ac extirpationem hæreticæ prauitatis: te talem, hoc loco, die & hora, tibi ad audiendam diffinitiuam sententiâ in antea assignatis, sententialiter iudicamus, te esse veraciter relapsum in hæreticam prauitatem, licet poenitentem: Et vt veraciter lapsurum in eandem de foro nostro ecclesiastico te proiciamus, & relinquimus brachio seculari traditum. Rogamus tamen etiam efficaciter dictam curiam secularem, quatenus circa te circa sanguinis effusionem, & mortis periculum suam sententiâ moderetur. Et sic Episcopus & sui assessores recedentes curia secularis summi officium exequetur.

Aduertendum est, quamuis Episcopus & Inquisitor debeant esse summopere diligētes, & per se, & per alios facere, vt relapsus poeniteat, & ad fidem Catholicam conuertatur, tamen postquam poenituerit, & conclusum fuerit in concilio, quod licet poeniteat, nihilominus veraciter esse relapsus, & vt talis tradendus est brachio seculari si per-

*Facies iudicis
terret reum.*

sonaliter, quod tali sententia debet plecti & eidē non indi-
cent: Quia facies Iudicis terret condemnandum: Et ipsius
verba magis inducunt plectendum ad impoenitentiam,
quā ad patientiam. E. ideo nec ex tunc, neque ante sen-
tentiam nec post, eum sibi faciant praesumari, ut non mo-
ueatur animo contra eos, quod in casu tali mortis dil-
gentius est cavendum: Sed, ut est dictam, mittant ad eum
aliquos viros probos, praesertim religiosos, seu clericos ei
non ingratos, qui futuram sententiam atque mortem in-
figendam iudicant, eum ad fidem continent, ad patien-
tiam exhortentur, & post sententiam eum associent, con-
solentur, eum eo exortent, & ab eo non discedant, donec
spiritum reddiderit creatori. Sint igitur cauti, ne quid
agant seu dicant, propter quod relapsus morte praevenga-
tur, & ipsi efficiantur irregulares. Et vnde debebant men-
tum deportare, deferant secum poenam pariter atque
culpam.

*Sententia con-
demnatoria,
nullo die festo,
nec in templo
sunt ferenda.*

Considerandum est etiam quod tales sententiae tradendi
aliquem curiae seculari, non consueverunt fieri die festiva,
vel solenni, nec etiam in Ecclesia, sed extra in aliqua pla-
tea: Quia sententia est quae ducit ad mortem, & honestius
est, quod feratur in die festiva & extra Ecclesiam, cum dies
festiva & Ecclesia Domino sint dedicata:

*Super modum sententiandi: haesim confessum, sed im-
poenitentem, non tamen relapsam.*

QUESTIO XXIX.

Scimus modum processum fidei termina-
bilis, & sententiandi est, quando delatus de
haeretica prauitate, processus meritis dili-
genter discussis, cum bono consilio peri-
torum in iure, reperitur confessus haere-
sim, & impoenitens, non tamen relapsus.
Sed quia talis sine inuentor talis casus, licet interdum
notis inquisitionibus contigerit, tamen Episcopus & Iudi-
ces eum tali non debent festinare, sed bene custodirunt &
compenditum ad conuersionem inducere, etiam per plures
menses propinquo, quod in corpore & anima, si impoen-
itentiam, sanantur.

Qui si tandem, ne prosperis, acc aduersis, nec minis, nec
blanditiis poterit emolli, ut resiliat ab erroribus suis, &
fuerit praedicto congruo tempore, expectatus Episcopus, &
iudices disponent se ad tradendum eum seu relinquendum
brachio seculari, & mandabunt per schedulam nuncio, seu
balivo, seu potestati curiae secularis, quatenus tali die non
festiua, & tali hora, sit in tali loco, extra Ecclesiam tamen,
cum sua familia, & ipsi tradent sibi quendam haeticum
impoenitentem. Et nihilominus, quod ex parte eorum faciat
publice praconizari in illis vicis, seu locis, in quibus aliae
praconizationes sunt fieri consuetae, quod die & hora, ac lo-
co praedictis Praedicator faciet sermonem pro fide, ac tradet
Haeticum quendam brachio seculari: & ideo quod omnes ve-
niant & intersint, & habebunt indulgentiam consuetam.

Quibus expletis, tradetur curiae seculari, per modum teno-
ris sequentis, sapi tamē admonēdo prius, ut resiliat ab he-
resi & poeniteat: quod si omnino noluerit, feratur sententia.

Nos N. misericordie diuina, Episcopus talis ciuitatis, aut
Iudex in terris talis domiri, attendentes, quod tu talis, de tali
loco, talis Diocesis, fuisti nobis delatus fama publica de fe-
re, ac fida dignorum insinnatione, de haeretica prauitate, (ex-
plicetur haeresis) & quod in illis haesibus, & factis perstete-
ras multis annis, in tua animae detrimentum, notque quibus
ex officio incumbere prauitate haeticam extirpare vo-
lentes, ut tenebamur, in & super his certius informari, videre
an ambulares in tenebris vel in luce, diligenter inquisi-
mus de praedictis, teque citantes, & officio interrogantes,
reperimus te praedicta infectum haeretica prauitate.

Sanē cum praecunctis nostrae mentis desiderabilibus in-
fidat cordi nostro, fidem sanctam Catholicam in populorum
praecordiis coplantare, & eradicata haeretica prauitate, mo-
dos diuersos, varios, & congruos, tunc per nos quam per al-
ios adhibuimus quatenus resiliat ab haesibus, & erroribus
ante dictis, in quibus steteras atque stabas, prout & nunc
has contumaciter ac pertinaciter animo indurato. Verum cum
humani generis inimico, suis praecordis assistente, teque in-
dolis erroribus volente & inuolente, volueris, neque velis
a sapē dictis haesibus resiliat, plus eligens mortem aeternam
incurtere gehennalem, & corporis temporalem, quam om-
niter haereses abire, ac ad gremium Ecclesiae conuolare,
& in am

& animam lucrificare in reprobam sententiam datus.

Quapropter, cum sis ab Ecclesia sancta Dei excommunicationis vinculo innodatus, & merito à numero & grege dominico separatus, ac participatione bonorum Ecclesie priuatus, Ecclesia circa te non habeat ultra quod faciat, cum ad te conuertendum fecerit iuxta posse. Nos Episcopus & iudices in causa fidei sapè sati, sedentes pro tribunali more iudicum iudicium, sacrosanctis Euangelis positus coram nobis, ut de vultu Dei iudicium nostrum prodeat, & oculi nostri videant æquitate habentesque, per oculos solum Deum, & sanctæ fidei veritatem, ac extirpationem hæreticæ prauitatis, hac die, hora & loco tibi in antea assignatis ad audiendam sententiam definitiuam, condemnamus, ac sententialiter iudicamus, te esse veraciter hæreticum impoenitentem, & ut veraciter talem tradendum & relinquendum brachio seculari. Et sic ut hæreticum impoenitentem per hanc nostram sententiam de foro nostro Ecclesiastico te proiciamus, & tradimus seu relinquimus brachio seculari, ac potestati curiæ secularis: dictam curiam secularem efficaciter deprecantes, quatenus circa te citra sanguis effusionem & mortis periculum suam sententiam moderetur. Lata fuit hæc sententia.

*Super hæresim confessum & relapsum
& impoenitentem.*

QVÆSTIO XXX.

Nondecimus modus processum fidei terminandi & finiendi est, quando delatus de hæretica prauitate, processus meritis diligenter discussis, cum bono consilio in iure peritorum reperitur confessus hæresim, ac impoenitens, & relapsus. Et hoc est quando delatus ore proprio confitetur, iudicialiter talia & talia se credere, & practicasse: circa istum est practicandum, ut supra. Et feratur sententia coram Episcopo & iudicibus, quæ tamen sunt hæreticalia manifestè per formam tenoris sequentis.

Nos N. miseratione diuinæ Episcopus talis ciuitatis, ac iudex in terris talis domini, attendentes quod tu talis, de tali loco, talis Diocesis, fuisti nobis seu talibus predecesso-

ribus nostris delatus de hæretica prauitate (explicitur) in quibus ut legitime est compertum, fuisti confessione propria iudicialiter ac fide dignis testibus deprehensus, & quod in illis perstiteras tanto tempore, animo indurato (dicatur prout fuit) sed quod post sano consilio inhaerendo illas hæretices publicè abiurasti, in tali loco, in forma Ecclesie consuetæ, propter quæ prædicti Episcopus & iudex, credentes te veraciter resiliisse ab erroribus ante latis, & ad gremium Ecclesie credèdo Catholice aduolasse, tibi absolutionis beneficium impertirent absolutes te ab excommunicationis sententia, qua astrictus in antea tenebaris: si tamè de corde vero, & fide non ficta conuersus exiteris ad sanctæ Ecclesie unitatem, tibi salutarem poenitentiam iniungentes, ad misericordiam receperunt. Quia Ecclesia sancta Dei non claudit gremium reuertenti.

Verum post omnia antedicta fuisti nobis delatus, quod displicenter accepimus, quod iterum incidere in damnatas hæreses per te publicè in antea abiuratas, seu talia & talia commisisti contra abiurationem prælibatam, in tuæ anime detrimentum [explicitur] nosque quanquam displicentia fauisci, quod de te talia audissemus, nihilominus iustitia nos cogente descendimus ad inquirendum, testes examinandum, & interrogandum, ut decebat, medio iuramento & ad faciendum omnia & singula, quæ per nos fienda erant, secundum canonica instituta. Sanè cum vellemus præsentem causam sine debito terminare, solempne iam peritorum in Theologica facultate, quam in iure canonico & civili, concilium fecimus congregari.

Et habito cum prædictis in & super omnibus & singulis in præsentem causam productis, deductis, actis & actibus consilio maturo, pariter ac digesto, ac etiã replicato, visis, & diligenter discussis processibus matris huius causæ, ac omnibus, prout ius & iustitia suadebant, cõperimus legitime taliter per tales dignos fide, quæ per tuam confessionem propriam pluries per nos recepta, te incidisse ac rediisse in hæreses abiuratas. Nam reperimus, quod talia & talia dixisti, vel egisti, (explicitur omnia) propter quæ & merito de prædictorum consilio ut habemus tuis exigentibus excessibus pro relapso, secundum e. sanctiones. Quod dolenter telemus & referendo dolentes: nouit ille, qui nihil ignorat, cordi-

intima persecutus. Et cum totis nostris precordiis cupere-
remus, prout adhuc cupimus, te reducere ad sanctæ Ec-
clesiæ unitatem, ac eadem à eius visceribus præficam hæ-
reticam prauitatem, ut sic saluares animam tuam, ac mor-
tem euaderes corporis & animæ æternalem, conatus no-
stros exercuimus ad te salubriter conuertendum, modos
congruos varios adhibentes, sed tu in reprobam sensum
datus maligno spiritu ductus pariter & seductus prælegi-
sti torqueri diris ac perpetuis cruciatibus in infernum, &
hic temporalibus ignibus corporaliter consumi, quàm
adhærendo consilio saniori, ab erroribus damnabilibus ac
pestiferis resilire & ad gremium & misericordiam sanctæ
matris Ecclesiæ aduolare.

Quapropter cū Ecclesia Dei ultra nō habeat erga te quid
faciat, cū ad te conuertendū totū exercuit posse suum: Nos
Episcopus ac Iudices in hac causa fidei memorari, sedētes
pro tribunali, more iudicū iudicantiū, sacrosanctis Euan-
geliis positīs corā nobis, ut de vultu Dei iudicium nostrum
prodeat, & oculi nostri videant æquitatem, habentēsque præ
oculis solum Deum, & honorem sanctæ fidei orthodoxæ,
hac die, hora & loco ad audiendum sententiam diffinitiuam
tibi in antea assignatis te talem in nostra præsentia
constitutum sententialiter condemnamus & condēnando
iudicamus, esse veraciter impenitentē hæreticum & rela-
psum: & ut talem realiter tradendū seu relinquendum bra-
chio seculari: & sic ut verum hæreticum impenitentē pariter
& relapsum per hanc nostram sententiam diffinitiuam
de foro nostro Ecclesiastico te proiciamus & tradimus seu
relinquimus, brachio seculari ac potestati curiæ secularis:
Deprecantes efficaciter secularem curiam autē laicam, qua-
tenus circa sanguinis effusionem & mortis periculum, erga
te suam sententiam moderetur. Lata fuit hæc sententia.

*Super consilium deprehensum, omnia
tamen negantem.*

QUESTIO XXXI.

Dodecimus modus processū fidei terminā-
di & finiendi est, quando delatus de hære-
tica prauitate processus meritis diligenter dis-
cussis cum bono consilio in iure peritorum
reperitur in hæresim deprehensus facti eui-
dentia

dentia, vel testium productione legitima, non tamen confes-
sione propria. Et hoc est, quā lo ipse delatus conuincitur le-
gitime de aliqui hæretica prauitate, vel facti euidencia. Ve-
ro quia hæresim publicè practicauit, vel per testes legiti-
mos, cōtra quos excipere delatus legitime nō potuit, tamen
ipse sic conuictus & deprehensus persistit firmiter in nega-
tiua, & conuictetur cōstanter: iuxta notata per Host. in sum-
m. tit. de hære. §. qualiter quis in hære. deprehendatur, patuit
suprà q. 34.

Circa istum talis practica est seruanda. Talis duro care-
re est tenendus in compediibus & cathena, frequēter ab of-
ficialibus cōiunctum & diuisum, & per se ac per alios est ef-
ficaciter admonendus, quod eis detegat veritatem, indicen-
do ei, quod si faciat, & confiteatur errorem suum, quod ad
misericordiam admittatur, abiurando primitus illam hære-
ticam prauitatem. Si autem noluerit, sed steterit in negatiua,
ad hanc rem reliquitur brachio seculari: & mortem non pote-
rit euadere temporalem.

Quod si diutius inofumatus & expectatus, steterit in nega-
tiua, Episcopus & officialis: modo cōiunctum, modo diuisum,
nunc per se, nunc per alios probos viros, trahant ad se mo-
dò unum testem, modo alium, informando eum ut attendat
quid disposuit, & si dixit verum vel non ut non seipsum
damnet æternaliter, & aliam temporaliter. Et quod si verca-
tatem eis secrete dicat, ne ille delatus moriatur iniuste.
Et verba talia studeant, ei dicere, ut clarè videant, si dispo-
suerit veritatem nec ne.

Quod si testes sicut informati, steterint in affirmatiua, &
delatus in negatiua, ne: ad hoc statim velint Episcopus, &
officialis negotiū per sententiā determinare, & tradendo
taliter deprehensum in brachio seculari, sed diutius eum te-
neant, nunc inducendo deprehensum ad affirmatiuam, nunc
testes sicut tamen, ad excutiendum bene conscientiam
sua. Si siq. statim attendat Episcopus & Officialis ad il-
lum testem, quem viderint melius dispositum ad bonum, &
qui viderit melioris conscientie. Et circa illum instent diu-
tius, si res ita se habuit ut disposuit, nec ne eius conscientia
operanda, si viderit testē aliquem vacillare, vel aliā ha-
berere inlicita cōtra eam, propter quæ suspectus, quod fal-
sitate dixerit, in eundem habebatur, de bono consilio peritorum
attentent

arrestent eum & procedant ut iustitia suadebit.
Comperit namque est frequenter & frequentius, quod sic deprehensus testibus fide dignis, postquam in negatiua diu persistit, ad cor reductus, praesertim veraciter informatus, quod non tradetur brachio seculari, sed ad misericordiam admitteretur, si suam detegit prauitatem: & veritatem, quam iam diutius negauit, tunc liberè confiteretur. Et frequenter reperit, quod testes malicia agitati, ac inimicitia superati, se ad inuicem colligarunt, ad imponendum insonti haereticam prauitatem. Postquam ad informationem frequentem Episcopi & Officiales, remorsu conscientiae fatigati, ac diuinitus inspirati, reuocant, quam dixerunt & fatentur malitiosè se illi imposuisse tantam labem, propter quod talis & taliter deprehensus, non est per sententiam festinandus, sed diuinius per vnum annum & pluries expectandum, antequam sic tradatur curiae seculari.

Quo expectato tempore competentem, & adhibita diligentia concedenti, si sic delatus legitime deprehensus, recognouit culpam suam, ac confessus fuerit iudicialiter, se fuisse illaqueatum tempore praefato haeretica prauitate, ac illam, ac omnem haeresim consenserit abiurare, & satisfacere ad arbitrium Episcopi, & Inquisitoris congruum, exhibere tanquam in haeresi deprehensus, & propria confessione, & testium legitima productione: ut haeticus penitens abiret omnem haeresim publicè: per formam, de qua agitur, octauo modo supra posito processum fidei terminandi, ubi de talibus agitur.

Si verò sit confessus, quod incidit sic in haeresim, nihilominus stat in illo animo pertinaci, ut impoenitens relinquatur brachio seculari: & agatur circa illum per modum, quo supra agitur in decimo modo processum fidei terminandi, ubi de talibus agitur.

Testes falsi quomodo puniendi.

Si autem ipse deprehensus steterit constantè in negatiua, sed ipsi testes resisterint à sua affirmatiua, suum testimonium reuocando, ac culpam suam recognoscendo: Quia insonti tantam labem imposuerunt, rancore & odio agitati, prece seu precio adducti, ipso delato ut immuni à iudicio relaxati puniatur ipsi ut falsi testes accusantes seu deserentes. Ut notat Paulus super eumultorū & verb. illos, in prin. de her. in Cle. & ferretur sententia seu poenitentia contra eos ad arbitrium

hieriam Episcopi & iudicum: omnia namque tamè ad perpetuos carceres tales falsos testes condemnando, & in pane, & in aqua ad dies vitae praeventiua. Idem ponendo etiam post ad scalas ante portas ecclesiae tales. etc. Habent tamen potestatem Episcopi mitigare, aut etiam aggravare post annum, & tempora, per formam tenoris sequentis.

Si autem taliter deprehensus per annum vel plus, vel alio maiori congruo tempore expectatus persistit in negatiua cōtrauè, & testes legitimi non affirmatiua disponat se Episcopus & iudices ad relinquendū eundem brachio seculari, mittendo eidem aliquos probos viros, fidei zelatores & praesertim religiosos, eidem non ingratos, sed familiares & gratos, qui illi indicent, quod mortem non possit euadere temporale, dum sic stat in negatiua, sed tradetur tali die ut haeticus impoenitens potestati curiae secularis. Et nihilominus Episcopus & Officialis mittat Balium seu potestati curiae secularis, qui venus tali die & hora, & in tali loco, extra Ecclesiam tamen, veniat cum familia sua recipiendum quendam haeticum impoenitentem, quem tradentei. Et etiam quod officii publicè praconizari in locis illis, in quibus praconizationes aliae fieri consueverunt, quod omnes sint tali die & hora, in tali loco ad audiendum sermonem, quem praeterea or faciat de fide, & tradet Episcopus & Officialis quendam haeticum pertinacem brachio seculari.

Adueniente autem die praeterea, ad ferendum sententiam affirmatiua, erunt Episcopus & Officialis in loco praedicto, ipso tradendo ibidem existente in alto, circo & populo congregato, ut eminenter ab omnibus videatur, ac praesente potestate curiae secularis, stante coram ipso tradendo. Quibus lectis fuerit sententia per hunc modum.

Nos N. misericordiae Diuina Episcopus talis ciuitatis, aut iudex in terris talis domini, attendentes, quod tu talis, de tali loco, talis Diocesis, fuisti nobis de tali haeretica prauitate. Expressimatur. Et vellemus certiorari, an ea quae de te, & contra te nobis dicta fuerunt, veritate aliqua fulerentur, & an tu ambulares in tenebris aut in luce, descendimus ad nos informandum, testes diligentius examinandum, teque vocandum ac interrogandum sapius, medio iuramento, defensionemque exhibendum, ac ad omnia & singula faciendum, quae per nos facta erant secundum canonicas sanctiones.

Verum cum vellemus præsens tuum negotium sine debito terminare, solenne consilium tam in Theologica facultate, quam in Iure canonico & civili, coram nobis fecimus congregari: Et visis ac diligentè discussis processibus meritis, & omnibus, & singulis in præsentia causa productis, deductis, actis & acturatis, prædictorum consilio digesto pariter & maturo, reperimus contra te legitime probatum, quod fuisti tanto tempore infectus hæretica prauitate, & iam reperimus, quod fecisti & dixisti talia & talia (exprimaatur) ex quibus apparet manifestè, quod es legitime deprehensus in prædicta hæretica prauitate.

Sane cum cuperemus, prout adhuc cupimus, te veritatem faciendo resiliire ab hæresi antedicta, & reduci ad gremium Ecclesiæ sanctæ, ac ad sanctæ fidei veritatem, ut sic saluares animam tuam, & tam animæ quam corporis mortem exares gehennalè, tam per nos quam per alios nostram diligentiam exercentes, ac per te longa tempora expectantes, tu in reprobū sensum datus, contempsisti acquiescere nostro consilio saniori imò persististi, & persistis in negatiua pertinacia, ac contumaci animo indurato: quod dolentes referimus, & referèdo plangimus ac dolemus. Verum cum Ecclesia Dei tanto tempore expectauerit, quatenus resilires, recognoscendo propriam tuā culpam, & nolueris, neque velis, & non habeat ultra quod gratiæ faciat ac mercedis.

Quapropter ut sis cæteris in exemplum, & alij ab huiusmodi hæresibus arceantur, & tanta facinorosa non remaneant impunita. Nos Episcopus & Iudices in causa fidei memorati, sedentes pro tribunali more iudicū iudicatum, sacrosanctis Euangeliis positris corā nobis, ut de vultu Dei iudicium nostrum prodeat, & oculi nostri videant æquitatē, habentes præ oculis solum Deū & sanctæ fidei gloriā, & honorem, te talē in nostra præsentia constitutum, hac die & hora, & loco, ad audiendam diffinitiuam sententiā assignaris, diffinimus, declaramus & sententiāmus, te esse hæreticum impenitentem, tradendum seu relinquendum in valem brachio seculari, ac per nostram sententiā, ut verè hæreticam pertinacem, impenitentem, à foro ecclesiastico se proiciamus, & tradamus seu relinquimus brachio seculari, ac potestati curiæ secularis: eandem curiā secularē efficaciter deprecantes, quatenus circa & citra sanguinatos

effusionem, & mortis periculum, suam sententiā moderetur. Lata est hæc sententiā, &c.

Poterunt autem, Episcopus & Iudices disponere, quod aliqui probi viri fidei zelatores ipsi relicto curiæ seculari, non ingratos, sed familiares & gratos, associet dicto relicto, dum curia secularis in eum suum officium exequetur, qui eam consolentur, & adhuc iudicant, quod fatèdo veritatē, & recognoscendo culpam suam resiliat ab erroribus suis.

Quid si forsitan post sententiā, & iam relictus ad locum vobis est comburendus, deductus, dixerit se velle fateri veritatem, & recognoscere culpam suam & ita fecerit, ac paratus fuerit huiusmodi hæresim & omnem aliam abiurare, licet præsumatur, quod hoc faciat plus metu mortis quam amore veritatis: crederem quod ex misericordia possit recipi ut hæreticus penitens & perpetuò immutari, iuxta gl. super e. ad abolendam §. præsentis & ver. audientia, & c. excommunicam is. 2. de hæret. Quamvis de rigore iuris nec tali conuersioni est magna fides à iudicibus adhibenda, imò & propter damna temporalia illata ipsum semper punire possunt.

Super conuictum, sed fugitiuum, vel se contumaciter absentem.

Conuersus hæreticus non est fides adhibenda.

QVÆSTIO XXXII.

Redecimus & vltimus modus processū fidei terminandi, & sententiandi est, quando delatus de hæretica prauitate, processus meritis diligenter discussis, cum bono consilio in iure peritō, reperitur conuictus de hæretica prauitate: est tamen fugitiuus, seu abiens contumaciter, sed congruo tempore expectatus. Et hoc est in tribus casibus.

Primus est, quando delatus est deprehensus in hæresi, vel in cōfessione propria, vel facti euidentia, vel testium production legitima, sed fugerit, vel se absentauerit, & citatus legitime noluerit comparere. Secundus casus est, quando aliquis est delatus & receptus aliquali informatione contra eum, habetur aliquantulum seu leuiter suspectus: & sic citetur responsurus de fide, & quia renuit contumaciter comparere, excommunicatur, & excommunicatus sustinet illam

excommunicationem animo pertinaci, & semper contumaciter se absentat.

Tertius casus est, quando aliquis impediuit directè sententiam seu processum fidei Episcopi vel iudicum, vel qui ad hoc dederit auxilium, consilium vel fauorem, talis est excommunicationis muerone percussus: quam si sustinuerit per annum animo indurato, ex tunc est ut hæreticus condemnandus, per cap. vt inquisitionis. §. prohibemus. de hæ. lib. 6. & contumaciter se absentauit.

Sustinens excommunicationem per annum est ut hæreticus condemnandus.

In primo casu ille talis est impœnitens hæreticus condemnandus, iuxta c. ad abolendam. §. præsentī. In secundo casu & tertio non est hæreticus impœnitens iudicandus, sed tanquam ut œnitens hæreticus condemnandus: iuxta c. cum contumacia. & per c. vt inquisitionis. §. prohibemus. de hæ. lib. 6. Circa quemlibet istorum talis practica est seruāda. Talis enim congruo tempore expectatus, citetur per Episcopum & Officialem, in Ecclesia cathedrali illius Diœcesis in quo deliquit, & in aliis Ecclesiis illius loci, vbi domicilium contraherit, & specialiter vnde fugit: & citabitur per formam tenoris sequentis.

Forma accusata & acris sententia cōtra conuictū de heresi & fugiuum laica.

Nos N. miseratione Diuina Episcopus talis ciuitatis, & aut Iudex talis Diœcesis spiritum consilij sanioris. Præterea cunctis nostræ mētis desiderabilibus: Illi potissimum infigitur cordi nostro, temporibus nostris, dicta tali Diœcesis, vberem florentēque Ecclesiam, vineam in quam Domini Sabaoth, quam summi patris dextera virtuosis complantauit, quā eiusdem patris filius proprij ac viuifici vnda cruoris vberius irrigauit, quam ipse almus Spiritus paracletus, miris ineffabilibūsq; donis intimis fecundauit quā tota ipsa incomprehensibilis atque inartingibilis Trinitas beata, grādisimis variisq; priuilegijs sanctius dotauit, pariterq; ditauit: aper de sylua, qui est, & qui dicitur hereticus quilibet, absorbeat & depascat, fructus fidei vberes deuastādo, ac laceiātes hæresū vepres, palmitibus inferendo, serpēnsque tortuosus nostri improbus humani generis inimicus, effiās virus, qui est Satanas & diabolus, eiusdē vineæ Dominicæ palmites inficiat atq; fructus, virus prauitatis hæreticæ immittēdo: Nec etiā ager ipse Dominicus, populus in quā Catholicus, ad quem excolendum pariter & serendum, delēdit de summorū polorū arce Dei patris vnigenitus atq; primogenitus

rogenitus, seminauit miris, sanctisque prædicationibus, discarrit per villas, & ca. stella, docēs nō sine magnis fatigationibus, Elegit Apostolos viros utiq; operarios industrios ac conduxit, dirans illos æternis retributionibus, expectans ipse Dei filius, de agro isto magno, illo die iudicij extremo vberes manipulos colligere, & per manus sanctorū Angelorum recondere in cœlesti horreo sancto suo, sãsonisque vulpeculę inferrate, quæ sicut persona, labe hæretica deprauata, facies quidem habentes diuersas, sed caudas ignitas, adiuicem colligatas, quia de varietate flammæ conueniūt in idipsum vt legerem dominicam, iam albam ad messem, splendoribus fidei relucentem, morsu amarissimo demoliatur, ac discursu subtilissimo pergant, impetūque validissimo accedant pariter & accendant, dissipent & deualet sinceritatem sanctę fidei Catholicę, subtiliter & damnabiliter subuertendo.

Quapropter, cū tu talis incideris in damnatas hæreses maleficarum, illas publicè in tali loco practicando (seu taliter dicatur) seu fueris per testes legitimos cōuictus de hæretica prauitate, siue propria deprehensus confessione in iudicio per nos receptus, & post captus, fugeris, medicinā refutās salutarem: otauerimus te, vt de & super iis coram nobis manifestius responderes, tūque ductus maligno spiritu, pariter & seductus reueris comparere. Vel sic.

Quapropter cū tu talis declaratus nobis de hæretica prauitate, & recepta informatione contra te: aliās de eadē es nobis suspectus leuiter, quoniam eras infectus labe prædicta, citauimus te, quatenus coram nobis personaliter comparens de fide Catholica responsurus. Cūque citatus tenueris comparere contumaciter, excommunicauimus te, ac excommunicatum fecimus publicari. In qua steisti per annum, seu annos tot, animo pertinaci, latitās hinc inde, ita quod nunc, quo te duxerit spiritus malignus ignoramus. & cū te expectauerimus misericorditer & benignè, vt reuerteris ad gremium sanctę fidei vnitatem, tu facere contēpisti, in reprobū sensum datus. Sanè volumus & teneimur, iustitia nos cogente, causam tuam huiusmodi sine debito terminare, nec valeamus tua nephanda crimina conuenientibus oculis tolerare.

Nos Episcopus & iudices in causis fidei supradictis, te ta-

lem sepe factum laicantem profugum & fugitiuum, per præfens nostrum edictum publicum requimus pariter & citamus peremptorie, quatenus die tali, tali mensis, tali anno, in tali Ecclesia cathedrali talis Diocesis, hora & ritum cõparas personaliter coram nobis, diffinitiuam sententiam auditorus, significantes quos siue comparatis siue non, procedemus ad nostram diffinitiuam sententiam, contra te prout ius & iustitia suadebunt. Et ut prius iõstra citatio perueniat ad tuam notitiam, ne valeas ignorare, velamine te tueri, præfentes literas cõfatis requisitionem & citationem nostram in se continentes, volumus & mandamus affigi in valuis publicè talis prædictæ Ecclesiæ cathedralis. In quorum testimonium singulorum, præfentes nostras literas impressione nostrorum sigillorum iustimus communim. Datum.

Adueniens autem die præfixa, ad audiendam diffinitiuam sententiam assignata, si profugus comparuerit, & consenserit, publicè omnem hæresim abiurare, humiliter petens admitti ad misericordiam, postulando, si relapsus non fuerit, admitretur, & si fuerit deprehensus propria cõfessione, vel testium legitima productione, abiurabit & pœnitabit, ut hæreticus pœnitens secundum modum quo agitur supra in octavo modo processum fidei terminandi, ubi de talibus agitur, si fuerit suspectus uolenter, ita quod citatus responsurus de fide noluit comparere, & fuit ex hoc excommunicatus, & stetit in excommunicatione per annum, animo pertinaci, & pœnitabit, admitretur, & abiurabit omnem hæresim, & pœnitabit ut hæreticus suspectus de hæresi uolenter. Pœnitens secundum modum quo agitur supra in sexto modo processum fidei terminandi, si autem comparuerit, & non consenserit abiurare, tradetur, uetus hæreticus impœnitens brachio seculi, per modum quo cõfatus est supra, & agitur in decimo modo processum fidei terminandi. Si autem contumaciter tenuerit comparere, tunc formetur sententia per modum tenoris sequentis.

Nos N. Episcopus misericordie diuina, talis ciuitatis, atredentes, quod tu talis de tali loco talis Diocesis, fuisti nobis de hæretica prauitate, fama publica referre seu fida dignorum insinuatione detatus. Nos quibus ex officio dubit descendimus ad uidentem ac inquirendum, an clamor qui ad aures nostras peruenerat, ueritate aliqua fulciretur. Verum cum

cum inuenissemus te in hæresi deprehensum, deponentibus contra te quã pluribus testibus fide dignis, te coram nobis aduocatum iustimus derineri, dicatur sicut factum fuit, an uidelicet cõparuerit, & medio iuramento interrogatus, falsus fuerit, uel nõ. Sed post maligni spiritus consilio ductus & seductus, membra tua uulnera uino & oleo salubriter cõfoueri, aufugisti, (aut ponatur, si est) carcerem & arrestum fregisti pariter & aufugisti latitas hinc inde, & quo te malignus spiritus duxerit, totaliter ignoramus. Vel sic.

Verum cum inuenissemus contra te taliter, ut prædicitur, nobis delatum de hæretica prauitate, multa indicia propter quã suspectum leuiter de hæretica prauitate prædicta, te merito habeamus, citamus te per publicum edictum in talibus & talibus Ecclesiis, talis Diocesis, quatenus infra certum terminum tibi præfixum coram nobis in tali loco personaliter cõpareres, in & super prædictis contra te depositis, & alijs de fide Catholica, & eius articulis responsurus. Tu uero infano consilio adherendo, renuisti contumaciter cõparere cumque iustitia exigente, te excommunicauerimus, ac fecerimus excommunicatum publicè denunciari, tu medicinam refutans salutarẽ, dictam excommunicationem ultra quam per annum sustinuisti, & adhuc sustines in reprobum sensum datus, animo pertinaci, & profugus, latitans hinc inde, ut quod te malignus spiritus duxerit, ignoramus.

Sanè cum tam longo tempore expectauerit Ecclesia sancta Dei misericorditer & benignè, quatenus ad eius misericordie gremium euolare, ab erroribus resiliendo, & iuxta fidem Catholicam professam operando, ipsaque te clementie uerius enutriet, malignorum seductus consilio, ac quietere reculasti, in tua pertinacia perseverans. Verum cum uellemus prout volumus & debemus, iustitia nos cogente, causam tuam sine debito per sententiam terminare, citauimus te, quatenus hac die & hora, & hoc loco compareres personaliter coram nobis, diffinitiuam sententiam auditorus. Et quia renuisti contumaciter cõparere, merito te ostendis uelle perpetuò in tuis hæresibus & erroribus remanere, quod dolentes referimus, & referendo dolemus.

Sed cum non possumus nec uelamus iniustitiam subterfugere, nec tantam inobedientiam & contumaciam ad Dei

Ecclesiam tolerare: Ad exaltationē fidei orthodoxe, & ad extirpationem hæreticæ prauitatis iulicia exigente, & tua inobedientia & contumacia requirente, hac die & hora, & loco tibi in antea ad audientiam diffinitiuam sententiam peremptoriē assignatis, præhabito multorum consilio peritorum tam in theologicis facultatibus, quam in iure canonico & ciuili, processus meritis visis & diligenter discussis, sedentes pro tribuāli more iudicium iudicantium, sacrosanctis Euāgeliis positis coram nobis, vt de vultu Dei iudiciū nostrū prodeat, & oculi nostri videāt æquitatem, habentes præ oculis solum Deum, & sanctæ fidei irrefragabilem veritatem, contra te telem, absentem & præsentem, beati Pauli Apostoli vestigia imitantes, sententiā diffinitiuā taliter ferim⁹ in his scriptis. Christi nomine inuocato.

Nos Episcopus & iudices in causa fidei memorati, attendentes in causa ista fidei, ac processibus inde confectis, ordinem iuris fore seruatum. Attendentes etiam, quod legitime citatus non comparuisti, nec per te, nec per alium te aliquo modo excusasti. Attendentes etiam, quod in præiatis hæresibus longo tempore pertinaciter persististi, & adhuc etiam perseueras, & excommunicationem per tot annos in causa fidei sustinisti, prout ex nunc si sines animo indurato. Attendentes etiam quod Ecclesia sancta Dei non habet ultra erga te quid faciat, cum perseueres & perseuerare velis, in excommunicatione & hæresibus præiatis. Propterea beati Pauli Apostoli vestigia sectantes, declaramus, diffinimus, & sententiāmus, te telem absentem & præsentem esse hæreticū pertinacem, & vt telem relinquendum brachio seculari. Et per nostram sententiā diffinitiuā à foro Ecclesiastico repellimus, & relinquimus potestati curiæ secularis, tandem curiam æstusose deprecantes, vt si quando te habuerit in sua potestate, erga te citra sanguis effusionem & mortis periculum suam sententiā moderetur. Lata fuit hæc sententiā, & cætera.

Considerandum hęc, quod si iste profugus & contumax fuerit deprehensus in hæresi, vel propria confessione, vel testibus legitimis & ante aburationem fugit est per sententiā verē hæreticus impenitens iudicandus, & ita in sententiā potēdum est. Si autem aliter non fuit deprehensus, nisi quia delatus & suspectus habitus, fuit citatus, respōsurus de si de

hęc, & quia tenuit comparere. Si excommunicatus & in excommunicatione tali sit, cit vt a q. 2. m. per ar. nū. an. o. indurato, & tandem voluit comparere, iste non est iudicandus hæreticus, sed vt hæreticus, vt talis condemnandus, & ita procedendum est in sententiā, vt dictum est prius.

Quidam in
dicat hæreticus
et, quod in
hæresi.

Super personam delatam ab alia malefica incinerata, vel incineranda, qualiter sit sententiandum.

QUESTIO XXXIII.

Vartus decimus modus processū fidei terminandi & sententiandi, est quando delatus de hæretica prauitate, processus meritis circa deponētē diligenter discussis, cū bono consilio in iure peritorū, reperitur de tali hæretica prauitate rātummodo ab altera malefica incinerata vel incineranda, delatus vel delata. Et hoc cōtingere potest tredecim modis, tāquā per tredecim casus. Quia sic delatus vel reperitur immūis & aboluendus totaliter: vel reperitur cū hoc diffamatus de tali hæresi generaliter: vel reperitur ultra infamiam quæstionibus exponēdas aliquo modo: vel reperitur suspectus de hæresi vchementer, vel violenter, vel reperitur diffamatus & suspectus infimul & cōmuniter. Et sic cōsequenter in aliis casibus prout in 20. quæst. tractum est, vt ad 13. inclusuē.

Tredecim mo-
di, quibus mo-
dificas traditio-
nem vel despo-
nunt.

Primus modus fit, quādo tantummodo ab ipsa malefica detenta delatus est, & non cōuincitur, nec confessione propria, nec testium productione legitima, nec aliis reperitur iudicia, ex quibus verimiliter tanquam suspectus iudicari possit, talis omnino venit absolendus, etiam per ipsum iudicem secularem, qui deponentem aut incinerauit, aut incinerandum propria auctoritate, aut ex commissione Episcopi, iudicis ordinarij habuit: & absoluetur per sententiā in primo modo processū fidei terminandi, circa 20. quæst. contentam.

Secundus modus incidit, quando ultra hoc, quod à detenta delatus est, etiam per totam illam villam, seu ciuitatem diffamata existat, ita quod rātummodo infamia præcisē &

sola laboravit semper licet postea per depositionem detentæ maleficæ infamia sit aggravata.

Circa talem talis practica est seruanda. Quia iudex considerando, quod vitra infamiam nihil in particuati aduersus eam ab aliis fide dignis in villa, aut oppido probatur, licet forte detenta, certa graua aduersus eum deposuit: quia tantæ fidei perdidit abnegando illam Diabolo: vnde & difficulter eius dictis à Iudicibus fides adhibetur, nisi ex aliis circumstantiis illa infamia aggravaretur, & tunc in tertium iam sequentem modum incidere: ideo Canonice purgatio erit tunc in dicenda, & procedatur per sententiam in secundo modo processum fidei terminandi, circa 22. quæst. cont. c. 1.

Et si iudex civilis, illam purgationem coram Episcopo decreuerit fieri & solènter, in finem, vt si deficeret, vt tunc per Ecclesiasticum & civilem Iudices in exemplum aliorum, eò firmiori sententia puniretur, bene quidem fit. Si autem per se voluerit exequi mander vt decem vel viginti computatores ordinis sui habeat, & procedat, vt in secundo modo sententiandi tales, tactum est, nisi quod vbi excommunicandus esset, quod tunc ad ipsam ordinem recursum habeat. Et hoc contingeret, vbi se purgare nollet.

Tertius modus igitur incidit super talem delatam, vbi licet non vincatur confessione propria, nec testium productione legitima, nec facti euidentia, nec etiam sint indicia super aliquod factum, in quo vnquam notatus fuisset ab aliis inhabitatoribus villæ aut oppidi: nisi quod infamia tantum laboravit apud eos. Aggravatur autem infamia ex detenta maleficæ detensione, vt pote quia asseruit, illum per illam in omnibus fuisse sociam, & secum in criminibus participasse. Hoc ipsum tamen, sicut constanter delata negat, ita & aliis inhabitatoribus, vel non est notum, vel de nulla vici de honesta conuersatione, seu etiam participatione ipsis constat.

Circa talem talis practica seruatur. Primo, quod adfron-
tate se habent facie ad faciem, & obiectiones mutua & respon-
siones diligenter sunt consideranda, & si quidem varietas aliqua in verbis incideret, vnde iudex verisimiliter ex cõ-
cessis & negatis presumere potest, ipsam delatam merito quæ-
sitionibus exponenda, procedatur per sententias in tertium modum processum fidei terminandi, circa 23. quæst. cõ-
tentas, ipsam tormentis leuiter exponendo: adhibitis cautelis aliis

Adfron-
tatio
mal. sic arum
se inuicem ac-
cusantium.

lis aliis quam plurimis & necessariis, de quibus circa principium huius tertie partis supra patuit ad longum, & ex quibus presumitur, talem esse aut innocentiã aut ream.

Quartus modus incidit, vbi talis delatus inuenitur suspectus leuiter, & hoc vel confessione propria, vel depositione alterius detentæ. Et sunt qui ad hanc leuem suspensionem reducunt illos, qui ad provocandam mulieres maleficas consuluerunt, vel vbi inter conuictos odio se mutue prosequentes, amorem procurassent, aut etiam pro aliquo commodo temporali apud maleficos laborassent. Sed quia tales vtiq; excommunicati sunt, tanquam hæreticos credentes, iuxta c. excommunicamus. 1. §. credentes. lib. 6. de hæ. vbi dicitur: Credentes autem eorum erroribus, hæreticos similiter iudicamus.

Quia etiam ex factis presumitur de effectu ad hoc argum. 32. q. 2. qui videtur. Iced videtur quod auctus sunt putandi, & sententiandi, quã illi, qui de hæresi leuiter habentur suspecti, prout iudicandi sunt aliqui ex leuibus conuictis: Puta quia eis seruitia exhibuissent, literas detulissent, eorum erroribus se nullam fidem adhibuerunt. quod tamen illos non manifesta se habent, a harmonia ab his acceperunt. Sed siue illi, siue illi intelligatur, hoc quod in consilio peritorum conclusum fuerit super leuem suspensionem, profectum erit à iudice, per talem practica: Talis enim aut obiurabit, aut Canonice se purgabit, secus tunc quod in quarto modo processum fidei terminandi, sub qua sione vicesima quarta tangitur.

Sed tamen, quia potius videtur, quod abinratio sit indicenda, & hoc propter alleg. cap. excommunicamus. 1. §. qui vero inuenti fuerint sola suspitione notabili, & tamen nõ debet, si relabatur, pena relapsorum puniri, & procedatur, prout in quarto modo processum fidei terminandi, circa 24. quæst. tactum est.

Quintus modus incidit, vbi talis delatus inuenitur suspectus vehementer & hoc simili modo, vel confessione propria, vel depositione alterius maleficæ detentæ. Et sunt qui ad hanc leuem depositionem reducunt in peditores iudicium, directe, vel indirecte eorum officiam inquirendo, maleficas impediendo: dum modò hoc scienter fecerint: ex cap. vt inquisitionis negotium. lib. 6. de hæ. ret.

Item relucunt omnes, qui impediuntibus præstant scienter auxilium, consilium, vel fauorem: patet per alleg. c. inquisitionis

Ex factis pre-
sumitur de ef-
fectu.

Qui impedi-
menta præstant
maleficis, quis
suspitione la-
borans.

ditionis. Itē reducunt qui citatos aut captos hæreticos in-
struant de celanda veritate, & vt illā subiceāt, vel falsitatē
asserāt. Et hoc ex cap. accusatus. & §. si. Item reducūt omnes
qui eos, quos sciunt hereticos, recepraunt, scienter deducunt,
visitant, vel associant, munera mittunt, seu fauorem impen-
dunt: quæ omnia in fauorem non personæ, sed culpæ sunt
vbi scienter fiūt. Et ideo dicūt, quod vbi delata persona par-
ticipat de præmissis, & hoc per consilium ita iudicatū fuerit,
tunc iuxta quantum modum processum fidei terminandi
sub quæst. 25. sententianda est. Taliter vt omnem hæresim
sub pœna relapsorum, vbi reciderit, habeat abiurare.

*Familia Ma-
leficarum.*

Possumus tamen asserere, adiuciendo, quod Iudices res-
pectum habeant super vnus cuiusque maleficæ incineratæ aut
detentæ familiæ, prolem, seu etiam iprogeniem eò quod vt
plurimum tales reperiuntur infectæ.

Cum maleficæ etiā proprios infantes ex Dæmonū infor-
matione ipsis habet offerre. Vnde & indubiè in quibuscū-
que flagitiis informare: patent hæc ex prima parte operis.

Probatur & ex eo, quod sic in simplici hæresi propter a-
gnitorum hæreticorū familiaritatem, dum quis de hæresi
infamatus existit, etiam consequenter ratione familiaritatis
est de hæresi vehementer suspectus, ita & in hac hæresi ma-
leficarum.

*Triplex pœna
vni malefico
Decano infli-
git.*

Præfatus autem casus patet in cap. inter sollicitudines, ex-
tra. de purgatione. ca. vbi apparet: quod ratione infamæ de
hæresi fuit Decano quidam indicta canonica purgatione,
& ratione familiaritatis hæreticorum, abiuratio publica &
ratione scandali fuit priuatus beneficio, quousque scanda-
lum sopiretur.

Sextus modus incidit, vbi talis delatus efficitur suspectus
violenter, hoc autem fit non ad simplicem vel nudam de-
positionem alterius maleficæ detentæ, sed ad indicia facti,
quæ eliciuntur ex quibusdam verbis & factis à malefica
detenta perpetratis, & prolatis, quibus ad minus delata asse-
ritur interfuisse & operibus deponentis communicasse.

Pro quorū intelligentia, aduertenda sunt ea, quæ supra
quæstione 29. tacta sunt, præcipuè super violentā suspicio-
nem quo modo ex violentibus & cõuincētibz oritur cõ-
iuraturis, & qualiter Iudex violentatur ad credendum ex so-
la suspitione aliquem esse hæreticum, qui tamen fortassis

bonus

bonus Catholicus in corde existit. Sicut Canonistæ exem-
plificat circa simplicem hæresim. de eo qui citatus in cau-
sa fidei ad respondendum renuit comparere contumaciter:
propter quam contumaciā excōmunicatur. In qua vbi per
annū perseverauit, efficitur suspectus de hæresi violenter.

Quare & à simili circa talē personā delatā aduertenda
sunt indicia facti, ex quibz efficitur violenter suspecta. Et po-
natur casus, quod detenta malefica asseruit illā interfuisse suis
maleficiis, quæ tamē delata cõstāter negat, quid ergo faciet?
vbiq; opus erit cõsiderare, an ex aliquibus operibus sit ve-
hemēter suspecta, & an vehemēs suspicio in violentā valeat
transire: sicut in præfato casu, citatus respõsurus, vbi nō cõ-
parat, sed renuit cõtumaciter, fit suspectus leuiter de hære-
si, etiam vbi citatus fuit in non causa fidei. Si autem in cau-
sa fidei citatus renuit cõparere, & propter cõtumaciā ex-
cōmunicatur, tunc fit suspectus vehemēter: quia tunc leuis
suspicio trāsit in vehemētē, & si per annum persistat, tūc ve-
hemēs transit in violentā. Ita considerabit Iudex si ra-
tione familiaritatis contractæ cum detenta malefica sit de-
lata vehemēter suspecta, vt immediatē in quinto modo in-
cidenti tactum, fuit, tunc opus erit considerare, an ipsa ve-
hemēs suspicio in violentā trāsire possit: Præsumitur enim
quod transire possit, id est, quod flagitiis detentæ ipsa dela-
ta interfuit, vbi familiaritatē cū ea frequenter habuit. Est
ergo procedendū Iudici iuxta sextum modum processum
fidei terminandi, prout in 26. quæst. tangitur. Quod si quæ-
ritur, quid faciat Iudex si adhuc talis delata ab altera male-
fica detenta, omnino persistat in negatiua non obstantibus
quibuscunq; indiciis aduersus eam productis? Responde-
tur primò, quod Iudex debet aduertere super eam negati-
uas responsiones, an ex vitio seu maleficio taciturnitatis
proveniant, siue non: & quidē, vt in primis quæst. quæst. 15.
& 16. huius 3. partis patuit, Iudex cognoscere potest, si flere
& lachrimas emittere valeat, & vbi in quæstionibus quasi
insensibilibus redditur, ita quod ad pristinas vires faciliter
redit, tunc quidem violenta suspicio aggrauatur, & tunc
omnino non est liberè dimittenda, seu secundum, vt in sex-
to modo sententiandi & processum fidei terminandi patuit,
supra allegato, perpetuis carceribus ad pœnitentiam per-
agendam deputanda.

*Quo loco in
vehementē,
vehemens in
violentā su-
spicionem trā-
sit.*

Si verò maleficio cacurnitatis non sit infecta propter vehementes dolores quos in questionibus sustinet, & realiter, cum tamen alia ex maleficio cacurnitatis quasi insensibiles ceduntur, ut dictum est, tunc ultimam refugium Iudex habere potest super Canonica purgationem. Quæ si à seculari Iudice inducitur, dicitur vulgaris licita, quia non de numero purgationum vulgarium, de quibus 2. q. 4. consultuisti. & cap. monomachia. n. dicitur. In qua purgatione si defecerit, ut reus vel rea iudicabitur.

Vulgaris licita canonica purgatio.

Septimus modus incidit, ubi delatus ipse non reperitur legitime deprehensus, nec propria confessione, nec facti & iudicia, nec testium productio legitima, sed tantum reperitur à detecta malefica delatus vel delata, & cum hæc reperitur indicia, quæ ipsum reddunt suspectum leuiter, vel vehementer. Ut pote quia solummodo habuit magam familiaritatem cum maleficis, tunc tali ratione infamiae est dicenda canonica purgatio, iuxta canonem allegatum, inter sollicitudines: & ratione suspicionis hæresim abiurare cum poena relaxatoria, ubi recidiret si vehementer suspectus, vel sine illa si leuiter, & procedatur, ut in proximo modo processum fidei terminandi, circa c. 27. q. tractum est.

Octauus modus incidit, ubi sic delatus reperitur confessus hæresim illam, se locutens & nunquam relapsus. Vbi notandum, quod consequenter, ubi agitur de relapsis & non relapsis, poenitentibus & non poenitentibus, tales distinctiones tactæ sunt propter Iudices, qui de ultimis inferendis suppliciis non se intromittunt. Ideo civilis Iudex super confessionem siue poenitentiam siue non, siue relapsus fuerit siue non, per civiles & imperiales leges procedere potest, ut iustitia suadet: tantummodo recur-

sum ad totos tredecim modos sententiandi habere potest, & secundum illos se resolvere, ubi aliquod ambiguum interuenierit.

Supra

Super modum sententiandi maleficam maleficia tollentem, insuper etiam super maleficis obsequiosis & maleficos sagittarios.

QUESTIO XXXIII.

Viatus decimus modus processum fidei terminandi, & sententiandi est, quando delatus de hæretica prauitate reperitur, quod maleficia non inferat, sed tollat. Circa istum talis practica est seruanda, quia aut vitur remediis licitis, aut illicitis: si si quidem licitis, non ut maleficus, sed ut Chæsticola est iudicandus. De quibus licitis remediis supra circa principium huius tertie partis ad longum patuit.

Si verò illicitis, tunc distinguendum, quia aut sunt illicita simpliciter, aut secundum quid. Si simpliciter adhuc dicitur, quia vel nocumtato proximi, vel sine nocumtato: utroque tamen modo semper cum expressa Dæmonum inuocatione. Si verò illicita secundum quid, puta quia absque expressa, licet non absque tacita Dæmonum inuocatione sint, talia iudicantur vana potius quam illicita nominari à Canonistis & certis Theologis, ut supra in q. huius ultimæ partis totius operis patuit.

Iudex ergo quicumque, siue ecclesiasticus siue civilis, licet primos & ultimos non habeat reprobare, & signanter primos potius commendare, & ultimos tolerare, prout Canonistæ asserunt, licitum esse vana vanis contrudere. Illos tamen qui cum expressa Dæmonum inuocatione maleficia auferunt, nullo modo tolerare debet, præcipue illos qui cum nocumtato proximi talia committunt. Et dicuntur cum nocumtato proximi practicare, quando maleficium ita ab vno auferunt & alteri inferunt. Nec obstat, si illa cui inferunt sit malefica per se, siue non: siue sit illa, quæ maleficium intulit siue non: & siue sit homo siue quæcunque alia creatura, patent super hæc omnia acta & gesta deducta in prima questione supra allegata.

Si queritur, quid faciat Iudex, ubi talis asserit se maleficia tollere per licita & non illicita remedia, aut quomodo possit talia veraciter Iudex cognoscere? Responderetur, quod citato illo interrogeretur quibus modis utatur: nec tamen verbis suis standum, sed Ecclesiasticus Iudex cui ex officio incumbit, diligenter

genter inquirat siue per se, siue per pl. ban. in aliquem, qui a singulari parochiano exatē sub praestito iuramento, quod exigere potest, perquirat, quibus remediis utatur: & si iidem inuentum fuerit. prout communiter inueniuntur cum superstitiosis remediis, omnino non sunt, propter horribiles penas à canonibus iactas, ut inferius patebit, tolerandae.

Quomodo illi
c. i. remediis
a. Ille cuius d. f.
b. in 11117.

Et si poterit, vnde possunt remedia licita ab illicitis discerni, cum se non afferant, se quibusdam orationibus, & herbarum applicationibus, huiusmodi amouere? Respondetur, hoc facile foret, dummodo diligens inquisitio fieret. Nam quia necesse habent superstitiosa remedia occultare, ut non reprehendantur, seu ut facilius mentes simplicium illaqueare valeant, ideo huiusmodi verbis aut herbarum applicationibus insistant: tamen ex quatuor superstitiosis eorum actibus tanquam sortilega & malefica manifestè deprehendantur.

Sunt enim de occultis diuinantes, & ea quae non nisi malorum spirituum revelatione scire possunt, reserantes. Exempli gratia. Vbi pro sanitate acquirenda frequentantur à laesis, causam laesionis, aut maleficii aperire & manifestare sciunt: ut si ratione altercationis cum vicina acciderit, vel aliqua ex causa alia, hoc ipsum perfectissimè noscunt & indicare frequentantibus sciunt.

Secundò, vbi ad vniuersum nocenti seu maleficii curam se ingerunt: alterius verò ministri. Prout in Diocesi spirensi malefica quaedam in loco quodam, *Tumkose* nuncupato, existit, quae licet plures sanare videatur, certos tamè minime posse curare fatetur: nullà ob aliam causam, nisi ut ab incolis fertur, quod malefica talibus illata, sint tam fortiter ab aliis, ut asserit, maleficis impressa, & hoc vique virtute Demonum, quod illa amouere non valeat. Quia videlicet Demon non semper Demoni cedere potest, aut non vult.

Tertiò, vbi super huius maleficia illata singulares exceptiones facere noscuntur. Prout in ipsa ciuitate Spirensi contigisse noscitur: quaedam honesta persona maleficiata in tibiis, huiusmodi diuinatricem ob sanitatis gratiam auocasset, illa domum ingressa, & eam dum introita fuisset talem exceptionem fecit, si, inquit, squamas & capillos in vuluere non habuerit, reliqua omnia extrahere poterit. Canon

san etiam laesionis aperuit, licet ex tunc, & ad duo milia aduentasset dicens, quia cum vicina altercanti, tali die, ideo tibi accidit praeter squamas etiam & pilos, alias quae lures diuinorum generum res extraxit, & sanitati restituit.

Quartò, vbi superstitiosis insistant aut insistere faciunt ceremonias, & sic ante solis ortum, vel alio determinato tempore, se frequentari volunt dicentes quod infirmitates ultra aegritiam illatas sanare nequeant, aut quod tantummodo duas aut tres personas per annum sanare valeant, licet non sanando, sed à laesionibus cessando, sanare videantur.

Possunt & addi quamplures aliae considerationes, circa non solum talium personarum conditiones, quia ut plurimum retro actis temporibus male & reprehensibilis vitae fuerunt diffamatae, seu adulterae, aut maleficarum superstitiosae: vnde ex laesionibus nulla sanctitate vitae haec gratia sanitatis à Deo collata.

Incidetaliter reducuntur & obstetrices maleficae oēs, alias maleficas in signis excedentes, de quibus & in prima parte operis deductum est: Quorum etiam tantus numerus, ut ex earum confessionibus competere est, quod non existimetur vixisse, vbi huiusmodi non reperiantur existere. Cui periculo vique à praesidentibus foret in parte succurrendum, ut non nisi iuratae obstetrices à praesidentibus deputentur, cum aliis remediis quae in secunda parte operis tacta sunt, lucidit & maleficis sagittatis, in conuulsiam vique

Christiane religionis tanto periculosius detegentes quanto & securiores habent in terris optimarum & principum receptatores, fautores, & defensores. Sed quod omnes tales receptatores, fautores, &c. omnibus maleficis plerumque in certis casibus damnabiliores existant, sic declaratur. Nam talium defensores à Canonistis & Theologis in duplici genere assignantur. Quidam namque errorē, alij verò personam sunt defendentes: Et hi quidem, qui errorem, damnabiliores ipsi qui errant, existunt: cum non solum haeretici, imò haereticarum habendi sunt, ut patet 24. questio 3. qui illorum.

Et de his defensoribus communiter non loquuntur iura, sed quod ab aliis haereticis non distinguuntur. In quibus etiam habet locum cap. ad abolendam §. praesenti. saepe allegandi.

Quidam alij sunt, qui licet non defendunt errorem, defendunt tamē personam errantem: utpote qui resistunt viis & potestate, tales malefici, seu quicumque alij haeretici

Veniant ad manus iudicis fidei, ad examinandum, vel puniendum, & similia.

Spirituales do
mini fontes
fugitivos
maleficos.

Simili modo etiā fautores talium sunt in duplici genere. Quidā namq; sunt, qui publica funguntur autoritate, hoc est, publicæ personæ, vt domini temporales, seu etiam spirituales remporale iurisdictione habentes; qui etiā fautores esse possunt duobus modis, omittendo & committendo.

Obmittēdo, scilicet facere ea circa maleficos vel suspectos infamatos, vel credētes, receptatores, defēsores & fautores, ad quæ ex eorū officio obligātur. Cū tamē ab Episcopis vel Inquisitoribus, vel eorū alter requiruntur. Vtpote si eos non capiant, vel captos non diligenter custodiant, vel infra districtū suum ad locū, de quo eis mādatur, nō deducant, aut executionē promptā de eis non faciāt, & similia, vt patet in cap. vt inquisitionis. in princip. libr. 6. de hæc.

Committēdo autem, vt pote, si captos huiusmodi, sine Episcopi aut iudicis eius licentia vel mandato, à carcere liberent, vel processum, iudicium vel sententiam eorum directē vel indirectē impediunt, vel similia peragant, vt patet cap. allegato, vt officium. §. prohibemus. Pœnæ talium in precedentibus circa secundū principale huius operis, & circa finem, vbi de maleficis sagittariis, & aliis armorum incantatoribus tactum est, declaratz sunt.

Ad præsens sufficiat, quod omnes tales, ipso iure sūt excommunicati, & duodecim magnas pœnas incurrunt: patet extra, de hæc. excommunicamus §. credentes. & cap. allegato, vt inquisitionis. §. prohibemus. In qua excommunicatione, si per annum persistierint animo pertinaci, ex tunc sunt vt hæretici condemnandi, vt eo. ca. & §. alleg.

De receptato
ribus malef
icorum.

Qui verò dicendi sint receptatores, & an habendi sint vt hæretici. Respondetur, quod recipientes huiusmodi maleficos, sagittarios, aut quoscūque armorum incantatores, necromanticos, seu maleficos hæreticos, de quibus in isto opere tractatum est, sint in duplici genere, sicut etiam de eorum defensoribus & fautoribus tactum est.

Quidam nāque sunt, qui non tantū semel verbis, sed pluries & frequenter tales suscipiunt, & isti propriē, & secundū vim vocabuli, dicuntur receptatores à receptādo, quod est verbum frequentatiuum. Et tales receptatores, quādoque sūt sine culpa, vt pote si ignorantēs hoc faciūt

nec aliquid vnquam sinistra de eis suspicaci sunt. Alij quādo sunt in culpa, vt patet quando eorum errores sciunt & non ignorant, quia Ecclesia tales semper persequitur tanquam crudelissimos fidei hostes, & si non minus domini terrarum eos receptant, teneat defēdunt, &c. Tales propriē sunt & dicuntur hæreticorum receptatores. Et de talibus etiam loquuntur iura, & quod sunt excommunicati iuxta excom. 1. §. credentes.

Quidā autem non pluries & frequenter, sed tantū semel vel bis huiusmodi maleficos aut Hæreticos receperūt, & isti non videntur propriē dici receptatores, quia non frequentarunt, sed receptatores, quia eos receperunt, & non receperauerunt. Licet Archidiaconus, dicat cōtrarium in c. quicūque. super ver. receptatores. De quo tamen non est magna vis, quia non de verbis sed de factis curandum est.

Ponitur tam differentia inter Receptatores & Receptores: quod Domini terrarum semper dicuntur talium receptatores, vbi simplices, qui eos expellere non habent, nec possunt. Et si receptores sint, sunt tamen sine culpa.

Vltimo autem de impeditoribus officij inquisitionis Episcoporum. cōtra huiusmodi maleficos hæreticos, qui sunt, & si hæretici dicendi sint. Ad quod respondetur, quod huiusmodi impeditores sunt in duplici genere. Quidam namque sunt qui impediunt directē, vt qui captos pro hæreticos crimine à carcere propria temeritate liberāt, vel processum inquisitionis lærāt, testes in causa fidei, pro eo quod testificati sūt, vulnerāt: Vel si dominus temporalis statuat, quod nullus nisi ipse in hoc crimine cognoscat, aut quod nulli nisi si bide hoc crimine deseri possit, n. c. testificari nisi corā eo, & similia. Et isti impediunt directē iuxta no. per Io. And. in c. statutū, super ver. directē, lib. 6. de hæc. Et qui processū, iudicium vel sententiam in tali causa fidei directē impediunt, vel qui ad hæc agēda præstiterint auxilium, cōsiliū, vel fauorē, & tales licet sint multū culpabiles, nō tamē ex hoc sunt hæretici iudicādi nisi aliter appareat, quod effectū cōsimilibus erroribus maleficorum inuoluntariū cum pertinaci voluntate, sunt tamē ipso excommunicationis mactone perculsi, iuxta cap. vt inquisitionis §. prohibemus. Sic quod §. in illa excommunicatione iterum per annum animo pertinaci, ex tunc sunt vt hæretici condemnandi, vt patet e. d. §. alleg.

Differentia inter Receptatores & Receptores.

Qui impediunt officij inquisitionis, quomodo hæretici habendi.

Quidam vero sunt qui impediunt in iudicē, ut pote qui statuunt quod nullus possit arma ad capiendum hereticos, nisi de familia Domini temporalis, & similia, iuxta no. per In. A. d. in c. statutu, super ver. inditecē. Et tales sūt minus culpabiles, quam primi, nec sunt heretici, sed sunt excommunicati iuxta alleg. cap. ut inquisitores. Et etiā practēres ad hoc consilium, auxiliū, vel fauorē taliter quod si steterint in illa excommunicatione per annum animo pertinaci, ex tunc velut heretici sunt condēnandi, per alleg. e. & §. prohibemus. Quod sic est intelligendum, quod heretici condēnātur taliter, quod n. volunt redire, recipiatur ad misericordiam, error prius abjurato, aliās ut impoenitentes tradentur carceri seculari: Ut patet per eod. abolendam §. presenti.

Epilogando. Maleficæ obstetrices, prout aliæ maleficæ maleficia inferente, secundum qualitatem criminum condēnantur & sententiantur, & a simili, maleficæ maleficia superfluoſe, ut dictum est, opere diaboli tollentes. Cum non dubium sit, quod sicut a ferre, ita & inferre possunt. Unde & ex quodam pacto totaliter Maleficæ ex de quoniam in informatione conveniunt ut hæc quidem ledere, aliæ vero sanare debeāt ut sic eo facilius mentes simpliciū illaqueādo, suam perfidiam augmentēt. Sagittarij vero & alij armorum incantatores malefici, cum non nisi ex fauore, defensione, receptatione præſidentium sustententur, omnes tales, penis præscriptis subiacent: & qui officiales quoscunq; contra huiusmodi maleficos, aut eorum fautores, &c. in eorum officio impediunt, simili modo excommunicari sunt, & omnibus penis uti fautores subiacent. Verum ubi steterint per annum in illa excommunicatione animo pertinaci, si redire voluerint, abjurent impedimentū & fauoriā, & ad misericordiam admittuntur, aliās ut impoenitētes heretici traduntur brachio seculari. Et ubi non stent per annum, nihilominus contra impeditores huiusmodi potest procedi, ut cōtra fautores hereticorum: per c. accusatus §. ultimo.

Et quod dictum est de fautoribus, defensoribus, receptatoribus & impeditoribus, super maleficos, sagittarios. &c. idem & per omnia intelligendum est erga quascunq; maleficas, aut maleficos, hominibus, iumentis, & terræ frugibus varia nocumēta inferentibus. Verum & ipsi malefici quocunq; ubi in toto poenitentia sponte contrito & humiliter

peccata defentes, & pure confitentes, veniam petierint, ad misericordiam recipiuntur. Aliās ubi innotescūt, cōtra eos procedere debent, quibus ex officio incumbit, citando, attestando, capiendo, & procedendo in omnibus iuxta criminū qualitatem, vsque ad sententiam diffinitivam inclusivē, ut tactum est si & in quantum huiusmodi præcedentes ære ne damnationis laqueum, propter excommunicationem eis ab Ecclesia inflictam, evadere velint.

Huius ultima pars, super modos sententiandi maleficos, quosque frivole, aut etiam iniuste appellantes.

QUESTIO XXXV.

I vero ad appellationis remedium finaliter delatum confugere iudex ceteris, notandum: primo quod hæc interdum valida atque iusta, interdum frivola atque nulla decernitur. Cum enim in negotiis fidei summarie, simpliciter & de piano sit procedendū, ut ex præcedentibus sæpè tactum est, & cap. multorum querela. in Cle. ubi & appellationis remedium interdicitur. At tamen quia iudices interdum sponte, propter negotij arduitatem libetè ipsum prorogant & dilatarēdo advertere possunt, quod ubi delatus sentiret, se a iudice realiter & de facto contra ius, & iustitiam aggrauatum, ut pote quia enim ad defendendum admittere noluisset, vel quia solus sine consilio aliorum, vel etiā sine assensu Episcopi, vel eius vicarij pronuncians delatum questionare, cum aliis sufficientes probationes pro & cōtra habere potuisset, & huius similitudine quidem appellatio foret iusta, aliās non.

De appellacionibus maleficis.

Secundo notandū, quod iudex appellatione huiusmodi sibi præſentata, tunc absque perturbatione & moro debet pretere copiam appellationis, protestando verbo quod nō curat sibi tempus, & cum ipse delatus tradiderit sibi copiam appellationis, aduertat, quod adhuc habet duos dies ad reliquendum, & post hos duos, adhuc triginta ad Avostolor exhibendum. Et licet statim possit respondere, & Avostolus dare illos vel illos, ubi sit inuitam expectas & petitas, tamen

ff 3

Qui possunt maleficis interferr. pres. mittunt etiam posse inferre.

Abjuratio impedimenti & fautoria.

procedat

cautius procedatur, melius est vt aliquem terminum 19. vel 20. vel 25. dierum eidem ad dandum pariter & recipiendū Apostolos, quales date decreuerit, assignare cum potestate prorogandi.

Tertio notandum est iudici, quod infra tempus iuris, & infra tempus assignatum debet diligenter attendere & discutere causas appellationis, seu grauamina allegata: & si videri habito bono consilio peritorum, quod iniuste & indebitē delatum aggrauauit, ad se defendendum nō admittendo vel questionibus non debito tempore exponendo, vel similia, adueniente termino assignato, corrigat errorem suum, & reducat processum ad punctum. & statim in quo erat quando defensiones ille petiuit, vel terminum ad interloquendum assignauit, & similia, & tollat grauamē: quo ablato procedat prout ante. Quia per amotionem grauaminis, appellatio quæ erat aliqua, fit nulla iuxta capit. cessante. extra de appellationibus.

*Grauamina
reparabilia
& irreparabilia.*

Sed hic tamen diligenter attendat circumspectus & prouidus iudex, quod quedā sunt grauamina reparabilia, & sūt illa, de quibus iam dictū est, & tūc habent locū ea quæ dicta sunt. Quaedam autē sunt irreparabilia, vt pote si delatum fuerit questionarius realiter, & de facto, & post euadens appellat: vel si clenodia & aliquantilla, simul cum vasis & instrumentis, quibus malefici vtuntur, fuerunt recepti & combusti, & similia quæ nequeunt reparari nec reuocari: Et tūc non habet locum, prædictus modus scilicet processum ad statum reducere in quo fuit grauamen huius irrogatum.

Quarto notandū iudici est, quod licet à die responsionis habeat triginta dies ad Apostolos exhibendum iuxta c. de appel. & possit petēti assignare vltimum diem iuris, hoc est trigessimū ad Apostolos recipiendum, tamen ne videatur, quod velit vexare delatum, & de vexatione indebita reddat suspectum: & ne videatur confirmare grauamen sibi impostū propter quod exitis appellatum, melius est quod assignet infra tempus iuris terminum competētē, vt pote decimum diem, vel vicefim vni. & pot. si postmodum, si expedire noluerit, adueniente termino prorogare, dicendo se fuisse aliis negotiis implicatum, vel huiusmodi.

Quinto notatū iudici est, quod quando præfixit terminū appellanti & Apostolos petenti, quod nō assignet solum

ad Apostolos dandum, sed ad dandum pariter & recipiendum: Quia si assignaret ad dandum tantum, tunc iudex, à quo appellaretur, haberet appellati mittere. Assignabit ergo ei terminū, hoc est, talē diem talis anni, ad dandū eis, & recipiendū à iudice Apostolos, tales quales dare decreuerit.

Sexto, notare debet, quod in assignatione huius termini, non dicat respondendo, quod dabit Apostolos negatiuos aut affirmatiuos, sed vt plenius deliberare possit, dicet quod exhibebit tales, quales tunc decreuerit exhibendos.

Attendat etiam quod in assignatione huius termini, appellanti, vt tollatur omnis cautela, & astutia, & malitia appellantis, assignet locum in specie, diem & horam: vt pote quod assignet vigesimum diem Augusti, anni præsentis, & horam vesperam, & cameram ipsius Iudicis, in domo tali, talis ciuitatis vel loci sitam, tali appellanti ad dandū & recipiendum Apostolos tales quales decreuerit exhibendos.

Septimò notet, quod si decreuerit in animo suo, detinere delatum crimine requirente, & iustitia exigēte: in assignatione termini ponat, quod assignet talem terminum ad dandum vel recipiendum personaliter Apostolos, ipsi appellanti, assignetque talem locum eidem appellanti, ad dandum eidem, & recipiendum ab eo Apostolos, de quo sit in potestate Iudicis appellantem liberē retinere, datis tamen prius statim Apostolis negatiuis, alias non.

Octauò notet, iudex, ne aliquid innouet circa appellantem, ipsum capiendū, vel questionandū, seu è carcere liberando, vel alias ab hora, qua fuit sibi appellatio præsentata, vsque ad horam qua tradidit Apostolos negatiuos.

Epilogando notat: sepe contingit, quod delatus, quando dubitat, quod contra eū feratur sentētia, quia cōstat sibi de culpa sua, frequenter recurrit ad appellationis remediū, & sic subterfugiat iudicis sentētiā, vnde ab ipso appellat, & causas friuolas assignat, vt pote quod iudex eū captam tenuit, & cautioni idoneæ eū tradere noluit, & similia friuola colorata, qua appellatione iudici præsentata, copia appellationis petat: qua habita statim vel post duos dies, et cōfessionē, diem, & horā, & locum appellanti ad dandum & recipiendum Apostolos tales quales decreuerit præfixat, infra terminum tamen iuris, vt pote 25. 26. vel 20. d. & talis mensura infra quem terminū assignatū iudex copia appellationis

nis, & grauamina seu causas, propter quas appellat, diligenter discutat & cum bono consilio iuris peritorum deliberet, an exhibeat appellanti Apostolos negatiuos, hoc est, responsiones negatiuas appellationem non admittendo. Vel affirmatiuas & reuerentiales mittendas ad iudicem, ad quem appellat, appellationi deferendo.

Si enim videat, quod causæ appellationis sunt falsæ vel friuolæ atque nullæ, & quod appellans non vult nisi iudicium subterfugere, seu prorogare, det Apostolos negatiuos sine reſutatorios: Si autem videat quod grauamina sunt vera, & iniuste sibi illata, & non sunt irreparabilia, vel dubitat, si est ita, vel aliàs fatigatus propter malitiam appellantis, vult se à tanto onere liberare, exhibeat appellanti Apostolos informatiuos seu reuerentiales. Adueniente igitur appellanti termino assignato, si iudex non iam formauit Apostolos seu responsiones, vel aliàs non est dispositus, peremptorie potest rogare simul vel successiue vsque ad trigessimum diem, qui est vltimus terminus iuris ad exhibendum Apostolos assignatos.

Si autē formauit, & est dispositus, potest statim dare Apostolos appellanti. Si igitur decreuerit dare Apostolos negatiuos, seu reſutatorios, adueniente termino peremptorio assignato, exhibebit per modum, qui sequitur in scriptis.

ET dicitur iudex respondens præfatæ interiectæ appellationi, si dici appellatio mereatur, dicit quod ipse iudex, & secundum canonicas sanctiones, seu etiam imperialia statuta seu leges, processit, & procedere intendit, & à iuris vtriusque tramite non discessit nec discedere intendit; minusque ipsum appellantem aggrauauit, nec aggrauare intendit, aut intellexit, quod patet per causas coloratas allegatas singulas decernendo. Non enim grauauit in hoc, quod eum cepit & captum tenuit: Quia cum sit sibi delatus de tali hæretica prauitate, & testes multos habeat contra eum, merito ipsum tanquam conuictum de hæresi, vel sibi vehementer suspectum, captum tenere debuit, atque debet, nec grauauit eum, quia dare ipsum noluit cautioni. Nam cum crimen hæreticos sit crimen de maioribus, & ipse appellans esset cõuictus & statim in negatiua nequaquam errat, nec est cautioni etiam maximæ dandus, si est & erant in carceribus detinendus: & sic discurrat per alias rationes.

Quo

Quo facto, dicat sic: Quare apparet quod ipse iudex debite & iuste processit, & à iuris semitis minime deuiauit, minusque ipsum in aliquo aggrauauit: sed ipse appellans per quasdam causas coloratas atque falsas nititur subterfugere iudicium iniuste & indebite appellando: propter quæ eius appellatio est friuola atque nulla, ut pote à nullo grauamine interiectæ; peccās enim in materia & forma. Et cum appellationibus friuolis nec iura deferant, nec sit à iudice deferendum, ideo dixit iudex ipse quod interiectæ appellationem non admittit, nec admittere intendit, nec ei desert, nec deferre proponit: Et hanc responsionem offert dicto tali sic indebite appellanti pro Apostolis negatiuis, & mādāt inseri statim immediatè post appellationem prædictā eidem præsentatā. Et sic tradat notario, qui appellationem eidem præsentauit.

Quibus Apostolis negatiuis sic adhibitis appellanti, statim iudex continuando ipsum suum officium exequatur, mandādo eundem capi seu detineri, vel ipsum arretando, vel terminum ad comparandum coram se eidem assignando, vel aliquid simile propter quod appareat, quod non desinit esse iudex continuabitque processum suum, contra appellantem, quousque à iudice ad quem appellatum sit prohibitus ne procedat.

Caveat tamen iudex, quod nullam nouitatem faciat contra appellantem personam, nec ipsum capiendo, nec si captus est, carcere liberādo, nec aliàs ab hora, qua fuit sibi appellatio præsentata quousque Apostolos ei tradiderit negatiuos: Sed ex tunc, ut prædicitur, poterit, si iustitia hoc requirat, quousque sit prohibitus à iudice ad quem fuerat appellatum: Et tunc cum processibus clausis & sigillatis, & cum fide ac tuta custodia, idonea cautione, si oportuerit, remittat eum ad iudicem ante dictum.

Si autem iudex exhibere decreuerit Apostolos affirmatiuos & reuerentiales, adueniente eidem termino peremptorio assignato ad dandum & recipiendum Apostolos: exhibebit per modum qui sequitur in scriptis.

ET dicitur iudex respondendo præfatæ interiectæ appellationi, si dici appellatio mereatur. Dicit quod ipse iuste, & prout debuit, in causa præsentis processum, & non aliàs, nec dictum aggrauatum se appellasse, aggrauate intendit. Quod patet per allegatas rationes singulas discurrendi.

rendo. Non omnino ipsum aggravabit in hoc quod dixit, &c. discurret per causas singulas appellationis, meliori modo & cum veritate, qua poterit, respondendo.

Concludendo sic, quare apparet, quod ipse iudex dictum appellansem nullatenus aggravavit, nec causam dedit eidem appellanti, metuens ne secundum eius demerita ad iustitiam procedatur, propter quod eius appellatio est frivola atque nulla, quia à nullo gravamine interiecta, nec ei est iure à iudice deferendum. Verum propter reverentiam Sedis Apostolicæ, ad quam extitit appellatum, dicit ipse iudex, quod dictam appellationem admittit, eique defert, & deferre intendit, totum præsens negotium ad sanctissimum dominum nostrum Papam, & sanctam sedem Apostolicam remittendo: assignando eidem appellanti certum tempus, scilicet tot menses proximè subsequentes, infra quos cum processibus, clausulis, & sigillatis, sibi per ipsum iudicem tradendis, vel aliàs data idonea cautione de præsentia vdo, seu in Romana curia, vel cum fida & tuta custodia, eidem per ipsum iudicem exhibenda, habeat in Romana curia præsentare Domino nostro Papæ. Et hanc responsionem offert ipse iudex eidem appellanti, pro Apostolis affirmatus, & mandatur eam inseri immediatè post interiectam appellationem eidem præsentatam. Et sic tradet eam notario, qui appellationem eidem præsentavit.

Avertat autem prudens iudex, quod mox, ut Apostolos reverentiales appellanti exhibuit, in causa illa pro qua ille appellavit, statim ipse desinit esse iudex, nec potest amplius de illa cognoscere, nisi sibi causa remissa per sanctissimum dominum nostrum Papam. Quare de causa illa se amplius non intromittat, nisi mittendo dictum appellansem per modum prædictum ad dominum nostrum Papam, assignando eidem terminum competentem, ut pote vnius mensis, duorum vel trium: quatenus interim possit se ad eundem disponere & parare, recipiatque ab eo de comparando, & se presentando in Romana curia infra eundem terminum assignatum, idonea cautione. Vel si appellans non potest illam præstare, mittatur cum fida & tuta custodia, vel obligat se melius quo poterit, quatenus se infra terminum assignandum in Romana curia præsentabit domino nostro Papæ, vel per ipsum non stabit.

si autem iudex habet causam aliam, ac procedat contra eam in alia causa, in qua delatus non appellavit: In ipsa illa causa iudex remanet prout ante iudex: etiam si post admittam appellationem, & datis Apostolis reverentialibus ipse appellans accusatur, & denunciatur iudici de aliis hæreseos criminibus, de quibus non agitur in causa, pro qua appellavit, non desinit esse iudex: imò potest pro se ad informandū, & testes examinandum liberè, prout prius. Et finita prima causa, in Romana curia, vel ad iudicem remissa, potest procedere liberè in secunda.

Avertant autem iudices, quod processus clausos, & sigillatos ad Romanam curiam mittant, iudicibus assignatis, qui iustitiam faciant. processus meritis citatis. Nec Inquisitores ibi curent agere contra appellantes: sed dimittant eos prædictis suis iudicibus iudicandos. Qui iudices, si Inquisitores nolint facere partem contra appellantes, procedant ex officio ad procuracionem appellanti, si voluerint expedi.

Avertant etiam iudices, quod si ad appellantium instanciam citentur personaliter, & compareant, caveant tamen omnino litem non iurare, sed attendant processus exhibere, & totam causam ad illos reducere, & procurent ut citius poterunt remeare ne ibi tedis, miseris, laboribus & expensis, damnabiliter fatigentur: Sequuntur namq; damna Ecclesie, & heretici confortantur, & ex post non inveniunt iudices tantum favorem & reverentiam, nec timentur, prout eorum præsentia facit. Item ipsi hæretici alij quicunq; videntes iudices in Romana curia fatigari, & detineri, erigunt sibi cornua, & contemunt, ac malignabunt, & audacius hæreses seminabunt, & ubi agitur contra eos, simili modo appellabunt. Alii etiam iudices efficiuntur debiliores, ad negotia fidei prosequendum, & ad hæreticos extirpandos, metuentes ne per cõsimiles appellationes, tedis, & miseris fatigentur. Hæc omnia cedent in magnum præiudicium fidei Ecclesie sanctæ Dei à quibus singulis sponso ipsius Ecclesie eam præservare dignetur.

SEQUI

SEQUITVR IN
PRÆCEDENTEM TRA-
CTATVM APPROBATIO ET

subscriptio Doctorum al-
ma vniuersitatis
Colon.

IUXTA FORMAM PVBLICI
instrumenti.

N nomine Domini nostri Iesu
Christi, Amen. Nouerint vsuersi
præsentes, publicū instrumentū le-
cturi, visuri, & auditori. Quod anno
à natiuitate eiusdē Domini nostri,
millesimo, quadringentesimo, octuagesimo septi-
mo: Indictione quinta, die verò Sabbati, decima
nona mensis Maij, hora quinta post meridiem, vel
quasi, pontificatus sanctissimi in Christo patris &
Domini nostri Domini Innocēti, diuina prouidē-
tia Papæ octauī, anno tertio, in mei Notarij publi-
ci & testium infra scriptorum, ad hoc specialiter
vocatorum & rogatorum præsentia, personaliter
constitutus, Venerabilis & religiosus frater Hen-
ricus, sacrosanctæ Theologiæ professor, ordi-
nis prædicatorum, hæreticæ prauitatis Inquisi-
tor, à sancta sede Apostolica, vnà cum venerabili
& religioso fratre Iacobo Sprenger, etiam sacrae
Theolo

Theologiæ professore, ac conuentus prædicato-
rum Colonensium, priore collega suo speciali-
ter deputatus, pro se & dicto collega suo propo-
suit atque dixit modernus summus pontifex, sci-
licet dominus Innocentius Papa, præfatus, per v-
nam potentem bullam commisit ipsis inquisito-
ribus Henrico & Iacobo Ordinis prædicatorum
& sacrae Theologiæ professoribus prædictis, fa-
cultatem inquirendi Apostolica auctoritate su-
per quascunque hæreses: præcipuè autem super
Hæresim maleficarum modernis temporibus vi-
gentem, & hoc per quinque ecclesias Metropoli-
tanas, videlicet Moguntinē. Colonienē. Treui-
renē. Saltzburgenē. & Bremenē. cum omni faculta-
te contra tales procedendi, vsque ad vltimum ex-
terminium, iuxta tenorem Bullæ Apostolicæ,
quam suis habebat in manibus, sanam, integram,
illam, & non vitiatam, sed omni prorsus suspi-
cione carentem.

Cuius quidem tenor bullæ sic incipit. Inno-
centius Episcopus, seruus seruorum Dei, ad fu-
turam rei memoriam, summis desiderantes affe-
ctibus, prout pastoralis sollicitudinis cura requi-
rit, vt fides Catholica nostris potissimè tempori-
bus vbique augeatur & floreat, &c. Finit autem
sic. Datum Romæ apud sanctum Petrum, Anno
incarnationis dominicæ millesimo, quadringen-
tesimo, octuagesimo quarto, Nonas Decembris.
Pontificatus nostri anno primo.

Et quia nonnulli animarum rectores, & ver-
bi Dei prædicatores, publicè in eorum sermoni-
bus ad populum asserere & affirmare non vere-
batur

bantur, maleficas non esse, aut qui nihil in no-
cumentum creaturarum quacunque operatio-
ne efficere possent. Ex quibus incautis sermo-
nibus, nonnunquam seculari brachio ad pu-
niendum huiusmodi maleficas amputabatur fa-
cultas: & hoc in maximum augmentum malefi-
carum & confortationem illius hæreseos. Ideo
præfati inquisitores, totis eorum viribus, cun-
ctis periculis & insultibus obuiare volentes, tra-
ctatum quendam non tam studiosè, quàm la-
boriosè collegerunt. In quo, non tam huiusmo-
di Prædicatorum ignorantiam, pro Catholice
fidei conseruatione repellere nisi sunt, quantum
etiam in exterminium maleficarum debito mo-
do sententiandi & easdem puniendi, iuxta di-
ctæ bullæ tenorem, & sacrorum canonum insti-
tuta laborarunt.

At quoniam consonum rationi est, ut ea que
pro communi vtilitate fiunt, etiam communem
approbatione Doctorum roborentur. Ideo præ-
fati Rectores discipuli, & prædicatores sa-
crarum literarum ignari, æstimarent prædictum
tractatum, sicut præmittitur, collectum, minus
benè Doctorum determinationibus, & senten-
tiis fulcitum: eundem almæ vniuersitati Colo-
niensi seu nonnullis ibidem sacræ paginæ profes-
soribus ad discutendum & collationandum ob-
tulerunt, ut si quæ reprehensibilia, à Catholi-
ca veritate dissona reperirentur, eorum iudice sic
refutarentur: quod tamen consona Catholice
veritati approbarentur: Quod subscriptis modis
factum fuit.

In

In primis egregius dominus Lambertus de
Monte, manu sua propria se subscripsit, prout
sequitur.

Ego Lambertus de Monte, sacræ Theologiæ
humilis professor, Decanus pro tempore facul-
tatis Sacræ paginæ eiusdem studij Colonien-
sis, fateor, ac manu mea propria istum tractatum tri-
partitum, per me lustratum, & diligenter colla-
tionatum, quoad seius partes primas nihil conti-
nere, saltem meo humili iudicio, quod sit contra-
rium, aut sententiis non errantium Philosopho-
rum, aut contra veritatem sanctæ Catholice &
Apostolicæ fidei, aut contra Doctorum determi-
nationes, à sancta Ecclesia approbatorum aut ad-
missorum. Tertia etiam pars vtique sustinenda
& approbanda, quoad illorum hæreticorum pu-
nitiones: de quibus tractat, in quantum sacris ca-
nonibus non repugnat.

Iterum propter experimenta in hoc tractatu
narrata, quæ vtique propter famam tantorum vi-
rorum præcipuorum, etiam inquisitorum cre-
duntur esse vera. Consulendum tamen videtur,
quod iste tractatus doctis & viris zelosis, qui ex
eo sana, varia, & matura consilia in exterminium
maleficarum conferre possunt, communicetur
simul & Ecclesiarum Rectoribus timoratis, &
conscientiosis duntaxat, ad quorum doctrinam
subditorum corda in odium tam pestiferæ hæ-
reseos incitari poterunt ad cautelam bonorum
pariter & malorum inexcusabilitatem atque pu-
nitionem, & sic misericordia in bonis, & iusti-
tia in malis luce clarius pateat, & in omnibus

Deus

Deus magnificetur, ipso præstante, cui laus & gloria.

Deinde ad idem venerabilis magister Iacobus de *Sralen* etiam propria manu sua subscripsit, in hunc modum. Ego Iacobus de *Sralen* Sacrae Theologiae professor minimus, post visitationem tractatus memorati, sentio conformiter per omnia, his quæ per venerabilem Magistrum nostrum Lambertum de Monte, Decanum sacrae Theologiae superius annotata sunt: quod attestor hac scriptura manus meæ ad laudem Dei.

Pariformiter eximius magister Andreas de *Ochsenfurt* etiam propria manu se subscripsit, ut infra de materia oblato tractatus, quantum prima facie apparuit: Quod contestor manus meæ scriptura, ad finem in eodem expressum promovendum.

Consequenter autem egregius Magister Thomas de Scotia, similiter se propria manu sua subscripsit: prout sequitur. Ego Thomas de Scotia, sacrae Theologiae Doctor, licet immeritus, conformiter sentio per omnia venerabilibus magistris nostris præcedentibus, in materia præfati tractatus, per me examinati, quod attestor manu propria mea.

Subsequenter & secunda subscriptio contra præfatos prædicatores incautos sic acta fuit; in primis positi fuerunt articuli prout sequitur.

Primò Inquisitores Hæreticæ pravitatis, deputas auctoritate Sedis Apostolicæ, iuxta formam canonum, commendant magistri Sacrae Theologiae subscripti, & hortantur, quòd dignen-

tur prosequi cum zelo eorum officium.

Secundò, quòd maleficia posse fieri permissione diuina ex cooperatione diaboli, per maleficos, aut maleficas, non est contrarium fidei catholicæ, sed consonum dictis sacrae Scripturae: imò necessarium est, iuxta sententias sanctorum Doctorum, illa quandoque posse veri, admittere.

Tertiò, prædicare erga maleficia, non posse fieri, erroneum est. Quia sic prædicantes impediunt, quantum in eis est, opus pium inquiritorum, in præiudicium salutis animarum. Secreta tamen, quæ quandoque ab inquisitoribus audiuntur, non sunt omnibus reuelanda.

Ultimò, exhortandi veniunt omnes principes, & quicumque catholici, ut assistere dignentur tam piis votis inquisitorum, pro defensione sanctæ catholicæ fidei.

Denum verò subscripti, & superscripti Doctores prædictæ facultatis Theologicae, manibus propriis se subscripserunt, prout ego Arnoldus Notarius infrascriptus ex relatione honesti Ioannis Vorda de Mechlinia, almæ vniuersitatis Coloniensis Pedelli iurati, qui mihi hoc retulit, audiui, & ex manibus etiam supra & infrascriptis apparuit, vidi & in hunc qui sequitur modum.

Ego Lambertus de Monte, sacrae Theologiae humilis professor, ita sentio ut præscribitur, recte hac manu mea propria. Ego Vdalricus *Trenouois* de Elslingen, sacrae Theologiae professor nouissimus, ut præscriptum est, ita sentendum, hac manus propriae subscriptione conteco.

Et ego Conradus de Campis, sacrae Theologiae professor humilissimus, prout supra cum maioribus meis in idem concuro iudicium. Ego Cornelius de Breda, minimus professor ita sentio, ut praescriptum est, quod testificor manu mea propria. Ego Thomas de Scotia, sacrae Theologiae professor, licet immeritus, conformiter sentio Venerabilibus professoribus praescriptis, teste manu mea propria. Ego Theodoricus de Bummell, sacrae Theologiae humilissimus professor, ita sentio, sicut scriptum est per magistros meos praescriptos, quod testor manu mea propria.

In assertione articulorum praescriptorum, conformis iudicij sum cum venerandis magistris nostris, praecceptoribus meis, Ego Andreas de Ochsenfurt, sacrae Theologicae facultatis professor, ac Theologorum universitatis Coloniensis collegij minimus.

Novissime autem & finaliter iam dictus venerabilis & religiosus frater Henricus Inquisitor, Inquisitor, habuit & tenuit in suis manibus quandam aliam literam pergamenam Serenissimi regis Romanorum, sigillo suo rubeo rotundo, in capsula cerea, glauca impressa, impressula pergameni inferius impendentis, sigillatim, sanam & integram, non vitiatam, non cancellatam, neque in aliqua sui parte suspectam, sed omni prorsus vitio & suspitione carentem. Ita quod in faciliorem expeditionem huius negocij fidei, idem serenissimus Dominus Romanorum rex pretatus, ipsam eandem Bullam Apostolicam supra

467
tactam, tanquam Christianissimus princeps, tueri & defendere voluit, atque vult, & ipsos Inquisitores in suam omnimodam protectionem suscipit.

Mandans & praecipiens omnibus & singulis Romano Imperio subditis, ut in executione talium negociorum fidei, ipsis inquisitoribus omnem fauorem & assistentiam exhibeant, nec aliam faciant, prout in eadem litera plenius continetur & habetur.

Cuius quidem literae regalis principium & finis hic infra annotantur in hunc modum. Maximilianus, Diuina fauente clementia, Romanorum Rex, semper Augustus, Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Lotharingiae, Brabantiae, Limburgiae, & Geldriae, Comes Flandriae, &c. Finis vero. Datum in oppido nostro Bruxellensi, nostro sub sigillo, mensis Novembris die sexta, Anno Domini Millesimo quadringentesimo octuagesimo sexto, regni nostri anno primo.

De super praemissis omnibus & singulis iam dictis, venerabilis & religiosus frater Henricus, inquisitor, pro se & collega suo ante dicto, ipsis a me Notario publicum, seu publica instrumentum & instrumenta, in meliori forma petiit.

Acta sunt haec Coloniae, in domo habitacionis venerabilis magistri Lamberti de Monte praedicti, infra emunitatem Ecclesiae Sancti Andreae Coloniensis sita, in camera negotiorum & studij eiusdem magistri Lamberti inferius. Sub anno Domini, indictione, mense, die & horis, & pontificatu, quibus supra praesentibus ibidem praedictis magistro Lamberto, & Ioanne Pedel-

Io: nec non honestis viris Nicolao Cuper de Venroide, venerabilis Curiae Colonienſis Notario iurato: & Chriſtiano Vintzen de *Enſkirchen* clerico Colonienſis diœceſis, teſtibus, ad præmiſſa fide dignis rogatis & requiſitis.

Et ego Arnoidus Kolich de *Enſkirchen* clericus Colonienſis iuratus: Quia præmiſſis omnibus & ſingulis, dum ſic, vt præmittitur, fierent & agerentur, vnà cum prænominatis teſtibus præſens fui, eique ſic fieri vidi, & vt præferunt ex relatione Pedelli audiui: idcirco præſens publicum inſtrumētum, manu mea propria ſcriptum & ingroſſatum, & inde confeci, ſubſcripſi, publica-

ui, & in hanc publicam formam redegi, ſignoque & nomine meis ſolitis & conſuetis ſignaui, & rogatus, & requiſitus in fidem, & teſtimonium omnium & ſingulorum præmiſſorum.

FINIS.

FR. 10

F. R. I O A N N I S

NIDER SVEVI, ORDINIS PRÆDICATORVM, SACRÆ THEOLOGIAE PROFESSORIS, & hareticæ peſtis Inquiſitoris: Liber inſignis de maleficis, & eorum deceptionibus, ſingulari ſtudio ex ipſius Fornicario ad explanationem præſentis negotij ſelectus, & propter affinitatem, atque conuenientiam materiarum aliis Malleis maleficarum, nunc primùm nouiter adiunctus.

CAPVT PRIMVM.

VNC per libellum quintum ſub formicarum proprietatibus de maleficis & eorum deceptionibus agere placet. Sont autem formicæ in coloribus variz: Quia quedam nigra, alia ruſa, aut pallida. Per colores autem talium varia conſtitio vitiorum potelt intelligi, quamuis ipſa animalia de ſe bona ſint, ſi cui omnes Dei creatoræ.

Simile à coloribus formicarum ad vitia.

Per colores vitium indi-

cantur in ſcript. virtutum.

os & vitia.

Sicut enim per albedinem & candorem veſtium, ſecundùm beatum Gregorium, virtutum puritas & munditia: ita per colores declinantes ab albedine ſecundùm maris & minus vitiorum ſerulencia, ſacro teſtante eloquio, conſuevit accipi.

Hic eſt quoddam beatus Ioannes vidit in Apocal. 6. ſub quatuor coloribus equorum vnū nigrum. Nam primus albus, ſecundus ruſus, tertius niger, & quartus pallidus fuiſſe deſcribitur. Vbi per album Chriſti caro puriſſima: per ruſum,

Equi diuerſi coloris in Apocalypſi deſcribitur.

qui sub specie religionis vel virtutis homines decipiunt. Per nigrum, qui manifesta habent vitia. Et per pallidum ad modum mortis colorati, persecutores honorum secundum glossam debent intelligi. Infessores vero equorum talium trium, tres differentias Dæmonum, tales malos regentes homines designat. Quia omnes malorum hominum huius vitæ acies informantur & ducuntur per certos dæmones.

Piger. Desidero igitur noscere, primo, quot modis & qualiter malefici & superstitiosi illisque similes reguntur, equitantur & dementantur per Dæmones: quos non ambigo in vitiis esse varios & malitia carbonibus nigriores. Iuxta illud Threnorum 4. Denigrata est super carbones facies eorum, & non sunt cogniti in plateis. *Theologus:* Humanus animus in huius vitæ exilio mole pressus corporis, & captus in eiusdem ergastulo, multimodis fantasias deluditur: de quibus dicitur in sequentibus, Quantum tamen presentibus sufficit, tres possunt occurrere interiorum vel exteriorum apparentiæ sensuum raræ & admirabiles.

Quidam enim vigilando vident mira ex Divina gratia: alij per cerebri vitia: & alij ex Dæmonis astutia. Per primum constituuntur quidam Prophetæ. Per secundum decipiuntur tales maniaci: Et per tertium deluduntur multi Dæmoniacy. De primis late dictum est libro 3. Formicarij.

Contingit tamē, quod magnis peccatoribus Dei clemētia aliquando ostendit animarum pœnas, quas hic manēdo demeruerunt habere in vita alia. De secundis certum est, dominum Albertum legentibus in tertio libro de somno & vigilia, & Avicennam & Galenum in suis medicinalibus quod ex vitio & debilitate cerebri & melancholia varia, infirmitas, quam vocant maniam, contrahitur naturaliter sine Dæmonis opere, per quam multa apparent hominibus quæ in re nulla sunt, sed in imaginatione & phantasia tantummodo. De tertio autem sunt exempla innumera, quo modo deluduntur sensus hominum per Dæmones.

Piger. Audiuimus aliquando ab antiquioribus, eos, ut assererebant, vidisse nocturno tempore exercitus velut armatorum, in variis apparentis armorum, equorum, rhætorum & similiarum: quid hoc veritatis habeat, edoceri cupio.

Theologus: Mōstra talia aliquando bella futura prægnoscant: aliquando, per hoc Dæmones incautos decipiunt: aliquando

aliquando etiam quales sint malorum pœnæ, inveniunt, de quibus omnibus exempla habemus tam in sacra Scriptura, quàm alibi.

Nam quando Iosue 2. primò terram promissionis ad capiendum Hiericho intrauctat: vidit virum in agro stantem contra se, & euaginatam tenentem gladium; quo respondente, quod princeps esset à Deo missus ad regendum Israël exercitum, Iosue lapsus in terram, virum, veriùs Dei Angelum, veneratus est.

Sic & 2. Machabæorum 3. cum Heliodorus mente spoliandi templum introisset, apparuit quidam equus terribilem habens infessorem, optimis indumentis adornatus. Isque Heliodoro impetu priores calces illisit. Qui etiam infidebat, videbatur arma habere aurea. Alij etiam apparuerunt duo iuvenes virtute decori, optimi gloria, speciosique amictu, qui circumsteterunt eum, & ex utraque parte flagellabant eum sine intermissione multis plagis.

Sicque etiam ibidem quinto capite ante immanissimam persecutionem Israël, factam per Antiochum dicitur, contigit per vniuersam Hierosolymorum civitatem videri diebus 40. per aëra equites discurrentes inauratas stolas habentes, & hastis quasi coire armatis, & cursus equorum per ordines digestos, & congressiones fieri comious, & scutorum moras, & galeatorum multitudinem gladiis districis, & telorum iactus, & aureorum armorum splendorem, omnisque generis loricarum. Quapropter omnes rogabant in bonum monstra conuertri.

Et ibidem iam finita persecutione, cum Iudas Machabæus in prælio cōsisteret, apparuerunt aduersariis de cœlo viri in equis, trenis aureis, decorum ducatum Iudæis præstantes: de quibus duo Machabæum medium habentes armis suis circumseptum incolumem cōseruabant. Ibidemque 11. procedentes Iudam cum suis in aliud bellum Israël appauiit præcedens eos eques in veste candida, armis aureis, hastam vibrans. Et capitulo vltimo ibidē vidit Oyam & Ieremiā sibi gladiū porrigentem pro victoria.

Sic etiam tercio famulo Helisei, qui vidit Syros montem circumdare in infinita multitudine, oratione facta, ut oculi famuli aperiretur, vidit idē montem plenum equorum & curruum igneorum in circuitu Helisei, vadē & dixit: Noli time-

Armatus vir
comparens Iosue.

Angelus
equus.

Angeli flagellantes.

Acies in aëre
visa.

Angeli custodiant exercitum.

Exercitus Angelorum custodiant despicimus.

De vitiis fantasias & apparentiis sensuum.

Mania ex melancholia.

Armata acies nocturne visa.

re: plures enim nobiscum sunt, quam cum illis.

Similia legimus de visis armatorum exercitiis isti aere ante euerfionem ultimam Ierosolymorum, factam per Titum & Vespasianum. Nam Iosephus libro septimo, de bello Iudaico, dicit de eodem: Supra ciuitatem sidus stetit gladio simile, & per annum perseuerauit. Cometes ante solis occatum visi sunt in aere, ferrei curus totis regionibus, & armatae acies circumfusa: & plura ibi ponit similia.

*Sidera forma
gladijs, curus
se rei.*

Similiter ante effusum sanguinem Christianorum tempore Gothorum vel Longobardorum in Italia visa sunt praefatae acies, ut refert beatus Gregorius in Homilia super illud Lucae 21. Erunt signa in Sole & Luna: Priusquam, inquit, Italia gentili gladio ferienda traderetur, igneas in caelo acies vidimus, ipsum, qui postea humani generis sanguis est sanguinem coruscante.

*In quibus se em
apparent e-
xercitus cae-
les.*

Ex quibus iam liquet exercituum apparentias Dei in futuro guerrarum mala praeterire, ut iis aut spes victoriae apud eos, quae meruerunt, acquiratur, aut a malignis hominibus poena Diuina agnoscat, aut apud bonos & innocentes patientiae scutum contra infausta arripiatur. Quae omnia Dei munera sunt, a thesauro Diuinae prouidentiae mundo transfusa.

*Prodigia visa
ante bellum
Bohemiam sive
Hussitum.
Pugnanti-
um irruptiones au-
ditas.*

Praeterea eo tempore quo regno Bohemiae & adiacentibus sibi partibus per diuersarum sectarum tam in fide, honore & rebus ac hominum cordibus iactura grauissima intinebat, prout multis Germaniae episcopis praesentibus in Nuremberga, a Domino Petro Episcopo Augustensi, viro fide signo aduati, circa metas regni praefati nocturno tempore versus vallem quandam auditi sunt clamores & congressiones equestriam virorum, induiti variis coloribus, visi sunt lapsus. Quidam enim equorum inflores rubris, alij nigris & similibus erant induiti coloribus. Strepabant ex iis plurimi, & diuersi varie haec interpretabantur.

*Cum potentis
non vocatam.*

Fuerunt pro tunc duo armigeri audaces satis in castro non multum distanti a loco monstrorum, quae omnino sine voluntate, quid ventatis sibi visa praetenderent, nocte quadam versus vallem, vbi solita videri censuerunt, iter arripiunt: Antequam autem iis appropinquare auderent, compunctus vnus dixit alteri: Sufficiat nobis ista vidisse, ego iis non approximabo: dictum est veterum, cum talibus nullum

nullum debere iocari. Quem alter velut panidum increpans, equum pupugit, & cum eo congressu omnibus antedictis exercitiis appropinquauit: De quibus vnus egregie dicens caput audaci illi amputauit, & ad suos rediit: quo visum.

*Exploratos
monstrorum
caput praecidi-
tur.*

So ille qui timidus subfugerat fugam iniit & funesta noua annuntiavit. In crastino autem truncatus reperitur, & caput quidem in valle, vbi acies visa fuerant, nullius hominis autem vel equi vestigium repertum est, sed tantummodo in iutosiis locis signa quaedam & vestigia auium visa sunt.

Praeterea pictorem quendam in Ecclesia nostra Colmariciensi laborantem habuimus, infirmitatibus tribus laborantem. Nam in colore mortuo videbatur similior quam viuere, semisurdus fuit auditu, & multum in lingua balbutiens. Quas infirmitates cum audissem sibi per quoddam phantasma inflictas, a pictore quae sequuntur ipse audiuit.

*Morbi infirmi-
tatis
pictori Col-
mariciensi a
phantasma
quodam.*

Cum inquit, iunior in taberna cum sociis versus nocturna conuixissem, nocte tertia solus iter arripui accinctus gladio, & versus villam aliam, quam mihi nominauit, properauisum est autem mihi cum essem inter vineas, quaedam terribilia obuiare non in ipso itinere, sed propè viam. Quo facto, de itinere salij gladium eduxi, & versus locum phantasmatis iuuenili fatuitate & vini calore animatus, percussi in incertum. Cum autem neminem viderem in ipso ictu, aere nescio quem me pertransientem sensi, quo statim infectus, quas in me videtis infirmitates trinas contraxi.

Tempore etiam quo sacri imperij electores in causis fidei pro bonis regni Bohemiae dietam in Nuremberga celebrarent: conuenerunt in eadem materia quadam die simul vno in conclaui multi Episcopi. & tam sacrae paginae, quam Canonici iuris quidam Doctores. Ibi enim Archiepiscopus Moguntinus fuit, & Episcopus Herbipolensis Augustensis & si bene memini, Bambergensis: Et ego inter hos inferior & minimus. Seclusis igitur secularibus post sine tractatus fidei dominus Moguntinus, de quo praemis, vir magnae industriae & fide dignus, coram praefatis quod sequitur recitauit. Nominauit enim nobis quendam Rheni sibi bene notum militem cuius pro tunc filius viuabat, qui miles, super omnes penè inferioris Alemaniae nobiles semper extiterat minus in rebus bellicis inapertitissus; gerebat autem & patiebat nonnunquam propter suam animositatem, vel for-

titudinem ab aliis graues guerras, propter quas non semper de die, sed nocturno tempore ad loca sibi comoda equitare solebat. Hic igitur quadam nocte coassumptis famulis per siluam circa Rhenum equitare voluit, & principium eiusdem intrauit. Antequam verò finem siluæ haberent, ultra quam capus latus iacebat, prout moris est eorum qui veretur insidias, præmisit famulū, ut in termino siluæ videret, an ne in campo insidiarum aliquæ essent: Luna insplendente, vel astris lucentibus hæc videri poterant. Famulus igitur cum per arborum ramos exploraret commissum, vidit per cæpi longitudinem exercitum satis mirabilem appropinquare in equis: quo viso considerata nuntiavit militi qui ait: Strenuus modicū, quia verisimile est, pro huius exercitus posterioris custodia subsecuturos alios. Ad hos properabimus, & an inimici sint, qui præcesserunt, an amici experiemur, nec paucos timebimus. Deinde morula transacta, de sylua cum suis miles recessit, in campum venit & neminem nisi quendam equestrem, in equo sedente, & in manu alium ducensem equū eminens sequentē suos inruitus est. Ad hūc cum miles venisset, quis esset quaesuit in hæc verba. Nunquid tu cocus meus es? Ita enim sibi à lōginquo videbatur, paulò etiam antea cocus eiusdem militis vira functus fuerat. Qui respondit: Sum domine: Quid, ait miles, hic facis? & qui sunt hi qui præcesserunt? Cui defunctus respondit: Domine hi qui præcedūt sunt nobiles & armigeri tales & tales (multos enim nomine expressit proprio) quos oportet & me cū eis ista nocte esse Hierosolymis: quia hæc præna nostra est. Et miles iterū: Quid sibi vult equus iste quē ducis nullo insedere: Ad vestrū respōdit obsequiū erit, si mecum ad terrā sanctā venire velitis. Securus esto, per fidem Christianā recedendo & reuertēdo vos viuū reducā, si meis obtemperabitis monitis. Tūc miles ait, Dieb⁹ meis mira attētaui, his hoc addā etiā mirabile. Dissuadentibus igitur illud famulis de equo proprio miles profiliit, defuncti equum ascēdit, & ab oculis famulorū vterque equester subtractus est. Sequenti autē die, famulis iuxta conditum expectātib⁹, miles & defunctus redierūt ad locū vbi primū conuenērāt. Tunc defunctus militi ait: Me phantasmate omnino fictū fuisse nō credatis, duo quæ vobis donara, referuate in mei memoriā: vnde prouulit mappulā parūā de salamandra,

Miles nobilis
omni spectro
quodam Hie-
rosolymam
quæ profici-
citur.

Dono à spe-
ctro militi do-
nata.

dra, & cultellum in vagina. Primum, inquit, cum immondū fuerit, igne purgate, nec ei nocebit. Alterum cautè tractetis: quia ab eo vulceratus, intoxicatus erit. Et ita defunctus ab oculis militis euāuit.

Ex his prudens Lector colligere poterit, nocturnos exercitus nonnunquam videri à bonis & à malis. Qui autem latius de taliū natura scire cupit, legat deinde domini Vuilhelmi Parisiensis partem vltimam de vniuerso, & me ab eiusdem sententia declinasse non videbit.

Piger: An animæ defunctorum sua exeunt receptacula, & si sic, quæ hoc facere possint, & etiam quis præfatas apparitiones faciat bonus vel malus angelus quero. Theologus: Sanctus Doctor tibi desuper respondet in 4. dist. 45. q. 1. sic dicens, (sed pōdera verba, quia grauida sunt sententiis) Secundum, inquit, dispositionem diuinæ providentiæ aliquando animæ separata à suis receptaculis egressæ conspectibus hominum præsentantur, sicut Augustinus probat libro de cura pro mortuis, & de bonis exemplificat, ut de sanctis in cælo. Et hoc etiam credi potest, quòd aliquando de damnatis contingat, quòd ad eruditionem hominum & terrorem permittuntur viuētib⁹ apparere, aut etiam ad suffragia expetenda, quantum ad illos, qui in purgatorio detinētur, ut per multa exempla patet 4. libro Dialogorum beati Gregorij. Nam glorificati, quando volunt, sed alij non nisi quando permittit Deus, nobis apparere possunt, quia si ita sunt pœnis oppressi, ut de sua miseria magis doleant quàm curent viuus apparere. Et quamuis aliquando animæ sanctorum vel damnatorum præsentialiter adsint vbi apparent, non tamen credendum est hoc semper accidere. Aliquando huiusmodi apparitiones sunt vel in dormiendo vel in vigilando, operatione bonorum vel malorum spirituum ad instructionem vel deceptionem viuētiū. Sicut etiam & viuus homines aliquando aliis apparent & eis multa dicunt in somniis, cum tamen constet eos non esse præsentēs, sicut Augustinus per multa exempla probat libro de cura pro mortuis agenda. Hæc de Thoma.

Vuilhelmo
Parisienſis de
Vniuerso.

An de functione
animæ
sua exeant re-
ceptacula.

Animæ mor-
tuorū, suffra-
gia petētes vi-
uorū.

Animæ pœ-
nis obruta ma-
gis de sua mi-
seria dolent,
quàm curent
viuis appare-
re.

CAPVT II.

Formica in
publico adif-
cantes, mul-
tū iniquitatū
sunt.

Formicæ quæ domos ædificat extra soli-
tudines propè homines vel bestias, deusta-
tiones sæpe patiuntur. Nam modò homi-
num curiositate, modò pecudū conculca-
tione, nunc canū inuestigatione, nunc et a-
niū comestione, & aliis diuersis disturba-
tionibus in mūdo vel prope mūdū nidificantes inquietantur.
Eisq; accidit sicut grano illi, quod secus viā cecidit, & vene-
rūt volucres & comederūt illud: Mat. 13. Venit enim malus,
id est, Diabolus, dicit glossa, & rapit quod seminatum est
in corde eius. Hic est scilicet ager, qui seminatus est secus
viam, iea exponit ipsa veritas Christus.

Memorandum est in proposito verbum allegatum Beati
Gregorij 11. mora. supra libro 4 huius Formicarij, quinto
cap. qui dicit super isto. Struthio obliuiscitur quòd pes cõ-
culcet oua, & bestia agri conterat ea. Quid, inquit, in pede
nisi transitus operationis accipitur? Quid in agro, nisi mu-
dus iste signatur de quo in Euangelio Dominus dicit: Ager
autem est mundus? Quid in bestia, nisi antiquus hostis ex-
primitur, qui huius mundi rapinis insidians, humana quoti-
die morte fatiatur.

Possunt autem per formicas istas, quæ stultè domum pro-
pè hostes collocat, hi homines intelligi, qui domum & ha-
bitationem propriam cõtra insidias Diaboli Ecclesiasticis
ceremoniis non studiosè muniunt. Nam aqua benedicta,
omni die Dominica prout ipse exorcismus notatè in ha-
bitationibus fidelium deberet aspergi, & sal exorcizatum
pro tunc fideliter sumi: se & sua, mane & sæpe quisque fide-
lis crucis caractere insignire, & à peccatis præsertim gra-
uibus se in munem custodire. Angelumq; proprium sæpe
pro tutela inuocare, cum Diuino auxilio.

Piger iam conicio, vnde fortassis quibusdam plaga que-
dam venit, vti in eorum habitacionibus Dæmonum tumultus
sæpe inquietudines ponant admirandas.

Theologus: Hæc multis ex causis permittit Dei iustitia,
aut misericordia, non tamè semper ex obmissione alicuius
de præactis circumstantiis, sed aliquando pro merito acqui-
rendo patientiæ. De primo sume talismodi exemplum.

In minori Basilica paulo ante præsens generale concilium,
domi

domicilium habuit quidam vir de mala vita, & fortè de ma-
leificio satis suspectus: sicut hic habuit, quam in domo iuueni-
cudam nuptui tradidit, & tandem senex pater agrotare ce-
pit. Ad filiam & ad filiastrum demonstrato quodam scri-
nio dixit. Hoc, ait, vasculum non moueatis, alioquin pœni-
tètia docebimini, sed in loco stare permittite post meū de-
cessum: Et ita in breui vetulus exspirauit. Transacto autem
tèpore plurimo: nec filia nec eius maritus magnè pendit pa-
tris iustū. Sed de domo priori in aliã domunculã se transfe-
rentes, scrinium, quod satis modicū fuit, portauit extra do-
mū versus nouū hospitium, sed in ipso itinere tanti ponderis
esse cepit, vt in ipso viriles artus deficeret, & exinde vxora
pro adiutorio inuocauit. Hæc autè vxor an postmodum in
domo scrinium aperuerit, vel quo alio modo incautè se circa
vas habuerit, obliuioni tradidi. Vñ cõstat, quòd in domū
nouã cū infantulo què genuerant parentes prædicti vene-
runt. Et ecce subito vxor velut rabida, super cuius infans
irruit, eū necare volens. Quod maritus iacuens, vt vxorè in-
uast, & eã à Demone obsessã esse didicit, qui eū exorcizaretur
miseratus est Dæmõ, se non exirurū nisi eam necaret: &
ira factum est super exorcistæ manibus. Altera die maritus
per viã strata: incedens publicè, casum lapidis recepit ino-
pinatissimè de superiori parte cuiusdam canalis cadentis,
& in facie cooperatione, vt videbatur, Dæmonis percussus
est tam deformiter, vt homo vix videretur esse.

In Argentinensi dicecesi duæ sorores vna cohabitabant
domo: senior Margareta, junior verò Barbara vocabatur.
Senior matura, deuota & experta satis erat, & ambè castita-
tis propositum habuerunt: & ideo hostem eis insidiantem
Dæmonè palam & clam multis annis sustinuerunt. Clam
aliquando per serpentis iuniorè Dæmon sequèbatur, vbi
incessit in domo: aliquando versus aures sibi clamitabat,
nonnunquam sonitus & strepitus terribiles faciebat quo-
usque extranei etiam talia perciperent, qui domum eãdem
intrauerant gratia alicuius operis expediendi.

Appropinquabat post tres circiter annos festum omnium
Sanctorum, super quo senior, quæ valè deuota fuit, confite-
teri volebat: hanc dū sacerdotè, in Ecclesia vellet accedente
gratia consultendi, quidam malignus spiritus impulsit: ita
quo

Res gesta in
Dicecesi Argē-
tinesi, de
genibus malef-
icis.

Quia anti-
quus serpens
vocalur.

Diabolus hu-
mana satia-
tur morte.

Qua domum
contra diabo-
lum muniat.

Vnde Damo-
nes in quibus-
dam adibus
tumultuatur.

Res gesta in
minori Basilica
de Damone in
foratio.

Quis Beatus
suis vocatur.

Quodam tamen valido, ut fere ad terram caderet: nec tamen virgo a proposito destitit, sed postmodum confessa est, non curas impulsu Daemonis, que tamen grauiter senserat infra modicum epus, postea sub specie magnae muscæ venit aliquotiens Dæmō auribus se appendens iunioris: aliquando per dorsum eius extrinsecus: aliquando verò capiti insidebat. Et quodocunque sibi appropinquare voluit, prius ad spatium modicum sonitu quodam signum dare solebat sui aduentus.

Tadem cum iunior quadam nocte in ira notabili se ad lectum posuisset: ob quam causam nescio: venit more solito Dæmō, qui virginem possedit: & in capite tam validè pressit, ut putaret se perdidisse usum rationis. Hoc autem coniacenti sibi foron indicauit, sed illa eam inuare de cætero non valebat. Nihil præterea post hæc obsessionem inquietudinis auditum est in domo, sed in vigilia Paschæ, & in sacris noctibus sequentibus iuuenis crudeliter a Dæmone vexabatur.

Hæc cum ad me deducta esset (semper enim utebatur ratione) adhortatus sum, ut confiteretur mihi sacramentaliter. Quod cum prompto animo & deuoto incepisset, ita Dæmon se eius immergit faucibus, ut nullatenus loqui valeret concepta; probabam autem postea per certa verba, an aliqua lateret fictio sceminea. Sed luce clarius Diabolum in ea intrabat certis ex signis.

Piger. Scio quod per exorcistam tentatum fuit, quicquid circa eam fieri potuit, ut liberaretur, & tamen non fuit liberata a Dæmone pro tunc, quæ ergo causa huius fuit.

Quot ex causis
quidam a
Daemonibus
non liberentur.

Theologus: Sex ex causis aliquis non liberatur, aut propter paruitatem fidei offerentium: aut propter peccata Daemonum sustentium, aut propter accommodata remedia adhibere negligentium: aut propter exorcistæ aliquod in fide vitium, aut propter reuerentiam virtutum in alio existentium.

Incredulitas
preuentum im-
pediit quo mi-
nus Damon
viceretur.

De primis duobus habes exemplum, Math. 17. Et Marci 9. In parte vnici filij sui lunatici & discipulorum in Christi presentia. Primo enim offerens & turba fide carebat, vnde pater cum lacrimis orauit: Credo Domine, adiuua incredulitatem meam. Et ad turbam Iesus ait: O generatio incredula & peruersa quousque ero vobiscum. De secundo videlicet de sustinente Daemonum, Iesus increpabat eum, scilicet filium: quia ut beatus Hieronymus ibi dicit, propter peccata sua a Dæmone fuerat oppressus.

De

De tertio, de neglectu debitorum remediorum patet, quia non fuerunt parentes boni & perfecti viri, vnde Chryso-
mus ibi dicit: Columnæ fidei non aderant, videlicet Petrus, Iacobus, & Ioannes. Sed in transfiguratione Christi iam presentes erant, nec oratio & ieiunium aderant, sine quibus Christus ait: Hoc genus Dæmoniorum non eiicitur. Vnde Origenes ibi dicit: Si aliquando oportuerit nos circa curationem tale aliquid patientium permanere, non admi-
remur, nec interrogemus, nec loquamur quasi audienti spiri-
ritui immundo, sed abigamus ieiuniis & orationibus spiri-
tus malignos. Et glossa dicit. Hoc genus Dæmonij, id est, ista carnalium voluptatum mutabilitas, ad quam scilicet spiritus ille inclinabat, non vincitur nisi spiritus oratione confirmetur, & caro per ieiunium maceretur.

Tres columnæ
fidei Apostoli-
ca.

Ieiunia & o-
rationes Da-
monibus resis-
tunt.

De quarto exorcistæ vitio præsertim in fide patet ibidem de Christi discipulis compresentibus: vnde postea secreto discipuli querentes causam suæ impotentiae. Respondit, propter incredulitatem vestram: Amen dico vobis, si habueritis fidem sicut granum sinapis, diceris monti huic, erasit, & transibit. Vnde Hilarius: Crediderunt quidam Apostoli, nondum tamen erant perfectæ fidei. Nam Domino in morte demorante, & ipsis cum turba residentibus, quidam tepor eorum fidem relaxauerat.

Defectus in E-
xorcizante.

De quinto patet in vitis patrum, vbi legimus aliquando obseles non liberatos per sanctum Antonium: eius autem discipulum Paulum liberasse.

De sexto patebit infra, vbi de maleficiatis habebimus.

De Dæmoni-
bus inquietan-
tibus domos e-

Piger: De inquietantibus domos da exempla. Theologus: Vix ita decem sunt anni transacti, quod in ciuitate Nurembergensi monasterium nostri Ordinis sanctæ Catharinæ dictum, cum extrema difficultate reformabatur per vndecim illuc transmissas denotas reformatrices ab alio reformato loco. Fuerat enim omnes sorores in dicto monasterio ad reformationem inuoluntariæ, & pro se complices sibi in ciuitate non paucas habuerunt. Postquam igitur locus regulariter clausus est, & ceruicosa gens sexus fragilis colla iugo submitit obedientiæ, venit in monasterium quidam Dæmō, qui primū sonitibus nocturnis insolitis moniales quasdam iafestabat. Quod cum ad me venit, persuasi ut talia non crederent esse a Dæmone, sed a muribus & gliribus,

compla. in

Moniales S.
Catharina
Nurembergæ
a Dæmone ve-
xata.

vel

vel ex debilitate capitis: quia deliramenta suspicabar affuisse mulierum.

Altera nocte venit Dæmō, & vnā de iis quæ rebelles exciterāt, vt puto scilicet cristianam, maternas pulsare volētem, ita compressit, vt eadem die putaretur sepulturæ tradi debere, & tandem tam de die quam de nocte sic inquietabat conuentum præfatus Dæmon, vt per totam noctem oporteret per vices custodias vigilantium sororum ponere, quia nulla audebat sola incedere. Fuit autem totus stupidus effectus sexus mollis & foemineus, ita vt neque ego scirem quid cū eis essem facturus: tamen orationes privatas singulis inuixi & publicas patientiam habere prædicaui, & vt in domino considerent sæpè suasi.

In præfato verò opere, licet Dæmonis malitia aliquid acquireret (quædam enim dixerunt: Ecce quando laam viam & antiquam ambulauimus, hæc nobis nunquam acciderant.) Sed tamen per Dei gratiam Diabolus plus perdidit hoc in ludo quàm acquirerit. Quia quassam ceruicofas foeminas, quas ad plenum pieras reformatarum non valebat trahere, hoc phantasma ad eò terruit, vt totius vitæ suæ facinora confiterentur sacramentaliter, vestes veteres deponerent, & nouas secundum ordinis formam induerent. & in aliam vitam nouam se transformarent. Hoc cum Dæmon videret, tandem per Dei gratiam destitit, & nescio quo deuenit.

Tempore Constantiens. concilij in curia sororum deuotarum, quæ canonis regularis sunt, & vocantur monasterij Pillaruet propè Nurebergam, Eystetensis dioceseos, quidam spiritus nocturnis temporibus multos inquietare solebat, sed monasterium sororum ab intra nullatenus perturbabat, in domo verò Capellani & locis eidem conuicinis molestus multis exitit quibusdam strepitibus & sibilis ac pulsibus, non multum excellentibus. sed manifestis: aliquando enim ad parietes percuriebat, aliquando verò ioculator varias mimorum fistulas, vt videbatur, flabat, & talia non nocua multum faciebat.

Quidam interea frater, de Conuentu Nurebergensi deuotus, & inde notus, circa festa quædam petitus est, vt Capellanum in Diuini innaret, qui cū in superiorem partem domus poneretur, & spiritum ignoraret, nocte phantasma

causata sensit, quod sibi tunicā, quam circa se positam habuit, abstraxit. Et exinde frater clamare cepit: Fures, fures succurrite homines. Hoc campanarius, qui in eadem domo iacebat audiuit: & negotium intellexit, lumen accendit & clamantem adiit, eumque stupidum reperit, & vestimenta, quibus rectas fuerat, distincta vidit per spiritum in camera. Scapulare autem fratris nullibi reperire potuerunt, quousque tandem foramen quoddam satis paruum in pariete conspexerunt. In illud enim spiritus ille scapulare strictissimè conuolutum & glomeratum absconderat. Finito verò anno vno aut circiter phantasma illud abcessit.

Piger: Quales, quæso, mihi dicas, illi spiritus sunt, qui sic inquietant homines: an animæ sunt separatæ vel maligni spiritus Dæmonum.

Theologus: Prout ex sine præcedentis capituli elicere potes, animæ non sunt verisimiliter, sed omnino Dæmones, qui in multiplici sunt differentia. Nam quidam neminem possunt lædere grauius saltem, sed solum principaliter ioculationes exercent. Alij incubi sunt vel succubi, prementes nocturno tempore homines, vel peccato luxuriæ coinquinantes eos: alij verò sunt, qui homines lacerandi vel necandi habent potestatem. De quibus ita dicit Cassianus collati. senten. 1. Tot esse immundos spiritus, quot in hominibus studia non dubiè comprobantur. Nam nonnullos eorum, quos etiam paganos vulgus appellat, ita seductores & ioculatores esse manifestum est: vt certa quæque loca seu vias iugiter obfidentes, nequaquam tormentis eorum, quos prætereuntes poterant decipere, delectentur, sed de risu tantummodo & illusionem

contenti, fatigare eos potius studeant quàm nocere. Quosdam verò solummodo in nociuis incubationibus hominum pernoctare. Alios ita esse furori ac truculentie deditos, vt non sint contenti illorum tantummodo corpora, quos possederint, atroci delaceratione vexare, sed etiam irruere super eminus transeuntes, atque affligere illos sauisima cæde festinent, quales illi in Euangelio, videlicet Matth. 8. describuntur. Similia dicit Vuilhelmus vbi supra de vniuerso.

Bonus finis
vexationis
Dæmonis.

Fisiani Da
monis

Dæmon exiit
fratrem scapulari & vestibus.

Differentia
multiplex Dæmonum.

Dæmones pagani.

Ioculatores dæmones.

Truculentissimi dæmones.

Diaboli niui
comparantur.

Quid significent
vestes domes-
ticorum Ec-
clesiæ.

Rigus graue ouis fornicarum superue-
niens prolem impedit, aut nasci retardat,
vel in toto necat. Niuium enim albor &
frigoris magnitudo vitam adimit viu-
entibus & viuificandis sæpè nocet.

In frigore autem malorum corda in-
telligi possunt, quæ calore charitatis & à sole iustitiæ alic-
na, torpore malitiæ vel perfidiæ sunt plena: quo contra de-
forti muliere Prou. ultimo dicitur. Non timebit domui suæ
à frigoribus niuis. Vbi glossa: Frigora niuis sunt corda ma-
lorum perfidiæ torpore algentia. de quibus dicitur videli-
cet Matth. 23. Quoniam abundauit iniquitas, refrigescet
charitas multorum, quia corda niue illa opprimuntur, quæ
ob superbiam de cælo corruentes in tenebris adhuc velut
Angelum lucis ostendere præsumunt, & habitum niueum
præferunt, quod Dei & angelorū eius proprium est, scilicet
niueo habitu suæ virtutis claritatem signare.

Non timebit autem domui suæ à frigoribus niuis hæc
mulier, quia credidit Deo dicenti, quod portæ inferi non
præualebunt aduersus eam. Omnes enim domestici eius
vestiti sunt duplicibus, sapientia scilicet ad hæreses reue-
landas, & patientia ad tollendas per totum hostium pu-
gnas. Vel vestiti sunt duplicibus, quia promissionem ha-
bent vitæ quæ nunc est, & futuræ. Nunc adiuti à Deo ne
deficiant, tunc autem in beatitudine Diuina visione dita-
ti. Item vestiti sunt duplicibus, vna veste operis altera mē-
tis, fide scilicet & factis, sacramentis quæ redemptoris im-
buti & exemplis Hæc in glos.

Per frigus igitur, quod prolificati fornicarum est
nociuum, Maleficarum superstitiones accipere possumus.
maleficus enim dicitur quasi mal. faciens, vel malè fidem
seruans, & utrumque in maleficis, qui superstitionibus &
operibus proximum lædunt, satis reperitur.

Piger: superstitionum ex beato Ilidoro scio multe sunt
species, sed quia de maleficis mentionem fecisti: Quot
modis nocere possint proximis, nunc edicito.

Thologus. Septem mihi modi occurrunt, quibus ex parte
eorum quæ sunt hominis nocere possunt, sed nunquam
nisi Deo permittente: Neque eo quo nocere dicuntur: respu-
aitionem

actionem vel passionem per se immediate inferunt, sed per
verba ritus vel facta quasi per pacta inita cum Dæmoni-
bus, lædere dicuntur. Nam potius Dæmones hæc & imme-
diate læsua inferunt.

Vnus igitur modus est, quo amorem malum ingerunt
viro alicui ad mulierem aliquam, vel mulieri ad virum.
Alius est quando odium vel inuidiam in aliquo semina-
re procurant. Tertius est in iis, qui maleficiari dicuntur,
ne vi generatiua uti valeant ad feminam, vel viceversa fee-
mellæ ad virum. Quartus modus est, cum in membro ali-
quo hominem ægrotare faciunt. Quintus cum vita priuāt.
Sextus quando visu rationis aliquem priuant. Septimus, cū
quocunque prædictorum modorum aliquem in suis rebus
vel animalibus lædere quærunt cum effectu.

Piger. Peto de his funditus omnibus informari, quia
quidam talia aut negant omnino, aut causis naturalibus
solum ascribunt, aut in parte non ea concedunt.

Theologus. Funditus noscere talia ad modicum vile ef-
set, imò fortè quibusdam noceret: oporteret enim probi-
bitos inspicere libros, vel superstitionis aliqua, quæ con-
scientiosum esset in tanta temporis egestate perlegere. Nec
opus est scire talia latè, tibi præsertim, qui ex conditione
status ad id non obligaris.

Verumtamè exempla tibi tradam, & doctrinas aliquas
petito tuo accommodas, quas habeo partim à Doctoribus
nostræ facultatis, partim etiam per experientiam cuiuslibet
probi iudicis secularis & fide digni, qui quæstionibus & fas-
tionibus ac publicis experiētis & priuatis talia multa di-
dicit, cum quo latè & profundè sæpè cōtuli, domino Petro
videlicet eite Bemensi in Lausanensi Diocesi, qui multos
vtriusque sexus incineravit maleficos, & alios supavit è
territorio dominij Beruensium. Contuli insuper etiā cum
domino Benedicto monacho sancti Benedicti ordinis, & trusatore
qui licet modò sit religiosus multū Viennæ in reformato
monasterio, tamè ante dicentū adhuc in sæculo degens, fuit
Necromanticus, ioculator, mimus & trusator apud secula-
res nobiles insignis & expertus. Audiui similiter quædam de
sequētib. ab inquisitore hereticæ prauitatis Eduēsi, qui no-
stri Ordinis fuit in Cōtū Logaunēsi deuot⁹ reformator
& in Eduēsi Diocesi multos de maleficiis reos inquiserat.

Ex Necromā.
tico ioculatore
& trusatore
sit monachus.

De maleficis
vorantibus
infantes.

Sunt igitur, vel nouiter fuerunt, viderem inquisitor & dominus Petrus mihi retulerunt, & fama communis habet circa districtum Bernensium dominij, quidam malefici utriusque sexus, qui contra humanam naturam inclinationem, imò aduersus conditiones specierum omnium bestiarum, lupina specie excepta tantummodo, propria speciei infantes vorant & comedere solent. Nam in oppido *Poltingen* Lausanensis Diocesis, quidam dictus *Stadelin* grandis Maleficus, captus per præfatum Petrum iudicem loci, qui fatebatur se in certa domo ubi vir & vxor simul manebat, vir per sua maleficia successiue in vxoris præfata septem circiter infantes occidisse, ita vt semper abortum faceret femina annis multis. Simile fecit in eadem domo omnibus pecoribus feris, quorum nullum viuum partum edidit in eisdem annis, prout rei euentus probauit.

Lacerta sub
limine ostij
impedit fecun-
ditatem.

Cautela ob-
seruanda sub
animantia
sub liminibus
non reperian-
tur.

Cumque antedictus nequam quaestionaretur, an in iis & qualiter reus esset, facinus aperuit, dicens: Subter limen ostij domus se lacerta non posuisse, & si amoueretur, fecunditatem inhabitantibus restituendam prædixit. Cum autem serpens ille quaereretur sub limine, nec inueniretur, quia in puluerem fortassis redactus erat, pulueres seu terram de super positam asportabant: & in eodem anno vxori & omnibus iumentis domus fecunditas restituta est. Præfatus autem torto non sponte fatebatur: & demum per prædictum iudicem ignibus traditus est.

Deinde antefato inquisitore mihi referente hoc anno percepti, quod in Lausanensi ducatu quidam malefici proprios natos infantes coherant & comederant. Modus autem discendi talem artem fuit, & dixit, quod malefici in certam concionem venerunt, & opere eorum visibiliter Dæmonem in assumpta imagine viderunt hominis. Cui discipulus necessarium dare habebat fidem de abnegando Christianismo, de Eucharistia nunquam adoranda, & de calcando super terram, ubi latenter valeret.

Fuit insuper fama communis, dicto Petro iudice mihi referente, quod in terra Bernensium tredecim infantes denotari essent intra pauca tempora à maleficis: quam obrè etiam publica iustitia satis durè exarsit in tales paricidas. Cum autem Petrus quaesisset à quadam capta malefica, per quem modum infantes comederet. Illa respondit: Modus iste est.

Nam

Nam infantibus nondum baptizatis iudicamur: vel etiam baptizatis, præsertim si signo crucis non manentur, & orationibus hos in cunabilis, vel ad latera iacentes parentum, ceremoniis nostris occidimus, quos postquam putantur oppressi esse, vel aliunde mortui, de tumulis clā furto recipimus. in caldari decoquimus, quousque euulsis ossibus tota penè caro efficiatur forbilis & potabilis. De solidiori huius materia vnguentum facimus nostris voluntatibus & artibus ac transmutationibus accommodatum: de liquidiori verò humano hancam aut vitrem replemus, de quo is qui potatus fuerit, additis paucis ceremoniis, statim conscius efficitur, & magister nostræ sectæ.

Maleficarum
auri perabi-
le.

Modum autem eundem alius iuuenis maleficus captus & incineratus, tandem licet vt credo verè pœnitens, distinctius referauit, qui manus dicti Petri iudicis vnâ cum vxore malefica in persuasibili paulò antea euaserat. In Bernensium namque iudicio captus dictus iuuenis cum vxore, & ab eadem in distinctam tutrim repositus, dixit: Si meorum facinorum veniam cõsequi possem, omnia quæ de maleficiis scio, libens patefacerem. Mori enim video me oportebit. Cumque per literatos, si verè pœniteret, audisset se veniam consequi posse omnimodam, tunc latè se morti obtulit, & modos primæque infectionis ostendit.

Ordo, inquit, talis est quo etiã seductus sum: oportet primo, vt Dominica die, antequam aqua benedicta consecratur, Ecclesiam introire mox futurum discipulum cum magistris, & ibidem abnegare coram eis Christum, eius fidem, Baptisma & vniuersalem Ecclesiã. Deinde homagium præstare magisterulo, id est, paruo magistro (ita enim dæmonem & non aliter vocant.) Postremo de vitæ bibit supradicto: quo facto, statim se in interioribus sentit imaginem nostræ artis concipere & retinere, ac principales ritus huius sectæ. In hunc modum seductus sum, & vxor mea, quam tantæ pertinaciæ credo, vt potius incendium sustineat, quam minimam fateri vellet veritatem. Sed heu ambo rei sumus. Sicut dixit iuuenis, ita repetita est per omnia veritas. Nam præconfessus iuuenis in magna contritione moti visus est, vxor verò testibus conuicta, veritatem nec in ipsa tortura fateri voluit, nec in morte, sed in cõlio præparato per hictorem eisdem verbis pessimis maledixit, & sic incinerata est.

Vnico potu mor-
tantur animi
ab organismo
Dæmon.

Ex predictis iam liquet, quam noxium fit frigus perfidia, quod infantes & partus solet occidere.

Piger: Est ne licitum maleficium de loco tollere.

An liceat maleficium ex loco, ubi ponitur auferre.

Theologus. Antiqui negant, moderni concedunt, utique bene. Sed sola opus est vnica distinctione: Quia aut tolli potest per aliud maleficium, seu per ritus alicuius malefici licitos. Et id constat esse illicitum, imò potius homo mori deberet quam in talia consentire. Aut tolli potest sine nouis superstitionis operibus, vt per motum locale: velut dictum fuit de puluere lacertæ. Et illud est licitum.

Modus explorationis an aliquis maleficius sit.

Exemplum de priori casu. Nam inquisitor Eduens, mihi referebat, quòd modus tollendi maleficium aut se vindicandi in maleficio, talis practicabatur suo tempore. Venit enim aliquis læsus in se vel in suis, ad maleficam, sciscitans scire malefactorem. Tunc malefica plumbum liquefactum aliquoties fundebat in aquam, quousque opere dæmonis in plumbi imago aliqua videretur: qua visa imagine, malefica quaesit ab explorante. In qua parte vis lædi malefici tui, & in eodem vulnere cum agnoscere. Cùmque explorator locum eligeret, statim malefica in eadē parte imaginis, quæ in plumbi relucebat, fixuram vel vulnus per cultrum posuit, & locum vbi reum inueniret, indicauit. Nomen tamen nullatenus manifestauit, sed experientia teste maleficus per omnia lædi reperiebatur, sicut sua imago plumbea.

A maleficio malefici non nominantur propriis nominibus.

CAPVT IV.

Lis carentes formicæ, vel nimium progredientes in publicū ab aliis bestiis faciliter necantur, quia alis pennatæ multum se subleuant, nebestiis terræ præda sunt.

Cõparatio alata: um formicarium.

Per alas autem virtutes intelliguntur, quia talibus multum boni feruntur. Vnde Ezech. 3. Descriptis volantibus animalibus dicit: Audiui post me vocem commotionis magnæ, Benedicta gloria Domini de loco suo & vocem alarum animalium percutientium alteram ad alteram. Sic exponit beatus Gregorius libro 24. moral. Quid namque per alas animalium nisi virtutes debemus sentire factorum: quæ dum terrena despiciunt, ad cœlestia velantur.

Deficientes terrena, s. b. volans vt Aquila.

Vnde iam directè per Isaiã dicitur: Qui confidunt in Domino

mino, mutabunt fortitudinem, assument pennas vt aquilæ. Volantia itaque animalia alis suis se vicissim ferunt: quia sanctorum mentes, in eo quòd suprema appetunt, considerantes, in uicem alternis virtutibus excitantur. Ala enim sua is me percutit qui exemplo sanctitatis propriæ me ad melius accendit, & ala mea vicium serio, si aliquando alteri opus bonum quod imitetur ostendo.

Ala alam ferunt.

Illæ verò formicæ moniales, quæ virtutum pennis non sunt alatae, vel quæ nimium suæ domus, Ecclesiæ videlicet Catholicæ limites incautè exeunt, in perfidiam incidendo; tales ab vris, per quos Malefici vel Necromantici possunt intelligi, faciliter deuorantur, sicut ij simplices pueri in figura, qui domos egredientes parentum, & Eliseum deridentes, ab vris deuorati esse leguntur. 4. Reg. 2.

Formica moniales ala. e.

Piger. Quia de Necromanticis mentionem fecisti, quero anne differentia eorum sit à Maleficis, & si sic, quæ eorum fiat opera.

Differentia inter necromanticos & maleficos.

Theologus. Necromantici propriè hi dicuntur, qui de terra superstitionis ritibus mortuos se posse suscitare ad loquendum occulta ostentant. Qualis fuit illa olim pytonissa, quæ ad preces Sauli Samuelem se suscitare velle aduocabat, vt euentum belli patefaceret Regi, primo Regum 28. Qualis etiam Simon magus fuit pessimus, qui supra principis Apostolorum se auctoritatem præferens, defunctum se suscitare finxit. Ex accommodatione tamen vsus, nec necromantici dicuntur, qui per pacta dæmonum per fidem ceremoniis futura prædicunt, aut occulta reuelatione dæmonum aliquid manifestant, aut qui maleficiis proximos lædunt, & à dæmonibus sæpè læduntur.

Necromantici qui communiter habentur.

Fuit & hodie viuit Viennæ in monasterio, quod ad Scotos dicitur, Frater de quo præcedenti capitulo vetuli, sancti Benedicti ordinis, hic in seculo existens, famosissimus fuit Necromanticus. Nam libros dæmonum de Necromantia habuit, & secundum eisdem satis miserabiliter & dissolutè vixit plurimo tempore. Habuit autem sororem virginem ad deuotam muli, de ordine penitentium, cuius vt puro precibus frater à faucibus dæmonis erutus est. Compunctus enim ad diuersa loca diuersorum reformatorum monasteriorum venit, petens sibi sanctæ cõuersationis tradi habitum. Sed quia sagax & staturæ & terribilis aspectu erat, & in maleficiis

Mutatio nominis in susceptione monachismi.

ac ioculationibus princeps aliorum, fidem vix aliquis viri dabat. Tandem autem receptus in antedicto monasterio in ipso ingressu nomen mutavit & vitam. Benedictus enim vocari cepit: & secundum beati patris Benedicti regulam adeo profecit, vt infra paucos annos speculum religionis effectus, in Prioratus poneretur officiu: & in Ambone pro secularibus profectus, graciosus est predicator factus ad populum. Hic cum adhuc esset nouitius, prout eo referente audiui, multas vexationes a Dæmonibus quos reliquerat sustinuit. Cum enim confessus fuisset sacramentaliter quadam die, & virus suæ peruersæ vitæ euouisset ob spem veniæ, sequenti nocte lucernam in manibus deferens, Dæmonem adesse sensit. Eandem namque lucernam violento ictu de nouitij manibus Dæmon excussit, & eum non modicū lædere molitus est. Sed vicit Christi miles huius vti tyrannidem, quia virtutum alas iam assumpserat, quibus per orationes sacras ab ore bestię liberatus est.

De Schafio in murum se conuertente.

Præterea quemadmodum a supradicto Petro iudice audiui. In territorio Bernensium, & in locis eidem adiacentibus, a sexaginta circiter annis suprafata maleficia a multis practicata sunt. Quorum primus auctor fuit quidam Scifus dictus, qui publicè de hoc gloriari audebat, quod quicumque vellet, ipse se in omnium suorum æmulorum oculis velut murem facere valeret, & dilabi a manibus inimicorum suorum læthaliū, & ita capitalibus inimicorum suorum manibus læpè, vt dicitur, euasit. Sed cum terminum suæ malitiæ Diuina iustitia facere voluit, tandem per hostes suos in stussa quadam prope fenestram quãdam sedere explorabatur cautè: quo in loco, cum nullum sibi insidiantium suspectum haberet, per fenestrã gladiis & hastis inopinatè transfixus est, & ob sua facinora mortuus ibi miserabiliter. Hæc fraudis commenta discipulo qui Hoppo vocabatur, reliquit. Et idem supradictum Stadelin in maleficiis magistrum fecit.

Huius Hopponis etiam Sprenger meminit. Malefici probrudentes in aquam miseres & prope aquam ambulantes.

Sciuerunt hi duo, quando sibi placuit, terciã partem sui fœni vel frumenti, aut cuiuscunque rei vicini agro nemine videte ad proprium agrum deferre, gradines vastissimos & aurea læstias cum fulminibus procurare, in aspectu parentum i. n. prope aquã ambulantes in ipsã nullo videte proicere. Sterilitatem in hominibus & iumentis effici,

in rebus & corporibus proximos lædere, equos sub infestioribus, si strepam ascendere tenerent, phreneticos facere de loco ad locum per aera, vt putabant transmeare, a se cum capi deberent, factores pessimos emittere, in se captiuam manus & animos tremorem magnam incutere, occulta aliis manifestare & quædam futura prædicere, absentia velut presentia conspicere, ictu fulminis nonnunquam quem vellet interimere, & multa alia pestifera procurare sciuerunt, vbi & quando Dei iustitia hæc fieri permisit.

Malefici deludentes se prosequentes.

Piger. Duo hic scire vellè. Primū vtum ne Dæmones & sui discipuli talia maleficia in fulminibus, gradinibus & similia, quæ dixisti, facere possent, de quibus aliqui dubitant. Secundo quæro, fateantur ne tales miseri, per quæ Diuina opera in suis machinamentis impediuntur.

Theologus. Ad primum respõdeo, haud dubiè possunt, sed non nisi Deo permittente. Nam Iob 1. & 2. Accepta potestate a Deo, statim Dæmon procurauit vt Sabbei quingenta iuga bouum & quingentas asinas auferrent, vt deinde ignis de cælo descendens septem millia ouium incēderet, & vt Chaldæi per tres tormas tria millia camelorum raperent, item septem filij & tres filiæ per vehemētẽ ventū lapsu domus occumberent, & semper pueri multi vno dempto, vtiq; vlcere pessimo corpus sancti viri percuteretur, & vxor, & tres amici eius eum vexarent grauiter.

Exemplo Iobis probatur potestas Satanae in tempestatibus.

Vbi sanctus Doctor dicit: Necessè est confiteri, quod Deo permittente Dæmones possunt perturbatione aeris inducere, ventos cõcitare, & facere vt ignis de cælo cadat. Quamuis enim natura corporalis non obediat ad nutum Angelis nec bonis nec malis ad susceptionem formarum, sed soli creatori Deo, tamen ad motum localem natura corporalis nata est spiritali naturæ obedire. Cuius iudiciū in homine apparet: nam ad solum imperium voluntatis mouetur membra, vt opus a voluntate dispositū prosequatur: quæcumque igitur solo motu locali fieri possunt, hæc per naturalem virtutẽ non solum boni, sed etiam mali facere possunt nisi diuinitus prohibeantur. Venti autem & pluuie & alia huiusmodi aeris perturbationes solo motu vaporum resolutorum ex terra & aqua fieri possunt. vnde ad huiusmodi procuranda naturalis virtus Dæmonis sufficit. Hæc Thomas.

Quomodo naturæ corporalis subsistat Nature spiritali.

Angeli boni & mali motui locali imperant. Diaboli sunt loco corporum.

Mala enim, quæ nostris exigentibus peccatis in mundo

fiunt, Deus velut per suos tortores iuste per Dæmones so-
let infligere. Vnde gloss. super illud Psalmi: Vocauit famem
super terrâ, & omne firmamētū panis cōtriuuit, dicit sic: Hęc
mala permittit Deus per angelos malos, quæ talibus præ-
positi sunt. Vocat ergo famem, id est, angelum fami prepo-
situm. Hęc ibi.

Porro quoad secundum dubium, noueris indubiè male-
ficos multipliciter impediri posse. Nā ita fatebantur multi
in torturis, & difficulter quidam: alij veid sponte.

De impedimē-
tis malefico-
rum.

Et quantum ex prædicti Petri verbis in summa collegi,
quinque sunt per quæ multum impediuntur. Aliquando in
toto, aliquando in parte, aliquando ne in persona hominis
fiant, aliquando ne in suis amicis, videlicet fidē integrā vel
Dei præcepta in charitate seruantibus, se signo crucis & o-
ratione muniētib. rurs & cæremonias ecclesie colenti-
bus, publicam iustitiam benè exequentibus, & Christi pas-
sionem verbo vel memoria ruminantibus.

De primo & secundo exempla talia mihi Petrus quæ su-
prà retulit, quæ audierat de supradictis maleficis.

Cūm, inquit, quidam simplex, sed non rectus, maleficum
me inuocaret, vt inimicū suum vita priuare aut in corpore
laderem grauitur fulminis ictu vel modo alio, vocauit ego
magisterulam, id est, Dæmonem; qui mihi respondit, quod
neutrū facere posset: Habet, inquit, fidē bonam & diligen-
ter se signo crucis munit: idcirco nō in corpore, sed in
decima parte fructū suorū in cāpo si liber, ei nocere possū.

Noui veteranam quandā virginem quæ Seriosa nomen
habuit, in diceceseos Cōstantien. sinibus: hęc mater omnū
in vicina existens virginum, & speculum ad viuificā crucis
signum & ad Christi passionem summam gerebat fiducia:
manebat autem in tugurio villagij pauperculi, ipsa volū-
tate pauper in terra: vbi nonnunquam maleficia satis lo-
cum habere dignoscuntur. Huius amicus in pede graui le-
lus fuit maleficio, à quo nulla arte sanari poterat. Post
multa autem in cassum adhibita remedia, visitauit prædi-
cta virgo infirmum qui ab ea petiuit vt pedi benedictionem
aliquam applicaret, annoit illa: & sileter tantummodo o-
rationem dominicam & Apostolorum symbolum cum ge-
minatis viuificæ crucis signis applicuit.

Tunc statim infirmus curatum se sentiens, sine voluit
in remediū suorum, quid carnitationis virgo appli-

castet. Quia respondit: Vos mala fide vel debili, Diuinis &
approbatis exercitiis Ecclesie non inharētis, & carmina ac
remedia prohibita crebrō vestris infirmitatibus applicatis.
Idcirco rarō in corpore & semper in anima per talia lædi-
mini. Sed si in orationum & signorum licitorum efficaciam
speraretis, faciliter sapē curaremini. Nihil enim tibi appli-
cui, nisi Dominicam orationem & Apostolorum symbo-
lum, & iam sanatus es.

Maleficia im-
pediri cæremon-
iis Ecclesia.

Præterea constat, quod malefici de ritibus Ecclesie serua-
tis & veneratis sua maleficia præpediri fatentur: vt per aque
benedictæ asperisionem, per salis cōsecrati sumptionē, per
cādelarum die purificationis, & palmarum, in die palmarū
cōsecratarum, vsum licitum, & per similia: quia ad hoc ta-
lia Ecclesia exorcizat, vt vires Dæmonis minuant.

De publica verō iustitia hoc omnes malefici, qui suprā
verbo & experientia testimonium dederunt, quod eo ipso,
quo per rei publicæ iustitiæ officiales capiuntur, statim om-
nis maleficorū eneruatur potestas. Vnde cūm sapē dictus
iudex Petrus antefatum. *Stadelin* capere velle per suos
famulos, tātus tremor manibus eorum incussus est, & cor-
poribus & naribus illapsus tā malus scetor, vt ferē despera-
rēt an maleficū inuadere auderēt. Quibus iudex ait: Securē
miserum inuadite quia publica tactus iustitia omnes vires
perdet suæ nequitie. Et ita rei probauit exitus siue effectus.

Veneratio Ma-
gistratus ener-
uat maleficia.

Idem iudex tale dedit exemplum. Cū ait *Stadelin* capti-
uasset, qui grandinibus terram ex fame grauissimē laecerat,
& per fulmina plura vastauerat, quæstui à reo de veritate,
qui post quartum ad chordas tractū, primō respōsum mihi
dedit tale: Facilliter grandines procuro, sed ad libitum lade-
re nō valeo, sed eos tātū modo, qui Dei destituti sunt auxi-
lio, qui signo crucis se muniūt, fulmine meo nō interibūt.

Quomodo tē-
pestates male-
fica concitantur.

Cui iudex. Quomodo ad tēpestates & grādines cōcitantas
procedetis. Respondit reus. Primō verbis certis in cāpo prin-
cipē omnū Dæmoniorū imploramus, vt de suis mittat ali-
quem à nobis designatum, percutiat deinde, veniente certo
Dæmone, in campo aliquo viarum pullū nigrum immo-
lamus, eundem in altū proiciendo ad aëra. Quo à Dæmo-
ne sumpto cedit, & statim autam concitat, non semper in
loca designat à nobis, sed iuxta Dei viuētis permissionem
grandines & fulgura proiciendo.

Pulli nigri im-
molantur.

Quomodo se-
pates adiu-
vatisibus im-
pediantur.

Subintulit iudex tertio quærendo: Possunt ne per aliqua tempestates tales remediari, à vobis concitata & à Dæmonibus. Respondit, possunt per hæc verba. Adiuro vos grandines & ventos per tres Christi divinos clavos, qui Christi manus & pedes perforarunt, & per quatuor Evangelistas sanctos Matthæum, Marcum, Lucam & Ioannem, ut in aquam resoluti descendatis.

Utilitates ex
maleficiis pul-
sis emergentes.

Ex quibus iam liquet, quod omnipotentis Dei clementiâ & sapientiâ, quæ attingit à fine usque ad finem fortiter, disponit etiam istorum pessimorum hominum & Dæmonum maleficia suaviter ita ut dum perfidia sua Christi regnum & fidem quærant minuere & infirmare: eandem in multorum cordibus firment & radicient validius. Utilitates enim plurimæ fidelibus, x præfatis malis possunt evenire: quia sic fides roboratur, Dæmonis malitia inspicitur, Dei misericordia & potestas manifestantur, homines ad custodiam sui actuantur: & ad reuerendam Christi passionem & ceremonias Ecclesiæ accenduntur.

CAPIT V.

Viscosa prape-
dire formicas.

Occasiones
voluptatum
comparantur
eû bituminis.

Viscosi humoribus & tēpestate ab insectis & à labore formicæ præpediuntur: quia per viscosa incedentes, vel bituminosa loca talibus imbecilla animalia adheret: sicuti tēpestatibus cōcuiuntur in corpore, & via eis incedendi præcluditur.

Per viscosa aut bituminosa hæc occasio carnalium voluptatum designatur similitè in Christiana fide vivetium, quia his allectamentis ad benè operandum non valet egredi, sed in eisdem potiùs terrenis captiuarur deliciis.

Montana signi-
ficant vir-
tutes.

In cuius typum, in loco ubi ceciderunt Rex Sodomæ & Gomorræ, eû suis cōplicitibus, per quos luxuriosi & incontinentes deliquantur, fuisse leguntur, in valle siluestri multi bituminis putei, in quos tuentes prolapsi sunt, in corporis videlicet voluptates varias: inculti enim mores, ut dicit glossa ibidem, in profundum malorum pertinaces trahunt. Qui autem remanserant non occisi, ut ibidem sequitur, ad montana, id est, ad virtutum culmina fugerunt.

Hic Bernardus homilia 9. super cantica dicit: Viscosus quidem

quidem pravi desiderij & delectationis terrenæ animam volare non patitur, & citius retrahit mentem, si forte aliquando subleuatur per tempestatem: etiam voluptuosi à bonis exercendis præpediri dicuntur. Quia carnalium voluptatum sectatores humano deliniti favore velut effæminatæ ad ardua virtutum opera efficiuntur. De quibus Iob 36. dicitur: Morietur in tempestate anima eorum, & vita eorum inter effæminatos: vel, ut alia translatio habet: & vita eorum vulnerabitur ab angelis.

Voluptas effæ-
minati.

Vbi beatus Gregorius libro 26. moralium dicit: Simulatores, qui vitæ suæ custodiâ negligunt, in tempestate mori referuntur: hinc quippe eos turbo subitus internæ percussionis eicit, quos arrogantia externi favoris extollit, & vita eorum inter effæminatos. Si enim verisimiliter viveret, laus transitoria nulla eos corruptione vitiat et. Vnde electis propheta suadet, dicens: Viriliter agite & confortetur cor vestrum. Illicò subdit (quasi sexum cordis minuere curaverit) Luxuriosa quippe mens corrumpitur, si rebus transitoriis delectatur. Igitur simulatorum vita inter effæminatos moritur, quia luxuria corrupta reperitur. Translatione vero vulneratus ab angelis. Vtrumque tamen, & si sermone discrepat, tamen ratione concordat: quia effæminatorum vitam angeli vulnerant, dum nuncij veritatis eam iaculis sanctæ prædicationis impugnant.

Luxuria mi-
nat sexum
cordis.

De amore vel
odio malefi-
citate.

Piger. Multos audiuimus nostris temporibus per maleficos ad amorem alienarum sceminarum adeo succendi, & sceminarum ad viros non suos, ut nulla confusione, plagis, verbis aut factis ad desistendum cogi valerent. E diverso inter sexum utrumque matrimonij sacramento cōiunctum nõnunquã experti sumus odia talia suscitari per maleficia, & similiter in frigidationes generatiuæ potentie, ut nec redditionem nec exactionem debiti matrimonialis locum prole valerent habere. Cum igitur amor & odium in anima existant, animam secundum omnes tuæ professionis compotes, Dæmon intrate nequit. Quid hic sit veritatis vel falsitatis scire expedit, quia amore muliebri velut visco itretur animus, & odio radicato quasi tempestate frigidissima ad proximi fauorem frigidissimum progredi ratio non valet.

Quomodo Da-
mon intres co-
regat interdicit
animam ho-
minis.

Theologus: Quamuis secundum concordem nostrorum docti

doctrinam, Dæmon in intellectum vel voluntatem hominis operari immediate nequeat: tamen secundum eisdem in corpus & in potentias alligatas corpori Deo permittendo agere valet, siue sint sensus interiores siue exteriores. Vnde Iob: Et Dæmoni Deus ait: Ecce in manu tua, id est, in potestate est Iob, quoad corpus, veruntamen animam illius serua. Tangis itaque in tua quaestione tres difficultates: videlicet, quomodo philocaptio & odium in voluntate, & maleficium in potentia generatiua causentur.

De philocaptione triplici.

De philocaptione igitur, seu amore inordinato vnius sexus ad alterum, scire debes, quod triplici de causa oriri potest. Aliquando ex sola incautela oculorum: Aliquando ex tentatione Dæmonum tantum: aliquando verò ex maleficio necromanticorum similiter & Dæmonum.

De primo dicitur, Iacobi 1. Vnusquisque tentatur à concupiscentia sua abstractus & illectus, deinde concupiscentia cū cōceperit, parit peccatū: peccatū verò cū summā fuerit, generat mortē. Sic Sichē cū vidisset Dinam exeuntem ad videndum mulieres regionis, adamauit eam & rapuit, & dormiuit cum illa, & conglutinata est anima eius cum ea. Et secūdum gloss. infirmæ animæ sic accidit, quando postpositis propriis aliena negotia curat, seduci consuetudine, & sit vna vnitare consensus cum illicitis.

De secundo, quod oriatur ex tentatione Dæmonū principaliter. Sic Ammō sororē suā Thamar speciosissimā adamauit & deperierat in ea valde, ita vt propter amorē eius argrotaret 2. Reg. 13. Nō enim in toto, vel vix tã corruptus esse videretur, vt in tantum facinus stupri profliret, grauius tentatus à Diabolo si non fuisset. Vnde gloss. ibidē. Hoc monet nos, vt semper cautē agamus, ne vitia in nobis dominantur. Et princeps peccati qui falsam pacē periclitantibus spondet, nos paratos inueniens de improviso trucidet.

De philocaptione ex Dæmonum tentatione oriā.

De hoc secūdo genere amoris refertur est liber sanctorū patrum qui refert omnē tentationē carnalis amoris sibi in eremis subtraxisse quosdā: qui tamen vltra quam credi potest amore mulierū tentabantur aliquoties. Vnde & 2. Corinth. 12. Apostolus dicit: Datus est mihi stimolus carnis meę, angelus Saranę, qui me colaphizat: Vbi glossa sic dicit tentando per libidinem. Datus est mihi stimulus, vt quidā aiunt. Tentatio autem cui non consentitur, non est peccatum,

De philocaptione Eremitarum Apostoli Pauli philocaptio.

Formic. de malef. decep. 495. Tentatio cui non consentitur est veniale, si ei non consentitur: hæc ibi. Et de hoc amore habes exemplum etiam in Formicarij nostri libr. 1.

De tertio, quod amor illicitus proueniat ex maleficiis Dæmonum & idololatrarum o tenetur hoc Ezech. 23. sub metaphora mulieris de Israële, qui populus iam sequebatur idola & maleficia Assyriorum. Insanuit, inquit, in amatores suos in Assyrios propinquantes, vestitos hyacintho, principes & magistratus, iuuenes cupidinis vniuersos, equites ascensores equorum. Quos omnes constat maleficos habuisse vel idololatrias.

Per quem modum autem Dæmon in potentiam imaginatiuam, in phantasiā & in generatiuam possit agere respondet Petrus de Palude 4. dist. 34. quinque modis. Habet enim ex hoc, quod est spiritus, potestatem super creaturam corporalem ad motum localem prohibendum vel faciendum: vnde potest corpora impedire ne sibi appropinquent vel directe vel indirecte, interponendo se in corpore alio sumpo sicut accidit sponso, qui desponsauerat idolum, & nihilominus contraxerat cum quadam iuuenula, nec propter hoc poterat eam cognoscere.

Quibus modis Dæmon in imaginatiuā & generatiuam possit agere. Desponsat sibi quidā idolum.

Secundo modo hominem inflammare ad actum illum vel refrigerare ab actū illo, adhibendo occultas virtutes rerum, quas optimē nouit ad hoc validas. Tertio turbando assimilationem & imaginationem, qua reddit mulierem exosam. Quia potest in imaginatione imprimere. Quarto reprimendo directe vigorem membri fructificationi accommodi, sicut & motum localem cuiuscunque organo. Quinto prohibendo missionem spirituum ad mēbra in quibus est virtus motiua, quasi intercludendo vias seminis, ne ad vasa generationis descendat, vel ne ab eis recedat, vel ne exciterur, vel emittatur, vel multis aliis modis.

Dæmon potest intercludere viā seminis. Impotentia ex gallorū testiculis procurata. Cur actus venereus multū afficietur.

Cū autē faciunt mulieres sortilegia cum fabis & gallorū testiculis non est credendū, quod virtute illarū rerū vir impotens redatur: sed occulta virtute Dæmonū, illudente sortilarias per ista corporalia. Plus autē permittit Deus super hunc actum, per quem primum peccatum diffunditur, quam super alios actus humanos, sicut & super serpentes qui magis incantationibus deseruiunt, quam alia animalia.

Serpentes magis incantationibus subiacent, quam alia animalia.

Exemplum autem de inflammando ad actum illum habetur in legenda beati Basilij de virgine, quæ seruum parentum concupuit & defrigerando sponsum, seruum cognoscere non potuit, vt de illo qui idolum desponsauit, & sponfam cognoscere non potuit.

Idem etiam de muliere est, quia potest imaginationem eius sic dementare, vt exosum habeat virum, quod pro toto mundo non permittat se cognosci, iterum per motum localem corpore interposito, vel vase obstructo, potest Dæmon per maleficium impedire mulierem, licet virum in pluribus modis, idè vir sapius maleficiatur quàm mulier. Et magis permittit Deus in peccatores defauire Dæmones, quàm in iustos. Vnde angelus dixit Thobix: In illos, qui libidini vacant, accipit Dæmonium potestatem. Licet aliquando in iustos, sicut in Iob: propter quod debent facere confessionem & huiusmodi: ne ferro manente in vulnere, frustra sit malagma apponere.

An philo-
sophia exi-
stens in chari-
tate.

Piger. Mihi adhuc occurrit de visco carnis amoris dubium, vtum in charitate extes amore tali maleficiari valeant.

Theologus: Responsum huius accipe ex Casiani verbis, quibus collatione 2. abba. Sereni, in hæc verba concludit: Diffinit, inquit, beatus Anthonius, nullatenus Dæmon posse mentem cuiusquam vel corpus inuadere, nec habere facultatem in cuiuslibet animam penitus irruendi, nisi eam primò destituerit omnibus cogitationibus sanctis, & spirituali contemplatione vacuam nudamque reddiderit. Non tamen ista ita intellige, vt Dæmones amore præfatio in charitate exeuntes non impugnent, & similibus, sed tales expugnate non valent, si armis virtutum & naturalium donorum resistere volunt. Talia, inquit Philosophia primo de consolatione ad Boetium, tibi contuleramus arma, qui prior nisi abiecesses, inuicta te firmitate tuerentur.

Vnde Casianus ibidem refert de duobus paganis, Philosophis & maleficiis, qui per tres gradus differentes in malitia, successiue per sua maleficia Dæmones miserunt ad cellam beati Anthonij, vt eum tentationibus exinde fugarent, odio viri sancti infecti, eò quod multitudo populi ad eum quotidie veniret. Qui Dæmones beatum Anthonium, vt postmodum ad fidem conuersi, fatebantur Philosophi

phi, amarissimis cogitationum stimulis pulsauerunt: quos tamen repulit crucis signo pectori & fronti impresso, & orationum incubationibus insistendo.

Exemplum tamen satis terribile nouiter tactum Vincen-
tius in speculo refert historiali ex gestis beati Basilij ma-
gni: cuius tempore diues quidam vocem filiam habuit,
quam consecrare domino disponebat: quam seruus diuitis
habere non valens in coniugio, maleficam adiit, Dæmo-
nem inuocauit, eidem chartam abnegationis fidei tradidit *Matrimonium*
& fornicationis, Dæmonem mitti obtinuit ad filiam, quam *ex maleficio*
accendit ad eò, vt in terram volutata clamaret: pro-
pter seruum torqueri, & pro liberatione sui seruo per pa-
trem in matrimonium tradi: Quod etiam ideo factum est
per patrem mæstissimo corde, tandem tamen iuuenis ser-
uus liberatus est per beatum Basilium.

Et in primo Dialogo refert beatus Gregorius de quo-
dam maleficorum principe, qui à Roma incineratus sociis,
in monachi habitu fugit, Basilus nomine, qui etiam tunc
se à sancto Equitio pro monacho recipi procurauit, & in
monasterio monialium statim absente Equitio monialem
pulchriorem in tanto maleficauit, vt febricitaret, anxie-
tur, magnisque vocibus & stridoribus clamaret. Modò *Maleficus sub*
monitura sum, nisi Basilus monachus veniat, & ipse mihi *monachi ha-*
bitu maleficia
per suæ curationis studium salutem reddat. Quod cum *exerceat.*
sancto Equitio nunciaretur, virginem verbo sanauit ab-
sens, & maleficum expelli de loco iussit.

Piger. Cum potestas Dæmonis impediatur aliquando diuino nutu, quero quor modis hoc fiat.

Theologus: Quinque modos exprimit Hugo super 2. dist. *Quinque mo-*
7. Primò per terminum suæ potestati à Deo impositum, sicut *dis impeditur*
Iob primo & secundo tangitur. Secundò per miraculū im-
possibilitatis exterius factū, vt in asina Balaam, Num. 22. *dæmonis pote-*
Tertiò per impedimentū extetius adhibitū, vt in duobus di-
scipulis acrisa percussis. Lucæ ultimo. Quarto per Dei iu-
diciū de intus disponētis per obstaculum boni Angeli, vt *Intelligit di-*
de Asinodoro interficiente sponso Saræ vxoris Thobix, *scipulos in E-*
eiusdem n. Quintò per cautelam sui ipsius, quia non vult *scipulos in E-*
aliquando quod potest, vt peius fiat, vt 1. Cor. 5. de Corin-
thio, quem vexauit excommunicatum. Aliquando etiā non *semper quod*
ult propter peccati abominationem & pudorē, vt Angeli *patet.*

Dæmones qui dam peccata quadam abominantur. mali propter nobilitatem sui, in qua creati sunt, abominantur tentare de vilibus peccatis, & de Sodomia, vel etiã de fornicatione simplici, neque ad hominem, quando fornicatus est: accedunt, maximè prima die vel secunda, propter peccati recentiam. Vnde Ezech. 16. Multiplicasti fornicationem ad irritandum me, &c. Ibid. Dabo te in animas odientium te, id est, Dæmonum, qui erubescunt in via tua. Hæc Hugo 2. sententiarum.

CAPVT VI.

Formica ebrietate ammentes. **Q**uæ formicæ sibi à vino vel à vappa non cauent, subito in ebrietate, & grauius quasi ammentes uoluptatis incedunt, ita uidi per experientiam dulcia enim sequuntur auidè, quæ si conspersa fuerint pane, vino intincto, ex his cibis inebriantur.

Voluptates inebriant mentes & ideo faciunt ammentes. Per tales formicas fatuas inebriatas vino, hi possunt intelligi, qui voluptatibus inebriati huius seculi, uelut ammentes & oratione carentes carnalia prosequuntur per insanias fallas. Quos in persona Dei Esaias 10. sic alloquitur: Audi hæc, paupercula, & ebria, & non à vino, hæc dicit dominator Dominus tuus & Deus tuus. Ecce tuli de manu tua calicem soporis, fundum calicis indignationis meæ, nõ adieciam ut bibas illum ultra. Per uinum autem luxuriam debere intelligi docet Proverb. 20. Salomon, cum dicit: Luxuriosa res uinum & tumultuosa ebrietas, quicumque his delectatur, non erit sapiens. Et 21. ibidem. Qui diligit epulas in egestate erit, qui amat uinum & pingua non ditabitur. Et in Psal. 106. de his, qui inebriati sunt non à vino, iterum dicitur: Anima eorum in malis tabescebat, turbati sunt & moti sunt sicut ebrius, & omnis sapientia eorum deuorata est propter quod ad Ephes. 5. dicit Apostolus. Nolite inebriari uino, in quo est luxuria, sed impleamini Spiritu sancto, loquentes uobismetipsis in Psalmis & hymnis, & canticis spiritualibus, cantantes & psallentes in cordibus uestris, Domino gratias agentes.

Ebrietas est res tumultuosa. Pingua non amanda. *Piger.* Ex superioribus satis iam uideo, nõ minorè uelania uel ebrietatem pati philocaptum, quàm eum qui uino madere cõspicitur. Idcirco nũc edoceri cupio in tribus quæ remedia adhiberi debeant talibus, ut sanentur, nedum ipsi, sed qualiter etiam in potentia generatiua maleficiati. Deinde quomodo his sanari ualeant, qui sine maleficio philocapiuntur. Postremo

Formic. de malef. decep.

utrum ne bonus spiritus tantum castitati conferre in beneficio, sicut malignus spiritus per suos dare cõuit in maleficio.

Theologus. Pro solutione primi noscere debes, quod quæ sũt remedia, quæ pro talibus licitè applicari ualent licet ad sanctorũ aliquorũ limina peregrinatio, sigis & orationis deuotæ multiplicatio, peccatorũ suæ confessio uel contritio, per uerba sobria licita exercitio, & cauta maleficij ablatio. De primo habuisti exi supra li. primo c. 4. Et idẽ est de ieiuniis, abstinentiis & reuerentialibus obsequiis, sanctis certis oblatiis. De precedenti capitulo audisti quomodo talibus se Beatus thomius à tẽtatore defendit. De tertio ibidẽ Petri de de cõsiliũ, quod ante eũ sanctus Thomas & alij Doctores suaserunt, etiã perpendisti. De ultimo dictum est nuptes catholici ita fieri posse admittunt, uel in 4. distinctio. Sanctus Thomas dicit: Propter peccatum hominis Diabolus potestatem accipit in hominem, & in omnia quæ uisum hominis ueniunt in ipsius nocementũ. Et quia la conuentio est Christi ad Belial: Ideo quodocũque quid sanctificandum est ad cultum Diuini prius exortatur, ut liberatũ à potestate Diaboli, qui illud nocementum hominis assumere puratur, Deo cõsecratur. Et hoc patet benedictione aquæ, in consecratione templi, & in omni huiusmodi: Vnde cum prima consecratio, qua Deo hoc consecratur, fit in baptismo, oportet etiã quod homo per exorcisetur multò fortiori ratione quàm alie res. Quod in ipso homine est causa, quare Diabolus potestatem accipit in hominẽ, & in quæ sunt propter hominẽ, scilicet peccatũ originale uel actuale. Et hoc significat ea, quæ in Exorcismis dicuntur, cum dicitur: Recede ab eo, Satana. Hæc Theologus dicunt Doctores, licitum esse de applicacione Exorcismorũ contra potestates Dæmonis. Sed ibi cauetum est ne character aliquis ignotus, aut uerba ignota, aut aliud superstitiosum.

Sed tamen non obstante applicacione omnium præfatorum remediõrum, adhuc aliquando maleficiati à pœna nõ absoluntur, licet à reatu uel peccato, per quod incurrunt maleficiũ, absoluantur. Vnde sanctus Thomas in 4. dist. 34. dicit. Mai

Maleficium quodam reperitur perperua. hinc in quandoque ita esse perpetuum, quod non possit habere remedium humano opere quamvis Deus possit præstare remedium, dæmonium cogendo, vel etiam dæmoni resistendo Non enim semper oportet, ut quod per maleficium aliquod factum est, possit per maleficiū aliud destrui, ut ipsi malefici confitentur. Et tamē si possit per maleficiū remediū adhiberi, nihilominus peccatū reputaretur, quia nullo modo debet aliquis dæmonis auxiliū per maleficiū inuocare.

Similiter non oportet, quod si propter peccatum aliqua data est diabolo potestas in aliquem, quod cessante peccato cesset potestas: quia pœna interdum remanet, culpa transiente. Similiter etiam exorcismi Ecclesiæ non valent ad reprimendum dæmones semper, quantum ad omnes molestias corporales iudicio Dei hoc exigente. Semper tamen valent contra illas infestationes dæmonum, contra quæ principaliter instituti sunt. Hæc Thomas. Sed multum cavendum iis, qui divinis præceptis & Ecclesiæ humanam sanitatem præponunt, ne maleficos inuocent pro remediis.

Remediis Maleficorum sapienter in dæmoniis evadunt.

Quia eorundem inuocatione posteriora nonnunquam peiora prioribus sunt: Ut in exemplo deducit S. Gregorius primo dialogorum, de femina, quæ ab vno dæmone possessa, per maleficos, dum liberari attemptabatur, legio sub maleficorum operibus statim eam intravit.

An non habeat ordinem exorcizare valeat.

Piger. Habeo adhuc tria dubia de Exorcismo: An non habeas exorcizator ordinem exorcizare dæmones licite valeat. Secundò, quæ sit differentia inter effectum aquæ benedictæ, & exorcismi, cum vtrunque contra dæmonis molestiam ordinetur. Tertiò, an exorcismus tantum significet, vel etiam an aliquid efficiat.

In non consecrata adhibere missa alicui potest.

Theologus: Ad primum & ad alia respondet sanctus Doctor. Ad primum dist. 21. quod sic in 4. In ordine, inquit, exorcizator, & in aliis minoribus ordinibus omnibus, cum conferuntur, recipitur potestas, ut quis hoc vel illud ex officio facere possit, puta exorcizare. Et idem, à non habentibus ordinem, licite fieri potest, non ut ex officio: quamvis illi hoc non habeat ex officio. Sicut in domo non consecrata potest dici Missa, quamvis consecratio Ecclesiæ ad hoc ordinetur, ut in ea Missa dicatur. Sed hoc tunc magis pertinet ad gratiam gratis datam, quàm ad gratiam sacramenti. Ad secundum respondet dist. 6. dicens: Diabolus impugnat

nos ab exteriori & interiori: aqua ergo benedicta ordinatur contra impugnationem diaboli, quæ est ab exteriori. Sed exorcismus contra impugnationem diaboli, quæ est ab interiori. Vnde illi, contra quos datur, dicuntur Energumeni, id est, intus laborantes, aut propter infectionem fornicis, aut propter possessionem corporalem à dæmone.

Quare Energumens dicitur.

Ad tertium respondet ibidem, quod Exorcismus etiam efficit, quod pater, quia per modum imperij dicuntur, non per modum orationis tantum, ut, Exi maledictæ diabole. Tum etiam, quia B. Grego. super Ezech. dicit: Sacerdos dum per exorcismi gratiam manus credentibus imponit, & habitatque malignos spiritus in eorum mente contradicit, quid aliud facit nisi quod dæmonia eicit. Nec est inconueniens, quod etiam, quando iam Baptizato exorcismus prius neglectus adhibetur, dicere quod tunc aliquid efficiat, cohibendo ab impugnatione diaboli. Cum etiam post baptismum, per aquam benedictam aliqua potestas dæmonis reprimatur: Imò si exorcizatur puer, & ante baptismum moritur, sibi iam vita sua tantum valuit, ut in eo potestas dæmonis debilitata fuerit & sit.

Exorcismus loco Baptismi.

Et ideo exorcismi non tantum significant, sed etiam efficiunt aliquid, non tantum in corpore, sed etiam in anima, quia in vtroque est infectio fornicis. Effectus autem iste est debilitatio potestatis dæmonis, ne tantum possit in homine, sicut ante baptismum, & alia bona in ipso impediatur. Hæc omnia Thomas.

Ad secundum dubium de amore illicito seu philocaptione, vel Hissitici, ut Auicenna loquitur, quæ est ægritudo, quæ aliquis incurrit propter amorem. Tradit enim Auicenna septem remedia inter cætera lib. 3. Vnum est agnoscere personam, in qua quis captus est: quod experitur aliquis ex passione infirmi, vel ex variatione pulsus ad nominationem amati, quia sic radix ægritationis habetur: Ut etiam beatus Ambrosius ponit in passione sanctæ Agnetis de filio iudicis. Aliud est copula per matrimonium, si lex sustinet, quia ita quidam sanantur cum obeditur naturæ.

Quomodo explorandum, in qua quis captus sit.

Tertium est, applicatio medicinalium, de quo ibidem tractat & docet. Quartum est, ut amorem suum de dilecto per licita remedia ad aliud diligendum conuertat, quod priori præligere debet, & ita fugere potentiam amati: quia sic destrahitur animus. Quintum, si irrationabilis est, corrigatur, otteretur, tribulatur, & amoris oculus ostendatur, esse miseria.

Quomodo medicandum sit amorem inordinatum.

*Vetularum a-
spectus & col-
loquia amovē
excitant.*

Sexum est, ut potissimum vetulae ad ipsum dirigantur, qui quātum cum veritate & Deo possunt, vituperent corpus & dispositionem dilecti & mores, cum transfiguratione facierum, turpi seu deformi. Tamen quidam ex hoc plus insistantur, quia in relatione de amato deiectatur, licet alij sanentur. Septimum est, ut occupetur in rebus arduis distractiuis officiis & huiusmodi. Similiter de similibus dicendū est: persecutio autē horū ad Medicum pertinet, sed Theologica praecedenti dubio dicta, prā aliis applicari debent.

*Quod boni
Angeli benefi-
cio sicut mali
malificio affi-
ciant.*

Ad tertium dubium: An ne bonus Angelus aliquando iustos viros beneficiet sicut constat malum Angelum maleficiare iniustos? Responsum habes ex patrum sanctorum exemplis, quod sic, imò multiplicius in infinitū. Quicquid enim boni à fonte totius bonitatis Deo in nostra temporalia & corporalia bona emanat, totum secundum Beatum Dionysium per mysterium Angelorum habemus: & ut sanctus Doctor in quodam loco super 3. sententiarum tradit: Cum Deus gratiam menti nostrae notabilem, vult infundere, ad quā licet se nulla creaturae potestas extendit, tamen ad hanc dispositivē Angelus bonus cooperatur: sicut etiam, licet ad verbi Dei conceptionem in virgine beatissima, per quam Deus homo factus est, sola diuina virtus efficiēter affuerit, tamen Angelico ministerio mens virginis per salutationē, per confortationem, & per informationem multum excitata, vel ad bonum praedispōita fuit.

*Deus per An-
gelos dispositi-
vè gratiam ho-
minibus in-
fundit.*

*Salutatio
Angelica pra-
disposuit S.
Mariam ad
accipiendam
conceptionem.*

*Angeli vocā-
tur virtutes
caelorum.*

Est praeterea cōmuniō, & magis cōsonatā sacrae paginae, quā Philosophiae naturali ista opinio, quae tradit omnia corpora caelestia regi & moveri virtute Angelica: quāobrem à Christo, & ab Ecclesia, virtutes caelorum vocantur. A caelestibus autem influentis simpliciter omnia huius mundi corporalia reguntur, teste Philosopho primo Meteorosū.

*In voluntate
solus Deus a-
git.*

Est in super doctrina sancti Doctoris, quod in homine tria sunt, in quae spiritus separati agere valēt sed differētes. volūtas, intellectus & potētia aliae ipsius animae, affixae mēbris organicis corporalibus. In primū solus Deus. In secundū tantūmodo Deus & bonus Angelus ut illuminet. Et in tertiu Deo permittente malus spiritus agere potest & imprimere. sed in potestate voluntatis humanae est immisiones factas per Angelos malos acceptare, vel refutare & talia cū Dei invocata gratia propulsare, vel eadē neglecta admittere posse.

Piger.

Piger. Licet haec sint innumerabilia bonorum Angelorum etiā in iniustos profluxa beneficia, de quibus neu nescius fui hactenus, sed gratus ero in antea, tamen de his non quero principaliter, sed de beneficiis eorum circa generatiuam potētiā, ut pote an quosdam castificent, sicut mali spiritus quosdam malos infrigidant per sua maleficia.

*An Angeli bo-
ni quosdā ca-
stificent, sicut
mali infrigi-
dant.*

Theologus. Haud dubiè ita faciunt, sed ubi & quando expedit. Nam ira factū est de S. Sereno, abbate, de quo refert Cassin coll. par. abba. Sereai, prima. Hic, inquit, pro interna cordis atque animae castitate nocturnis diurnisque precibus, ieiuniis quoque ac vigiliis infatigabiliter insistens, cunctos actus carnis concupiscentiae tandem per diuinam gratiā in se extinxisse percepit: Deinde maiori zelo castitatis succensus, praefatis vsus remediis, à Deo petit, ut interioris hominis castitas in corpus redundaret Dei dono; postremò autē adueniens ad eum Angelus in visione nocturna, eiusque velut aperiens uterum, quādam ignitam carnis strumam, de eius visceribus euellens ac proiciens, suisque omnia, ut fuerant, locis intestina restituens. Ecce, inquit, inceniua carnis tuae abscissa sunt, & obtinuisse te noueris hodierna die perpetuam corporis puritatem, iuxta votum quod poposcisti, ut ne ipse quidē naturali motu, qui etiā in paruulis atque lactantibus euitatur, ulterius pulseris.

*Angelus emi-
mit Abbati S.
Sereno visce-
ra libidinis.*

Sicut de B. Equitio Abbate dicit B. Gregorius primo libro Dialogorum. Hunc, inquit, cum iuuentutis suae tempore acri certamine carnis incentina fatigarent, ipsae suae tentationis angustiae ad orationis studium solertiorē fecerunt. Cumque hac in re ab omnipotenti Deo remedium continuis precibus, quaereret, nocte quadā assistente Angelo eunuchan se vidit, eiusque visioni apparuit, quod omnē motum ex genitalibus mēbris eius absciderit, atque ex eo tempore ita fuit alienus à tentatione ac si sexum non haberet in corpore. Qua virtute fretus ex Dei omnipotentis auxilio ut viris ante praeratur, ita cepit postmodum etiam foeminis praesse.

*Angelus eis-
nuchan S. E-
quitium ab-
batem.*

Ita in vitas patrum, illorum quos sanctus Heraclides, vir religiosissimus collegit, in libro suo quē Paradisum nominat, meminit cuiusdā sancti patris & monachi, quē Heliam vocat, hic misericordia motus, trecentas foeminas in monasterium colligit & regere cepit. Tria facta autem biennio, iā viginti quinque annos circiter habēs ritē recatus à carue

*S. Heraclides
Paradisus
patrum.*

in eremum fugit, vbi biduo ieiunus orans, ad Deum ait: Domine Deus, aut occide me, aut libera me ab hac tentatione. Vesperti igitur somnus cum irrepfit, tres Angelos ibi ad se venientes vidit: quibus querētibz: Cur à monasterio virginum fugisset: nec ille præ verecundia respondere auderet, dixerunt Angeli: Si liberaberis: num redibis, curam sceminarum gerendo? Respondit ille. Quàm libens. Tunc illi iuramentum ab Helia recipientes quod exegerant, eum cuncharunt. Nam vnus manus, alter pedes, tertius nouacula testes eius visus est abscindere, non quòd ita verè esset, sed quia ita esse videbatur, querentibusque, an ne remedium sentiret. Respondit ille, se plurimum exoneratum. Vnde quinta die ad lugentes sceminas rediit, & per 40. annos, quibus superuixit, nec pristinae teotationis deinceps scintillam sensit.

Non minus beneficium collatum esse legimus beato Thomæ Doctori nostri ordinis, qui à consanguineis propter ingressum dicti ordinis incarceratus, vt per meretricem seduceretur, ad seculum tentatus est, quæ per sanguineos immisa est veste & ornatu composuissimo. Hanc enim S. Doctor intuens ad ignem materialem cucurrit, titionem igitur arripuit, & vi sceminam è carcere fugauit, in orationeque statim pro castitatis dono positus obdormiit: vbi duo Angeli ei apparuerunt, dicentes: Ecce Dei te ex parte cingimus cingulo castitatis, quòd nulla possis de cætero impugnatione dissolui, & quòd humana virtus non conquiritur merito, tibi ex parte Dei confertur ex dono. Sensit igitur cincturam sanctus vir, scilicet tactum cincturæ, & exclamando euigilauit. Deincepsque tanto munere castitatis se dotatū sensit, vt ab eodem tempore omnem horreret luxum, vt sine necessitate sceminis colloqui possit, sed perfecta castitate polleat, vt eius tradit legenda.

CAPVT VII.

Ornicæ comestæ ab hominibus, eis nocent, non bestiis omnibus, sed quibusdam proficiunt, vt vrsus, qui eas auide querunt. Formicarum nomine iusti designantur, vt supra dudum habuimus.

Comedere autē vitæ alienæ detrahere est, aut in fama aut in sana doctrina, de qua correctione cautū reddidit filiū,

S. Helia monachi visio de arseffis ab Angelo testibus.

Castitas non acquiritur merito virtutis.

Formica si comesta datur hominibus, est praterquam vrsus.

qui Proverbiorum 23. cap. dicit, Noli esse in cōiuiis potatorum, nec in comestationibus eorum, qui carnes ad vescendum conferunt, quia vacantes potibus, & dantes symbolū (glossa, id est, detractionum) consumētur: Vbi glossa iterū dicit: Carnes ad vescendum conferre, est in cōmuni locutione, derogationis vicissim vitia proximorum dicere. De quorū pœna subditur, quia talibus vacantes consumuntur. Quò contra verbis bonis Diuinam continentem sapientiam operā dare cōgruit, quibus anima satari licitè poterit. De quo prouerb. 24. Salom. subdit. Comede fili melle, glossa, doctrinam sapientiæ) quia bonum est, & fauum, dulcissimum gutturi. Sic & doctrina sapientiæ animæ tuæ, quam cū inuenieris, habebis in nouissimis spem, & spes tua non peribit. Mell enim & fauo, dicit glossa, cōparat doctrinā sapientiæ, quia sicut illa cæteris cibus, ita hæc doctrinis præualet aliis. Iterūmq; deuoratoribus humanarū carnū per detractionis vitium, & per superstitionis maleficium, dicitur in Psal. Filij hominum, dentes eorū arma & sagittæ, & linguæ eorū gladius acutus. Et prouerb. 3. Inter quatuor generationes peruersas hæc vltima est, de qua dicit, Generatio, quæ pro dentibus gladio habet, & comandit molaribus suis, vt comedat inopem de terra, & pauperes ex hominibus, vbi glossa, Generatio quæ pro dentibus gladios habet, hæc est, quæ suam perfidiam aliis immittere conatur, & sicut corpora gladiis, ita audientū animas veneno allocutionis occidit. Vnde dicitur, vt comedat, id est, ad hoc vt deuoret inopes, id est, innocentes & pauperes, id est, humiles.

Deuoratio tamen formicarum nō hominibus, sed bestiis, vt vrso prodest, quia maleficorum officium, & detractionis vitium nō iustos, sed perfidos deletat. In cuius figura Danielis. 7. secunda bestia, quæ de mari ascendit, similis vrso erat, quæ in parte stetit, & ordines dentium erant in ore eius & in dentibus eius & dicebant. Surge, comede carnes pluri-
mas. Per quæ triplex nocumentū maleficorum innuitur, videlicet bonorum temporalium, humanorum corporum, & animarum rationalium, quæ lædi solent per talia maleficorū exercitia. Vnde Prou. 17. Sæper iurgia querit malus. Angelus autem crudelis mitteret contra eum. Expediit magis vrsi occurrere, raptis foetibus, quàm fatuo confidenti sibi in stultitia sua. Vbi gl. Angelus crudelis, immundus spiritus

Vt mel cæteris præferatur cibus, sic doctrina sapientiæ cæteris doctrinis.

Hic comedere carnes, significat bellum gerere, secundum quosdam.

Vrsus Diaboli denotat. tus est, qui à domino contra peccatores mittitur, vt in presenti affligat, vt *Aegyptos*: vnde immisit in eos irā indignationis suæ per Angelos malos. Et subdit: Potest in vrsu ho-

stis antiqui malicia intelligi, cui fœtus rapimus, cum eos qui filij sui erant, catechizando & baptizando Dei filiis adiungimus: & hoc sæpè facilius fit, quàm hereticū ad fidē rectā reuocare, vel catholicū prauè agētē à bonū opus reducere.

*Quomodo
Dæmones in-
firmens cor-
pora.*

Piger: Per bestias, vt dicis, formicas deuorantes, fide reprobi, & malefici intelligi valent, dic exemplum, quomodo id opere perficiunt, humana lædendo corpora de sanitate in infirmitatem.

Theologus. Audi ergo, quid bestia tales Petro iudici de quo supra retuli, nefas fecerint. Diu enim se in eo vindicare studebant, sed quia fidem bonam gerebat & se diligētē crucis signo munire solebat, seque, ausatus aliquociens, ab occasione eorum abstinerebat, per quæ maleficia procurari solent. Idcirco illæsus propter astutiā talium euadebat, vno excepto tempore, in quo ex delicto proprio meruit non in toto custodiri à domino prout mihi retulit. Consueuerat enim in territorio Bernensium, castro *Blankenurg.* habitare residētiam, tempore quo terrām eandem gubernabat. Postquam autem officio resignauit, & ciuitatem Bernensē reintravit, ibiq; domicilium tenebat, die quadam rediens ad castrum prædictum, vbi cognatus eius in ipsius officium substitutus fuerat, in eodem castro Petrus quadam expedire negocia apud sibi notos volebat.

Tunc vna malefica & quatuor consortes eiusdem malitiæ viii cōuenerūt de sero in loco vno, machinamenta suæ artis volentes pro viribus, vt Petrum grauitè veneficiū læderēt, vel occiderent. quæ hæc latebant fraudis cōmercia.

Adueniente igitur nocte, Petrus se benedicendo crucis signo cubitum iuit, sed nocte surgere omnino proposuit ad scribendum necessar: o quasdam epistolas, vt mane redire à loco valeret. Euigilans igitur intempesta nocte sibi videbatur exopinari quòd dies adflet, luce deceptus fidi-
tia, de quo in se iratus, quia vt putabat, noctem neglexerat non se, vt debuit, muniendo more solito vestimentis induit per gradus altos versus locum, vbi pugillarem habuit, descendit, & locum clausum reperit. De quo maiori in-
caardescens; cum murmure per gradus quos descendit

versus lectum iteratò scandebat: emittendo vnicam ex in-
dictione maledictionem, per verbum satis breue: ac si dice-
ret, In nomine diaboli. Et ecce statim in tenebris dēssimis
Petrus, proiectus est in præceps per graduum prædictorum
passus, adeo grauitè, vt famulus, qui de se subter scalam in
commodo dormiebat, excitaretur, & exiens, qui adesset cō-
spicere volens, reperit dominum suum Petrum æcenso lu-
mine solum in terra, priuatum rationis vsu iacentem, &
collisum per omnia mēbra: sanguinem plurimum è corpo-
re emittentem. Excitatur familia, & nemo erat qui lapsus
causam aperire possit.

Tandem tamen Diuina atridente gratia, vsu rationis recuperauit, sed sanitatem corporis vix in tribus septimanis rehabuit. Et quanquam maleficos haberet suspectos, quos pro viribus de terra radere cupiebat, tamē reos ignorabat huius sceleris sibi illati.

Verum quia nihil opertū quod nō reueletur, euentu quodā factum est postmodum, vt quidam latens maleficus veniēs de terra Bernensium, vbi domicilium habuit in ciuitate Friburgēsi, Lausantensis dioceseos, die quadam in taberna cum bibulis sederet, & ad cōsócios diceret. Ecce, ait vi-

deo quòd talis, quē nominauit in aqua, vbi circa habitatio-
nē meam hamum in aquā pro captura piscium posui, mihi
eum furto leuat & surripit. Distabat autē ab inuicē loca per
sex magna Teuthonica miliaria, per quæ opere Dæmonis
furtum intuebatur. Hoc verbum pōderuere fideles eum
accusauerunt, & postmodum iudicialiter carceri mācipatus
est, vbi biduo duriter quæstionatus, nihil penitus fateri vo-
luit de propriis facinoribus. Tertia autē die, quæ fuit sab-
batum, in qua cōmuniter, ob reuerentiā Beatissimæ virginis,
cadē coitur officiosè tortus iterum, virus suum euomit.
Nā præfati sui verbi & furti veritatē se dixit fuisse expertū.
Et quòd quatuor viri malefici Petrum & præfente malefi-
ca, quā nominauit, per manus eiusdē verulæ dictum Petrum
in præceps proiecissent, fatebatur. Et causam huius iracun-
diæ in verulam venisse assererat, quia scilicet sibi iustitiam
aliquando ad libitum iudex existendo nō ministrasset. Ad-
diditq; se aliis duobus diebus, Dæmonum machinamentis
detentum non potuisse in tormentis respondere, sed quia, vt
ait, festum beatæ virginis, quò ad officinæ celebrandum,
dixit

*In nomine
Diaboli cubitus
se conferens
præcipitatio
de scalis.*

*Quidam in
consuetudo
militaribus di-
stanciam suam
videt.*

dixit, se iam liberum ad dicendum veritatem: & ita tandem iuxta patriæ municipalia igni traditus est.

*Maleficos sapè
contradictoria
confiteri.*

Notandum tamè, quod tales Pseudo prophetae aliquando omnino contradictoria dicere solent, per patrem mendacij decepti: vt idem Petrus expertum se esse retulit. Nā quædā malefica per eū capta est & inturrita; habuit autem maritū talis maleficij non magistrum, qui curiositate ductus, ad quandam illarum partium vetulā properauit, de qua cūcū referēbāt, quod futura prænosceret: Ad hāc cū venisset supplex petiuit, vt sibi diceret: Anne spē habere deberet. quod cum vita vxor sua iudicem euaderet, sua quæ iam capta erat vxor. Cui respondit vetula: Noli timere, indubiè liberabitur, nec hac captiuitate morietur. Quo vir factus alacrior obuiauit iudici Petro altera die. Cui Petrus, Vbi quæso fuisti? At ille: apud Prophetissam ait, fui, quæ mihi retulit, vxorem meam de sua captiuitate liberandam esse, nec mori ex hac captiuitate, Deinde regressus Petrus in hospitium, vocabatur à capta malefica, quæ Petro dixit: Vidi quod maritus meus vetulam accersit, quæ me liberandam esse prænunci ait: Scio, mentitur, quia proxima die tuo sub iudicio incinerabor. Hæc cum postmodum iudex marito dixisset, ridendo expectabat quæ inter maleficas veritatem dixisset: sed secutum proxima die inturritæ feminæ incendium per publicam factum iustitiam, veritatem maleficæ, quæ virum habuit, palam fecit.

Nec tamen credere debes, Petrum, vt in primo exemplo habitum est, manibus maleficorum, qui in castro non erāt, corporaliter per gradus iactatum ad literam: sed maleficorum sacrificiis vel cæremoniis allecti Dæmones præsentis illud præcipitium fecerunt Petri. Et vt mentes maleficorū reciperent, in imaginatione superstitiosorum hominum effecerunt, vt ibi viderentur præsentis esse. Ita etiam in secundo & tertio exemplo, Dæmonis impressione in imaginationem maleficorum factum est, vt absentia vel præsentia cernerentur, sicuti supra li. præsentis c. x. audisti ex verbis sancti Doctoris, & etiam cap. 5.

C A P.

CAPVT VIII.

Vibus Formicarū, nōnquā sunt cadauera animalium mortuorū. Ad moralē intelligentiā, comedere mortua animalia, est aliquādo frui peruersa luxuria, vnde illecti aliquādo scēminatū peccatricū, propter famē luxuriosæ voluptatis, mortua animalia comederūt, eisdē in nō modicā displicentiā Dei fructes: vt in Pl. 105. sub cōpēdio in veritate, & sub typo de Israeliticō populo rāgitur. Initiaci, inquit, sunt Beelphegor, & comederūt maleficia mortuorū. De quo quo Nū. apertius dicitur 25. Fornicatus est populus cū filiabus Moab, quæ vocauerunt eos ad sacrificia sua: At illi comederunt & adorauerūt: Deos earum. Incitatusq; est Beelpheger Israel, & iratus dominus dixit ad Moysen: Tolle cunctos principes populi, & suspende eos contra solem in patibulis, vt auferatur furor meus ab Israel. Hęc autē omnia fecit Israel leductus occulta machinatione Balaam malefici, qui suo consilio illius morticinæ fornicationis exordium in Israel exitit. Super quo glo. libidini quis seruiendo doctrinam Balaam tenet.

*Quid moraliter
denotet co-
medere mor-
tuas animalia.*

Duplex fornicatio.

Est ergo execrabilis etiā corporis fornicatio, quæ violat tēplū Dei, & tollit membra Christi, & facit mēbra meretricis. Sed execrabilior est generalis fornicatio, in qua omne genus peccati pariter continetur: eū anima scilicet confortio verbi Dei fulcita, & matrimonio eius associata ab aduersario eius qui eam sibi in fide despondit, corrumpitur.

Est ergo sponsus & vir animæ mundæ verbū Dei, id est, Christus. Despondi vos omnes, ait Apostolus, vni viro virginem castam exhibere Christo. Dum igitur animæ adheret sponso, & complectitur, & audit verbum eius, ab ipso suscipit semen verbi, & concipit, & facit filios: pudicitiam, iustitiam, patientiam, & omnes virtutes, vt salua sit per generationem filiorum, si permanferit in fide & charitate. Si autem se Diabolo & Dæmonibus prostituerit, faciet filios adulterij, scilicet omnia peccata.

*Liberi pro-
creādi ex spō-
so verbo, &
anima.*

Et iterū glossa Origenis ibidē: Per omnia peccata quæ committimus, maximè si non surreptione aliqua, sed studio peccamus, illi Dæmoni, cui curæ est quod admittimus, cōsecramur: Et fortè tot Dæmonibus cōsecramur, quot peccata committimus, & mysteria Idoli illius pro illo suscipimus.

Alf

*Pecata sunt
mysteria Da-
monum.
Meretrices vo-
cantur sterco-
ra via.*

Assimilantur autem corpora fornicationum merito fornicationum animalium corporibus. Quia ut Ecclesiastici 9. dicitur: Omnis mulier fornicaria quasi stercus in via conculcabitur. Propter quod propheta, postquam de his, qui potentes sunt ad bibendum viam, in quo est luxuria, locus est Esaię 5. Paulo post ita subiugit de eisdem. Facta sunt morticina eorum quasi stercus in medio platearum: in omnibus his non est auersus furor eius: sed adhuc manus eius. scilicet Dei extenta.

Piger. Sunt ne nostro tempore boni viri aliqui decepti per magas vel maleficas tuo iudicio.

*Henricus kal-
veisen Inqui-
sitor.*

Theologus. Meum in sequentibus suspendo iudicium: sed ea, quae publica vox tradit & fama, referam. Habemus hodie sacrae Theologiae professorem insignem, fratrem Henricum kalveisen, Inquisitorem haereticae prauitatis. Hic cum anno proxime praeterito inquisitionis officio in ciuitate Colonienſi insisteret, ut mihi ipse scripsit, percepit circa Coloniam quandam virginem esse quae in habitu virili omni tempore incessit, arma deferebat, & vestimenta dissoluta, velut vnus de nobilium stipendiarius, choreas cum viris ducebat, & potibus ac epulis adeo insistebat, ut metas foemineae sexus, quae non negabat, omnino excedere videretur. Et quia eodem tempore, sicut heu hodie, sedem Treuerensis Ecclesiae duo pro eadem contententes, grauiter molestabant, gloriabatur Germaniam partem posse & velle introuisare: sicut virgo Iohanna de qua statim dicitur, Regi Karolo Francorum paulo antea fecerat, in suum eum regnum confirmando: imo illa se eandem Iohannam a Deo suscitaram esse affirmabat.

*Novus virgo
Iohanna (qua
Galli Ieanne
puella vocat)
exorta in E-
piscopatu Co-
loniensi.*

Cum igitur die quadam cum Comite iuniori de Birnenburg qui eam tuebatur & fouebat, Coloniam intrasset: Et ibi dem mira in conspectu nobilium fecisset, quae magica arte videbantur fieri. Tandem per praedictum Inquisitorem, ut inquireretur, diligenter inuestigabatur & citabatur publice. Mappam enim quaedam dicebatur lacerasse, & subito in oculis omnium reintegrasse. Et vitrum quoddam ad parietem a se iactatum & contractum, in momento reparasse, & similia plura inania ostentasse. Sed misera parere mandatis Ecclesiae renouit, comitem antefatum in tutelam ne caperetur habuit, per quem clam de Colonia educta, manns quidem Inquisitoris, sed excommunicationis vinculum non euasit. Quo tandem arctata, partes Alemaniae exiit, metaque

*Vitrum con-
tractum ma-
ga reficit.*

Galliae intrauit, vbi militem quendam, ne Ecclesiastico interdictione vexaretur & gladio, duxit in matrimonium. Deinde sacerdos quidam, leno vocandus potius, magam hanc verbis delinuit amatoris: cum quo postremo furtim recedens Merensem ciuitatem intrauit, vbi velut concubina secum habitans, quasi spiritu ducta fuerit, cunctis pariter ostedit.

Fuit praeterea infra decem annorum spatia nouiter in Francia quaedam de qua praemisi, virgo Iohanna nomine, tam prophetico spiritu quam miraculorum potestate, ut putabatur, clara. Haec enim veste virili semper utebatur, nec ullis Doctorum quoruncunque persuasionibus molliri potuit, ut tales deponeret vestes, foemineis contenta, praesertim cum se palam virginem & foeminam esse protestaretur. Sub hoc, inquit, habitu virili in signum futurae victoriae, ut verbo praedice & habitu, a Deo missa sum iuuare verum Francorum regem Carolum, & in suo firmare regno, a quo eum fugare nititur rex Angliae & dux Burgundiae. Pro tunc enim hi iuncti mutuo cedibus & armis Franciam premebant grauissimè. Igitur cum suo domino Iohanna continere velut miles equitabat, furata & fansta multa praedicebat, victoriis bellicis quibusdam intererat, & alia mira talia perpetrabat: de quibus nedum Francia, sed omnia Christianorum regna stupebant.

Ad tantam denique praesumptionem venit Iohanna, ut nondum adepta Francia, iam Bohemis, vbi haereticorum multitudo tunc fuit, minas intentaret per literas. Dubitabant exinde seculares & Ecclesiastici regulares & monastici, quo spiritu regeretur, Diabolico an Diuino. Scripserunt proinde quidam viri literatissimi tractatus eius ex parte, in quibus non modo diuersa, sed etiam aduersa de virgine senserunt.

Postquam autem regem Carolum in multis iuuisset, & firmasset regnum annis quibusdam, demum nutu, ut creditur Diuino, per Anglorum armatum capta est & incarcerata. Accersitis autem & vocatis in magna multitudine Magistris tam diuini quam humani iuris multis diebus examinata est. Et prout a Magistro Nicolao Amici Licentiate in Theologica audiuimus, qui Ambasiator fuit Vniuersitatis Parisiensis, tandem ipsa familiaris facta est se habere familiarem Dei Angelum, qui iudicio spiritus virginis literatissimorum virorum iudicatus est, esse malignus nis Iohanna spiritus ex multis coniecturis & probationibus: per Franciam quem

quem spiritum, velut magam effectam, ipsam ignibus per publicam iustitiam consumi permiserunt, prout de hac Historia Rex Angliæ nostro Imperatori Sigismundo satis latè scriptotenus significavit.

Patres malefica volebant virginam Iohannam imitari.
Eodem tempore duæ scæminæ prope Parisios surrexerunt, se publicè dicentes missas esse à Deo, vt virgini Iohannæ essent in subsidium, & quemadmodū à prædicto Magistro Nicolao viuz vocis organo audiui, subinde velut magæ vel maleficæ per Inquisitorem Franciæ captæ sunt, & per plures Sacræ Theologiæ Doctores examinatæ, tandem repertæ sunt maligni spiritus deliramentis deceptæ. Vnde cū vna ex eisdem scæminis se per Angelum Sathanæ seductam conspiceret, ex magistrorum informatione à ceptis respuit, & errorem prout debuit statim reuocauit. Alia verò in pertinacia permanens, ignibus consumpta est.

Piger: Mirati non sufficio, quomodo fragilis sexus tantas audeat proslire præsumptiones.

Theologus: Apud simplices tui similes mira sunt ista, sed in prudentum oculis hæc rara non sunt. Sunt enim tria in rerum natura, quæ si suæ cognitionis limites excedunt, aut in diminutione, aut in excessu bonitatis vel malitiæ apicem sibi vendicant. Lingua videlicet, Ecclesiasticus, & Ecceina. Quæ si bono reguntur spiritu, optima, si verò malo, pessima fieri consueverunt.

Nota tria optima & tria pessima.

Bonum lingua.

Indocti in egestate morientur.

Malum lingua. Lingua terrena.

Lingua enim vnius bono ministerio (vt de lingua primo exemplificemus) fidei Christianæ plurima regna subiugata sunt, vt in sanctis Christi Apostolis, & in sapientibus pater prædicatoribus. Prudentis etiam viui lingua nunquam infinitorum hominum strages præpediunt. Propter quod Salom. Proverb. 10. dicit. In labiis sapientis inuenitur sapientia, & virga in dorso eius qui indiget corde. Argentū electū lingua iusti, cor impiorum pro nihilo, labia iusti erudiunt plurimos, qui autem indocti sunt in cordis egestate morientur. Cuius causa ibidem 16. subditur quia hominis est præparare animū, & diuini gubernare lingua.

De malitia linguæ Eccies. 28. dicitur, Lingua testificans adducit mortē, lingua terra multos comouit, & disperdit, illos à gente in gēte, ciuitates munitas dit, tum destruxit, & domos magnatum effodit, vide ibi multa mala. Et Iacobi 3. similiter, quæ mala lingua facit. Est autem terra lingua

lingua eorum, qui inter duas contrarias partes incautè vel malitiôsè loquuntur aliqua.

De Ecclesiasticis secundò plurima exempla habemos. Sub ecclesiasticis autem clerici & religiosi intelliguntur in vtroque sexu. Quò ad malos clericos dicit beatus Hieronymus in epistola ad Nepotianum, Negotiatorem clericum ex inope diuitem, ex ignobili gloriosum, quasi quandam pestem fuge.

Malitia Ecclesiasticorum sine religioso.

Et beatus Beroat. Homil. 33. super cantica loquens de clericis dicit: Si insurgeret apertus Hæreticus, mitteretur foras & atelceret. Si violentus inimicus, absconderent se forsitan ab eo, boni scilicet pastores. Nunc verò quem eiciunt aut à quo abscondent se omnes amici? Et tamè omnes inimici, & omnes aduersarii, omnes domestici & nulli pacifici: Omnes proximi, & omnes quæ sua sunt quarunt.

Amicos se Ecclesia simulat. peiores sunt hostibus aperitissimis.

Hinc beatus Gregorius in Psalmo, dicit, Nemo amplius in Ecclesia nocet, quàm qui peruersè agens, nomen vel ordinem sanctitatis habet.

Delinquentem namque hunc redarguere nullus præsumit, & in exemplum culpa vehementer extenditur, quando pro reuerentia ordinis peccator honoratur.

De Religiosis etià dicit beatus Augustinus ad Vincentium Donatistam, Simpliciter fateor claritati vestræ coram Domino Deo nostro, qui testis est super animam meam, ex quo Deo seruire cepi, quantum difficiè sum expertus meliores quàm qui in monasteriis profecerunt, ita & non sum peiores expertus, quàm qui in monasteriis defecerunt.

De religiosis à dicti s. Augustini.

De mulierum verò malitia Eccies. 25. dicitur, Non est caput nequius super caput colubri, & non est ira super iram mulieris: Commorari leoni & draconi plus placebit, quàm habitare cum muliere nequam. Et inter plura quæ sequuntur & præcedunt ibidem de nequam muliere concluditur breui, nulla malitia super malitiam mulieris.

Malitia mulierum.

Hinc Chryso st. super isto Matth. 19. Non expedit mulieri habere. Quid est mulier, quàm amicitia inimica, ineffugibilis pœna, necessarium malum naturalis têtatio desiderabilis calamitas, domesticū periculum, delectabile detrimētū, mali natura, boni colore depicta? Ergo si dimittere illam peccatū est, tenere aut ferè tormentum est, necesse est, aut dimittere adulteria faciamus, aut quotidianas pugnas tenē-

Mulier necessarium malū, naturalitate.

Omnium mu- res habeamus.

liebrium v:io Tullius denique secundo Rhetorices dicit. Viros ad vñū
rum funda- quodq; maleficium singulæ cupiditates impellit & mulie-
menem est à res ad omnia maleficia cupiditas vna ducit. Muliebrium e-
natura. nin virosum omnium fundamentum est à natura.

Duo genera Et Seneca in suis proverbijs: Aut amat aut odit mulier,
lachrymarum vel tertium dedisse, flere fœminā, est mendacium. Duo ge-
in oculis fœ- nera lachrymarum habēt in oculis fœminā ū, veri dolo-
mnarum. ris vñū, insidiarū aliud. Mulier cū sola cogitat mala cogitat.

Bonum mulie De bonis autem mulieribus tanta laus est, vt etiam bea-
tis. tificasse viros legantur & salasse, atque gentes, terras &
vrbes, vt de Delbora, Iudith patet & Hester. Hinc Apolto-
lus 1. Cor. 7. Si qua mulier habet virum infidelem, & hic cō-
sentit habitare cum illa, non dimittat virum. Sanctificatus
est enim vit infidelis per mulierem fidelem.

Ideo Eccle. 26. dicitur: Mulieris bonæ beatus vir, Nume-
rus enim annorum duplex. Multa ibi narrat laudabilissima
per totum capitulum, de excellentia bonarum. Similiter Sa-
lomon, imò Spiritus sanctus Prouer. vltimo per totum ca.
de muliere forti. Præfata satis in noui t-stamenti fœminis
e lauerunt. Primò in virginibus & alijs fœminis sanctis,
quæ ad Christianam gentem perfidos traxerunt, vt Magda-
lena, Catharina, Margareta, Martha, & eis similes.

Vngaria re-
gnum fœmi-
na contra
Christi fidem
suscepit, sicut
et Francia.

Sic etiam totum Vngariæ regnum ab olim idololatriæ
deditum, per Gillam, sororem Christianam Imperatoris, si-
dei Catholicæ adiunctum est per regem Vngariæ, cui præ-
fata Gilla in matrimonium est tradita, per quam etiam cō-
uersus est rex, & in baptismo Stephanus nominatus, postea
que in aulis clarus canonizatus: vt Vincentius ponit in
historiæ speculo lib. 26. cap. 9.

Si præterea per Clothildem Christianam virginem, natā
de Burgundorum stirpe, Rex Francorum Clodouæus pas-
sum peritus, tandem Idololatrias reliquit, & cum regno
ad Christi fidē deuenit, vt Vincentius narrat li. 22. c. 4. 5. & 6.

C A P. I X.

Dna potentis
vnicuique rei
à Deo tributa.

Et lædentes homines, humore acuto formicæ pun-
guat, non tamen tam lædunt grauius, quam apes
inos persecutores.

Sunt enim datæ potentie, quas vnicuique rei di-
uina prouidentia tribuit, irascibilis & concupiscibilis. Ista,
qua

qua commodum desideratur, illa qua nocium fugatur. Per
concupiscibilem namque necellaria affectantur & delecta-
bilia: sed per irascibilem noxia refutantur & tristabilia.

Ista primis elementis quatuor conspicimus esse in om-
nibus vegetabilibus & animantibus vtique ad rationale a-
nimal hominem, imò suo modo in separatis spiritibus.

Sed in hoc est differentia, quod apertius rei delectabilis,
& repulsa rei tristabilis in sola rationali creatura virtus fie-
ri potest vel vitium, non in inferioribus.

Et sicut inter minuta animalia triplex reperitur pūctio
formicæ, & minima, quæ statim transit lapis durior, sed
scorpionis pessima, ita inter rationales creaturas triplex re-
peritur vindicatio, leuis eorum, qui charitate repleti sunt,
dura eorum qui indiscreto zelo teruent, & pessima in Da-
monibus & eorum sequacibus.

Primi in punitione similitudinem gerunt formicæ, quæ,
sine aculeo humoris tantummodò percussione iniuriam vl-
ciscitur. De tali se emendare cupiebat, qui in Psalmo ait,
Corripiet me iustus in misericordia, & increpabit me. Et
Apostolus ad Galat. 6. Si præoccupatus fuerit homo in ali-
quo delicto, vos qui spirituales estis instruite huiusmodi in
spiritu lenitatis, considerans temetipsum ne & tu teneris.

Vnde beatus Hieronymus in Epistola ad Oceanū. Quid
necesse est bis pungere nisi recalcitrantem, per se satis ei u-
bercentem confundere amplius, cui sui ratio magister est,
cui propria conscientia virga, & iogenita verecundia lex &
disciplina est. Et Greg. lib. 19. moralium, Regat disciplinæ
vigor mansuetudinem, & mansuetudo ornet vigorem, &
sic alterum commendetur ex alio, vt nec vigor sit rigidus,
nec mansuetudo dissoluta.

De huius primæ punitionis modo parabolicum satis ac-
comodū fertur de nostris tale formicæ exēplum. Fuit enī
quidā villanus, qui nimis ceruicosa volūtatē vxorē habe-
bat, quæ virgo in cūctis ferè mādatis recalcitrauit. Anxius
autē dno vir per quid rebellē cōpesceret discretē & rationa-
biliter. Quadā die cōtra se ligari respōdit. Fœmina es, nec
verbis emendata es meis, per verbera grauia in te miles effi-
ci nolo, nec contractam per meas plagas, te in lecto iacen-
tam desiderio, sed tibi dico, nisi te emendaueris, paruis me-
is

Formica sive Myrmidones, vocantur hominibus parvorum hominum parvis amici.

Mulier obstinata ligatur & ad formicam obijcitur.

De indiscretis correctionibus

Crudeles qui sunt.

De vindicta Maleficorum.

amicis de te querela vno proponam die contra te effient. Cui illa. In hoc, inquit, liquet tuus effeminatus animus, atque genealogia ignobilis, qui de parvi status tuis mihi minaris amicis. Nō enim mulieri minaris plebeiz. At ille respondit: Hac vice tibi tantum parcam & die ista: sed reuera, si te non emendaveris, parvis meis conquerar amicis.

Cumque misera non melior, sed efficeretur peior: servavit vir discretus & prudens suarum minarum veritatem adimplere in crastino. Tunc enim illa velut antea virum inuadere cepit verbis plurimum contumeliosis. Cui maritus, Modò tempus adest ut factis verba compensem. Vxorem igitur propriam inuadit, vestimentis omnibus præter commissum exiit, manibus & pedibus in vtri pellem ligavit, & humeris propriis clamāte & maledicentem in proximū suū horti cumulum formicarum proiecit: ubi aliquantisper formicarum humore solito perfusa & correcta, animum ad meliora conuertere cepit. Nam bestiola more solito in auribus & naribus, in ore & in aliis mulieris artubus eam cruciabant grauitur. Tunc illa eiulatu grandi iuramenti & sacramentis promisit grauibus, se de cætero viro velle ad nutum obedire, tantum ut cruciatum amicorum paruulorum euaderet. Ex hinc liberata per virum mulier, mirum in modum emendata est, & felix effecta, quem fecerunt deinceps propria pericula cautiorem.

Hic igitur modus corrigendi satis discretus & temperatus fuit. Indiscretè verò corrigentes pro laesionibus, iracundis sunt similes, quæ lædendo alium, dum aculeus manet in vtri vulnere, sese perpetuo fructu laboris priuāt. Tales crudeles sunt, de quibus Seneca de clementia ad Nerōnem dicit. Crudelitas nihil aliud est, quam atrocitas animi in pœnis exigēdis. Crudeles vocabo, qui puniēdi causā modò habent, modò nō habēt. Et tamen ut Hugo de S. Victore dicit libro de institutione nouitiorum, Difficile est, cor malicia induratum ad formam disciplinæ & speciem honestatis incuruare: sed necesse est, ut dura materia, cum faciliè ad formam non flectitur, ei & actoris flammæ incendium, & mallei grauioris tunso adhibeatur.

Scorpionum autem percussionibus vindictio Maleficorū & Dæmonum designatur. In quibus, ut beatus Dionysius dicit 4. cap. de diuinis nominibus, est furor irrationabilis, &

fantasia proterua. Cuius Gen. 49. Iacob maledixit in persona, Simeon & Leui in furore suo, ait occiderunt virum, Maledictus furor eorum, quia pertinax, & indignatio eorum, quia dura, diuidam eos.

De his beatus Hiero. in prologo super Iosue dicit, Cesset arcuato vulnere contra nos insurgere scorpium, & sanctum opus venenata carpere lingua desistat. Tales sunt illæ monstruosæ locustæ & mortifera, de quib. Ap. 9. dicitur, habebant caudas similes scorpionum, & aculei erant in caudis earū, & potestas eorum nocere hominibus mēsis quinque. Et habebant super se regem Angelum abyssi, cui nomen exterminās. Secundum gl. autē per bestias tales veram nōdem peruertere molientes intelliguntur, quia suis dolosis sententiis, ut scorpium, coram blandiuntur, & latenter pungunt. Cumque tumultu nocere nequeunt, quarunt auxiliū principum qui claude adigant, & ut astringant terrent & blandiuntur. Et super se habent Angelum abyssi, Diabolum dominantem terrenis, cuius nomen exterminās, quia à patria vitæ secludit suos.

Piger. Satis de correctionis punctione discreta irrationabili diuersi varios ediderunt tractatus. Sed vnū est, quod de maleficio Dæmonū multi nō credunt, eos videlicet qui inter dæmones Incubi vocantur & Succubi: non enim in fantasia, nō realitate aliquo humore nocuo & reali pungeri soledare. quid igitur de hoc verū sit, vel fictitiū vel eis nodare.

Theologus, Hanc quæstionem S. August. de ciuit. Dei lib. 3. c. 5. quid em mouet, sed non determinat: ubi sic dicit. Verū potuerit Venus ex concubitu Anchisæ Æneam parere, vel Mars ex cōcubitu iunioris filia Romulum gignere: hoc in medio relinquamus. Nam penè talis quæstio etiam de scripturis nostris aboritur, qua quæritur: Verū præuicatoris Angeli cum filiabus hominū concubuerint: unde natis gignātib; id est, nimium grandibus & fortibus viris tunc reuera completa est. Sed lib. 15. cap. 22. quæstionura determinat in hæc verba. Et quantum creberima fama est, multi que se expertos vel ab eis, qui experti essēt, de quorum fide dubitandum nō esset, audisse confirmant, syluanos & faunos, paucos, quos vulgò Incubos vocāt, sæpè improbos exuisse mulieribus, & earum appetisse ac peregrisse cōcubitum. Et quosdā dæmones, quos Dufos Galli nuncupāt assidue hæc

Locusta venenata in Apocalypsi quid significet.

De Succubis & Incubis.

De præuicatoribus Angelis an cū mulieribus rem haberint.

Fauni.

Dufij.

iamunditiam & tentare & efficere plures talesque affue-
rant, ut hoc negare impugnantia videatur. Hæc ille.

Postea ibidem determinat secundam quæstionem, videlicet,
quod illud Gen. 6. videntes filij Dei i Seth filias hominum,
id est, Cham, non de Incubis intelligitur. Quod autem In-
cubos esse non sit incredibile, ad illud ibidem est gloss. que
dicit sic, Non est incredibile, ab hominibus non ab Angelis
seu quibusdam dæmonibus, qui mulieribus sunt improbi,
eiusmodi homines. i. gigantes esse procreatos. s. de quibus in
Lira dicitur, Gigantes autem erant super terram. Quia &
post diluuium corpora non solum virorum, sed etiam mu-
lierum incredibilis magnitudinis exierunt.

De Gigantibus

Ad idem est gl. vbi prophetia Esa. 13. de fationem, Baby-
lonia civitatis prædicit, & monstra in ea habitanda. Ibi,
inquit, habitabunt struthiones & pilosi saltabunt in loco,
vnde gl. dicit. Pilosi sunt siluestres homines, hispidi, qui in-
cubones vel satyri vel genera dæmonū sunt. Et Isa. 34. super
illo loco, vbi prophetat de fationem terræ Idumæorum,
qui persequebantur Iudæos. Erit, inquit, cubile draconum,
& pascua struthionum, & occurrēt Dæmonia. Glossa inter-
linearis. i. monstra Dæmonum ad inuicem. Et glossa beati
Gregorij ibidem: Hic alij pilosi nomine figurantur, non hi,
quos Græci Panas, Latini verò Incubos vocant.

Pilosi satyri.

De Dæmonibus etiā Cassianus collatione prima Abba-
tis Sereni passum exponit præfatum. Ad idē est beatus Isid.
lib. 8. c. vlc. sic dicens: Pilosi, qui Græcè Panas, Latine Incu-
bi appellantur, siue Inni ab ineundo passum cum animalibus:
vnde & Incubi dicuntur ab incubendo, hoc est stu-
prando. Sæpe enim improbi existunt etiam mulieribus, &
earum peragunt concubitum, quos dæmones Galli Dulos
nuncupant, quia assidue hanc peragunt immunditiam.

Inni.

Quem autem vulgò Incubonem vocant, hunc Romani
Fannum vicarium dicunt. Ad quem Horatius dicit: Fannus
Nympharum fugientium amator, meos per fines & pura
rura lenis incedas. Insuper illud Apostoli 1. Cor. 11. Mulier
debet velamen habere super caput suum, propter Angelos:
Multi Catholici exponunt quod sequitur, propter Angelos
id est, Incubos.

Incubones
fanni vicarij.

Propter Incu-
bos velanda
sunt capita
mulieribus.

Ad idem est Iosephus super textu Geneseos 6. præalle-
guat Wilhelmus libro de vniuerso, parte vltima cir-
ca li-

ca. 6. multipliciter. Præterea hoc determinat sanctus Doctor
parte prima quæst. 51. & in secundo scripto dist. 8. Et quod
libero 7. q. 10. atque super Isaiam ca. 13. & 14. cuius motua
sunt verba beati Augustini in de ciuitate Dei, vnde talia ne-
gare dicit Thomas imprudentia est. Id enim, quod multis
videtur, non potest omnino falsum esse, secundum Philoso-
phum in de somno & vigilia, in fine, & in 7. Ethicorum. Si-
leo de historiis multis & authenticis, tam Catholicorum
quàm Ethnicorum, qui Incubos esse palam assueant.

Quod multis
videtur, nō est
omnino fal-
sum.

Causa autem quare Dæmones se Incubos faciunt vel
Succubos, esse videtur, ut per luxuria vitium hominis vni-
que naturam lædant corporis videlicet & animæ, qua in le-
sione præcipue delectari videntur.

Cur Dæmones
Incubatum
affectent.

Vnde enumeratis per altissimum multis luxuria vitiiis,
a quibus suum populum mundum esse voluit, in quibus in-
fideles irreciti erant: ait Leui. 18. Ne polluamini in omnibus
his quibus contaminata sunt gentes, quas ego eiciam ante
conspectum vestrum, a quibus polluta est terra, cuius sce-
lera ego visitabo: Dicit gl. super verbo gentes, Dæmones,
inquit, qui propter multitudinē dicuntur gentes vniuersæ,
qui cum omni peccato gaudeant, præcipue fornicatione
& Idololatria, quia in his & corpus & anima maculatur, &
torus homo qui terra dicitur. Omne enim peccatum, quod
cunque fecerit homo extra corpus est: Qui autem fornicat-
ur, in corpus proprium peccat. An nescitis, quoniam qui
adhæret meretrici, vnum corpus efficitur cum ea, ut patet 1.
Cor. 6. Historias de Incubis, & Succubis si intueri libet,
Guilhelmum, vbi supra, in suo vltimo lib. de vniuerso. Et
Thomam Brabantinum in libro suo de vniuerso, qui vulgò
de Apibus intitatur legito, & mirabilia conspicias.

Fornicatione
& Idololatria
corpus & a-
nima conta-
m. natur.

Thomas Bra-
bantinus de
Apibus.

Præterea virginis cuiusdam multū pulchra corporis dispo-
sitione, & quo ad animam valde deuota in Basilienē cōstitu-
ta Dicecesi bonā & diurnā notitā habui, quia confessor
illius fui, cuius Dæmon cellulam sæpissime & dormitionis
locū perturbabat, modo strepitibus, modo terrificis appari-
tionibus: Verum quia in cunctis que virgo gessit, omni ple-
na fuit custodia, Christi assistente gratia, a cunctis viris &
& ab Incubo semper remansit intacta. Nā secū ipsa cōsiliēs,
nullo teste conscio, propter boni Angeli sui custodis reue-
rentiā, cui diligentissime sæpe obsequabatur, pede nudo lese-

vesles non ex-
neda fuit il-
le qui ab in-
cubo exā. m.

conspicere non audebat, & abinde vestita die noctuque iacebat.

Incredibilis multitudo meretricum in concilio Constantiensi. Fuit denique fama communis virorum fide dignorum, eo tempore, quo Constantiense concilium generale celebrabatur, in quo, hoc est, in ciuitate ipsa Constantiensi, quod vete secundum est dictum, propter principum secularium & mechanicorum presentiam, incredibilis meretricum multitudo aderat. Eodem inquam tempore in eadem Diocesi prope oppidum in *Minta haur* in campi latitudine, quaedam vt videbatur, femina pulcherrima secundum corporis pulchritudinem cursori cuidam obuiauit in ipso itinere. Quae cum virum istum Deum timentem ad opus nefarii concubitus inuitaret, facinus horruit, Dei protectus adiutorio, cumq; simplici animo cursor, vnde femina veniret ab ea quaesisset, respondit, de Constantiensi venio concilio. Et aperta, quam in latere portabat, crumena, subintulit, Ecce has omnes pecunias in praefato loco corporis mei mercede conquisiui. Et hoc dicto, velut fumus protinus euauit. Et quod Succubus fuerit spurcissimis verbis & fuga respondit.

In cubus publice in concilio Constantiensi se inter alias meretrices professus.

CAPVT X.

Inquinant formicae manus, eas multum tangentiunt, & inquinantur potius vel sese maculant qui incaute eas contrectant. Cum enim conditione hinc libertate, sua libertate carere nolentes, sicut se molestantes humore acuto pungunt: Ita captiuitatem earum querentes manibus pollutantur.

In quo contactus omnis illicitus nobis prohiberi moraliter inquitur, ne in interiori praesertim homine coram domino & angelico maculari appareamus conspectu. Sumus enim dicit Apostolus 2. Cor. 6. & 7. templum Dei viui, sicut dicit Deus, quoniam inhabitabo in illis, & inambulabo: & ipsi mihi erunt populus: propter quod exite de medio eorum & separamini dicit dominus, & immunda ne tetigeritis, & ego recipiam vos, & ero vobis in patre, & vos eritis mihi in filiis & filias. dicit Dominus omnipotens. Has igitur habentes promissiones, charissimi, mundemus nos ab omni inquinamento carnis & spiritus, persequentes sanctificationem in timore Dei. Verba haec sunt Apostoli per totam.

Templum Dei vnde sumus.

Contra quod maxime luxuriosi delinquere reperiuntur, corpus

pus coinquinantes, & spiritus, qui virgines vel feminas uagantur illicite, vel vbi sexus femineus seipsum palpat vel tractare sinit inuerecunde.

De quibus beatus Petrus 2. sua canonica 2. c. sic dicit, Hi sunt velut irrationabilia pecora, voluptatem existimantes dici delicias coinquinationis & maculae deliciis affluentes, in conuiujs suis luxuriantes, oculos habentes plenos adulterij & incessabilis delicti, pellicientes animas instabiles.

Quamuis enim formica inter minuta animalia sit ingenio & sagacitate nobilissimum, tamen incaute tactum quantumcunque quis sit nitidus eum reddit immundum. Ita humanum corpus, licet a peccato sit actuali innoxium, tamen a dispari sexu tactum faciliter nimis vtrunque hominem facit pollutum. Cinis quippe tactus a cinere modicissimo, adhibito humore, in lutum conuertitur. Argentum insuper etiam si ad nitorem purgatum fuerit septuplum, vel minera qualiscunque alba, etiam si aurum fuerit obrisum, cum in charta munda suo tractu ducitur: protinus in liquorem ex motu insensibiliter resoluitur, & macula de mundo super nitido contrahitur.

Et cinis facile in lutum conuertitur, humore perfusus, sic homo peccator sociatus facile peccat.

Hinc huius in typum olim Deus verasse legitur, ne super terram reptantia, vel eidem multum haerentia, ab electo tangerentur populo, alioquin poena iniquationis quis multabatur. Vnde Leuitici 11. omne quod reptat super terram (gloss. terrena sapiens) abominabile erit, nec assumetur in cibum. Quicquid super peccus quadrupes graditur (glossa: gastrimargia) & multos habens pedes (gloss. ex varijs scripturis & varia doctrina sibi salutem futura affirmans) siue super humum trahitur (Euangeliorum praedicatione abutens luxuriose viuendo) non comedetis, quia abominabile est. Nolite contaminare animas vestras, nec tangatis quicquam eorum, ne iam mundi sitis: Ego enim sum dominus Deus vester, sancti estote, quoniam ego sanctus sum. Gl. notat, hic non omnem pollutionem in mortuis corporibus notari, vnde sequitur, Ne pollutatis animas vestras in omni reptili, quod mouetur super terram.

Gradientis super peccus gastrimargia notant.

Piger. Quia hic locum habet adhuc sibi cauendi ab iniquatione vtriusque hominis, qua quis inficitur potissime per luxuriam, prout probasti seire cupio de Incubis, quaedam mihi occurrentia dabitur, an Incubi generet aliquam.

do factus. Secundo, cur plus improbatum sint vel esse videantur sceminis quam viris. Tertio, quibus remedijs liberati possint, qui ab Incubis vexantur.

Theologus. Ad primi solutionem tria adueras: videlicet quod

An incubi generent aliquando filios.

Damones proprie non generant, nec concupiscentiam sensitivam in venenis habent, licet generationem proles procurare possint, non suam, sed illius viri, cui se fecit succubum. Damo aliquis, vel illius, cuius virtus sementina est: & foemella huius, cuius delusor est incubus. Primi dicti ratione si scire liber, videre poteris in sacro Doct. ubi prius, & in Vuilhel.

Damones magis infestare mulieres quam viros.

Secundum deducit idem, & precedens, quia spiritus carnem & ossa non habet, neque generationis instrumenta, per quae sola & voluntas concupiscibilis, & generatio carnalis explentur. Praeterea, ut verbis utar Vuilhel. Si concupiscentiam libidinosam haberent, cum pessimi sint, vique a Sodomitico vitio se non continerent in viros, quod tamen nullibi reperimus. Benedictus autem altissimus, qui virilem specie in hominibus a flagitio eorum usque hodie sic servavit.

Cyprum inhabitari a filiis Incuborum.

Quod autem generationem procurent aliquando ex precedentis capituli auctoritatibus palam est. Et ex Vuilhelmi dictis sic claret: Quia gentem Hunorum ab huiusmodi Damonibus generatam esse evidenter historia regnorum Occidentalium narrat, & insulam Cypri totam populatam esse & inhabitatam a filiis Incuborum fama praedicat.

Damones gigantes posse procreare.

Denique quod Gigantes procreare valeant, ut nascantur vel concipiantur, causas S. Doctor assignat. Quia scire possunt virtutes virtutis sementinae ex dispositione viri huiusmodi, a quo decisa est, & mulieris eidem proportionata complexionem agnoscere, & ita constellationem optime ad hoc cooperantem. Quibus similiter occurrentibus, possibile est genitos magnos esse, & fortes corpore.

Ut illa virginitate liberi procreentur, Damones efficiere possunt.

Quo etiam non obstat: Incubi calliditate & maleficio, vir possit habere filium, & foemella eundem, salva utriusque virginitate: non tamen in dignitate tali, qualis in beatissima Virgine extitit, licet cum utriusque aureola, si scire desideras, in quarto scripto quaestione decima. S. Thomam legas, & ita esse possibile clare discas.

Nec mireris in hoc. Nam in Bambergensis Diocesis virginis notitiam habui, quae puerum genuit, & virgo vera post partum permansit, non integritate carnis, quod solus Dei genitricis

virginis privilegium est, sed in experientia voluntariae libidinis. Fuit enim virgo pulchra valde, & formae elegantis, *Exemplum de dominae nobili obsequens, quam quidam iuuenis dolosus Bambergensis & potens cognoscere quaesivit viis quibus potuit.*

Hunc cum virgo deuota, velut hostem vitaret, virisque hominis, ipse nocturno tempore insidias virgini posuit, & quod obdormiens fortissime, & inexcitabiliter quodammodo in primo somno iacere consuevisset: nescio vade didicit, ex hac occasione in cubiculum virginis venit, dormientem cognoscit, nescit virgo, ut dicit in conscientia sua, quomodo impregnauerit, & ita recessit. Cum autem virgo dolere iam postmodum penitus ignata signa impregnationis habere inciperet, & ad examen coram honestis matronis posita impregnata esse reperta, fugit reus de patria, qui aliis palo transfixus fuisset. Ipsa autem virgo incredibilibus lacrymis se deplaxit.

Fuerunt tunc multi, qui virgini, ut sine periculo pareret, matrimonium suaserit: alij quod deterius extitit, ea abuti concupierunt, praefata partus difficultate allegantes. Sed virgo deuota, votum quod Christo de virginitate statuerat seruandum, etiam si mortis sequeretur, constanter seruare decreuit, & perfecit. Nam tempore oportuno peperit, & in magna deuotione iam plurimis annis vixit, sequens a mundi huius concupiscentiis, ita nuda fecit, ut aureolam virginum eam tandem percepturam non dubitet. Discant ex hac virgines, quam caute thesaurus ille necessarium seruandus sit, quem saltem de corporis integritate, aliquando incubus, aliquando homo insidiosus, aut in dormitionis naturali fortitudine, aut in potus artificialis collatione rapere potest.

Ad secundum dubium respondet Vuilhelmus, quod verisimiliter nec Succubi nec incubi amore concubitus nec desiderio voluptatis talia viris & mulieribus faciunt, sed potius malignitatis studio: videlicet ut utriusque polluant eos & eas spurcitia. Similem causam audisti in gl. vna precedenti capite.

Cur autem Incubi amplius vexare reperiantur mulieres & etiam puellas pulchros crines habentes, responder dominus Vuilhelmus: Non mihi alia causa occurrit nisi una ista: quia aut curae aut ornatui crinum nimium incubunt huiusmodi: Aut quia per crines viros inflammare cupiunt vel consecraverunt: aut quia in eis inaniter gloriantur: Aut quia

Cur magis ab Incubis vexantur puella pulchros crines habentes.

mare viros per ea, per quæ etiam Dæmones inflammare viros volunt.

Cur autem Dæmones in Veneris vitio potentiam generatiuam plus molestant etiam in sexu masculino per maleficia habuisti causam ex Sancto doctore cap. 5. huius libelli.

Ad tertium de remediis propellendi Incubos in diuersis diuersa legi & reperi: quod per quinque modos quidam liberari reperiuntur. Videlicet per exorcismorum applicationem per sanctam exercitationem, per sacramentalem confessionem, per loci certi mutationem, & per cautam sanctorum excommunicationem. De primo satis habitum est supra presenti lib. cap. 6.

De secundo sanctis exercitiis videlicet crucis consignatione vel Angelica salutatione. Refert Cæsarius in suo Dialogo, quod in Bunn., postquam sacerdos quidam se suspedit, eius concubina monasterium intravit, & per Incubum ad luxum prouocata est, quem per crucis consignationem repulit, & per aquæ benedictæ aspersionem, sed statim postea rediit. Quando autem angelicam salutationem dicebat, longè velut sagitta disparuit, & recessit: sed interdum rediit, licet prope accedere ad eam non auderet.

De tertio sacramentali confessione videlicet, patet per eundem Cæsarium, qui dicit quod concubina antedicta, cum iam confessa esset purè, in toto derelicta est ab Incubo.

Refert idem, quod quidam vir in Leodio passus Succubum confessione sacramentali finita, totaliter liberatus est. Ponit insuper exemplum ibidem, de quadam inclusa propter Deum, quam Incubus nec erucis signo, nec oratione, nec confessione, nec propter aliud spirituale exercitium reliquit, quando eius lectum ascenderet. Sed cum ad informationem cuiusdam viri religiosi diceret: Benedicite eam statim Dæmon reliquit.

De quarto, videlicet loci mutatione, dicit qui prius: quod filia cuiusdam sacerdotis stuprata per Incubum, & facta ex dolore frenetica, trans Rhenumque elongata ab Incubo dimissa est. Sed pater eius, quia à loco filia deposuerat à Dæmone percussus est, adeo vt moreretur in triduo. Hinc de Apibus prope finem sermo fit de quadam, quæ per Incubum crebro in lecto vexata proprio, consociâ deuotâ petiit, vt loco vexata iaceret, quod cum fecisset tota nocte quædam inquit-

Quibus venedijs liberari possint, qui ab Incubis vexantur.

Angelicam salutationem Incubos propellere.

Confessio peccata pellit Incubos.

Mutatio loci mutat Incubos.

tadius grauissimas sensit, & prior tunc quieta fuit.

De quinto, de excommunicatione, quæ fortassis aliquando eadem est exorcisationi: patet in Legēda beati Bernardi,

In Aquitania siquidem quædam mulier ab Incubis sex annis iam vexata, incredibili abusu libidinis, audiuit, sibi incubum, ne ad virum sanctum, qui vêturus erat, appropinquaret, minantem. Nihil, inquit, tibi proficiet, sed eo recedente tuus crudelissimus ero persecutor, qui hactenus tuus amator extiti. Quæ cum virum S. Bernardum inuocaret,

Respondit: Tolle meum baculum, & loco tuo infige, & faciat malignus quod potest. Hoc cum fecisset, Dæmon, Cameram femine non est ausus intrare, sed foris minabatur atrocissimè eam velle persequi Bernardo recedente:

Quo per feminam audito conuocat populū S. Bernardus, omnes iubet accensas candelas gestare in manibus, & Dæmonem cum vniuerso, qui aderat cœtu, excommunicauit, ac ne ad illam vel ad aliam deinceps accessum habeat interdixit. Et ita illa plenè liberata est.

Aliquando verò nullum prædictorum remediorum iuuat, vt Dæmonis abscedat nequitia, vt de Apibus circa finem ponit Thomas Brabantinus exemplum de quadam, quæ Incubum passa, nullo confessionis remedio vel crucis aut huiusmodi applicatione liberabatur, licet causam vexationis suæ satis nudè confessa esset.

Similis ratio assignata est supra cap. 6. de maleficio, quæ non semper tollitur. Tunc enim pœna est vexatio Dæmonis & pro peccatis satisfactio: si prout oportet sustineatur in charitate, sicut alia mala huius mundi, quæ nos premunt, sed ad Deum ire compellunt.

Pigeo. Cum femine sint timidæ, & faciliter mirabilia formarum in imaginatione susceptiua, nunquid contingit quibusdā ex eis, quod in veritate per incubum non vexantur, sed tantummodo ita se vexari putant. Sicut etiam quædam ex eadem radice falsò se impregnatas esse putant per Incubos, vt fertur, quæ tamen grauidæ non sunt.

Theologus. Vtrumque verum esse agnoscitur, vt dicit dominus Vuilhelmus vbi prius: Multæ, inquit, de apparitionibus fatalsicis ex morbo melancholico in multis sunt: sed in mulieribus maximè, sicut apparet de visionibus & reuelationibus. Et causa in hoc est præter eam quam norunt Medi-

Excommunicatione inuoluntate

S. Bernardi baculum in lectum positum Incubum abigit.

Deo quædam se Incubo vexari sibi imaginantur.

ci, ipsa natura muliebrium animarum, ob hoc videlicet quonia longe facillioris & leuoris impressionis sunt quam animar viriles.

*Quasdam sibi
imaginari se
gravidas.*

Et subdit idem: Scio me vidisse mulierem, quæ credebat se cognosci ab intus & à Diabolo, & alia incredibilia se sentire dicebat: Nonnunquam etiam impregnata sibi videatur mulieres ab Incubis, & intumescunt vehementer ventres earum. Et cum partus tempus aduenisse credunt, sola emissionem multæ ventositatis detumescunt. Nam de ouis fornicarum in potu sumptis incredibilem ventositatem & tumultum in ventre generant hominis: Similiter de granis catapuræ: Et de granis arboris, quæ dicitur Nigrapius consimilia in ventre fiunt. Facillimum est autem Dæmoni similia & maiora in ventribus hominum procurare.

*Qua fornicarum
ventositatem & tu-
multum in
ventre gene-
rant.*

*Ludificatoria
experimenta
Maleficorum.*

Et si libris Maleficorum creditur, scripserunt experientum ludificatorium, quo apparere dicebant mulieribus se in lecto pluries cognosci, quam cognoscere videntur. Verbi gratia, cum cognoscerentur nisi semel aut bis ab eo, qui experimentum illud operaretur, putaret se cognosci quadragesies aut sexagesies. Esset ergo similes ludificationes Incuborum. Etiam ex testimonio sanctæ cuiusdam mulieris sciri potuit, quod quidam ex huiusmodi Dæmonibus, cum se ludificasset eam, videlicet concubitu fantastico, tanto fluxu seminis inquinavit eam realiter, ut mille homines non tantum emitterent. Hæc omnia de Vuilhelmo.

CAPVT XI.

Radices lædunt arborum formicæ, vbi iuxta arbores nidificare solentur. Quia radices inde rotundunt, & succo exinde exhaulto arefcit radix & exinde stipes & rami.

*Exterior, super-
vici & inter-
rior homo.*

In hominis natura tres particulares homines sunt qui radices suas habent, quas lædere valent nociar formicæ. Est enim exterior & interior homo, qui oculis etiam patet alienis in figura quantitatis corporeæ. Superior homo, qui spiritualis dicitur homo, & interior, & est sensualis tãquam medius & animalis homo dicitur. Quisquis autem horum quia radicem suam habet prbpiam ramos & stipitem, arbori assimilatur.

Homo inuetera

Nam primi hominis figura, arboris, sed euerfæ similiter dicitur

cinem præfert secundum Philosophos, quia crines radicibus in capite assimilantur, truncus pectus, & eidem adiacentia dicuntur, mēbra verò, reliqua rami vices habere videtur, & operatio talium fructus sunt corporei. Vnde Marc 8. Iesus ginus de cæco, quem Dominus paulatim iuxta fidei suæ cremētum sanabat, quod primo spato eius tetigit oculos, & an videret quæsiuit: Cui ille respōdit: Video homines veluc arbores ambulantes. De hac arbore corporis non curandū esse Dominus docet, dicens Matthæi sexto. Quis vestrum cogitans potest adiciere ad staturam suam cubitam vnum. Omnes, inquit, Matth. 10. vestri capitis capilli numerati sunt, nolite ergo timere.

*arboris simili-
tudinem præ-*

Alius autem est homo animalis: de quo 1. Cor. 2. Animalis homo non percipit ea, quæ sunt spiritus Dei, stultitia est illi, & nō potest intelligere: Vbi gl. Animalis homo dicitur vel vita vel animi sensu. Vita autem animalis cicitur quæ fertur dissoluta lasciuia anima suæ, quàm intra naturalis metas ordinis spiritus rector nō continet, eo quod ipse Deo se regendū non subicit. Animi verò sensu dicitur animalis, qui de Deo iuxta corporum fantasiam, vel legis literam, vel rationem physicam iudicat. Quare autem animalis non percipit, subdit: Stultitia est illi secundum humanum sensum: Ideo non potest intelligere spiritualia.

*De homine
animali, secū-
dum vitā vel
secundum sen-*

Huius hominis, id est, sensualitatis radices sunt secundum medicos humidum radicale & calor naturale, & elementorum quatuor qualitates: cuius cura spectat ad medicos: Qui tamen in omnibus non sunt imitandi: dicente B. Ambrosio super Psal. 13. Contraria diuinæ conditioni præcepta medicinæ sunt. A ieiunio reuocant, iucubrare non sinunt, ab omni intentione meditationis abducunt. Et concludit, itaque qui se Medicis dederit, se ipsum sibi abnegat. Hominis enim animalis membrum mortificare iubet Apostolus Col. 3. Mortificate membra vestra quæ sunt super terram, fornicationē, immūditiam libididinē, cōcupiscentiam malam & auaritiā. Huius hominis mēbra, manus, pedes & oculos abscindere Christus iubet, cum scandalizant nos, Matth. 18. Hoc, inquit, Apostolus Ro. 6. Scientes quia vetus homo noster simul crucifixus est, scilicet cū Christo, ut destruat corpus peccati, & non vltra seruiamus peccato.

*Medicini nō
in omnibus est
obsequendum*

*De spiritali
homine.*

Tertius verò spiritualis homo est interior: de quo 1. Cor. 2. di

2. dicit, Spirituales autē homo iudicat omnia, & ipse à nemi-
ne iudicatur. Vbi gl. Spirituales autē homo est vita vel sciē-
tia. Spirituales est vita, qui spiritum dōmini habēs rectorē,
animam regit. Sciētia verò spiritualis est, quia & sic ex par-
te & per speculum videt, tamen de Deo secundum imagi-
nes corporū, vel legis literam, vel humanā philosophiam
non sapit, sed Spiritui Dei subiectus, certissimē ac fideliter
iudicat omnia, certa fide, occultorum non patenti cogni-
tione, & ipse à nemine, scilicet à nullo homine animali iu-
dicatur, id est, intelligitur, vtrum benè vel malè intelligat.

*Arboris for-
ma spiritua-
lis hominis.*

Huius hominis spiritualis radix est gratia, fides & chari-
tas; Stirpes animæ eius essentia, rami potentia, gēma cogi-
tatus, folia verba, flores voluntates, & fructus virtutes &
earum opera. De quibus Apostolus Rom. 6. dicit, liberati à
peccato, serui autem facti Deo, habitis fructum vestrum
in sanctificationem, finem verò vitam eternam. Gratia au-
tem Dei vita eterna in Christo Iesu Domino nostro. Et
ad Ephes. 3. Flecto genua mea ad patrē domini nostri Iesu
Christi, à quo omnis paternitas in cœlo & in terra nomi-
natur, vt det nobis secundum diuitias gloriæ suæ virtutem
corroborati per spiritum eius interiorem hominem habi-
tare Christum per fidem in cordibus vestris, in charitate
radicati, & fundati, vt possitis cōprehendere cum omnibus
sanctis, quæ sit latitudo, lōgitudo, sublimitas & profundū.

*Bona opera,
qua.*

Hinc beatus Gregorius in Homilia quadam, vt multi
arboris rami ex vna radice prodeunt, sic multæ virtutes, ex
vna charitate generantur. Nec habet aliquid viriditatis ra-
mus boni operis, si non manet in radice charitatis.

*Ex vna cha-
ritate multa
solēt virtutes
prodire.*

Ex quibus iam patēter conuincitur, quanta damna ho-
minibus inferant, qui velut nociuæ formicæ fidem, gra-
tiam vel charitatem de cordibus hominum cassant.

*Bona opera,
nisi in radice
charitatis ma-
neant, nihil
viriditatis
habent.*

Piger. Puto Dæmones in huiusmodi radicibus damna
maxima inferre quando eos cōstat alicuius hominis cor-
pus potenter possidere. Quia in hoc omnium trium, quas
descripsisti arborum radices lædere videntur. Quomōbē
scire cupio de hac materia, vtrum tantummodò pro gra-
uibus criminibus possideant. Quibus modis vexēt & qui-
bus remediis iuuari valeant possēsi.

Theologus. Satis benè consideras, sed non distinguis. Di-
uersummodè enim diuisi possidemur, quidam plus, alij mi-
nus,

nus, per Dæmones, à quibus non semper potenter posside-
tur, nec propter quodlibet mortale peccatū quis possideret.

*Propter qua-
crimina homi-
nes à Dæmo-
nibus possi-
deantur.*

Vnde ad primam tuam quæstionem audi Sancti Do-
ctoris, quodlibeto 3. q. 3. responsum. Quantum, inquit ad
corpus, potest Diabolus hominē substantialiter possidere
sicut patet in arreptitiis. Sed hoc magis pertinet ad rationē
pœnæ, quàm ad rationem culpæ. Pœnæ autem corporales
huius vitæ non semper sequuntur culpam eius qui puni-
tur, sed quandoque non peccantibus inferuntur, vt dicitur
Ioa. 9. de cæco nato. Et hoc modo est secundum altitudinē
incomprehensibilium iudiciorum Dei. Vnde non cum qua-
libet culpa mortali Diabolus habitat in homine substantialiter
etiam quantum ad corpus. Hæc ille.

*Quinque ob
causas obside-
ri homines à
Diabolis.*

Reperio autem quòd quinque de causis aliquem contin-
git possideri, Aliquando pro proprio maiori sūo merito, A-
liquando pro alieno leui delicto. Aliquādo pro suo venia-
li peccato, Aliquando pro graui peccato alieno, Et aliquan-
do pro magno facinore proprio.

De primo patet in Dialogo Seueri, beati Martini charissi-
mi discipuli, vbi fertur quendam patrem sanctissimæ vitæ
tantū dotatū in gratia expellendi Dæmones, vt hi nedum
verbis suis propriis fugarentur, sed etiam eiusdem patris e-
pistolis & cilicio. Cū autem coram mundo pater esset ce-
leberimus, se tentari sensit vana gloria. Cui vitio licet vi-
uenter resisteret, tamen vt humiliaretur amplius, totis præ-
cordiis Deum precabatur, quatenus quinque mensibus à
Dæmone possideretur. Quod & factū est. Nā eum statim
possessum vinculari oportebat & omnia applicare sibi Dæ-
moniacis cōmunia. Finito autem quinto mense, prorsus &
ab omni vana gloria & à Dæmone liberatus est.

De secundo quomodo ex alieno leui delicto, aliquis
possideretur, ponit exemplum beatus Gregorius de beato E-
leutherio, abbate, viro simplicissimo, qui cū prope mo-
nasterium virginum pernoctaret, ei ignorantem ordinauerūt
ad suā cellam poni paruulum puerum, qui omni nocte ve-
xabatur à Dæmone, sed eadem nocte à Dæmone liberatus
est per patris præsentiam. Hic cū rē didicisset gestā, & puer
iā positus esset in monasterio sancti viri, & trāslatus multis
diebus, paulò immoderatè latus de liberatione pueri ar-
duitates suos. Fratres, Diabolus sibi cum illis sororibus

*Quomodo ex
alieno delicto
quis possidean-
tur.*

iocabatur. Sed ubi ad seruos Dei venit. puerum huc accede-
re nō præsumpsit. Et ecce statim Diabolus puerum vexare
cepit, & per lachrymas & ieiunia sancti viri & confratrum
difficiliter. sed eadem die liberatus est.

De tertio videlicet de proprio veniali peccato patet, per
Cassian. collatione abba. Sereni, prima, dicentem de Moÿse.
Moÿses inquit, in eremo cum singularis & incomparabilis
vir esset, ob reprehensionē vnus sermonis, quem contra ab-
batē Machariū disputās paulò durius protulit, quadā scili-
cet opinione prauētus, diro cōfestim traditus est Demoni,
vt humanas egestiones ori suo ab eo suppletus ingereret.

Quod flagellum purgationis gratia se dominus intulif-
se: ne scilicet in eo vel momentanei delicti macula residere
velocitate curationis eius, atque auctore medio demonstra-
uit. Nam continuo, a bbate Machario in oratione submissō
dicto citius, nequam spiritus ab eo fugatus abcessit.

Simile videtur huic, quod primo Dialogorum refert B.
Gregor. de quadam Dei famula in monasterio virginum,
quæ hortum ibidem ingressa, lactucam conspicit & con-
cupiscēs, quā signo crucis benedicere oblita, auidē momo-
dit. arrepta à Demone cecidit & vexabatur, quousque statim
vocato beato ibidē patre Equitio per eundem liberata est.

De quarta causā, qua dictum pro alieno graui peccato
aliquem possideri patet ibidem per beatum Greg. Nam vt
refert Fortunatus Episcopus, Diabolum ab oblesso homine
propulerat. Serō igitur Dæmon idem in specie peregrini
per plateas ciuitatis clamare cepit. O virum sanctum For-
tunatum, eiecit de hospitio peregrinum, quem quidam vit
inoiuit suum ad hospitium. Et querendo causam expulsio-
nis, est gausus super derogatione sancti viri, quam à pere-
grino ficto audiuit. Exindē autem Diabolus puerum inua-
sit, & prunis iniecit ac animam eius excussit; sicque pater
miser: primum quem recepisset, hospitio intellexit.

De quinta verò causā proprii facinoris & magni cōmuni-
ter. tā in sacra scriptura, quā in sãctorū passionibus le-
gimus. Nam sic i. Reg. 17. Saul inobediēs Deo possessus est.

Tempore quo in vniuersitate Coloniensi sacra Theolo-
gia studio assumpsit sui quadā virgo quindecim vel sedē-
cim annos habēs, moribus secundū seculū satis composita,
in domo cuiusdā suæ cōsanguineæ natiuebatur extra domū
parentum

parentum. Cūque cognatæ suæ cyphum satis vilē terreū
quendā à casu fregisset, cognata ira replebatur in lapsus ne-
gligentiam, & in ream virginem, quæ virgo tantò hoc mo-
lestius tulit, quò vasculum vilius exiit. In irā igitur cōmo-
ra virgo hora sumendi cibum, nec comedere nec ad mensā
præ ira se præsentrare voluit, Cuius cognata ait: Oportet vt
comedas. At virgo apud se (vt mihi post modum & exor-
cistæ retulit suo) huiuscemodi verba submurmurando di-
cebat. Si me oportet edere, in nomine diaboli fiat. Sic men-
sam accedit, benedictionem mensæ quam benē sciebat, di-
cere neglexit, & in primo morsello, vt putabat muscā ori
illatam sensit, quam cum nulla arte eiicere valeret, deglu-
tuit, & immediatē oblessa fuit, semper tamen vsum ratio-
nis bonum habuit licet sæpè satis vexaretur à dæmone.

Cū autem in domum parentum cū magna mœstitia
reduceretur, & diuissimè nullas reperiretur, qui liberate
posset, tādē quidā frater noīti ordinis, nūc Magister Gor-
fridus Echlossel sacrae Theologiæ professor, calamitati patē-
tū & puellæ cōpatiens, se de eius exorcisatione intromisit,
pacto tali præuio, vt, si liberaretur, nihil terreni exorcistæ
daretur, sed puella in castitate solita, si vellet, liberē & non
in matrimonio de cætero Deo militaret. Legit igitur pater
præfatus missam, obrulit oblessa oblationem consuētā, in
eadem affuit per torū, & in nullo vexari videbatur. Finito
que officio, post satis diutinum exorcismi actum, membris
omnibus virginei corporis penē præcontusis, exiit dæmō,
& ita virgo deinceps domino in castitate seruiuit.

Porro quò ad secundū dubium: Quibus modis dæmon
possideat vel hōes lædat? ad plēnū puto nullus in hac vita
sine miraculo posset edicere. Sūt tamen sex modi satis cō-
ueniētes vt perfunctoriē trāseamus, quib. potestate exercēt
in hōes, sed tantūmodo pro quāto à Deo permisi fuerint.

Nam vexant aliquando tantū in rebus fortunæ exteriori-
bus. Aliquando etiā aliquos in propriis vexat tantūmodo
corporib. aliquando in corpore simul, & in potentis inte-
rioribus. aliquādo quidē per eos intus & extra solū rētan-
tur: Alij castigatione eorum ad tēpus tantūmodo vñ ratio-
nis priuātur: Alij verò velut bestia irrationalis redduntur.

De tribus primis manifestum est in B. Iob Deū dæmo-
nificāsse in res exteriores eius tantūmodo, quādo Deus

Diabolus in
specie musca
deglutitur.

Puella voto
castitatis de-
stinata, libe-
ratur à Caco-
dæmone.

Sex modi qui-
bus Caco-
dæmon homines
possidet & læ-
dit.

Lactucā sine
signatione crui-
cis comedens
corripitur à
Diabolo.

Iob quò ad po-
tentias intor-
iores affligi-
batur à Sa-
hana.

Sarhanæ ait, Ecce vniuersa quæ habet in manu tua sunt, tantum in eum ne extendas manum tuam, Iob primo. In corpus, vbi postmodum ait ibidem 2. Ecce in manu tua est, verum tamen animam eius serua, id est, vitã eius ne auferas. In potentias interiores verò agendi potestatem dedit ibidem 7. vbi dicit Iob ad dominum: Si dixerò cõsolabitur me lectulus meus, & reuelabor loquẽs mecũ instrãto meo: Terrebis me per somnia & per visiones horrore cõcutiens, dãmone scilicet procutante, secundum Nicol. de Lyra.

Nam vt sanctus Thomas ibidem ad literã expouit, homines sapientes quãdo solitarij sunt, & tumultibus hominum & negotiorum femori, tunc magis loqui possunt secundum rationem aliquid cogitando, sed ista remedia Iob inuare non poterant, quia tempore quo his remedijs vti debebat, aderant sibi alia impedimenta, quibus perturbabatur, scilicet somnia terribilia, & horribiles visiones. Et hoc est quod subdit: Terrebis me per somnia, quæ scilicet dormienti apparent, & per visiones quæ scilicet apparent vigilianti ab vsu exteriorum sensuum alienatio.

Nocturna phã-
tasmata.

Solent nocturna phantasmata conformia esse, diurnis cogitationibus. Vnde quia Iob de die mortis suæ cogitabat, similibus phantasmatibus perturbabatur in nocte. Infirmitas enim corporis ad hoc operatur, vt perturbata phantasmata dormientibus appareant. Sic igitur vndique consolatione exciussa, nullus modus Iob remanere videbatur, rot angustias euadendi, nisi per mortẽ. Horrore, inquit, cõcuties.

Quomodo Sa-
tan missus
sit in cor Iuda

De quarto diabolice vexationis modo, patet in Iuda 10. Cum iam diabolus misisset in cor vt traderet Iesum Iudas. Vbi B. Augustin. dicit: Missio illa spiritualis suggestio est, & non fit per aurem, sed per cogitationem.

De quinto modo habes. Mat. 17. in lunatico exẽplũ eius pater ait ad Iesum: Domine miserere filij mei, quia lunaticus est, & male patitur. Et de Saul. 1. Reg. 15. & in sequentib.

Lunatici ir-
rationales à
Dæmonibus
redditi.

De sexto modo typũ gessit illa mulier, quã vt Christus ait, aligauit Sathanas 18. annis, & erat inclinata, nec omnino poterat sursum respicere, sicut nec bestia: vt pater Luc. 13. Vbi glossa Basilij: Butorum siquidem caput humi deflectum est, & terram cernit, caput hominis erectum est in cœlum, oculi superna conspiciunt.

Quique re-
uolunt liberã-
re obsessas.

De tertij soltione dubijs, quibus remedijs liberẽtur

cessã dẽmone: Quando reperiantur pro talibus experta an-
ndota: Aliqui enim liberati sunt per exorcismos Ecclesiæ: alii verò contritione vera vel confessione: alii Eucha-
ristiæ sacra communione: alii sanctorum locorum applica-
tione vel bonorum oratione. Aliqui etiã in excommuni-
cationis absolutionis. De primo satis dictum est. Et de secũ-
do præcedenti cap.

De tertio dicit Cassian. collation. abbat. prima. Continua-
tionẽ sacrosanctam nequitia spiritibus traditis à seniori-
bus nostris nunquam memini interdicitum: quin id si pos-
sibile esset, & quotidie eis impartiri eam debere censebatur, quæ ad purgationem ac tutelam corporis animæque per-
uenire credenda est: quæ ab homine percepta, eum, qui in
membris eius insidet spiritum, seu in ipsis latitare conatur,
velut quoddam exurens fugat incendio. Hoc namque mo-
do curatum & Aabatem Andronicum nuper aspeximus, a-
liosque quã plures Magis nãque ac magis inimicas insul-
tibus offensa, cum eũ à cœlesti medicina viderit segregatũ
tantòque durius & frequentius attentabit: quantò cum à
spirituali remedio senserit lógius abdicatũ. Hæc Cassianus.

An obsessi de-
beant commu-
nicare sacra-
synaxi, lib. 1. r. a-
tionis causa.

Eucharistia
sacramentum
exurit Dæmo-
nes.

Et iterum de eisdem ibidem dicit: Duo hic credere im-
mobiliter oroter: primò quòd sine Dei permisso, nullus ab
eis spiritibus omnino tentatur. Secũdo, quòd omnia, quæ à
Deo nobis inferuntur, siue tristitia ad præsens, siue læta vi-
deantur, velut à piissimo patre, Clementissimoque Medico
pro nostris vtilitatibus irrogantur: Et ideo eos velut pæ-
dagogis traditos humiliati: vt discedentes ex hoc mundo,
vel purgatores ad vitam aliam transferantur, vel pœuali ri-
gore plectantur. Quia secundum Apostolum traditi sunt in
præsenti satanæ in interitum carnis, vt spiritus salui fiant
in die Domini nostri Iesu Christi.

Corpus hic
affligitur vt
spiritus saluum
fiat.

Piger: Quid ergo erit de vsu rationis non habentibus
qui se probare non possunt, & sic edere de cibo hoc secundũ
Apostolum non valent.

Theologus: Sanctus Doctor de hoc in tertia parte, questio-
ne octaua sic distinguit de omnibus amentibus. Aliqui, in-
quit, sicur non habere vsu rationis dupliciter. Vno mo-
do, qui habent debilem vsu rationis, sicut dicitur non vi-
dēs qui male vident: Et quia tales possunt aliquam deuotio-
nem concipere huius sacramenti, non est eis hoc factum q.

Amentes quo-
modo distin-
guendi, quous
sumptionis
sacra cana.

eum denegandum. Alio modo dicuntur aliqui non habere usum rationis, quia sic à natiuitate permanserunt, & sic talibus nõ est hoc sacramentũ exhibẽdũ: quia in eis nullo modo præcessit huius sacramenti deuotio. Aut non semper caruerunt vsu rationis, Et tunc si prius, quando erant suæ mētis compotes, apparuit eis huius sacramenti deuotio, dẽt eis in articulo mortis hoc sacramentum exhiberi, nisi forte timenter periculum vomitus vel exspuionis.

Quomodo a-
mentibus in
articulo mor-
tu sacramen-
tum adhiben-
dum.

Infirmis in-
fundẽda Eu-
charistia.

Vnde legitur in cõsilio Carthaginẽsi, & habetur in decretis dist. 28. q. 6. Is qui in infirmitate pœnitentiã perit, si casu, dũ ad eũ inuitatus sacerdos venit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrenesiu conuersus fuerit, debet testimoniu q̄ri ab his, qui eum audierũt. Et si cõtinuõ creditur moriturus, recõcilietur per manuũ impositionẽ, & infũdat ur ori eius Eucharistia. De baptisatis, qui corporaliter ab immũdis spiritibus vexãtur, est eadẽ ratio, & de aliis amentibus,

Hæc Thomas Et ad hoc Cassianum allegat. Addit tamẽ in 4. dist. 9. dæmoniacis nõ est denegãda cõmunio: nisi forte certẽ certũ sit pro aliquo crimine à diabolo torqueri. Cui sic Petrus de Palude addit. In hoc casu pro ex cõmunicãdis sunt habendi qui traditi sunt Satanæ. Hæc Petrus.

Ex quibus liquet, quod si aliqui sunt possessi à dæmone etiã propter sua crimina, habentes tamẽ lucida intervalla & rationis vsum, postea cõuertũtur de peccatis, vel debite cõfitẽtur, tales cum sint absoluti corã Deo, nullatenus sunt à cõmuniõne diuinissimi Sacramenti Eucharistia sequestrãdi.

De sanctorum locorum applicatione vel deuota oratione, quod pro quinto remedio tactum fuit, legendæ Sanctorum refertur sunt. Merita enim sanctorum Martyrum, confessorum & virginum exigunt, vt hi spiritus nequã sanctorum in patria existentium intercessiõne vincãtur, quos sancti in via vicerunt.

Sanctorum
intercessiones
obfessos inuãt.

Similiter viatorum deuotæ orationes liberationem obfessorum obtinisse sæpẽ leguntur. Vnde ad hoc hortatur Cassianus, vbi supra. Si inquit, haberemus hanc sententiam, imõ fidem, quam superius cõprehendi, vt & omnia per dominum fieri. & pro vilitate animarum dispensari vniuersã crederemus non solum nequaquam despiceremus eos, sed etiam pro eis inquit, tanquã pro mēbris nostris incessãter oraremus, eisq; totis viceribus pleno cõpatemur affectu.

De

De sexto modo absolucndi ab excommunicatione sciẽ- dum, quod nec iste communis est, nec forte licitus, nisi habenti auctoritatem & spiritualem reuelationem vel probabilitatem, quod possessus quis sit propter ex cõmunicatiõnẽ Ecclesiæ. Sicut Apostolus 1. Cor. 5. excommunicatum à se & à plebe Corinthum fornicarium tradidit Satanæ in interitum carnis, vt spiritus saluus fieret in die Domini nostri lesu Christi. id est, vt glo. dicit: vsque ad illuminationem gratiæ contritiõnis, vel ad iudiciũ. Et Pseudo doctores, qui fidem perdidẽrant, videlicet Hymeneum & Alexandrum, tradidit Satanæ, vt discerent nõ blasphemare: i. ad Timoth. 1. Tantæ enim potestatis, dicit glossa, erat Apostolus, tantãque gratiam habebat, vt recedentes à fide solo verbo traderet diabolo. Vnde sanctus Thomas in 4. dist. 18. vbi Magister tres effectus eecomunicatiõnis tradit, eosdem sic declarat sanctus Doctor.

De remedio
excommuni-
cations in ob-
sessis.

Ex hoc ipso verò, inquit, quod aliquis suffragiis Ecclesiæ priuatur, triplex incõmodum incurrit, per tria. quæ quis ex suffragiis Ecclesiæ cõsequitur. Valẽt enim ad augmẽtu gratiæ eius qui habet, vel ad merẽdu eis qui nõ habet. Et quantum ad hoc, Magister dicit, quod gratia subtrahitur per excommunicationem. Valent etiam ad custodiam virtutis. Et quantum ad hoc dicit, quod protectio subtrahitur, nõ quod omnino à Dei prouidentia excludãtur, sed ab illa protectiõne, qua filios Ecclesiæ specialiõ modo custodit.

Triplex in-
cõmoda ex-
communicati-
õnis perueni-
entia.

Valẽt etiam ad defendendum ab hoste, & quãtu ad hoc, dicit quod diabolo maior potestas sæuiedĩ in ipsum datur, & corporaliter & spiritualiter. Vnde in primitiua Ecclesia, quando oportebat per signa ad fidẽ homines inuitare, sicut spiritus lactus visibili signo manifestabatur, ita ex cõmunicatus corporali vexatiõne à diabolo innotescebat. Nec est incõueniẽs, si ille, qui est desperatus, hosti datur: quia nõ datur: ei quasi damnandus, sed quasi corrigendus, cum in potestate Ecclesiæ sit ex eius manu ipsum eripere cum vult. Hæc Tho.

In primitiua
ecclesia cur si-
gna & mira-
cula require-
bantur.

Ex quo vltimo verbo patet sextum remedium. Sed caue- dum est valdẽ exorcistæ cuiilibet, ne de suis viribus facilliter presumat, aut iocum aut ludum seriole Dei operi intermiscat: aut superstitiosum vel suspectũ aliquid de maleficio adiciat: Alioquin pœnas vix euadet, vt declaratur per exẽpla.

Remedia ex-
orcizationis.

Nam de primo refert beatus Grego. primo Dialogo, de quadã contra conscientiam suam à marito peccante & obtinete debiti redditione in vigilia dedicationis Ecclesie sancti Sebastiani, quia contra conscientiam se processioni Ecclesie immiscuit possessa est, & publice furiebat. Quo viso, sacerdos eiusdem Ecclesie ex altari sindonem tulit, ea que cooperuit. Sed & huc sacerdotem, tenete simul Diabolus inuasit. Et quia ultra vires voluit quicquam presumere, compulsum est cognoscere in sua vexatione quis esset. Hæc Gregorius.

Nec de officio, quod Exorcistatus sanctum ordinem requirit, quis iocum faciat. Nam vidi in Conuentu Colonienſi fratrem, verbis satis iocosum, sed in gratia expellendi Demones valde fauorūm. Hic cum in terminis conuentus Colonienſi Dæmonem in obſeſſo corpore arctaret. Iam Dæmon petiuit à Fratre locum recedendi: quo gauisus frater, ait in ioco, In cloacã meam vadas. Exiit igitur Dæmon & nocte cum frater ventrem purgare vellet, Dæmon tam dirẽ cum torſit propẽ cloacam, vt vitam cum difficultate ſaluaret.

Cum præterea maleficorũ præſidia ſuper poſſeſſos inuocantur ſiſis deterior quã principium ſæpẽ efficitur. Vnde de præſata ſermina refert Gregor. vbi ſuprà. Cum inquit, propinqui eam carnaliter amantes, atq; amando perſequeſtes ad obtinẽdũ ſalutis remediũ maleficis tradiderunt. Ducta igitur per eos ad fluminiũ, atq; in aquam merſa, & multis incantationibus agitata, dum vnus Dæmon ab ea expelli debuit, legio eam intrauit: cuius diſtinctis vocibus iam clamare cepit. Quod tadẽ conſanguinei conſtantes, & de hoc dolẽtes, eam præſentarunt. Sancto Epifcopo Fortunato, qui diuturnis orationibus duobus diebus eã ex integro ſanauit.

CAPVT XII.

Summitates arborum formicæ ſcandunt, & ibi earum flores, aliquæ ſæpẽ gramina & fructus lædunt. Quæ radices ſint arbor & rami in morali intellectu, qui lædi poſſunt à nociuis formicis dictum eſt præcedentis capit. principio.

Flores autem ſunt bona propoſita, & fructus opera verba verò velut folia. Vnde Eccleſ. 24. Ego quaſi therebinthos extendi ramos meos, & rami mei honoris & gratiæ. Ego quaſi vitis fructificandi ſuaſitate odoris, & flores mei ſuauitatis honoris & honeſtatis. Vbi gloſ. Therebinthus arbor eſt

fructuofa, ſos ramecoſus, ſicut oliu; ſed rubeus: folia habet denſa & folliculos, emittentes quẽdam animalia quaſi culices, plenior reſina quã de cortice erumpit.

Per Therebinthum ſignificatur Eccleſia, quæ per totum orbem ramos prædicationis & fidei extendit: cuius reſina præcipua, id eſt, animarum medicina. Maſculi huius arboris ſine fructu ſunt, quia qui in ſe conſidunt, fructum virtutis non faciunt. Fœminarum autem duo genera ſunt, & cum vitæ matureſcunt. Qui enim infirmitatem ſuam agnoſcunt, & ſpem ſuam in domino ponunt, fructum martirii ſibi acquirunt. Aut per continentiam aut munditiam cordis & corporis ſpirituale præmium poſſidebunt.

Qui etiam ſunt flores & fructus vineæ ſpiritualis in hæc verba tradit beatus Gregorius libro xi. Moralium. Bene, inquit, per Salomonem dicitur manẽ ſagittamus ad vineas: Videmus ſi floruit vinea, flores ſi fructus pariturunt. Florent quippe vineæ, cum mentes fidelium bona opera proponunt, ſed fructus non pariunt ſi ab eo, quod propoſuerunt aliquibus victi erroribus infirmantur.

Nõ ergo intuentum eſt, ſi vineæ floreat, ſed ſi flores ad partem fructuum conualeſcunt. Quia mirum nõ eſt, ſi quis bona inchoat, ſed valdẽ mirabile eſt ſi intentione recta in bono opere perduret. Vnde ſit plerumq; vt ſi in bono opere recta intentio non tenetur, etiam ipſum hoc opus quod bonum creditur amittatur. Hæc ille.

Orandum ergo nobis eſt deuotẽ cum pſalmis, Domine Deus virtutũ, vide & viſita vineam iſtã, quã plantauit dextera tua, & ne ſingularis ferus eam depaſcat, aut per eam exterminat de ſilua. Ne etiam dominus de vobis ſicut de gẽte maligna cõmittetur illud Ezech. 39. Feris aubus, omniq; volatili & beſtiis terrę dedi te ad deuorandum. Gl. Aduerſariis poteſtatibus, Dæmonibus ſcil. qui iuxta viam comedunt ſementem. Venit enim Diabolus & tollit verbum de corde hominum, ne credentes ſalui ſiant: vt ipſa veritas ore expreſſit proprio.

Piger. Finẽ tractat? propẽ habem? De maleficis igitur ad hæc operationibus ſcire deſidero: vt rã ne alij modi ſint, quibus poſſidere conſueverunt dæmones in hac vita homines.

Theo. ogus, Tres adhuc mihi occurrunt, vnus eſt in corporali vexatione alius eſt in animæ peccatione. Tertius eſt

Diabolus il-
luſionem ipſi
exorcifam
cloaca inuadit

Ad dæmonia-
cis curandos
malefici non
adhibendi.

Flores & folia
quid in ſacra
ſcriptura ſigni-
ficat.

Therebinthos
quid

Quid fructus
vineæ Salomo-
nis denotet.

Num herbis, lapidibus & musica expelluntur Dæmones.
 in sola opinione. Primus aliquādo fit sine delicto p̄quō, sc̄cūdus sēper cū mortali peccato. Tertius oritur ex cōplexio- nis vitio. Primus est de quo latē dictū est in p̄cedētibus. *Figur.* Vnum adhuc est mihi dubium de p̄fata materia vtrū ne herbis, petris & melodiis valeant expelli Dæmones.

Theologus, Valent certē talia nō unquā debite applicata, & si non semper vi ex toto: tamen vt pro parte liberentur: patet illud Thobix 6. vbi Raphael ait Tobix: Cordis particulam piscis nēpe quem cepisti si super carbonēs ponas, fumus eius extircat omne genus dæmoniorum siue à viro siue à muliere, ita vt vltra non accedat ad eos.

Fumus arboris cuiuslibet abigit Caco dæmones.

Idem in effectu patuit ibidem. 8. vbi Magister in Historia sic addit: Nec super hoc mirari debemus, cū fumus cuiusdam arboris adustæ eandem vim habere prohibeatur. Nec hoc venerabilis Hugo negat, cōmunicādo eādē historiam. Imō beatus Hieronymus dicit, Dæmonium sustinēti licet petras vel herbas habere sine incantatione: & habetur in forma 26. q. 7. Dæmonium sustinenti.

Salomonis regis exorcismi.

Ad idem allegat Dominus Vuilhelmus Parisiēsis vltima parte summæ suæ de vniuerso, satis probabiliter. Præterea certum est, exorcismos iure aliquos fideles in vsu habuisse. Vnde Actorum 19. de septem refertur. Super quo dicit Magister in Historia, licet per exorcismos Salomonis eiecerint non tamen absq; labore multo, sed quibusdam herbis & gēmis adhibitis, vt tradit Iosephus. Hæc ibi.

Dæmones corporalibus virtutibus non subiacent.

Detur quōd p̄nominata, non directē de sui natura aduocāt vel cōpellūt Dæmones, videlicet verba, herbæ & petreæ, vt dicit S. Th. in 4. dist. 7. art. vlt. Non est, inquit, credēdū aliquibus virtutibus corporalibus Dæmones subiaccere, & ideo non coguntur inuocationibus, & factis quibusdam maleficis, nisi in quantum per hoc fœdus cum eis iniritur: secundum quod dicitur Isaix 18. percussimus fœdus cū morte, & cum inferno fecimus pactum.

Necromantici non possunt sibi Dæmones subiaccere.

Et illud Iob. 40. An extrahere poteris Leuiathan hamo. & sequentia sic finaliter exponit secundum Thomam dicētem: Si quis rectē considerat omnia, p̄missa vidētur pertinere ad p̄sumptionem Necromanticorum confutandam, qui nitūtur cum dæmonibus pactum inire, ac eos sibi subiaccere vel qualitercūque constringere. Ostensio ergo, quod homo non potest vilo modo sua virtute Diabolum superare

zare, quōd ex omnibus p̄missis concludit dicens & subdēs, Ponē super eum manum tuam: subaudi si potes, quasi diceret, nullo modo tua virtute potes, Superatur tamen virtute diuina. Vnde subdit. Memento belli: quo scilicet ego contra eum pugno. Hæc de Thoma.

Vade etiam postea capit. 41. dicitur: Nō est potestas super terram, quæ ei compareretur. Super quo idem, per hoc, iuquit, signatur, quod nulla virtus corporalis potest adæquare potestati Dæmonis, quæ est potestas spiritualis naturæ. Et sequitur, Qui factus est vt nullū timeret. Diabolus. n. ex ordinatione suæ naturæ, in qua factus est à Deo vt nec hominē timeat, nec aliquā creaturā corporalē. Hæc de Thoma.

Diabolus factus est, vt nemo timeat.

Indirectē autem quodam modo Dæmone obsessus, potest virtute melodiæ, vel herbæ, vel corporalis rei sibi à naturali proprietate inexistente cerebrū vel partē corporis læsi à Dæmone sanare, vel reducere vt tolerabilius habeat, Vt tenet dominus Albertus Lucæ 9. & Nicolaus de Lira primo Re. 16. & Doctores ibidem. Nec omnino certum est Dæmones aliquos nisi in pœnam in potestate eorū impediri, qui igne corporali cruciantur, & sanctorum orationibus. Certū etiam est, eos p̄fatis rebus, si in laude Dei vel sanctorum assumuntur, vel in inuocatione diuina & beatorum, sæpē cruciari, vt in multis Legendis sanctorū patet.

Præterea quōd his maius est, tenet Paulus Burgensis in Per sensibilia additionibus super primum Re. 16 hanc conclusionē: videlicet. Non solum concedendum videtur quōd aliqua sensibilia possunt afflicti à dæmonibus leuius ferre, vt scilicet

Per sensibilia posse obsisso liberari.

Nicolaus de Lira tenet. Sed quōd etiam per sensibilia aliqua à dæmonibus afflicti possunt totaliter liberari, quod probatur per eandem rationem, quam Nicolaus adducit. Nā cū dæmones non possunt materiam corporalem secundum suam voluntatem transmutare, sed mediantibus actiuis qualitibus, quæ disponunt materiam ad suscipiendum actionem afflictiuam in corporibus ab eis obsessis: vt Nicol. dicit. Eadem ratio: per aliquam rem sensibilem potest curari dispositio in corpore humano, per quam non ut aptum ad suscipiendum actionem dæmonis. Verbi gratia, Mania est maximē dispositiua ad alienationem mentis. secundum mellicos, & per consequens ad suscipiendum afflictionem Dæmoniācam. Quæ quidem Manica passio

Exemplū ad mania passio.

licet

sic vt potest alienari per sensibilia modicamina sic & penitus curari & per conueniens curata esset talia dispositio in corpore humano ad suscipiendam afflictionem dæmonis correspondentem tali dispositioni: & sic recederet penitus afflictio dæmonis actiua recedente passiuâ in possesso.

Idem potest dici de iccore piscis Thobia. Idem de melodia David. Ratione cuius licet primore focillaretur Saul & lenius haberet, tamen totaliter expulsus fuit per eam. Vnde dicit littera: recedebat ab eo spiritus malignus. Nec consonum est litteræ, dicere quod hoc fiebat ex merito David,

Nō per meritum Davidis sanatur Saul.

sed per rationes eius: quia non est verissimile, quod hoc scriptura taceret cum esset in laudem David notabiliter, de quo tamen nullam mentionem facit. Hæc de Paulo. Secundus verò modus, quo dæmones possident homines est grauissimus: de quo Cassianus col. abba. Sereni prima dicit, Illi sūt verè miseri ac miserabiles iudicandi qui cum se vniuersis criminibus flagitiisque contaminent, non solum oultum in eis visibiliter signum diabolicæ suppressiois ostēditur, sed ne aliqua quidem operibus eorum condigna teatatio, nec vllum flagellum correptionis infertur. Non enim merentur celerem temporis istius expeditamq; medicinam, quoniam durities & impenitens cor prænam vitæ præsentis excedēs, thesaurizant sibi ipsis iram & indignationem in die iræ & reuelationis iusti iudicij Dei. In quo vermis eorū non morietur & ignis eorum non extinguitur.

Grauisissimus modus obsessiois.

De desperatione loquitur.

Et iterum idem Cassianus comparando corporalem obsessioem, & animæ peccatum: paulo antea dicit: Multo grauius, inquit, constat illos vehementibusq; vexari, qui cū corporaliter ab ipsis supprimi minimè videantur, animo tamè perniciosus possidentur: eorum scilicet vitij vel voluptatibus inuoluti. Secundū Apostoli namque sententiam: A quo quis superatur, eius seruus efficitur. Nisi quod in hoc illi desperari egrotant, quod cum sint eorum mancipia, nec impugnari se ab illis, nec dominatum eorum ferre cognoscunt.

De priuatiua obsessiois.

Tertius modus possessionis non est verus nec proprius, sed tantam aut putatiuus, quo quidā, ex ten ratione mea dæmonis, aut ex vitio corporeæ complexiois sese possessos existimant.

Noti

Formicarium de Malef. deceps.

Novi in ciuitate Nurebergenſi quandam iuuenē de diuoribus & maioribus, honestam dominam, in matrimonij lege sub viro constitutam. Hæc per quatuor circiter annos, se sola conscia, & quadam deuota sibi famula, putabat omnino se esse possessam à dæmone. Et quia se notari timuit, & natos quos habuit si proderet, apud semetipsam tabescere cepit in corpore tam grauitè, vt nec pueri, quos habebat pulchros, nec mariti admodum probi præsentia, neque amicorum vel epulatum quorumcunq; delitiarum lætificare valerent.

Veni ego ad locum prædictæ ciuitatis, & quia mei notitiā habuit, ideo in porta conuentus me de animæ salute & de aliis consulere cepit. Cumque inter mea verba dæmonē nescio quo casu, nominarem, dixerere cepit scemina à me caurè caput, vt facerem more saluam eiceret. Ex phantasiis enim præteritis quoties nomen dæmonis nominari audierat, horruit eius animus ex contracta assuetudine. Post quædam igitur verba cum in gestu foeminae timorem eius quem celauerat agnouissem, illi dixi: Domina, si mihi veritatem fateri videritis, secretam vestram tentationem, quâ celatis, indicabo. Quæ respondit admirando. Ita faciam, si veritatem dixeritis. Tunc ego, Vos putatis, vos esse possessam. De quo stupens respondit, Veritas est, & hæc mea grandis dudum tristitia exitit & durat hodie. Visa itaque conditione foeminae, & auditis sui timoris circumstantiis: illi dixit, Secura esto te, possessa non estis. Sed aut tentatio est aut mania naturalis passio. Quo audito, cepit gaudere & melius dietim habere. Multoq; tempore postea vivebat alacriter & honestè.

Tempore quo in Viensensi steti studio, fuit ibidem eius vnus vxoratus de meliori ciuitatensium prosapia, mihi multique notus: Hic in forma strepitus cuiusdā secularis iudicij cautionem quandam literatorem produxit in medium inscius, vt multis videbatur, quæ opposita solis radiis quibusdam videbatur per rasuram falsificata. Super quo postmodum clam auisatus coram amicis, quia probus & fide dignus semper extiterat, satis erubuit, & se die noctūq; perpetuè iafamia maculam contraxisse suspicabatur, nec super hoc consolationes cuiuscunq; recepit. Ductus igitur

Alia exemplum imaginata obsessiois.

tur ad examen in medicinis expertorum, adesse iuveni viderunt infirmitatem scilicet mania.

Vnde postquam multa ipsi adhibita essent remedia, nequequam adiuuarent, suaserunt cauti medici multum prudenter & catholicè, ut sacramentalem confessionem faceret, Eucharistia sacramentum reciperet, & se per omnia disponeret: ac si mori vellet, ne ex mania futura imperuabilis sine talibus moriendo, putaretur à dæmone possessus: & factum est ita. Nam paulò post ipsi visum fuit quòd mortuus esset: & quia mortui nec comedunt nec bibunt, nec alia communia viuis faciunt, ita nec iste facere vlla persuasione voluit. Vnde tandem mera fame interiit, nec iuuabat remedium quòd quidam se mortuum fingens & comedens, similem, ut fertur, aliquando sanauerat Maniacum.

Vidi alium non de infimis in ciuitate Colonienfi, virum literarum & diuitem, ac multum honoratum: de cuius ore audiui, quòd quadam via periculose infirmabatur: Etiam lecto decumbenti, vbicumque se inspexit, sibi apparebat, quòd ipse duo homines esset: de quo stupens, & an dormiret vel amens esset, ambigere cepit. Deinde concludens, quòd hoc impossibile esset, ne ab aliis vsu rationis priuatus esse videretur, clam vocauit medicum corporis: qui maniam adesse conspicens, confortabat infirmum bona spe animi euadendi dedit, dummodo Diuina sacramenta reciperet. Quo facto, de die in diem conualecebat infirmus, & cum gratiarum actione recedente infirmitate, abscellit etiam maniaci passio, quam se habuisse post modum ferè cunctis celauerat, quousque me coram audiuit, quòd infirmitas hæc naturalis esset.

In ciuitate alia notitiam alterius magni & diuitis atque probi viri habui, qui licet esset ditissimus, & perpetuis multis possessionibus reddituatus, & vir magni consilii, tamen timere cepi, quòd tandem eum medicare oporteret: cum tamen omnium iudicio tantarum esset diuitiarum homo. & prouisus redditibus, ut ad comedendum argentum satis haberet, si vellet. Præfata igitur mania territus, supra modum grauabatur, nec vlla persuasione sibi ista à suo remoueri poterat capite, & ita catholicè, sine nota tamen vita sanctus tandem subit: pro tunc filium iam aditum, nouiter traditum.

Quidam se mortuum putat, se necesse fame.

Quidam imaginatur se coram duo habere.

De Mania diuitijs qui facienti non poterat.

ditum nuptui. Qui nouiter simili vexatus mania grauius tam in præfata materia, quam potest haberi, fert.

Piger: Si ista passio, quam tu ex medicorum libris maniam vocas, imaginationes tam firmiter solidat in mente hominis, ut in potestate liberi arbitrii non sit eas deponere, quale remedium adhibendum est talibus quæro?

Theologus: Medicorum interest talium modi dare remedia, qui quidem sepius salubria leguntur inuenisse antidota.

In Diocesi Bambergensi aliquando fui vocatus ad domum cuiusdam mechanici satis infirmi, qui de animæ suæ salute totaliter desperatè loquebatur: & crebro arma, ut ipse seipsum perimeret sollicitè quaesierat. Suasi quantum occurrit de sacræ scripturæ passibus viro præfato mechanico: videlicet maniacò, ut verè dolens de peccatis suis veniam se à Deo plenè consecuturum firmiter speraret, sed mihi profeci. Peccatum enim quoddam satis modicum ipse allegabat se fecisse, nec non ingeminasse, & idcirco se putabat atque dixit non posse saluari. Insti autem acius, replicando, maiores peccatores fuisse gratiam consecutos, Veruntamen ille verba mea explodit dicendo: Domine experientia credo. Nam actu video ad inferni baratra, & exinde versus me flammis terribiliter aduolare conspicio. Tunc suasi, ut medicus aduocaretur & remedia dormiendi vel alia necessaria secundum medici consilium applicarentur, & recessi. Sequenti die redij, & ut antea de speciebus venia: persuadebam. Ait illic: Putatis ne me veniam peccatorum posse consequi? Respondi lætus quòd sic. Dormierat enim, & per medicinalia melancholica requierat. Vnde quia iam dubitauit de animæ salute, quietior factus, ad spem venia: faciliter reductus esse videbatur.

Piger: Fortassis hi, qui contra fidei articulos nonnunquam per inquisitores hæreticæ prauitatis reperiuntur durabili manica laborant passione, & ista ignorantibus, tales statim seculari traduntur brachio, ubi cremantur precipitantur nimis.

Theologus: Fieri potest per incautos Inquisitores pronuntians, & fortassis ita factum fuisset cum isto sacerdote

Quomodo imaginata mania possit sanari.

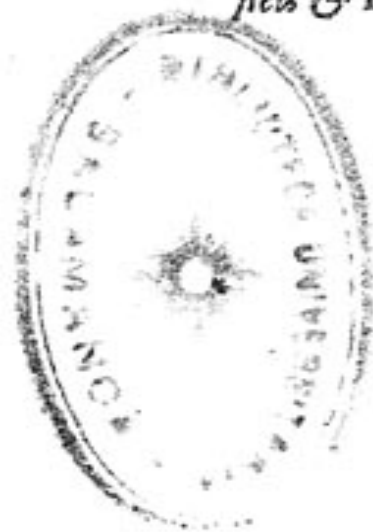
Maniacis sopori ferè ministranda.

Inquisitores in inquisitione esse precipitantes agere.

Vngarico, de quo libro tertio. Formicarij, cap. 10. relatum est, nisi magna literatorum prudentia hoc præuenisset. Quam rem probandi sunt spiritus, an ex deo sint, vel an ab infirmitate demonis, vel à maleficia pertinacitatis. Tempus in his, locus & persuasiones salubres atque considerationes prudentes dandæ sunt ab his, qui tales curare habent, ne quid de contingencibus obmittatur. Vbi non modo de salute corporum, sed de periculo animarum perpetuò agitur.

Præterea noui quendam in artibus, & in sacra pagina professorem excellentem plurimum, qui premi cepit imaginatione grauissima & mania de interficiendo se cum proprio cultro. De quo erubuit valdè se manifestare, nec tacere poterat phantasiam amouere. Venit tandem ad me occultè, fleuit vbertim & remedium petiuit. Cui expurgationem conscientia per sacramentalem confessionem plurimum certis de causis suasi aggredi, quam & fecit, nec liberatus est, quia iudicio medici corporalis, maniam patiebatur. Vnde aliquando idem maniacus, qui in aliis magnæ prudentiæ fuit, mihi flendo dixit, Mirabile, inquit, negocium. Ego me vti ratione experio, & scio me esse contradictoriè liberum, nec valeo istam phantasiam de me necando cum tota animi libertate deponere. Talibus sæpè opus est longè plus medico corporis quam animæ.

Finis Formicarij. Fratris Ioh. Nider De Maleficis & Damonibus.

A L P H A